

СТУДИЈА ЗАШТИТЕ
СПЕЦИЈАЛНИ РЕЗЕРВАТ
ПРИРОДЕ „УВАЦ”

Београд, јануар 2024.

СТУДИЈА ЗАШТИТЕ

**СПЕЦИЈАЛНИ РЕЗЕРВАТ
ПРИРОДЕ „УВАЦ”**

Београд, јануар 2024.

Полазећи од Плана заштите природних добара за период 2022-2024. године и Годишњег плана заштите природних добара за 2022. годину, а у складу са чл. 42. Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010, 14/2016, 95/2018-др. закон и 71/2021), Завод за заштиту природе Србије је извршио вредновање подручја клисуре реке Увац и на основу законских овлашћења припремио Студију заштите као стручну основу којом се утврђују вредности и начин управљања подручјем предложеним за заштиту, као Специјални резерват природе „Увац“.

Београд, јануар 2024. година

М. П.

Марина Шибалић
в.д. директора Завода

Предложени начин цитирања

Петраш, Д., Грубач, Б., Тимотић, М., Кличковић, М., Нешић, Д., Симић, С., Стојановић, В., Крстески, Б., Секулић, Н., Бранковић, С., Ајтић, Р., Затезало, А., Радаковић, М., Бједов, В. (2023): Студија заштите СПЕЦИЈАЛНИ РЕЗЕРВАТ ПРИРОДЕ „УВАЦ”. Завод за заштиту природе Србије, Београд.

в.д. директора Завода	Марина Шибалић, дипл. инж. арх.
Студија заштите	СТУДИЈА ЗАШТИТЕ СПЕЦИЈАЛНИ РЕЗЕРВАТ ПРИРОДЕ „УВАЦ“
Координатор	Драгана Петраш, дипл. простор. план. Братислав Грубач, дипл. биол.
Стручни тим	Мирјана Тимотић, дипл. инж. геол. Милорад Кличковић, дипл. инж. геол. Др Драган Нешић, дипл. геогр. Др Сава Симић, дипл. геогр. Мр Верица Стојановић, дипл. биол. Биљана Крстески, дипл. инж. шумар. Др Ненад Секулић, дипл. биол. Мр Саша Бранковић, дипл. биол. Мр Растко Ајтић, дипл. биол. Александра Затезало, дипл. биол. Братислав Грубач, дипл. биол. Милош Радаковић, дипл. биол. Владан Бједов, дипл. биол. Драгана Петраш, дипл. простор. план.
Картограф	Тања Панчић, картограф
Техничка обрада	Дејан Брајовић, графички дизајнер

Фотографија на насловној страни

Укљештени меандри Увца, фото: Драгана Петраш

САДРЖАЈ

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПРЕДЛОГА ЗА ПОКРЕТАЊЕ ПОСТУПКА СА ПРАВНОМ ОСНОВОМ	9
1. ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПРЕДЛОГА	11
2. СУМАРНИ ПРИКАЗ	12
3. КАРТОГРАФСКИ ПРИЛОГ ГРАНИЦА ПОДРУЧЈА СА РЕЖИМИМА	14
I ИДЕНТИФИКАЦИОНА ЛИСТА	15
1. НАЗИВ ПРИРОДНОГ ДОБРА	17
2. ВРСТА ПРИРОДНОГ ДОБРА	17
3. ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ ПРИРОДНОГ ДОБРА	17
4. КАТЕГОРИЈА ПРИРОДНОГ ДОБРА ПРЕМА КЛАСИФИКАЦИЈИ НАЦИОНАЛНОГ ЗАКОНОДАВСТВА И СВЕТСКЕ УНИЈЕ ЗА ЗАШТИТУ ПРИРОДЕ (IUCN)	19
5. МЕЂУНАРОДНИ СТАТУС ПРИРОДНОГ ДОБРА	19
6. ОСНОВНЕ ПРИРОДНЕ И СТВОРЕНЕ ВРЕДНОСТИ	19
7. ГРАНИЦЕ ПРИРОДНОГ ДОБРА	21
8. ПОВРШИНА	21
9. ВЛАСНИШТВО	21
10. ПОСТОЈЕЋИ АКТ О ЗАШТИТИ	23
11. РЕВИЗИЈА СТУДИЈЕ ЗАШТИТЕ	23
II ОПИС ПРИРОДНИХ, СТВОРЕНИХ И ПРЕДЕОНИХ ОДЛИКА	25
1. ПРИРОДНЕ ОДЛИКЕ	27
1.1. Историјат истраживања	27
1.2. Положај	31
1.3. Геоморфолошке одлике	32
1.4. Геолошке одлике	37
1.5. Хидрогеолошке одлике	40
1.6. Хидролошке одлике	49
1.7. Флористичке одлике	54
1.8. Одлике шумске вегетације	58
1.9. Фаунистичке одлике	64
2. ПРЕДЕОНЕ ОДЛИКЕ	89
2.1. Предеоне одлике природног добра	89
2.2. Историјат предела	91

3. СТВОРЕНЕ ОДЛИКЕ	92
3.1. Културно-историјско наслеђе	92
3.2. Насеља и инфраструктура	93
3.3. Становништво	96
3.4. Делатности	98
3.5. Ресурси	107
3.6. Анализа заинтересованих страна	111
3.7. Документација о усклађивању потреба заштите, развоја и одрживог коришћења	114
3.8. Процена социо-економских ефеката заштите, развоја и одрживог коришћења	114
3.9. Постојећа просторно-планска и пројектна документација	118
III ТЕМЕЉНЕ ВРЕДНОСТИ ПРИРОДНОГ ДОБРА	123
1. ВРЕДНОСТИ ПРИРОДНОГ ДОБРА	125
2. ИСПУЊЕНОСТ УСЛОВА ЗА ЗАШТИТУ	127
3. ЗНАЧАЈ И ФУНКЦИЈА ПРИРОДНОГ ДОБРА	128
IV ОЦЕНА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ ПОДРУЧЈА	131
1. ФАКТОРИ УГРОЖАВАЊА И ОЦЕНА УГРОЖЕНОСТИ	133
V ПРЕДЛОЖЕНИ РЕЖИМИ ЗАШТИТЕ	141
1. РЕЖИМ ЗАШТИТЕ	143
2. ОПИС ЛОКАЛИТЕТА – РЕЖИМ ЗАШТИТЕ I СТЕПЕНА И МЕРЕ ЗАШТИТЕ	143
3. ОПИС ЛОКАЛИТЕТА – РЕЖИМ ЗАШТИТЕ II СТЕПЕНА И МЕРЕ ЗАШТИТЕ	153
4. ОПИС ГРАНИЦА – РЕЖИМ ЗАШТИТЕ III СТЕПЕНА И МЕРЕ ЗАШТИТЕ	159
VI КОНЦЕПТ ЗАШТИТЕ И УНАПРЕЂЕЊА И МОГУЋЕ ПЕРСПЕКТИВЕ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА	161
1. КОНЦЕПТ ЗАШТИТЕ	163
2. СМЕРНИЦЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ	164
3. МОГУЋЕ ПЕРСПЕКТИВЕ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА	169
VII НАЧИН УПРАВЉАЊА	173
1. НАЧИН УПРАВЉАЊА И ОБАВЕЗЕ УПРАВЉАЧА	175
2. ФИНАНСИРАЊЕ	175
3. КАДРОВСКА И ТЕХНИЧКА ОПРЕМЉЕНОСТ УПРАВЉАЧА	175
4. ПРЕДЛОГ УПРАВЉАЧА	176
VIII ЛИТЕРАТУРА	177
IX ПРИЛОЗИ	189

Карта: Географски положај 1 : 2 000 000

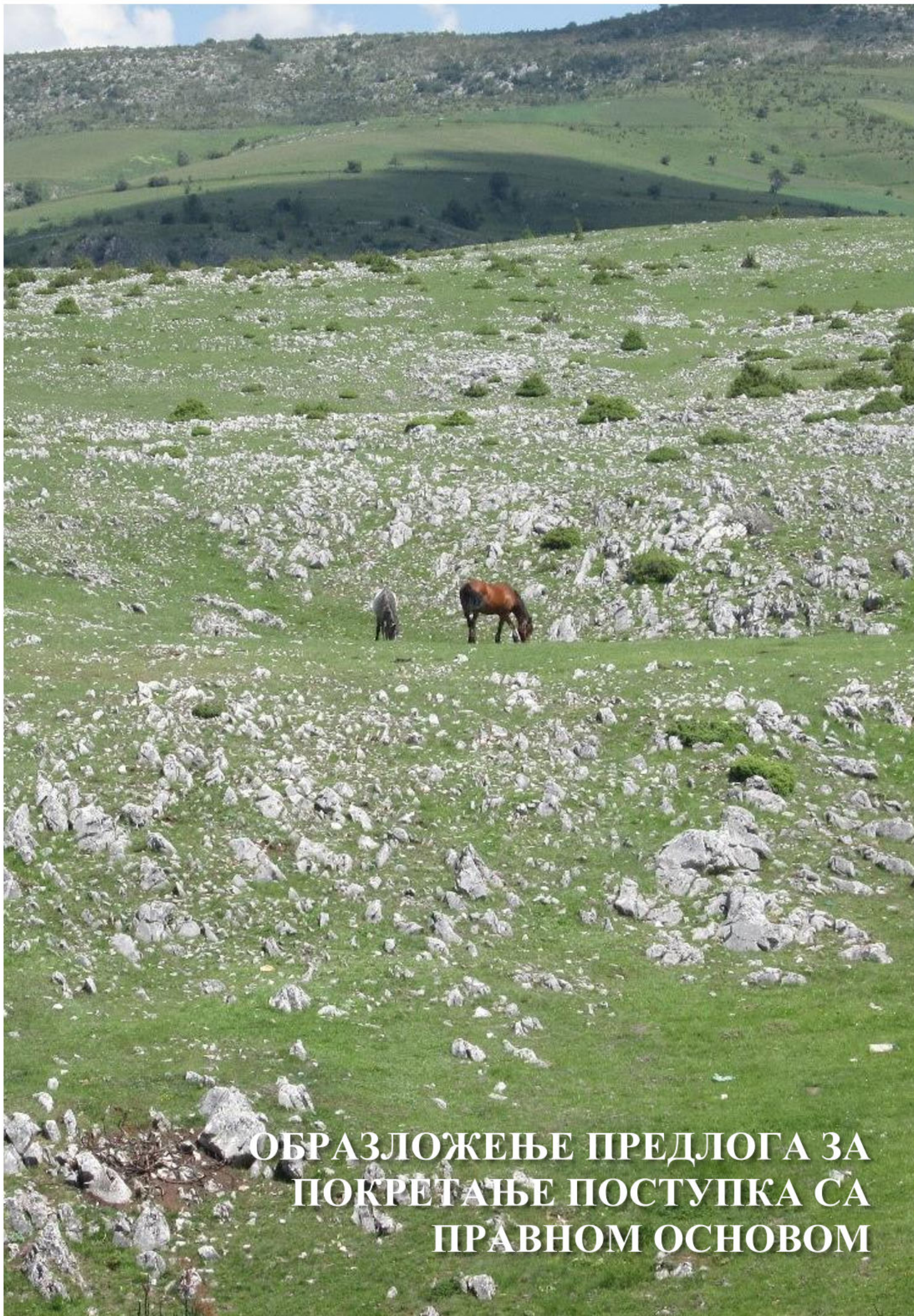
Карта: Положај заштићеног подручја 1 : 300 000

Карта: Режији заштите 1 : 50 000

Карта: Административна подела 1 : 100 000

Карта: Шумске основе 1 : 50 000

КАРТА: Геолошка карта 1 : 100 000

**ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПРЕДЛОГА ЗА
ПОКРЕТАЊЕ ПОСТУПКА СА
ПРАВНОМ ОСНОВОМ**

1. ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПРЕДЛОГА

У складу са законским прописима, Завод за заштиту природе Србије је израдио Студију заштите Специјални резерват природе „Увац“ као стручну основу за доношење акта о проглашењу заштићеног подручја.

Полазећи од Плана за заштиту природних добара за период од три године и Годишњег плана заштите природних добара за 2024. годину, Завод је извршио вредновање подручја Увца. По утврђивању испуњености критеријума за заштиту израђена је Студија заштите као Специјални резерват природе „Увац“.

Препознавање подручја клисуре Увца као природног добра и оцена испуњености критеријума за заштиту обављени су вредновањем овог простора са становишта потреба и циљева заштите природе, а на основу критеријума: изворност (аутентичност), репрезентативност, реткост, разноликост, естетика предела и појаве. На основу извршене анализе, утврђених вредности и функција заштите, констатован је висок степен међусобне зависности елемената простора који се предлажу за заштиту, као и природне вредности које завређују успостављање заштићеног подручја и потребу управљачке активности у циљу заштите и очувања.

Завод за заштиту природе Србије предлаже да део подручја природне целине клисуре реке Увца буде проглашен природним добром, као заштићено подручје – Специјални резерват природе „Увац“, за који је утврђена I (прва) категорија - заштићено подручје међународног, националног, односно изузетног значаја.

Подручје које се предлаже за заштиту се налази на територији општина Нова Варош и Сјеница. Обухвата површину од 11.845 ha, на којој су утврђени режими заштите I (првог) II (другог) и III (трећег) степена.

Вредновањем природне целине клисуре реке Увац, утврђено је да поседују својства специјалног резервата природе. Правни основ за доношење акта о стављању под заштиту садржан је у члану 42. став 3. Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010 – исправка, 14/2016 и 95/2018-други закон и 71/2021), према коме се природно добро ставља под заштиту актом надлежног органа на основу предлога организације за заштиту природе.

Београд, 2024. године

в.д. директора Завода

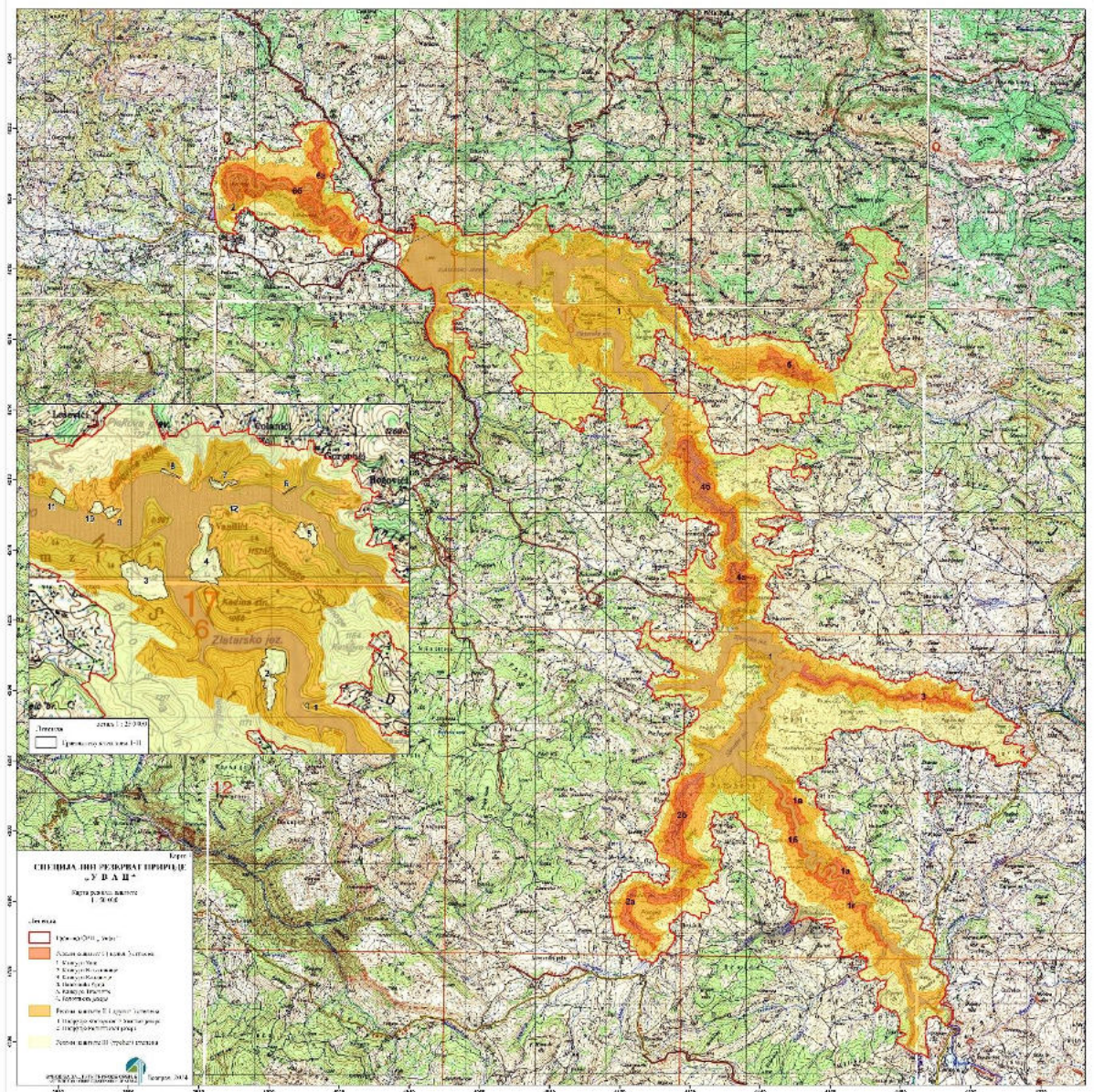
Марина Шибалић

2. СУМАРНИ ПРИКАЗ

Назив	Увац		
Врста	Специјални резерват природе		
Категорија	I (прва) категорија Заштићено подручје међународног, националног односно изузетног значаја		
Режим заштите	I (први), II (други) и III (трећи) степен		
IUCN Категорија	Category IV – Habitat/species management area Категорија IV – Подручје управљања стаништем или врстом		
Међународни статус	Налази се на листи „Важних станишта птица у Европи“ (Important Bird Areas in Europe, BirdLife 2000) под називом „Увац-Милешевка“ (YU 21 SE)		
Површина заштићеног подручја			
Укупно	I (први) степен	II (други) степен	III (трећи) степен
11.845 ha	1.048 ha	4.726 ha	6.071 ha
Границе			
<p>Специјални резерват природе „Увац“ налази се на територији општина: Нова Варош (К.О. Радоиња, К.О. Негбина, К.О. Вранеша, К.О. Бурађа, К.О. Амзићи, К.О. Ојковица, К.О. Трудово, К.О. Тиква, К.О. Вилови, К.О. Дебеља, К.О. Горње Трудово, К.О. Штитково, К.О. Божетићи, К.О. Комарани, К.О. Акмачићи, К.О. Радијевићи, К.О. Буковик и К.О. Мишевићи) и Сјеница (К.О. Урсуре, К.О. Горње Лопиже, К.О. Доње Лопиже, К.О. Доње Горачиће, К.О. Дружиниће, К.О. Крстац, К.О. Чедово и К.О. Кладниц).</p> <p>Локалитети са режимом заштите I степена:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Локалитет „Клисура Увца“ – налази се на територији општине Сјеница (К.О. Доње Лопиже, К.О. Дружиниће, К.О. Горње Лопиже и К.О. Урсуре), – Локалитет „Клисура Вељушнице“ – налази се на територији општина Сјеница (К.О. Доње Горачиће и К.О. Горње Лопиже) и Нова Варош (К.О. Мишевићи), – Локалитет „Клисура Кладнице“ – налази се на територији општине Сјеница (К.О. Урсуре), – Локалитет „Павловића брод“ – налази се на територији општине Нова Варош (К.О. Буковик, К.О. Комарани, К.О. Божетићи, К.О. Дебеља и К.О. Вилови), – Локалитет „Клисура Тисовице“ – налази се на територији општине Нова Варош (К.О. Горње Трудово и К.О. Дебеља), – Локалитет „Радоињско језеро“ – налази се на територији општине Нова Варош (К.О. Негбина, К.О. Радоиња и К.О. Вранеша). <p>Локалитети са режимом заштите II степена:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Локалитет „Подручје Увачког и Златарског језера“ – налази се на територији општина: Сјеница (К.О. Чедово, К.О. Доње Горачиће, К.О. Доње Лопиже, К.О. Дружиниће, К.О. Горње Лопиже, К.О. Кладница, К.О. Крстац и К.О. Урсуре) и Нова Варош (К.О. Акмачићи, К.О. Амзићи, К.О. Божетићи, К.О. Буковик, К.О. Бурађа, К.О. Дебеља, К.О. Горње Трудово, К.О. Комарани, К.О. Мишевићи, К.О. Ојковица, К.О. Радијевићи, К.О. Трудово, К.О. Вилови и К.О. Вранеша) – Локалитет „Подручје Радоињског језера“ – налази се на територији општине Нова Варош (К.О. Негбина, К.О. Радоиња и К.О. Вранеша). 			

Својина				
државно: 5.563 ha (46,96%) приватно: 4.598ha (38,82%) јавно: 1.678 ha (14,17%) мешовита: 6 ha (0,05%)				
Претходна заштита / Постојећа акта о заштити				
<p><i>Решење бр. 633-7/71-02 о стављању под заштиту државе дела природног подручја клисуре реке Увац на месту званом „Павловића брод” донела је СО Нова Варош 1971. године. Заштићено подручје, површине 267,45 ha, добило је назив Строги природни резерват „Павловића брод”. (Прилог бр. 2)</i></p> <p><i>Уредба о заштити специјалног резервата природе Увац („Службени гласник РС”, бр. 50/1995). Површина заштићеног подручја износила је 2.717,00 ha. (Прилог бр. 3)</i></p> <p><i>Уредба о заштити специјалног резервата природе Увац („Службени гласник РС”, бр. 25/2006). Површина заштићеног подручја износила је 7.543,00 ha. (Прилог бр. 4)</i></p> <p><i>Уредба о изменама и допунама Уредбе о заштити специјалног резервата природе Увац („Службени гласник РС”, бр. 110/2006) којом је одређена заштитна зона која обухвата простор слива реке Увац и већ заштићено подручје, узводно од профила бране водоакумулације „Радоиња”. (Прилог бр. 5)</i></p> <p><i>Уредба о заштити специјалног резервата природе Увац („Службени гласник РС”, бр. 27/2023) којом је укинута заштитна зона и одређени режими заштите I (првог), II (другог) и III (трећег) степена. Површина заштићеног подручја износила је 11.750,26 ha. (Прилог бр. 6)</i></p>				
Географски положај				
Централна тачка	Координате према WGS84/UTM пројекцији			
	X	Y	X	Y
	411903	4810049	19° 54' 41" E	43° 26' 18" N
Предлог управљача				
„Резерват Увац” д.о.о.				

3. КАРТОГРАФСКИ ПРИЛОГ ГРАНИЦА ПОДРУЧЈА СА РЕЖИМИМА

І ІДЕНТИФІКАЦІОНА
ЛИСТА

1. НАЗИВ ПРИРОДНОГ ДОБРА

Увац

2. ВРСТА ПРИРОДНОГ ДОБРА

Специјални резерват природе

„Специјални резерват природе је подручје са неизмењеном или незнатно измењеном природом, од нарочитог значаја због јединствености, реткости или репрезентативности, а које обухвата станиште угрожене дивље врсте биљака, животиња и гљива, без насеља или са ретким насељима у којима човек живи усклађено са природом, намењено очувању постојећих природних одлика, генског фонда, еколошке равнотеже, праћењу природних појава и процеса, научним истраживањима и образовању, контролисаним посетама и очувању традиционалног начина живота.” Закон о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010 – исправка, 14/2016, 95/2018 - др. закон и 71/2021).

3. ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ ПРИРОДНОГ ДОБРА

Специјални резерват природе „Увац” налази се у југозападној Србији, укљештен између масива планине Златибор на северу, Чемернице и Јавора на истоку и југоистоку и Златара на западу и југозападу.

КАРТА ПРИРОДНОГ ДОБРА СА W, N, E, S И ЦЕНТРАЛНОМ ТАЧКОМ

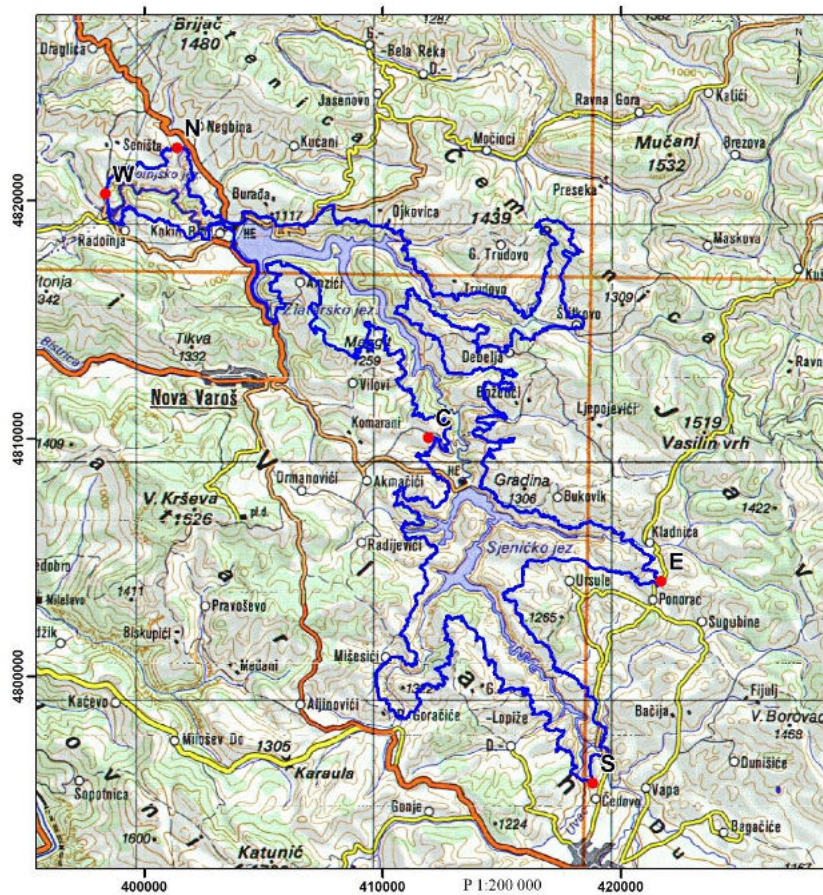
Према утврђеним границама, подручје Специјалног резервата природе „Увац” налази се на територији општина Нова Варош и Сјеница. На територији општине **Нова Варош** обухвата катастарке општине *Радоиња, Негбина, Вранеша, Бурађа, Амзићи, Ојковица, Трудово, Тиква, Вилови, Дебеља, Горње Трудово, Штитково, Божетићи, Комарани, Акмачићи, Радијевићи, Буковик и Мишевићи*, на територији општине **Сјеница** обухвата катастарске општине *Урсуле, Горње Лопиже, Доње Лопиже, Доње Горачиће Дружниће, Крстац, Чедово и Кладница*.

Координате	WGS84/UTM пројекција		Географске	
Тачка	Y	X	E	N
N	401355	4822222	19° 46' 44" E	43° 32' 47" N
W	398344	4820294	19° 44' 31" E	43° 31' 43" N
E	421689	4804013	20° 1' 59" E	43° 23' 6" N
S	418813	4795529	19° 59' 56" E	43° 18' 30" N
C	411903	4810049	19° 54' 41" E	43° 26' 18" N

Највиша надморска видина заштићеног подручја је 1322 m (врх Процијел), а најнижа 750 m.

Удаљеност заштићеног подручја у km у односу на веће градове у Србији:

Градови	Удаљеност у km
Београд	260
Нови Сад	350
Ниш	485
Ужице	65

4. КАТЕГОРИЈА ПРИРОДНОГ ДОБРА ПРЕМА КЛАСИФИКАЦИЈИ НАЦИОНАЛНОГ ЗАКОНОДАВСТВА И СВЕТСКЕ УНИЈЕ ЗА ЗАШТИТУ ПРИРОДЕ (IUCN)

I категорија – заштићено подручје међународног, националног односно изузетног значаја

Правилник о критеријумима вредновања и поступку категоризације заштићених подручја („Службени гласник РС”, бр. 97/2015)

iucn Категорија IV – Подручје управљања стаништем или врстом
Category IV – Habitat/species management area

„Категорија IV заштићених подручја намењена је заштити тачно одређене врсте или станишта, и управљање њиме је усмерено према том циљу. Подручја заштићена у овој категорији често, иако не нужно, захтевају спровођење редовних управљачких активности усмерених на очување врсте или одржавања станишта.”

Водич за примену IUCN категорија управљања за заштићена подручја, WCPA, IUCN, 2008, Гланд, Швајцарска.
(*Guidelines for Applying Protected Area Management Categories*, WCPA, IUCN, 2008, Gland, Switzerland)

5. МЕЂУНАРОДНИ СТАТУС ПРИРОДНОГ ДОБРА

Подручје обухваћено границама Специјалног резервата природе „Увац” налази се на листи „Важних станишта птица у Европи” (Important Bird Areas in Europe, BirdLife 2000) под називом „Увац-Милешевка” (YU 21 SE).

6. ОСНОВНЕ ПРИРОДНЕ И СТВОРЕНЕ ВРЕДНОСТИ

Специјални резерват природе „Увац” налази се на југозападу Србије, у зони Старог Влаха. Обухвата део клисуре реке Увац и њених притока Вељушнице, Кладнице и Тисовице.

Природне и предеоне вредности заштићеног подручја резултат су комплексног утицаја физичко-географских чинилаца, климатских прилика, али и тектонских и геоморфолошких особености. Наведени чиниоци, уз присуство једне од најређих врста лешинара код нас белоглавог супа (*Gyps fulvus*) овом су подручју дали посебност која га издваја од суседних крајева Србије.

Према геотектонској подели подручје Специјалног резервата природе „Увац” припада унутрашњим Динаридима. Његову подлогу чине претежно седиментне стене, мада се на појединим деловима налазе и метаморфне и магматске стене.

Основну геоморфолошку вредност представља разноврсност генетских типова рељефа и њихових крупних морфолошких еквивалената, као што су планинске морфоструктуре, фрагменти пространих површи, кањонска долина Увца и секундарни развој великих флувиокарстних пећинских система. На подручју Увца као посебне геоморфолошке вредности

издвојени су за Инвентар геонаслеђа Србије (2005) укљештени или долињски меандри Увца и велики пећински системи – Ушачки, Тубића и Баждарска пећина. Посебно значајне геоморфолошке вредности представља развој ексхумираног палеокарста на ширем подручју и зонама утицаја неогених језерских акумулација и са тим у вези и појаве суфозионих вртача у карсту Увца.

Воде Увца представљају темељну вредност и окосницу заштићеног подручја. Својом огромном ерозивном снагом изградиле су изузетну кањонску долину у моћним карбонатним стенама. Из тог разлога ток Увца је преграђен бранама које су формирале три акумулациона језера Увачко (Сјеничко), Златарско и Радоињско.

Подручје Увца се може сврстати у средњеевропски флористички регион, односно илирски флористички подрегион, на коме је нашло станиште 655 биљних таксона, што чини око 17 % целокупне флоре Србије. Број врста које имају национални и међународни значај износи 213, категорији строго заштићених припада 4, а заштићених 70 врста. На „Прелиминарној Црвеној листи флоре Србије”, која обухвата ретке, угрожене и рањиве таксоне биљака за територију Републике Србије, а која је полазни основ за предлагање заштите врста, налази се 23 таксона.

Посебну вредност биодиверзитета представља 26 реликтних: *Blechnum spicant* (ребрача), *Staphylea pinnata* (клокочика), *Aremonia agrimonioides* (павловац), *Aruncus dioicus* (суручица), *Helleborus odorus* (кукурек), *Fraxinus ornus* (црни јасен), *Erythronium dens-canis* (пасји зуб), *Ostrya carpinifolia* (црни граб) као и ендемичне врсте којих има 29, као на пример: *Euphorbia glabriflora* (голоцветна млечика), *Euphorbia subhastata* (Панчићева пољска млечика), *Halacsya sendtneri* (цвакија), *Linaria rubioides*, *Onosma stellulata* (звездасти оштролист), *Potentilla visianii*, *Pseudofumaria alba subsp. leiosperma* (бледожута млађа) и др.

У шумском комплексу заштићеног подручја, поред главних врста које изграђују састојине (смрча, буква, јела, цер, китњак, граб, црни и бели бор, јавор, клен, бела јова, црна јова, сива јова, леска и др.), забележено је 5 врста са списка ретких, ендемичних, реликтних и угрожених: јасика *Populus tremula*, бреза *Betula pendula*, дивља трешња *Prunus avium*, црни граб *Ostrya carpinifolia* и црна јова *Alnus glutinosa*.

Ихтиофауну овог подручја чини 23 врсте риба из 9 фамилија, од чега је 15 заштићених и једна строго заштићена дивља врста (пеш).

Забележено је присуство укупно 18 врста водоземаца и гмизаваца, што чини 38,30% од укупног броја врста које насељавају територију Републике Србије. Ово подручје представља станиште строго заштићених врста водоземаца: *Bombina variegata* (жуторби мукач), *Bufo bufo* (обична крастача) и *Rana dalmatina* (ливадска жаба), као и строго заштићених врста гмизаваца: *Emys orbicularis* (барска корњача), *Natrix natrix* (белоушка) и *Vipera ammodytes* (поскок).

Посебну вредност биодиверзитета представља 20 врста инсеката из реда тврдокрилаца (Coleoptera), од којих је девет врста по први пут забележено у Србији: *Omalium caesum*, *Omalium excavatum*, *Lesteva (s.str) monticola*, *Alaobia spelea*, *Rugilus subtilis*, *Ochtheophilum fraticorne*, *Lathrobium (Tetratopeus) scutellare*, *Gabrius breviventer* и *Gryophynus fraticornis*.

Забележено је присуство 187 врста птица, односно 52,50% од укупног броја врста регистрованих у Србији – 163 врсте су строго заштићене, а 24 заштићене. На Светској црвеној листи (IUCN Red List of Threatened Animals) са овог подручја евидентирано је укупно 19 врста. Основну вредност представља присуство једне од најређих врста лешинара код нас, белоглавог супа (*Gyps fulvus*) - евидентирано је око 233 (по процени око 270) јединке ове врсте. Посебно је значајно присуство угрожених (EN) – бела кања *Neophron percnopterus*, рањивих врста (VU) –

грлица *Streptopelia turtur* и скоро угрожених (NT) врста, као што су камењарка *Alectoris graeca*, црни стрвинар *Aegyptus monachus*, патка њорка *Aythya nyroca*, вивак *Vanellus vanellus*, брадан *Gypaetus barbatus* и сива ветрушка *Falco vespertinus*.

Заштићено подручје стално или повремено настањује 47 врста сисара, што тренутно чини готово половину врста које су до сада на било који начин регистроване на територији Србије. Најбројнију групу чине глодари (Rodentia) са 13 забележених врста, уз још три за које постоје индиције о присуству. За њима следе звери (Carnivora) са 11 врста и бубоједи (Eulipotyphla) са 7. Најмалобројнији су папкари (Artiodactyla) са 2 и зечеви (Lagomorpha) са 1 врстом.

На заштићеном подручју се налази утврђено непокретно културно добро *Мост на Увцу у засеоку Жвале* (Урсуле), велики број археолошких локалитета (10) од којих су најзначајнији *Јеринин град* (Дружиниће) и *манастир у Трудову* (Трудово), као и добара под претходном заштитом (5).

7. ГРАНИЦЕ ПРИРОДНОГ ДОБРА

Граница природног добра описана је у Прилогу бр. 1.

8. ПОВРШИНА

Површина Специјалног резервата природе „Увац” износи 11.845 ha.

Однос површина са режимом I, II и III степена заштите у односу на укупну површину заштићеног природног добра приказан је у следећој табели:

Зоне заштите	Површина у ha	% учешће
I степен	1.048	8,85
II степен	4.726	39,89
III степен	6.071	51,26
Укупно	11.845	100,00

9. ВЛАСНИШТВО

Према подацима Републичког геодетског завода 5.563 ha (46,96%) површине заштићеног подручја налази се у државном, 4.598ha (38,82%) у приватном, 1.678 ha (14,17%) у јавном и 6 ha (0,05%) у мешовитом власништву.

Својина по катастарским општинама:

Општина са катастарским општинама	Државна		Приватна		Јавна		Мешовита		Укупна
	Површина		Површина		Површина		Површина		Површина
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha
НОВА ВАРОШ									
Акмачић	0,22	0,28	49,03	62,42	29,3	37,30	-	-	78,55

Амзићи	416,92	54,34	122,25	15,93	228,08	29,73	-	-	767,25
Божетићи	258,2	71,56	79,73	22,10	22,88	6,34	-	-	360,81
Буковик	120,34	22,90	351,9	66,98	53,17	10,12	-	-	525,41
Бурађа	2,15	0,87	153,43	61,77	92,79	37,36	-	-	248,37
Дебелџа	528,72	46,46	426,62	37,49	182,67	16,05	-	-	1138,01
Горње Трудово	123,61	54,91	85,16	37,83	16,35	7,26	-	-	225,12
Комарани	464,45	77,86	54,93	9,21	77,16	12,93	-	-	596,54
Мишевићи	175,1	47,27	179,79	48,54	15,51	4,19	-	-	370,4
Негбина	104,46	42,10	127,26	51,29	16,42	6,62	-	-	248,14
Ојковица	76,68	16,38	286,2	61,14	105,2	22,47	-	-	468,08
Радијевићи	212,88	36,58	200,25	34,41	168,9	29,02	-	-	582,03
Радоиња	326,89	83,21	36,15	9,20	29,81	7,59	-	-	392,85
Штитково	54,3	20,48	203,74	76,85	7,07	2,67	-	-	265,11
Трудово	1,59	0,74	198,64	93,07	13,21	6,19	-	-	213,44
Вилови	236,15	49,07	234,65	48,76	4,38	0,91	6,1	1,27	481,28
Вранеша	106,95	45,65	6,15	2,62	121,19	51,73	-	-	234,29
УКУПНО:	3529,95	43,89	3253,7	40,45	1253,58	15,59	6,1	0,08	8043,33
СЈЕНИЦА									
Чедово	0,93	2,50	34,09	91,69	2,16	5,81	-	-	37,18
Доње Горачиће	144,9	55,58	114,11	43,77	1,69	0,65	-	-	260,7
Доње Лопиже	355,75	76,37	71,42	15,33	38,66	8,30	-	-	465,83
Дружиниће	36,03	9,09	309,44	78,08	50,84	12,83	-	-	396,31
Горње Лопиже	574,51	66,94	196,4	22,88	87,3	10,17	-	-	858,21
Кладница	38,8	57,00	28,84	42,37	0,43	0,63	-	-	68,07
Крстац	3,26	1,06	201,76	65,53	102,87	33,41	-	-	307,89
Урсуре	782,64	61,39	352,45	27,65	139,78	10,96	-	-	1274,87
УКУПНО:	1936,82	52,79	1308,51	35,66	423,73	11,55	-	-	3669,06
УКУПНО	5.563	46,96	4.598	38,82	1678	14,17	6	0,05	11.845

10. ПОСТОЈЕЋИ АКТ О ЗАШТИТИ

Прво Решење бр. 633-7/71-02 (Прилог бр. 2) о стављању под заштиту државе дела природног подручја клисуре реке Увац на месту званом „Павловића брод” донела је СО Нова Варош 1971. године. Заштићено подручје, површине 267,45 ha, добило је назив Строги природни резерват „Павловића брод”. Решење је донето у циљу очувања „нетакнуте, дивље природе, која представља идеално станиште и природно прибежиште за богат животињски и биљни свет”. Овај локалитет је био једно од последњих гнездилишта белоглавог супа у Србији.

Након обављених теренских истраживања 1995. године израђена је студија заштите Специјални резерват природе „Увац” на основу које је Влада Републике Србије донела Уредбу (Прилог бр. 3) о заштити специјалног резервата природе Увац („Службени гласник РС”, бр. 50/1995) којом се ово подручје „ставља под заштиту ради очувања станишта и популација белоглавог супа и других природних реткости и геоморфолошких појава: Молитва, Вељушница, литице, пећине и поткапине”. Површина заштићеног подручја износила је 2.717,00 ha.

Наредна Уредба (Прилог бр. 4) о заштити специјалног резервата природе Увац („Службени гласник РС”, бр. 25/2006) донета је да би се „очувао и размножио белоглави суп – ретка врста лешинара”, као и очувао биодиверзитет флоре, фауне и вегетације, сачувало геонаслеђе, чиниоци животне средине, као и лепота и разноврсност предела. Површина заштићеног подручја износила је 7.543,00 ha.

Следећа у низу, донета је Уредба о изменама и допунама Уредбе о заштити специјалног резервата природе Увац („Службени гласник РС”, бр. 110/2006) којом је одређена заштитна зона која обухвата простор слива реке Увац и већ заштићено подручје, узводно од профила бране водоакумулације „Радоиња”. (Прилог бр. 5)

Последња је донета Уредба о заштити специјалног резервата природе Увац („Службени гласник РС”, бр. 27/2023), којом су утврђени режими заштите I (првог), II (другог) и III (трећег) степена. Површина заштићеног подручја износила је 11.750,26 ha. (Прилог бр. 6)

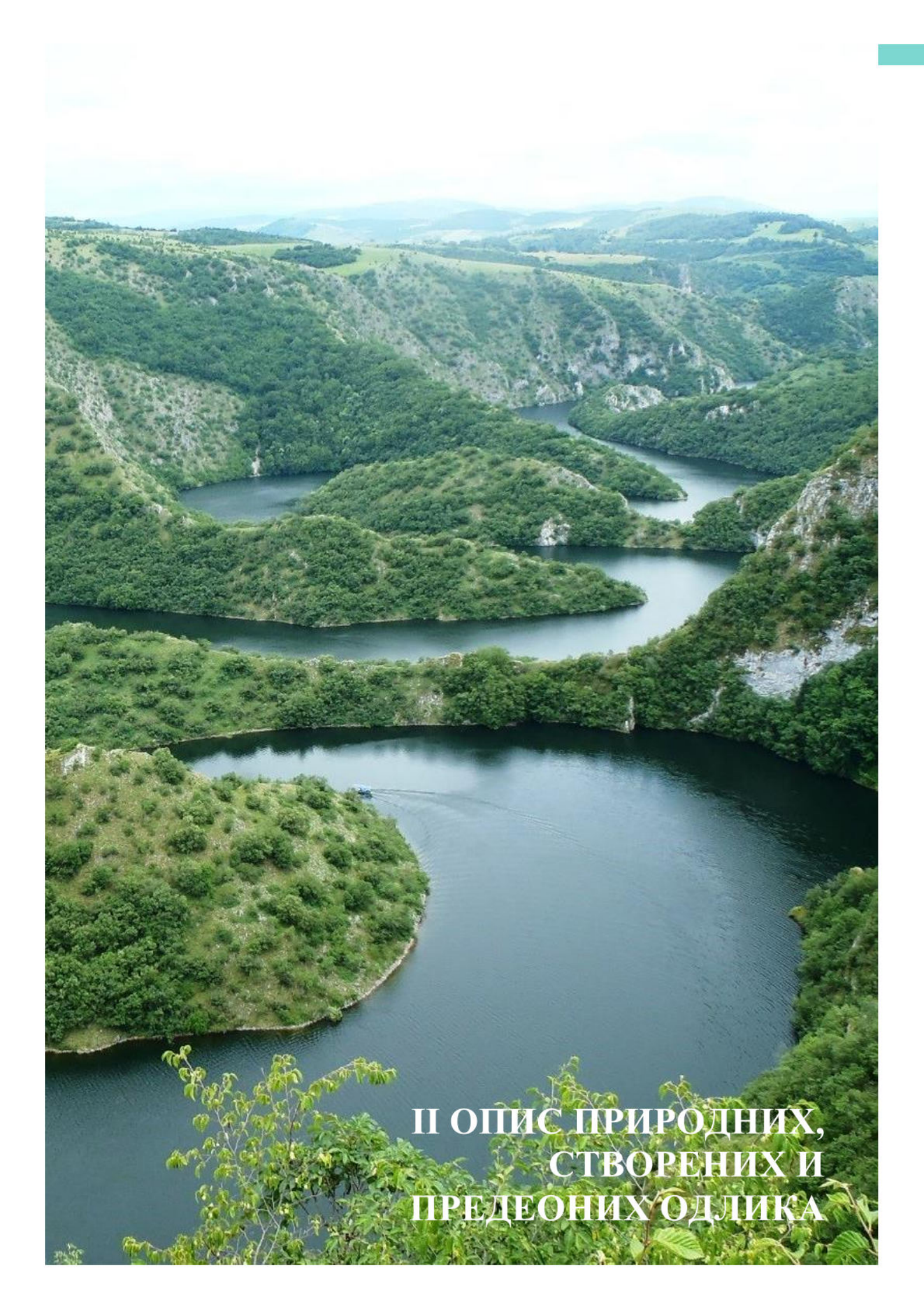
11. РЕВИЗИЈА СТУДИЈЕ ЗАШТИТЕ

Постојећом просторно планском документацијом, на току реке Увац, узводно од бране на Радоињском језеру, предвиђена је изградња акумулације у зони Клака.

Влада Републике Србије је донела Закључак 05 број: 351-11401/2021-2 од 28.07.2022. године којим се утврђује да је пројекат изградње енергетског објекта за производњу електричне енергије Реверзибилне хидроелектране „Бистрица“ пројекат од јавног и општег интереса, односно од посебног или националног значаја за Републику Србију.

У складу са претходним, Завод за заштиту природе Србије је у току 2023. године обавио теренска истраживања у циљу ревизије заштите предметног подручја.

An aerial photograph of a winding river flowing through a lush, green valley. The river is dark blue and curves through the landscape, surrounded by dense green forests and rocky outcrops. In the foreground, a small blue boat is visible on the river, leaving a white wake. The background shows rolling hills and mountains under a clear sky.

**II ОПИС ПРИРОДНИХ,
СТВОРЕНИХ И
ПРЕДЕОНИХ ОДЛИКА**

1. ПРИРОДНЕ ОДЛИКЕ

1.1. Историјат истраживања

ОБЛАСТ ГЕОЛОГИЈА

Геолошка истраживања подручја Увца почела су средином XIX века када овим теренима пролази А. Воуе (1840) током израде прегледне геолошке скице Турске. Међутим, ови подаци су само информативног карактера.

Прве радове о геологији овог подручја објављују Ј. Жујовић (1893, 1900) и В. К. Петковић (1927, 1934). У својим истраживањима Ј. Цвијић (1901, 1904 и 1924) се поред геоморфолошких карактеристика, бави и детаљном анализом геологије овог краја.

Прилоге о стратиграфији дају М. Живковић (1931) и М. Миљисављевић (1933), док опште геолошке карактеристике терена обрађују К. В. Петковић и Б. Миловановић (1934). Б. Миловановић даје велики број прилога који се односе на терене листа Пријепоље (1934, 1935а, 1935б, 1936 и 1937).

Гојгић (1962) објављује податке о геолошким приликама на прузи Београд – Бар, везано за простор између Увца и Пријепоља.

М. Димитријевић и М. М. Димитријевић (1970-их) су дали модел генезе „меланжа” на подручју Нове Вароши.

ОБЛАСТ ГЕОМОРФОЛОГИЈА

Прва геоморфолошка истраживања подручја Увца везана су за спелеолошка и хидролошка истраживања на Тубића, Ушачкој и Леденој пећини од стране Б. Ж. Милојевића (1921). Знатно пре Милојевића у склопу обимних регионалних геоморфолошких истраживања, овим простором се бавио Ј. Цвијић, али су његови резултати публиковани нешто касније у склопу монументалних дела Геоморфологије I и II (1924/2000 и 1926/1996). Ј. Цвијић је у овим студијама дао најобимнији приказ рељефа Динарида данашње Србије у склопу концепта серије високих флувиоденудационих површи плиоцене старости.

Следеће значајније геоморфолошке студије овог простора дао је М. Зеремски (1965, 1967 и 1969). Овај истраживач се на аналитичан начин бавио рељефом и хидрографијом Сјеничке котлине (1965 и 1969), дао је основне спелеолошке податке о Тубића и Ушачкој пећини (1967). Најобимније и најдетаљније кршом Увца, посебно Ушачким пећинским системом, бавио се М. Љешевић (1982), после чијих истраживања је Ушачки систем са 6.185 m дуго био најдужа пећина Србије. Касније, Ушачка пећина била је предмет палеонтолошких истраживања (Михајловић-Павловић, 1988 и Димитријевић, 1997). После ових обимних истраживања публиковани су и резултати о новим спелеолошким истраживањима Тубића пећине (Zlokolica, Ivošević, 1984).

ОБЛАСТ ФЛОРЕ И ВЕГЕТАЦИЈЕ

Први податци о ботаничким истраживањима подручја Увца и околине могу се наћи у радовима Грizeбаха (1844) и Јосифа Панчића (1859 и 1863). Касније, средином XX века Загорка Павловић, у оквиру истраживања флоре и вегетације југозападне Србије наводи неке локалитете са овог подручја. Најдетаљнија ботаничка истраживања (маховине и васкуларна флора) простора Увца извршио је Вељић у периоду од 1998. до 2000. године (Вељић, М. 2001 и 2006).

ОБЛАСТ ФАУНЕ РИБА

Ихтиофауна слива реке Увац и притока, предмет је истраживања која трају више деценија. Марковић (1962) наводи присуство 8 врста риба у Увцу и то: поточну пастрмку, липљен, младицу, кркушу, клен, мрену и скобаљ, а у доњем току регистрован је шаран. Од рибљих врста у Тисовици наводи: младицу, кркушу и поточну пастрмку, у Кладници поточну пастрмку, а у Вапи: поточну пастрмку, липљен, младицу, кркушу и клен. Све наведене врсте су аутохтоне.

Рибарском основом за Увац у периоду 1974-1984 године, коју је израдио Биолошки институт из Сарајева (Косорић и сар., 1974) у реци Увац, до почетка акумулације „Кокин брод”, евидентирани су следеће врсте: младица, липљен скобаљ, клен, мрена, плотица, поточна мрена, двопругаста уклија, пеш и пијор. У акумулацији „Кокин брод” нађено је 8 врста риба (младица, скобаљ, клен, мрена, плотица, поточна мрена, двопругаста уклија и кркуша), у акумулацији „Радоиња” 5 врста риба (младица, скобаљ, клен, плотица и поточна мрена). У Тисовици је утврђено присуство поточне пастрмке, клена, поточне мрене и пијора, у Злошници поточне пастрмке, пеша и пијора, а у Шупљници поточне пастрмке и пијора.

Иако су акумулације „Кокин брод” и „Радоиња” порибљаване поточном пастрмком још 1961. године, ова врста није евидентирана, изузев на ушћу Тисовице и Злошнице у „Кокин брод”. Најважније рибље плодиште представљала је река Тисовица, а стална забрана риболова важила је за део реке Увац, између Сјеничког и Златарског језера.

Овом основом планирано је порибљавање младицом, поточном пастрмком и липљеном, као и језерском пастрмком и златовчицом. Језерска пастрмка и златовчица представљале су нове врсте за ихтиофауну Србије. Циљ уношења био је да се, поред створених могућности њиховог излова, заснује и одговарајући фонд, који би на крају десетогодишњег периода представљао значајно насеље у мешовитој популацији риба акумулација.

Континуирано порибљавање, са циљем унапређења рибљег фонда, посебно салмонидним врстама, вршено је од 1977. године због све интензивнијег изловљавања. Порибљаванем су обухваћене акумулације Златарско језро, Кокин брод, Радоињско језеро и притоке Увца – Шупљница и Злошница. Кокин брод је порибљаван златовчицом, поточном пастрмком, младицом и калифорнијском пастрмком, при чему треба нагласити да је ова веста алохтона у ихтиофауни Европе. Радоињско језеро порибљавано је златовчицом и младицом, а Шупљница и Злошница поточном пастрмком.

Приликом истраживања за потребе израде Рибарске основе за период 1985-1994. године поточна пастрмка је евидентирана у свим истраживаним водотоцима, као и у акумулацијама. У реци Увац забележене су – поточна мрена, пијор и кркуша, у Вељушници – мрена, скобаљ, клен, плотица, пеш и вијун, у Кладници – младица, скобаљ, клен, плотица, мрена и двопругаста уклија, у Злошници – клен, пијор и пеш, у Тисовици – клен и у Шупљници – младица.

У акумулацијама је дошло до повећања разноврсности риба на 10 до 11 врста. У свим акумулацијама су биле присутне младица, поточна пастрмка, клен, скобаљ, мрена, плотица и двопругаста уклија. Осим наведених врста у акумулацији Сјеница евидентирани су и поточна мрена, кркуша и манић, у акумулацији Кокин брод златовчица, уклија и кркуша, а у акумулацији Радоиња пијор.

У периоду до 1985. године, на основу реализације Рибарске основе за период 1974-1984. године, као резултат порибљавања, најчешће су ловљене младица, поточна пастрмка златовчица, клен, мрена, скобаљ и плотица.

Рибарском основом за период 1985-1994. године предложено је да се водотоци Јама, Злошница, Вршевина поток, Драглићки поток и Радовића врело прогласе природним рибљим плодиштима, односно узгојним потоцима и рекама. У њима је предложено порибљавање млађу поточне пастрмке и личинкама младице које би се при достизању одређене величине пребацивале у акумулације и водотоке на којима се обавља спортски риболов.

Поред тога, планирано је и порибљавање поточном пастрмком Тисовице, Шупљице, Увца, Вапе, Вељушнице, Кладнице и свих акумулација. За порибљавање младицом предвиђене су Вапа и све акумулације, а златовчицом Кокин брод и Радоиња.

Са циљем валоризације диверзитета риба, Завод за заштиту природе Србије обавио је 2001. године рекогносцирање ширег подручја клисуре реке Увац које је реализовано првенствено кроз утврђивање квалитативног састава фауне риба у притокама Увца (Кладница, Вељушница и Тисовица). Овим истраживањима је евидентирано 11 врста риба. У односу на претходна истраживања установљено је присуство клена у свим наведеним водотоцима. Поточна пастрмка, пијор и поточна мрена нађене су у Тисовици, у Кладници су нађене врсте двопругасте уклије, скобаља и кркуше, а пеш је нађен у Вељушници. За разлику од претходних истраживања, у Кладници и Вељушници није евидентирана поточна пастрмка, док у Вељушници нису забележени скобаљ и вијун.

Према подацима из Средњорочног програма унапређења рибарства на рибарском подручју „Лим” за период 2003-2007. године (Никчевић и сар., 2003) рибље насеље на акумулацијама Сјеничко језеро, Златарско језеро и Радоињско језеро настало је на бази рибљих врста које су исходно насељавале реку Увац, као и врста које су унете порибљавањем.

У акумулацији „Увац” констатовано је присуство 6 врста риба (младица, скобаљ, плотица, клен, уклија и сребрни караш), у акумулацији Кокин брод 5 врста (златовчица, клен, речна мрена, плотица и шаран) и у Радоињи 3 врсте (плотица, скобаљ и клен).

Током 2012. године, за потребе израде Програма управљања рибарским подручјем Специјалног резервата природе „Увац” за период 2013-2022. године извршена су ихтиофаунистичка истраживања риболовних вода овог простора. У акумулацији „Увац” утврђено је присуство 13 врста риба (младица, поточна пастрмка, клен, скобаљ, плотица, речна мрена, шаран, сом, бодорка, бабушка, уклија, двопругаста уклија и сунчица), у акумулацији „Златар” 10 врста риба (златовчица, клен, плотица, скобаљ, мрена, шаран, уклија, бабушка, смуђ и сунчица), а у акумулацији „Радоиња” 7 врста риба (златовчица, клен, плотица, скобаљ, мрена, шаран и уклија).

У горњем току Увца евидентирани су следеће врсте: поточна пастрмка, клен, поточна мрена, двопругаста уклија, пијор и бркица; у Вапи поточна пастрмка, манић, клен, поточна мрена, пијор, двопругаста уклија, пеш и бркица; у Грабовици клен, бодорка, уклија, кркуша и бркица; у Јабланици клен, поточна мрена, бодорка, бабушка, уклија и кркуша; у Кладници поточна пастрмка, клен, поточна мрена, уклија и пеш; у Тисовици поточна пастрмка и пеш; у Вршевини поточна пастрмка и у Злошници поточна пастрмка и пијор.

ОБЛАСТ ФАУНЕ ИНСЕКТА

Истраживања фауне пећинских инсеката почела су 2000. године када је покренут пројекат „Биоспелеолошка истраживања Србије” са циљем да се истражи што више пећина и утврди њихов значај. У оквиру овог пројекта истраживане су и пећине на подручју СРП „Увац” и то Ушачки пећински систем (Ушачка пећина и Ледена пећина), Тубића пећина и Баждарска пећина.

ОБЛАСТ ФАУНЕ ПТИЦА

Подручје Увца је орнитолошки интензивно истраживано током последњих деценија XX века, посебно у оквиру програма истраживања и заштите белоглавог супа *Gyps fulvus*, као и других угрожених и ретких врста. Прва истраживања обављена су крајем шездесетих и почетком седамдесетих година (Поповић, 1974). Током ових истраживања евидентирано је укупно 63 врсте птица, од којих је 31 станарица, 27 су селице и 5 врста су пролазнице. Том приликом евидентирани су неке веома ретке и угрожене врсте као што су бела кања *Neophron percnopterus*, белоглави суп *Gyps fulvus* и сури орао *Aquila chrysaetos* (наведен погрешно као орао крсташ *Aquila heliaca*). Такође, евидентирани су и друге ретке врсте које се овде више не срећу, мада су биле забележене током првих истраживања. Међу врстама које се више не срећу, не гнезде или је промењен њихов статус, посебно треба истаћи следеће: бела кања *Neophron percnopterus*, голуб дупљаш *Columba oenas*, бела чиопа *Tachymarptis melba*, средоземна белогуза *Oenanthe hispanica*, модрокос *Monticola solitarius*, степска трептељка *Anthus campestris*, бргљез лончар *Sitta neumayer* и др. Неки подаци захтевају и посебан критички осврт, јер се ради о врстама које су биле веома ретке и вероватно су ишчезле. Такође, сматра се да су неке од њих могле да се само потенцијално сретну или да су погрешно идентификоване.

Истраживање птица, посебно белоглавог супа, наставио је орнитолог Саша Маринковића у периоду од 1985. до 1987. године (Маринковић, 1990). Ова истраживања су трајала 32 дана на ужем подручју клисуре Увца и 26 дана у околним подручјима. Тада је евидентирана укупно 71 врста у периоду гнезђења, што је потврђено током каснијих истраживања. Међутим, на листи евидентираних врста налазе се и неке врсте гнездарица које се данас више не гнезде (вероватно су промениле миграторни статус или су ишчезле). Међу врстама које припадају овој категорији (доказане или вероватне гнездарице) треба истаћи малог гњурца *Tachybaptus ruficollis*, кукувију *Tyto alba*, горску ласту *Ptyonoprogne rupestris*, градску ласту *Delichon urbicum* и пузгавца *Tichodroma muraria*. Кукувија више није нађена на подручју Увца. Остале врсте нису нађене као гнездарице током каснијих истраживања, мада је њихово присуство евидентирано као луталица, пролазница и зимовалица.

Током осамдесетих и деведесетих година XX века, Наталија Симонов је радила на праћењу стања и заштити белоглавог супа на подручју Увца. Резултати њених истраживања углавном су дати у Предлогу за заштиту природног добра – Специјални резерват природе „Клисура реке Увац” (Симонов *и сар.* 1994). У Предлогу су дати подаци о птицама који су вероватно добијени непосредним посматрањем или из литературних података. Сматра се да су неки подаци дати и на основу еколошких карактеристика станишта, што је и наведено у напомени у елаборату (Матвејев, 1950). Подаци о налазима неких врста заслужују посебан критички осврт.

Б. Грубач је наставио општа истраживања птица на овом подручју у периоду од 1996. до 2002. године. Резултати истраживања дати су у Студији заштите Специјални резерват природе „Увац” (2004). Тада је евидентирано 104 врсте птица (нису унети непоуздани подаци ранијих истраживања, Поповић (1974) и Симонов *и сар.* (1994)). У оквиру различитих пројеката Б. Грубач и М. Радаковић (у оквиру програма истраживања и заштите сова) су наредних година истраживали птице на овом подручју. Истраживањем птица бавили су се и други орнитолози и посматрачи птица у оквиру разних пројеката и програма истраживања птица или током разних посета овом подручју. Многи подаци о птицама наведени су или су публиковани у разним извештајима, прилозима и прегледима (нпр. Šoti, 1982; Vasić, 1985; Puzović *и сар.* 2009; Rajković *и сар.* 2010; Шћибан *и сар.* 2015; Рудић 2017а,б; Рудић, 2018; Шћибан и Рудић, 2017). Такође, постоје бројни непубликовани и необјављени подаци који су дати и анализирани у овом прилогу (Б. Рудић, М. Главоњић, М. Шћибан, Н. Стојнић, З. Карих).

ОБЛАСТ ФАУНЕ СИСАРА

Први систематизовани подаци о фауни сисара подручја Специјалног резервата природе „Увац” објављени су у елаборату Завода за заштиту природе Србије из 2004. године, као предлога за заштиту природног добра – специјалног резервата природе „Увац”. Овај документ је по први пут представио списак присутних врста сисара на основу дотадашњих прикупљених података и сазнања, што је у нашој териофаунистичкој пракси прилична реткост. Наиме, у периоду од последњих неколико деценија од када су интензивирани териолошка истраживања на подручју Србије, мало је природних и географских целина које су систематски и циљно истраживане. За подручје Увца, пре овог документа, одређени подаци се јављају у оквиру различитих пројеката мониторинга слепих мишева, звери и осталих сисарских врста (Маринковић, 1990; Рауповић, М. & Stamenković, S. (1998). Грубач, 1998, 2000.). Подаци о врстама тзв. „ситних” сисара, попут бубоједа и глодара су углавном резултат повремених и спорадичних истраживања, много ширег просторног обухвата и/или трансектног карактера. Подаци овог типа су објављени у публикацији синтезног типа, која представља до сада незаобилазан извор података код нас (Петров, 1992). Одређени подаци о врстама крупних сисара су прикупљени из планских докумената (ловних основа) организација корисника ловишта на истраживаном подручју.

Гнездо роде, Патића крии, фото: Д. Петраш

1.2. Положај

Специјални резерват природе „Увац” се налази у југозападној Србији, планинској области Динарске висеје у оквиру Старовлашко-рашке групе планина или области која се са Пештерском висоравни често назива и „кровом Србије”. Увац је десна притока Лима у оквиру Дринског слива и своју долину усеца по генерално северозападном правцу од Сјеничке котлине ка долини Лима. У оквиру долине Увца формиране су три вештачке акумулације – Радоињско, Златарско и Увачко (Сјеничко) језеро.

1.3. Геоморфолошке одлике

У геотектонском смислу предео Увца је простор Унутрашњих Динарида високо издигнут у оквиру Динарског планинског система са основним морфоструктурним елементима рељефа, планинама и секундарним неогеним басенима и серијом пространих флувио-денудационих површи и великих речних долина. У литолошкој основи простора доминирају кречњаци у оквиру дијабаз-ројачке формације и тријаских стена и мање целине миоцених наслага. Дуготрајни процес општег тектонског издизања планинске висије са великим речним сливовима и јаким водотоковима условио је доминантно развој флувијалног или речног рељефа. Импресивна карстификација или развој крашког рељефа на овом простору је појава условљена пре свега дубоко усеченим речним долинама и високим положајем кречњака на планинама. У оквиру ове две доминантне групе егзогеног рељефа као секундарне појаве јављају се облици денудације и колувијалног процеса.

У овом контексту основна морфолошка и предеона целина Увца је његова импозантна кањонска долина усечена од Сјеничке котлине на северозапад у морфолошке еквиваленте Златиборске површи између планина Муртенице, Чемернице и Јавора на једној страни и Златара на другој. Секундарно у односу на кањонску долину развијен је крашки процес са доминантним вртачама на површини терена и епикарста вадозне зоне и дугачким подземним флувио крашким пећинама од којих је Ушачки пећински систем један од најдужих у Србији.

Флувијални (речни) рељеф представљен је поменутом великом кањонском долином Увца и њених притока. Већ одредница „кањонска долина” указује на основна обележја овог речног рељефа. То су пре свега импресивне, често вертикалне долинске стране, знатна дубина долина од 200-350 m и „оштре” ивице горње контуре долина на местима где су усечене у кречњаке. Делови долина усечени у јурске седименте дијабаз рожне формације, позитивних су страна, шире и блажих рељефних форми. Овај рељеф развијао се у сложеним условима интензивног општег тектонског издизања простора плиоцено-квартарног ерозионог циклуса после фаза извесних тектонских стабилности када су усечане флувио-денудационих површи северног обода Панонског басена. Према истраживањима Ј. Цвијића (1924/2000) Увац се усецао од Сјеничке преко Негбинске котлине ка долини Лима, где у пределу Радојињског језера Негбинску котлину описује да „има изглед пресеченог карстног поља”.

Посебна вредност и значај речног рељефа су *укљештени или долински меандри* Увца у кречњачкој зони Лопижа и низводно од ерозионог проширења Кокиног Брода према Радоињу. Ј. Цвијић (1924/2000) сматра да су ово наслеђени долински меандри на местима истицања или утицања реке из некадашњих језера. Долински меандри на Увцу јављају се на извесном нивоу, релативно дубоко испод горњих ивица долине, по чему је ближа претпоставка да потичу из неке фазе застоја вертикалног усецања долине. У овом случају објашњење њиховог настанка везује се за фазу мировања вертикалног усецања када се река бочно усецала ширећи долинско дно. По обнављању вертикалног усецања дошло је до „фиксирања” меандара који су задобили укљештено и наслеђено својство. Разлог застоја вертикалног усецања може бити због засипања долине наносима или због фазе тектостатизма и привременог мировања општег вертикалног издизања. Својом бројношћу и изгледом у оквиру делимично потопљене речне долине сигурно су најимпресивнији облици рељефа овог типа у Србији.

Нижа долинска морфологија највећим делом је потопљена језерима и тако недоступна истраживању. Поред импозантне долине Увца, значајне су и клисуре њених бочних притока, где се истиче клисура Вељушнице једним делом усечена у карстификоване кречњаке средњег тријаса или клисуре Кладнице и Тисовице чији узводнији делови нису потопљени.

Карстни рељеф подручја Увца настајао је у условима контакта карбонатних и некарбонатних стена и значајне морфолошке вертикалне денivelације простора условљене интензивним вертикалним усецањем долина. У овим околностима карст Увца се развијао у склопу доминантног флувијалног рељефа са којим је у генетској вези различитог еволутивног и хронолошког контекста, али и односа сложене литолошке грађе и генетске еволуције са појавама засипања кречњака алогеним наслагама, развоја неогених језера, тектонских разламања и друго..

Папића криш, фото: Д. Петраш

Највећи континуирани комплекси кречњачких стена налазе се у делу Радоињског језера и узводно од Златарског језера, односно у делу Сјеничког језера и Ушачког пећинског система. Од ивице кањонске долине у овим кречњачким партијама у залеђу се налазе мање или веће површи које се наслањају на вододржљиве стене дијабаз-ројначке формације. Овакав геолошко-морфолошки оквир условио је настанак и развој карста издвојених кречњачких целина (осамљени карст), контактни карст, флувио карст, али и карст у коме доминирају вртаче на кречњачким површима, што чини основу карстне типологије овог краја. Услед покривености терена педолошким хоризонтом заступљен је и покривени карст, а појаве неогених језерских наслага указују на могуће присуство ексхумираног палеокарста и фосилног карста. У кречњачкој целини Радоиња заступљене су ретке појаве карста у виду појединачних вртача и једне увале изван граница резервата. Много већа заступљеност карста везана је за другу кречњачку партију која се издваја и као Ушачка кречњачка целина.

Издвојена карстна типологија суштински опредељује основне одлике карста подручја резервата са различитих аспеката (морфолошки, генетски, еволутивни и други). У карстној морфологији

простора Увца издвајају се карстификоване површи (као делови некадашњих флувио-денудационих површи), увале, вртаче, нормалне, слепе и висеће долине и мали облици на кречњацима као што су нормалне површинске или ексхумиране субкутане шкрапе, а код подземних облика доминирају дугачки пећински системи, плиће јаме и кратке пећине.

У оквиру карстног рељефа на подручју Увца најчешће се издвајају делови карстификованих површи чији су називи према локалним топонимима, као што је Коловоз и Орловача код Радоиње и Урсулска површ, површ Буковика и површ Пећанског брда или Лопижка кречњачка зона Ушачке кречњачке целине (Љешевић, 1982). Ове површи издвојене су или разбијене кањонском долином Увца и долинама њених притока, са интензивном карстификацијом кроз развој вртача, увала и слепих долина. Процес настанка и развоја ових облика условљен је вертикалном усмереношћу карстног процеса према околним долинама као локалним ерозионим базама. На подручју Урсулске површи и Лопижке кречњачке зоне издвојене су увале Ушачка, Велики до, Љескова долина, Зоринићка долина и Поље. Посебно у овим карстификованим зонама су карактеристичне вртаче велике бројности до нивоа „богињавог карста”, тако да је карст овог подручја издвојен и као „карст вртача” (Љешевић, 1982). Посебна занимљивост подручја Увца је значајно присуство алувијалних или суфозионих вртача, што је запазио и Ј. Цвијић (1924/2000). Својство суфозије потиче од хетерогене литолошке основе, са често алогеним материјалом исталоженим преко кречњака у коме се одвија карстификација са развојем вртача испод алогеног материјала са појавама процеса урушавања у епикарстној зони. На терену смо запазили појаве суфозије на левој страни Вељушнице код Велике равни где се јављају суфозионе вртаче на контакту у ситној дијабазној дробини или појава суфозије једне долине јужно од Велике равни која је засута ситном дијабазном дробином. Утицај алогеног материјала посебно је значајан на развој морфологије вртача са појавама запуњених, зделастих и ведраних вртача, чија дна су најчешће покривена овим материјалом. На подручју села Урсуле констатована је једна вртача испуњена водом, што је тип или појава мањег карстног језера.

Шкрапе или корозиони жљебови на кречњаку су ретки облици, с обзиром на то да су откривене мале површине кречњачких стена. Констатоване су појаве троквастих, жљебастих и олучастих шкрапа, док су сразмерно честе жљебасте и цевасте ексхумиране субкутане шкрапе, као добри показатељи појава и процеса на покривеном карсту.

Флувио-карстне долине, углавном су настале на мањим водотоковима који се нису одупрли процесу карстификације за разлику од већих притока Увца (Вељушнице, Кладнице и др.). Заступљен је морфогенетски тип слепих долина са и без отицаја и висеће суве долине, често са низом вртача по дну (Љешевић, 1982). Посебно су значајне слепе долине које су наставци дугачких пећина. Такве су долине Урсулске Ријеке, Дубоког или Ушачког потока и Маљевинског потока. Основни фактори настанка флувио-карста на подручју Увца су контакт кречњачких и силикатних стена и ниски положај локалне ерозионе базе долине Увца ка коме се усмеравају алогене и транзитне воде у карсту.

Од подземног карста на подручју Увца посебно су значајне дугачке флувио-карстне пећине, док су краће пећине, јаме и окапине заступљене, али често локалног значаја као показатељи односа карстификације и развоја флувијалне морфологије. Дobar пример за то је долина Вељушнице са различитим генетским типовима пећина (суве изворске пећине, кратке тунелске пећине, напуштени фреатски карстни канали или чак појава једног великог прозорца на кречњачком одсеку). Дугачке пећине Увца су велики флувио-карстни транзитни системи доступни целом дужином као на пример Ушачки пећински систем и Тубића пећине, или само у понорском делу као на пример Баждарска пећина. У карсту Србије подручје Увца је крај значајније концентрације пећина овог генетског типа.

Ушачки пећински систем је доскора био најдужи у Србији, али је са новијим спелеолошким истраживањима сада на трећем месту иза Лазареве (Злотске) и Церјанске пећине. Без обзира на то, својом величином и генетском сложености сигурно је значајна темељна вредност резервата Увца. Пећински систем се састоји од две повезане пећине и једне јаме, укупне дужине подземних канала од 6.185 m, са четири улаза (Љешевић, 1982). Морфолошке целине пећинског система чине Ушачка пећина, јама Бездана и Ледена пећина. Ушачка пећина је најнижи доступни ниво Ушачког система. Улаз у пећину је на крају следе долине Дубоког потока на 1.020 m н.в., а излаз на 955 m н.в. у долини Увца. Слепа долина Дубоког потока нема висећу речну долину у наставку, што је редак пример развоја флувио-карста на коме не може да се реконструише сукцесија скрашћавања од речне фазе. Бездана је јама на крају следе долине Милетин до која је повезана са главним каналом Ушачке и Ледене пећине, са којима чини генетско јединство. По правцу Бездана и на крају Ледене пећине у кањону Увца су друга два улаза у пећински систем. Сви канали Ушачког система у оквиру издвојених целина налазе се на различитим висинама и одговарају различитим генетским нивоима. Највиши делови пећинског система су суви, средишњи су са периодичним подземним токовима, док најнижи делови имају сталну сифонску или фреатску циркулацију. Вертикална разлика у оквиру пећинског система износи 125 m, по чему је ово један од дубљих спелеолошких објеката Србије.

На основу детаљних истраживања сматра се да почетак настанка система везује за почетак плеистоцена, у оквиру нивоа Бездане и Ледене пећине (Љешевић, 1982), што је према најновијој геохронологији одговара старости од 2-2,5 милиона година. Процес усецања кањонске долине Увца условио је вертикално спуштање карстне циркулације, што је омогућило развој канала Ушачке пећине у нижем нивоу током каснијих одељака плеистоцена и током холоцена (Љешевић, 1982).

Пећинска сига или пећински накит неравномерно је депонована дуж канала пећинског система. Тако су претходни истраживачи (Зеремски, 1967; Љешевић, 1982 и други) издвајали различите зоне са значајнијом концентрацијом сиге различитих облика почев од импозантног класичног пећинског накита (сталактити, сталагмити и пећински стубови), до сложенијих морфогенетских форми (салива, травертинских када, драперија и другог). Поједини делови пећине добили су називе управо према одликама секундарно депонованог калцита, као Канал са стубовима, Канал са кадрама и други. Друго значајно својство пећине је композитност подземних канала са развојем пространих дворана. Тако се испред излаза Ледене пећине у долину Увца издваја чак шест проширења од којих последње има дужину 100 m, ширину и висину до 22 m, по чему је ово један од већих подземних простора у карсту Србије.

Тубића пећина је други карактеристични тунелски и транзитни пећински систем на подручју Увца. Налази се у засеоку Тубићи на крају долине Маљевинског потока. Као тунелски систем има два улаза на увору Маљевинског потока и на левој долиној страни Увца. На кречњачкој пречаги изнад пећине налази се сува висећа прекрашка речна долина која је показатељ развоја нормалне речне морфологије пре фазе скрашћавања и настанка пећине. У морфолошком смислу ово је сложен разгранати систем са више бочних канала. Новијим истраживањима утврђена је укупна дужина система од 1.919 m, док је дужина главног канала 798 m (Zlokolica, Ivošev, 1984). Бочни канали су суви са наслагама шљунка у нивоу главног канала или нешто изнад њега, а дуж главног канала на више места запајају се и „пећинске речне терасе”, као показатељи фазности усецања овог канала. Кроз овај канал повремено протиче Маљевински поток, али ретко истиче из пећине. Стална карстна циркулација везана је за системе најнижих пукотина. Успостављањем акумулационог језера на Увцу део пећине је повремено плавлен, што је делимично и изменило њене хидролошке одлике.

Тубића пећина је богата секундарно исталоженом пећинском сигом или пећинским накитом у коме доминирају кратки и танки или здепасти сталагмити, а карактеристични су саливи и драперије. На основу спелеолошких истраживања сматра се да је пећина прошла кроз више

генетских фаза од времена настанка флувио-денудационе површи у коју је усечена скаршћена долина Маљевинског потока, мада се процењује да су пећински канали настајали током касног или горњег плеистоцена.

Баждарска пећина налази се у селу Урсуле, засеок Таировићи на десној страни долине Увца, у близину ушћа Кладнице. Ово је понорска пећина у коју повремено утиче Урсулска Ријека. Ово је слабо разграната пећина укупне дужине 617 m са дужином главног канала од 463 m (Љешевић, 1982). У морфолошком смислу Баждарска пећина је релативно проста са пространим главним каналом континуирано негативног пада и више проширења, као и више краћих бочних канала. Сви канали су покривени шљунком. Кроз пећину у хидролошком максимуму тече Ријека, која у минимуму понире дуж издуха испред улаза. У појединим периодима у другом делу пећине јавља се стални ток. На крају, пећински канал је стално потопљен и ово је ниво фреатске издани пећине. Хидролошке одлике Баждарске пећине добар су пример вертикалног развоја карстне циркулације у осамљеном и контактном флувио-карсту.

У оквиру одељка о карсту треба поменути да је на подручју клисуре Вељушнице регистровано више спелеолошких објеката различитих морфолошких и генетских одлика (Јовић и сар., 2016). Подземни карст овог предела је занимљив и значајан јер се развијао као секундарна појава доминантног флувијалног рељефа. Тако је истраживана тунелска Иванова пећина код Селишта као пример секундарне бочне долинске карстификације, или пећина Ледница која је пример откривеног сувог фреатског карстног канала на долинској страни и друго. На подручју Вељушнице регистрована су 22 спелеолошка објекта.

Предходно је речено да су у оквиру флувијалног (речног) и карстног рељефа секундарно развијени облици и појаве колувијалног и денудационог процеса. На кречњачким странама кањонске долине Увца и њених притока најчешћа колувијална појава су сипари, који се јављају у виду сипарских река, купа и плазева када захватају велике површине долинских страна. Запажене су и појаве великих урниса као на десној страни Увачке долине код села Дружинићи у долини Мрчког потока. У пределу урниса у залеђу долине јавља се и више остенака у литолошки хетерогеним кречњацима, што је појава селективне ерозије и денудације. Клизишта се јављају на стенама дијабаз рожначке формације и посебно су забележена на долинским странама Дубоког потока и Чајка.

Геоморфолошко наслеђе Увца

Геоморфолошка разноврсност подручја Увца огледа се у диверзитету генетских типова рељефа и њихових крупних морфолошких еквивалената, као што су на ширем подручју планинске морфоструктуре, фрагменти пространих површи, кањонска долина Увца и секундарни развој великих флувио-карстних пећинских система. На подручју Увца као посебне геоморфолошке вредности издвојени су у Инвентар геонаслеђа Србије (2005) укљештени или долински меандри Увца и велики пећински системи (Ушачки пећински ситем, Тубића пећина и Баждарска пећина).

Укљештени или долински меандри Увца развијени су на четири локалитета, и то у пределу Ушачког пећинског система, затим мање изражени између Сјеничког и Златарског језера, у пределу узводно од Радоињског језера и у долини Тисовице. Посебно су импресивни на првом локалитету где се у низу јавља више меандара релативне висине 80-100 m, односа меандрирања до нивоа где би било могуће и њихово пробијање (усецање реке у врат меандра). Природна сукцесија на меандрима је заустављена делимичним потапањем Сјеничким језером, што им је дало нову естетску вредност. Укљештени меандри Увца су најрепрезентативнији пример овакве речне морфологије у Србији, где својом бројношћу и развићем превазилазе све што постоји у рељефу Србије.

Ушачки пећински систем (6.185 m) је значајан као показатељ вертикалног развића флувио карста у условима вадозне, мањим делом фреатске и епифреатске зоне у контексту морфогенетског односа кањонске долине Увца и секундарног скрашћавања. У рељефу пећински систем има висећи положај и одговара транзитном флувио карстном подземном систему, насталом у условима контактнoг карста. Ушачки систем је значајан за различита специјалистичка истраживања и реконструкцију развоја карста у Динаридима југозападне Србије.

Тубића пећина (1.919 m) и *Баждарска пећина* (617 m) су сличних морфогенетских одлика као Ушачки систем, али су због своје дужине и спелеогенетских карактеристика уврштене на списак Инвентара геонаслеђа Србије (2005). Све пећине на подручју Увца су недовољно истражене и у њима тек треба предузети палеонтолошка, биоспелеолошка и друга специјалистичка истраживања..

Укљештени меандри Увца, фото: Д. Петраш

1.4. Геолошке одлике

ПАЛЕОЗОИК

У заштићеном подручју палеозојске стене су заступљене у уској зони на подручју Штиткова. То су пермотријаски седименти (Р, Т) представљени банковитим и масивним кварцним конгломератима.

МЕЗОЗОИК

Највеће распрострањење заузимају седименти мезозоица, односно стене тријаске и јурске старости.

Током тријаса, област Динарида, на којој се и налази Увац, била је под морском водом. У почетку то је било плитко море, али средином тријаса долази до продубљивања басена и таложена разноврсних фазија, а све то је праћено интензивном вулканском активношћу. Тек у горњем тријасу долази до стабилизације терена и тада се таложу плитководни седименти. Према истраживањима крајем тријаса температура воде на овом простору се кретала око 21⁰С о чему и сведоче бројни фосилни остаци спрудних организама.

Литолошки чланови који се везују за доњу јуру нису евидентирани на овом подручју, већ се седиментација наставља тек током средње јуре. Тада долази до значајних разламања Земљине коре на дну океана дуж којих долази до кретања базичне магме ка површини. Том приликом су се на широком простору формирале акумулације вулканогено – седиментних стена које су познате под називом дијабаз – рожначка формација.

Тријас

Од мезозојских седимената најзаступљеније су стене доњег и средњег тријаса.

Доњи тријас (Т₁) обухвата подручје око Аврамовића, јужне падине Камените главе и зону око ушћа Вељушнице и Кладнице у Увац. Обично је у подини ограничен раседима и захвата најдубље засеке на терену. Представљен је лапорцима, кречњацима и глинцима. Лапорци су песковити, танкослојевити до листаста, изграђени од карбонатно- глиновитог пелита са примесом детритичних алевролита. Кречњаци су песковити и доломитични. Јављају се у слојевима чија је дебљина око 10 cm. Глинци су листаста, претежно илитског састава са алевролитском и кварцном примесом.

На подручју око бране Кокин Брод налазе се лапоровити кречњаци кампилског подката (Т₁²). Њихова боја варира од сиве, руменкасте до жућкасте. Обично су слојевите и листасте структуре. У њима су пронађени фосилни остаци фораминифера, остракода и криноида.

Највећи део корита реке Увац на подручју резервата налази се на банковитим и масивним кречњацима анизијског ката (Т₂¹). Током средњег тријаса седиментациони услови су били уједначени тако да су стене анизијског ката сличног састава на целом подручју. Боја им је углавном сива до сиволавичаста или ружичаста до црвена. Обично су банковити, ређе масивни са слабо израженом стратификацијом. На површини су изразито карстификовани. На основу карактеристика ових стена може се закључити да су депоноване у плитководној средини.

Значајан палеонтолошки локалитет анизијског ката налази се на ушћу Вељушнице у Увац код места Селиште где је откривена богата фауна фораминифера, ехинодермата и алги у сивим и светлолавичастим масивним кречњацима.

У северном делу природног добра, у уској зони око Радоиње налазе се спрудни кречњаци горњег тријаса (Т₃). Ови кречњаци су најчешће ограногено детритични. Специфични су по томе што су у њима пронађени фосилни остаци циновских шкољки мегалодона.

Банковити и масивни кречњаци анизијског ката (T_2^1), фото: М. Тимотић

Јура

На подручју око Златарског језера налази се широк појас јурских седимената ($J_{2,3}$) који су представљени дијабаз рожначком формацијом. Састав дијабаз-рожначке формације чине пешчари, алевролити, глинци, рожнаци и кречњаци, а заступљени су и габрови, дијабази, спилити и местимично серпентинити. Рожнаци су широко распрострањени па су на неким местима и посебно издвојени, док су кречњаци ретки.

Седиментни чланови показују два основна типа развоја. Рожнаци и кречњаци најчешће показују јасну услојеност, делом су убрани и граде дебље пакете. Пешчари, обично, када су удружени са алевролитима и глинцима показују „хаотичну” грађу, образовану вероватно течењем седиментне

Црвени кречњаци анизијског ката, фото: М. Тимотић

масе у консолидованом стању. Услед наведеног развоја односи у самој дијабаз-рожначкој формацији, као и према другим старијим творевинама нису јасни.

Мањи, северни део природног добра, припада ултрамафитском масиву Златибора, који је по својој површини највећи у Србији. Масив је претежно харцбургитског (ae) састава. Поред харцбургита издвојени су лерзолит (adl), дунити (aoI) и од њих настали серпентинити (se). Све примарне стене представљају диференцијате харцбургитске магме.

Интензитет серпентинизације је различит, док се потпуна серпентинизација јавља само у ободним деловима масива и тектонизираним зонама у којима се јављају и бројне жице магнезита.

КЕНОЗОИК

Миоцен

Миоценски, углавном тортонски (M_2^2) седименти, прекривају мале површине око Радоињског језера, Кокиног Брода, у Аљиновићима и око Маркове равни. Ови седименти су углавном мале дебљине и представљени су слабо везаним песковитим шљунковима. На основу анализе околних неогених басена може се претпоставити да су настали за време тортона у условима веома влажне субтропске климе услед образовања тектонских депресија и низа мањих језера. Накнадна ерозија је те, неогене седименте редуковала, поделила и поједине потпуно еродовала.

Плиоцен

Уз границу природног добра, у зони око Акмачића, констатоване су мале количине леуцит базалта (bl). Обично се јављају на морфолошки највишим деловима терена, углавном у виду блокова по ливадама и шумама. То су веома тамне, скоро црне и чврсте стене. Углавном су масивне, мада се јављају и шушљикави варијетети и у њима се могу уочити фенокристали пироксена и оливина.

Старост ових стена не може се поуздано утврдити, али на основу сличности са леуцит базалтима на другим локацијама претпоставља се да су неогене старости, вероватно из плиоцена.

Квартар

АЛУВИЈУМ (al)

Алувијалне творевине развијене су у долинама свих већих токова, али у границама заштићеног подручја највеће распрострањење ових творевина је у долини Вељушнице. За алувијалне творевине карактеристично је смењивање шљунковитог, песковитог и глиновитог материјала.

1.5. Хидрогеолошке одлике

Подручје Специјалног резервата природе „Увац” налази се у рејону унутрашњих Динарида западне Србије према хидрогеолошкој рејонизацији Б. Филиповића, и др. (2005). На основу литолошког састава, структурног склопа и типа порозности, са аспекта хидрогеолошких карактеристика, могу се издвојити условно безводни делови терена, збијени тип издани, пукотински тип издани и крашки тип издани.

Условно безводни терени

На заштићеном подручју широко је распрострањен офиолитски комплекс (дијабаз-рожначка фомација) старости догер-малма (J2,3). Са хидрогеолошког аспекта овај комплекс означен је као условно безводни терен (Б. Филиповић, и др. 2005). Условно безводним теренима припадају палеозојске творевине пермотријаса (P,T), источно од Божетића.

У оквиру офиолитског комплекса налазе се местимично партије кречњака. У њима има услова за формирање мањих крашких, пукотинских или сложених издани.

Иако означен као безводни, односно водонепропусни комплекс, местимично у приповршинским, распаднутим деловима офиолита, могуће је сакупљање одређене мање количине воде, па чак и појаве извора, али веома мале издашности.

Појаве миоцених кластита на ширем подручју Радојиње и Аљиновића, у партијама са преовлађујућом глиновитом и лапоровитом компонентом, такође представљају условно безводне делове терена.

Офиолити у Мишевићима – условно безводни терени, фото: М. Кличковић

Збијена издан

Збијени тип издани формира се у стенским комплексима са интергрануларним (међузрнским) типом порозности. Таква подлога су кластичне насlage терцијара (неогена и квартара), са значајном ефективном порозношћу – пескови, шљункови, дробина и сл. С обзиром на то да је заштићено подручје високопланинско, рашчлањеног рељефа, представљено планинским токовима са кањонским и клисурастим долинама, платоима и заравнима, наведена подлога углавном изостаје, тако да нема услова за формирање збијене издани. Овакве појаве јављају се ограничено и спорадично у нижим деловима заштићеног подручја.

На подручју Радојиње и Кокиног Брода присутна је значаја појава кластита миоцене старости М22. Ради се о лапоровитим глинама, лапорцима, песковима и туфовима. У деловима ове јединице где преовладава песковита компонента има услова за формирање збијене издани.

Поред тога, присутне су локалне појаве мањих алувијалних наноса, терасних наслага и сипара које нису од значаја за формирање већих количина слободних гравитационих вода. Значајније алувијалне творевине, које су формирањем акумулације потпуно или преовлађујуће потопљене, су појаве алувијона Увца у зони ушћа Вељушнице и низводно.

Пукотинска издан

Западно од линије Негбина – Рутоши, углавном ван граница заштићеног подручја, присутне су појаве ултрамафита (харцбургити и серпентинити) праћене појавама дијабаза. Ултрамафити су у приповршинским деловима веома изломљени и распаднути и представљају средину са пукотинском порозношћу и условима за формирање пукотинске издани. Осим тога ултрамафити су великим делом покривени растреситим материјалом. Распрострањење издани по дубини је ограничено малом дебљином површинског распаднутог дела серпентинита. Испод распаднутог приповршинског дела налази се једра и масивна стенска маса која је практично водонепропусна. Општа карактеристика пукотинске издани ултрамафита југозападне Србије је велика хетерогеност и дебљина распаднутог слоја у распону од 5 до 30 m (Б. Филиповић, и др. 2005). Пукотинска издан се прихрањује на рачун падавина. Услови прихрањивања су повољни услед откривености и положаја ултрамафитског масива. Издан се празни преко извора чија је издашност често око 0,1 l/s, а ретко прелази 1 l/s и доста често дифузним истицањем (Б. Филиповић, и др. 2005).

Крашка издан – комплекс тријаских карбоната

Карбонатне стене доњег, средњег и горњег тријаса су великог распрострањења на ширем подручју Специјалног резервата природе „Увац”. Ове масе су тектонским активностима знатно оштећене и интензивно су карстификоване. У њима је формирана карстна издан која представља значајан, како хидрогеолошки, тако и морфолошки фактор на овом подручју и по распрострањењу и по дубини. Карст је регионална карактеристика великог дела подручја.

Карстна издан овог подручја прихрањује се инфилтрацијом падавина и понирањем површинских токова. Карстни терени заузимају високе делове подручја, рашчлањени су и отворени на великим површинама, што су веома повољни услови за прихрањивање инфилтрацијом падавина. Осим тога местимично има услова за површинско дотицање са некарстних делова терена.

Други значајан вид прихрањивања карстне издани је понирање алогних, сталних и повремених токова, који се формирају углавном на некарстној подлози. Наиласком на растворљиву, карбонатну подлогу, ови токови пониру у концентричним понорима и понорским зонама, нестају са површине у карстном подземљу и хране карстну издан, као на пример Ушачка, Тубића и Баждарска пећина.

Карстна издан се празни преко извора, по ободу масива, на контакту са непропусним срединама и доњим деловима кањонских и клисурастих страна. Зоне истицања су сконцентрисане према регионалном и локалним ерозионим базисима. Извори (и врела) су углавном гравитационог типа. Постоји могућност подземног отицања из ове издани. Изградњом брана формиране су три велике акумулације, па је један број извора потопљен и сада се преко њих врши подводно истицање у акумулације.

Режим карстне издани је динамичан. Карактеришу га веома велике годишње осцилације нивоа издани, што утиче на промену пре свега издашности извора (врела), а затим и свих других параметара.

Квалитет карстних изданских вода

Физичке карактеристике карстних изданских вода Унутрашњих Динарида западне и југозападне Србије су одсуство мириса и боје и освежавајући укус (Б. Филиповић, и др. 2005). Температуре су од 9° до 11°C, изузетно од 5° до 9°C. Опажања и мерења потврђују да се карстне изданске воде подручја Уваца по физичким карактеристикама уклапају у опште карактеристике крашких вода Унутрашњих Динарида.

По хемијским особинама воде ових издани су мале минерализације између 0,2 – 0,3 mg/l, ретко су веће, али не преко 0,5 mg/l, рН вредност је у неутралним границама. Воде су хидрокарбонатно-калцијумске до калцијумско-магнезијумске (Б. Филиповић, и др. 2005). Ретке су воде другог типа. Присуство микрокомпонената, гасова и радиоактивних елемената је ретко и скромно.

Ради илустрације даје се Курлова формула хемијског састава за Гачево врело у селу Дрмановићи (Б. Филиповић, и др. 2005):

$$M_{0,32} \left(\frac{[HCO]_{85}^3 \left(\frac{[SO]_{9}^4 [Cl]_{5}}{[Ca]_{95}} \right)}{[Ca]_{95}} \right)$$

Карстне издани југозападне Србије представљају лежишта са значајним, мада још увек недовољно истраженим резервама изданских вода. Стога оне представљају окосницу водоснабдевања на овом подручју.

Хидрогеолошке појаве

Карстни хидрогеолошки систем Ушачка пећина

Овај сложени морфолошко-хидрогеолошки систем налази се у засеоку Ушак села Горње Лопиже, на платоу леве кањонске стране Увца, односно на северном ободу планинског масива Златара. Ушачка пећина има укупну дужину канала од 2.520 m, док је главни канал, који највећим делом представља подземни ток, дужине 2.090 m. Ушачка пећина је део јединственог Ушачког пећинског система укупне дужине канала од 6.185 m, који се састоји из три спелеолошке целине и 4 улаза.

Први улаз у Ушачку пећину у Ушаку (X=4800566, Y=7415777, Z=1030, Горње Лопиже) је понорски. У пећински отвор великих димензија, у периоду интензивних падавина и непосредно после њих, понире Дубоки поток (који се још назива и Ушачка река) који дренира долину Солаковина - Пеповина.

Улаз у Ушачку пећину у Ушаку – понор Дубоког потока, фото: М. Кличковић

Јамски улаз у Ушачку пећину, Бездан (X=4800839, Y=7415421, Z=1088), налази се на крају следе долине Милетин До, село Горње Лопиже и такође представља понор.

Други улаз у Ушачку пећину (X=4801846, Y=7415938, Z=986) налази се у кањонском делу Увца и он представља извор (врело).

Ушачки пећински систем – детаљ, ситуација на карти 1:50 000

У природним условима на овом локалитету истицала је вода која понире у Горњим Лопижама и која се са површине процеђивала у канал Ушачке пећине. У садашњим условима, услед изградње бране на Растокама и формирања Сјеничке акумулације, овај улаз је делимично потопљен, тако да се истицање из ове крашке издани врши директно у акумулацију.

Циркулација карстних изданих вода ове издани одвија се по привилегованом правцу пространог (главног) карстног канала Ушачке пећине. Висинска разлика између понорског и изворског улаза износи 65 m. Карстни канал Ушачке пећине у поводњу практично представља проточни тунел Дубоког потока.

Канали Ледене пећине леже западно и хипсометријски више од канала Ушачке, представљајући фосилизовани подземни ток од понора Бездан до улаза у Ледену пећину у кањону Увца. Практично она је остала у стално сувој зони према Цвијићевом тумачењу развоја карстног процеса (1918).

Карстни хидрогеолошки систем Тубића пећина

Сложени хидрогеолошки систем Тубића пећина налази се у селу Тубићи, пар километара узводно од Ушачког пећинског система, на платоу леве кањонске стране Увца. Улаз у Тубићима налази се на координатама: X=4798335, Y=7418060, Z=1014. Улаз у пећину са Увца налазе се на координатама: X=4798629, Y=7418591, Z=989.

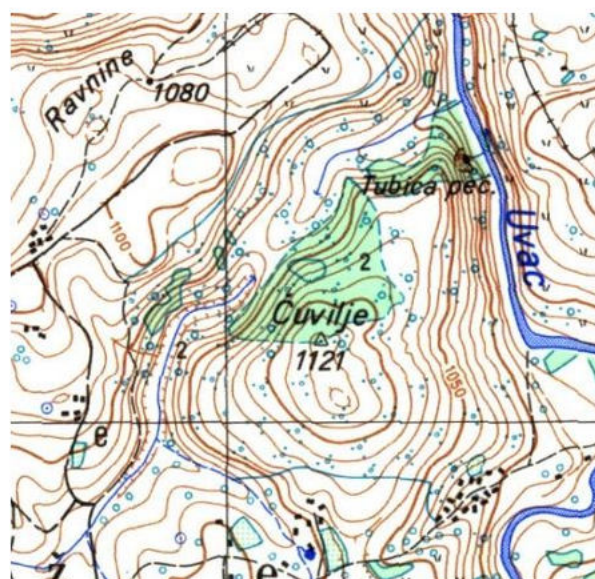

Тубића пећина – понорски улаз у Тубићима, фото: М. Кличковић

Први улаз у Тубића пећину (са копна) у Тубићима је понор и налази се на крају слепе долине Маљевинског потока који ту понире. Други улаз, у кањону Увца је изворски. То значи да је Тубића пећина проточни карстни канал. Непосредна околина првог улаза је понорска зона. За време малих вода, воде Тубића потока губе се у кориту педесетак метара пре улаза у Тубића пећину. За време средњих вода, ток долази скоро до улаза, где понире у отвору који се налази на дну корита непосредно с десне стране улаза. За време великих вода овај понор не може да прогута воду, па она понире у улазни отвор првог улаза Тубића пећине.

Тубића пећина има укупно 1.929 m канала. Доминира главни – речни канал дужине 798 m. Поред неколико уских бочних канала, на око 200 m од улаза, одваја се пространији, горњи, суви канал који се на крају опет спаја са Речним. Речни канал прима воду од првог улаза у време великих вода. У доњем делу Речног канала се појављују и воде које понире у десном бочном понору у време средњих вода.

Истицање вода вршило се из другог улаза у Тубића пећину, на левој кањонској страни Увца. Формирањем акумулације део улаза и део Речног канал су потопљени па се истицање вода врши директно у акумулацију.

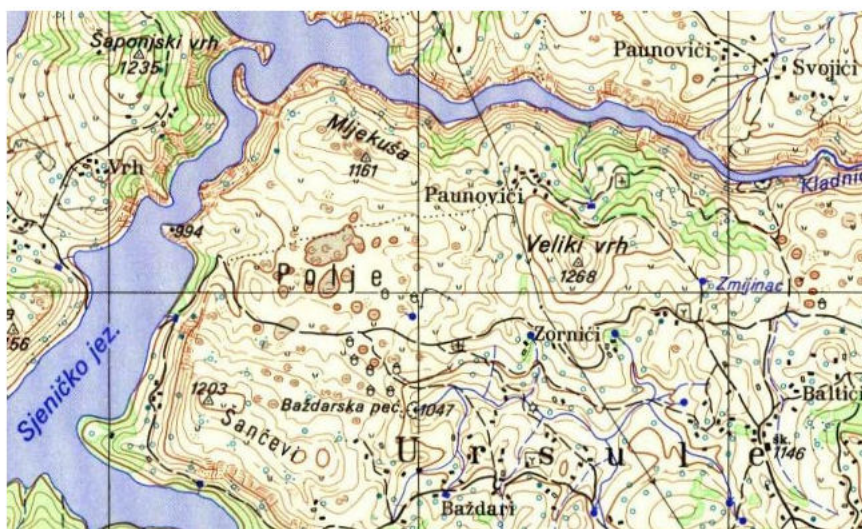
Тубића пећина – детаљ, ситуација на карти
1:25.000

Карстни хидрогеолошки систем Баждарска пећина

Овај нешто једноставнији морфолошко-хидрогеолошки систем налази се у засеоку Баждари, у атару села Урсуле, на платоу десне кањонске стране Увца (X=4805239, Y=74115990, Z=1053), односно платоу леве кањонске страна реке Кладнице (десне притоке Увца).

Баждарска пећина – понор, фото: М. Кличковић

Баждарска пећина – детаљ, ситуација на карти 1:50.000

Баждарска пећина је понор за повремени ток Баждарског потока. Њени канали нису физички проходни. Воде које понору у Баждарској пећини истичу или на левој страни кањона Кладнице или десној кањона Увца.

Укупна дужина канала износи 617 m, а дужина главног канала је 463 m.

Извор у кањону Вељушнице

Налази се на левој страни кањона Вељушнице (X-4801302, Y-7410842, Z-1012) недалеко (узводно) од ушћа Мишевћанског потока, у селу Мишевићи (засеок Бојовићи). Гравитационо истицање извора се одвија испод стенског блока, великих димензија, на контакту крша са алувијалном равни. Дренира локалну карстну издан карбонатног блока леве стране горњег кањона Вељушнице. Формира мањи ток који се после пар метара улива у Вељушницу. Процењена издашност 0,5 l/s (октобар 2016. године).

Извор у кањону Вељушнице, фото: М. Кличковић

Ђурчића врело у селу Трудово (Трудовско врело)

На југозападној, амфитеатралној падини кречњачког масива Јаворчић (1486) регистроване су две концентричне појаве гравитационог истицања на растојању од неколико десетина метара.

Прва појава (X-4818229, Y-7417691, Z-1092) веће издашности је у доњем делу сипарске падине маскирана сипаром. Трагови маховине на сипару указују на велике осцилације нивоа ове издани. Издашност је процењена на око 100 l/s (јул 2017. године). Мерени су основни физички параметри воде: T=8,1°C; pH=7,51; Ec=553 µS/cm; Q~50-60 l/s.

На другој појави (X-4818217, Y-7417664, Z-1109) вода истиче из пукотине у стени. Укупна процењена сумарна издашност обе појаве је око 120-150 l/s (јул 2017. године).

Истицање на Ђурчића врелу у Трудову, фото: М. Кличковић

Врело Рикача

Пећина, врело Рикача (X-4818625, Y-7400420, Z-776), налази се у зони раскрснице локалног пута и пута Кокин Брод – Прибојска Бања, тридесетак метара од локалног пута. Врело је повремено и асцедентног (сифонског) типа. Истицање се врши из релативно кратког пећинског (јамског) канала великих димензија.

Врело Рикача у Радојињи, фото: М. Кличковић

Издашност је процењена на око 100-120 l/s (14.11.2016.). Измерене су следеће вредности основних параметара $T=8,9^{\circ}\text{C}$, $\text{pH}=7,79$; $E_c=460-470 \mu\text{S/cm}$.

На јужним падинама карстног масива, Бандера (1.409), налази се извор под називом Врело. Удаљен је стотинак метара од асфалтног пута и неколико стотина метара од спомен чесме Војводи Петру Бојовићу (X-4803522, Y-7410174, Z-1311).

Извор је каптиран бетонском шахт-каптажом која је ограђена жичаном оградом, тако да приступ води није могућ. Ретки вишкови воде одлазе у претежно суву долину. Каптиране воде овог извора користе се за снабдевање засеока Чоловићи. Недалеко, на пар десетина метара од каптаже, налази се поткапина.

Врело у Мишевићима (Чоловића врело) – ван заштићеног подручја

Извор није у границама заштићеног подручја, али издан која се преко њега дренира, њена зона прихрањивања и употреба каптираних вода значајна је за сагледавање шире хидрогеолошке слике.

1.6. Хидролошке одлике

Река Увац настаје на североисточним падинама Озрена (Камаришта, 1.641 m), узводно од села Царичина, у облику који са запада затварају узвишења Крњи бор (1.480 m) и Колај (1.610 m). У подножју Озрена испод узвишења Брдо (1.310 m), прима своју прву значајну десну притоку, Дубоки поток, који тече са југа – од развођа са реком Дубочицом. Одатле Увац усмерава свој ток меридијански, ка северу, примајући неколико притока, од којих су леве водније: Царичка река, Скудланска (Бозовљанска) река и Миликића поток. Низводно од Ћесовића поља, у северном подножју Златарице (1.196 m), прави лакат и ток окреће упореднички ка истоку. Након нешто више од 3 km тока, јужно од локалитета Градац, поново скреће ка југу-југоистоку. У подножју Абешког брда (1.127 m), прима Воденички поток с десне, а потом и безимени поток, који тече од Бабињаче (1.230 m), с леве стране. Низводно од села Увац тече ка североистоку, да би у подножју Лупоглава (1.129 m) на подручју Чедова, ушао у границу заштите. После непуних 2 km тока, на око 975 m н.м, испод јужних обронака Кандића крша (1.094 m), стиже до става са својом најважнијом и најводнијом саставницом, Вапом (улази у границу заштите испод узвишења Бубањ, 1.106 m), која му притиче са десне стране, а да претходно прими воде Кањевске реке (Љешнице). Најкраће растојање од врела Вапе код Градца до става са Увцем је око 13 km, али је речни ток Вапе дужи, будући да кроз Вапско поље, прави серије живописних меандара. Горњи ток Увца се и завршава на саставу са Вапом и површина овог дела слива је 519 km², од укупних (око) 1.340 km² (Шабић, 2002). Здружене воде Увца и Вапе низводно испуњавају сјеничку акумулацију.

Водна акумулација позната под именом Увачко (Сјеничко) језеро настала је преграђивањем Увца на локалитету Растоке, на 985 m н.м. (само власинска акумулација је на већој надморској висини), браном од тврдог материјала висине 110 и дужине 160 m. Тако су умирене воде Увца и створено језеро које је при максималном водостају дугачко око 25 km, док је запремина акумулиране воде 212 милиона m³ и користи се за рад хидроелектране „Сјеница”, снаге 36 MW. При ниским водостајима језеро се скрати на приближно 7,5 km, док се запремина акумулација смањи за око 5 пута (Станковић, 2000). Хидротехничким радовима који су започети 1974. године, воде Боровштице из Пештерског поља усмерене су у Сјеничко језеро. На тај начин се просечно годишње преведе 45 милиона m³ воде у сјеничку акумулацију, што је значајно (нарочито) за производњу електричне енергије.

Увачко (Сјеничко) језеро је дугачко и мале ширине. Обала је разуђена, са много залива који представљају потопљена ушћа притока Увца, попут: Кањевске реке, Чајка, Вељушнице, Мићираце и Кладнице. Обалски појас нагло прелази у дубоке, средишње делове басена. Вода је зеленкасте боје, провидности до 7 m. Некада је сврставана у прву класу, али су параметри квалитета одавно нарушени, јер се непречишћене отпадне воде од сточарства и индустрије са територије општине Сјенице, неконтролисано испуштају у акумулацију. Ипак, сматра се да ниске температуре воде сјеничке акумулације позитивно утичу на смањење и успоравање процеса еутрофикације у низводним увачким акумулацијама. Сматра се да је максимална дубина Сјеничког језера 108 m (Гавриловић и Дукић, 2002).

Прва притока Увца (Сјеничког језера) на заштићеном подручју је периодски, Пиревски поток, који тече од Пиревина. Десетину метара низводно, Увцу, с леве стране, притиче поток Чајак, чији је доњи ток, низводно од Подкрша, у границама заштите и данас представља мали рукавац-залив сјеничке акумулације. Чајак настаје у Доњим Лопижама, на око 1.015 m н.м, спајањем Лопижанке реке, која тече од Велике Пандурице и Говеђка (1.268 m) и Дубоког потока који настаје испод источних обронака Беловаче (1.192 m). Од долине потока Чајак, па све до Сувог Омара и Дервенте, лева страна кањонске долине Увца, представља сликовиту крашку површ, изровашену вртачама и другим површинским крашким облицима, познату под једноставним именом, Крш. То је разлог што све до ушћа Вељушнице, изузев потока чије је ушће у близини врела Бање (Дервента), Увац нема притока.

Приближно иста слика одликује и десну кањонску страну. Распрострањење кречњака од Дружинића, преко Сувата, Урсула, Брежђа, све до Поља, условило је одсуство површинске хидрографске мреже. Ипак, у Дружинићима се у Увац улива Мрчки поток. Воде од неколико врела испод Муховића, Потока и локалитета Јасике, ниже којих се формирају периодски кракови, спајају се чинећи Мрчки поток. Мрчки поток се у Увац улива на 966 m н.м. На подручју Урсула и Брежђа, већим делом ван граница заштите, формирају се и две понорнице: Ријека, чији средишњи крак тече са западних падина Камените главе (1.265 m), а чије воде нестају у понорској зони Увори, у подножју Чукара (1.181 m); понорница Баждарске пећине, која је своју разгранату мрежу (имајући у виду природно-географске одлике подручја), развила на подручју Урсула: Вејсиловићи, Брежђа, Зорнићи, Баждари и чије се воде губе у Баждарској пећини на 1.047 m н.м.

Посебну вредност геодиверзитета – геоморфолошког наслеђа, представљају долински меандри Увца, између заселака Аврамовићи и Нишавићи, с десне кањонске стране. Седам живописних меандара, умирених сјеничком акумулацијом представљају надалеко чувену слику Увца, уз белоглавог супа, препознатљиви симбол читавог заштићеног подручја и читаве југозападне Србије.

Река Вељушница настаје спајањем Царевца–Горачанске реке, Мале реке и Великог потока, испод Дашове главе (1.192 m), на 1.115 m н.м, унутар крајњих југозападних граница заштићеног подручја. Царевац креће од Карауле (1.366 m) и Тонине равни (1.373 m), а његова лева притока, Томовића поток, од Златарског брда (1.388 m); Горачанска река тече са падина Прелетка (1.520 m), а његова лева саставница, Каловити поток, од Доратице (1.414 m); Мала река креће од Голобрда (1.354 m); кратка десна саставница, Велики поток, тече од локалитета Мрамор. Већ ту, на самом почетку тока, између виса Процијељ (1.322 m), с десне и засека Ранитовићи, с леве долинске стране, усеца дубоку кањонску долину. Корито, је на апсолутној висини од приближно 1.110 m, а висови га изнад наткриљују и до 200 m. Ток је усмерен ка северу, а у подножју Крша (1.206 m), на левој страни кањона, јављају се значајни спелеолошки објекти: Велика пећина, Ан. пећина и Баволска пећина. Након што на 1.077 m н.м, од Мишевића, прими своју прву значајну леву притоку, Мишевчански поток, који настаје од Великог потока, Перутиног потока и потока од Врела испод Бандере (1.409 m), накратко, у подножју Литице, тече упореднички ка истоку. Од

ушћа потока, Делева долине, поново усмерава ток ка северу (незнатно североистоку) и овај правац задржава, све до ушћа у Увац. Деоницу тока од ушћа Делева долине до кратког Војовог потока (десне притоке), тек непун километар дугачку, одликује незнатно ширење долине и размицање кањонских страна, као и нешто гушћа мрежа извора, који се јављају са десне стране, од којих је најпознатији Студенац. Низводно од ушћа Војовог потока, Вељушница улази у највртлетнији део своје кањонске долине. Са кречњачких платоа, издижу се узвишења Главница (1.214 m) и Велика раван (1.210 m), с леве и Главница (1.301 m), Чемерник (1.334 m) и Дервента (1.238 m) с десне стране, које прелазе у окомите кречњачке литице, суновраћујући се ка 200 m нижем долинском дну. На странама кањона јављају се развијени пећински системи, најпознатија је Стубна пећина. На овој деоници тока, кањону Вељушнице притиче само један периодски поток, који се пробио с леве стране кањона, а тече од Бандере и Орљака (1.365 m). Низводно од Селишта кањон се шири, голе кречњачке литице „нестају”, а Вељушници притиче неколико периодских потока. Вељушница је једна од највећих (левих) притока Увца, у коју се улива, у близини локалитета Жвале, на 915 m н.м. Ушће (и део доњег тока) Вељушнице у Увац је данас залив сјеничке акумулације.

Река Кладница настаје на западним обронцима Јавора (Василин врх, 1.519 m) од Дубоког потока и Студене реке, чије име носи до села Кладница. У Кладници на 1.054 m н.м, прима воде леве саставнице, Радевске реке, која настаје од потока Брод, који тече од Ђинђића гробља (1.255 m) и Низамског потока. Одатле заузима упореднички смер, ка западу. У висини засеока Боровићи (лева долинска страна) улази у границе заштите. Ту и почиње усецање сликовите кањонске долине у моћним карбонатним стенама. Десна страна кањона је огољенија и маркантнија, а са обе стране забележено је и више спелеолошких објеката – окапина и пећина. Кладница гради и мање долинске меандре, који су израженији у близини ушћа у Увац. У око 6,7 km дугачком кањону (5 km је најкраће растојање од уласка до изласка из кањона) нема готово ниједну притоку, изузев пар периодских потока, попут оног од врела Мутавић, који тече кроз заселак Својиће. У подножју Криве косе, на 902 m н.м. Кладница се као десна притока улива у Увац. Ушће и доњи ток Кладнице су након изградње бране у Растокама потопљени водама сјеничке акумулације.

Поток Мићираца, лева притока Увца, настаје на око 945 m н.м. спајањем: Шиповачког потока, који полази од Шиповика са северних падина Пресегле (1.172 m); Пурића потока, који је нешто разгранатију мрежу утиснуо од засеока Крш, на југу, преко Врба у средишњем делу до Рељиног скока на северу; Шиба – Рабренског потока, који креће са јужних падина Буковаче (1.176 m), у близини Илића. Усеца клисурасту долину између Ртова с леве и Плоча с десне долинске стране и након што прими још једну леву притоку – поток, у Растокама се улива у Увац, на око 880 m н.м. Низводно од Растока воде Увца испуњавају златарску акумулацију.

Златарска водна акумулација – Златарско језеро формирана је код насеља Кокин Брод, изградњом бране од глине, камена и бетона у ерозивном проширењу Увца, у близини ушћа реке Злошнице. Темелји бране високе 83 m, дугачке 1.264 m налазе се на надморској висини од 805 m. На брани је изграђена хидроелектрана „Кокин Брод”, снаге 20 MW. Просечни протицај Увца на месту бране је 12,45 m³/s, а површина слива 1.057 km². У Златарском језеру акумулирано је 250 милиона m³ воде и оно покрива површину од 7,25 km², а највећа дубина је 75 m. Дужина обалске линије превазилази 50 km (Станковић, 2000).

Златарско језеро одликују знатне годишње амплитуде водостаја – максимални водостаји су у месецима мају и јуну, условљени кишом и отапањем снежног покривача и њиховим подударањем; минимални водостаји су у новембру и фебруару, због појачаних електроенергетских потреба – производње струје; процењује се да је апсолутна амплитуда колебања језерског нивоа 65 m. Вода у акумулацији је најхладнија у јануару (3,5 °C), а најтоплија у јулу (20,9 °C), максимална провидност је до 4 m (Станковић, 2000).

При високим водостајима успор воде на Увцу је приметан 14 km узводно. Ушће и део долине Тисовице, потопљени су на дужини од 4,5 km и претворени у језерски залив, као и доњи ток Злошнице – на дужини од 2,5 km од некадашњег ушћа у Увац.

Увачко (Сјеничко) језеро, фото: С. Симић

У Комаранима од врела Бистрик и Подомар настаје поток, који се на 972 m н.м. спаја са *Малским потоком*. Здружене воде усецају кратку клисурасту долиницу у стенама Омара, да би се одмах низводно улиле у Увац (Златарско језеро), с леве стране.

Испод узвишења Градина (993 m), Увцу притичу воде које се периодским током одводњавају из области Долова, с десне стране кањона.

Река Вршевина настаје од снажног крашког врела у засеоку Љепојевићи, на југозападним обронцима Великог крша (1.232 m). Ток је усмерен упореднички ка западу, и усеца плитку и кривудау долину у карбонатним стенама. У Божетићима, у северном подножју Петрића омара (1.164 m), улази у границу заштите. Низводно, усеца око 2 km дугу и интересантну долину, све до ушћа у Увац. Вршевина се у близини Дамјана, на око 900 m н.м. улива у Увац, као десна притока.

Пуљски поток, који креће од Гувништа (1.180 m) је кратка лева притока Увца, чији доњи ток и зона ушћа (у златарску акумулацију) улазе у границе заштите.

Периодски ток Суводола настаје у области Звијерца од више кракова, међу којима је и поток од Зорића чесме. У висини Клађа пробија своју долину у безводном крашком терену, због чега нема притока, па не чуди његов периодски карактер. Испод Обера (1.097 m), Суводо са десне стране притиче Увцу.

Низводно од ушћа Пуљског потока, с леве стране и Суводола с десне стране, Увцу притичу кратки периодски потоци који крећу од јачих врела, попут: Ковачевца, Студенца и врела испод Вучије косе (леве притоке); Мала, Бадањ, поток од засеока Вуковићи (десне притоке), и др.

Дубоки поток настаје од Врела испод Мазгита (1.259 m) и неколико периодских потока на локалитету Босање. Периодског је карактера и у границу заштите улази изнад Жедне главе (десна страна долине). Улива се у Увац као лева притока градећи заједничко ушће (данас залив језера) са истоименим потоком, који тече из области Босе.

Река Злошница настаје од Гачевог врела у Дрмановићима, испод Бабунског клика (1.253 m). Узводно постоји део долине који је периодског карактера, који су формирале воде врелских потока око засеока Лојанице. Долину усеца ка северу-северозападу. У горњем делу тока налази се врело Лакомица, уз само корито реке, а потом и прва (лева) притока, поток Вуковац. Десне притоке су водније: Сјеверовац, Ђатов поток, Камалски поток и Лечића поток; од левих су познати: Дакин поток, поток од Попове воде и Рипалски поток. У границама заштите је само ушће Злошнице у Златарско језеро (залив) испод литица Каце (1.090 m). У данашњи залив уливају се и воде Џамбаског потока, који креће од Студеног врела (Босање).

Река Тисовица настаје на северним падинама Василиног врха (1.519 m), највишег врха планине Јавор, спајањем вода неколико издашних врела. У горњем току Тисовица је усмерена ка северозападу. Једина значајна притока је десна саставница, поток Бурсаћ, чије је извориште у Зечком пољу, између Зечког врха (1.363 m), Пољанске горе и Врха (1.300 m). Одатле Тисовица наставља упореднички ка западу, ограђена с десне стране маркантним масивом Рујишта (1.209 m). Испод Костовог гувна у Штиткову, улази у границу заштите. Овде оснажује свој ток водама Штитковачког врела знатне издашности. Изузев важности Штитковачког врела са хидролошког аспекта, треба истаћи и изузетан амбијентални изглед овог дела долине Тисовице: живописно насеље Штитково, са остацима традиционалне народне архитектуре; интересантан пећински улаз у залеђу врела изнад којег се уздиже кречњачка литица; стара црква у центру села испод врела. Низводно, од Трудова, на око 1.110 m н.м. Тисовици притиче Трудовачка река која тече од Ђурчића врела, а чије воде обогаћује и притока Врелце. С леве стране је ушће Кани потока, који

тече од Боровите главе, а који је мање водности. Одатле, између Дебеље с леве и Горњег и Доњег Трудова с десне долинске стране, Тисовица усеца импозантну кањонску долину у кречњацима. Већ између Рутаваца (лева страна) и Врановог брда (десна страна) усеца серију лепих долинских меандара, који се јављају готово све до ушћа у Златарско језеро. Десна страна кањона је нешто огољенија и неприступачнија. У кањонском делу, изузимајући неколико периодских потока, Тисовица нема притока. Негде испод Василића, завршава се кањон Тисовице, а њено ушће је потопљено златарском акумулацијом и претворено у рукавац – залив.

Низводно од Кокиног Брода, од Дастаннице, Увац прави неколико долинских меандара у кањонској долини – данас водној акумулацији, који се завршавају оним око узвишења Градина (1016 m). Водна акумулација – *Радоињско језеро* формирана је код села Радоиња, на 810 m н.м. преграђивањем Увца 43 km узводно од ушћа у Лим, браном од каменог набачаја и бетона, висине 40 и дужине 150 m. Просечан годишњи протицај Увца на месту бране био је 13 m³/s. Радоињско језеро дугачко 11 km, запремине акумулиране воде 4 милиона m³ је компензациони басен хидроелектране „Бистрица”, чија је укупна снага 104 MW (Станковић, 2000).

Упркос томе што је плића и на мањој надморској висини, радоињска акумулација је ниске просечне температуре воде, јер у њу дотичу воде из доњих слојева Златарског језера, које су додатно расхлађене проласком кроз турбине хидроелектране. Обале су изграђене од чврстих стена, спирање материјала је умањено. Радоињска акумулација има мала одступања водостаја, због чега је обалска линија стабилна и дугачка око 20 km. Вода је углавном сиво-зеленкасте боје, са провидношћу до 5 m, а највећа дубина је 30 m (Станковић, 2000).

На овој деоници, Увцу (Радоињском језеру) из правца Негбине притиче поток који настаје од здружених вода Перишића врела, врела испод пећине Грлић и врела Ђурановац, који се потом спаја са Ђурдића потоком, који креће од Браловића равни и Сандука, али и потоком од Јанковог врела. Испод Селачког брда (1.070 m) овај поток улази у границу заштите, усецајући кратку кањонску долину. Кречњачке кањонске стране су кршевите, окомито се уздижу из корита, симетричног и правилног распореда, што овом делу заштићеног подручја даје нарочит изглед. Након непуних 2 km тока кроз кањон који се меридијански спушта ка југу, на 810 m н.м., воде потока уливају се у Увац, у подножју брда Ћелије (940 m).

Површина слива Увца је приближно 1.340 km² и он се после 119 km тока, 3 km низводно од Прибоја улива у Лим, доносећи му просечно 13,2 m³/s (Гавриловић и Дукић, 2002).

1.7. Флористичке одлике

На заштићеном подручју забележено је 655 биљних таксона (истраживањима васкуларне флоре реке Увац, од Сјенице до Штрпца, Вељић, М. и сарадница наводе 730 таксона, 2006), што чини око 17 % целокупне флоре Србије.

Број врста које имају национални и међународни значај износи 213. На националном нивоу, заштита биљних врста спроводи се према Правилнику о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС”, бр. 05/10, 47/2011, 32/2016 и 98/2016). Овим законским актом обухваћено је 74 биљна таксона са подручја Увца и то у категорији строго заштићених – 4 и заштићених врста – 70 (Прилог бр. 6). Строго заштићене су четири врсте орхидеја: *Dactylorhiza maculate* (пегави каћунак), *Dactylorhiza saccifera* (врећасти каћун), *Orchis militaris* (каћун) и *Orchis ustulata* (медени каћунак).

Други правни акт којим се врши заштита биљака као и одређени вид контроле над њиховим „кретањем” је Правилник о прекограничном промету и трговини заштићеним врстама

(„Службени гласник РС”, бр. 99/09, 6/2014). Њиме су обухваћене све врсте које се налазе на Правилнику о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива, осим што се орхидеје (има их укупно 11) и *Sternbergia colchiciflora* (бабалушка) наводе и на листи ЦИТЕС конвенције. Све ове врсте је забрањено комерцијално експлоатисати на територији Србије, док су за њихов увоз и транспорт потребне дозволе.

Међу 70 „заштићених” дивљих врста, 36 врста се истовремено налази и на списку Уредбе о стављању под контролу коришћења и промета дивље флоре и фауне. Њихово сакупљање, уз одређене услове и према годишњем контингенту који се одобрава од стране Завода за заштиту природе Србије и Покрајинског завода за заштиту природе, као и надлежног Министарства, је дозвољено. Сакупљање преосталих 34 таксона из ове групе, није дозвољено.

На „Прелиминарној Црвеној листи флоре Србије”, која обухвата ретке, угрожене и рањиве таксоне биљака за територију Републике Србије, а која је полазни основ за предлагање заштите врста, налазе се 23 таксона (Прилог бр. 6).

Посебну вредност биодиверзитета овог подручја представљају реликтне врсте којих има 26, од којих треба поменути *Blechnum spicant* (ребрача), *Staphylea pinnata* (клокочика), *Aremonia agrimonioides* (павловац), *Aruncus dioicus* (суручица), *Helleborus odoratus* (кукурек), *Fraxinus ornus* (црни јасен), *Erythronium dens-canis* (пасји зуб), *Ostrya carpinifolia* (црни граб) као и ендемичне врсте којих има 29, као на пример: *Euphorbia glabriflora* (голоцветна млечика), *Euphorbia subhastata* (Панчићева пољска млечика), *Halacsya sendtneri* (цвакија), *Linaria rubioides*, *Onosma stellulata* (звездасти оштролист), *Potentilla visianii*, *Pseudofumaria alba subsp. leiosperma* (бледожута млађа) и др.

Посебну пажњу заслужују врсте *Minuartia bosniaca* и *Micromeria thymifolia*. *Minuartia bosniaca* је ендемична врста централног дела Балканског полуострва. На Увцу је констатована у околини Ушачке пећине. *Micromeria thymifolia* је елемент илирске флоре.

Pseudofumaria alba subsp. leiosperma (бледожута млађа) – ендемична врста, пронађена код Ушачке пећине, фото: В. Стојановић

На истраживаном подручју нису забележене врсте које се налазе на Директиви о стаништима, односно оне за које је потребно издвојити NATURA 2000 подручја.

Према „Европској црвеној листи васкуларне флоре” (European Red List of Vascular Plants) са статусима угрожености према критеријумима IUCN-а из 2011. године, публикованој од стране Европске комисије (Bilz et al. 2011), на подручју Увца је забележена 121 врста од укупно 483 колико их има у Србији. Подељене су у четири категорије: *Potentilla visianii* је „критично угрожена” (cr - Critically Endangered – постоји велика вероватноћа да врсте могу ишчезнути из природе), *Malus sylvestris* (дивља јабука) за коју „нема довољно података” на нивоу Европе да би се проценила њена угроженост (dd – Data Deficient – недостају адекватне информације о распрострањењу и стању популација) и *Orchis morio* (каћунак, салеп) „скоро угрожена” (nt - Near Threatened – таксони који нису одређени као зависни од заштите, али се налазе близу категорије осетљивих). У категорији „последња брига” се налази 118 врста (lc-s - Least Concern – таксони који нису одређени као зависни од заштите ни као скоро угрожени али би се у будућности могли наћи међу угроженим таксонима Европе) (Прилог бр. 6). На Европској црвеној листи се осим категорије угрожених таксона за које је процењено да су на Европском нивоу угрожени, налазе и одабрани сродници најзначајнијих културних биљака („selected priority crop wild relatives” као што су *Malus sylvestris* (дивља јабука), *Daucus carota* (дивља шаргарепа), *Fragaria vesca* (дивља јагода), *Humulus lupulus* (хмељ), *Medicago sativa* (детелина), *Prunus spinosa* (трњина) који су значајни као дивљи сродници и акватичне врсте.

Potentilla visianii – ендемична и заштићена врста, пронађена код Ушачке пећине, фото: В. Стојановић

Подручје Увца се одликује и присуством алохтоних (страних) врста које су придошле из различитих предела и расту тамо где им је човек (намерно или случајно) својим активностима створио услове. Међутим, тих врста има врло мало. Појединачно (а ретко у већем броју) примећене су *Reynoutria japonica* (јапански бамбус), *Amaranthus retroflexus* (штир), *Erigeron annuus* (красолика), *Polygonum aviculare* (троскот) и др. Највећа опасност прети од амброзије (*Ambrosia artemisifolia*) која се може појавити и у већим популацијама. Најједноставнија мера против сузбијања на таквим површинама јесте преоравање и сађење конкурентских врста из породице трава - *Lolium perenne* (енглеска трава) и легуминоза - *Medicago sativa* (дивља детелина).

Упркос чињеници да осим фрагмената реликтних заједница на неприступачним местима, вегетације камењара, стена и литица, простором доминира полуприродна и измењена вегетација, број реликтних (26) и ендемичних врста (29), односно оних биљака које имају националну (74) и међународну заштиту (213), говори да је подручје Увца значајна тачка флористичког диверзитета у Србији.

ВЕГЕТАЦИЈСКЕ ОДЛИКЕ

Заштићено подручје је специфично по простору који обухвата: са једне стране су то водене површине, а са друге стране и тешко приступачне литице, под дугогодишњим снажним утицајем

човека. Из тог разлога је вегетацијски покривач врло карактеристичан и хетероген, представљен великим бројем различитих природних (неке су и реликтног карактера) и полуприродних заједница, мозаиком разноврсних шумских и ливадских фитоценоза.

Шумску вегетацију подручја Увца чине заједнице *Quercion frainetto* Horv., *Alno-Quercion roboris* Ht и *Vaccinio-Piceion* Br.- Bl. (Вељић et al. 2006), као и заједнице: беле јове (*Alnetum incanae*), јове и граба (*Alneto glutinosae-Carpinetum betulli*), китњака и цера (*Quercetum petraeocerris*), црног јасена и белог граба (*Orno-Ostryetum carpinifoliae*), китњака и граба (*Quercetum Carpinetum*) и букве (*Fagetum montanum*). Неке од ових заједница су доста деградирани, па се јављају само као остаци шума или много чешће као шикаре различитог флористичког састава. Таква ситуација је углавном запажена на присојним странама. На осојним падинама се налазе фрагментарно распоређене заједнице смрче (*Piceion excelsae*) у комбинацији са мањим површинама борових шума. Изнад овог појаса срећу се заједнице са брезом (*Betula pendula*) и јасиком (*Populus tremula*).

Вегетација ливада и пашњака је такође, услед израженог антропозоогеног утицаја, осиромашеног флористичког састава и углавном представљена заједницама типа *Nardetum strictae* и сл. За шири простор Увца се наводе још заједнице *Danthonietum calycinae* Cinc. et Kojić; *Festucetum pseudovinae* Horv; *Agrostidetum albae* Ujv. и влажне ливаде бесколенке *Molinietum coeruleae* Koch. Продуктивније ливаде кошанице (*Molinio-Arrhenatheretea* Tüxen) су развијене изван клисуре, ближе сеоским срединама.

Посебно обележје читавом овом простору дају кречњачке литице и гребени, који су упркос израженом степену деградације остали очувани. Због постојања оваквих нетакнутих станишта предео Увца добија на значају с обзиром на врсте које се ту настањују: *Eryngium palmatum*, *Scrophularia tristis*, *Laserpitium siler* и *Alyssum corymbosum* (ендемични таксони овог подручја) као и на потребу очувања целовитости заједница специфичних само за овакву врсту станишта (вегетација литица, стена и сипара). Хазмофитска вегетација, састављена од биљних заједница које настањују удубљења и пукотине стеновитих површина представљена је вегетацијом *Asplenietea trichomanis*. На оваквим стаништима се срећу и заједнице свезе *Corydalion ochroleuca* као и деградовани стадијуми шумских заједница са: *Rhamnus falax*, *Sorbus aria*, *Corylus avellana*, *Ostrya carpinifolia*, *Fagus moesiaca* или вегетација листопадних жбунова *Prunion spinosae* Soó и жбунастих формација са *Cotinus coggygria* Scop, *Corylus avellana* и др. (Вељић et al. 2006). Неприступачни делови клисура су углавном задржали исходни флористички састав, док су неки сипари обрасли јако деградованом и проређеном шикаром (клисура река Кладнице, Вељушнице и Тисовице).

На ретким, влажним стаништима спорадично развијеним поред извора, речних токова и влажних депресија срећу се популације са: *Blysmus compressus*, *Carex distans*, *Carex rostrata*, *Cirsium palustre*, *Eleocharis palustris*, *Equisetum ramosissimum*, *Juncus effuses*, *Lycopus europaeus*, *Lythrum salicaria*, *Scirpus sylvaticus*, *Sparganium erectum*, *Typha latifolia*, *Veronica anagallis-aquatica* и др. Коровско-рудерална вегетација забележена је поред путева и у приобаљу (асоцијације из свезе *Bidention tripartiti* су најраспрострањеније – шири се спуштањем нивоа воде).

Упркос томе што је вегетација подручја доста измењена (осим фрагмената реликтних заједница на неприступачним местима, вегетације камењара, стена и литица), CORINE приказ земљишног покривача на Увцу показује да овим простором доминирају „Шуме и полуприродне површине”. Наиме, преко „CORINE Land Cover” програма који обезбеђује информације о земљишном покривачу, начину и променама његовог коришћења, („CO(o)R(dination of) IN(formation on the)E(nvironment) Habitats Codes”) утврђено је да на подручју Увца постоје четири групе типова станишта, при чему су „шуме и полуприродне површине” најзаступљенији тип станишта (захвата

површину од 19.000,18 ha). Следе „пољопривредне површине” (14.000,06 ha), „водени басени” (1.311 ha) и „вештачке површине” (61 ha).

Према актуелној CORINE класификацији станишта са пратећом картографском подлогом, забележени су следећи типови станишта: А) шуме и полуприродне површине (широколисне, четинарске и мешовите шуме, прелазни шумовито/жбунасти предео, природни травнати предели и подручја са разређеном вегетацијом), Б) пољопривредне површине (предео који се користи за пољопривреду са значајним површинама под природном вегетацијом, пашњаци и сложени обрасци обраде), В) водени басени и Г) вештачке површине.

1.8. Одлике шумске вегетације

Према карти потенцијалне климатске вегетације СР Југославије (Стевановић, 1995) подручје Увца налази се у зони мезофилних листопадних букових и грабових шума (*Fagenion moesiaca* и *Quercus-Carpinion betuli*). У оквиру флористичке поделе према Стевановићу (1992), ово подручје се може сврстати у средњеевропски флористички регион односно, илирски флористички подрегион.

ШУМЕ

Шумска вегетација је представљена низом заједница и то: шума беле јове *Alnetum incane*, шума јове и граба *Alneto glutinosa-Carpinetum betulli*, шума китњака и цера *Quercetum petraeae-cerris*, шума црног јасена и белог граба *Orno-Ostryetum carpinifoliae*, шума китњака *Quercus-Carpinetum* и граба и шуме букве *Fagetum montanum*. На осојним падинама се налазе фрагментално распоређене шуме смрче *Picea excelsae* у комбинацији са мањим површинама борових шума. Изнад овог појаса јављају се заједнице са брезом *Betula pendula* и јасиком *Populus tremula*.

Шума сиве јове *Alnetum incane*

Шуме сиве јове се налазе на већим надморским висинама (600 – 1500 m), у горњим и средњим токовима планинских потока и река (Кладница, Вршевина, Увац, Тисовица, Вељушница и др.), на наносима и стално влажним земљиштима. Осим хигрофилних врста (*Alnus incana*-сива јова, *Salix alba*-бела врба, *Salix incana*-сива врба), у заједницама се јавља и одређен број мезофилних врста букових шума (*Fraxinus excelsior*-бели јасен, *Acer pseudoplatanus*-горски јавор, *Carpinus betulus*-граб, *Sorbus aucuparia*-јаребика, *Corilus avelana*-леска, *Sambucus racemosa*-зова, *Daphne mezereum*-хајдучка опута), а на већим висинама смрча (*Picea abies*) и пратеће врсте. У приземном спрату јављају се најчешће високе зељасте хигрофите: *Petasites hybridus*, *Aruncus silvestris*, *Valeriana officinalis*, *Mentha longifolia*, *Lunaria redivida*, *Aegopodium podagraria*, *Equisetum* sp. и др.

Шума јове и граба *Alneto glutinosa-Carpinetum betulli*

Станишта на којима има доста извора и потока, са високом влажношћу земљишта и ваздуха, обрасла су шумом граба и беле јове. Станиште ове заједнице граба и беле јове се налази у контактном делу између брдског и планинског појаса, где су распрострањене смрчеве шуме (простор око река Кладнице, Вршеvine, Уваца, Тисовице, Вељушнице и др.). У овој заједници доминирају граб (*Carpinus betulus*) и црна јова (*Alnus glutinosa*) у спрату дрвећа и жбунова. У спрату дрвећа поред наведена два едификатора јављају се и *Acer campestre*-клен, *Acer tataricum*-жешља, *Crataegus monogyna*-глог, *Quercus petraea*-китњак. У спрату жбуња јављају се и *Prunus spinose*-трњина, *Juniperus communis*-клека. У спрату зељастих биљака јављају се

Euphorbia amygdaloides, *Primula acaulis*, *Helleborus odoratus*, *Pteridium aquilinum*, *Arum maculatum*, *Pulmonaria officinalis*, *Anemone nemorosa* и *Fragaria vesca*.

Шума брезе и јасике

Populo-Betuletum

Шуме брезе и јасике широко су распрострањене у Србији, углавном се јављају на нешто већим надморским висинама, у региону брдске и планинске букве, на сечинама, прогала, пожариштима и сл. Распрострањене су на простору Дервенте.

Шума брезе

Betuletum verrucosae

Образују се на сиромашним, растреситим и скелетним земљиштима, у условима који су тежи за опстанак него у мезофилним заједницама са јасиком. Најчешће се јављају као пионирске заједнице, односно као проградациони сатдијум на сечинама и сличним стаништима на подручју Босања и Кикуше.

Шума китњака и цера

Quercetum petraeae-cerris

Шуме китњака представљају трајни стадијум вегетације, првенствено едафски условљене и јављају се на локалитетима Гола брђа, Кадина стена, Врхови. Заједница расте на надморским висинама, од око 300 до око 1.000 m, на топлијим експозицијама и на већим нагибима од церових шума. Већина састојина китњаково-церових шума је изданачког порекла. Прогаљеног склопа и изложена деградационим процесима. Шуме су са уједначеним саставом китњака и цера. Поред наведених едификатора ове заједнице (китњака *Quercus petraeae* и цера *Quercus cerris*), јављају се и црни јасен (*Fraxinus ornus*), црни граб (*Ostrya carpinifolia*), медунац (*Quercus pubescens*), рашељака (*Prunus mahaleb*), дивља јабука (*Malus sylvestris*). У спрату жбуња јављају се жешља (*Acer tataricum*), руј (*Cotinus coggygia*), трњина (*Prunus spinosa*), грабић (*Carpinus orientalis*), брекиња (*Sorbus torminalis*), глог (*Crataegus monogyna*), леска (*Corulus avelana*) и др. У спрату зељастих биљака присутне су: *Helleborus serbicum*, *Thymus palegioidea*, *Thymus serpyllum*, *Galium cruciate*, *Brachypodium silvaticum*, *Festuca heterophylla*, *Potentilla alba*, *Carex montana*, *Dactylus lomerata*, *Rubus hirtus*, *Potentilla hirsute*, *Viola silvestris*, *Fragaria vesca*, *Primula veris*, *Hypericum montanum*, *Viscia villosa*, *Veronica officinalis*, *Lusula campestris* и др. Заједница је веома подложна разним типовима деградације услед ксеротермног карактера, скелетног и плитког земљишта, као и ретког склопа дрвећа.

Шума цера

Quercetum cerris

Шума цера је ретка на подручју Увца. Ова шумска заједница распрострањена је на висинама између 800 и 900 m. Овај тип шумске заједнице, распрострањен је на малом простору изнад Радојињског језера, испод Голи брђа и око Кадине стене. Геолошка подлога су кречњаци на којима су се развила земљишта типа рендзина на кречњаку. Налази се на страни или средњем нагибу. У спрату дрвећа ове заједнице доминира цер (*Quercus cerris*), а у жбунасти и приземни спрат су бројни и флористички богати, због ретког склопа и доста светлости. Уз цер јављају се и *Fraxinus ornus*-црни јасен, *Crataegus monogyna*-глог, *Rubus tomentosus*-купина, као и зељасте биљке-*Genista ovate*, *Chamaecytisus auriacus*, *Digitalis amigua*, *Lapsana communis*, *Calamintha officinalis*, *Trifolium alpestre*, *Festuca heterophylla*, *aremonia agrimonioides*, *Galium schulteesii*, *Epimedium alpinum* и друге врсте.

Шума црног јасена и белог граба

Orno-Ostryetum carpinifoliae

Ова шума најспецифичнија заједница црног граба, налази се на екстремним стаништима (неприступачна места, кречњачке литице, врло стрми нагиби, неразвијена земљишта) и специфичним стаништима по физиономији и флористичком саставу. Шума црног јасена и црног граба јавља се у клисурама и на стмим одсесима у висинском појасу између 800-900 m н.в. на локалитету Кршеви. Црни граб (*Ostrya carpinifolia*) је по многим ауторима, најинтересантнија дрвенаста врста Западне Србије. На стрмим падинама кањона Увца ова врста се јавља у комбинацији са црним јасеном и (*Fraxinus ornus*) градећи заједнице *Orno-Ostryetum*. У флористичком смислу то је веома богата заједница која се развија на плитком, каменитом тлу, искључиво на кречњаку.

У спрату дрвећа најчешће се јављају црни граб (*Ostrya carpinifolia*), који у појединим асоцијацијама доминира, као и црни јасен (*Fraxinus ornus*), који је такође едификатор шуме црног јасена и црног граба (у појединим састојинама и изостаје). Поред ових врста у спрату дрвећа јављају се још буква (*Fagus moesiaca*) и граб (*Carpinus betulus*). Ово су термофилне субмедитеранске шуме у којима се осим едификатора, јавља обиље жбунастих врста какве су *Acer monspessulanum*-маклен, *Evonimus verucosa*-брадавицава курика, *Crataegus monogyna*-глог, *Rhamnus* sp-крушина, *Acer campestre*-клен, *Salix capraea*-ива, *Rosa canina*-ружа и друге. Карактеристичан скуп у спрату приземне флоре сачињавају *Hedera helix*, *Lathyrus vernus*, *Asarum europaeum*, *Helleborus odorus*, *Calamintha officinalis*, *Geum urbanum*, *Erythronium dens canis*, *Fragaria vesca*, *Epimedium alpinum* и *Aspenium ruta-muraria*.

Шума китњака

Quercetum montanum

У нижим, топлим и сувим деловима заштићеног подручја заступљеније су шуме китњака. Налазе се на развијенијим земљиштима и стаништима блажих нагиба, која су изложена скоро свим експозицијама. Заступљене су у виду мањих или већих комплекса, на надморским висинама од 500 до 900 m н.в. на локалитетима Босања, Гола брђа, Кадина стена, Врхови, Брегови, Чоловића стена и др. Китњак (*Quercus petaea*) образује, или самосталне, чисте, састојине када се јављају у мањим комплексима, или мешовите састојине заједно са цером. Чисте храстове, китњакове шуме развијене су најчешће на падинама различитих нагиба, већином благих, на врховима гребена, по увалама и јаругама, на топлим експозицијама. По станишним условима и флористичком саставу заједница храста китњака са главним едификатором китњаком (*Quercus petaea*), по својој заступљености, бројности и покровности има апсолутну доминацију, а шуме китњака овог подручја имају монодоминантни карактер и поред тога што у спрату дрвећа и жбуња има других врста. Осим китњака, у спрату дрвећа су заступљене и примешане врсте: *Fagus moesiaca*-буква, *Carpinus betulus*-граб, *Betula pendula*-бреза, *Pyrus pyraeaster*-дивља крушка и *Quercus cerris*-цер. Спрат жбуња има малу покровност и највише је заступљена врста *Quercetum petaea*-китњак, а заступљене су још *Crataegus monogyna*-глог, *Rosa arvensis*-ружа и *Rubus hirtus*-купина. Спрат приземне флоре је богат врстама и са великом покровношћу. Преовлађују траве и термофилне врсте које су карактеристичне за састојине отвореног склопа на изложеним падинама стрмих падина са плитким земљиштем. У приземном спрату значајна је заступљеност врста карактеристичних за заједницу китњака: *Lusula pilosa*, *Epilobium lanceolatum*, *Anemona nemorosa*, *Hepatica nobilis*, *Primula acaulis*, *Galium mollugo*, *Poa nemoralis* и друге.

Шуме планинске букве

Fagetum montanum

Шуме планинске или монтанске букве, налазе се у висинском појасу између 800 и 1.200 m н.в., углавном на кречњацима као и на смеђим земљиштима. Јавља се на локалитетима Расади,

Амизићи, Босање. Одликују се густим склопом, апсолутном доминацијом букве (*Fagus toesiaca*) и оскудним спратом жбуња. Због јаке засене приземна флора је слабо развијена, осим у пролећном аспекту – пре олистивања букве. У спрату дрвећа доминира буква (*Fagus sylvatica*), док се смрча (*Picea abies*) и брдски брест (*Ulmus glabra*) јављају местимично. У спрату жбуња доминира буква (*Fagus sylvatica*) поред које се јављају: *Acer pseudoplatanus*-горски јавор, *Lonicera xylosteum*-орлови нокти, *Sorbus aria*-мукиња, *Daphne mezereum*-хајдучка опута, *Corylus avellana*-леска, *Cornus sanguinea*-свиб, *Abies alba*-јела и друге. Карактеристичан скуп биљака приземне флоре чине следеће биљне врсте: *Anemone nemorosa*, *Asperula odorata*, *Aremonia agrimonoides*, *Mycelis muralis*, *Doronicum columnae*, *Cardamine bulbifera*, *Euphorbia amygdaloides*, *Salvia glutinosa*, *Asarum europaeum*, *Rubus hirtus*, *Sanicula europea*, *Mercurialis perrenis*, *Neottia nidus-avis*, *Fragaria vesca*, *Euphorbia amygdaloides*, *Veronica chamaedrys*, *Primula veris*, *Mycelis muralis*, *Geranium robertianum*, *Daphne blagayana*, *Doronicum columnae*, *Geum urbanum*, *Moechringia muscosa*, *Carex sylvestris*, *Hieracium murorum* и *Lilium martagon*.

Шуме смрче

Piceetum excelsae montanum serbicum

Налазе се у јужном делу заштићеног подручја (локалитети Дебеља, Главица, Процељ), на надморским висинама од око 1.000 m. Распрострањене су најчешће на заклоњеним, северним експозицијама, на благим до врло стрмим нагибима. Смрча апсолутно доминира у спрату дрвећа, али се може појединачно јавити буква. Спрат жбуња је добро развијен, а поред подмлатка смрче јављају се црно пасије грожђе (*Lonicera xylosteum*), јаребика (*Sorbus aucuparia*), хајдучка опута (*Daphne mezereum*), обична леска (*Corylus avellana*) и др. Спрат приземне флоре има велику покривност, што је показатељ отворености шума. Најчешће се јављају: *Vaccinium myrtillus*, *Fragaria vesca*, *Rubus hirtus*, *Anemone nemorosa*, *Euphorbia amygdaloides*, *Picea abies*, *Ajuga reptans*, *Polygonatum verticillatum*, као и *Galium rotundifolium*, *Symphitum tuberosum*, *Sanicula europea* и др.

Шуме смрче и јеле

Abieti-Piceetum serbicum

На заштићеном подручју, шуме смрче и јеле заузимају релативно мале површине (локалитети Василићи, Босање, Рутавци). У првом спрату јављају се едификатори заједнице, смрча и јела. По бројности, покривности и здружености смрча доминира. Спрат жбуња је добро развијен, а поред јеле (*Abies alba*) и смрче (*Picea abies*), појављују се црно пасије грожђе (*Lonicera xylosteum*) и леска (*Corylus avellana*). У спрату приземне флоре јављају се *Abies alba*-јела, *Picea abies*-смрча, *Vaccinium myrtillus*-боривница, као и зељасте врсте *Gentiana asclepiadea*, *Myosotilis sylvatica*, *ajuga reptans*, *Euphorbia amygdaloides*, *Polygonatum verticillatum*, *Oxalis acetosella*, *Galium rotundifolium* и *Veronica urticifolia*.

Шума јеле и смрче

Abieti-Piceetum calcicolum

Ова шума је ретка у заштићеном подручју, јавља се на Босању. По М. Гајићу шума јеле и смрче, је секундарна, јер по флористичком саставу у потпуности одговара шуми смрче, јеле и букве, *Piceo-Abieti-Fagetum*. У спрату приземне флоре нађене су биљне врсте: *Paris quadrifolia*, *Euphorbia amygdaloides*, *Viola silvestris*, *Asperula odorata*, *Sanicula europea* и *Cardamine bulbifera*.

Шума смрче, јеле и букве

Piceo-Abieti-Fagetum

Јавља се на мањим површинама (локалитет Лековина). Ова заједница је и климарегионална. Све три врсте, *Fagus sylvatica*, *Picea abies* и *Abies alba*, које су и едификатори ове асоцијације, налазе

веома повољне услове за свој развој, што им омогућава да изграђују веома богате и квалитетне шуме. Шума се јавља на висинама између 1.000 и 1.600 m н.в. Геолошка подлога је најчешће изграђена од кречњака, на земљишту: посмеђена кречњачка црница, црница на кречњаку, смеђе земљиште на кречњаку, terra fusca и хумусно силикатно земљиште на серпентинитима. У спрату дрвећа, поред едификатора заједнице, букве (*Fagus sylvatica*), смрче (*Picea abies*), и јеле (*Abies alba*), срећу се и: *Pinus sylvestris*-бели бор, *Acer pseudoplatanus*-горски јавор и *Populus tremula*-јасика. У спрату жбуња констатоване су: *Fagus sylvatica*-буква, *Abies alba*-јела, *Daphne mezereum*-хадучка опута, *Acer pseudoplatanus*-горски јавор, *Picea abies*-смрча, *Ulmus glabra*-брдски брест, *Sorbus aucuparia*-јаребика, *Fraxinus excelsior*-бели јасен, *Sambucus racemosa*-зова, *Prunus avium*-трешња, *Tilia platyphyllos*-крупнолисна липа, *Corylus avellana*-леска, *Lonicera alpigena*-орлови нокти, *Rhamnus falax*-љиговина, *Salix caprea*-ива и *Rubus idaeus*-купина. Спрат приземне флоре чине: *Viola silvestris*, *Acer pseudoplatanus*, *Rubus hirtus*, *Oxalis acetosella*, *Asperula odorata*, *Mycelis muralis*, *Aremonia agrimonioides* и *Cardamine bulbifera*.

Шума смрче и букве

Piceo-Fagetum

Ова асоцијација је веома ретка на заштићеном подручју, односно може се наћи у виду фрагмента (локалитет Амзићи). У спрату дрвећа најзаступљенија је буква (*Fagus sylvatica*), а нешто мање смрча-*Picea abies*. Поред ове две врсте које су и едификатори заједнице срећу се и *Acer pseudoplatanus*-горски јавор и *Sorbus aucuparia*-јаребика. У спрату жбуња налазе се *Ostrya carpinifolia*-црни граб, *Sorbus aucuparia*-јаребика и *Fagus sylvatica*-буква.

Шуме црног бора

Pinetum illiricum calcicolum

На заштићеном подручју шуме црног бора заступљене су на веома малим површинама (локалитет Коловоз). Црни бор (*Pinus nigra*) је доминантна врста у спрату дрвећа, а присутне су још следеће ксеротермне врсте *Fraxinus ornus*-црни јасен, *Ostrya carpinifolia*-црни граб, *Viburnum lantana*-удика, *Cotinus coggygria*-руј, *Chamaecytisus hirsutus*-сребрница, *Galium lucidum*-броћика и др.

Шикаре

Обале Увца са притокама и језерима често су омеђене високим и стрмим кречњачким литицама и сипарима. На овим просторима јављају се деградовани стадијуми шумских заједница са: буквом (*Fagus moesiaca*), китњаком (*Quercus petaea*), љиговином (*Rhamnus falax*), мукињом (*Sorbus aria*), леском (*Corylus avellana*), црним грабом (*Ostrya carpinifolia*) и др.

Шикаре леске

Coryletum avelalanae

На падинама око језера присутне су шикаре леске. Оне обухватају секундарне творевине – шикаре, у којим је главни едификатор леска (*Corylus avellana*). Шикаре леске и других жбунова, у којима су најчешћи глогови (*Crataegus monogyna*, *Crataegus oxyacantha*) широко су распрострањене на Балкану, где су чешће у илирској него у мезијској провинцији. Настају као деградациони стадијуми шума китњака и граба или букве на различитим земљиштима.

На заштићеном подручју, према Правилнику о критеријумима за издвајање типова станишта, о типовима станишта, осетљивим, угроженим, ретким и за заштиту приоритетним типовима станишта и о мерама заштите за њихово очување („Службеном гласнику РС”, бр. 35/2010), приоритетни типови станишта су:

- Шуме црне јове и црног бора – НАТУРА станишта.

- Шуме: црне јове, китњака, цера, китњака и цера, планинске букве – ЕМЕРАЛД станишта.
- Шуме црне јове представљају фрагилно станиште услед функционалне непостојаности и осетљивости на деградацију.
- Шуме китњака, цера, китњака и цера, планинске букве, брезе, црног бора, смрче и јеле, смрче – представљају фрагилна станишта услед слабе и споре обновљивости.
- Планинске шуме букве представљају станиште доминантно изграђено од ендемичних врста биљака и репрезентативно станиште на подручју Србије.
- Шуме брезе и представљају ретко и репрезентативно станиште на подручју Србије.
- Шуме смрче и представљају репрезентативно станиште на подручју Србије.

У следећој табели представљени су приоритетни типови станишта за заштиту на подручју Увца:

Станиште	НАТУРА	ЕМЕРАЛД	НАЦИОНАЛНО
Шуме црне јове (<i>Alnus glutinosa</i>)	*91E0	!44.914	Frag(A)
Шуме китњака (<i>Quercus petraea</i>)	91M0	!41.7	Frag(B)
Шуме цера (<i>Quercus cerris</i>)	91M0	!41.7	Frag(B)
Шуме китњака (<i>Quercus petraea</i>) и цера (<i>Quercus cerris</i>)	91M0	!41.7	Frag(B)
Планинске шуме букве (<i>Fagus moesiaca</i>)	91W0	!41.1	End/Frag(B)/Rep
Шуме брезе (<i>Betula pendula</i>)			Ret/Frag(B)/Rep
Шума црног бора (<i>Pinus nigra</i>)	*9530	42.6	End/Frag(B)
Шуме смрче (<i>Picea abies</i>) и јеле (<i>Abies alba</i>)	91BA	42.1	Frag(B)
Шуме смрче (<i>Picea abies</i>)	9410	42.24	Frag(B)/Rep

Легенда:

* – приоритетно НАТУРА 2000 станиште

! – селектовано ЕМЕРАЛД станиште

End – станиште доминантно изграђено од ендемичних врста биљака

Ret – ретко станиште на подручју Србије

Rep – репрезентативно станиште на подручју Србије

Frag(A) – фрагилно станиште услед функционалне непостојаности и осетљивости на деградацију

Frag(B) – фрагилно станиште услед слабе и споре обновљивости

На заштићеном подручју НАТУРА станишта представљају шуме црне јове и црног бора, а ЕМЕРАЛД станишта чине шуме: црне јове, китњака, цера, китњака и цера и планинске букве. Шуме смрче су репрезентативна станишта на подручју Србије. Пет врста спадају у категорију ретких, реликтних, ендемичних и угрожених врста према Извештају о шумским ресурсима умерене и бореалне зоне (реликтне и ендемичне, ретке и угрожене врсте у Србији, TBFRA 2000): јасика *Populus tremula*, бреза *Betula pendula*, дивља трешња *Prunus avium*, црни граб *Ostrya carpinifolia* и црна јова *Alnus glutinosa*.

1.9. Фаунистичке одлике

ФАУНА РИБА

Хидрографску мрежу заштићеног подручја чине акумулације „Увац”, „Златар” и „Радоиња”, део реке Увац између наведених акумулација, као и реке Вапа, Јабланица, Грабовница, Вељушница, Кладница, Вршевина, Тисовица и Марића река са притокама. Са ихтиофаунистичког аспекта све воде припадају салмонидном типу.

Истраживањима је утврђено да ихтиофауну овог подручја чини 23 врсте риба из 9 фамилија. Неке врсте које су изворне за ово подручје, као што је липљен, нису забележене у скорије време, како у научним истраживањима, тако и у спортском и рекреативном риболову и може се закључити да су нестале из ових риболовних вода. Преграђивање Увца на 3 локације значило је и прекидање узводно-низводних миграторних путева риба. Формирање акумулација довело је до значајних промена станишта риба. Измене морфометријских и физичко-хемијских карактеристика воде утицали су на измену заједница хидробιονата (фито- и зоо планктона, перифитона и макрозообентоса) што је довело до промена структуре рибљих заједница. Стихијска, непланска и нестручна порибљавања додатно су утицала на измену аутохтоне популације риба.

Информативна табла на локалитету Лопиже,
фото: М. Тимотић

Истраживањима у току 2016. године нађене су следеће врсте риба: у реци Вељушница – уклија, двопругаста уклија, поточна мрена, клен, бркица, сом и сунчица; у реци Грабовица – поточна пастрмка, двопругаста уклија, поточна мрена, клен, пијор, бркица и пеш; у реци Јабланици – уклија, двопругаста уклија, поточна мрена, кркуша, клен, пијор, бркица; у реци Вапи – поточна пастрмка, младица, уклија, двопругаста уклија, поточна мрена, мрена, сребрни караш, скобаљ, клен, пијор, бркица, манић, пеш, и у Увцу – поточна пастрмка, младица, двопругаста уклија, поточна мрена, пијор и бркица.

Током 2017. године евидентиране су следеће врсте: у Увцу – поточна пастрмка, пијор и пеш; у Трудовачкој реци – поточна пастрмка и пеш, у реци Тисовици – поточна пастрмка и пеш; у реци Кладница – поточна пастрмка, поточна мрена, кркуша, клен, пијор, бркица; у Вапи – поточна пастрмка, двопругаста уклија, уклија, поточна мрена, мрена, скобаљ, кркуша, гавчица, клен, бодорка, пијор, бркица и пеш.

Према наведеним налазима, а на основу стања станишта може се рећи да је биолошка разноврсност ихтиофауне висока и да је задржала висок ниво аутохтоности. Присуство пеша, строго заштићене врсте, младице, поточне пастрмке, манића, заштићених врста чија су станишта у Србији угрожена, као и других изворних представника насеља риба указује на чињенцу да, и поред значајних промена хидролошког и морфолошког карактера водотока, овај простор задржава потенцијал очувања аутохтоног генофонда риба.

У следећој табели дат је приказ свих евидентираних врста риба у сливу реке Увац и на подручју Специјалног резервата природе „Увац”:

Врста	Назив	Увац	Тисовица	Кладница	Злошница	Вељушница	Грабовница	Јабланица	Вршевина	Вапа	Трудовачка река	Златарско језеро	Увачко језеро	Радоњишко језеро
fam. SALMONIDAE														
Hucho hucho	младица	1,2,6	1,6							1,6		2,3	3,4,5	2,3
Salmo trutta	поточна пастрмка	1,5,6	1,2,5,6	1,5,6	2,5		6		5	1,6	6	3	3,5	3
Salvelinus alpinus	језерска златовчица											3,5		5
fam. THYMALLIDAE														
Thymallus thymallus	липљен	1,2								1				
fam. CYPRINIDAE														
Alburnus alburnus	уклија			5		6	5	6		6		3,5	4,5	5
Alburnoides bipunctatus	двопруг. уклија	2,5,6			6	6	6	6		6		2,3	3,5	3
Barbus barbus	речна мрена	1,2						5		6		2,3,5	3,5	3,5
Barbus balcanicus syn. B. peloponnesius	поточна мрена	2,5,6	2,6	5		6	6	6		6		2,5	3	2
Carassius gibelio	сребрни караш							5		6			4,5	
Chondrostoma nasus	скобаљ	1,2			6					6		2,3,5	3,4,5	2,3,5
Cyprinus carpio	шаран	1										5	5	5
Gobio obtusirostris syn. Gobio gobio	кркуша	1	1,6		6		5	5,6		1,6		2,3	3	
Phoxinus phoxinus	пијор	2,5,6	2,6		2		6	6		6				3
Rhodus sericeus	гавчица									6				
Rutilus pigus	плотица	2										2,3,5	3,4,5	2,3,5
Rutilus rutilus	бодорка	2					5	5		6			5	
Squalius cephalus syn. Leuciscus cephalus	клен	2,5	2,6		6	6	5	5,6		6		2,5	4,5	2,5
fam. COTTIDAE														
Cottus gobio	пеш	2,5	5,6	5	2,5	6	6			6	6			
fam. GADIDAE														
Lota lota	манић									6			3	
fam. BALITORIDAE														
Barbatula barbatula	бркица	5,6	6			6	5,6	6		6				
fam. SILURIDAE														
Silurus glanis	сом					6							5	
fam. PERCIDAE														
Stizostedion lucioperca	смуђ											5		
fam. CENTRARCHIDAE														

Lepomis gibbosus	сунчица				6						5	5	
Литература: 1. Марковић 1962. 2. Косорић и сар., 1974. 3. Косовић и сар., 1985. 4. Никчевић и сар., 2003. 5. Мићковић, Никчевић 2012. 6. Завод за заштиту природе Србије 2001, 2016, 2017.													

Заштита рибљег фонда

Најзначајнији документи на националном нивоу са аспекта заштите и очувања рибљег фонда су Закон о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010 – исправка, 14/2016, 95/2018 - др. закон и 71/2021), Закон о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда („Службени гласник РС”, бр. 128/2014 и 95/2018), Закон о водама („Службени гласник РС”, бр. 30/2010, 93/2012, 101/2016, и 95/2018) и Закон о сточарству („Службени гласник РС”, бр. 41/2009, 93/2012 и 14/2016). Законом о заштити природе је утврђено очување фауне риба, њихових станишта и одређених екосистема, а Законом о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда дефинисано је управљање рибљим фондом у риболовним водама, односно управљање риболовним ресурсима, заштита и одрживо коришћење рибљег фонда као природног богатства и добра од општег интереса. Од значаја је и Закон о водама, пошто рибе представљају један од биолошких елемената квалитета воде и параметар еколошког статуса површинских вода. Закон о сточарству је значајан са становишта развоја аквакултуре, која представља гајење матица риба, рибље млађи и оплођене икре и гајење других водених организама у објектима за аквакултуру, која је важна и за *ex-situ* заштиту и за обезбеђивање материјала за порибљавање риболовних вода у циљу реинтродукције или поновног насељавања и репопулације, односно додатно увођење јединки одређених рибљих врста.

У складу са Законом о заштити природе, односно Правилником о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива од посебног значаја за очување биолошке разноврсности од присутних врста риба представља пеш, јер је строго заштићена врста. Од осталих 20 аутохтоних рецентних врста, 15 има статус заштићених дивљих врста (липљен, младица, поточна пастрмка, манић, двопругаста уклија, мрена, поточна мрена, скобаљ, шаран, кркуша, гавчица, плотица, клен, сом и смуђ), и у складу са законском регулативом, могу се под одређеним условима и користити. Иако су без статуса заштите и нису интересантне за рекреативне риболовце, уклија, пијор, плотица и бркица представљају врсте од значаја за очување укупне биолошке разноврсности и целовитости акватичних екосистема, како на локалном, тако и на националном нивоу.

У односу на национално законодавство, за управљање риболовним водама у границама СРП „Увац” са аспекта заштите и коришћења присутне фауне риба је Закон о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда са подзаконским актима, чијих се одредби корисник рибарског подручја које му је дато на коришћење мора придржавати:

- Наредба о мерама за очување и заштиту рибљег фонда („Службени гласник РС”, бр. 56/2015 и 94/2018),
- Правилник о програму мониторинга ради праћења стања рибљег фонда у риболовним водама („Службени гласник РС”, бр. 71/2010),
- Правилник о садржини обрасца дневне, вишедневне и годишње дозволе за рекреативни риболов и дневне, вишедневне и годишње дозволе за рекреативни риболов у заштићеном подручју („Службени гласник РС”, бр. 15/2015),
- Правилник о изгледу и садржини обрасца евиденције улова риболовца и начину вођења евиденције о улову рибе („Службени гласник РС”, бр. 34/2015),

- Правилник о условима, програму и начину полагања стручног испита за рибочувара и стручног испита за рибара („Службени гласник РС”, бр. 60/2015 и 96/2016),
- Правилник о условима које мора да испуњава материјал за порибљавање („Службени гласник РС”, бр. 86/2015),
- Правилник о условима и поступку за издавање и одузимање лиценце за рибочувара, начину вођења Регистра издатих лиценци, као и о садржини и начину вођења Регистра привредних рибара („Службени гласник РС”, бр. 2/2016 и 112/2017),
- Правилник о начину одређивања и висини накнаде штете нанете рибљем фонду („Службени гласник РС”, бр. бр. 3/2016),
- Правилник о садржини и начину вођења катастра риболовних вода („Службени гласник РС”, бр. 3/2016),
- Правилник о обиму и садржини програма едукације рекреативних риболоваца („Службени гласник РС”, бр. 3/2016),
- Правилник о условима и начину организовања рибочуварске службе и обрасцу вођења евиденције дневних активности рибочуварске службе („Службени гласник РС”, бр. 16/2016),
- Правилник о начину обележавања граница рибарског подручја („Службени гласник РС”, бр. 16/2016),
- Правилник о службеној одећи рибочувара, изгледу рибочуварске значке и обрасцу рибочуварске легитимације („Службени гласник РС”, бр. 39/2016),
- Правилник о начину, алатима и средствима којима се обавља привредни риболов, као и о начину, алатима, опреми и средствима којима се обавља рекреативни риболов („Службени гласник РС”, бр. 9/2017 и 34/2018),
- Правилник о форми, садржини и обиму годишњег извештаја и извештаја о коришћењу рибарског подручја за период на који је кориснику рибарског подручја уговором о коришћењу додељен („Службени гласник РС”, бр. 52/2017) и
- Правилник о вредности дневне, вишедневне и годишње дозволе за рекреативни риболов за 2019. годину („Службени гласник РС”, бр. 80/2018).

Наведеном Наредбом о мерама за очување и заштиту рибљег фонда је утврђено да су, на подручју Увца за поједине врсте риба прописани режим риболова и период ловостаја, као и временска ограничења за рекреативни риболов (забране и ограничења у поглављу Режији заштите II и III степена).

Приликом обављања рекреативног риболова дозвољен је неограничен излов свих алохтоних врста као што су сиви толстолобик, амур, амерички сом, сунчица, амурски чебачок и сребрни караш.

Заштита и очување аутохтоног, изворног диверзитета риба и ихтиогенофонда, као и заштита воде као ресурса и као станишта самих врста и њихових заједница, садржани су и у међународним конвенцијама, директивама и другим документима који налазе примену и на националном и локалном нивоу. Међу овим међународним документима издвајају се Конвенција о биолошкој разноврсности („Службени лист СРЈ – Међународни уговори”, бр. 11/2001), којом су дефинисани основни принципи заштите и очувања биодиверзитета, Конвенција о очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта – Бернска Конвенција („Службени гласник РС – Међународни уговори”, бр. 102/07) и Директива о заштити природних станишта и дивље фауне и флоре (Директива Савета 92/43/ЕЕЗ из 1992. године). Статус заштите евидентираних врста риба на истраживаном подручју Увца, у односу на поменуте међународне документе и национално законодавство, приказани су у наредној табели – Статус заштите евидентираних врста риба на подручју Увца.

Од евидентираних врста на Анексу III Бернске конвенције налазе се младица, липљен, двопругаста уклија, поточна мрена, скобаљ, гавчица, плотица и сом. То су заштићене врсте

животиња које подлежу посебним мерама управљања као што су регулисање или забрана њихове експлоатације, промета и држања.

На Анексу II Директиве о заштити природних станишта и дивље фауне и флоре налазе се, младица, липљен, поточна мрена, гавчица, плотица и пеш које су од значаја на европском нивоу за чије је очување неопходно означити посебна заштићена подручја. На Анексу V ове Директиве, односно на списку врста за чије се хватање и експлоатацију могу применити одређене мере управљања, налазе се младица, липљен, поточна мрена и плотица.

Статус заштите евидентираних врста риба на подручју Увца

Латински назив	домаћи назив	статус заштите
fam: Salmonidae		
<i>Salmo trutta</i>	поточна пастрмка	ЗДВ, Р
<i>Hucho hucho</i>	младица	ЗДВ, Р, 1-III, Рез. 6, 2-II/V
<i>Salvelinus alpinus</i>	језерска златовчица	Р
fam. THYMALLIDAE		
<i>Thymallus thymallus</i>	липљен	ЗДВ, Р, 1-III, Рез. 6, 2-V
fam: Cyprinidae		
<i>Alburnoides bipunctatus</i>	двопругаста уклија	ЗДВ 1-III,
<i>Alburnus alburnus</i>	уклија	-
<i>Barbus barbus</i>	речна мрена	ЗДВ, Р 2-V,
<i>Barbus balcanicus</i> (syn. <i>B. meridionalis</i> , <i>B. peloponnesius</i>)	поточна мрена	ЗДВ, Р, 1-III, Рез. 6, 2-II/V
<i>Chondrostoma nasus</i>	скобаљ	ЗДВ, Р 1-III,
<i>Carassius gibelio</i>	сребрни караш	-
<i>Cyprinus carpio</i>	шаран	ЗДВ, Р
<i>Gobio obtusirostris</i> syn. <i>Gobio gobio</i>	кркуша	ЗДВ, Р
<i>Phoxinus phoxinus</i>	пијор	-
<i>Rhodeus amarus</i>	гавчица	ЗДВ, Р, 1-III, 2-II, Рез 6,
<i>Rutilus pigus</i>	плотица	ЗДВ, Р, 1-III, 2 - II/V
<i>Rutilus rutilus</i>	бодорка	-
<i>Squalius cephalus</i> syn. <i>Leuciscus cephalus</i>	клен	ЗДВ, Р
fam. COTTIDAE		
<i>Cottus gobio</i>	пеш	СЗДВ, Рез 6, 2- II
fam. GADIDAE		
<i>Lota lota</i>	манић	ЗДВ, Р
fam. BALITORIDAE		
<i>Barbatula barbatula</i>	бркица	-
fam. Siluridae		
<i>Silurus glanis</i>	сом	ЗДВ, Р 1-III,
fam. Percidae		
<i>Stizostedion lucipreca</i>	смуђ	ЗДВ, Р
fam. CENTRARCHIDAE		
<i>Lepomis gibbosus</i>	сунчица	-
Легенда 1–III – Закон о потврђивању Конвенције о очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта (Бернска Конвенција – Додатак III: заштићена врста фауне; Рез. 6: Резолуција 6. Сталног комитета Бернске		

Конвенције из 1998. године – врсте које захтевају посебне мере заштите станишта); Рез. 6 нова (2011): Ревидирани Анекс 1 Резолуције 6. Сталног комитета Бернске конвенције – нове врсте које захтевају посебне мере заштите станишта;
 2–II, V – Директива о очувању природних станишта и дивљих биљних и животињских врста (Директива о стаништима – Прилог II: животињска и биљна врста од заједничког интереса чије очување захтева проглашење посебно заштићених подручја; Прилог V: животињска врста од заједничког интереса због чијег се узимања из природе и експлоатације могу применити мере управљања);
 СЗДВ, ЗДВ – Правилник о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива (СЗДВ: строго заштићена дивља врста, ЗДВ: заштићена дивља врста);
 Р – Риболовне врсте чији су статус и режим заштите регулисани прописима из области рибарства.

На Резолуцији 6. Сталног комитета Конвенције о заштити европских дивљих врста и природних станишта (1998), као врсте које захтевају посебне мере заштите станишта, налазе се младица, липљен, поточна мрена, гавчица и пеш.

На риболовним водама у Специјалном резервату природе „Увац” одређено је јединствено рибарско подручје под именом СРП ”Увац”.

Корисник рибарског подручја је резерват „Увац” д.о.о. из Нове Вароши.

ФАУНА ВОДОЗЕМАЦА И ГМИЗАВАЦА

Од представника фауне водоземаца и гмизаваца на заштићеном подручју налази се велики број врста, од којих неке настају изузетно мала и специфична подручја. Забележено је присуство око 18 врста, од укупно 45 које се могу наћи у Србији.

Водоземци

На територији Србије, водоземци представљају једну од најугроженијих група кичмењака данас услед сложености њиховог животног циклуса и интензитета антропогених измена њихових станишта. Из тог разлога, све врсте водоземаца, осим врста зелених жаба, означене су као „строго заштићене” према Правилнику о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива.

Водоземци се одликују комплексним животним циклусом, који се одвија у води и на копну, при чему је водена средина неопходна за полагање јаја и развиће ларви до метаморфозе. Већина врста парење обавља у споротекућим или стајаћим водама, па оне представљају станишта (у великој мери неопходна) за поједине или све фазе њиховог животног циклуса.

На заштићеном подручју, стајаће воде (локве) без развијене вегетације (појила за стоку) представљају репродуктивне центре за развој следећих врста водоземаца: *Pelophylax ridibundus* (велика зелена жаба), *Bufo bufo* (обична крастача) *Bufo viridis* (зелена крастача), *Rana dalmatina* (ливадска жаба), *Rana temporaria* (риђа жаба), *Ichthyosaura alpestris* (планински мрмољак), *Lissotriton vulgaris* (обични мрмољак), *Salamandra salamandra* (шарени даждевњак) и *Bombina variegata* (жутотрби мукач).

Гмизавци

Утврђено је присуство следећих врста гмизаваца: *Emys orbicularis* (барска корњача), *Lacerta viridis* (зелембаћ), *Podarcis muralis* (зидни гуштер), *Anguis fragilis* (слепић), *Natrix natrix* (белоушка), *Natrix tessellata* (рибарица), *Zamenis longissimus* (обични смук), *Dolichophis caspius* (степски смук) и *Vipera ammodytes* (поскок). Све поменуте врсте осим врста *Anguis fragilis*,

Podarcis muralis и *Lacerta viridis* имају статус строго заштићених у Републици Србији. Поменуте три врсте немају статус заштите.

Постојећа законска заштита: Правилник о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива (Службени гласник РС, бр. 5/2010).

Посебно значајне врсте водоземаца и гмиЗаваца

1) Планински мрмољак (строго заштићена врста), *Ichthyosaura alpestris* (Laurenti, 1768)

Глобална категорија угрожености:

IUCN	Least Concern (LC)
Habitats	/
Bern	Appendix III

Национална категорија угрожености по IUCN категоризацији: најмање забрињавајућа врста, LC – на глобалном нивоу се не сматра угроженом врстом. Популације планинског мрмољка су под негативним антропогеним утицајима услед деградације и опадања квалитета станишта (исушивање станишта, развој аквакултура, загађење и уношење предаторских врста риба). У Србији је ова врста релативно широко распрострањена (ЕОО је око 54.000 km²) при чему је фрагментација ареала само делимична.

Национална категорија угрожености по ДЕЖИ критеријумима: најмање забрињавајућа врста, LC – за процену националног конзервационог статуса планинског мрмољка коришћен је и алтернативни приступ у коме су примењене карактеристике: дистрибуције, животне историје и еколошке одлике врсте у Србији. У односу на ове критеријуме, *Ichthyosaura alpestris* у Србији има статус најмање забрињавајуће врсте (LC).

Популациони тренд: на основу експертске процене, у Србији популациони тренд ове врсте је стабилан.

Станишта: Планински мрмољак је у еколошком погледу веома пластична врста. Насељава широк спектар водених (баре, локве, тресаве, плитка врела, споре водотокове и језера), земљаних и шумских станишта. Репродукција се обавља у плиткој води.

2) Жаба травњача (строго заштићена врста), *Rana temporaria* Linnaeus, 1758

Глобална категорија угрожености:

IUCN	Least Concern (LC)
Habitats	Annex V
Bern	Appendix III

Национална категорија угрожености по IUCN критеријумима: готово угрожена врста, NT - *B1ab(iii)* – на глобалном нивоу се не сматра угроженом врстом. На подручју Србије распрострањење ове врсте је широко (ЕОО износи преко око 32.331 km²). Стварно присуство је далеко мање услед велике фрагментисаности и пада квалитета станишта, што је резултат различитих антропогених утицаја, као и везаности врсте за веома специфична станишта (*B1ab(iii)*). Услед релативно ограничених миграторних способности животиња, практично је искључен проток гена са популација из околних земаља.

Национална категорија угрожености по ДЕЖИ критеријумима: најмање забрињавајућа врста, LC - за процену националног конзервационог статуса жабе травњаче коришћен је и алтернативни приступ у коме су примењене карактеристике: дистрибуције, животне историје и

еколошке одлике врсте у Србији. У односу на ове критеријуме *Rana temporaria* у Србији има статус најмање забрињавајуће врсте (LC).

Популациони тренд: У Србији је популациони тренд ове врсте непознат.

Станишта: Жаба травњача насељава широк спектар станишта. У Србији насељава планинске и високопланинске, четинарске шуме, ливаде, пашњаке и рудине, као и тресаве. Репродукција се обавља у плиткој води, у широком спектру привремених и сталних стајаћих и споротекућих вода (локве, баре, језера, разливи потока и ефемерне баре настле топљењем снега).

3) Барска корњача (строго заштићена врста) *Emys orbicularis* Linnaeus, 1758

Глобална категорија угрожености:

IUCN Lower Risk (LR) / Near Threatened (NT)

Habitats Annex II i IV

Bern Appendix II

Национална категорија угрожености по IUCN критеријумима: врста са недостатком података, DD – на глобалном нивоу се не сматра угроженом врстом. У Србији, међутим, постоји више фактора који могу угрозити популацију ове врсте. Потенцијално значајан проблем је појава ширења инвазивне алохтоне црвеноухе корњаче (*Trachemys scripta elegans*). Такође, проблем представља гажење јединки у време сезонских миграција, на путевима, у околини барских станишта. У факторе угрожавања може се сврстати и сакупљање у комерцијалне (тераристичке) сврхе. Величина ареала барске корњаче (ЕОО износи око 78.300 km²) указује на то да ова врста није угрожена у нашој земљи. Према IUCN категоризацији (IUCN, 2001), *Emys orbicularis* у Србији мора имати статус врсте са недостатком података (DD).

Национална категорија угрожености по ДЕЖИ критеријумима: најмање забрињавајућа врста, LC – за процену националног конзервационог статуса барске корњаче коришћен је и алтернативни приступ у коме су примењене карактеристике: дистрибуције, животне историје и еколошке одлике врсте у Србији. У односу на ове критеријуме, *Emys orbicularis* у Србији има статус најмање забрињавајуће врсте (LC).

Популациони тренд: у Србији је популациони тренд ове врсте непознат.

Станишта: барска корњача насељава различите типове слатководних екосистема. Живи у адекватним воденим стаништима (мирне и/или споротекуће воде са муљевитим и глиновитим дном) унутар различитих шумских екосистема или жбуновитих подручја. На подручју Србије се може наћи у готово свим типовима стајаћих вода обраслих воденом вегетацијом.

4) Степски смук, *Dolichophis caspius* (Gmelin, 1789)

Глобална категорија угрожености:

IUCN NE

Habitats Annex IV

Bern Appendix III(строго заштићена врста)

Национална категорија угрожености по IUCN критеријумима: врста са недостатком података, DD – будући да је изузетно слабо проучена, нема одређену глобалну категорију угрожености по IUCN-у. Фактори угрожавања ове врсте у Србији су пре свега губитак, фрагментација и деградација степских и шумо-степских станишта, гажење на путевима, али и директно убијање великог броја јединки. Иако је у нашој земљи присутан на релативно великом броју локалитета (ЕОО износи око 65.570 km²), степски смук има дисконтинуирану дистрибуцију, која је највероватније последица недовољне истражености. Популационе студије

ове врсте у Србији до сада нису рађене, тако да су њени демографски параметри готово потпуно непознати. Због недовољно података о распрострањењу и популационим трендовима, на основу IUCN критеријума (IUCN, 2001), *Dolichophis caspius* је врста са недостатком података за одређивање конзервационог статуса у Србији (DD).

Национална категорија угрожености по ДЕЖИ критеријумима: осетљива врста, VU - за процену националног конзервационог статуса степског смука коришћен је и алтернативни приступ у коме су примењене карактеристике: дистрибуције, животне историје и еколошке одлике врсте у Србији. У односу на ове критеријуме, а пре свега према одликама дистрибуције и еколошким особеностима, *Dolichophis caspius* у Србији има статус осетљиве врсте (VU).

Популациони тренд: нема одређену глобалну категорију угрожености по IUCN-у и глобални популациони тренд ове врсте је непознат.

Станишта: степски смук насељава примарно степска, степолика и шумо-степска станишта, отвореног или полуотвореног типа. У Србији, ова врста преферира степске и шумо-степске пределе, термофилне, мешовите храстове шуме, као и отворене шумарке, ивице шума, шибљаке и крчевине. Може се наћи и на лесним заравнима, у деградираним шумама са отвореним шумским просецима и мозаичним ливадама. Не избегава ни антропогена станишта, па се може наћи и у виноградима, екотонима између агроекосистема, приградским и градским насељима (паркови, баште, итд.).

5) Поскок (строго заштићена врста) *Vipera ammodytes* (Linnaeus, 1758)

Глобална категорија угрожености:

IUCN	Least Concern (LC)
Habitats	Annex II, IV
Bern	Appendix II

Национална категорија угрожености по IUCN категоризацији: најмање забрињавајућа врста, LC – на глобалном нивоу не сматра се угроженом врстом змија. Поскок би у Србији могао у будућности бити угрожен због великог броја антропогених фактора угрожавања. То се пре свега односи на проблеме убијања јединки из страха или сујеверја, као и на сакупљање и коришћење (у мањем обиму него претходних деценија) у циљу производње антивиперина. Неретко се јединке узимају из природе и да би биле гајене или продате као кућни љубимци. Међутим, утврђена величина ареала поскока (ЕОО износи око 68.960 km²) у нашој земљи, указује на то да се не ради о угроженој врсти гмизаваца. Према IUCN категоризацији (IUCN, 2001), *Vipera ammodytes* за сада мора имати статус најмање забрињавајуће врсте у Србији (LC).

Национална категорија угрожености по ДЕЖИ критеријумима: најмање забрињавајућа врста, LC – за процену националног конзервационог статуса поскока коришћен је и алтернативни приступ у коме су примењене карактеристике: дистрибуције, животне историје и еколошке одлике врсте у Србији. У односу на ове критеријуме, *Vipera ammodytes* у Србији има статус најмање забрињавајуће врсте (LC).

Поскок *Vipera ammodytes*, фото: С. Симић

Популациони тренд: на глобалном нивоу, популациони тренд поскока је опадајући. Према досадашњим подацима, а на основу експертске процене, у Србији је популациони тренд ове врсте стабилан.

Станишта: поскок насељава претежно ксеротермна станишта: клисуре, кањоне, али и брдско-планинске регионе. Типична станишта ове врсте у Србији су субмедитеранске, ксеротермне мешовите храстове шуме. Може се наћи и у отвореним, ретким шумама, са просекама, на мозаичним ливадама, као и у шикарама и шибљацима. Насељава и отворена станишта типа камењара, стена, сипара и клифова, али не избегава ни људска насеља и делове инфраструктуре (нпр. транспортне мреже).

ФАУНА ИНСЕКТА

На заштићеном подручју забележено је 19 врста инсеката из реда тврдокрилаца (Coleoptera) и то 14 врста из фамилије Staphylinidae, 2 врсте из фамилије Leiodidae и 3 врсте из фамилије Carabidae. Чак девет врста по први пут је забележено у Србији: *Omalium caesum*, *Omalium excavatum*, *Lesteva (s.str) monticola*, *Alaobia spelea*, *Rugilus subtilis*, *Ochtheophilum fraticorne*, *Lathrobium (Tetratopeus) scutellare*, *Gabrius breviventer* и *Gryophynus fraticornis*.

Посебно је интересантно откриће нове врсте за науку, *Duvalius reufi* Pavićević & Popović 2003. Наведена врста спада у групу троглобионата што значи да искључиво живи у спелеолошким објектима. Пронађена је у све три пећине и представља ендемит Пештерске висоравни и

планине Јавор. Према Правилнику о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС”, бр. 5/2010, 47/2011) ова врста је строго заштићена.

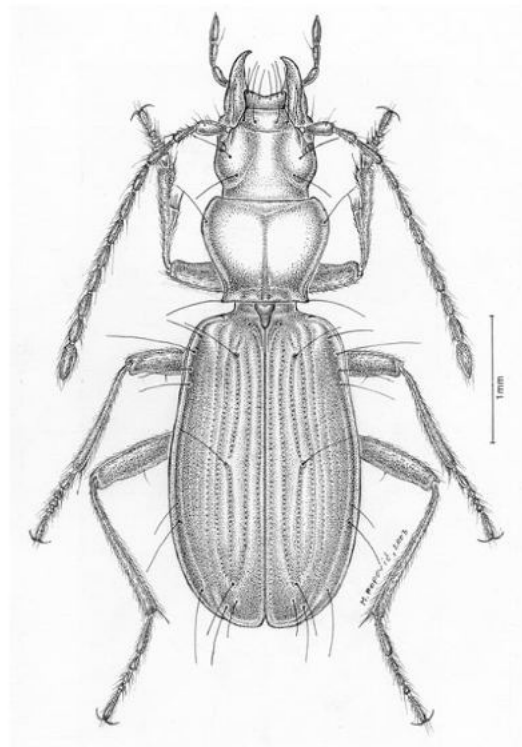
Нешто касније, 2008. године описана је још једна нова врста из Баждарске пећине, *Remyella javorensis* Ćurčić & Ćurčić 2008 које је такође строго заштићена. Са овом врстом, укупан број забележених врста пећинских тврдокрилаца износи 20.

Поред поменутих, још једна врста је строго заштићена и то *Remyella scaphoides scaphoides*. Као и претходна, спада у групу троглобионата и ендемична је за Пештерски регион.

Пећински тврдокрилци у Србији у погледу реликтности представљају северно-егеидске и јужно-егеидске елементе. Северно-егеидским елементима припадају скоро сви родови подпородица Leiodidae, Staphylinidae i Carabidae док род *Duvalius* (s.str) представља категорију јужно-егеидских елемената. Кључни моменти за формирање данашњих ареала везани су за период пре ледених доба (плиоцен и раније епохе) тј. за период када су опште еколошке прилике и географске целине биле другачије од данашњих. Из тог разлога познавање ове фауне, њене филогеније пружа увид у распоред древних континената и мора и историјат настака данашњег копна.

Данашње распрострањење криптобионтних, пећинских облика условљено је одговарајућим палеогеографским, палеоклиматолошким, палеоботаничким и геоморфолошким факторима од којих се посебно истичу: присуство старог копна, палеоклиматолошке промене у одговарајућем географском региону, присуство тропских шума тј. хумусног слоја у току терцијера, присуство карста односно специфичних геоморфолошких форми као што су јаме, пећине и остале подземне шупљине, као и количине падавина које обезбеђују потребну влажност у подземним стаништима

Ordo Coleoptera, Familia Carabidae

Duvalius (Duvaliotes) reufi
Pavićević & Popović, 2003

Ordo Coleoptera
Familia Leiodidae

Remyella javorensis Ćurčić & Ćurčić 2008

Истражени спелеолошки објекти су: (1) Баждарска пећина, (2) Тубића пећина и (3) Ушачки пећински систем.

Преглед врста забележених током биоспелеолошких истраживања подручја Увца (бројем у загради означен је редни број спелеолошког објекта):

Ordo COLEOPTERA
Familia: STAPHYLINIDAE
Subfamilia: OMALINAE
1. <i>Omalium caesum</i> Gravenhorst, 1806; (1)
2. <i>Omalium excavatum</i> (Stephens, 1834); (3)
3. <i>Anthobium atrocephalum</i> (Gyllenhal, 1827); (3)
4. <i>Lesteva (s.str) monticola</i> Kiesenwetter, 1847; (1, 3)
Subfamilia:TACHYPORINAE
5. <i>Tachinus croticinus</i> Gravenhorst, 1802; (3)
Subfamilia:OXYTELINAE
6. <i>Oxytelus laqueatus</i> (Marsham, 1802): (3)
Subfamilia: ALEOCHARINAE
7. <i>Alaobia spelea</i> (Erichson, 1839); (2,3)
Subfamilia:PEDERINAE
8. <i>Rugilus subtilis</i> (Erichson, 1840); (3)
9. <i>Ochthephilum fraticorne</i> (Paykull, 1800); (2,3)
10. <i>Lathrobium (Tetratopeus)scutellare</i> Nordman, 1837; (3)
Subfamilia: STAPHYLININAE
11. <i>Gabrius breviventer</i> (Sperk, 1835); (3)
12. <i>Q.(M.) mesomelinus skorazewskyi</i> Korge, 1961; (2)
13. <i>Quedius (Sauridus) umbrinus</i> Erichson, 1839a; (3)
14. <i>Gryophynus fraticornis</i> Muller, 1776; (1)
Familia: LEIODIDAE
15. <i>Choleva (s.str) agilis</i> (Illiger, 1789); (1,3)
16. <i>Remyella scaphoides scaphoides</i> Jeannel, 1931; (1,2,3)
17. <i>Remyella javorensis</i> Ćurčić& Ćurčić 2008;1
Familia CARABIDAE
18. <i>Trechus cardioderus balcanicus</i> Jeannel, 1927; (1,2,3)
19. <i>Trechus priapus priapus</i> K.Daniel, 1902; (1
20. <i>Duvalius (Duvaliotes)reufi</i> Pvićević & Popović, 2003; (1,2,3)

Преглед врста са статусом заштите:

Врста	*Заштита у Србији
<i>Duvalius (Duvaliotes) reufi</i> Pvićević & Popović, 2003	СЗ
<i>Remyella scaphoides scaphoides</i> Jeannel, 1931	СЗ
<i>Remyella javorensis</i> Ćurčić & Ćurčić 2008	СЗ

Легенда:

*Заштита у Србији – Правилник о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС”, бр. 5/2010 од 5.2.2010. године). (сз – строго заштићена врста; з – заштићена врста)

ФАУНА ПТИЦА

На основу досадашњих истраживања утврђено је да је на заштићеном подручју нашло станиште 187 врста птица (Прилог бр. 7). Велики број врста је од посебног значаја са аспекта националне и међународне заштите.

Белоглави сун *Gyps fulvus*, фото: М. Радаковић

Белоглави сун *Gyps fulvus* (врста од националног и међународног значаја). Клисура реке Увац је крајем шездесетих и почетком седамдесетих година XX века била једно од последњих познатих места гнезђења белоглавог суна у Србији. Популација је била процењена на око 50 јединки или 25 парова (Поповић, 1974). Наредних година бројност врсте је опадала. Према истраживањима Маринковића (1999) бројност ове врсте кретала се од 30 до 38 јединки или 15 до 19 парова у периоду од 1985. до 1991. године, а током 1992. године нагло је пала на само 18

јединки или шест гнездећих парова. Сталним радом хранилишта од 1996. године, као и мерама сузбијања тровања и других негативних појава, бројност врсте континуирано расте од 1996. године. Према последњем мониторингу (2016. године) утврђено је гнежђење минимално 91 пара. Процењује се да сада на подручју СРП „Увац” има око 100 активних гнездећих парова, а укупно око 120 потенцијално репродуктивних парова. Током последњег цензуса (новембра 2017. године) утврђено је присуство 277 јединки, а током децембра 2018. године евидентирано је најмање око 233 јединки, или по процени укупно око 270 јединки, које чине потенцијалну репродуктивну групу. На заштићеном подручју налази се највећа репродуктивна група ове врсте на Балкану.

Сури орао *Aquila chrysaetos* (врста од националног и међународног значаја). Укупно три до четири пара се гнезди у заштићеном подручју.

Сури орао *Aquila chrysaetos*, фото: М. Радаковић

Сиви соко *Falco peregrinus* (врста од националног и међународног значаја). Неколико парова (3 до 4) се гнездило на заштићеном подручју до почетка XXI века – на литицама Увца у близини Ушачке пећине (до 2013. године), код Павловића моста и Чоловића стијена. Последњих година посматране су само појединачне птице (код Пуљака у пролеће 2018. године, Б. Рудић).

Змијар *Circaetus gallicus* (врста од националног и међународног значаја). Неколико парова (2 до 3) се гнезди на заштићеном подручју.

Осичар *Pernis apivorus* (врста од националног и међународног значаја). Процењено је да се 1 до 2 пара гнезди у старим очуваним шумама на заштићеном подручју.

Јастреб *Accipiter gentilis* (врста од националног значаја). Вероватно малобројна гнездарица шумских станишта – забележене су појединачне јединке. Могуће гнежђење 1 до 2 пара.

Бела кања *Neophron percnopterus* (врста од националног и међународног значаја). Ишчезла гнездарица са територије Србије и глобално угрожена врста по IUCN категоризацији (Endangered). Појединачне јединке ове врсте су последњих година повремено опажане у скитњи или у сеоби на подручју клисуре Увца (Грубач, 1999; Грубач, 2009; Miljković i sar. 2009). На заштићеном подручју гнездило се 1 до 2 пара крајем шездесетих и почетком седамдесетих година (Поповић, 1974). Поред постојећих мера (заштите станишта, рад хранилишта), неопходно је покретање националног пројекта реинтродукције ове врсте, с обзиром да је СРП „Увац” је веома значајно подручје за извођење реинтродукције ове врсте.

Буљина *Bubo bubo* (врста од националног и међународног значаја). По процени 8 до 10 парова се гнезди на заштићеном подручју дуж клисуре Увца и њених притока (Кладничке реке, Вељушнице, Вршеvine).

Камењарка *Alectoris graeca* (врста од националног и међународног значаја), (SPEC-1). Камењарка је могућа малобројна гнездарица-станарица заштићеног подручја. Врста се налази на граници ишчезавања или је могуће да је сасвим ишчезла. Мање јато виђено је последњи пут у горњем току Кладничке реке (2013). У ранијем периоду (Поповић, 1974) забележено је мање јато, 8 до 10 јединки, у камењару изнад Павловића моста током новембра 1971. године.

Црна жуна *Dryocopus martii* (врста од националног и међународног значаја). Процењује се да се неколико парова гнезди у најочуванијим шумским комплексима заштићеног подручја. Главну опасност представља неконтролисана и прекомерена сеча старих шума са стаблима која поседују природне шупљине за гнежђење ове врсте. Неопходне мере укључују заштиту старих очуваних шума заштићеног подручја.

Кос камењар *Monticola saxatilis* (врста од националног значаја). Релативно ретка гнездарица–селица Србије, чија је бројност у благом опадању (Puzović, 2011; Puzović i sar. 2015). Врста је углавном налажена на гнежђењу на стеновитим гребенима и по камењарима клисуре Увца (Puzović, 2011).

Миграторни статус

Познавање миграторног статуса птица заштићеног подручја је веома значајно, посебно због процене вредности и концепта заштите птица овог подручја. На основу досадашњих истраживања утврђена је или дата процена миграторног статуса свих евидентираних врста птица.

Миграторни статус фауне птица подручја СРП „Увац”:

Миграторни статус	Број врста	Процент (%)
Гнездарице–станарице	67	35,82
Гнездарице–селице	35	18,71
Пролазнице	43	22,99
Луталице	27	14,43
Зимовалице	15	8,05
Укупно	187	100

Гнездарице станарице су врсте које се гнезде и срећу на заштићеном подручју током већег дела године. Укупан број до сада утврђених врста гнездарица – станарица је 67 или око 35% од укупног броја евидентираних врста. *Гнездарице селице* су врсте које се гнезде на подручју Увца, а остали зимски (неповољни) део године су изван овог подручја у јужнијим областима ширег Средоземља или у Африци. Укупан број гнездарица – селица је 35 или 18% од укупног броја евидентираних врста. *Луталице* су врсте које се на заштићеном подручју појављују ретко без сезонске условљености – у скитњи или дисперзији. До сада је евидентирано 27 врста (14%). *Зимовалице* су врсте које се на овом подручју срећу током зимских месеци, али се овде не гнезде – евидентирано је 15 врста (8%). *Пролазнице* су врсте које се срећу током пролећне и јесење сеобе. На овом подручју је до сада евидентирано 43 врсте или око 23% укупног броја евидентираних врста.

На основу изнетих података анализе миграторног статуса, уочава се да преовладавају птице гнездарице – станарице и гнездарице – селице. Оне чине укупно 102 врсте или око 54%. Гнездарице станарице су заступљене са 67 врста или 35%, а гнездарице-селице са 35 врста или 18%. Присуство гнездарица станарица и луталица указује на релативно повољне услове преживљавања већег броја врста птица на подручју СРП „Увац” и у критичним (зимским) условима године.

Значајне врсте птица

Већина врста птица које се срећу на подручју СРП „Увац” налази се на националним и међународним листама, које су значајне с аспекта заштите због угрожености и реткости (Прилог бр. 8):

Национално значајне врсте птица

У национално значајне врсте птице спадају оне које се налазе на листама строго заштићених и заштићених врста према Правилнику о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива. На заштићеном подручју, међу евидентираним врстама птица, 163 је строго заштићених и 24 су заштићене врсте. Такође, 15 врста се налази на листи заштићених као ловне у складу са Законом о ловству (Прилог бр. 8).

Међународно значајне врсте

Према међународним критеријумима датим у студији BirdLife International (2017) све врсте птица у Европи су сврстане према посебном значају њихове заштите у три категорије (СПЕС 1-3). **Категорији СПЕС-1** припадају глобално угрожене врсте. Таквих врста на заштићеном подручју је девет. Садашње гнездарице су само грлица *Streptopelia turtur* и могуће камењарка *Alectoris graeca*. Бела кања *Neophron percnopterus* је бивша гнездарица, која је сада луталица подручја, као и црни стрвинар *Aegypius monachus*. Остале негнездеће врсте (луталице, пролазнице и зимовалице) су риђоглава патка *Aythya ferina*, патка њорка *Aythya nyroca*, вивак *Vanellus vanellus*, сива ветрушка *Falco vespertinus* и мали дрозд *Turdus iliacus*. Брадан *Gypaetus barbatus* је могућа бивша луталица ширег или гнездарица суседних подручја. **Категорији СПЕС-2** припадају врсте чије се главне популације налазе у Европи и имају неповољан статус заштите. На заштићеном подручју евидентирано укупно 18 врста које припадају овој категорији. Гнездарицама подручја припада 11 врста – јаребица *Perdix perdix*, прадавац *Crex crex*, ћук *Otus scops*, руси сврчак *Lanius collurio*, шумска шева *Lullula arborea*, обична траварка *Saxicola rubetra*, жутарица *Serinus serinus*, конопљарка *Linaria cannabina*, стрнадица жутовољка *Emberiza citrinella*, виноградска стрнадица *Emberiza hortulana*, велика стрнадица *Emberiza calandra*. Пролазнице или луталице су црвеноноги спрудник *Tringa totanus*, краткопрсти кобац *Accipiter brevipes*, модроврана *Coracias garrulus*, сиви сврчак *Lanius minor*, градска ластва

Delichon urbicum. Статус врста краљић *Regulus regulus* и сива мухарица *Muscicapa striata* није сасвим јасно одређен. **Категорији СПЕС-3** припадају врсте чији је статус заштите неповољан у Европи, али се већина популација налази изван Европе. На заштићеном подручју евидентирано је укупно 38 врста. Укупно 14 врста се сматра савременим гнездачицама подручја – препелица *Coturnix coturnix*, легањ *Caprimulgus europaeus*, кукумавка *Athene noctua*, буљина *Bubo bubo*, вијоглава *Jynx torquilla*, ветрушка *Falco tinnunculus*, планинска сива сеница *Poecile montanus*, сеоска ластва *Hirundo rustica*, пољска шева *Alauda arvensis*, чворак *Sturnus vulgaris*, обична белогуза *Oenanthe oenanthe*, кос камењар *Monticola saxatilis*, врабац покућар *Passer domesticus*, пољски врабац *Passer montanus* и шумска трептељка *Anthus trivialis*. Остале негнездеће врсте (луталице, пролазнице и зимовалице) из ове категорије су мали ронац *Mergellus albellus*, гроговац *Spatula querquedula*, шиљкан *Anas acuta*, црна чиопа *Apus apus*, лиска *Fulica atra*, риђогрли морски гњурац *Gavia stellata*, црногрли морски гњурац *Gavia arctica*, чапљица *Ixobrychus minutus*, гак *Nycticorax nycticorax*, жута чапља *Ardeola ralloides*, црвена чапља *Ardea purpurea*, црнотрба спрутка *Calidris alpina*, барска шљука *Gallinago gallinago*, полојка *Actitis hypoleucos*, црна чигра *Chlidonias niger*, кукувија *Tyto alba*, пољска еја *Circus cyaneus*, црна луња *Milvus migrans*, водомар *Alcedo atthis*, кршки соко *Falco biarmicus*, велики сврачак *Lanius excubitor*, ђубаста шева *Galerida cristata*, жута плиска *Motacilla flava*, степска трептељка *Anthus campestris*, северна зеба *Fringilla montifringilla*.

Према *Директиви о птицама Европске уније*, 53 врсте са подручја СРП „Увац” припада групи врста са додатка 1, а 35 са додатка 2. На додатку 1 налазе се следеће врсте које припадају категорији гнездачица: *Bonasa bonasia*, *Crex crex*, *Caprimulgus europaeus*, *Aegolius funereus*, *Bubo bubo*, *Pernis apivorus*, *Circaetus gallicus*, *Gyps fulvus*, *Aquila chrysaetos*, *Circus pygargus*, *Picus canus*, *Dryocopus martius*, *Leiopicus medius*, *Falco peregrinus*, *Lanius collurio*, *Lullula arborea*, *Sylvia nisoria*, *Ficedula albicollis*, *Anthus campestris*. На додатку 1 налазе се следеће врсте које припадају осталим категоријама (зимовалице, луталице и пролазнице): *Mergellus albellus*, *Aythya nyroca*, *Gavia arctica*, *Ciconia ciconia*, *Ciconia nigra*, *Platalea leucorodia*, *Nycticorax nycticorax*, *Ardeola ralloides*, *Ardea purpurea*, *Ardea alba*, *Egretta garzetta*, *Microcarbo pygmaeus*, *Himantopus himantopus*, *Calidris alpina*, *Chlidonias leucopterus*, *Chlidonias niger*, *Sterna hirundo*, *Circus aeruginosus*, *Circus cyaneus*, *Accipiter brevipes*, *Haliaeetus albicilla*, *Milvus migrans*, *Buteo rufinus*, *Strix uralensis*, *Pandion haliaetus*, *Gypaetus barbatus* (ишчезла врста), *Neophron percnopterus*, *Aegyptius monachus*, *Clanga pomarina*, *Hieraetus pennatus*, *Coracias garrulus*, *Alcedo atthis*, *Falco biarmicus*, *Falco vespertinus*, *Lanius minor* и *Anthus campestris*.

Бернска конвенција. На подручју СРП „Увац” среће се укупно 134 врсте птица која се налазе на листи строго заштићених врста (додатак 2), а 39 врста на листи заштићених врста (додатак 3) Бернском конвенцијом.

Вашигтонска конвенција. На подручју СРП „Увац” евидентирано је укупно 35 врста које су заштићене Вашингтонском конвенцијом или Конвенцијом о међународној трговини угроженим врстама биљака и животиња. На листи (додатак 1) налазе се угрожене врсте којима прети истребљење, а на листи (додатак 2) се налазе врсте којима не прети истребљење, али се морају подврћи контроли како до тога не би дошло. На листи – додатак 1 налазе се три врсте са подручја СРП „Увац” – кукувија *Tyto alba*, белорепан *Haliaeetus albicilla* и сиви соко *Falco peregrinus* и на листи додатак 2 налазе се 32 врсте – ждрал *Grus grus*, црна рода *Ciconia nigra*, кашичар *Platalea leucorodia*, гаџаста кукумавка *Aegolius funereus*, ђук *Otus scops*, утина *Asio otus*, шумска сова *Strix aluco*, дугорепа сова *Strix uralensis*, буљина *Bubo bubo*, рибар *Pandion haliaetus*, осичар *Pernis apivorus*, брадан *Gypaetus barbatus* (бивша луталица), бела кања *Neophron percnopterus*, змијар *Circaetus gallicus*, белоглави суп *Gyps fulvus*, црни стрвинар *Aegyptius monachus*, орао кликташ *Clanga pomarina*, сури орао *Aquila chrysaetos*, патуљаста орао *Hieraetus pennatus*, еја ливадарка *Circus pygargus*, еја мочварица *Circus aeruginosus*, пољска еја *Circus cyaneus*, краткопрсти кобац *Accipiter brevipes*, кобац *Accipiter nisus*, јастреб *Accipiter*

gentilis, црна луња *Milvus migrans*, мишар *Buteo buteo*, риђи мишар *Buteo rufinus*, ветрушка *Falco tinnunculus*, сива ветрушка *Falco vespertinus*, ластавичар *Falco subbuteo* и кршки соко *Falco biarmicus*.

Црвена листа Међународне уније за заштиту природе. Од врста које се налазе на Светској црвеној листи (IUCN Red List of Threatened Animals), на подручју СРП „Увац” евидентирано је укупно 19 врста. Посебно је значајно присуство угрожених (EN) – бела кања *Neophron percnopterus*, рањивих врста (VU) – грлица *Streptopelia turtur* и скоро угрожених (NT) врста, као што су камењарка *Alectoris graeca*, црни стрвинар *Aegypius monachus*, патка њорка *Aythya nyroca*, вивак *Vanellus vanellus*, брадан *Gypaetus barbatus* и сива ветрушка *Falco vespertinus*, као и категорији најмања брига (LC) припадају јаребица *Perdix perdix*, прдавац *Crex crex*, црногрли морски гњурац *Gavia arctica*, мали вранац *Microcarbo pygmaeus*, орао кликташ *Clanga pomarina*, краткопрсти кобац *Accipiter brevipes*, белорепан *Haliaeetus albicilla*, црна луња *Milvus migrans*, модроврана *Coracias garrulus*, кршки соко *Falco biarmicus* и планинска трептељка *Anthus spinoletta*.

Богатство и значај фауне птица на заштићеном подручју

У току свих досадашњих истраживања на подручју СРП „Увац” евидентирано је 187 врста птица или 52,50% од укупног броја врста (356) регистрованих у Србији (од чега су 240 гнездарице), (Шћибан и сар. 2015; Šćiban i sar. 2015/2016; Ђорђевић и сар. 2015/2016; Šćiban i Trnovac, 2015/2016; Medenica, 2015/2016). Имајући у виду чињеницу да комплетна истраживања нису досада извршена, укупан диверзитет врста је вероватно већи. Процењује се да он достиже цифру преко 200 врста или преко 56% од укупног броја регистрованих врста птица у Србији. Ова бројност птица се очекује након детаљнијих истраживања свих типова станишта заштићеног подручја, у свим сезонама и применом специфичних метода теренског рада за одређене групе врста.

Код процене значаја фауне птица неког подручја, укупан број врста не представља главни критеријум, јер се на тим листама често налази већи број пролазница и луталица које се релативно веома кратко задржавају на одређеном подручју. Главни критеријум представља укупан број гнездарица које дуже време проводе на одређеном подручју и које су од међународног и националног значаја заштите. На подручју СРП „Увац” укупно је забележено 102 врсте гнездарица (станарица и селица) или 54% гнездарица Србије, од којих се већина налази на националним и међународним листама с аспекта заштите (Табела 1). На другим планинским подручјима са највећим диверзитетом до сада је евидентирана следећа бројност гнездарица – Проклетије (151 врста), НП „Шар планина” (128 врста), НП „Ђердап” (127 врста), НП „Тара” (122 врсте). Иначе, планинска станишта се одликују мањом бројношћу врста. Највећи број врста је забележен на подручју Проклетија (180 врста), Дурмитору и Тари (163 врсте), НП „Шар планина” (157 врста). Подручје СРП „Увац”, у поређењу са напред наведеним планинама може се сматрати значајним центром специјске разноврсности птица брдско-планинских подручја Србије и Европе. На основу свега наведеног овај локалитет је идентификован и сврстан у национално и међународно значајно подручје за птице (Puzović i sar. 2009).

Поточна плиска *Motacilla cinerea*,
фото: М. Радаковић

Посебан значај подручје СРП „Увац” има због присуства веома ретких и угрожених врста врста птица гнездарица и луталица које су од међународног и националног значаја заштите, као што су: камењарка *Alectoris graeca*, јаребица *Perdix perdix*, грлица *Streptopelia turtur*, легањ *Caprimulgus europaeus*, прдавац *Crex crex*, буљина *Bubo bubo*, осичар *Pernis apivorus*, бела кања *Neophron percnopterus*, змијар *Circaetus gallicus*, белоглави суп *Gyps fulvus*, црни стрвинар *Aegypius monachus*, сури орао *Aquila chrysaetos*, еја ливадарка *Circus pygargus*, јастреб *Accipiter gentilis*, белорепан *Haliaeetus albicilla*, водомар *Alcedo atthis*, сива жуна *Picus canus*, црна жуна *Dryocopus martius*, средњи детлић *Leipicus medius*, сиви соко *Falco peregrinus*, руси сврачак *Lanius collurio*, планинска сива сеница, ђубаста сеница, шумска шева *Lullula arborea*, кос камењар *Monticola saxatilis*), које су посебно значајне или приоритетне врсте и за њих је неопходно да се предузму специјалне мере заштите и успостави систем праћења.

ФАУНА СИСАРА

Састав фауне сисара је реконструисан коришћењем до сада познатих података о присуству и статусу врста на истраживаном подручју и ближој околини, теренских истраживања Завода, као и претпоставкама о присуству неких врста, заснованим на општем ареалу распрострањења на територији Србије, те постојању одговарајућих услова и станишта на подручју које је обухваћено студијом. Дакле, бројчани подаци се односе и на врсте чије је присуство доказано и на оне за које постоје само посредни докази, што ће бити наглашено у даљем тексту.

На основу оваквог приступа, за подручје предвиђено за заштиту се може основано претпоставити да га стално или повремено настањује барем 47 врста (Прилог бр. 9) сисара, што тренутно чини нешто мање од половине врста које су до сада на било који начин регистроване на територији Србије. Од тог броја, за њих четири за сада постоје само реалне претпоставке и индиције о присуству.

Најбројнију групу чине глодари (Rodentia) са 13 забележених врста, уз још три за које постоје индиције о присуству. За њима следе звери (Carnivora) са 11 и бубоједи (Eulipotyphla) са 7 (и 1 потенцијано присутном врстом) врста. Најмалобројнији су папкари (Artiodactyla) са 2 и зечеви (Lagomorpha) са 1 врстом. Посебан проблем у прављењу списка присутних врста представљају слепи мишеви (Chiroptera). Ова фаунистичка група је иначе доста слабо проучена у многим деловима Србије. Стога, ниво доступних података често директно утиче на прављење спискова присутних врста сисара, те давања опште оцене о степену специјске разноврсности. Постојећи подаци о присутности ове групе су за подручје Увца, још увек некомплетни. Наиме, документовано је присуство свега девет врста у спелеолошким објектима на самом истраживаном подручју.

Бубоједи (Eulipotyphla)

У Србији је до сада забележено присуство 10 врста овог реда, док је на заштићеном подручју евидентирано 7 представника три фамилије (Erinaceidae – јежеви, Talpidae – кртице и Soricidae – ровчице). Као врсте примарно везане за шуме и станишта претежно шумског типа, јављају се врсте као што су јеж – *Erinaceus roumanicus*, и шумска ровчица – *Sorex araneus*. Обе врсте имају релативно широко распрострањење на територији Србије, у својим карактеристичним стаништима (нарочито јеж). На нешто сувљим и отвореним стаништима попут ливада и пашњака којима обилују нарочито ободи подручја предвиђеног за заштиту, највероватније је присутна и пољска ровчица (*Crocidura leucodon*). Највећи број налаза ове врсте до сада потиче са простора Панонске низије (подручја Војводине). Налази јужно од Саве и Дунава су значајно ређи, а до сада је забележена на подручју НП „Копаоник” и НП „Тара”. У шумама и ливадама са влажним земљиштем на читавом простору јавља се кртица – *Talpa europaea*, врста врло

широког ареала у Србији. Дуж река, речица и потока, притока Увца, присутна је водена ровчица (*Neomys fodiens*). Налази ове врсте су генерално ретки у Србији, али добар део тих налаза потиче управо из западне Србије. Налази мочварне ровчице (*Neomys anomalus*), која показује изразитију преференцију ка нешто мирнијим водама или забареним површинама су до сада забележени нешто северније, на локалитету Партизанске воде на Златибору. С обзиром да је формирањем акумулација дуж тока Увца добар део тока успорен, и следствено томе формирана и забарена/мочварна подручја, врло је вероватно да је ова врста нашла своја адекватна станишта у Резервату. Због тога је и уврштена у списак стално или потенцијално присутних врста. Обе последње споменуте врсте су семиакватични/акватични организми, уско везани за водену средину.

Списку врста са потврђеним присуством смо додали још и једну врсту за коју се на основу њеног до сада познатог ареала, налазима у ближој и даљој околини као и постојању адекватних станишта на истраживаном подручју, присуство може реално очекивати. Тако се на ливадама и чистинама уз рубове шума може очекивати присуство и мале ровчице (*Sorex minutus*). Досадашњи најближи налаз постоји са подручја НП „Тара”. Иако се претпоставља да ова врста има релативно широко распрострањење на територији Србије, налази су доста ретки.

Нарочито су интересантни налази јединки ровчица дубоко у пећинским системима на Увцу, што је документовано примерцима пронађеним у клопкама постављеним за прикупљање примерака троглобионтне бескичмењачке фауне (ровчице пронађене ранијих година у Ушачкој пећини – Павићевић, *pers. comm.*).

Изузев пољске и баштенске ровчице, све остале врсте су у највећој мери везане за шумска станишта, за влажну (мезофилну) земљану подлогу или за непосредну близину воде (водена и мочварна ровчица). Бубоједи имају изузетно важну улогу у регулацији бројности инсеката и других бескичмењака у приземном комплексу шумске стеље и екосистемима планинских потока и речица.

Све врсте овога реда су сврстане у категорију „заштићена дивља врста”, изузев водене ровчице, која се налази у категорији „строго заштићена дивља врста”. Будући да се општи конзервациони статус врста бубоједа код нас може оценити као релативно повољан, мере заштите су углавном усмерене ка очувању састава и структуре њихових природних станишта. За врсте које су изразито везане за водену средину, од изузетног је значаја очување чистоће водотока и квалитета воде у њима.

Слепи мишеви (Chiroptera)

Слепи мишеви представљају веома карактеристичну, специфичну и врстама бројну групу сисара. По броју присутних врста у Србији (30 до сада регистрованих), једва да заостају за тренутно најбројнијом групом – глодарима.

Као што је раније већ речено, у делу о претходним истраживања подручја слива Увца, први релевантни подаци о фауни слепих мишева се налазе у појединим радовима из 90-тих година прошлог века, а у оквиру реализације различитих пројеката мониторинга слепих мишева, звери и осталих сисарских врста (Маринковић, 1990; Рауновић, М. & Stamenković, S. (1998). Грубач, 1998, 2000.). У првој студији заштите подручја, урађеној током 1994. године регистровано је присуство 5 врста слепих мишева.

У оквиру пројекта „Биоспелеолошка истраживања СРП Увац”, током 2015. године обављена су нешто интензивнија теренска истраживања слепих мишева ради утврђивања њиховог стања и проблема заштите у спелеолошким објектима. Детаљнија истраживања су вршена у Баждарској

пећини, Тубића пећини, Ушачкој пећини (у главном каналу) и Леденој пећини (у уређеном делу). Такође су обављена и теренска рекогносцирања кањона Вељушнице и шест мањих спелолошких објеката. У пећини „Леденици” пронађени су слепи мишеви, док у осталима нису (мада су постојале индиције о њиховом присуству у другом, вероватно летњем, периоду). Индиције о присуству појединачних или малог броја јединки постојале су у Великој пећини и безименом спелолошком објекту који се налази у близини Велике пећине.

Досадашњим истраживањима је на подручју Увца регистровано присуство 9 врста слепих мишева.

Велики потковичар (*Rhinolophus ferrumequinum*) је нађен у Баждарској пећини (3 јединке), Тубића пећини (52 јединке), Ушачкој пећини (122 јединке и колонија од 60 јединки) и Леденој пећини (24 јединки). Такође, све јединке ове врсте су биле у дубоком сну или летаргији што указује на могући почетак зимског сна.

Мали потковичар (*Rhinolophus hipposideros*) је нађен у Баждарској пећини (33 јединке), Тубића пећини (81 јединка), Ушачкој пећини (44 јединке), Леденој пећини (133 јединке) и пећини Леденици (6 јединки). Све јединке ове врсте су биле у дубоком сну или летаргији што указује да су животиње вероватно започеле зимски сан.

Дугопрсти вечерњак (*Myotis capaccinii*) је нађен у Тубића пећини у којој се налазила мања група од око 12 јединки. Ова врста је идентификована на основу недовољно јасних фотографија и посматрања са више од десетак метара удаљености. Такође, је нађено и око 20 јединки ове врсте на истом месту (у Тубића пећини) 11. октобра 2005. године. Том приликом је ухваћена и прегледана једна женка.

Јужни велики вечерњак (*Myotis oxygnathus*) је нађен у Баждарској пећини (20 јединки – прегледано 2 мужјака), Ушачкој пећини (13 јединки – прегледано 2 женке), у Тубића пећини (1 јединка – вероватно ове врсте) и Леденој пећини (1 јединка могуће ове врсте). Све јединке ове врсте су биле у дубоком сну или летаргији што указује на могући почетак зимског сна.

Европски сиви дугоушан (*Plecotus austriacus*) је нађен само у Тубића пећини (1 женка, у дубоком сну).

Европски дугокрилаш (*Miniopterus schreibersii*) је нађен у Леденој пећини у којој се налазила мања група од 24 јединке. Ова врста је идентификована на основу недовољно јасних фотографија и посматрања са више од десетак метара удаљености.

Такође, за још три врсте слепих мишева постоје одређени, ретки и/или појединачни налази из ранијих истраживања. Тако је мања група Водених вечерњака (*Myotis daubentonii*) нађена у уској пукотини на улазу Ушачке пећине јуна 1998. године (Grubač, 1998). Јединка Средоземног потковичара (*Rhinolophus euryale*) је нађена у пећини у Штиткову (изван граница СРП Увац) (Raunović & Stamenković, 1998). Међутим, В. Грубач је нашао вероватно неколико јединки ове врсте у Тубића пећини маја 2001. године, затим још око 20–30 јединки октобра 2005. и 2 јединке у Леденој пећини јуна 2004. године. Једна јединка врсте Бркати вечерњак (*Myotis mystacinus*) је нађена у плиткој пећини у клисури Кладничке реке марта 2001. године.

Сасвим је извесно да подручје настањује и значајно већи број врста, те да број од девет, чије је присуство тренутно документовано, ни издалека није и коначан. Бројни спелолошки објекти присутни на Увцу и ужој и широј околини су још увек неистражени или недовољно истражени. Посебну компоненту ове фауне чине врсте које су примарно везане за шумска станишта „фитофилне” односно „дендрофилне”, а чије присуство још није доказано и документовано.

Наиме, све овде побројане врсте су тзв. „литофилне” или „кавернифилне”, односно примарно везане за пећине и слична станишта. Имајући у виду да је на истраживаном простору значајно заступљена и шумска вегетација, сасвим је извесно да су присутне и бројне врсте које их као такве примарно настањују.

Све врсте слепих мишева су у Србији заштићене као „строго заштићена дивља врста”. Стога је уништавање њихових јединки, популација и станишта строго забрањено и кажњиво.

Глодари (Rodentia)

Представљају врстама најбројнију и најраспрострањенију групу сисара код нас. У Србији је до сада регистровано присуство 32 врсте, од којих су две алохтоне (не потичу са наших простора). Већина врста поседује велики репродуктивни потенцијал па варирања бројности популација могу бити значајна, са периодима пренамножења. Такође заузимају најразличитије еколошке нише, прилагођавајући се разним, и повољним и неповољним утицајима из спољашње средине.

С обзиром на то да фауна глодара није до сада на простору Увца детаљније и систематски истраживана, квалитативни састав ове фауне могуће је реконструисати на основу оскудних постојећих података, али и налаза врста у околном подручју, која са Увцем деле идентична или слична станишта. Тако се може закључити да на простору предвиђеном за заштиту и његовој околини обитава стално барем тринаест врста глодара, сврстаних у три фамилије. У оквиру фамилије *Sciuridae* присутна је једна врста – веверица (*Sciurus vulgaris*). У оквиру фамилије *Muridae*, присутне су следеће врсте: риђа волухарица (*Myodes glareolus*), водена волухарица (*Arvicola amphibius*), подземна волухарица (*Microtus subterraneus*), пољска волухарица (*Microtus arvalis*), слепо куче (*Spalax leucodon*), патуљаст миш (*Micromys minutus*), жутогрли миш (*Apodemus flavicollis*), шумски миш (*Apodemus sylvaticus*) и типични домаћи миш (*Mus musculus*). Такође је забележено присуство и једне алохтоне врсте глодара, пореклом из Северне Америке. Ради се о ондатри (бизамском пацову) – *Ondatra zibethica*, чији налаз постоји баш из клисурасте долине Увца. У оквиру фамилије *Gliridae*, присутни су сиви пух (*Glis glis*) и пух лешникар (*Muscardinus avellanarius*).

Поред ових, а на основу налаза из непосредног окружења и постојања одговарајућих станишта, основано се може претпоставити да на предметном простору обитавају и врсте као што су шумски пух (*Dryomys nitedula*), као и синантропне врсте, уско и непосредно везане за људска насеља – црни пацов (*Rattus rattus*) и сиви пацов (*Rattus norvegicus*).

Углавном се ради о врстама које су примарно везане за типична шумска или претежно шумска станишта. Такве су врсте веверица, риђа волухарица, жутогрли миш, шумски миш, сиви и шумски пух. Врсте које имају израженију преференцију ка стаништима отвореног типа, ливадама, прогалама или пашњацима нпр. су: подземна волухарица, пољска волухарица и слепо куче. Једине врсте које су изразито везане за водену средину су водена волухарица и бизамски пацов. Многе од побројаних врста се, међутим, могу често срести и на стаништима прелазног типа, честарима, врзинама, мањим или већим чистинама, пољима и живицама (жутогрли миш, шумски миш, патуљаст миш, подземна волухарица, пољска волухарица, пух лешникар). Стога се на таквим просторима често среће сразмерно богата фауна, која је разноврснија од фауна непосредно суседних, али еколошки униформнијих екосистема. Такође, многе од ових врста, без обзира на своју примарну склоност ка одређеном типу природних станишта, сасвим се добро сналазе и у агроекосистемима, на њивама, баштама, воћњацима и уопште у пределима који су значајно антропогено измењени. Ово указује на њихову изузетну адаптивност и способност еластичног еколошког одговора на различите изазове које им намеће спољно окружење.

Са до сада познатим бројем врста, фауна глодара предметног подручја се може окарактерисати као релативно богата и разноврсна. Разлог томе лежи у географском положају подручја и израженом диверзитету станишта. Њену посебну вредност представљају заштићене дивље врсте (веверица, водена волухарица и сиви пух) и строго заштићене дивље врсте – слепо куче, пух лешникар, патуљаста миш и (евентуално) шумски пух.

Зечеви (Lagomorpha)

Зец (*Lepus europaeus*) је једини представник читавог реда зечева у Србији и распрострањен је скоро по читавој територији Србије. Иако се често може срести у шумама, зец је ипак типични становник отворених терена степског типа, са претежно травном вегетацијом. На предметном подручју је распрострањен, најчешће на теренима отвореног типа попут ливада, пашњака и сувата (плато изнад саме клисуре Увца). Врста има статус „заштићена дивља врста”, а значајна је и ловна врста.

Звери (Carnivora)

Звери на територији Србије представљају релативно бројну групу, са до сада регистрованих шеснаест врста. Актуелну и потенцијалну фауну ове групе на предметном подручју чини барем једанаест врста. Основни фаунистички састав ове групе чине врсте које се мање-више могу срести на већем делу територије Србије, као што су лисица (*Vulpes vulpes*), ласица (*Mustela nivalis*), мрки твор (*Mustela putorius*), куна златица (*Martes martes*), куна белица (*Martes foina*) и јазавац (*Meles meles*).

Вук (*Canis lupus*) се може означити као стално присутан, при чему подручје Увца, осим места сталног боравка, представља и део значајног миграторног коридора који иде од планине Таре, преко Шаргана и Златибора даље ка Златару, Јавору и Голији. То наглашава значај предметног подручја у склопу напора ка заштити и очувању врсте.

Слична је ситуација и са мрким медведом (*Ursus arctos*). На основу неких досадашњих сазнања, могло би се закључити да подручје клисуре Увца представља значајан миграциони коридор и чвориште, из правца снажног популационог резервоара на планини Тари, па даље ка југу, Златару, Јадовнику, Црној Гори и Косову и Метохији, и истоку, преко Муртенице и Јавора ка Голији и даље. У последње време, са евидентним порастом бројности популације у западним и југозападним деловима Србије, регистрована су и брложишта на подручју Муртенице и клисуре Увца. Према опажањима стручне службе СРП „Увац”, последњих година је регистровано учестало присуство појединачних јединки мрког медведа на хранилишту за белоглаве супове изнад Растока, због чега је направљено и ново хранилиште у близини постојећег, са намером да се јединке мрког медведа преусмере на ново хранилиште. С обзиром на особеност облика и положаја постојећег СРП „Клисура реке Увац”, заштићено подручје се може и у будућности третирати као значајни транзитни коридор са околним, знатно ширим подручјем ка југу и истоку.

Стални становник увачких језера и већих и мањих водотока је и видра (*Lutra lutra*). Некада проређена врста, видра је последњих деценија обновила своје присуство у највећем делу Србије, тако да сада сасвим извесно можемо тврдити да је њен конзервациони статус значајно унапређен. У том погледу, слив Увца представља сигурно станиште ове врсте, о чему сведоче и бројна опажања.

Из фамилије мачака (Felidae), на предметном простору је забележено присуство дивље мачке (*Felis silvestris*). То је претежно шумска врста чија су главна станишта везана за веће комплексе букових и мешовитих шума, које се делимично срећу и на предметном подручју, у виду већих

или мањих „трака”. Бројност нигде у ареалу није нарочито висока, па се сличан тренд може очекивати и на подручју Увца. Свакако се ова врста може сматрати као веома ретка.

Подаци о присуству риса (*Lynx lynx*) потичу из ранијих информација и претпоставки о налазима (Грубач, 2000). Према тим подацима, процењено је присуство 1-2 јединке на подручју Увца. Последњим истраживањима Завода нису прикупљени релевантни подаци и докази о присуству ове врсте на предметном подручју.

Једна од свакако најинтересантнијих и најнеобичнијих врста чије је присуство забележено на просторима досадашњег СРП „Увац” је шарени твор (*Vormela peregusna*). Ова необична животиња, чија су постојбина камените полупустиње и пустиње централне Азије је последњих стотинак година ширила свој ареал према западу, па су забележени и бројни налази на територији Србије. Клисура Увца, са карактеристичним суватима и камењарима, представља готово идеално станиште за ову врсту, па није искључено и даље бележење њеног присуства у овим крајевима. Присуство шареног твора на предметном подручју је забележено и у елаборату Завода из 1994. године, а на основу до тада познатих података.

У погледу избора типа станишта, звери су генерално прилични опортунисти, тако да за већину врста не постоји оштра преференција одређеног типа. Као врсте које нешто изразитије настањују шумска станишта затворенијег склопа могу се навести мрки медвед, куна златица, дивља мачка и донекле вук. Једина врста изразито везана за водена станишта је видра. Такође, ласица је врста која настањује углавном станишта степског (отвореног) типа, ливаде или често агроекосистеме. Све остале врсте из ове групе немају изражену склоност ка одређеном станишном типу, већ се срећу у најразличитијим екосистемима и стаништима, где се као основне детерминанте за одабир јављају мир, склониште и доступна храна. У том смислу, код ових врста је изражена склоност ка синантропизацији, приближавању и животу у непосредној близини људских насеља.

Интересантни су налази појединих врста звери у пећинама на простору Увца. Тако је током биоспелеолошких истраживања током 2015. године, у непосредној близини отвора Баждарске и Ушачке пећине регистрован измет јазавца (*Meles meles*) и лисице (*Vulpes vulpes*). Такође су примећени трагови копачких активности, тако карактеристични за ове две врсте. Поред поменутих пећина, још је и у Тубића пећини забележено присуство делова или целог главног скелета домаћих животиња (овца, свиња, говече) и појединачних костију. Делови скелета су налажени на пар десетина метара унутар пећина, (у Тубића пећини и знатно даље), те је закључено да су ове лобање и кости ту донесене споља. Према њиховој величини, закључено је да их ту нису могле унети животиње малих телесних димензија (мрки или шарени твор, куна белица и златица и сл.), већ звери барем средње величине (лисица, јазавца) или вук.

Посебно је значајан и интересантан налаз трагова, највероватније куне белице (*Martes foina*), дубоко унутар главног канала Ушачке пећине (на отприлике петом километру канала). Пажљивијим праћењем трагова, као и чињеници да је део пећине према другом крају делимично или потпуно потопљен, закључено је да је животиња највероватније ушла у пећину на улазу који се налази на ободу клисуре Увца. Трагови су затим праћени током повратка истраживачке екипе све до око двестотинак метара пре „копненог” излаза из пећине. У том делу се трагови губе, тако да је остало нејасно да ли се животиња вратила назад, према месту где је ушла у пећину, или је прошла читав пећински систем и изашла на другом крају. Такође, начин кретања у појединим деловима пећине указује на то да је јединка детаљно претраживала простор, вероватно у потрази за храном. Следеће питање које се наметало је „а шта ту уопште има од хране!?”. Куне се претежно хране глодарима, који засигурно на тој дубини пећине потпуно одсуствују, јер је станиште спрам њихових потреба изразито песимално. Једини логичан закључак је био да се куна највероватније храни слепим мишевима, који се појединачно или у

мањим групама могу видети окачени на стенама, често и прилично ниско, знатно ближе поду него таваници пећине. За вештог пењача каква је куна белица, то је више него лак и доступан плен.

Све врсте звери имају статус „заштићена дивља врста”, изузев видре, шареног твора и мрког медведа, који имају статус строге заштите.

Папкари (*Artiodactyla*)

Фауну папкара на предметном подручју чине свега две врсте, и обе су аутохтоне за просторе Србије. То су срна – *Capreolus capreolus* и дивља свиња – *Sus scrofa*. Ради се о врстама прилично различитих биолошких и еколошких карактеристика, првенствено у станишној и трофичкој преференцији. Дивља свиња је примарно шумска животиња, док је срна становник мозаичних станишта на којима се смењују шуме и шумарци, ливаде, честари и поља под разним културама. Дивља свиња је сваштојед, док је срна искључиви биљојед. Обе врсте имају широко распрострањење на територији Србије. Налазе се у статусу „заштићена дивља врста”. Такође су обе и значајне ловне врсте. На простору СРП „Клисуре реке Увац” и околном подручју, последњих година се бележи раст популације срне, док се дивља свиња налази и у значајној проградацији. Срна се углавном среће по ободима подручја, док се дивља свиња чешће среће на локалитетима као што су Дервента и Смудиноге. У сваком случају, ради се о врстама које насељавају много шире подручје, а на заштићеном подручју налазе склониште и стално или повремено станиште.

Посебно је интересантан налаз дивокозе (*Rupicapra rupicapra*). У пролеће 2016. године, стручне службе СРП „Клисуре реке Увац” и Ловачког удружења „Козомор” из Нове Вароши су забележили присуство једне јединке дивокозе на простору Резервата, на локалитету Павловића брод. Вероватно се ради о мужјаку који је, у складу са карактеристичним понашањем, кренуо у „истраживачку” акцију и тражење новог простора за насељавање и ширење ареала. Јединка је праћена и чувана током лета исте године. Наредне године није виђана, па је претпоставка да се вратила на подручје са кога је дошла. Није јасно порекло ове јединке, с обзиром да су најближе популације на Тари и евентуално у долини Лима. Ово додатно актуелизује могућност поновног насељавања ове врсте на подручје клисуре Увца.

Коњи на заравни изнад Молитве, фото: Д. Петраш

2. ПРЕДЕОНЕ ОДЛИКЕ

2.1. Предеоне одлике природног добра

Специјални резерват природе „Увац” захвата део подручја југозападне Србије, односно приобаље речног тока Увца са притокама – Вељушницом, Кладницом и Тисовицом.

Идући низводно, од ушћа реке Вапе у Увац, па све до бране на Радоињском језеру, по својим природним вредностима и пејзажним карактеристикама, издвајају се три целине, које су настале преграђивањем реке Увца и формирањем вештачких, акумулационих језера, која испуњавају већи део клисуре: Увачко (Сјеничко), Златарско и Радоињско језеро.

Увачко (Сјеничко) језеро, фото: Д. Петраш

Увачко (Сјеничко) језеро – воде Увца и његових притока, северозападно од ушћа Кладнице, преграђене су браном на „Растокама”, између села Акмачића и Буковика, чиме је настало Увачко (Сјеничко) језеро, које због клисурастог тока Увца има издужени облик и доста рукаваца.

Ово језеро представља најатрактивнији део заштићеног подручја. У његовом јужном делу налазе се надалеко познати, дубоко усечени, укљештени меандри Увца. На овом простору је клисура Увца веома уска, слабо пошумљена, изразитог рељефа, избраздана мноштвом увала и јаруга, што условљава велики број истакнутих висова. У поткапинама, на бочним странама клисуре, налазе се станишта белоглавих супова *Gyps fulvus*, врсте од националног и

међународног значаја. Површ изнад стрмих одсека је обрасла травном вегетацијом, односно планинским пашњацима. Ту се налазе и најпознатији видиковци у Србији, Молитва и Лопиже, са којих се пружа поглед на меандре Увца и белоглаве супове, који круже над њима. На десној обали Увца, у атару села Дружиниће, на последњем низводном рту, налазе се остаци утврђења чији бедеми у потпуности прате конфигурацију терена. Овај локалитет познат је под називом Јеринин град. Наспрам Јерининог града налази се улаз у Ледену пећину до којег се може доћи само чамцима, преко Увачког језера.

Идући низводно долином Увца, у правцу северозапада, са леве стране, налази се прва, велика притока Увца, река Вељушница која је пробила дивљу и неприступачну клисуру са долинским меандрима, на чијим странама се налази низ спелеолошких објеката који овом простору дају посебну вредност. На овако стрмом терену, налазе се удубљења и поткапине у којима се гнезде белоглави супови и друге заштићене врсте птица. Овде се могу наћи специфичне заједнице, односно вегетација литица, стена и сипара.

Низводно од ушћа Вељушнице у Увац, у подножју Буковика, још једну стрму и дивљу клисуру гради десна притока Увца, река Кладница. Јако нагнут терен условио је настанак термофилно еродираних станишта, са пуно сипара и голети, што је условило да преовлађујући тип вегетације буде термофилна шикара мешовитог састава.

Златарско језеро је настало изградњом бране на Увцу код Кокиног брода, недалеко од Нове Вароши, на око 800 м.н.в.

Полазећи низводно током Увца, у близини бране на Растокама, налази се локалитет „Павловића брод” који је проглашен за прво заштићено подручје на Увцу. То је део нетакнуте природе са вегетацијом литица и стена, идеално станиште за белоглаве супове. Шумска вегетација на овом подручју је проређена и деградирана, сведена на зељасте рудералне заједнице.

У наставку, идући према Кокином броду, наилазимо на десну притоку Увца, реку Вршевину, чији је ток плитко усечен у благо заталасану површ обраслу травном вегетацијом. Већим делом тока меандрира и понире у кречњацима, стварајући јединствене пејзаже карактеристичне за подручје западне Србије.

Од ушћа Вршевине у Увац, према Кокином броду, воде Златарског језера расту. У атару села Василићи у Увац се са десне стране улива река Тисовица која на потезу Доњег Трудова гради неприступачну клисуру, стрмих долинских страна. У средњем делу свога тока, Тисовица протиче кроз село Штитково чији центар представља културно добро под претходном заштитом.

Радоињско језеро је најнизводније језеро на Увцу, настало преграђивањем реке у атару села Радоиња, на око 800 м.н.в. Ширина воденог огледала непосредно иза бране износи 300 до 500 м. Језеро се узводно сужава тако да је на неким местима уже од 50 м. Укљештено је између стрмих и уских кречњачких обала Увца, који меандрира у дужини од 11 km. Представља дубоко дисецирано, вертикално рашчлањено подручје. Одликује се стабилном обалском линијом (амплитуде водостаја су незнатне током године) са водом зелених тонова и велике провидности. Преовлађујући тип вегетације на стрмим странама је термофилна шикара мешовитог састава.

2.2. Историјат предела

Први становници овог краја су Аутаријати, илирско племе које доживљава највећу експанзију између VII и IV века пре н.е. Негде око 310 године пре н.е. већи део племена се иселио са ових простора, док је остатак био изложен нападима Келта.

О продору Римљана на територију југозападне Србије нема прецизних података, осим да се ово подручје налазило у саставу римске провинције Илирик, која је касније подељена на Далмацију и Панонију. О томе да су Римљани боравили на овим просторима говори велики број надгробних споменика, који датирају из II и III века. На ово указују бројне некрополе у Рутошима, Радоињи, Акмачићима и Буковику. По типу надгробних споменика можемо разликовати групације становника: илирско-келтску симбиозу, Пирусте и нероманизоване досељенике са средњодалматинског подручја.

Током V и VI века византијско царство је било изложено нападима варварских племена, па су за војне потребе, Римљани изградили мрежу путева према околним провинцијама (Мачкат – чајетинска градина – река Увац). Аварски и словенски ратни походи не само да су разорили друштвену структуру у европском делу царства, већ су и трајно променили његову етничку слику. Према подацима (IX век) наводи се да су Срби држали велики део провинције Далмације.

Почетком XII века, Рашка је преузела вођство у борби против Византије и у наредном периоду извршила уједињење српских средњовековних земаља. У то време, каравански путеви из приморских градова су пролазили кроз нововарошки крај, односно кроз жупе Барче и Радохна, које су припадале Дабарској епископији и области Вука Бранковића. Из овог периода потичу утврђења Клак у Рутошима и Соколац у Акмачићима, који су током најезде Турака срушени.

Овај крај је пао под турску власт 1455. године. Турци су дуж путева основали нова насеља – паланке. Тако је настала Скендерпашина паланка која се другачије називала Нова Варош или Јени Касаба. Први поуздан помен града Нова Варош нађен је у дефтеру – пописнику села и домаћинстава пореских обвезника нахије Барча, 1528. године. Она је основана у циљу обезбеђења путева на овом подручју. У њој су становали војнуци, чија је дужност била да надокнаде штету у случају да неко погине или изгуби иметак у кругу њихове јурисдикције.

Током XVIII века Нова Варош се налазила међу развијенијим трговачким варошима, па је неколико деценија касније постала седиште прве привремене српске капетаније. Од 1776. године била је у саставу новопазарског санцака. За време устанака и буна у XVIII веку становништво овог краја масовно је мигрирало у Србију, тако да је Нова Варош била станица миграционих струја.

Сјенички крај, односно град Сјеница се први пут помиње 1253. године као место на дубровачком путу, где су пристајали и плаћали царину дубровачки трговци. У првим деценијама под Турцима, Сјеница је истоимени вилајет и нахија у саставу босанског санцака, односно један у низу хасова, скопско-босанског санцак-бега и крајишника Иса-бега Исаковића. Османлијски дефтери из периода 1455. године, говоре да је део сјеничке области улазио у састав тадашње области Бранковића. Од 1790. до 1817. године Сјеница постаје део новоформираног Новопазарског санцака.

Вихор првог светског рата и аустроугарска окупација нису мимоишли ни овај крај. Рат је донео разарања, страдања становништва, заразне болести и године глади. После ослобођења, ово подручје је као и цела Србија ушло у састав Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, а касније Краљевине Југославије. Нападом немачких окупационих снага 6. априла 1941. године на

Краљевину Југославију, потпало је под немачку окупацију. После ослобођења успостављена је народна власт у свим општинама и оно је постало део ФНР Југославије.

3. СТВОРЕНЕ ОДЛИКЕ

3.1. Културно-историјско наслеђе

На подручју Специјалног резервата природе „Увац” налазе се следећа културна добра:

А) Утврђено непокретно културно добро – *Мост на Увцу у засеоку Жвале*. То је зидани, камени мост, настао у првој половини XVI века. Подигнут је на траси пута који је из Босне, преко Нове Вароши и Урсула водио северним ободом Сјеничке котлине до Новог Пазара, где се укључивао на стари Дубровачки пут који је даље ишао према Косову и Скопљу. Налазио се на делу тока Увца где се стрме литице клисуре раздвајају, након оштрог скретања реке. Имао је три лука, од којих је највећи обухватао корито реке, а мањи су били ван њеног тока, обухватајући зараван до стрмих обала на левој страни реке. У време устанка 1875. године порушени су споредни лукови, који нису обнављани, а поводњом из 1896. године потпуно су срушени. До седамдесетих година XX века од моста је био очуван само средњи, највећи лук. С обзиром на то да је изградњом брана и акумулација на Увцу он морао бити потопљен, крајем осамдесетих година XX века урађени су конзерваторски радови на мосту.

Б) Културна добра под претходном заштитом:

- *Центар села Штитково* (Нова Варош) – црква са гробљем, велика спратна школа, стара механа, више стамбених објеката традиционалне архитектуре и воденица на улазу у село.
- *Ојковица, сеоска школа* (Нова Варош) – чији је подрум направљен од тесаног камена, приземље од опеке, а четвороводни кров покривен црепом.
- *Куће Мушана и Хида Панића, Урсуле* (Сјеница) – два стамбена објекта са заједничким кровним покривачем од сламе.
- *Црква Св. Георгија, Доње Лопиже* (Сјеница) – једнобродна правоугаона.
- *Стара школа, Доње Лопиже* (Сјеница) – крај XIX и почетак XX века.

В) Археолошка налазишта:

- *Ђирковића црквица, Радоиња* (Нова Варош) – средњовековно гробље, налази се на коси изнад пута Радоиња – Рутоши. На површини нема видљивих остатака грађевине, али су очувани неки архитектонски делови (неколико необрађених камених надгробника оријентисаних по оси запад – исток, што сведочи о постојању средњовековног гробља).
- *Пут према брани, Радоиња* (Нова Варош) – на половини пута од старе основне школе према брани на Увцу, откривен је један словенски гроб, са две бронзане наушнице, што указује на постојање већег средњовековног гробља.
- *Градина, Радоиња* (Нова Варош) – остаци праисторијског утврђења из периода старијег гвозденог доба.
- *Црквица у Варкашевину, Ојковица* (Нова Варош) – на активном гробљу у Ојковици (непосредно изнад језера) налазе се остаци цркве. Сељани се на овом простору окупљају на дан св. Петра, 12 јула.
- *Црквица, Дебеља* (Нова Варош) – локалитет се налази на узвишењу Врхови, на имању Влајка Јелића. На површини локалитета нису видљиви остаци грађевине. Мештани се на овом месту окупљају за дан св. Јована.
- *Манастир, Трудово* (Нова Варош) – узвишење изнад ушћа Трудовачке реке у Тисовицу мештани називају и Манастиром. Сматрају да се на овом месту некада налазио манастир,

а да су се на реци налазиле манастирске воденице. На површини терена нису видљиви остаци грађевина.

- *Грчко гробље, Штитково* (Нова Варош) – простор око активног гробља мештани називају и Грчким гробљем. Споменици су одавно искрчени како би се створило место за нове укопе, али постоји могућност да је делом остао очуван старији хоризонт сахрањивања.
- *Јеринин град, Дружиниће* (Сјеница) – у атару села Дружиниће, на једном од ртова Увца, налазе се остаци утврђења у облику издужене елипсе. Бедем, кула на јужној страни, очуван је у висини од двадесетак редова притесаног камена везаног кречним малтером. Од археолошког материјала нађени су фрагменти кухињске керамике, гвоздена шипка лучно савијена и мања гвоздена крстолика апликација. Карактеристике керамичког материјала стварају могућност да је утврђење настало у време XIV или XV века.
- *Сеоско гробље, Доње Горачиће* (Сјеница) – у оквиру активног гробља има старијих надгробних споменика, међу којима и неколико хоризонталних. На западној страни гробља налази се зарављени простор на коме се не врше укопи, па је могуће да се ту налазе остаци цркве. На локалитету се налази један фрагментован мермерни споменик „студеничке радионице”. Има споменика из XIX века.
- *Грчко гробље, Доње Горачиће* (Сјеница) – недалеко од Сеоског гробља, ближе Горачанској реци, налази се једна некропла коју мештани називају „Грчко гробље”. На локалитету се могу видети само четири необрађене камене плоче. Било их је више, али су од њих остала само удубљења.

3.2. Насеља и инфраструктура

НАСЕЉА

Специјални резерват природе „Увац” простире се на територији општина: Нова Варош и Сјеница.

На заштићеном подручју налази се мањи број насеља руралног карактера која припадају селима тзв. разбијеног, односно старовлашког типа. Свако насеље је састављено из више засеока, која су настала на ободу природног добра, на заравнима, изнад клисурастих и кањонских делова подручја. Основно обележје, у просторно-функционалној организацији је релативно велика удаљеност између појединих сеоских домаћинстава. Куће су изграђене на падинама узвишења, на неплодном земљишту, у близини извора и пашњака. Први досељеници су запоседали пашњаке око крашких врела и на погодном месту градили куће. Села су била породичне задруге. Имена су добијали по презименима главне или најстарије задруге или од локалних топонима. Током времена, услед прираштаја или досељавања становништва, насељена зона села се проширивала ка вишим, планинским теренима. Поред стамбених објеката налазе се мале ратарске површине, воћњаци и баште.

Осим сеоских домаћинстава, на заштићеном подручју се налази велики број викенд објеката који су изграђени без одговарајуће документације и дозвола за изградњу. Највише оваквих објеката се налази на доступнијим локацијама, на обалама језера као на пример на: Марковој равни (Увачко језеро), Шиповику (Златарско језеро) и Радоињи (Радоињско језеро).

Најинтересантија села на заштићеном подручју су:

ШТИТКОВО – смештено на месту где се спајају обронци планина Златара и Јавора, поред потока под именом Врело. Са својих десетак засеока (цемата) прави је представник старовлашког типа села. Било је насељено још у средњем веку. Особеност која га издваја од осталих села исте врсте јесте његова старост и чињеница да у селу постоји центар који је настајао у дужем временском периоду, а разликује се по својој урбанистичкој форми од осталих сеоских центара Западне Србије. Поред кућа које су биле поређане у низу и неправилне површине сеоског трга, центар Штиткова одликовао се и необично високим степеном комуналне опремљености и уређења. Сви објекти чија је функција утицала на загађење животне средине (штале, свињци, кокошињци, нужници и сл.) изграђени су даље од кућа. Куће су неограђене, окружене цвећем, воћњацима и кошницама.

Село Штитково, фото: М. Тимотић

РАДОИЊА – ратарско сточарско село, формирано на узвишењима која се спуштају ка левој обали Увца, поред Радоињског језера. Атар села се састоји од 12 засеока. У српско средњовековно доба Радоиња је била средиште жупана. Село су насељавали досељеници из Херцеговине, Црне Горе, а мањим делом са Косова и Метохије. Историјским и културним значајем истичу се археолошки локалитети Ђирковића црквине, Градина, Пут према брани и др. До 1955. године било је седиште истоимене општине. Сад се у селу налази основна школа, здравствена станица, споменик посвећен борцима из НОР-а.

УРСУЛЕ – се налази на десној обали Сјеничког (Увачког) језера, између токова Увца и Кладничке реке. Атар села се састоји од десет засеока. На подручју села налази се Баждарска пећина, протичу реке: Увац, Кладница, Баждарска и потоци: Тотића, Црни и Мрчки. Овде се налази велики број извора и врела: Цанково, Баждарско, Мурско, Чесмица и др. Урсуде спадају у стара насеља. Археолошким истраживањима утврђени су остаци две цркве са некрополама, једна самостална некропола и трагови насеља, што говори о интензивнијој насељености у XIV и XV веку. Сад се у селу налази четворогодишња основна школа и продавница. Становништво се бави сточарством и ратарством.

ИНФРАСТРУКТУРА

Саобраћајна доступност. У саобраћајном погледу овај крај се одликује слабо или недовољно развијеном путном мрежом чију окосницу представља магистрални пут Ужице – Бијело Поље, који у западном делу пресеца природно добро. Пут је савремено опремљен и добро одржаван. Од изузетног је значаја не само за овај крај већ и околне регионе. Други по значају је путни правац Нова Варош – Комарани. Заштићеном подручју је могуће прићи и са јужне стране, из правца Сјенице. Осим поменутих путних правца постоји већи број локалних, углавном, макадамских путева. Због разбијености села, локална путна мрежа, иако добро развијена, највећим делом није асфалтирана. Савремени застор имају по правилу само главни путеви који повезују центар села са магистралом Ужице – Нова Варош.

Реку Увац, у заштићеном подручју, могуће је прећи аутомобилом преко свих брана: на Кокином Броду, Растокама и Радоињи, и пешице преко viseћих мостова код села Дружинићи и на Павловића мосту.

Водоснабдевање. Без обзира на чињеницу да слив Увца спада у водом богатија подручја у Републици Србији, снабдевање водом села у заштићеном подручју је незадовољавајуће. Оно се врши преко Сјеничког и водовода Нове Вароши за мањи број домаћинстава. Већи део заштићеног подручја користи индивидуална изворишта или мале, групне водоводе. Водовод Сјенице не задовољава потребе и недовољно је поуздан, тако да често долази до прекида у испоруци и редукције потрошње воде. Водовод Нове Вароши користи већи број изворишта мањег капацитета, променљиве издашности. Стање дистрибутивне мреже на обе општине је лоше, па су губици воде велики.

Одвођење санитарних отпадних вода. Канализациона мрежа није развијена. Захваљујући ниској густини насељености и конфигурацији терена, системи за евакуацију фекалних и отпадних вода практично нису грађени. Проблем се решава на нивоу индивидуалних домаћинстава или већих потрошача воде (јавни, привредни и други слични објекти) изградњом септичких јама пропусног типа. Непостојање уређаја за пречишћавање отпадних вода, дугорочно посматрано, може да избаци из функције многа изворишта. У условима када нема изворишта, питање пречишћавања вода постаје једно од најбитнијих питања не само развоја, већ и опстанка низа насеља у маловодним подручјима, као и заштите постојећих и планираних акумулација, изворишта регионалних система водоснабдевања. Проблем се може повољно решити улагањима у мање канализационе мреже или уређаје за пречишћавање отпадних вода, као и строжијим санитарно-техничким условима при градњи викенд и других објеката, као и активнијим укључивањем општинских комуналних служби у евакуацију фекалних и отпадних вода. То је императив, али и приоритет уколико се жели укључивање овог подручја у савремене туристичке токове.

Велики проблем заштићеног подручја је загађење Увца које доноси река Вапа. Вапу загађује рудник Штавал и река Грабовица у коју се уливају отпадне комуналне воде Сјенице. Приоритет је санирање ових загађивача. То подразумева изградњу канализационог система и уређаја за пречишћавање отпадних вода у Сјеници, преко којих би се заштитило, како постојеће извориште Зарудине, тако и Сјеничко језеро, као извориште од републичког значаја.

Електроенергетска инфраструктура. На заштићеном подручју сва насеља су електрифицирана, што је од изузетног значаја имајући у виду величину овог подручја, његов планински карактер и раштрканост насеља. Користе се конвенционални енергетски извори – хидропотенцијал, дрвна маса и угаљ.

Хидропотенцијал је на овом подручју највећим делом валоризован изградњом каскаде акумулација и хидроелектрана (ХЕ) на реци Увац, укупне инсталисане снаге 215 MW, и то:

- ХЕ „Увац” која је лоцирана под браном на „Растокама”. Она је најузводнија у каскади електрана на Увцу, што јој даје посебан значај у енергетском систему Србије. Постројење је деривационо, са машинском зградом која се налази на крају успора од акумулације Кокин Брод. Инсталисана снага је 36 MW, просечна годишња производња око 72 GWh/год.;
- ХЕ „Кокин брод” која је лоцирана под браном Кокин брод, инсталисане снаге 23 MW, просечне производње од 45 GWh/год.;

Телекомуникациона инфраструктура. Телефонски саобраћај је организован преко јавних телефонских централа дигиталног и аналогног типа. Слободни капацитети телефонских централа не задовољавају потребе. Магистрални путни правац Ужице – Нова Варош – Пријеполје, као и регионални путни правац Нова Варош – Сјеница у целости су добро покривен сигналом MTS 064, а регионални путни правац Кокин Брод – Увац делимично. Територијом Општине Нова Варош пролази магистрални оптички кабал „Београд-Подгорица”.

Термоенергетска инфраструктура. За задовољење топлотних потреба у домаћинствима на ширем подручју Увца користи се највећим делом огревно дрво и у значајној мери угља. Планирана је изградња деонице разводног гасовода од Златибора до Прибоја, преко Рибнице и локалитета Торник. Изградњом дистрибутивне гасоводне мреже стварају се услови за примену гаса у зонама колективног и индивидуалног становања.

Комунални отпад. Недовољно регулисано питање прикупљања, транспорта, одлагања, односно свеукупног третмана чврстог отпада представља једно од значајних еколошких проблема на подручју, што се неповољно одражава на квалитет животне средине (вода, ваздух, земљиште). Системом прикупљања отпадних материја претежно је обухваћено становништво већих насеља. Рурална подручја у теже приступачним деловима заштићеног подручја, нису обухваћена организованим прикупљањем отпада, па се стварају депоније, лоциране на неповољним теренима (у долини речних токова, јаругама, у близини стамбених подручја, итд.).

Гробља. На заштићеном подручју имају искључиво локални карактер. Тип изградње сеоских насеља условио је појаву да једно село у просеку има два гробља, што је последица већег броја засеока. Ни једно није плански осмишљено и уређено. Најчешће су неограђена. Крај неких постоје цркве, углавном мање и скромнијих споменичких вредности, мада има и супротних примера. На многим гробљима постоје примерци старих надгробних плоча и крстова. Организована брига о овим комуналним објектима и њихово континуирано одржавање не постоји.

3.3. Становништво

Подручје заштићеног природног добра већим делом је ненасељено. Међутим, вековима уназад, становништво ободних насеља, животно је било повезано са водама Увца и његових притока, пространим пашњацима на заравњеним платоима и суватима ужег подручја Увца. На живот и културу становника овог подручја утицала је природна изолованост и удаљеност од значајнијих путева.

Највећи проблем је константно смањивање броја становника. Миграциона кретања имају важно место у демографском развоју овог подручја. Проблем су губици становништва, како непосредни тако и посредни, јер се исељавају образованији и млађи, а с њима се губи и њихово потомство. Осим тога, исељавање становништва посебно добија на тежини, јер настаје у условима недовољног рађања као што је то случај са заједницама насеља Трудово, Тиква, Горње

Лопиже, Крстац, Дружиниће и Доње Горачиће, односно ако значајно утиче на смањење ефекта природног прираштаја, као у преосталим заједницама насеља.

Од 90-тих година прошлог века интензивирани су спољне миграције. Број лица која се налазе на раду или боравку у европским и ваневропским земљама вишеструко је порастао, односно привремено или трајно напустио своје пребивалиште. Не треба очекивати да ће се младе генерације ослободити иселеничког синдрома без крупних промена у смислу битног побољшања њиховог економског и социјалног статуса, као што је мало вероватно да ће се она лица која су успела да у новој средини остваре повољнији економски и социјални статус вратити у насеља из којих су емигрирали, уколико се у међувремену не створе објективно утемељени услови убрзаног економског, друштвеног и регионалног развоја.

Досадашње промене у економској структури биле су позитивне, али успорене и недовољне у погледу високог удела пољопривредног становништва у укупном становништву, структуре радне снаге према делатности, високог удела издржаваних лица и сл. Иако знатно промењена, образовна структура није задовољавајућа.

Број становника општине Нова Варош бележило је знатне промене током година. На опадање броја становника битно су утицале миграција у земље Средње и Северне Европе. Тренутно је доста становника са легалним боравком у европским земљама, а претпоставља се да их је много више, јер неки мигранти још увек нису обезбедили радне и боравишне визе.

Када је у питању општина Сјеница, интензитет демографског слабљења сеоских простора је веома различит. У кратком временском раздобљу, од око две деценије, градско насеље Сјеница преузело је главну улогу носиоца раста, а природни прираштај Бошњака, без обзира на значајне промене у његовом кретању, једини је чинилац раста укупног сјеничког становништва.

У насељима на заштићеном подручју и околини, број становника, у протеклих пола века, мањи је за 32,64%. Из наредне табеле може се видети упоредни преглед број становника по општинама и насељима:

ОПШТИНА Насеља	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.
НОВА ВАРОШ	9.919	10.654	12.188	9.038	7.178	5.778	5.048	4.002
Радоиња	880	981	1408	969	875	801	690	572
Негбина	939	991	1112	879	660	517	475	352
Вранеша	446	526	1316	552	524	452	485	404
Бурађа	458	450	500	394	349	290	258	207
Амзићи	390	434	688	302	206	160	117	87
Ојковица	929	954	953	749	521	406	290	226
Трудово	295	319	268	217	164	122	92	78
Тиква	13	16	24	43	65	79	78	66
Вилови	596	591	615	529	414	404	396	349
Дебеља	457	529	535	422	342	203	148	124
Горње Трудово	658	684	697	550	355	208	139	57
Штитково	404	423	380	312	238	172	130	103
Божећићи	669	721	697	585	482	432	392	288
Комарани	637	686	703	595	460	396	346	296
Акмачићи	453	493	522	430	420	398	420	340
Радијевићи	370	400	383	386	283	208	169	134

Буковик	934	1032	969	791	575	384	311	239
Мишевићи	391	424	418	333	245	146	112	80
СЈЕНИЦА	3.225	3.590	3.433	2.761	2.243	1.517	1.082	962
Урсуле	856	911	920	784	757	582	326	335
Горње Лопиже	298	298	294	243	169	105	57	40
Доње Лопиже	584	632	579	418	244	136	123	85
Доње Горачиће	166	181	183	148	111	75	57	41
Дружниће	148	188	168	132	75	24	19	10
Крстац	201	282	279	145	90	50	30	18
Чедово	327	356	317	253	167	106	108	70
Кладница	645	742	693	638	630	439	362	363
УКУПНО	13.144	14.244	15.621	11.799	9.421	7.295	6.130	4.964

На заштићеном подручју популациони развој није хомоген, већ је издиференциран, по етнодемографском систему на српско, бошњачко и муслиманско становништво, које живи у функционално различитим типовима насеља, тј. заједницама насеља. По попису из 2011. године у општини Нова Варош било је око 90% српског, 5% бошњачког и око 3% муслиманског становништва, док је у општини Сјеница око 20% српског, 74% бошњачког и око 5% муслиманског становништва.

На заштићеном подручју, поред константног опадања броја становника, карактеристичан је и изразит процес старења. Просечна старост становника у неким селима на заштићеном подручју је: Трудово 62,8, Мишевићи 58,3 и Дебеља 58,1 година, што је знатно изнад републичког просека (42,21), па и просека за Златиборски округ (42,3). То значи да је ово простор дубоке демографске старости. Од укупног броја становника, само трећина је радно способних – запослених. Поред старосне, негативна је и образовна структура, која је добрим делом резултат утицаја наслеђених предрасуда и неравноправности међу половима, посебно на подручју општине Сјеница.

На подручју природног добра становништво се бави у највећој мери пољопривредом (производећи толико да задовољи сопствене потребе), шумарством, прерађивачким делатностима и трговином. Већи део запослених ради у различитим државним установама (управа, здравство, социјалне и образовне установе).

3.4. Делатности

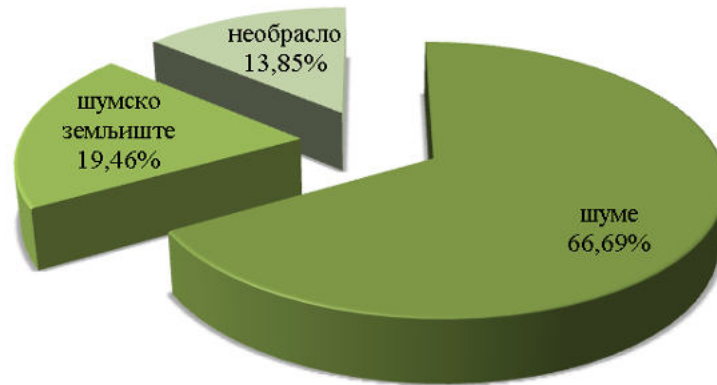
ШУМАРСТВО

У заштићеном подручју корисници државних шума су ЈП „Србијашуме”, односно Ш.Г. „Пријепоље” из Пријепоља и Ш.Г. „Голија” из Ивањице. Осим државних шума постоје и приватне шуме за које не постоје поуздани подаци о производним вредностима. Оне нису уређене, односно за њих нису спроведени инвентари тј. премери, а самим тим нису израђене посебне основе као одговарајући законски акти. Подаци за приватне шуме могу се наћи у катастарским књигама.

Границе заштићеног подручја у шумско-привредној подели обухватају државне шуме осам газдинских јединица: „Златар I”, „Босање”, „Јасеново-Божећићи”, „Вучје-Козомор-Вран”, „Црни-Врх-Гола брда”, „Пландиште”, „Дервента-Бабињача” и „Златар-Јавор”, укупне површине 5.855,49 ха (комплекс државних шума и шумског земљишта). Анализом важећих података из посебних шумских основа за газдовање шумама утврђено је да је укупно обрасла

(под шумском вегетацијом) површина 3.891,13 ha, а површина под шумским земљиштем износи 1.147,50 ha. Необрасле површине као што су пашњаци, ливаде, камењари, путеви, далеководи, објекти и др. износи 816,86 ha.

Учеиће шума и шумског земљишта:

Стање шума по намени

У односу на укупно обраслу површину у заштићеном подручју доминирају шуме које су означене као *специјални резерват природе II степен*, са око 64% укупно обрасле површине чија је намена по кодном приручнику означена са 56, као и површине са приоритетном *производном функцијом*, означене бројем 10 са 25,50% у укупној обраслој површини. Површина под шумама означена као 26 подразумева шуме у функцији заштите земљишта од водне ерозије и покрива око 9,5% укупно обрасле површине. Површине под шумом наменске целине 66-стална заштита шума (изван газдинског третмана) заузимају заједно око 1% укупне површине.

Стање шума по намени:

Наменска целина	Површина (ha)	Запремина (m ³)	Запремински прираст (m ³)
10	991,08	240.586,20	4.089,70
26	370,54	10.315,90	208,50
56	2.487,80	201.289,00	5.336,10
66	41,71	423,60	6,6
УКУПНО	3.891,13	452.614,70	9.640,90

10 – производња техничког дрвета

26 – заштита земљишта од водне ерозије

56 – специјални резерват природе II степен

66 – стална заштита шума (изван газдинског третмана)

Преглед шума по намени и приказ и по газдинским класама

Газдинска класа	Површина (ha)	Запремина (m ³ /ha)	Запремински прираст (m ³ /ha)
10.175.422-Изданачка шума граба	12,51	39,42	0,78
10.195.312-Изданачка шума цера	1,10	193,64	3,45

Газдинска класа	Површина (ha)	Запремина (m ³ /ha)	Запремински прираст (m ³ /ha)
10.197.313-Девастирана шума цера	2,60	30,00	0,35
10.308.311-Девастирана шума китњака	11,10	50,00	0,40
10.321.421-Висока шума брезе	5,42		
10.352.421-Висока шума букве	10,38	252,00	3,99
10.358.421-Висока шума букве и смрче	78,26	402,10	7,64
10.360.421-Изданачка шума букве	52,70	144,10	2,51
10.361.421-Изданачка девастирана шума букве	22,84	182,20	4,11
10.397.472-Висока шума јеле и смрче	18,04	564,13	12,20
10.401.611-Висока шума смрче	439,66	289,47	3,80
10.403.472-Висока шума смрче и јеле	55,99	433,70	9,22
10.404.471-Висока шума смрче и букве	2,61	306,82	6,17
10.405.472-Висока шума смрче, јеле и букве	23,77	461,45	9,64
10.471.611- Вештачки подигнута мешовита сас. смрче	33,44	51,75	1,83
10.475.421-Вештачки подигнута састојина црног бора	220,66	82,38	2,22
УКУПНО	991,08	242,75	4,13
26.177.421-Девастирана шума граба	73,00	0,20	0,01
26.266.311-Шикара	109,05		
26.267.311-Шибљак	75,51		
26.362.421-Девастирана шума букве	72,13	31,28	0,28
26.401.611-Висока шума смрче	32,25	218,67	4,88
26.404.471-Висока шума смрче и букве	8,60	115,43	3,59
УКУПНО	370,54	27,84	0,56
56.177.342- Девастирана шума граба	10,71	34,02	0,21
56.195.312-Изданачка шума цера	1,16	193,62	0,21
56.196.312-Изданачка мешовита шума цера	11,61	59,68	3,45
56.197.313-Девастирана шума цера	74,69	47,66	0,68
56.266.311-Шикара	70,66		
56.267.311-Шибљак	1.276,86		
56.306.813-Изданачка шума китњака	25,69	89,24	1,85
56.308.311-Девастирана шума китњака	12,13	61,92	0,93
56.319.421-Изданачка шума јасике	7,01	99,99	3,67
56.320.421-Изданачка шума брезе и јасике	58,06	132,94	5,49
56.327.421-Девастирана шума брезе	5,07	35,01	0,63
56.338.421-Изданачка мешовита шума јавора	33,71	140,47	5,20
56.351.421-Висока шума букве	5,27	303,80	5,65
56.352.421-Висока шума букве	12,75	403,29	6,14
56.358.421-Висока шума букве и смрче	41,38	322,30	6,52
56.360.421-Изданачка шума букве	13,62	105,48	2,56
56.361.421-Изданачка девастирана шума букве	15,75	137,68	4,95
56.381.421-Висока шума црног бора	14,18		
56.401.611-Висока шума смрче	453,32	234,64	5,17
56.403.472-Висока шума смрче и јеле	28,55	465,74	9,35
56.404.471-Висока шума смрче и букве	29,63	223,03	5,11
56.470.421-Вештачки подигнута састојина смрче	20,73	106,33	3,83
56.471.421-Вештачки подигнута мешовита сас. смрче	6,85	114,73	5,40

Газдинска класа	Површина (ha)	Запремина (m ³ /ha)	Запремински прираст (m ³ /ha)
56.475.421-Вештачки подигнута састојина црног бора	22,95	68,54	1,83
56.476.421-Вештачки подигнута меш. сас. црног бора	11,71	114,73	5,40
56.477.421-Вештачки подигнута састојина белог бора	135,50	119,34	6,07
56.478.421-Вештачки подигнута меш. сас. белог бора	63,90	98,34	4,66
56.482.421-Вештачки подигнута састојина четинара	21,35	117,91	6,50
УКУПНО	2487,80	80,91	2,14
66.267.421-Шибљак	38,18		
66.267.421-Висока шума смрче	3,53	120,00	1,87
УКУПНО	41,71	10,16	0,16
УКУПНО 10+26+56+66	3.891,13	116,32	2,48

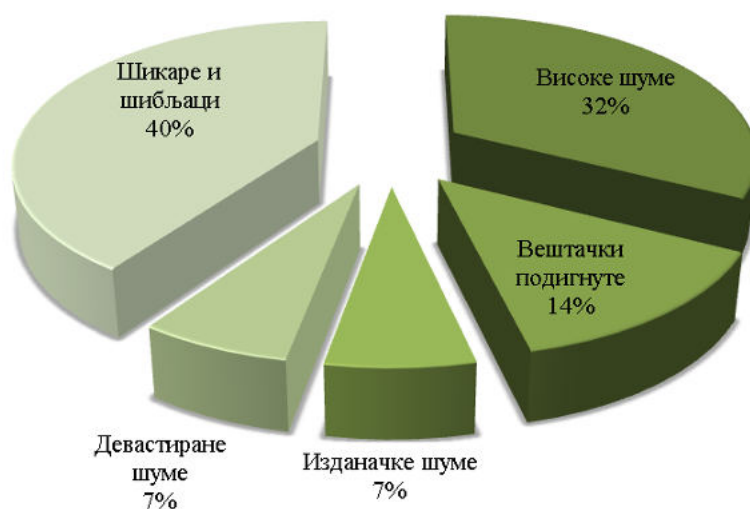
Шуме по пореклу

На заштићеном подручју у обраслој површини шуме по пореклу учествују као: високе, изданачке, девастиране, вештачки подигнуте састојине и шикаре и шибљаци.

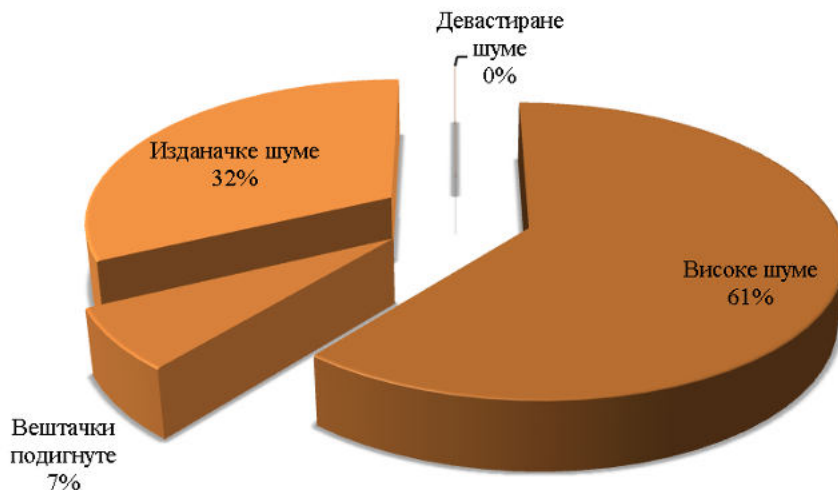
Шуме по пореклу

Ред. бр.	Шуме по пореклу	P(ha)	%	V (m ³)	%	Zv (m ³)	%
1	Високе шуме	1.266,59	32,55	362.404,90	60,98	6.622,4	68,74
2	Вештачки подигнуте	537,09	13,80	50.021,40	6,81	1.993,5	20,69
3	Изданачке шуме	255,76	6,57	32.431,80	32,17	925,5	9,61
4	Девастиране шуме	261,43	6,72	7.756,60	0,04	92,9	0,96
5	Шикаре и шибљаци	1.570,26	40,35				
Укупно		3.891,13	100,00	452.614,70	100,00	9.634,30	100,00

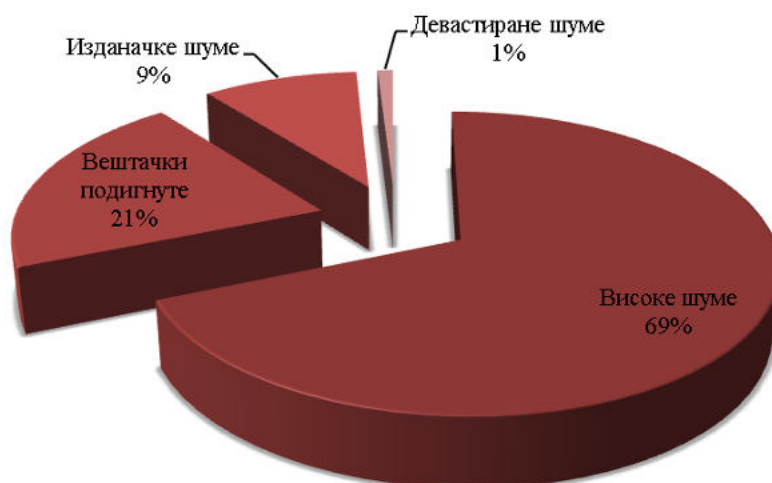
Учешће шума према пореклу по површини

Учеиће шума по пореклу према запремини

Учеиће шума по пореклу у односу на запремински прираст

У односу на укупну површину под шумом (5.855,49 ха), под шумском вегетацијом налази се око 86% површине, док укупна необрасла површина заузима 14% површине. У обраслој (прекривеној вегетацијом) површини шуме према пореклу су:

1. *Високе шуме семеног порекла* – најквалитетније природне шуме учествују са 1.266,59 ха (33%), укупне дрвне запремине 362.404,90 м³ или 286,12 м³/ха, што чини 60,98% и са текућим запреминским прирастом од 6.622,40 м³ по години (69%), односно 5,22 м³/ха.

2. *Изданачке шуме* – вегетативног порекла заузимају 255,76 ха (7%), односно учествују са 32.431,8 м³ дрвне запремине, што чини 32%, од чега је 126,81 м³/ха дрвне запремине са текућим запреминским прирастом од 925,5 м³ по години, или 3,62 м³/ха (30,75%).

3. *Вештачки подигнуте састојине* – учествују са 537,09 ха (14%), односно са 50.021,40 м³ (7%) дрвне запремине, од чега је 93,13 м³/ха дрвне запремине са текућим запреминским прирастом 1.993,50 м³ по години или 3,71 м³/ха (21%).

4. *Девастиране шуме* – заузимају 261,43 ха (7%).

5. Шикаре и шибљаџи – заузимају 1.570,26 ha (40%).

У шуме високог узгојног облика улазе високе, природне шуме и вештачки подигнуте састојине и културе. Заједно, ове шуме у заштићеном подручју учествују са 1.803,68 ha (46%) док деградиране и девастиране шуме у које улазе све изданацке шуме, шикаре и шибљаџи учествују са 2.087,45 ha (54%).

ПОЉОПРИВРЕДА

Сточарство. Сходно природним одликама земљишта и површинама под ливадама и пашњацима, сточарство је традиционално најзначајнија пољопривредна грана. Најпогоднији и економски најисплативији узгој стоке у овом крају је узгој говеда и оваца.

Исхрана стоке врши се сенажом, а у периоду летњих месеци пашарењем. Паша стоке се спроводи на такозвани слободни начин, током ког животиње без ограничења користе травну масу на целој расположивој површини пашњака. На већини пашњака и ливада развијене су нископротеинске врсте „киселе” траве, зеље и коров, док врсте такозваних „слатких” трава изостају.

Граница економске исплативости гајења крава музара једног пољопривредног домаћинства које приход остварује давањем млека у откуп, производњом млечних производа у домаћој радности и коришћењем субвенција за узгој стоке је стадо од седам до десет грла. Гаје се говеда расе Симентал и Домаће шарено говече типа сименталца.

Брига и испаша оваца у оквиру сеоског насеља је најчешће договорно поверена једном пастиру који стоку власницима у обор враћа по истеку периода паше. Овце се гаје са акцентом на производњу меса и вуне, односно за даљу продају која се у овом крају још увек не спроводи организовано. У гајењу доминира овца расе Сјеничке праменке, која се показала као најпогоднија за гајење у овим крајевима.

Због немогућности обимније производње жита, узгој свиња у овом крају, није интензиван и своди се на потребе домаћинства и на мањи тржишни вишак који је у понуди на локалним пијацама.

Ратарство и повртарство. Под ораницама су мале површине пољопривредног земљишта. Од жита су заступљени махом јечам и оvas који се употребљавају у исхрани стоке, а знатно мање раж, пшеница и кукуруз.

Површине под крмним биљем су такође мале, а гаји се углавном луцерка и детелина.

Од повртарских култура најзначајнија је производња кромпира која због неорганизованог откупа има тренд постепеног пада производње. Гајење осталих повртарских култура је заступљено на нивоу потреба домаћинства. Поврће се у оквиру домаћинства гаји у баштама и пластеницима мале површине који су постављени уз окућницу или у њеном непосредном окружењу.

Воћарство. Интензивно гајење воћа на овом подручју односи се на културе шљива, јабука и малина, као и на по неко стабло трешања, вишања и крушака. Шљива је воћарска култура која је по броју стабала и површини под засадом најзаступљенија на овом подручју. Засади су већином стари и за њихово одржавање се не примењују агротехничке мере, тако да је и принос ове културе испод просека. Заступљене су сорте пожегача и ранка, док су нови засади шљиве сорте стенлеј,

чачанска родна и чачанска лепотица ретки. Организован откуп шљиве не постоји, па се она традиционално користи за производњу слатка, џема, компота и ракије за потребе домаћинстава и делимично за продају на локалним пијацама и употпуњавање кућног буџета.

По заступљености броја стабала и површини под засадом, јабука спада у другу воћну културу овог краја. Засаде ове културе карактеришу стара стабла, мале површине засада и непотпуна примена агротехничких мера у поступку одржавања воћњака. Најзаступљенија сорта је ајдаред, док су стабла старих сорти као што су будимка и кожара ретка.

Због специфичне конфигурације земљишта и микроклиме на овом подручју су ограничене могућности за развој малинарске производње. Веће површине засада малине и већи принос се не могу очекивати без побољшања квалитета земљишта, односно интензивне примене агротехничких мера.

Лековито биље и шумски плодови. Разноврсна вегетација и очувана природна средина овог подручја права су ризница различитог лековитог биља и шумских плодова. Сакупљање лековитог биља и шумских плодова код становника овог подручја је присутно и у функцији је сопствених потреба и потреба локалног тржишта, што представља недовољну искоришћеност постојећег природног потенцијала. Тренутно не постоји модел организованог откупа лековитог биља и шумских плодова, као ни обука берача, па се сакупљање обавља неорганизовано и неконтролисано. Овакав вид сакупљања представља директну претњу за стање станишта појединих врста и има девастирајући ефекат.

Прехрамбени производи. На локалним пијацама у понуди су заступљени прехрамбени производи домаће радиности по којима је ово подручје познато: говеђе, овчје и свињске сувомеснате прерађевине (пршута, печеница, стеља, суџук и чварци); млечне прерађевине (сир и кајмак); слатке воћне прерађевине (џем, слатко и сокови), ракије (клековача и јабуковача) и мед (ливадски и шумски).

ЛОВСТВО

Заштићено подручје обухвата делове територија два ловишта: „Златар” којим газдује ловачко удружење „Козмор” из Нове Вароши и „Царичин град”, којим газдује ловачко удружење „Врхови” из Сјенице. Оба ловишта су типична планинска, а главне гајене врсте дивљачи су срна, дивља свиња и зец.

Због досадашњих прописаних мера и дозвољених активности, а превасходно ради заштите популације белоглавог супа, у Резервату није вршен одстрел дивљачи, већ је корисник ловишта углавном спроводио мере гајења, унапређења и заштите популација дивљачи.

ТУРИЗАМ

Географски гледано, подручје Увца заузима периферан положај у односу на територију централне Србије. Ову неповољност у великој мери ублажава чињеница да се налази у близини две важне комуникације, којима се усмеравају туристички токови од средње и источне Европе према црногорском приморју. То су железничка пруга Београд – Бар (железничка станица у Бистрици) и магистрални пут Београд – Ужице – Нова Варош – Бијело Поље, који бележе велики промет туриста нарочито у летњем периоду године. У односу на главне изворе туристичке тражње, ово подручје је око 260 km удаљено од Београда, 65 km од Ужица, 5 km од Сјенице, 350 km од Новог Сада.

На простору природног добра налази се значајан број интересантних туристичких локалитета, који могу да привуку велики број посетилаца и да их задрже на подручју као целини или у појединим деловима: меандри Увца на Увачком и Радошњском језеру, Златарско језеро, Ледена пећина, Увачка пећина и велики број видиковаца (Молитва, Горње Лопиже, Савина Столица и др.).

Видиковац на локалитету „Молитва“, фото: С. Симић

Доступност локалитета који се налазе у близини природног добра, такође је важна за осмишљавање боравка туриста који у овом региону желе дуже да се задрже. У близини се налазе: Предео изузетних одлика „Камена Гора“, Споменик природе „Слапови Сопотнице“, манастир Милешева, Специјални резерват природе „Клисура реке Милешевке“, Парк природе „Златибор“, Парк природе „Голија“ и др.

За успешан развој туризма, нису довољни само природни и антропогени туристички мотиви. Неопходна је и одговарајућа туристичка инфраструктура, коју чине смештајни и угоститељски објекти, а од чије изграђености, бројности и структуре зависи квантитет и квалитет туристичке понуде и промета.

Највише објеката хотелског смештаја налази се у непосредном окружењу заштићеног подручја, на планини Златар, Новој Вароши и Сјеници, и у приватном смештају у селима општина Сјеница и Нова Варош.

С обзиром на то да је природно добро осетљив простор, будући развој туристичких капацитета треба базирати на подизању квалитета у већ постојећим јединицама у складу са еколошким принципима.

Такође, акценат треба ставити на обележавање и комплетно уређење планинарских и бициклических стаза које воде до интересантних природних и културно-историјских локалитета, постављање едукативно-информативних табли и сл.

Део природног добра је повезан обележеним и уређеним бициклическим и пешачким стазама са околним простором:

- стаза Златар – Увац, правцем Дрмановићи – Акмачићи – Комарани – Увачко језеро (брана), дужине 10,9 km,
- стаза Манастирски пут, правцем Златар – Водена пољана – Манастир Милешева – Пријепоље, дужине 23 km, и
- стаза Сјеница – Златар – Нова Варош, дужине 36 km

Најзаступљенији видови туристичке понуде су: екотуризам, спортско-рекреативни, рурални, транзитни, ловни и риболовни.

Екотуризам представља одговорно путовање у природу којим се чувају животна средина и културне вредности и омогућава благостање локалног становништва. Представља сегмент одрживог туризма. Тежи да у свим облицима достигне резултате одрживог развоја, поштујући при том елементарне принципе одрживости: еколошку (подржава развој компатибилан са одржавањем најважнијих еколошких процеса), социјалну и културну (омогућава одржавање културе и традиције локалних заједница и доприноси јачању њиховог идентитета) и економску (обезбеђује ефикасан економски развој и успешан мониторинг ресурса). Екотуризам треба да допринесе како заштити и промоцији био- и гео диверзитета, тако и унапређењу комерцијалних одлика заштићеног природног добра кроз укључивање локалног становништва у реализацију туристичких услуга, очување идентитета и традиције локалне заједнице, демографској ревитализацији села и развијању свести о заштити природне средине, не само туриста већ и локалне заједнице. Екотуризам се базира на вођењу и пратњи мањих група до 25 људи у природу у циљу едукације.

Посебно је интересантан геотуризам којим се представљају репрезентативни геоморфолошки и геолошки облици. Приликом обиласка, туристи се уз помоћ стручних водича упућују у процесе који доводе до њиховог настанка. На заштићеном подручју геотуризам се може реализовати кроз следеће активности: предавања са циљем упознавања геолошких, петролошких, минералошких и геоморфолошких процеса, појава и облика, уређење едукативних геолошких и геоморфолошких стаза, организовање тура за посетиоце и сл. Посебно интересантни могу бити обиласци неуређених пећина, као вид адреналинског туризма (Wild Caving).

Спортско-рекреативни туризам – је везан за излетничка, једнодневна и вишедневна кретања. Једнодневне излете практикују појединци из оближњих насеља, док излетничка и вишедневна кретања обухватају ширу контрактивну зону. Овај вид туризма бухвата планинарење, пешачење, бициклизам на обележеним стазама или уз пратњу водича.

Сеоски (етно) туризам – развој сеоског туризма, као инструмент економског развоја и подизања стандарда сеоског становништва, базира се на принципима одрживог развоја и очувања природних ресурса руралних подручја. Развој сеоског туризма пружа могућност развоја различитих туристичких активности као што су: агротуризам (учешће у традиционалним пољопривредним активностима), активности у природи (рекреација и одмор, лов, риболов, јахање, бициклизам и др.), екотуризам (обилазак пећина, шетња до видиковаца и др.), културни туризам (обилазак манастира, археолошких налазишта и др). У циљу развоја и промовисања етно туризма, потребно је сеоска домаћинства хигијенско-технички опремити (купатило на јединицу смештајног капацитета); едуковати у смислу опхођења према домаћим и иностраним туристима; изградити нове и проширити постојеће саобраћајнице; спровести

додатна улагања у нове програме и садржаје у циљу употпуњавања туристичке етно-понуде села, а у смислу организовања етно манифестација, оживљавања традиционалних заната, организовање интерактивних радионица где би се вршила промоција народних ношњи, ручног рада итд;

Транзитни туризам – може имати позитивне ефекте на развој туризма као и целокупног подручја, у смислу продужавања боравка путника у транзиту на туристичким пунктовима, дуж главних саобраћајних праваца, као и усмеравање путника ка атрактивним туристичким локалитетима који су лоцирани на подручју природног добра. Развој регионалне сарадње, реконструкција и изградња саобраћајница регионалних праваца, представља основ дугорочног развоја транзитног туризма.

Информативна табла, фото: Д. Петраш

Риболовни туризам – на Златарском и Увачком језеру се могу одвијати рекреативне активности на води, укључујући и рекреативни риболов.

На овом подручју је организована манифестација „Летњи дани културе” који укључују и регату на Златарском језеру, фестивал хељде, изложбу меда и друга дешавања (од јула до септембра).

3.5. Ресурси

Планским, контролисаним коришћењем ресурса обезбеђује се њихова одрживост и еколошки здрава животна средина. Ресурси се могу користити у процесима привређивања и економског развоја подручја као сировинског потенцијала за развој различитих облика привреде, у првом реду пољопривреде и туризма.

ВАЗДУХ

Простор Специјалног резервата природе „Увац” налази се далеко од емисије штетних, загађујућих материја. Услови за живот су веома повољни, са позитивним ефектима на физичко и ментално здравље људи и очување укупног екосистема.

ВОДА

Воде у заштићеном подручју има у изобилју у бројним водотоковима и у акумулационим језерима. Површински токови планинске зоне су релативно мало измењени у погледу квалитета вода и изгледа непосредног приобалног појаса. Проблем заштићеног подручја је загађење вода Увца које доноси река Вапа. Приоритет је санирање загађивача.

ШУМЕ

Један од значајнијих ресурса подручја су шуме различитог типа, флористичког састава, структуре и старости.

Стање високих природних шума

Стање и врсте високих природних шума исказане у типолошком смислу приказане су у следећој табели:

Високе шуме	Површина ha	%	Запремина m ³	%	Zv/год m ³	%
Висока шума брезе	5,42	0,43			108,10	1,63
Висока шума букве	18,02	1,42	6.742,90	1,86	41,40	0,63
Висока шума букве	10,38	0,82	2.615,80	0,72	867,40	13,10
Висока шума букве и смрче	119,64	9,45	44.805,30	12,36		
Висока шума црног бора	17,18	1,36			220,10	3,32
Висока шума јеле и смрче	18,04	1,42	10.176,90	2,81	4.174,50	63,04
Висока шума смрче	925,23	73,05	240.690,00	66,41	783,30	11,83
Висока шума смрче и јеле	84,54	6,67	37.579,80	10,37	198,40	3,00
Висока шуме смрче и букве	44,37	3,50	8.825,60	2,44	229,20	3,46
Висока шума смрче, јеле и букве	23,77	1,88	10.968,60	3,03	108,10	1,63
Укупно	1.266,59	100,00	362.404,90	100,00	6.622,40	100,00

Према подацима из претходне табеле високе природне шуме заузимају 1.266,59 ha, односно 32%. Највише су заступљене високе шуме смрче са површином од 925,23 ha, што чини 73% укупне површине под високим природним шумама.

По дрвној запремини високе шуме букве у класи високих шума учествују са 66,41%, а по текућем запреминском прирасту 11,83%. Просечна дрвна запремина у овим шумама износи 260,14 m³/ha, а текући запремински прираст износи 4,51 m³/ha. Вредности основних производних показатеља у високим природно обновљивим шумама смрче, као најзаступљенијим, релативно су високи и приближно просеку за Србију који износи 269 m³/ha.

На другом месту, по заступљености је висока шума букве и смрче, која у укупној површини високих природних шума учествује са 119,64 ha или 9,45%. Њена укупна дрвна запремина износи 44.805,30 m³, што је 12,46%. Вредности основних производних показатеља у високим

природно обновљивим шумама букве и смрче су изнад просека за Србију (буква - 269 m³/ha и смрча – 285 m³/ha) и износе 375 m³/ha.

Треће место по заступљености у оквиру високих природних шума заузима висока шума смрче и јеле на површини од 84,54 ha или око 7%. Њихова укупна дрвна запремина износи 37.579,80 m³, што је 10% у односу на укупну површину. Ове шуме остварују текући запремински прираст од 198,40 m³ или 3% од укупног запреминског прираста високих природних шума. Вредности основних производних показатеља у високим природно обновљивим шумама смрче и јеле су изнад просека за Србију (јела - 380 m³/ha и смрча – 285 m³/ha) и износе 445 m³/ha.

Стање вештачки подигнутих шума

Вештачки подигнуте састојине	Површина ha	%	Запремина m ³	%	Zv/год m ³	%
Вештачки подигнута састојина смрче	20,73	3,86	2.204,30	4,41	79,30	3,98
Вештачки подигнута мешовита сас. смрче	40,29	7,50	2.516,30	5,03	98,20	4,93
Вештачки подигнута састојина ц. бора	243,61	45,36	19.750,70	39,48	532,10	26,69
Вештачки подигнута меш. сас. црног бора	11,71	2,18	578,00	1,16	24,60	1,23
Вештачки подигнута састојина белог бора	135,5	25,23	16.171,00	32,33	822,70	41,27
Вештачки подигнута меш. сас. белог бора	63,90	11,90	6.283,80	12,56	297,90	14,94
Вештачки подигнута састојина четинара	21,35	3,98	2.517,30	5,03	138,70	6,96
Укупно	537,09	100,00	50.021,40	100,00	1.993,50	100,00

Анализом података из табеле констатовано је да вештачки подигнуте састојине учествују са 243,61 ha (14%). Анализом вештачки подигнутих састојина по врстама дрвећа утврђено је да највеће учешће имају вештачки подигнуте састојине смрче. Укупна површина коју заузимају 243,61 ha (45%), са дрвном запремином од 19.750,70 m³ (40%) и текућим запреминским прирастом од 532,10 m³ по години (27%). Вредности основних производних показатеља у вештачки подигнутим састојинама смрче су испод просека за Србију (смрча – 109 m³/ha) и износе 81 m³/ha.

На другом месту налазе се вештачки подигнуте састојине белог бора. Ове шуме заузимају 135,50 ha или 25%, односно 32% по дрвној запремини, 41% по текућем запреминском прирасту.

Стање изданаčkih шума

Према подацима у заштићеном подручју изданаčke шуме заузимају 255,76 ha или 7% укупне површине, док по дрвној запремини учествују са 32%, а по текућем запреминском прирасту 9%. По врстама дрвећа у оквиру изданаčkih шума у природном добру највише су заступљене изданаčke шуме букве са око 26%, изданачка шума брезе и јасике са око 23% изданачка девастирана шума букве са 15%.

Просечна дрвна запремина изданаčkih шума букве као најзаступљенијих шума је 136,17 m³/ha, док је просечна запремина изданаčkih шума брезе и јасике са датог подручја 132,94 m³/ha. Вредности основних производних показатеља у изданаכים шумама букве су испод просека (буква – 192 m³/ha), док су наведени показатељи за шуме брезе и јасике изнад просека за Србију (бреза, јасика и багрем - 58 m³/ha)

Изданаčke шуме	Површина ha	%	Запремина m ³	%	Zv/год m ³	%
Изданачка шума граба	12,51	4,89	493,10	1,52	9,80	1,06

Изданачка шума цера	2,26	0,88	437,60	1,35	7,80	0,84
Изданачка мешовита шума цера	11,61	4,54	692,90	2,14	1,20	0,13
Изданачка шума китњака	25,69	10,04	2.292,70	7,07	47,50	5,13
Изданачка шума јасике	7,01	2,74	700,90	2,16	25,70	2,78
Изданачка шума брезе и јасике	58,06	22,70	7.718,60	23,80	319,00	34,47
Изданачка мешовита шума јавора	33,71	13,18	4.735,20	14,60	175,30	18,94
Изданачка шума букве	66,32	25,93	9.030,80	27,85	167,30	18,08
Изданачка дев. шума букве	38,59	15,09	6.330,00	19,52	171,90	18,57
Укупно	255,76	100,00	32.431,80	100,00	925,50	100,00

Стање девастираних шума

Девастиране шуме	Површина ha	%	Запремина m ³	%	Zv/год m ³	%
Девастирана шума граба	83,71	32,02	379,00	4,89	2,60	2,80
Девастирана шума цера	77,29	29,56	3.637,50	46,90	51,50	55,44
Девастирана шума китњака	23,23	8,89	1.306,10	16,84	15,70	16,90
Девастирана шума брезе	5,07	1,94	177,50	2,29	3,20	3,44
Девастирана шума букве	72,13	27,59	2.256,50	29,09	19,90	21,42
Укупно	261,43	100,00	7.756,60	100,00	92,90	100,00

Највеће површине девастираних шума заузимају шуме граба са 83,71 ha или 32%.

Шикаре и шибљаци

Шикаре и шибљаци као деградирани шуме заузимају 1.570,26 ha или 40% од укупне обрасле површине под шумама унутар заштићеног природног добра. Њихов проценат је значајан у односу на укупну обраслост подручја.

Специфични климатски, орографски, геолошки, едафски и други чиниоци омогућили су да се на обалама Увца са притокама и језерима формирају шикаре и шибљаци, односно веома густе скупине ниског дрвећа и високог жбуња, у којима најчешће доминира једна биљна врста. Шикаре на овом простору представљају природни облик вегетације, окарактерисане као осиромашене заједнице у различитим комбинацијама од значаја за биодиверзитет. На овом простору се јављају термофилни шибљаци, који чине трајне стадијуме унутар шумских заједница које имају климарегионални значај, односно стадијуми шумских заједница са: буквом (*Fagus toesiaca*), китњаком (*Quercus petaea*), љиговином (*Rhamnus falax*), мукињом (*Sorbus aria*), леском (*Corylus avellana*), црним грабом (*Ostrya carpinifolia*) и др.

Стање шикара и шибљака

Шикаре и шибљаци	Површина ha	%	Запремина m ³	%	Zv/год m ³	%
Шикара	179,71	/	/	/	/	/
Шибљак	1.390,55	/	/	/	/	/
Укупно	1.570,26					

На основу одредаба Закона о дивљачи и ловству („Службени гласник РС”, бр. 18/2010) и Правилника о проглашавању ловостајем заштићених врста дивљачи („Службени гласник РС”, бр. 9/2012), укупно 14 врста сисара са подручја Увца се третирају као врсте дивљачи заштићене

ловостајем. Такође, 3 се третирају као трајно заштићене врсте дивљачи, на које је лов забрањен током целе године (Прилог бр. 9).

Окосницу дивљачи као ресурса на подручју Увца чине тзв. главне гајене врсте, на којима се базирају краткорочни и дугорочни планови газдовања. То су, пре свега, срна, дивља свиња и зец. Повремено се лови и вук, имајући у виду да се на овом простору налазе релативно стабилне популације, као и да је шири простор важан за уобичајене вучје миграције и дисперзије. Остале врсте које се третирају као ловне, у пракси немају већи значај нити су у већој мери изложене ловном притиску.

Последњих година је примећен значајан опоравак популације срне и нагли раст бројности дивље свиње, што је део општег тренда у већини крајева Србије. Ипак, када говоримо само о заштићеном подручју, треба имати у виду сам његов облик (издужен дуж тока река, стрме литице у деловима тока кањонског изгледа, релативно мала ширина). Када се томе дода и отвореност вегетације на рубовима клисуре на многим местима (ливаде и пашњаци на којима је још увек заступљено екстензивно сточарење), може се закључити да су капацитети за бројније популације дивљачи на заштићеном простору релативно ограничени. Стога га треба првенствено посматрати као сигурно прибежиште и значајан комуникациони коридор.

Срнећа дивљач се углавном задржава на платоу изнад саме клисуре, с обзиром на то да јој више одговарају простори који имају мозаичан распоред шумских и травних станишта. Дивља свиња, као изразитије шумска животиња, преферира локалитете у самој клисури (Дервента, Смудиноге), као и пространије шуме у околини. Зец је присутан свуда по простору, углавном на отвореним теренима са травном вегетацијом.

Потенцијали дивљачи као природног ресурса на подручју Увца су значајно већи од садашњег стања и пројекција. Атрактивност Резервата као све значајнијег туристичког центра може бити допуњена и адекватном ловном понудом и разним другим, неловним садржајима везаним за дивљач (фото-сафари, различити едукативни програми, пројекти реинтродукције и обогаћивања аутохтоне ловне фауне и сл.). Посебно би било значајно покушати реинтродукцију дивокозе у делове Резервата. Осим нове вредности у виду присутне врсте атрактивне са више аспеката, она би на својим типичним стаништима била природно компатибилна са белоглавим супом и представљала додатни вид туристичке понуде.

3.6. Анализа заинтересованих страна

Анализа заинтересованих страна подразумева утврђивање субјеката заштите природе на које предлагање и успостављање заштите Специјалног резервата природе „Увац” може имати утицаја, као и процењивање њихових интереса и вероватноће учешћа, односно подршке заштити природе.

Заинтересоване стране:

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

На основу Стратегије регионалног развоја Републике Србије за период од 2007. до 2012. године („Службени гласник РС”, број 21/07), Националне стратегије одрживог развоја („Службени гласник РС”, број 57/08), Закона о Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. године („Службени гласник РС” бр. 88/2010) и других стратешких и законских докумената, дефинисан је интерес Републике Србије у односу на подручје Увца, као подручја намењеног заштити, очувању и одрживом коришћењу природних вредности. У складу с тим, на основу средњорочног

и једногодишњег програма заштите природних добара, Завод за заштиту природе Србије је израдио Студију заштите на основу које је Влада Републике Србије донела Уредбу о заштити Специјалног резервата природе „Увац” („Службени гласник РС”, бр. 25/2006) и Уредбу о изменама и допунама Уредбе о заштити специјалног резервата природе Увац („Службени гласник РС”, бр. 110/2006). С обзиром на то да граница заштићеног подручја, као и успостављени режим заштите II степена (на целој заштићеној површини), нису били адекватни постојећем стању на терену, Завод за заштиту природе Србије је покренуо израду Ревизије студије заштите. На основу теренских истраживања подручја Уваца, проширена је граница природног добра и утврђени су нови режими заштите (I, II и III степена).

ЛОКАЛНА САМОУПРАВА

Специјални резерват природе „Увац” простире се на територији општина: Нова Варош, Сјеница и Прибој (Златиборски округ). Локалне самоуправе ових општина усвојиле су стратешке развојне планове, који простор подручја планираног за заштиту третирају као један од битних социо-економских фактора развоја. Развијањем успешне комуникације и сарадње са представницима локалне самоуправе, односно различитим циљним групама становништва, додатно би се дефинисало и обезбедило наменско, контролисано одрживо коришћење у оквиру управљања заштићеним добром. Јавна представљања Студије заштите Специјални резерват природе „Увац” су само део неопходне стратегије комуникације са циљем добијања подршке локалног становништва и локалне самоуправе програму управљања природним добром и принципима заштите. У току валоризације подручја и утврђивања свих релевантних чињеница, обављени су разговори са представницима локалне самоуправе, и то:

- *Општина Нова Варош* (адреса: Карађорђева бр. 32, 31320 Нова Варош, www.novavaros.rs) – Радосав Васиљевић (председник општине), Бобан Васиљевић (послови урбанизма, одељење за инвестиције) и Зорана Јакшић (референт за урбанизам).

На састанку који је одржан 07.07.2017. године са представницима општинске управе, разговарали смо о новим границама Специјалног резервата природе „Увац”, односно о проширењу граница заштите. Представници општине нису имали замерке на ревизију студије заштите, односно на промену границе резервата.

На састанку који је одржан 28.05.2018. године у просторијама предузећа „Резерват Увац” д.о.о. са Миљком Дучић и Бранком Бјелићем (заменик председника општине) разговарали смо о проблемима које Управљач има са локалним становништвом око коришћења чамаца на Увачком језеру.

- *Општина Сјеница* (адреса: Краља Петра I, 36310, Сјеница, www.sjenica.com) – Мухедин Фијуљанин (председник скупштине општине), Јасминка Рожајац (шеф службе за урбанизам и обједињену процедуру), Аделина Авдић (референт за послове урбанизма) и Едис Муминовић (канцеларија за локални економски развој).

На састанку који је одржан 06.07.2017. године са представницима општинске управе, разговарали смо о новим границама Специјалног резервата природе, односно о проширењу граница заштите. Представници општине су се сложили са новим границама. Они су рекли да је у току израда Плана детаљне регулације простора на локалитету Кандића крш (Увачко језеро). На овом простору је планирана грађевинска зона, односно изградња објеката апартманског типа. Договорено је да општина Сјеница Заводу пошаље границу Плана (што до завршетка ревизије Студије заштите није учињено), па да се нова граница Специјалног резервата природе „Увац” усклади са овим планом. Представници општине су сматрали да треба променити Управљача заштићеног подручја, односно да управљање треба да преузме општина Сјеница (нека организација или установа са општине).

- *Општина Прибој* (адреса: 12. јануар бр. 108, 31330, Прибој, www.priboj.rs) – Елвис Мујовић (руководилац одељења за урбанизам) и Екрем Хоџић (стручни сарадник за урбанизам).

На састанку који је одржан 05.09.2017. године утврђено је да Просторни план општине Прибој на подручју будућег заштићеног добра, нема развојних планова који би угрозили заштићено подручје и активности који би нарушиле природне и предеоне вредности, па је заштита на овом подручју подржана.

СТАНОВНИШТВО

Специјални резерват природе „Увац” слабо је насељен простор. Насеља су брдско-планинског типа. Становништво подручја карактерише изразита депопулација и неповољна старосна структура активног становништва које се углавном бави пољопривредом, што је такође од кључног значаја за успешно спровођење заштите. Подстицањем традиционалних начина бављења пољопривредом, као што је пашарење и кошење, омогућава се очување станишта и успешна заштита врста. Овај део Србије познат је по производима који су одредили његов културолошки идентитет, што је омогућило економски опстанак на овом подручју.

Отежавајућу околност представља структура локалног становништва, које је све старије, ниских примања и ниског нивоа образовања. Присутна је стална тенденција одласка младих и образованих кадрова у градске центре. У локалним заједницама запажена је и недовољно развијена свест о заштити животне средине и природе, и недостатак капацитета за активно учешће у програмима заштите.

ПРИВРЕДНИ СУБЈЕКТИ

Енергетика је традиционално водећи сектор привредног развоја општине Нова Варош коју у највећој мери представља привредно друштво „Дринско-Лимске ХЕ” д.о.о., којем су Лимске ХЕ припојене 2005. године.

Поред сектора енергетике, прерађивачка индустрија је носилац развоја општине. У оквиру овог сектора најразвијенија је прерада дрвета и производа од дрвета, производња прехранбених производа, производња текстилних производа и обуће, производња пластике и гуме.

Локално становништво бави се пољопривредном производњом, углавном за сопствене потребе. Велике могућности за развој мале привреде, пре свега за производњу и прераду пољопривредних производа још нису искоришћене (ове делатности уврштене су у стратегије развоја свих општина). Здрава и безбедна храна, производи традиционалних заната, заједно са туризмом, представљају добру основу за економски опстанак и просперитет локалног становништва.

ЈП „СРБИЈАШУМЕ”

Шумским фондом на подручју Парка природе у државној својини газдује ЈП „Србијашуме” преко надлежних шумских газдинстава. Састанци у ЈП „Србијашуме” одржани су:

- 27.07.2016. године у ШУ Нова Варош, са шефом управе Александром Шалипуром,
- 06.07.2017. године у ШУ Прибој, са шефом управе Гораном Токовићем и реверним инжењером Владимиром Павловићем,
- 07.09.2017. године у ШУ Нова Варош, са шефом управе Александром Шалипуром,
- 07.09.2017. године у ШУ Сјеница, са руководиоцем службе за лов Младеном Вуловићем и шумаром чуваром Јасмином Муховићем,

На овим састанцима су усаглашавани ставови о новим границама и режимима заштите Специјалног резервата природе „Увац”.

ТУРИСТИЧКЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ

- *Туристичка организација „Сјеница”* (ул. Трг Светозара Марковића бб, 36310, Сјеница, www.turizamsjenica.com) Михајло Трипковић (директор) и Мелиха Мамутовић (финансијско-туристички менаџер).

На састанку који је одржан 06.07.2017. године разговарали смо о туристичком развоју простора Увачког језера. Директор туристичке организације нас је упознао са идејним пројектом изградње објеката на локалитету Маркова раван (одмаралишта, покретни бунгалови и др.) и инфраструктурним опремањем планираних објеката.

- *Туристичка организација „Златар”* (ул. Карађорђева бр. 36, 31320 Нова Варош, www.zlatar.org.rs) Роса Јаковљевић (директор).

Састанак је одржан 05.07.2017. године у хотелу „Панорама”. Разговарали смо о туристичким активностима на овом подручју. Туристичка организација је планирала да прави спуст моторним чамцима на Радоињском језеру. Договорено је да се спуст обави на Златарском језеру, јер је на Радоињском језеру откривена нова колонија белоглавих супова.

3.7. Документација о усклађивању потреба заштите, развоја и одрживог коришћења

У оквиру вишегодишњих истраживања, неодвојиви, једнако значајан део рада на валоризацији и утврђивању концепта и режима заштите подручја Специјалног резервата природе „Увац”, односио се на низ састанака и разговора са представницима локалне самоуправе, јавних предузећа и других заинтересованих привредних и друштвених субјеката, као и сусрета са локалним становништвом. Том приликом сагледаване су потребе и ставови заинтересованих субјеката везано за коришћење простора природног добра, као и коришћење природних ресурса. Могући интереси и потребе заинтересованих субјеката, пре свега локалног становништва, који могу имати утицаја на спровођење и ефекте заштите природног добра, сагледавани су и на основу усвојених развојних докумената која се заснивају на стратешким развојним документима Републике Србије:

- Пословни (мастер) план туристичке дестинације Златибор-Златар (2007),
- Стратегија локалног одрживог развоја општине Нова Варош 2010-2020,
- Локални план управљања отпадом општине Нова Варош 2011-2020,
- Регионални план управљања отпадом за општине Пријепоље, Нова Варош, Прибој и Сјеница 2011-2020,
- Стратегија одрживог развоја општине Сјеница 2010-2020

Поред ових планова узета је у обзир и просторно-планска и друга пројектна документација која се односи на предметни простор.

3.8. Процена социо-економских ефеката заштите, развоја и одрживог коришћења

У оквиру сагледавања неопходности, обима и мера заштите подручја, значајан аспект представља процена могућих ефеката заштите природних вредности подручја са друштвеног и економског становишта. Специјални резерват природе „Увац” је подручје очуване природе од националног значаја, што има и своју економску валоризацију, како на локалном, тако и на ширем републичком плану. Међутим, непосредни социо-економски ефекти заштите природе

зависе од интерних и екстерних фактора који могу да подрже, или пак да угрозе заштиту Специјални резерват природе „Увац“:

Маркова раван, фото: М. Тимотић

СНАГЕ

- јединствен простор несвакидашње, очуване и атрактивне лепоте и изузетне амбијенталне разноликости,
- подручје велике биолошке разноврсности
- подручје велике геолошке разноврсности
- подручје великог водног ресурса (три акумулациона језера),
- подручје разноврсних културних добара (Мост на Увцу у засеоку Жвале, велики број археолошких налазишта и добара под претходном заштитом),
- очуваност квалитета ресурса (воде, ваздуха и земљишта)
- могућност развоја органске пољопривреде и производње здраве хране која је препознатљива по својој традицији и квалитету и има реалних претпоставки за продор на страна тржишта;
- повољни природни услови за разноврсну и богату туристичку понуду,
- развој еко и руралног туризма (смештајни капацити у сеоским домаћинствима)

СЛАБОСТИ

- некавалитетне саобраћајне и недовољно развијене функцијске везе већине сеоских насеља са центрима у мрежи насеља и одсуство међусобних веза између насеља,
- бесправна градња на заштићеном подручју,
- нерешени комунални и други проблеми који угрожавају стање животне средине и природе, као што су проблеми дивљих депонија и неадекватно одлагање отпада,
- нерешено питање пречишћавања отпадних комуналних вода насеља у зони акумулација,
- недостатак организованог откупљивања и пласирања пољопривредних производа,
- недостатак смештајних капацитета и непознавање могућности и начина бављења сеоским туризмом локалног становништва,
- недостатак капацитета и средстава за покретање и реализацију развојних програма усклађених са потребама заштите природе,
- ниска еколошка свест локалног становништва и незаинтересованост за решавање проблема заштите животне средине и за очување природе,
- недовољан број и активност еколошких удружења.

ПРИЛИКЕ

- јединствено и атрактивно заштићено подручје, као фактор одрживог развоја ширег подручја,
- брендирање традиционалних пољопривредних производа по којима је овај крај познат и њихово пласирање на удаљена тржишта, с препознатљивим предзнаком заштићеног подручја,
- обнављање традиционалних заната и оживљавање сеоских домаћинстава и у вези с тим, обогаћивање туристичке понуде различитим садржајима сеоског и еко туризма,
- организован откуп лековитог биља, гљива и других производа у складу с прописаним контингентима,
- развој предузетништва, задржавање младих и повећање њихове запослености,
- обједињавање културолошког идентитета (културне манифестације и обичаји) са природним вредностима у јединствени појам (бренд) за промоцију заштите,
- приступ различитим развојним фондовима,
- реализација међународних пројеката заштите природе,
- веза са другим природним добрима.

ПРЕТЊЕ

- непланска, неконтролисана и прекомерна градња објеката, саобраћајне и друге инфраструктуре и деградација простора,
- неуважавање мера заштите природе приликом различитих радова и активности на заштићеном подручју, планирање и реализација пројеката који нису у складу са концептом заштите,
- неконтролисани развој туризма, сезонски прилив становника и повећана посета из оближњих туристичких центара и њихов негативан утицај (отпад, отпадне воде, бука и сл.),
- прекомерно сакупљање дивљих биљних и животињских врста,
- загађење здраве хране неконтролисаним и нестручним употребом пестицида, вештачких ђубрива и других хемијских средстава у пољопривреди,
- недовољни капацитети за решавање проблема у заштити, односно недовољно издвајање средстава за управљање заштићеним подручјем,
- превага интереса инвеститора и тежња за брзом зарадом, насупрот заштити природних ресурса;

Основни задатак у поступку заштите Специјалног резервата природе „Увац”, али и у успешном спровођењу програма заштите, представља развијање свести јавности о изузетним природним вредностима овог подручја, и то не само унапређење свести локалног становништва као партнера у заштити, већ и свести јавности на најширем плану. Циљ је да заштићено подручје буде препознатљиво и конкурентно у националним и балканским оквирима, интегрисано са регионалним окружењем (суседним оштинама и регионалним целинама југозападне Србије и северне Црне Горе) и атрактивно за инвестирање, са заштићеним и очуваним природним и културним наслеђем и животном средином, релативно равномерно развијеном и уређеном територијом.

Пегави каћунак (Dactylorhiza maculata), фото: В. Стојановић

3.9. Постојећа просторно-планска и пројектна документација

ПРОСТОРНИ ПЛАН РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ОД 2010. ДО 2020. ГОДИНЕ

Просторни план Републике Србије је основни плански документ којим се представља дугорочна концепција организације и уређења простора заснована на стратегији, планским решењима и мерама, као и ограничењима у располагању природним и створеним вредностима, са потребама социјалног и економског развоја. Он дефинише приступ коришћења и заштите природних ресурса, природне и културне баштине и животне средине, односно интегрални приступ планирању простора заснован на принципима одрживости.

Очување биодиверзитета према светским и европским конвенцијама и протоколима представљаће приоритет просторног развоја Републике Србије. Подручје у приобаљу реке Увац препознато је као простор богат природним потенцијалима, пре свега водом и биодиверзитетом, квалитетне животне средине, погодно за развој пољопривредне производње (мешовито, пашњачко сточарство, воћарство, пчеларство и сакупљање лековитог биља) - посебно производње органске хране, као и туризма - виђено као дестинација са доминантном летњом понудом уз елементе зимске.

Развој биодиверзитета биће усмерен ка заштити биодиверзитета и спроводиће се кроз систем заштите природе у оквиру заштите појединих врста и заштићених природних добара. Делови планског подручја представљају потенцијална Emerald подручја, као и међународна подручја значајна за заштиту птица (ИВА), биљака (ИРА) и лептира (РВА).

Планом је истакнуто да за даље планирање развоја све оштрије ограничење представљају водни ресурси и водопривредна инфраструктура, излаз може да се нађе само благовременим развојем сложених интегралних водопривредних система (слив реке Увац обухваћен је Западноморавско-рзавским регионалним системом за водоснабдевање, највећим потенцијалним извориштем вода највишег квалитета, које по капацитету превазилази потребе тог подручја, те је предвиђено превођење вода према дефицитарном сливу Колубаре и даље према Београду).

С обзиром на то да подручје Увца има национални значај, потребно је обезбедити услове за задржавање становништва и подстицање насељавања, пре свега унапређењем пољопривреде, развојем туризма и других комплементарних активности на селу, развојем јавних сервиса и бољим комуналним опремањем. Изградњу инфраструктурних система треба утврдити кроз приоритете и етапе.

РЕГИОНАЛНИ ПРОСТОРНИ ПЛАН ЗА ПОДРУЧЈЕ ЗЛАТИБОРСКОГ И МОРАВИЧКОГ УПРАВНОГ ОКРУГА

Регионалним просторним планом стварају се предуслови за рационалну организацију, изградњу, уређење и коришћење простора, заштиту животне средине, унапређење инфраструктурне и комуналне опремљености.

Један од основних циљева израде Плана је очување и унапређење биолошке и геолошке разноврсности, лепоте и разноликости природних и културних предела, објеката и феномена геонаслеђа и одрживо коришћење и презентација природних ресурса.

Заштићено подручје представља извориште вода националног значаја. С обзиром на то, посебне циљеве Плана представља трајно решавање снабдевања насеља водом, заштиту изворишта вода, заштиту од поплава, санитацију насеља проширењем и реконструкцијом сепарационих

канализационих система, изградњу заједничког система за пречишћавање отпадних вода општег типа, са примарним и секундарним (биолошким) пречишћавањем. Посебно је значајно планирање санитације сеоских насеља, посебно у зонама изворишта, реализацијом вододрживих септичких јама и стварањем оперативне организације њиховог пражњења и одношења до уређаја за пречишћавање.

У будућности се предвиђа могућност спајања подсистема Увац са Рзавским подсистемом, са превођењем дела воде из Увца (из акумулације „Радоиња”) у слив Великог Рзава (акумулацију Велика Орловача, тунелом у Белу реку), чиме би се формирао највећи регионални водни систем Србије и створила могућност да се вода преко Рзавског подсистема допрема у маловодни централни део Србије (све до београдског конзумног подручја).

Река Увац атрактивних природних вредности, пружа могућност развоја туризма: планинског, водног, транзитног, излетничког, руралног спортско-рекреативног. Да би се туризам развио у правом смислу те речи, неопходно је обезбедити лакшу доступност овог подручја, изградњом нових путева - траса аутопута Београд-Јужни Јадран и државног пута I реда М-8 Милешева - Увац, или реконструкцијом постојећих, као и реконструкцијом и модернизацијом железничких пруга и објеката, посебно пруге Београд-Бар. Такође на локалном нивоу, неопходна је реализација бицикличких и пешачких стаза.

ПРОСТОРНИ ПЛАН ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ СПЕЦИЈАЛНОГ РЕЗЕРВАТА ПРИРОДЕ „УВАЦ”

Просторни План обухвата подручје Специјалног резервата природе „Увац” са заштитном зоном која захвата слив реке Увац око заштићеног подручја (узводно од профила бране водоакумулације Радоиња) и слив реке Бороштице на Пештерском пољу с којим чини водопривредну, просторно-функционалну целину.

Дугорочна визија подручја Просторног плана је да буде препознатљиво и конкурентно у националним и балканским оквирима, интегрисано у регионално окружење, атрактивно за инвестирање са релативно равномерно развијеном и уређеном територијом.

Слив реке Увца је најпотпуније изграђен слив Србије у погледу изравнавања вода у акумулационим базенима и искоришћења водних снага. На подручју слива се налазе три акумулације – Увац (Сјеничко језеро), Кокин Брод (Златарско језеро) и Радоињско језеро, од којих су прве две најважније водне акумулације Србије, које имају значајну хидроенергетску и ширу водопривредну функцију.

Полазећи од општих циљева и концепције заштите, уређења и одрживог развоја, утврђени су циљеви Просторног плана и то: заштита и одрживо коришћење природе и природних вредности, непокретних културних добара, коришћење вода и развој водопривредне инфраструктуре, демографски развој, развој мреже насеља, јавних служби, инфраструктурних коридора, одрживи привредни развој, развој пољопривреде, заштита и одрживо коришћење шума, шумског земљишта и развој шумарства и ловства, одрживо коришћење минералних сировина и развој рударства и заштита животне средине.

Просторним планом дате су оријентационе границе обухвата зона са различитим режимима заштите и коришћења простора за: заштићена подручја са посебним природним вредностима, заштиту постојећих и планираних изворишта, појас заштите уз граничну линију са Републиком Црном Гором. Просторним планом резервисан је простор за комплексе скијалишта и варијанте коридора аутопута Београд-Јужни Јадран. У случају преклапања зона заштите и посебних

намена резервисаних по различитим основама, примењује се строжи режим заштите и коришћења простора.

У заштићеном подручју приоритет има уређење постојећих видиковаца и изградња нових, уређење Ушачке и пећине Буковик. Посебно атрактивна биће понуда разноврсних рекреативних активности везаних за воду. Планирано је да се летњи туризам развија на рекама Увац и Вапа, као и осталим већи водотоцима. На језерима и рекама предвиђени су следећи садржаји: спортови на води (веслање, једрење и сл), спортски риболов, сплаварење меандрима Увца и сл.

Неке од приоритетних активности на имплементацији Плана, осим заштите природних и културних вредности, су:

- доношење Решења о одређивању зона санитарне заштите,
- пречишћавање отпадних вода рудника Штаваљ,
- израда и почетак спровођења програма руралне санитације насеља,
- израда и реализација пројеката развоја туристичке инфраструктуре и супраструктуре,
- спровођење едукације стручњака и становништва и њихово укључивање у активности и послове на заштити природе и животне средине, одрживом развоју туризма и услуга,
- ревитализација, инфраструктурно опремање и уређење изграђеног простора секундарних туристичких центара Радојиња, Ојковица, Штитково, Вилови, Акмачићи, Урсуне, Горње Лопиже, Божетићи, као и осталих центара заједнице насеља,
- уређење, обнова, одржавање и еколошки безбедно коришћење ливада и пашњака у зонама заштите изворишта вода и природних вредности, у складу са успостављеним режимима заштите постојећих, односно планираних акумулација и заштићених подручја;
- стварање услова за покретање и развој органске производње хране, добијање робне марке широког асортимана локалних пољопривредно прехранбених производа по основу посебних/заштићених одлика географске средине,
- израда планске и техничке документације за изабрани коридор деонице аутопута Е-763 од Пожеге до границе Републике Црне Горе,
- дефинисање и изградња мреже бициклистичких стаза, приоритетно стаза које повезују језера и Златар са општинским центрима Нове Вароши и Сјенице;
- уређење, обележавање и мапирање европске планинарске стазе и других пешачких стаза, у првом реду око Увачког и Златарског језера,
- успостављање система управљања отпадом у свим општинама, завршетак изградње и уређења регионалних санитарних депонија, затварање, санитација и ремедијација неуређене депоније поред Увца и сметлишта на руралном подручју,
- развој и унапређење свести запослених у јавном и приватном сектору и локалног становништва о потреби, одговорности, учинцима, принципима и мерама заштите животне средине.

ПРОСТОРНИ ПЛАН ОПШТИНЕ НОВА ВАРОШ

Просторни план се односи, пре свега на: просторни развој, коришћење и заштиту природних ресурса, демографски и економски развој, развој инфраструктурних система, заштиту и коришћење животне средине, предела, природног и културног наслеђа. Хоризонт Просторног плана је 2025. година.

Један од основних циљева је заштита и одрживо коришћење природе и природних вредности. Оперативни циљеви јесу очување/одржавање разноврсности дивље флоре и фауне, заштита вода од загађивања и неповољних промена хидролошких режима, очување природних објеката и

појава који својим геолошким, геоморфолошким, хидрографским или другим обележјима представљају истакнуте и ретке вредности геонаслеђа и др.

С обзиром на то да главну хидрографску мрежу општине Нова Варош представљају реке Увац и Бистрица са својим притокама и да су на реци Увац изграђене три бране са акумулационим језерима, најзначајније место у Плану заузима заштита и одрживо коришћење вода и развој водопривредне инфраструктуре у оквиру два система вишег реда: *Увачко-лимског подсистема* за снабдевање водом насеља (стварање могућности за његово повезивање са Рзавским подсистемом) и *речног подсистема Дрине, Лима и Увца*, у оквиру кога се налазе акумулације на Увцу. Основни циљеви Плана су: заштита акумулација на Увцу као изворишта воде највишег републичког ранга и санитација насеља, како би се трајно обезбедила класа квалитета свих водотока према захтевима из Водопривредне основе, што подразумева да се Увац, све његове притоке и сва три језера задрже у I и I/II класи.

Када је у питању водоснабдевање Нове Вароши, једно од решења је да се доведе вода са удаљеног, али квалитетног изворишта Ђурчића врела, испод планине Чемернице, у селу Горње Трудове. Друга варијанта је довођење воде из Увачког језера. У Плану се тврди да би водозахват са Ђурчића врела био велика инвестиција, тежа за реализацију због цевовода велике дужине.

За изградњу туристичких објеката, препорука је да их наменски треба лоцирати у склопу већ постојећих насеља – избегавати изградњу смештајних капацитета на потпуно новим локацијама, што би захтевало изградњу комплетно нове саобраћајне и логистичке инфраструктуре, прилагођавање и уређивање грађевинског земљишта.

Планом је сугерисано да се приликом доградње и изградње саобраћајне инфраструктуре предвиде могући утицаји на флору и фауну, могуће загађење земљишта и вода и адекватне мере заштите. Посебно треба обратити пажњу на повећану фрагментацију станишта, измене водног режима и пресецање традиционалних миграторних путева. Негативни ефекти у овом смислу нарочито погађају слабије организме, какви су водоземци и гмизавци. При пројектовању нових саобраћајница би требало применити нова техничка решења за умањење ових и других негативних ефеката.

Такође, Планом је забрањена изградња каменолома на територији заштићених природних добара, а поготово у кањонима и клисурама. Оваква места по правилу представљају крајње специфична станишта са исто тако специфичном и јединственом флором, вегетацијом и фауном, затим својеврсне рефугијуме и еколошке (комуникационе) коридоре, те се њиховој заштити мора посветити нарочита пажња.

ПРОСТОРНИ ПЛАН ОПШТИНЕ СЈЕНИЦА

Просторни план се односи на развој и уређење територије општине Сјеница у складу са реалним потенцијалима и ограничењима природних и створених вредности и дугорочним потребама економског и социјалног развоја и заштитом животне средине. Хоризонт Просторног плана је 2022. година.

Посебан акценат План је ставио на Увачко акумулационо језеро, чији се највећи део налази на територији општине Сјеница. Осим превођења вода Увца у рзавски регионални подсистем, планирано је очување високог квалитета вода акумулације и то затварањем и потпуном санитацијом сметлишта која угрожавају језеро, као и уклањањем фосфора и азота из воде (мера против еутрофикације воде). Утврђене су зоне санитарне заштите акумулације.

Такође, планирано је да се након 2025. године (постплански период) пређе на нова изворишта ако постојећа постану недовољна, као на пр. захватање воде из Увца на више места (преко мањих акумулација), па и најузводнијег дела језера (након потпуног санирања загађивача) тако што би се направила брана у кањонском делу (западно од Лупоглава), где би се поставило постројење за припрему воде са могућим резервоаром и магистралним цевоводом који би водио до Сјенице.

Изградњом аутопута Е-763, Београд – Јужни Јадран, остварила би се висококвалитетна веза општине Сјенице са Београдом и Црном Гором. Планирана је реконструкција постојећих јавних општинских путева и доградња краћих деоница везних путева, као на пр. Аврамовићи – Молитва, са краком до Дружинића.

Планом је дефинисано да се у руралним подручјима коришћење пољопривредног земљишта одвија у складу са режимима заштите утврђеним Просторним планом подручја посебне намене Специјалног резервата природе „Увац”. Интерес заштите природе јесте подстицање примене органских метода приоизводње хране у складу са развојем руралног туризма и уз уважавање економских интереса и производних афинитета становништва. У развој руралног туризма у контактної зони Увачког језера, планирају се нови смештајни капацитети у насељима Горње и Доње Лопиже, Крстац, Дружиниће и Урсуде.

За повезивање туристичке понуде предвиђено је формирање мреже бицикличких, пешачких и планинарских стаза. Мрежа бицикличких стаза формираће се дуж обала сва три језера, на траси Сјеница – источна страна клисуре Увца – манастир Дубница – прелазак преко бране – Комарани – Акмачићи – Златар – манастир Милешева. Мрежа пешачких и планинарских стаза засниваће се на европској планинарској стази Е7. Овим стазама је потребно повезати и атрактивне спелеолошке локалитете – Ушачку, Тубића и Баждарску пећину.

Визиторски центар на Кокином броду, фото: Д. Петраш

**ШТЕМЕЉНЕ ВРЕДНОСТИ
ПРИРОДНОГ ДОБРА**

1. ВРЕДНОСТИ ПРИРОДНОГ ДОБРА

Специјални резерват природе „Увац” налази се у југозападној Србији у оквиру Динарске висије Старовлашке групе планина, између Златара на југозападу и Јавора, Чемернице и Муртенице на североистоку. Предеоно, то је простор кањонске долине Увца са притокама Вељушницом, Кладницом и Тисовицом које су великим делом потопљене Радојињским, Златарским и Сјеничким вештачким језерима.

Геолошку подлогу чине претежно седиментне стене, али се на поједиим деловима налазе и метаморфне и магматске стене. Карактерише се интензивном тектогенезом током више фаза, али свој коначни изглед добија током алпске орогенезе (у периоду пре 30-20 милиона година). Током квартера, под утицајем егзогених фактора долази до формирања данашњег рељефа.

Геоморфолошку разноврсност заштићеног подручја чини кањонска долина реке Увца и њених притока са више локација укљештених долинских меандара, који су по својим размерама јединствена појава у рељефу Србије – ниједна река у Србији нема тако бројну и импресивну долинску морфологију. Такође, значајну геоморфолошку вредност Увца представљају дугачки и сложени флувиокарстни пећински системи у оквиру Ушачког пећинског система, Тубића и Баждарске пећине. Појава суфозионих вртача које су настале испирањем алогених наслага процесом карстификације, је исто тако значајна геоморфолошка вредност подручја.

Воде Увца представљају темељну вредност и окосницу заштићеног подручја. Поред акумулација које су настале преграђивањем тока Увца, издашна крашка врела – Ђурчића (Трудовачко) врело и Штитковачко врело, представљају потенцијалне објекте хидролошког наслеђа што чини ово заштићено подручје једним од најлепших и највреднијих у Србији.

На заштићеном подручју забележено је 655 биљних таксона. Број врста које имају национални и међународни значај износи 213. У категорији заштићених врста налази се 70 врста, а 4 врсте су строго заштићене – орхидеје: *Dactylorhiza maculate* (пегави каћунак), *Dactylorhiza saccifera* (врећасти каћун), *Orchis militaris* (каћун) и *Orchis ustulata* (медени каћунак). Посебну вредност биодиверзитета овог подручја представљају реликтне врсте којих има 26, од којих треба поменути *Blechnum spicant* (ребрача), *Staphylea pinnata* (клокочика), *Aremonia agrimonioides* (павловац), *Aruncus dioicus* (сурочица), *Helleborus odoratus* (кукурек), *Fraxinus ornus* (црни јасен), *Erythronium dens-canis* (пасји зуб), *Ostrya carpinifolia* (црни граб) као и ендемичне врсте којих има 29, као на пример: *Euphorbia glabriflora* (голоцветна млечика), *Euphorbia subhastata* (Панчићева пољска млечика), *Halacsya sendtneri* (цвакија), *Linaria rubioides*, *Onosma stellulata* (звездасти оштролист), *Potentilla visianii*, *Pseudofumaria alba subsp. leioperma* (бледожута млађа) и др.

На заштићеном подручју НАТУРА станишта представљају шуме црне јове и црног бора, а ЕМЕРАЛД станишта чине шуме: црне јове, китњака, цера, китњака и цера и планинске букве. Шуме смрче су репрезентативна станишта на подручју Србије. На овом подручју забележено је 5 врста са списка ретких, ендемичних, реликтних и угрожених: јасика *Populus tremula*, бреза *Betula pendula*, дивља трешња *Prunus avium*, црни граб *Ostrya carpinifolia* и црна јова *Alnus glutinosa*.

Од посебног значаја за очување биолошке разноврсности риба представља пеш као строго заштићена врста. Од осталих 20 аутохтоних рецентних врста, 15 има статус заштићених дивљих врста (липљен, младица, поточна пастрмка, манић, двопругаста уклија, мрена, поточна мрена, скобаљ, шаран, кркуша, гавчица, плотица, клен, сом и смуђ).

У погледу фауне гмизаваца и водоземаца забележено је присуство укупно 18 врста, што чини 38,30% од укупног броја врста које насељавају територију Републике Србије. Од посебног значаја за очување биолошке разноврсности су врсте *Salamandra salamandra* (шарени даждевњак), *Rana temporaria* (риђа жаба), *Dolichophis caspius* (степски смук), *Zamenis longissimus* (обични смук) и многе друге.

Станиште је 20 врста инсеката, а 9 врста је по први пут забележено у Србији и то: *Omalium caesum*, *Omalium excavatum*, *Lesteva (s.str) monticola*, *Alaobia spelea*, *Rugilus subtilis*, *Ochtheophilum fraticorne*, *Lathrobium (Tetratopeus) scutellare*, *Gabrius breviventer* и *Gryophynus fraticornis*.

Подручје обухваћено границама Специјалног резервата природе „Увац” налази се на листи „Важних станишта птица у Европи” (Important Bird Areas in Europe, BirdLife 2000) под називом „Увац-Милешевка” (YU 21 SE).

Станиште 187 врста птица, од чега је 163 строго заштићених и 24 заштићених врста. Од врста које се налазе на Светској црвеној листи (IUCN Red List of Threatened Animals), на подручју СРП „Увац” евидентирано је укупно 19 врста. Такође, забележено је укупно 102 врсте гнездарица или 54% гнездарица Србије (већина се налази на националним и међународним листама). Посебно су значајне ретке и угрожене врсте птица гнездарица и луталица: камењарка *Alectoris graeca*, јаребица *Perdix perdix*, грлица *Streptopelia turtur*, легањ *Caprimulgus europaeus*, прдавац *Crex crex*, буљина *Bubo bubo*, осичар *Pernis apivorus*, бела кања *Neophron percnoter*, змијар *Circaetus gallicus*, белоглави суп *Gyps fulvus*, црни стрвинар *Aegyptius monachus*, сури орао *Aquila chrysaetos*, еја ливадарка *Circus pygargus*, јастреб *Accipiter gentilis*, белорепан *Haliaeetus albicilla*, водомар *Alcedo atthis*, сива жуна *Picus canus*, црна жуна *Dryocopus martius*, средњи детлић *Leipicus medius*, сиви соко *Falco peregrinus*, руси сврачак *Lanius collurio*, планинска сива сеница, ђубаста сеница, шумска шева *Lullula arborea* и кос камењар *Monticola saxatilis*.

Подручје Специјалног резервата природе „Увац” стално или повремено настањује 47 врста сисара, од чега су глодари Rodentia (веверица *Sciurus vulgaris*, риђа волухарица *Myodes glareolus*, жутогрли миш *Apodemus flavicollis*) заступљени са 13 врста, звери Carnivora са 11 врста (лисица *Vulpes vulpes*, ласица *Mustela nivalis*, мрки твор *Mustela putorius*, куна златица *Martes martes*, куна белица *Martes foina* и јазавац *Meles meles*) и бубоједи Eulipotyphla са 7 (јеж *Erinaceus roumanicus* и шумска ровчица *Sorex araneus*). Најмалобројнији су папкари Artiodactyla са 2 и зечеви Lagomorpha (зец *Lepus europaeus*) са 1 врстом.

На заштићеном подручју налази се утврђено непокретно културно добро *Мост на Увцу у засеоку Жвале*. То је зидани, камени мост, настао у првој половини XVI века. Такође, овде се налази неколико културних добара под претходном заштитом: *Центар села Штитково*, *Ојковица (сеоска школа)*, *Куће Мушана и Хида Панића (Урсуре)*, *Црква Св. Георгија (Доње Лопиже)* и *Стара школа (Доње Лопиже)*, као и 10 археолошких локалитета од којих је најпознатији *Јеринин град* на једном од ртова Увца.

Ово подручје је познато по традиционалном начину живота, гостољубивим домаћинима и производима здраве хране. Старовлашки тип насеља може се наћи у живописним засеоцима, у виду појединачних или групација стамбених, сеоских и других пратећих објеката.

Услед слабе насељености и лоше саобраћајне повезаности простор природног добра је остао неизмењених и очуваних природних карактеристика, те се може издвојити као вредан и посебан.

2. ИСПУЊЕНОСТ УСЛОВА ЗА ЗАШТИТУ

Вредновање заштићеног подручја и оцена испуњености услова за заштиту вршени су у оквиру стандардне процедуре вредновања са становишта потреба и циљева заштите природе и животне средине чији су критеријуми исказани као:

- **аутохтоност и аутентичност (изворност)**, посебност и оригиналност обележја у погледу порекла, настанка и распрострањености;
- **репрезентативност**, израженост и истакнутост обележја у погледу величине, бројности, облика и изгледа, структуре, састава, старости и очуваности;
- **разноврсност биолошких, геолошко-географских и предеоних обележја** у погледу заступљености и међусобног односа елемената живог света (гена, врста и екосистема), објеката и појава геонаслеђа и карактеристичних предела;
- **интегралност (целовитост)**, заокруженост и повезаност обележја у просторном и функционалном погледу;
- **естетичност**, лепота, складност, привлачност, необичност, спектакуларност и динамика обележја.

Вредновање је извршено према Правилнику о критеријумима вредновања и поступку категоризације заштићених подручја („Службени гласник РС”, бр. 97/2015)

На основу изворних природних вредности и значаја са аспекта очувања предеоног лика и укупног културног наслеђа, природно добро представља репрезентативну и специфичну просторну целину и испуњава све Законом прописане услове за заштиту.

Аутохтоност и аутентичност (изворност). Заштићено подручје са околином коначни изглед добија током алпске орогенезе, у периоду од пре 30-20 милиона година, а током квартара долази до формирања данашњег рељефа. Основну геоморфолошку вредност представља разноврсност генетских типова рељефа и њихових крупних морфолошких еквивалената, као што су планинске морфоструктуре, фрагменти пространих површи, кањонска долина Увца и секундарни развој великих флувио-карстних пећинских система. Оваква подлога, под утицајем климатских фактора, погодовала је станишту великог броја биљних врста које имају национални и међународни значај. Могу се наћи бројни ендемични, реликтни и ендемореликтни представници живог света којима је Увац једино или једно од најважнијих станишта у ареалу распрострањења (девет врста инсеката по први пут је забележено у Србији: *Omalium caesum*, *Omalium excavatum*, *Lesteva (s.str) monticola*, *Alaobia spelea*, *Rugilus subtilis*, *Ochthephilum fraticorne*, *Lathrobium (Tetratopeus) scutellare*, *Gabrius breviventer* и *Gryophynus fraticornis*).

Репрезентативност. Садржана је у очуваности природних феномена – рељефу, геологији, хидрографији и живом свету. Овај простор чине посебним и вредним долињским меандрима Увца и његових притока са стаништима белоглавих супова, низом спелеолошких објеката, јединственом флором и вегетацијом, као и бројним значајним представницима фауне. На подручју Увца налази се велики број међународно значајних врста биљака и животиња означених као реткости у националним размерама. Репрезентативношћу се одликују следећи представници: биљне реликтне врсте - *Blechnum spicant* (ребрача), *Staphylea pinnata* (клокочика), *Aremonia agrimonioides* (павловац), *ArunCUS dioicus* (суручица), *Helleborus odoratus* (кукурек), *Fraxinus ornus* (црни јасен), *Erythronium dens-canis* (пасји зуб) и *Ostrya carpinifolia* (црни граб); биљне ендемичне врсте - *Euphorbia glabriflora* (голоцветна млечика), *Euphorbia subhastata* (Панчићева пољска млечика), *Halacsya sendtneri* (цвакија), *Linaria rubioides*, *Onosma stellulata* (звездасти оштролист), *Potentilla visianii* и *Pseudofumaria alba subsp. leiosperma* (бледожута млађа); шумске састојине - јасика *Populus tremula*, бреза *Betula pendula*, дивља трешња *Prunus avium*, црни граб *Ostrya carpinifolia* и црна јова *Alnus glutinosa*; водоземци -

Bombina variegata (жуторби мукач), *Bufo bufo* (обична крастача) и *Rana dalmatina* (ливадска жаба); гмизавци: *Emys orbicularis* (барска корњача), *Natrix natrix* (белоушка) и *Vipera ammodytes* (поскок); рибе – пеш *Cottus gobio*, липљен *Thymallus thymallus*, двопругаста уклија *Alburnoides bipunctatus* и манић *Lota lota*; птице - Белоглави суп *Gyps fulvus*, Сури орао *Aquila chrysaetos*, Сиви соко *Falco peregrinus*, Змијар *Circaetus gallicus* и Буљина *Bubo bubo*; сисари - лисица *Vulpes vulpes*, ласица *Mustela nivalis*, мрки твор *Mustela putorius*, куна златица *Martes martes*, куна белица *Martes foina* и јазавац *Meles meles*.

Разноврсност биолошких, геолошко-географских и предеоних обележја. Огледа се не само у броју различитих биљних и животињских врста, као једном од показатеља биолошке разноврсности, већ и у функционалној повезаности различитих екосистема карактеристичних за ово подручје. Овоме свакако треба додати разноврсност геодиверзитета који чини оквир велике биолошке разноврсности. Неприступачност простора одразила се на очуваност станишта за многе специфичне биљне и животињске врсте, чиме се може објаснити велика биолошка разноврсност. Антропогени утицај највише је изражен изградњом брана и стварањем акумулација. Међутим, и поред тога, сачуване су бројне природне вредности овог подручја. Формирана језера, данас представљају изузетно вредну пејсажну карактеристику овог подручја.

Интегралност (целовитост). Приликом одређивања граница природног добра водило се рачуна да се заштићеним простором обухвате суштинске вредности које су међусобно узрочно-последично повезане, а могу да обезбеде услове заштите и развоја. Скуп основних вредности је хомогенизован, просторно уобличен и лако препознатљив са становишта утврђивања оквира заштите.

Естетичност. Предеона обележја и пејсажне карактеристике могу се оценити високом оценом, нарочито када се имају у виду изражени контрасти водених површина, долињских меандара које је Увац огромном ерозивном снагом изградио у моћним карбонатним стенама са урављеним и брежуљкастим пределима обраслим травном вегетацијом и пределима оштрих теренских форми, готово без вегетације. На простору природног добра налази се утврђено непокретно културно добро Мост на Увцу у засеоку Жвале, као и неколико културних добара под претходном заштитом од којих је најинтересантније село Штитково. Осим споменутих културних добара, на овом простору се налази велики број домаћинстава са објектима изграђеним у традиционалном стилу.

3. ЗНАЧАЈ И ФУНКЦИЈА ПРИРОДНОГ ДОБРА

Специјални резерват природе „Увац” има посебну вредност за регион западне Србије као простор мало загађених основних елемената природне средине, изражене биолошке разноврсности, атрактивне геоморфологије, разгранате речне мреже, особености народног градитељства и традиционалног начина живота.

Научно – истраживачка функција – природно добро треба да буде полигон комплексних научних истраживања са циљем валоризације и мониторинга природних вредности. На основу резултата би се пројектовали програми заштите и развоја простора.

Образовно – васпитна функција – заснива се на подизању свести становништва о потреби заштите природних вредности и потенцијала подручја. Локалне самоуправе усвојиле су стратешке развојне планове, који заштићено подручје третирају као један од битних социоекономских фактора развоја. Развијањем успешне комуникације и сарадње са представницима локалне самоуправе, дефинисало би се и обезбедило наменско, контролисано одрживо коришћење у оквиру управљања заштићеним добром.

Функција очувања биолошке, геолошке и предеоне разноврсности, животне средине и пружања еколошких услуга - је примарна функција заштите и развоја природног добра. Подразумева очување природних екосистема, станишта ретких и угрожених врста, посебно белоглавих супова и њихових заједница, заштиту вода, геолошких и геоморфолошких карактеристика подручја, као и обезбеђивање функционисања традиционалног начина живота становништва.

Функција очувања културно-историјских вредности и традиције, подизање културног нивоа и демографске обнове – подразумева очување културно-историјског наслеђа, утврђених и евидентираних непокретних културних добара, археолошких налазишта, објеката градитељског наслеђа, који одражавају историјски контекст материјалног и духовног стања становништва. На подручју специјалног резервата природе треба радити на програмима заштите и развоја тако да један од резултата буде повећање броја становника.

Стварање услова за рекреацију, одмор, спорт и уживање људи у слободној природи – специфичан склоп природних услова (рељеф, клима, воде, заштићена природна добра, био и геодиверзитет, и др.) и очувана средина су подручје Увца сврстали у веома погодна подручја за развој спортске рекреације, као и одмор и забаву у природном окружењу. С обзиром на то да је природно добро осетљив простор, треба пажљиво планирати развој туристичких капацитета у складу са еколошким принципима.

Одрживи развој туризма и пољопривреде – треба да допринесу заштити животне средине, социјалном и економском интегритету и унапређењу природних, створених и културних вредности и пруже могућност посетиоцима да уче, доживе и разумеју природно наслеђе и развију свест о заштити. При томе је важно укључивање локалног становништва које ће остваривати корист од развоја екотуризма и органске пољопривреде.

Одрживо коришћење природних ресурса – односи се посебно на обновљиве изворе енергије. На заштићеном подручју користи се хидропотенцијал.

**IV ОЦЕНА СТАЊА
ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
ПОДРУЧЈА**

Простор Специјалног резервата природе „Увац” спада у зоне очуване природе. Квалитет животне средине на заштићеном природном добру је задовољавајући, а последица је периферног положаја и удаљености од градских и привредних центара.

1. ФАКТОРИ УГРОЖАВАЊА И ОЦЕНА УГРОЖЕНОСТИ

Поједине делатности имају негативан утицај на природу и животну средину:

Угроженост крашких изданских вода

Када се говори о угрожености крашких изданских вода, мисли се пре свега о угрожености њиховог квалитета. Главни фактори угрожавања налазе се у зонама прихрањивања извора, а потичу од употребе хемијских средстава у пољопривреди, која је главна привредна делатност на заштићеном подручју. Из тог разлога је неопходно спроводити контролу употребе хемијских средстава и вештачких ђубрива.

Интензивно гајење кромтира у Бојовићима – Мишевићи, фото: М. Кличковић

Негативни утицаји на рељеф

Рељеф у заштићеном подручју није значајније угрожен антропогеном делатношћу. Делови рељефа су потопљени вештачким акумулацијама, али то није имало значајан негативан ефекат, јер је простор добио изванредан нови аспект и нову вредност. Захваљујући повољним физичко-географским факторима (геолошка грађа, пошумљеност и друго) ерозија у сливу Увца је релативно мала.

Значајнија угроженост рељефа могућа је по правцима главних и локалних саобраћајница, односно просецањем нових путних праваца, изградњом усека у падине или појаве мањих каменолома одакле се вади издробљени стенски материјал за насипање локалних путева.

Индиректно, подземни крашки рељеф може бити угрожен већом употребом вештачких ђубрива (али и појавама „киселих киша“) преко којих се мења хемизам процедних вода у епикарстној зони, са развојем ерозије на пећинској сиги под утицајем агресивније воде. Значајан фактор угрожавања спелеолошких објеката је неконтролисана и прекомерна туристичка посета – кретање туриста ван уређених стаза и прилаза где се разноси расквашена глина по пећинама, узнемирава пећинска фауна (пре свега слепи мишеви) и друго.

Негативан утицај на воде

Проблем се може повољно решити улагањима у мање канализационе мреже или уређаје за пречишћавање отпадних вода, као и строжијим санитарно-техничким условима при градњи објеката, као и активнијим укључивањем општинских комуналних служби у евакуацију фекалних и отпадних вода. То је императив, али и приоритет уколико се жели укључивање овог подручја у савремене туристичке токове.

Велики проблем заштићеног подручја је загађење Увца које доноси река Вапа. Вапу загађује рудник Штаваљ и река Грабовица у коју се уливају отпадне комуналне воде Сјенице. Приоритет је санирање ових загађивача. То подразумева изградњу канализационог система и уређаја за пречишћавање отпадних вода у Сјеници, преко којих би се заштитило, како постојеће извориште Зарудине, тако и Увачко (Сјеничко) језеро, као извориште од републичког значаја.

Актуелни и потенцијални фактори угрожавања биодиверзитета

Као актуелни и потенцијални фактори угрожавања постојеће фауне, флоре и вегетације, неминовно се намећу све оне активности које би могле довести до нарушавања или девастације постојећих екосистема и укупног екосистемског диверзитета.

Негативни утицаји на флору и вегетацију

Утицај антропогеног фактора на вегетацију може се континуирано пратити кроз историју подручја. У кризним годинама (у ратном периоду), посечен је највећи део шума, па су данас присутне углавном младе и средњедобне састојине са великим учешћем жбунастих врста. Штетне последице нерационалног коришћења шумске и зељасте вегетације огледају се у присуству проређених састојина са доминацијом коровских врста које отежавају природну обнову заједница или у присуству шумских заједница са ретким дрвећем лоше виталности и стаблима развијеним из вегетативних изданака. Пашњаци и ливаде су врло интензивно и нерационално коришћени, што је довело до доминације неквалитетних зељастих врста за исхрану стоке, али и до осиромашења флористичког састава и слабљења квалитета ливада и пашњака.

Негативни утицаји на фауну риба

И поред очуваности морфолошких и хидролошких карактеристика истраживаних водотока, кључни антропогени негативни фактори за постојећу фауну риба представљају промена квалитета воде (од комуналних отпадних вода из околних насеља и са пољопривредних површина). Посебан проблем представљају вишегодишња непланска порибљавања акумулација врстама које нису карактеристичне за ово подручје, чиме се нарушавају природне вредности заштићеног подручја.

Негативни утицаји на водоземце и гмизавце

Станишта великог броја врста водоземаца и гмизаваца на заштићеном подручју су угрожена. Најизраженији угрожавајући фактори су: изградња, прекомерна сеча шума, криволов, несавесно и неконтролисано коришћење хемијских средстава у пољопривреди и сл.

Фактори угрожавања:

Планински мрмољак је осетљив на губитак и деградацију водених станишта услед исушивања површинских вода, развоја аквакултура, уношења предаторских врста риба (угрожавају врсту директно, или доводе до промена у њеној популационој динамици). Такође, планински мрмољак је осетљив на глобалне климатске промене (отопљавање), ефекат киселих киша, директно загађивање вода (одсуство одвођења отпадних вода). Као битан фактор угрожавања истичу се и природне катастрофе попут суша и екстремно високих температура. Бујице и ерозија током поплава могу директно угрозити конфигурацију станишта, али и пореметити структуру популација (одношењем јединки и јаја).

Жаба травњача је, као и планински мрмољак, осетљива на губитак водених станишта али и на губитак и деградацију копнених, услед претварања природних станишта у пољопривредна подручја. У Србији ограничено и фрагментисано распрострањење чини ову врсту веома рањивом. Дуге миграције ка местима за репродукцију чине ову врсту подложном директном антропогеном угрожавању (гажење на путевима, антропогено изазвани пожари).

Барска корњача – најзначајнији узрок опадања бројности и нестајања популација ове врсте јесу фрагментација и уништавање водених станишта (хидромелиоративни захвати, стварање обалоутврда, спречавање пуњења приобалних водених басена) што доводи до физичког уништавања јединки, али и до спречавања њихових миграторних активности и отежане или онемогућене комуникације између популација. Урбанизација, чак и ако не доводи до нестанка (исушивања) станишта, може проузроковати смањење бројности и/или нестанак њихових популација. Природне непогоде, као што су суше и екстремне температуре у појединим деловима ареала додатно угрожавају влажна станишта, док поплаве у другим (равничарским) пределима повремено доводе до великих поремећаја у структури станишта, пре свега у односу на места за полагање јаја (бујичне и поплавне воде могу однети индивидуе са природних станишта на велике удаљености). Пошто је значајан део ареала ове врсте у Србији на подручјима под интензивним агромелиоративним утицајима, врло је вероватан и неповољан утицај загађења водених станишта услед примене хемикалија у пољопривреди. Значајан фактор угрожавања је неселективан излов у периоду парења и ван њега, развијена мрежа путева у близини станишта, као и случајно страдање у рибарским мрежама и убијање индивидуа од стране пецароша. Пошто је присуство алохтоне (северноамеричке), инвазивне врсте црвеноухе корњаче (*Trachemys scripta elegans*), већ забележено на више локалитета у Србији, може се претпоставити да и ова врста утиче на популације барске корњаче, кроз компетенцију за станишта, храну, места за сунчање и полагање јаја, и/или је угрожава потенцијалним преношењем различитих патогена и/или паразита.

Степски смук у Србији насељава специфична (и у великој мери угрожена) степска и шумо-степска станишта. Угрожен је губитком и деградацијом станишта која су фрагментирана, комуникација међу популацијама је отежана, а често и онемогућена. Због тога јединке морају прелазити велике дистанце, при чему су изложене или страдању на путевима или предаторима. Аутохтона станишта степског смука угрожава промена намене непољопривредног земљишта, као и развој инфраструктуре путем урбанизације. Најдиректнији фактор угрожавања популација степског смука у Србији је убијање јединки из страха и предрасуда људи у регионима у којима је ова врста најчешћа змија.

Поскок као отровница, седентарна је, са ограниченим ареалом дневно-ноћне и сезонске активности. Из тог разлога, антропогене активности које могу довести до деградације станишта односе се пре свега на индустријализацију, изградњу људских насеља и саобраћајница и могу потенцијално угрозити локалне (суб)популације, али мало је вероватно да то може имати шире размере. Општи проблем на читавој територији Србије је убијање јединки, због страха или сујеверја. Исто тако, не треба занемарити ни утицај појединаца који у тераристичке сврхе сакупљају јединке одређених морфолошких карактеристика. Обим сакупљања и потенцијалне ефекте на локалне популације није могуће проценити.

Да би заштита водоземаца и гмизаваца била успешна мора бити укључена локална заједница, посебно јер се појединих угрожених врста људи плаше, па су оне унапред осуђене на уништење. Треба уложити напор ка промени схватања становништва, што најчешће захтева дуготрајан рад.

Такође, негативан утицај људи повезан је са развојем урбанизације – исушивањем влажних станишта, проширивањем обрадивих површина, коришћењем хемијских средстава и тд.

Исто тако, недостатак истраживања, неповољно се одражава на заштиту како врста тако и њихових станишта, јер не постоји довољно знања о одређеним врстама и њиховом односу у екосистемима, тако да није увек могуће реаговати на одговарајући начин.

Негативни утицаји на пећинску фауну

Најзначајније факторе угрожавања у спелеолошким објектима представља нестручно уређивање за туристичке посете. Увођењем неадекватне расвете нарушавају се климатски услови што може изазвати негативне последице на живи свет у пећини.

Такође, експлоатација камена у близини објеката подразумева минирања која доводе до сеизмичких потреса, што ремети баланс како биотичких тако и абиотичких фактора у станишту.

Још један од значајних фактора је и одлагање различитог отпада, што је посебно изражено у вертикалним објектима односно јамама. Убацивањем отпада нарушавају се осетљива микроклима и еколошки услови што има трајне последице на живи свет у објектима, а такође има и директан негативан утицај на људе и насеља јер доводи до загађивања подземних водотокова. Оваквом негативном утицају највише су изложени објекти поред насеља и саобраћајница.

Негативни утицаји на фауну птица

На заштићеном подручју постоје угрожавајући фактори који представљају проблем за заштиту птица:

- губитак, деградација и фрагментација шумских станишта, пашњака, камењара, као и других станишта услед изградње објеката (кућа за одмор, брана хидроелектрана и репетитора, шумских путева). Током последњих деценија дошло је до интензивирања сече на заштићеном подручју преосталих храстових, букових и четинарских шума на већим површинама (очувани комплекси шума на појединим, мање доступним теренима као на пр. у Босању и Дервенти).

- убијање строго заштићених и заштићених врста птица (током истраживања констатовано је повремено убијање ретких и строго заштићених врста птица. Анкетама су добијени подаци о убијању нпр. сивог сокола, лештарке, буљине),
- употреба отрова, пестицида и разних других опасних и штетних хемикалија ради сузбијања штеточина,

- у ранијем периоду вршене су велике акције тровања вукова и других штеточина. У савременом периоду, на ширем простору, постоји повремено тровање паса и других животиња,

Белоглави суп *Gyps fulvus* и Сури орао *Aquila chrysaetos* – Главни угрожавајући фактори за ове врсту су тровање, контаминација лековима (којима су лечене угинуле домаће животиње), недостатак хране, деградација станишта (посебно места гнежђења), пљачка гнезда и узнемиравање. Већина угрожавајућих фактора је редукована током последњих година. Неопходне мере заштите су: заштита места гнежђења, контрола и ограничење кретања пловила на језерима (посебно у репродуктивном периоду), редован добро организован рад хранилишта, спречавање других негативних појава – посебно тровања, убијања, пљачке гнезда и узнемиравања, мониторинг и истраживање популације, као и едукација локалног становништва.

Сиви соко *Falco peregrinus* – Главну опасност по врсту представља илегално убијање и тровање од стране голубара и ловаца далеко изван граница заштићеног подручја. Више јединки ове врсте убијено је у околним местима (Ужице и Нови Пазар). Неопходне строге мере контроле кретања у заштићеном подручју, као и сузбијање негативних појава (илегалног убијања, тровања, хватања, пљачке гнезда и узнемиравања птица на местима гнежђења). Неопходне су и специјалне мере против незаконитог организованог убијања и тровања птица грабљивица од голубара и ловаца и ван заштићених подручја и места гнежђења.

Негативни утицаји на фауну сисара

На основу досадашњег увида у разноврсност и стање фауне сисара на предметном подручју и стању компоненти природе значајних за њено очување, може се закључити да она тренутно није значајније угрожена. Структура, величина и просторна конфигурација природних и других станишта пружа довољно могућности у смислу обезбеђења прехранбених и заштитних потреба присутних врста. Конфигурација терена, клисураста и изувјана долина Увца ствара многе просторне „цепове”, често тешко приступачне и са копна и са воде, нарочито у доњем делу тока, на Радоињском језеру. Оваквих „цепова” има дуж читавог тока, што ствара одговарајуће заклоне и просторе на којима нарочито крупнији сисари налазе повољне услове за боравак и кретање. Такође, пространи шумски комплекси Муртенице, Златара и Јавора се природно надовезују на клисуру, што чини знатно шири и компактан животни простор за сисаре.

Тренутно, свет сисара на предметном подручју није нарочито угрожен човековим делатностима. Појачан проток туриста последњих година дуж воденог огледала и околних рубова клисуре, нарочито Увачког (Сјеничког) језера представља фактор евентуалног узнемиравања животиња, али још релативно ограниченог временског и просторног обухвата. Ово се посебно односи на крупне сисаре попут срне, дивље свиње или вука, које могу показивати нешто виши степен осетљивости на повремена или учестала узнемиравања. На такве утицаје они обично реагују удаљавањем од извора угрожавања и премештањем у друге делове станишта, али без озбиљнијих последица по стање популација у Резервату.

Посебну опасност може представљати стихијско и непланско преуређење пећина у туристичке сврхе. Све пећине представљају изузетно значајна станишта слепих мишева, а према резултатима неких досадашњих истраживања и значајно повремено пребивалиште и склониште за неке друге врсте сисара (бубоједи, звери).

Активности које се тичу директног коришћења природних ресурса, попут шумарских и ловних, уколико се спроводе у складу са прихваћеним планским документима не представљају реалан фактор угрожавања.

Могући фактор угрожавања би представљале оне активности које би биле значајнијег просторног обухвата и које би биле праћене обимнијом прекомпозицијом природних предела, изменом структуре и просторног распореда станишта, општом фрагментацијом терена и значајним трошењем и захватањем локалних ресурса (шуме, земљиште, вода, простор и тсл.). Такве су активности нпр. изградња већих објеката саобраћајне инфраструктуре, већи туристички комплекси, нове урбане целине и сл. Ово се нарочито односи на ободне делове клисуре Увца.

У том смислу би и мере заштите биле усмерене у правцу очувања постојећег природног амбијента и компактности природних и модификованих станишта.

За очување крупних звери попут вука и мрког медведа, од изузетног је значаја очување постојеће композиције шумских комплекса и станишта и спречавање њихове евентуалне фрагментације, и то нарочито ширих зона око клисуре.

За очување садашњег повољног статуса и бројности популација видре, од фундаменталног је значаја очување чистоте водотока ради обезбеђивања неопходне трофичке базе.

Такође је довољно да се ловне активности и друге редовне мере корисника, усмерене ка узгоју, заштити и коришћењу дивљачи, и на подручјима са режимом заштите II и III степена одвијају према прихваћеним планским документима (ловне основе).

Маркова равна (објекти изграђени без грађевинске дозволе), фото: Д. Петраш

Негативни утицаји пољопривреде на природне вредности подручја

Сточарство је најзаступљенији облик пољопривредне производње на заштићеном подручју. Негативни утицаји сточарства огледају се у следећем:

- смањење приноса биљне масе пашњака, као и присуства корисних биљака и преовладавање корова – настаје услед слободне испаше стоке. Да би се очувала природна вегетација пашњака и ливада, неопходно је упутити узгајиваче у организовани вид паше, по ком би се сразмерно категорији и врсти стоке одређивало време трајања

напасања. Према капацитетима, потребама и броју грла пожељно је формирати одређени број прегона и континуирано, током трајања периода паше, у интервалима од 3-4 дана претеравати стоку са попашеног прегона на други. Организованом пашом, у једном прегону стока годишње не треба да проведе више од 25-30 дана напасања.

- штета младим изданцима и прекид њихове асимилације – настаје због прераног извођење стоке на прву пролећну пашу,
- смањење приноса биљне масе на пашњацима, као и смањење разноврсности биљних врста – настаје нередовним кошењем пашњачких површина. Побољшању укупног приноса пашњачких површина, као и квалитету сена у исхрани стоке, доприноси чешћа косидба ливада, односно косидба младе траве која је богатија беланчевинама и као таква може допринети повећању приноса и квалитета млека музних крава.

Негативни утицаји саобраћаја на природне вредности подручја

Пресецање и пробијање путева (локални, шумски) ремети структуру станишта фауне и представља значајан угрожавајући фактор. Један од проблема је уклањање вегетацијског слоја што доводи до брзе и трајне фрагментације станишта и изолације појединих делова популације (врста) у мале енклаве, што у дужем временском периоду може довести до изумирања. Ово се посебно односи на херпетофауну, јер ове животиње имају ограничену способност за миграције на већим раздаљинама или за насељавање других, мање нарушених подручја.

Негативни утицаји туризма на природне вредности подручја

У тренутку када су активности становништва замрле и сви се окренули градовима и селима, појавила се нова антропогена опасност – покренута је дивља градња. Од почетне стихијске градње појединачних објеката, формиран је велики број локалитета за викенд изградњу и захваљујући томе туризам је показао своје ружно лице и запретио да се читав простор претвори у антропогену пустињу ишпартану улицама и низовима кућа и викендица.

Једина позитивна страна је та што се градња због лоших услова (отежаног приступа, непостојања инфраструктуре и сл.) није проширила на велике површине. Иако туризам на овом подручју, тренутно није развијен у мери у којој може битно утицати на природне потенцијале, планира се да у будућности буде покретач развоја, па самим тим и један од већих фактора угрожавања.

Погрешно конципирани принципи развоја туризма, као и прекомерно присуство туриста на овом простору могу довести до разних типова загађења:

- одсуство система за пречишћавање отпадних вода из туристичко-угоститељских објеката угрожава водотоке и земљиште;
- кретање моторизованих туриста повећава концентрацију издувних гасова и буку;
- камповање ван предвиђених површина, неконтролисано одлагање смећа и ложење ватре изазивају загађење земљишта и вода;
- непланска и масовна градња објеката, саобраћајне и остале инфраструктуре може довести до нарушавања изворног изгледа и аутентичних вредности природног пејзажа.

Да би се избегле грешке и обезбедио одржив развој свих видова туризма, треба спречити неконтролисан и неуравнотежен развој туризма (изградња туристичких капацитета, урбанизације) без одговарајуће документације и неопходне претходно утврђене/изграђене инфраструктуре.

Приликом уређења/изградње бициклических и пешачких стаза посебну пажњу обратити на очување биљног и животињског света и њихових станишта.

Негативан утицај депоновања отпада на животну средину

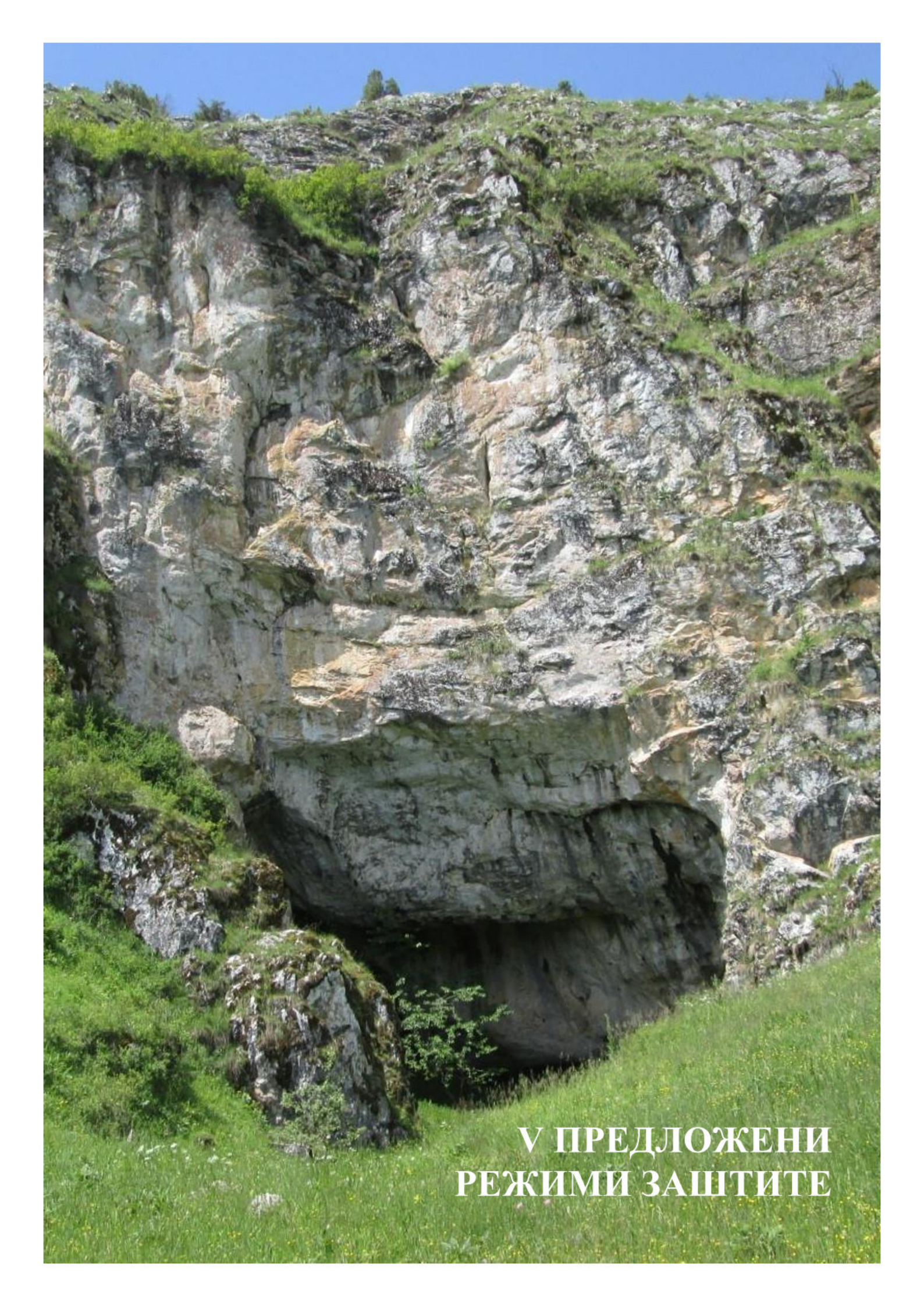
Већи део територије, нарочито рурална подручја у теже приступачним деловима заштићеног подручја, нису обухваћена организованим сакупљањем отпада, што за последицу има стварање нехигијенских сметлишта са неповољним утицајем на еколошку слику подручја, често лоцираним на неповољним теренима (у долини речних токова, у близини стамбених подручја, у јамама и тд.).

Сметлишта и депоније чврстог отпада у насељеним подручјима представљају значајан фактор загађивања, ако се узме у обзир да се штетне материје приликом разлагања процеђују кроз подлогу, доприносећи загађењу земљишта, а поготово површинских и подземних вода.

Решење је сакупљање и одлагање чврстог отпада, односно планирање и организовање посебних пунктова за привремене депоније, за чију евакуацију треба да буде задужено локално комунално предузеће.

Видиковац „Лопиже” (објект изграђен без грађевинске дозволе), фото: Д. Петраш

**У ПРЕДЛОЖЕНИ
РЕЖИМИ ЗАШТИТЕ**

1. РЕЖИМ ЗАШТИТЕ

Имајући у виду овако дефинисан простор, постојеће стање на терену, циљеве заштите и постојећу законску регулативу, оцењено је да подручје Увца испуњава све неопходне услове за заштиту као Специјални резерват природе „Увац”. Укупна површина заштићеног подручја је 11.845 ha.

На подручју Специјалног резервата природе „Увац” издвојене су посебне просторне целине са режимима заштите I, II и III степена, у складу са природним и створеним вредностима, антропогеним утицајима, потребним мерама за спровођење заштите и очувања, као и могућностима коришћења и развоја.

Подручја под режимом заштите I степена заузимају укупну површину од 1.048 ha (8,85% укупно заштићене површине). Налазе се на шест изолованих локација унутар природног добра. Локалитети који су укључени у овај режим заштите означени су као: „Клисура Увца”, „Клисура Вељушнице”, „Клисура Кладнице”, „Павловића брод”, „Клисура Тисовице” и „Радоињско језеро”

Подручја под режимом заштите II степена заузимају укупну површину од 4.726 ha (39,89 % укупно заштићене површине). Налазе се на две изоловане локације унутар природног добра. Локалитети који су укључени у овај режим заштите означени су као: „Подручје око Увачког и Златарског језера” и „Подручје око Радоињског језера”.

Подручје под режимом заштите III степена заузима укупну површину од 6.071 ha (51,26% укупно заштићене површине) и обухвата територију Специјалног резервата природе „Увац” која није под режимима заштите I и II степена.

2. ОПИС ЛОКАЛИТЕТА – РЕЖИМ ЗАШТИТЕ I СТЕПЕНА И МЕРЕ ЗАШТИТЕ

„Строга заштита, спроводи се на заштићеном подручју или његовом делу са изворним или мало измењеним екосистемима изузетног научног и практичког значаја, којом се омогућавају процеси природне сукцесије и очување станишта и животних заједница у условима дивљине”, Закон о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010 – исправка, 14/2016, 95/2018 - др. закон и 71/2021) и Уредба о режимима заштите („Службени гласник РС”, бр. 31/2012).

Локалитети са режимом заштите I степена:

1. „Клисура Увца”
2. „Клисура Вељушнице”
3. „Клисура Кладнице”
4. „Павловића брод”
5. „Клисура Тисовице”
6. „Радоињско језеро”

1. Локалитет „Клисура Увца” – обухвата бочне стране укљештених меандара Увца, између Кандића крша (југоисток) и засеока Тахировићи. На овом простору се издваја низ меандарских кривина са стеновитим долињским странама на којима су пећински, улазни отвори Ушачког пећинског система (Ушачка и Ледена пећина) и Тубића пећина. Лева страна кањонске долине Увца, представља сликовиту крашку површ, изровашену вртачама и другим површинским

крашким облицима, познату под једноставним именом, Крш. То је разлог што све до ушћа Вељушнице, изузев потока чије је ушће у близини врела Бање (Дервента), Увац нема притока. На овој деоници, укљештени меандри су у виду фиксираних речних кривина по којима река вијуга дупло увећавајући своју дужину од најкраће могуће. На делу меандара дужина реке је 6,3 km, у односу на најкраћу могућу дужину од 3,14 km. Укљештени меандри заједно са подземним карстним облицима представљају геоморфолошки највреднији део слива Увца.

Геолошку подлогу овог локалитета чине банковити и масивни кречњаци анизијског ката (T_2^1), сиве до сиволавичасте или ружичасте до црвене боје.

Клсура Увца, фото: Д. Петраш

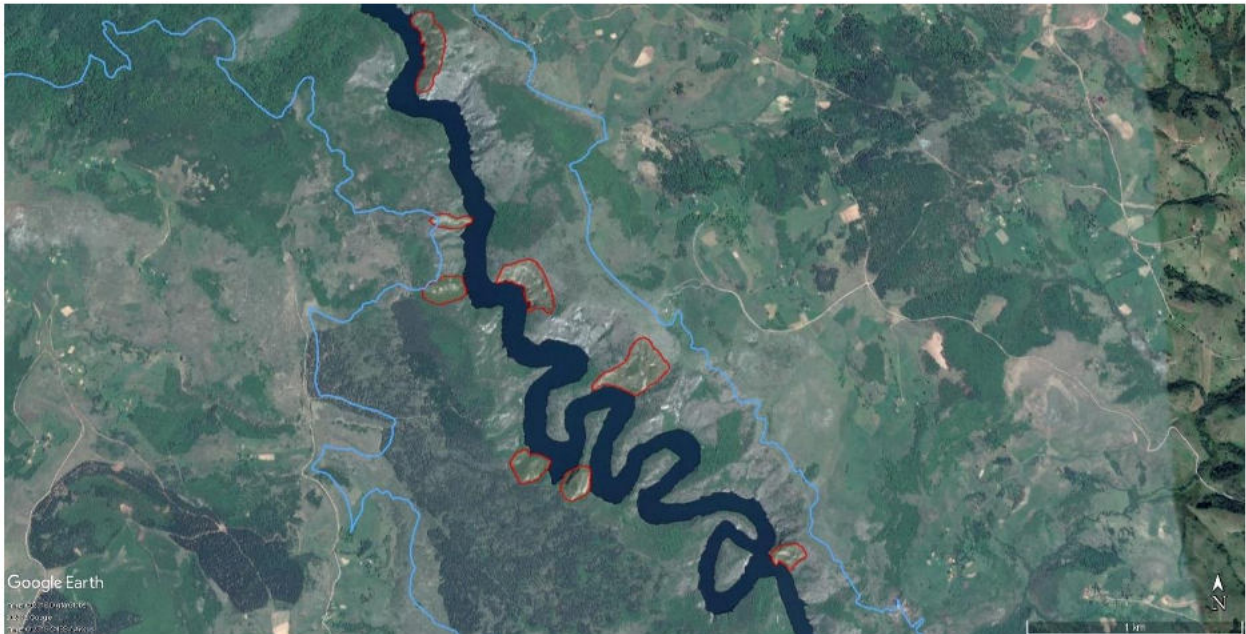
Флору овог подручја чине следеће врсте: *Acer pseudoplatanus*, *Achillea millefolium*, *Alnus glutinosa*, *Alyssum corymbosum*, *Arabis turrata*, *Arenaria serpyllifolia*, *Asplenium trichomanes*, *Convallaria majalis*, *Cornus mas*, *Evonymus verrucosus*, *Filipendula ulmaria*, *Geum urbanum*, *Inula conyza*, *Lythrum salicaria*, *Malva moschata*, *Ostrya carpinifolia*, *Rhamnus fallax*, *Rhamnus tinctorius*, *Salix fragilis*, *Salix purpurea*, *Silene otites*, *Silene pusilla*, *Trifolium campestre*, *Trifolium pratense*, *Veronica beccabunga*, *Veronica serpyllifolia*, *Veronica urticifolia* и др.

Највећи део овог локалитета (експозиције претежно северне и северозападне) обрастао је шибљаком леске и шибљаком црног граба, са смрчком, буквом, јавором, белим бором, црним бором, китњаком, грабом, црним грабом, брезом, јасиком и леском.

Од водоземаца на овом локалитету се могу наћи следеће строго заштићене врсте: *Salamandra salamandra*, *Lissotriton vulgaris*, *Ichthyosaura alpestris*, *Bombina variegata*, *Bufo bufo*, *Bufo viridis*,

Rana temporaria и *Rana dalmatina*, а од гмизаваца: *Emys orbicularis*, *Natrix natrix*, *Natrix tessellata*, *Dolichophis caspius* и *Zamenis longissimus*.

На овом локалитету се могу наћи следеће врсте птица: Обична белогуза (*Oenanthe oenanthe*) и Кос камењар (*Monticola saxatilis*). На следећем приказу дате су локације гнездилишта белоглавих супова:

На зарављеном платоу, једног од меандара који је окренут према Леденој пећини, налази се археолошко налазиште Јеринин град које представља остатке утврђења насталог у XIV или XV веку.

Локалитет „Клисуре Увца” је подељен на четири одвојена локалитета 1а, 1б, 1в и 1г.

Укупна површина локалитета износи 138,86 ha (99,91% у државној и 0,13% у јавној својини).

Локалитет се налази на територији општине: Сјеница (К.О. Доње Лопиже, К.О. Дружиниће, К.О. Горње Лопиже и К.О. Урсуде).

Граница локалитета је описана у Прилогу бр. 11.

2. Локалитет „Клисуре Вељушнице” – Река Вељушница једна од највећих левих, притока Увца, меридијански је оријентисана према долини Увца, са низом кречњачких литица и сипарских плазева. Десну обалу реке чине високе и стрме кречњачке стране обрасле густом шумском вегетацијом. Лева обала је блажа и густо обрасла врбама и зељастом вегетацијом, непосредно уз воду.

Осим долине, посебну геоморфолошку вредност чини више мањих пећина различитих генетских одлика (22 спелеолошка објекта) и импозантни саломно-структурни „Прозор на Мишевачкој равни”. Прозорац одговара пространој шупљини на ивици одсека, пречника горњег отвора 9-12 m, док је доњи отвор бочно на одсеку и има пречник 10 до 18 m. Између ових отвора је кречњачки мост ширине 3 до 4 m. Од регистрованих спелеолошких објеката најзначајнија је пећина Леденица која одговара фрагменту суве карстне каверне фреатских и вадозних услова генезе.

Геолошку подлогу овог локалитета чине стене средњег тријаса – анизијски кат (T₂¹). То су банковити и масивни кречњаци, површински изразито карстификовани.

Значајан палеонтолошки локалитет анизијског ката налази се на ушћу Вељушнице у Увац код места Селиште где је откривена богата фауна фораминифера, ехинодермата и алги у сивим и светлоплавичастим масивним кречњацима.

Клисуре Вељушнице, фото: С. Симић

На делу клисуре у близини ушћа Вељушнице у Увац, на кречњачкој подлози забележене су следеће врсте: *Acer pseudoplatanus*, *Ostrya carpinifolia*, *Cornus mas*, *Rhamnus tinctorius*, *Viburnum opulus*, *Alnus glutinosa*, *Spiraea media*, *Malva moschata*, *Trifolium pratense*, *Asplenium trichomanes*, *Campanula grossekii*, *Arabis procurrens*, *Galium schultesii*, *Veronica urticifolia*, *Stachys silvatica*, *Geranium robertianum*, *Galeopsis speciosa*, *Deschampsia caespitosa* и др.

На овом локалитету, на надморским висинама од 950 до 1.300 m, највећу површину заузимају шибљаци леске 25% и црног граба 20%. Остатак локалитета је под високом шумом смрче (*Piceion excelsae*), која се налази на стрмом, врлетном терену.

Од фауне риба, у реци Вељушници се могу наћи: уклија, двопругаста уклија, поточна мрена, клен, пеш, бркица и сом.

Од водоземаца на овом локалитету се могу наћи следеће строго заштићене врсте: *Salamandra salamandra*, *Lissotriton vulgaris*, *Ichthyosaura alpestris*, *Bombina variegata*, *Bufo bufo*, *Bufo viridis*, *Rana temporaria* и *Rana dalmatina*, а од гмизаваца: *Emys orbicularis*, *Natrix natrix*, *Natrix tessellata*, *Dolichophis caspius* и *Zamenis longissimus*.

На овом локалитету се могу наћи следеће врсте птица: сури орао (*Aquila chrysaetos*), Јаребица (*Perdix perdix*), Велики ронац (*Mergus merganser*), Буљина (*Bubo bubo*) и Велики вранац (*Phalacrocorax carbo*). На следећем приказу дате су локације гнездилишта белоглавих супова на реци Вељушници:

Локалитет „Клисура Вељушнице” је подељен на два одвојена локалитета 2а и 2б.

Укупна површина локалитета износи 256,47 ха (95,45% у државној и 4,55% у јавној својини).

Локалитет се налази на територији општине Сјеница (К.О. Доње Горачиће и К.О. Горње Лопиже) и Нова Варош (К.О. Мишевићи).

Граница локалитета је описана у Прилогу бр. 11.

3. Локалитет „Клисура Кладнице” – Кладница је десна притока Увца. Ушће и доњи ток ове реке су након изградње бране у Растокама потопљени. Клисураста долина Кладнице је усечена у кречњаке са ерозивним одсецима и сипарима који су показатељи значајних колувијалних процеса на долинским странама. Десна страна кањона је огољенија и маркантнија, а са обе стране забележено је и више спелеолошких објеката – окапина и пећина. Појединачно или груписано јављају се два до три мања долинска меандри који су потопљени водом Увачког језера. Геолошку подлогу овог локалитета чине стене средњег тријаса – анизијски кат (Т21), банковити и масивни кречњаци, површински изразито карстификовани.

Клисура Кладнице, фото: М. Тимотић

На појединим деловима клисуре јављају се сипари обрасли јако деградираном и проређеном шикаром изграђеном искључиво од жбунастих врста. Непосредно уз ток Увца, обала је покривена шибљаком леске, док се високо изнад обале простире каменити плато са честим појединачним жбуновима врсте *Rhamnus fallax*. На овом локалитету се могу наћи: *Ostrya carpinifolia*, *Corylus avellana*, *Crataegus monogyna*, *Prunus mahaleb*, *Sorbus aria*, *Cornus mas*, *Juniperus communis*, *Pirus piraster*, *Rosa rubrifolia*, *Rhamnus tinctorius*, *Cytisus procumbens*, *Rubus caesinus*, *Cotoneaster integerrima*, *Minuartia bosniaca*, *Alyssum corymbosum*, *Scabiosa fumaroides*, *Sedum ochroleucum*, *Cynanchum vincetoxicum*, *Sempervivum marmoreum*, *Eryngium palmatum*, *Allium sphaerocephallum*, *Carduus candicans* и др.

Од фауне риба на овом локалитету су забележене следеће врсте: поточна пастрмка, уклија, поточна мрена и пеш.

Од водоземаца на овом локалитету се могу наћи следеће строго заштићене врсте: *Salamandra salamandra*, *Lissotriton vulgaris*, *Ichthyosaura alpestris*, *Bombina variegata*, *Bufo bufo*, *Bufo viridis*, *Rana temporaria* и *Rana dalmatina*, а од гмизаваца: *Emys orbicularis*, *Natrix natrix*, *Natrix tessellata*, *Dolichophis caspius* и *Zamenis longissimus*.

На овом локалитету се могу наћи следеће врсте птица: Пиргаста грмуша (*Sylvia nisoria*), Ружичасти чворак (*Pastor roseus*), Велика стрнадица (*Emberiza calandra*), Велики вранац (*Phalacrocorax carbo*) и Змијар (*Circaetus gallicus*). На следећем приказу дате су локације гнездилишта белоглавих супова на реци Кладници:

Клисуре Кладнице, фото: М. Тимотић

Површина локалитета износи 72,22 ха (66,19% у државној и 24,42% у јавној својини).

Локалитет се налази на територији општине Сјеница (К.О. Урсуде).

Граница локалитета је описана у Прилогу бр. 11.

4. Локалитет „Павловића брод“ – део је Златарског језера. Налази се између бране на Растокама и сужења код падине Дебела глава, стрмих је и непроходних страна, са бројним пећинама и поткапинама, од који је најпознатија Стурићка пећина. Овде се налази низ од 5 до 6 укљештених меандарских кривина на којима је дужина реке од 1,58 km (најкраће растојање) увећана на 3,19 km. Овај локалитет обухвата и клисурасто ушће реке Вршевине у Увац.

Геолошку подлогу овог локалитета чине стене средњег тријаса – анизијски кат (T_2^1), банковити и масивни кречњаци, површински изразито карстификовани.

Клисура Кладнице, фото: М. Тимотић

На овом локалитету се уочавају фрагменти заједница *Quercetum montanum* и *Picetum excelsae serbicum*. Потенцијална шумска вегетација је проређена и деградирана и генерално сведена на зељасте рудералне заједнице. Део локалитета је под шибљаком грабића и леске. Забележено је шездесетак васкуларних биљака као на пример: *Alisma plantago-aquatica*, *Typha latifolia*, *Lathyrus latifolius*, *Capsella bursa-pastoris*, *Erigeron acris*, *Medicago sativa*, *Euphorbia stricta*, *Sonchus asper*, *Carduus candicans*, *Solidago virgaurea*, *Betula pendula* и др.

Од водоземаца на овом локалитету се могу наћи следеће строго заштићене врсте: *Salamandra salamandra*, *Lissotriton vulgaris*, *Ichthyosaura alpestris*, *Bombina variegata*, *Bufo bufo*, *Bufo viridis* и *Rana dalmatina*, а од гмизаваца: *Emys orbicularis*, *Natrix natrix*, *Natrix tessellata*, *Dolichophis caspius* и *Zamenis longissimus*.

На овом локалитету су забележене следеће врсте птица: Руси сврчак (*Lanius collurio*) и Црноглава грмуша (*Sylvia atricapilla*). На следећем приказу дате су локације гнездилишта белоглавих супова на локалитету „Павловића брод“ и Вршевинама:

Локалитет „Павловића брод” је подељен на два одвојена локалитета 4а и 4б.

Површина овог локалитета износи 254,85 ha (80,69% у државној и 19,31% у јавној својини).

Локалитет се налази на територији општине Нова Варош (К.О. Буковик, К.О. Комарани, К.О. Бојетићи, К.О. Дебеља и К.О. Вилови).

Граница локалитета је описана у Прилогу бр. 11.

5. Локалитет „Клисура Тисовице” – долина Тисовице усечена је у масивне кречњаке. Један је од ретких примера појаве наслеђених или укљештених меандара који се у сливу Увца везују за геоморфолошка дешавања ширег обода негбинске котлине. Долинске стране Тисовице су стрме, често вертикалне, поједини делови долине имају одлике кањона. Десна страна клисуре је нешто огољенија и неприступачнија, а њено ушће је потопљено златарском акумулацијом и претворено у рукавац.

Геолошку подлогу овог локалитета чине стене средњег тријаса – анизијски кат (T_2^1), банковити и масивни кречњаци, површински изразито карстификовани.

На левој обали Тисовице, све до уласка у клисуру, јавља се смрчева шума (са мањим групама *Populus tremula* или *Betula pendula*), која је на појединим местима веома сужена. Шума је добро очувана, средње старости, са стаблима висине око 40 m. Забележен је сталан број стабала *Abies alba* (највиши примерци не прелазе висину од 2 m), као и велики број младих индивидуа јеле и смрче. Десна обала Тисовице је прекривена коровско-рудералном вегетацијом карактеристичном за влажна станишта. Три рудералне врсте су доминантне по бројности и величини: *Polygonum lapathifolium*, *Chenopodium polyspermum* и *Atriplex patula*. Могу се наћи мањи комплекси смрчеве шуме по старости сличној са оном на левој обали, али на екстремнијем положају и сувљем станишту. Претпоставља се да је и десна обала била покривена смрчевом шумом која је током времена исечена или уништена: *Picea abies*, *Abies alba*, *Alnus incana*, *Fagus moesiaca*, *Acer pseudoplatanus*, *Acer campestre*, *Betula pendula*, *Crataegus monogyna*, *Corylus avellana*, *Prenanthes purpurea*, *Impatiens noli-tangere*, *Dactylis glomearata*, *Festuca arundinacea*, *Lilium martagon*, *Polypodium vulgare*, *Lamium galeobdolon*, *Actaea spicata*, *Salvia glutinosa*, *Sanicula europaea*, *Scrophularia nodosa*, *Melica uniflora* и др.

Од водоземаца на овом локалитету се могу наћи следеће строго заштићене врсте: *Salamandra salamandra*, *Bombina variegata*, *Bufo bufo*, *Bufo viridis*, *Rana temporaria* и *Rana dalmatina*, а од гмизаваца: *Natrix natrix*, *Natrix tessellata*, *Dolichophis caspius* и *Zamenis longissimus*.

Површина овог локалитета износи 69,21 ha (92,89% у државној и 7,11% у јавној својини).

Локалитет се налази на територији општине Нова Варош (К.О. Горње Трудово и К.О. Дебеља).

Граница локалитета је описана у Прилогу бр. 11.

6. Локалитет „Радоњско језеро” – налази се у северозападном делу заштићеног подручја, у негбинској неогеној котлини. Обухвата бочне стране клисуре на бројним долинским меандрима. Клисура је, у овом делу тока, по рељефу веома изразита, избраздана мноштвом увала и јаруга, што условљава постојање великог броја истакнутих висова. Увац на овом делу тока формира издужене долинске менадре, који су најкраћу могућу дужину реке повећали са 4,33 km на 8,64 km.

Геолошку подлогу овог локалитета чине стене средњег тријаса – анизијски кат (T₂¹). Површински су и изразито карстификовани.

Веgetација је на појединим местима уништена изградњом бране и хидроелектране. Уочавају се фрагменти заједница *Quercetum montanum* и *Picetum excelse serbicum*. Шумска вегетација проређена је и деградирана, сведена на зељасте рудералне заједнице. Забележено је 60-так васкуларних биљака: *Alisma plantago-aquatica*, *Typha latifolia*, *Lathyrus latifolius*, *Capsella bursa-pastoris*, *Erigeron acris*, *Medicago sativa*, *Euphorbia stricta*, *Sonchus asper*, *Carduus candicans*, *Solidago virgaurea*, *Betula pendula* и др.

Површине овог локалитета обрасле су шикаром китњака и шибљаком црног јасена. Ове заједнице се налазе на стрмим теренима, на надморској висини од 800 до 1.100 m.

Радоњско језеро, фото: М. Радаковић

На овом локалитету од фауне риба забележене су следеће врсте: младица, поточна пастрмка, златовчица, уклија, двопругаста уклија, речна мрена, поточна мрена, скобаљ, шаран, пијор, плотица, клен.

Од водоземаца на овом локалитету се могу наћи следеће строго заштићене врсте: *Bombina variegata*, *Bufo bufo*, *Bufo viridis* и *Rana dalmatina*, а од гмизаваца: *Emys orbicularis*, *Natrix natrix*, *Natrix tessellata*, и *Zamenis longissimus*.

На овом локалитету се могу наћи следеће врсте птица: Сиви соко (*Falco peregrinus*), Велики ронац (*Mergus merganser*) и Водомар (*Alcedo atthis*). На следећем приказу дате су локације гнездилишта белоглавих супова на Радоињском језеру:

Локалитет „Радоињско језеро” је подељен на два одвојена локалитета ба и бб.

Укупна површина п локалитета износи 257,86 ха (98,5% у државној и 3,74 у јавној својини).

Локалитет се налази на територији општине Нова Варош (К.О. Негбина, К.О. Радоиња, К.О. Сеништа и К.О. Вранеша).

Граница локалитета је описана у Прилогу бр. 11.

Да би се заштитиле темељне вредности на простору режима I степена заштите важе све забране и ограничења прописане одредбама Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010 – исправка, 14/2016, 95/2018 - др. закон и 71/2021) и Уредбе о режимима заштите („Службени гласник РС”, бр. 31/12).

ЗАБРАЊУЈЕ

- коришћење природних ресурса и изградњу објеката;
- слободну, неконтролисану посету и обилазак, кретање ван постојећих путева и специјално утврђених стаза.

ОГРАНИЧАВА

- радове и активности на научна истраживања и праћење природних процеса;
- контролисану посету у образовне, рекреативне и општекултурне сврхе, а које нису у супротности са циљевима очувања природних вредности;
- спровођење заштитних, санационих и других неопходних мера у случају пожара, природних непогода, удеса, појава биљних и животињских болести и пренамножавања штеточина, уз сагласност Министарства.

3. ОПИС ЛОКАЛИТЕТА – РЕЖИМ ЗАШТИТЕ II СТЕПЕНА И МЕРЕ ЗАШТИТЕ

„Активна заштита, спроводи се на заштићеном подручју или његовом делу са делимично измењеним екосистемима великог научног и практичног значаја и посебно вредним пределима и објектима геонаслеђа”, Закон о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010 – исправка, 14/2016, 95/2018 - др. закон и 71/2021) и Уредба о режимима заштите („Службени гласник РС”, бр. 31/2012)

Локалитети са режимом заштите II степена:

1. „Подручје Увачког и Златарског језера”
2. „Подручје Радоињског језера”

1. Локалитет „Подручје Увачког и Златарског језера” – обухвата водне акумулације Увачког и Златарског језера. Овај локалитет у потпуности окружује локалитете са режимом заштите I степена – „Клисура Увца”, „Клисура Вељушнице”, „Клисура Кладнице”, „Павловића брод” и „Клисура Тисовице”, односно, подручје овог локалитета сачињавају долинске стране Увца и његових притока – Вељушнице, Кладнице и Тисовице, са ерозивним одсечима, стеновитим падинама и деловима покривеним колувијумом. Значајне геоморфолошке појаве и облици су остењаци, фрагменти карстних канала у оквиру секундарних односа карстификације према речним долинама, као и појаве импозантних урниса (код Мрчког потока). У овој зони забележене су и појединачне појаве фрагмената одсечених речних меандара и флувијалних нивоа.

Радоињско језеро, фото: М. Радаковић

У највећем делу тока Увца заступљени су банковити и масивни кречњаци анизијског ката (T_2^1). Простор око Златарског језера „пресечен” је појасом јурских седимената ($J_{2,3}$) који су представљени дијабаз рожначком формацијом. Северни део припада ултрамафитском масиву Златибора који је претежно харцбургитског (*ae*) састава.

Овај локалитет обухвата водне акумулације: А) Увачко језеро настало преграђи-вањем Увца на локалитету Растоке, на 985 m н.в. Ова акумулација је издужена, мале ширине, разуђених обала са много залива који представљају потопљена ушћа притока Увца, попут: Кањевске реке, Чајка, Вељушнице, Мићираце и Кладнице и Б) Златарско језеро формирано код насеља Кокин Брод на 805 m н.в., изградњом бране у ерозивном проширењу Увца, у близини ушћа реке Злошнице.

Вегетацијски покривач чине проређене шуме, жбунасто – шикараста вегетација, заједнице на отвореним камењарима и сипарима. Од некадашњих шумских заједница типа *Quercetum montanum* Šternj. et Jov. и *Piceetum excelsae serbicum* Rud. могу се срести само спорадични и деградирани остаци. Травне површине су флористички разноврсне, развијене између остатака шумске вегетације и стеновитих терена. Кречњачке стене и камењари су са значајним уделом отворених површина са slabим вегетацијским покривачем. Поред водених површина, постоје други извори – појила. Међу типичном флором овог подручја констатовано је присуство следећих таксона (Вељић 2001): *Euphorbia stricta*, *Galeopsis speciosa*, *Galium schultesii*, *Glyceria notata*, *Gratiola officinalis*, *Helianthemum nummularium subsp. nummularium*, *Hieracium gentile*, *Juncus articulatus*, *Lathyrus latifolius*, *Medicago sativa*, *Melampyrum sylvaticum* и др.

У јужном делу локалитета на потезу Процел – Крш – Главница – Козлинац – Дервента, на подручју око реке Вељушнице, као и у клисури Увца и Кладнице, заступљен је шибљак леске (на 1.000 до 1.200 m н.в.) Подручје које се налази на надморским висинама од 1.100 до 1.300 m обрасло је шумом смрче. Састојина смрче је разнодобна, чиста и потпуног склопа. На овом делу локалитета присутне су и шуме брезе и јасике (1.000 до 1.200 m). Састојина је једнодобна, мешовита и потпуног склопа. Овде се налазе и мање површине под шумом букве. У централном и северном делу локалитета око Златарског језера и на деловима око реке Тисовице простор је обрастао шумом смрче (900 до 1.200 m). Састојина је очувана, разнодобна, чиста, потпуног до густог склопа старости око 70 година. Поред шуме смрче јављају се и шуме китњака и шуме цера (900 до 1.100 m н.в.) које су очуване, једнодобне, ретког до потпуног склопа, старости око 80 година.

На овом подручју се од фауне риба налазе: младица, поточна пастрмка, уклија, двопругаста уклија, речна мрена, поточна мрена, сребрни караш, скобаљ, шаран, кркуша, плотица, бодорка, клен, манић и сом.

Од водоземаца на овом локалитету се могу наћи следеће строго заштићене врсте: *Bombina variegata*, *Bufo bufo*, *Bufo viridis* и *Rana dalmatina*, а од гмизаваца: *Emys orbicularis*, *Natrix natrix*, *Natrix tessellata*, и *Zamenis longissimus*.

На овом локалитету су забележене следеће врсте птица: Црна жуна (*Dryocopus martius*), Сива жуна (*Picus canus*), Модроврана (*Coracias garrulus*), Еја ливадарка (*Circus pygargus*), Сури орао (*Aquila chrysaetos*), Шумска сова (*Strix aluco*), Гаћаста кукумавка (*Aegolius funereus*) и Обична траварка (*Saxicola rubetra*). На следећем приказу дате су локације гнездилишта белоглавих супова на Златарском језеру:

На овом локалитету се налази утврђено непокретно културно добро – *Мост на Увцу у засеку Жвале*. Такође, овде су смештена и следећа културна добра под претходном заштитом: *Центар села Штитково, Ојковица – сеоска школа, Куће Мушана и Хида Папића, Црква Св. Георгија и Стара школа у Доњим Лопижама*. На подручју овог локалитета налазе се и следећа археолошка налазишта: *Црквина у Варкашевини, Црквина у Дебељи, Манастир Трудово, Грчко гробље у Штиткову, Сеоско гробље и Грчко гробље у Доњим Горачићима*.

Површина овог локалитета износи 4.356,47 ха (41,18% у државној, 29,35% у приватној, 29,41% у јавној и 0,06% у мешовитој својини).

Локалитет се налази на територији општина: Сјеница (К.О. Чедово, К.О. Доње Горачиће, К.О. Доње Лопиже, К.О. Дружиниће, К.О. Горње Лопиже, К.О. Кладница, К.О. Крстац и К.О. Урсуде) и Нова Варош (К.О. Акмачићи, К.О. Амзићи, К.О. Божетићи, К.О. Буковик, К.О. Бурађа, К.О. Дебеља, К.О. Горње Трудово, К.О. Комарани, К.О. Мишевићи, К.О. Ојковица, К.О. Радијевићи, К.О. Трудово, К.О. Вилови и К.О. Вранеша).

Из овог локалитета изузимају се површине зона које су обележене бројевима од 1 до 11, јер се налазе у режиму заштите III степена.

Граница локалитета је описана у Прилогу бр. 12.

2. Локалитет „Подручје Радоињског језера“ – обухвата водено огледало Радоињског језера и појас око режима заштите I степена - локалитета „Радоињско језеро“, односно захвата шире долине стране Увца око укљештених меандара захватајући и део скрашћене површи са вртачама код Коловоза.

У највећем делу тока Увца заступљени су банковити и масивни кречњаци анизијског ката (T_2^1). Северни део припада ултрамафитском масиву Златибора који је претежно харцбургитског (*ae*) састава.

Шумски покривач је местимично добро развијен, представљен вегетацијом храстових шума и шикара (тип *Quercus-Carpinetum serbicum* Rud., шикаре са *Ostrya carpinifolia*), док су на дну клисуре развијени врбаци (*Salicetum albae* Issl), шумарци јове (*Rubeto-Alnetum glutinosae*

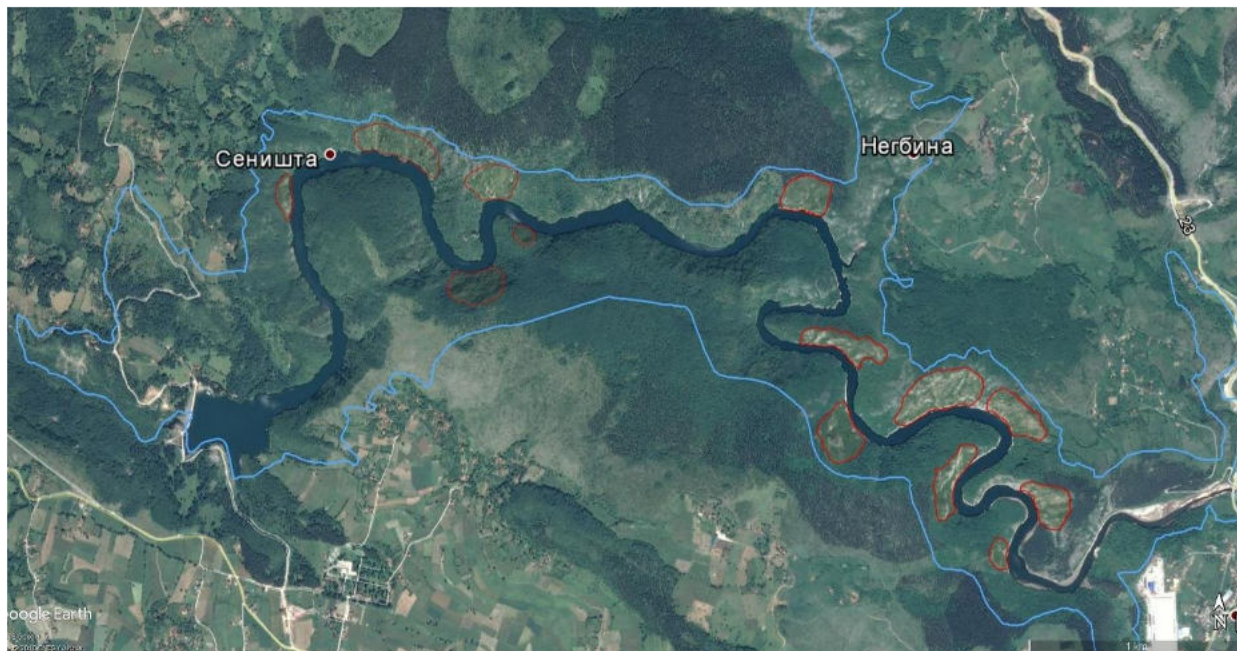
Petković et al.; *Oxali-Alnetum incanae* Blečić), а има и култура борових шума и појединачних борова по стенама (Вељић, 2001). Шикаре су са хростовима и другим врстама. На стаништима са екстремнијим условима руј гради своје шибљаке као трајне стадијуме. Површине шумског покривача у државном власништву представљене су састојинама шикара и шибљака са црним бором, китњаком, грабом и црним грабом. Поред ксерофилних травњака карактеристичних за клисуру реке Увац, важно је истаћи и местимично присуство станишта влажних ливада на јужним деловима подручја. Станишта серпентинитских камењара, стена и блокова (*Halascyetalia sendtneri* Rt.) су местимично са врло оскудном вегетацијом. Стрма, снажно еродирана каменита и стеновита подручја обрастају формацијама у којој важну улогу има ниска, жбунаста и ендемична млечика *Euphorbia glabriflora*.

На високим и стрмим кречњачким литицама и сипарима јављају се деградирани стадијуми шумских заједница шикаре китњака (750 до 1.000 m). Поред шикара део локалитета је под шибљаком црног граба који се јавља на странама и стрмим теренима уједначеног нагиба.

На овом подручју се од фауне риба налазе: младица, поточна пастрмка, уклија, двопругаста уклија, речна мрена, поточна мрена, сребрни караш, скобаљ, шаран, кркуша, плотица, бодорка, клен, манић и сом.

Од водоземаца на овом локалитету се могу наћи следеће строго заштићене врсте: *Bombina variegata*, *Bufo bufo*, *Bufo viridis* и *Rana dalmatina*, а од гмизаваца: *Emys orbicularis*, *Natrix natrix*, *Natrix tessellata*, и *Zamenis longissimus*.

На овом локалитету су забележене следеће врсте птица: Црна жуна (*Dryocopus martius*), Сива жуна (*Picus canus*), Модроврана (*Coracias garrulus*), Еја ливадарка (*Circus pygargus*), Сури орао (*Aquila chrysaetos*), Шумска сова (*Strix aluco*), Гаћаста кукумавка (*Aegolius funereus*) и Обична траварка (*Saxicola rubetra*). На следећем приказу дате су локације гнездилишта белоглавих супова на Радоињском језеру:

На овом локалитету, у Радоињи, налазе се следећи археолошки локалитети: *Ђирковића црквина*, *Пут према брани* и *Градина*.

Површина овог локалитета износи 366 ha (44,09% у државној, 37,62% у приватној и 18,29% у јавној својини).

Локалитет се налази на територији општине Нова Варош (К.О. Негбина, К.О. Радоиња и К.О. Вранеша).

Граница локалитета је описана у Прилогу бр. 12.

Да би се заштитиле темељне вредности на простору режима II степена заштите важе све забране и ограничења прописане одредбама Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010 – исправка, 14/2016, 95/2018 - др. закон и 71/2021) и Уредбе о режимима заштите („Службени гласник РС”, бр. 31/12).

ЗАБРАЊУЈЕ

- изградња викендица и других породичних објеката за одмор,
- изградња септичких јама пропусног типа и свако испуштање отпадних и осочних вода у водотоке и земљиште,
- постављање ветрогенератора и изградња ветропаркова,
- површинска и подземна експлоатација минералних сировина,
- формирање позајмишта и/или отварање каменолома,
- извођење геолошких истраживања која подразумевају израду истражних објеката (бушотине, раскопи, усеци, засеци и сл.),
- извођење свих врста истраживања хеликоптером и другим врстама ваздухоплова, изузев у научно истраживачке сврхе и за потребе чуварске службе, уз посебне услове,
- изградња рударских објеката,
- изградња објеката за рециклажу и спаљивање отпада и образовање депонија отпада,
- измена морфологије терена, односно извођење радова који би могли да униште или наруше геоморфолошке и хидролошке карактеристике подручја,
- превођење вода из једног слива у други и измена хидродинамичких карактеристика и режима потока и река, као и сви други радови и интервенције које могу утицати на измену хидролошког режима подземних и површинских вода,
- изградња хидротехничких објеката (брана–акумулација), преграђивање и регулација водотока, као и изградња хидроелектрана,
- промена намене водног земљишта,
- улазак у спелеолошке објекте, пећине и јаме, без одобрења управљача и пратње одговарајућег водича,
- ломљење, изношење и друго оштећивање пећинског накита,
- бацања смећа и отпада у јаме,
- хватање, узнемиравања, изношење и убијања представника пећинске фауне,
- чиста сеча шума која није планирана као редован вид обнављања шума осим у случајевима прописаним Законом,
- уношење алохтоних врста биљака осим врста шумског дрвећа којима се газдује по посебним основама,
- уношење инвазивних врста,
- паљење ватре, осим на местима одређеним за ту намену,
- сеча појединачних стабала велике старости и импозантних дендрометријских карактеристика,
- обављање интервенција и активности које неповољно утичу на станишта или строго заштићену дивљу врсту биљака и животиња, чије присуство је утврђено истраживањем подручја. Забране се дефинишу прописивањем мера заштите у оквиру посебних услова заштите за дате врсте и њихова станишта,

- постављање табли и других обавештења на стаблима,
- неконтролисано сакупљање лековитог биља,
- све радње и активности којима се угрожава фауна риба и ремети њихов мрест, раст, исхрана и кретање;
- рекреативни риболов на свим водотоцима који се уливају у Увачко, Златарско и Радоињско језеро (Увац, Дубоки поток, Горачанска река, Вељушница, Кладница, Вршевина, Тисовица, Трудовачка река, Злошница и Негбинска река са притокама) изузев реке Вапе;
- рекреативни риболов у Увачком, Златарском и Радоињском језеру у кањонском делу непосредно уз режим заштите I степена, у периоду гнезђења белоглавих супова од 01. јануара до 01. јула текуће године;
- приступ, задржавање и снимање птица (младунаца и одраслих јединки белоглавог супа и других ретких и угрожених врста) на хранилишту и гнездима, на удаљености мањој од 250 m, осим у научноистраживачке сврхе и за потребе чувања заштићеног подручја од стране чуварске службе,
- слободно кретање у близини гнезда и око хранилишта, осим у научноистраживачке сврхе и за потребе чувања заштићеног подручја од стране чуварске службе,
- постављање осматрачница и видиковаца за посетиоце у непосредној близини гнезда белоглавих супова, сурога орла, орла змијара, сивога сокола, буљине и других строго заштићених и угрожених врста птица,
- употребу пловила на Увачком и Радоињском језеру у периоду од 15. новембра до 1. маја, осим пловила чуварске службе и за потребе научних истраживања,
- употреба и кретање пловила без пратње чувара или одговарајућег одобрења Управљача,
- употреба пловила (осим чуварске службе) на ушћима и рукавцима речних токова (Тисовица, Вељушница и Кладница) као акумулацијама,
- сакупљање и стављање у промет свих врста биљака и животиња из уредбе којом се уређује стављање под контролу коришћења и промета дивље флоре и фауне,
- сакупљање, оштећење, хватање, убијање и узнемиравање свих врста биљака и животиња из правилника којим се прописује проглашење и заштита строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива,

ОГРАНИЧАВА

- традиционално коришћење камена, глине и другог материјала за локалне потребе,
- формирање шумских и пољопривредних монокултура,
- уношење врста страних за дивљи биљни и животињски свет подручја у коме се налази заштићено подручје,
- извођење геолошких истраживања која подразумевају израду истражних бушотина осим бушотина које служе за водоснабдевање становништва,
- подземну експлоатацију минералних сировина – улаз у рударске просторије мора бити формиран изван режима заштите II степена,
- каптирање извора за потребе водоснабдевања постојећих домаћинстава,
- газдовање шумама и шумским земљиштима утврђеним у плановима и основама газдовања шумама, газдовање блиско природном, којима се обезбеђује одржавање постојећих шумских екосистема и побољшање њиховог састава, структуре и здравственог стања, очување разноврсности и изворности дрвећа, жбуња и осталих биљних и животињских врста у шумским састојинама,
- сечу обнављања шума мањим интензитетом у више наврата,
- примену одговарајућих биолошких мера против фитопатолошких и ентомолошких обољења шума,
- активности везане за унапређење популација ретких и угрожених биљних и животињских врста,

- контролисану посету у образовне, рекреативне и општекултурне сврхе,
- спровођење активности у оквиру научно-истраживачких радова и праћење природних процеса,
- спровођење одговарајућих мера противпожарне и противерозине заштите,
- уклањање ниског растиња сходно орографији терена ради омогућавања несметаног пролаза дуж клисура и кањона, на постојећим путевима и стазама,
- изградњу објеката туристичког смештаја, угоститељства, туристичке инфраструктуре на изградњу мањих објеката за презентацију природних вредности или мањих објеката у традиционалном стилу,
- изградњу објеката саобраћајне, енергетске, комуналне и друге инфраструктуре, стамбених и економских објеката пољопривредних газдинстава локалног становништва и шумских газдинстава, у складу са важећом планском документацијом, и то на објекте који не утичу негативно на положај животињских или биљних врста, њихових станишта, природних вредности и лепоту предела,
- изградњу објеката за конвенционално гајење домаћих животиња и дивљачи у оквиру постојећих сеоских домаћинстава односно у складу са важећим ловним основама за предметно подручје,
- реконструкцију постојећих стамбених, помоћних и пољопривредних објеката локалног становништва, у постојећим габаритима,
- примену хемијских средстава на употребу вештачких ђубрива на обрадивим површинама, а за хемијска средства за заштиту биља уз сагласност Министарства,
- риболов у научноистраживачке сврхе и рекреативни риболов у реци Вапи и на Увачком, Златарском и Радоињском језеру у складу са прописима и планским документима из области заштите и одрживог коришћења рибљег фонда.

4. ОПИС ГРАНИЦА – РЕЖИМ ЗАШТИТЕ III СТЕПЕНА И МЕРЕ ЗАШТИТЕ

„Проактивна заштита, спроводи се на заштићеном подручју или његовом делу са делимично измењеним и/или измењеним екосистемима, пределима и објектима геонаслеђа од научног и практичног значаја”, Закон о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010 – исправка, 14/2016, 95/2018 - др. закон и 71/2021) и Уредба о режимима заштите („Службени гласник РС”, бр. 31/12).

„У III степену заштите могу се вршити управљачке интервенције у циљу рестаурације, ревитализације и укупног унапређења заштићеног подручја, развој села и унапређење сеоских домаћинстава, уређење објеката културно-историјског наслеђа и традиционалног градитељства, очување традиционалних делатности локалног становништва, селективно и ограничено коришћење природних ресурса и простора уз потребну инфраструктурну и другу изградњу”, Закон о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010 – исправка, 14/2016, 95/2018 - др. закон и 71/2021) и Уредба о режимима заштите („Службени гласник РС”, бр. 31/12).

У режиму III степена заштите налази се територија Специјалног резервата природе „Увац” која није под режимима заштите I и II степена.

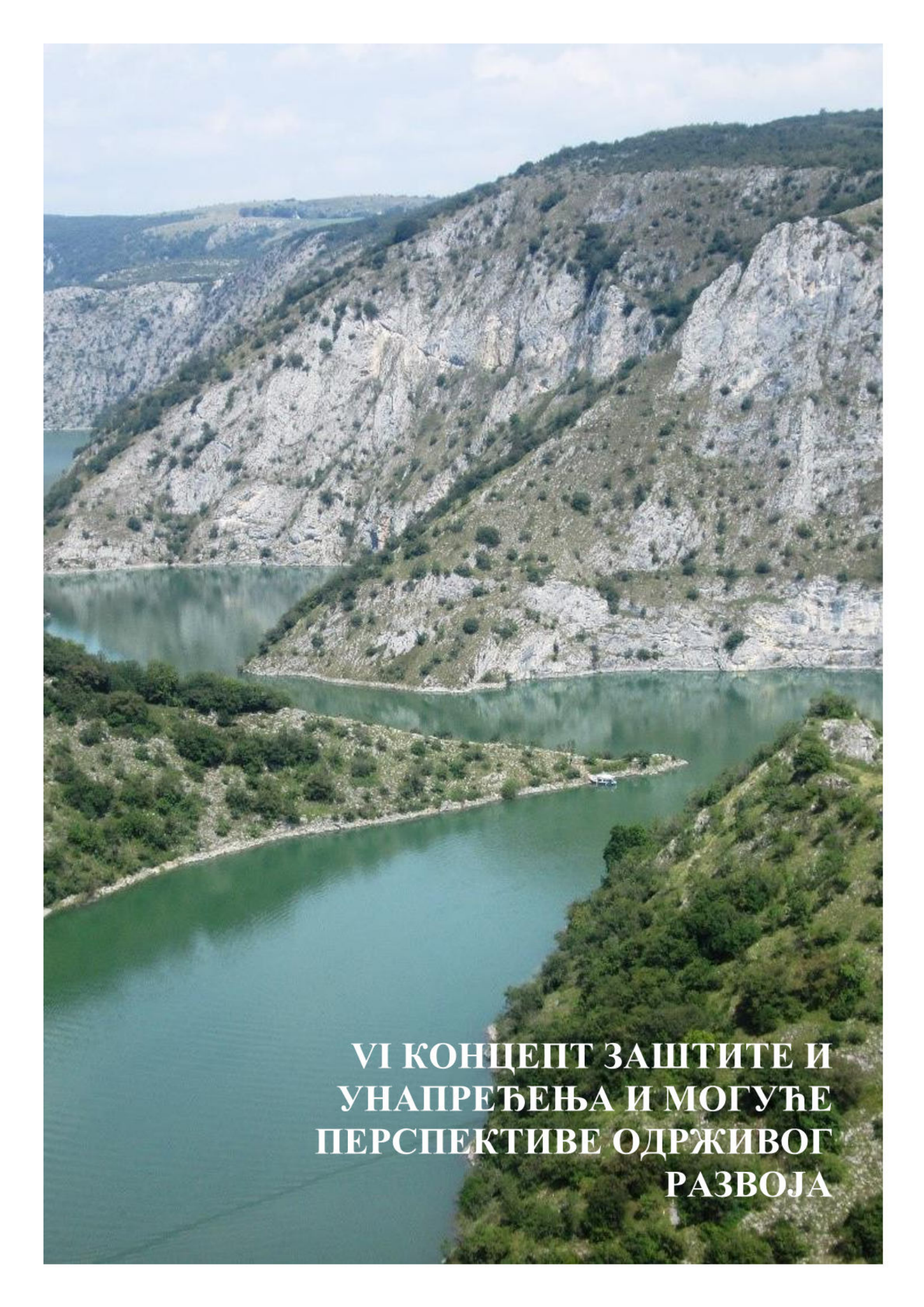
Да би се заштитиле темељне вредности на простору режима III степена заштите важе све забране и ограничења прописане одредбама Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010 – исправка, 14/2016, 95/2018 - др. закон и 71/2021) и Уредбе о режимима заштите („Службени гласник РС”, бр. 31/12).

ЗАБРАЊУЈЕ

- изградњу објеката на површинама, односно у зонама обележеним у графичком прилогу (карта 6: Карта зона заштите) бројевима од 1 до 11,
- изградњу објеката (викендица, стамбених и туристичких) осим на грађевинским површинама утврђеним планском документацијом,
- образовање депонија,
- слободно испуштање отпадних и загађујућих вода у водотоке,
- отварање нових мајдана техничког камена унутар заштићеног подручја, осим уколико се материјал таквих или сличних карактеристика не може наћи на подручју изван граница заштићеног подручја, или је исти привременог карактера просторно и временски строго ограничен а користи се за побољшање услова живота локалне заједнице (изградња и одржавање локалних саобраћајница и сл.),
- експлоатација минералних сировина у зонама непосредне и уже заштите изворишта водоснабдевања, на подручјима или у близини подручја намењеног туризму, на подручју или у близини заштићене околине непокретних културних добара,
- изградња енергетских објеката и мини хидроелектрана на водотоцима,
- уништавање и сакупљање јединки строго заштићених и заштићених биљних и животињских врста, као и њихових станишта,
- пустошење и крчење шума, као и чиста сеча шума, која није планирана као редован вид обнављања шума,
- сеча појединачних старих стабала, импозантних дендрометријских карактеристика, значајних за очување биодиверзитета и културног наслеђа,
- уношење алохтоних врста;
- рекреативни риболов на свим водотоцима који се уливају у Увачко, Златарско и Радоињско језеро (Увац, Дубоки поток, Кладница, Вршевина, Тисовица, Трудовачка река, Негбинска река и Марића река са притокама – ово може а не мора) изузев реке Вапе;
- риболов на липљена, поточну мрену, пијора, пеша, великог вијуна, речног и поточног рака;

ОГРАНИЧАВА:

- подземна експлоатација минералних сировина на већ постојећем експлоатационом пољу које је у власништву РО Рудник магнезита „Магнезит” из Ужица,
- газдовање шумама и шумским земљиштима у складу са плановима и основама газдовања шумама,
- начин газдовања на површинама на којима се истраживањима потврди присуство строго заштићених дивљих биљних и животињских врста које су ретке и угрожене и за које су потребне додатне мере заштите. Ограничења и забране дефинишу се прописивањем мера заштите у оквиру посебних услова заштите за дате врсте и њихова станишта,
- риболов у научноистраживачке сврхе;
- рекреативни риболов на реци Вапи у складу са прописима и планским документима из области заштите и одрживог коришћења рибљег фонда;
- сакупљање биљних врста за које се добија дозвола за сакупљање и коришћење у комерцијалне сврхе од Министарства заштите животне средине на основу Уредбе о стављању под контролу коришћења и промета дивље флоре и фауне („Службени гласник РС“, бр. 31/2005, 45/2005, 22/2007, 38/2008, 9/2010, 69/2011 и 95/2018 –др. закон)

**VI КОНЦЕПТ ЗАШТИТЕ И
УНАПРЕЂЕЊА И МОГУЋЕ
ПЕРСПЕКТИВЕ ОДРЖИВОГ
РАЗВОЈА**

1. КОНЦЕПТ ЗАШТИТЕ

Концепт заштите Специјалног резервата природе „Увац” односи се на очување популације белоглавих супова, који представљају највећу репродуктивну групу ове врсте на Балкану. На овом подручју занимљивих морфолошких, хидролошких и генетских обележја срећу се и друге ретке и угрожене врсте птица, као и строго заштићене, реликтне и ендемичне биљне и животињске врсте. Такође, ово је простор геоморфолошких и хидролошких феномена изразито дисецираних терена, са маркантним долинама кањонског и клисурастог типа, великим воденим површинама, као и изузетно значајним и добро очуваним објектима споменичког и етно наслеђа. Природне и створене вредности представљају основу за заштиту и проглашење заштићеног подручја у категорији специјалног резервата природе.

На простору који се предлаже за заштиту неопходно је успоставити, у складу са чланом 35. Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010 – исправка, 14/2016, 95/2018 - др. закон и 71/2021) и Уредбом о режимима заштите („Службени гласник РС”, бр. 31/2012) режиме заштите I, II и III степена.

Подручја под режимом заштите I степена заузимају укупну површину од 1.048 ha (8,85 % укупно заштићене површине). Налазе се на шест изолованих локалитета унутар природног добра: „Клисура Увца”, „Клисура Вељушнице”, „Клисура Кладнице”, „Павловића брод”, „Клисура Тисовице” и „Радоињско језеро” на којима се примењује „строга заштита, којом се омогућавају процеси природне сукцесије и очувања станишта и животних заједница у условима дивљине”.

Подручја под режимом заштите II степена заузимају укупну површину од 4.726 ha, (39,89% укупно заштићене површине). Налази се на две изоловане локације унутар природног добра: „Подручје око Увачког и Златарског језера” и „Подручје око Радоињског језера”, у делимично измењеним екосистемима великог научног и практичног значаја. У овом режиму могу се остваривати управљачке интервенције у циљу рестаурације, ревитализације и укупног унапређења природног добра без последица по примарне вредности њихових природних станишта, популација и екосистема.

Подручја под режимом заштите III степена заузимају укупну површину од 6.071 ha (51,26% укупно заштићене површине) и обухватају територију Специјалног резервата природе „Увац” која није под режимима заштите I и II степена. Овај режим подразумева проактивну заштиту на заштићеном подручју или његовом делу са делимично измењеним и/или измењеним екосистемима, пределима и објектима геонаслеђа од научног и практичног значаја.

Радови ван заштићеног простора за које се основано претпоставља да могу имати неповољне и штетне последице на заштићено добро, Специјални резерват природе „Увац”, подлежу процедури израде Студије процене утицаја и добијања сагласности у складу са Законом о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010 – исправка, 14/2016, 95/2018 - др. закон и 71/2021).

Ближе услове одржавања реда и понашања власника и корисника земљишта и посетилаца на заштићеном подручју, утврдиће Управљач посебним актом по претходно прибављеним условима и мишљењу Завода за заштиту природе Србије.

2. СМЕРНИЦЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ

У циљу доследног спровођења мера и концепта заштите, заснованих на капацитетима и примарним функцијама неопходно је обезбедити:

- финансијску подршку и формирање стручног кадра,
- доношење програмских и планских докумената и њихову верификацију,
- координацију рада управљача, корисника природног добра, службе заштите природе и надлежних органа,
- израду Плана управљања и годишњег плана управљања (у року 6 месеци од дана ступања на снагу акта о заштити),
- израду Програма развоја туризма ширег подручја којим ће се валоризовати укупно природно и културно-историјско наслеђе и у потпуности активирати постојећи туристички капацитети,
- израду Правилника о унутрашњем реду и чуварској служби.

По доношењу наведених програма и аката, или упоредо са њима, управљач ће предузети активности за реализацију приоритетних задатака као што су:

- обележавање границе заштићеног природног добра и зона са режимима заштите у сарадњи са Заводом за заштиту природе Србије, а ускладу са Правилником о обележавању заштићених природних добара („Службени гласник РС” бр. 30/92, 24/94 и 17/96),
- утврђивање имовинско правних односа,
- израда програма истраживања и праћења стања на заштићеном природном добру, а које се односе на:
  - картирање станишта и предузимање мера заштите угрожених врста које су у категорији строго заштићених врста дивљих, биљних и животињских врста Србије,
  - заштиту локалитета са очуваном вегетацијом и флором кроз различите облике „на месту заштите” (in situ),
  - усвајање стратегије адаптивног управљања природним ресурсима, као користан механизам за формирање целовитог приступа у управљању природним ресурсима и вредностима,
  - перманентно праћење квалитета животне средине по свим параметрима,
  - усвајање биомониторинга система који се базира на GIS технологији која омогућава повезивање података о распрострањењу промена биолошких параметара.

Изградња објеката:

- Применити стандарде изградње по угледу на развијене земље у којима се за заштићена подручја даје норматив од 9 корисника по хектару.
- Не планирати градњу на рачун постојећих шумских комплекса.
- Разрешити питање евакуације фекалних и отпадних вода – предвидети минимум преливне, непропусне септичке јаме.
- За јавне објекте и објекте са туристичким смештајем обавезна је уградња уређаја за пречишћавање отпадних вода.
- Преиспитати граничне капацитете коришћења простора, који се односе на планирану намену (туристичко-рекреативна), а омогућавају заштиту ресурса. У том смислу обратити пажњу на нормативе. Капацитете применити и у инфраструктурној опремљености.
- Изграђене површине не смеју бити компактне, већ развијене и колико је више могуће заклоњене високом вегетацијом. Уклапање у конфигурацију терена је неопходно.

- При реонизацији изградње узети у обзир закључке о инжењерско-геолошким карактеристикама терена, који су индикативни и за став у вези заштите природе и предеоних карактеристика. Изградња на простору непосредно уз обале водотока, ливаде и видиковце, условно је могућа са инфраструктурним опремањем и за мање објекте и сл.
- Сви објекти (јавни, угоститељски, индивидуални) треба да имају обезбеђене паркинг просторе и уређене зелене површине.
- Дозвољена је реконструкција, доградња и адаптација објеката за стално настањено становништво (посебно пољопривредна домаћинства). На овим парцелама могуће је дозволити и изградњу помоћних објеката према истим архитектонским условима, уколико је парцела одговарајућих димензија.
- Дефинисати могуће габарите и архитектонске елементе за изградњу објеката (јавних и индивидуалних). Архитектуру објеката усагласити са квалитетним узорима традиционалне архитектуре овог подручја, при чему је обавезна примена локалних материјала.
- Планом утврдити критеријуме за легализацију објеката. У том смислу, правни основ треба да буде Закон о озакоњењу објеката („Службени гласник РС”, бр. 96/2015).

Инфраструктура:

- У зони заштите изворишта водоснабдевања – појас непосредно уз водотоке (који по Закону о водама има статус јавног добра) треба да остане у природном стању и евентуално уређен за рекреативне активности. Изузетак могу да буду објекти који би били у функцији јавне намене, односно туризма, рекреације, презентације природног добра и тел., али искључиво под условом да буду инфраструктурно опремљени по највишим еколошким стандардима.
- Пешачке и бицикличке стазе треба да задовоље потребе корисника на релацији смештајни капацитети – централни садржаји, као и између појединих неизграђених подцелина које се одликују очуваном природом и посебним природним вредностима (тресетишта, видиковци и др.).
- Мобилијар у природном амбијенту, настрешнице и др. могу се градити искључиво од дрвета, уз преношење локалних узора. Ово се односи и на пешачке мостове, информативне табле и сл.

Пољопривреда:

- Пољопривредну делатност засновати на принципима одрживог развоја и усмерити ка реалним капацитетима подручја, уз истовремено задовољење економских и еколошких интереса.
- Укључивање локалног становништва у развојне пројекте усмерене ка производњи високовредне здраве хране или по могућности органске производње.
- Укључивање сеоских домаћинстава у туристичку понуду и снабдевање туристичких објеката квалитетном храном.
- Сакупљање лековитих и јестивих дивљих биљних врста и гљива треба развијати у обиму у којем се обезбеђује трајни опстанак врста, њихових станишта и животних заједница.
- Едукација локалног становништва о могућностима и предностима производње здраве хране, и одрживог коришћења природних ресурса.

Мере заштите биодиверзитета:

- Као општа мера заштите биолошке разноврсности на природном добру препоручује се доследна примена постојећих мера обухваћених националном законском регулативом: Закона о заштити животне средине и Закона о заштити природе, Правилника о

- проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива, Закона о дивљачи и ловству, као и примена мера из оквира међународних уговора и конвенција прихваћених или ратификованих од стране државе.
- За све врсте са ниском бројношћу популација спровођење мера заштите врсте, које укључују и реинтродукцију и студије мониторинга како би се избегле популационе катастрофе и њихово потпуно нестајање.
  - За све врсте са уском станишном валенцом спровођење мера заштите станишта, а по потреби и обезбеђивање станишних коридора свуда где је то могуће, уз примену претходно предложених мера.
  - За поједине врсте направити посебне програме очувања, са комплексом мера карактеристичним за ту врсту.
  - Будући дугорочни развој ширег подручја Увца засновати на рационалном коришћењу природних предиспозиција читавог краја и постојећим природним ресурсима. Радити на развоју сеоског етно-туризма, и других, специфичних врста туризама усклађених са очувањем темељних природних вредности подручја (авантуристички туризам, ловни туризам, фото-сафари, одмор у очуваној природи, излетнички туризам и сл.), производњи здраве хране. Простор Специјалног резервата природе „Увац” препознат је као једно од еколошки значајних подручја на коме је присутан одређени број приоритетних типова станишта и врста, па је сврстан у еколошку мрежу која је дефинисана Законом о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010 – исправка, 14/2016, 95/2018 - др. закон и 71/2021) и Уредбом о еколошкој мрежи („Службени гласник РС”, бр. бр 102/2010).

Шуме:

- Очувати аутохтону шумску вегетацију на подручју и хоризонталну и вертикалну структурираност шума; тежити ка максималном унапређењу тзв. „високих” шумских састојина и интензивном превођењу (конверзији) постојећих састојина у изданаčким шумама у високи узгојни облик; очувати стара стабла и вегетацију у нижим спратовима као важним стаништима животињских врста; извршити санацију деградираних шумских комплекса.
- Унапредити стање високих шума путем благовременог и планског извођења сеча као мера неге и обнове шума, а све са циљем повећања дрвне залихе и текућег запреминског прираста по хектару.
- Подизати и неговати аутохтоне састојине лишћара на површинама и стаништима које су под деградираним вегетацијским типовима шума као што су изданаčке шуме и у неким деловима шикаре и шибљаци.
- Вршити интензивно превођење (конверзију) постојећих састојина у изданаčким шумама у високи узгојни облик. Том приликом избегавати супституцију врста, а на местима где је могуће ићи на реституцију уз искључиву примену аутохтоних врста са подручја.
- У културама четинара редовно примењивати проредне сече, као начине неге водећи рачуна о старости састојина. С обзиром да су скоро све подигнуте културе густо сађене, неопходно је у старостима састојина од око 20 година започети са спровођењем мешовитих селективних прореда умерене јачине захвата (од око 20% по дрвној запремини) придржавајући се проредног интервала од око 10 година. Познато је и доказано је да у културама само селективне прореди дају пуне ефекте у биолошком смислу, јер једино уз помоћ њих могуће је у састојинама подржавати сва одабрана стабла будућности, а проредом уклонити она која су потиштена, превршена и мишорепана, односно она која више не могу дати добру квантитативну и квалитативну продукцију дрвета.
- У културама четинара које се налазе на земљишту које није у власништву државе, потребно је уз поштовање проредних интервала и одговарајућих врста прореди

изгазовати до краја опходње. То значи, да културе које нису на свом станишту, треба постепено уклањати омогућавајући насељавање околној аутохтоној вегетацији, односно аутохтоним врстама, било лишћара или четинара чија су то природна станишта.

- У зонама са режимом заштите II степена, поред основом предвиђених начина и смерница газдовања шумама, неопходно је спроводити контролисани систем свих врста радова на следећи начин:
  - шумске површине које су одређене као површине заштитног карактера оставити као такве, односно препустити спонтаном начину природне обнове,
  - извршити санацију деградираних шумских екосистема,
  - спроводити одговарајуће мере противпожарне и противерозионе заштите,
  - помоћи природном подмлађивању шума путем мера неге и припрема земљишта у години пуног уroda семена.

Флора:

- Организовати обуку становништва на тему препознавања и сакупљања лековитих биљака са идејом да им се укаже да је то значајан ресурс подручја Увца.
- Организовати манифестације на тему препознавања и сакупљања лековитих биљака и гљива (уз мишљење Завода).
- Осмислити пројекте, ангажовати стручњаке како би се истражила станишта на којима расту орхидеје, урадиле мапе њиховог распрострањења.
- Дуж постојећих шетних стаза поставити информативне табле са истакнутим значајем о присуству орхидеја и потребом очувања њихових станишта.
- Упознати локално становништво са потребом очувања богатих ливадских екосистема некоришћењем вештачких ђубрива, правилним интензитетом и роковима за кошење и испашу. На овај начин би се очувале заједнице високог биодиверзитета, а становништво би имало значајне користи.
- Спроводити мере контроле и сузбијања амброзије. Превентивне методе укључују контролу уноса пољопривредних производа и контролисани трансфер земљишта са регија у којима је амброзија широко распрострањена. Мање популације благовремено механички уклонити (ручно или кошењем до 2 cm изнад земље) у најбољем случају пре цветања и плодоношења. Затим би тај локалитет требало пратити 2-3 године и на исти начин уклонити нове изданке који би никли из заосталог семена у земљишту. У хемијској контроли амброзије користи се већи број хербицида, а најчешћи су глифосфат и 2,4-D.

Фауна риба:

- Предузети мере и активности заштите акватичних екосистема од свих видова загађења, промена хидролошког режима и квалитета воде и деградације станишта.
- Предузети мере и активности заштите фауне риба (забрана уношења страних/алохтоних врста риба, забрана непланског и неадекватног порибљавања, јачање рибочуварске службе итд.).
- Утврдити обавезе, радње и активности свих релевантних субјеката, посебно кроз рад на едукацији становништва и на промоцији заштите и одрживог коришћења фауне риба и очувања акватичних екосистема.
- Обезбедити новчана средства за потребе чишћења и одржавања водотока, функционисања рибочуварске службе и унапређења риболовне воде итд.

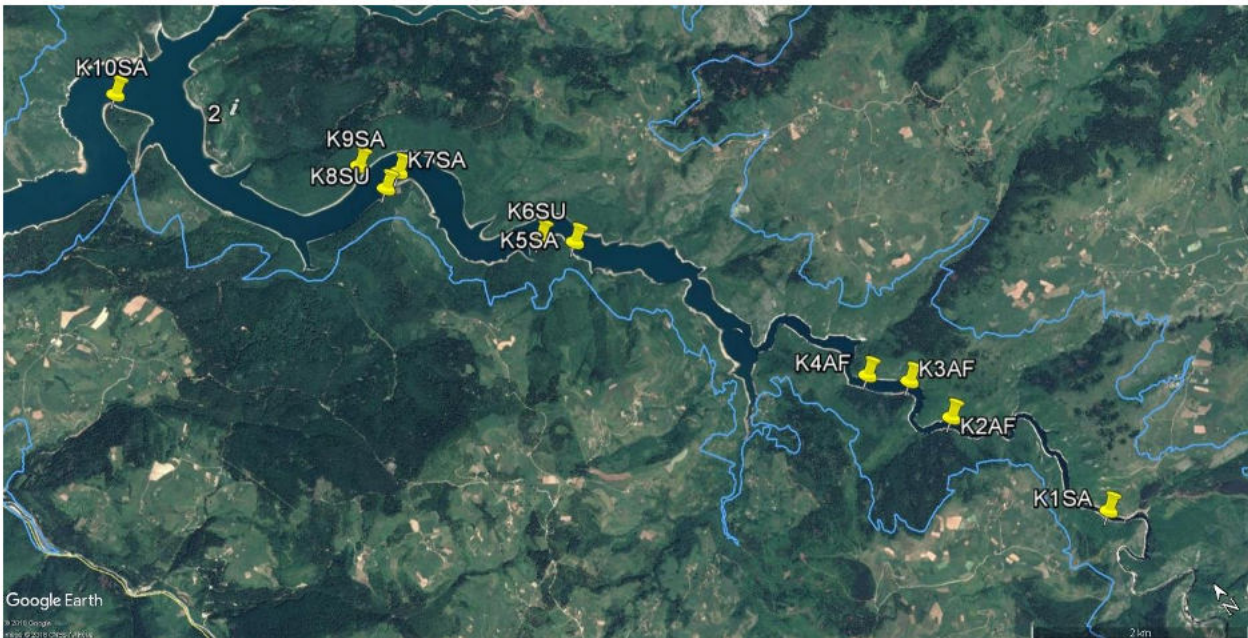
Фауна водоземаца и гмизаваца:

- Као основну меру утврдити едукацију и комуникацију становништва како би се подигао ниво знања и еколошке свести о неопходности очувања ове групе животиња.
- Едукација људи треба да се усмери на препознавање строго заштићених врста, посебно препознавање врста змија. Циљ обуке је да у време интензивнијег појављивања гмизаваца (змија) у насељеним местима могу правовремено и на адекватан начин реаговати. Тиме би се смањио страх становништва и спречило убијање јединки.
- Неопходно је организовати изложбе, мултимедијална предавања, стручне и образовне семинаре и едукативне радионице о значају водоземаца и гмизаваца, односно њихове заштите у склопу заштите природе подручја Увца.

Фауна птица:

Подручје Специјалног резервата природе „Увац” је једно од неколико подручја у Србији где се спроводе мере активне заштите врста. Најобимније и временски најопсежне мере спровођене су за потребе очувања и унапређења популације белоглавог супа, које су дале изузетне резултате.

Поред белоглавог супа, за другу групу врста – ноћне грабљивице из реда сова *Strigiformes*, спроведене су мере постављања вештачких дупљи за гнежђење 2015. године и успостављен је систем праћења. Значајан угрожавајући фактор, за врсте које користе природне шупљине и дупље за гнежђење, представља сечење и изношење стабала са природним дупљама која су делимично или потпуно трула. Зато се прибегава постављању вештачких дупљи. У оквиру овог пројекта, постављено је три типа вештачких дупљи за три врсте сова (*Aegolius funereus*, *Strix uralensis*, *Strix aluco*). На основу досадашњег праћења забележено је коришћење неколико вештачких дупљи, али не и гнежђење. У наредном периоду неопходно је интензивирати праћење и континуирано спроводити даље кораке у оквиру ове мере заштите.

Распоред вештачких дупљи за ноћне грабљивице

Да би се очувала фауна птица неопходно је:

- Спречити деградацију станишта и започети њихову ревитализацију.
- У сврху заштите, управљања и очувања биолошких вредности, а посебно важних локалитета за птице потребно је променити начин газдовања шумама - смањити притисак на поједине важне локалитете за птице и генерално применити мере које имају значај за заштиту птица (очување старих стабала, очување вегетације у нижим спратовима).
- Спречити илегално убијање строго заштићених и заштићених врста птица у оквиру мера и активности на заштити птица, сисара и друге фауне (организовати рад чуварске службе која ће пратити збивања на терену и предузимати одговарајуће мере спречавања и даљег процесуирања починиоца).
- Забрани лов у зонама гнездилишта колонија белоглавог супа, као и у зонама режима првог и другог степена заштите. Контролисани лов би могао да се дозволи само у зони трећег степена заштите као тзв. „традиционални облик људске делатности”.
- Неопходно је спроводити строге мере контроле коришћења опасних биоцида да не би дошло до тровања лешинара и других некрофагих птица. Такође, неопходно је спречавање криволова кроз едукацију ловаца и подизање еколошке свести локалног становништва.
- Предузети мере спречавања узнемиравања птица у зони гнездилишта.
- Спровести истраживања и праћења птица како би се добили комплетнији подаци о присуству, њиховој бројности и проблемима заштите. Она треба да захвате све локалитете, све типове станишта и да се изведу у свим сезонама. Неопходан је посебан чуварски надзор гнезда посебно значајних врста које могу бити предмет пљачке или узнемиравања (белоглавог супа, сурог орла, сивог сокола).
- Промовисати СРП „Увац” као посебно значајно подручје за птице, у смислу промоције посматрања птица као вида рекреације и екотуризма у циљу развијања свести о значају заштите и очувања ретких и угрожених врста.

3. МОГУЋЕ ПЕРСПЕКТИВЕ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА

Да би се очувале и унапредиле природне и предеоне карактеристике Специјалног резервата природе „Увац” неопходна је заштита регионалних и локалних структура кроз очување и унапређење шумских екосистема, отворених пашњака и ливада, линијских зелених коридора, очување и заштиту вода, ревитализацију постојећих објеката народног градитељства, усклађивање изградње инфраструктурних објеката са карактером предела и обезбеђење њиховог коришћења, очување специфичне мреже насеља и др.

Основна карактеристика овог простора, у привредном контексту (типична за већину руралних планинских подручја у Србији) је недовољна развијеност услед демографског пражњења простора, неадекватне старосне структуре, великог процента незапослене и неквалификоване радне снаге, лоше доступности и повезаности насеља, неадекватне искоришћености туристичког потенцијала и недостатка туристичке инфраструктуре, као и одговарајуће урбанистичке документације.

Концепција развоја и унапређења квалитета живота полази од функције интегралног развоја и успостављања одговарајућег степена координације развоја пољопривредне производње и услужних делатности (трговина, туризам, занатство). Неопходно је створити услове који ће активирати природне потенцијале и мотивисати становништво на обнову традиционалног сеоског домаћинства, рурални развој и ревитализацију села.

Постојећи природни и створени ресурси чине солидну основу за даљи развој и унапређење оних економских делатности које би биле базиране на коришћењу постојећих природних ресурса, а у духу концепта тзв. „одрживог развоја”, чиме би биле уједначене потребе за економским напретком и очувањем животне средине и природних вредности и ресурса.

Како су природне вредности и ресурси основни економски потенцијал, развој овог простора се може усмерити у правцу производње органске (здраве) хране и одрживог туризма (екотуризам, спортивно – рекреативни, излетнички, образовни, сеоски и транзитни).

НАУЧНО – ИСТРАЖИВАЧКИ РАД

Подручје Увца представља изузетан научни полигон, о чему сведоче бројна истраживања и научни радови. У будућности треба инсистирати на окупљању научника и стручњака разних профила за рад на овом подручју. Координирано планирање и праћење научно истраживачког рада резултирало би одговорима на многа питања од значаја, смерницама и практичним решењима за будуће управљање заштићеним природним добром. Са научног аспекта значајно је и решавање фундаментално научних питања каква су на пример историја развоја рељефа овог подручја, решавање проблема заступљености и корелације долињске морфологије, различита специјалистичка истраживања у оквиру великих пећинских система и друго.

ПОЉОПРИВРЕДНА ПРОИЗВОДЊА

Развој пољопривредне производње подручја усмерити на пољопривредну производњу високе природне вредности и на тај начин допринети очувању природних станишта биљних и животињских врста подручја. Уз дефинисање смерница развоја спровести програме едукације на којима би се пољопривредним произвођачима указало на предности овако постављеног развојног програма. То подразумева:

- развој сточарства традиционалним начином гајења стоке уз примену принципа организоване испаше,
- интензивну сточарску производњу задржати на тренутно заступљеном нивоу, који још увек није угрожавајући,
- сакупљање лековитог биља и шумских плодова спроводити организовано, применом стандардне процедуре добијања дозволе од надлежног министарства,
- развој ратарске и воћарске производње сагледан кроз примену правила органске пољопривредне производње,
- сертификацију пољопривредних и прехрамбених производа са дефинисаним карактеристикама квалитета производа географског порекла, који могу да се уврсте у сталну хотелијерску понуду подручја или директну продају,
- концентрисану понуду пољопривредних производа удруживањем произвођача и заједничким тржишним наступом.

ТУРИЗАМ

Развој туризма омогућава атрактиван брдско-планински амбијент, велике површине под водом (језера,) очувана природна средина погодна за рекреативне садржаје (пешачке и бицикличке туре), боравак у природи, презентацију и продају домаћих производа (прехрамбени и производи домаће радности), приказивање традиционалних занатских поступака и др. Ограничавајући фактори се односе на недостатак смештајних, угоститељских и пратећих туристичких садржаја.

Туризам је фактор који дефинише самоодрживост и утиче на трансформацију простора ради задовољења потреба модерног туристе. Равнотежа између тежњи за очувањем природне средине и задовољења потреба туризма може се наћи прецизно дефинисаним бројем туриста

које простор може да прими у једном тренутку, а да се не угрози концепт заштите и функционисања природне средине. На основу ових претпоставки треба пројектовати и потребну инфраструктуру, односно планирати локације за смештајне капацитете који се морају ускладити са могућностима очувања стандарда квалитета свих елемената животне средине, посебно воде. Неопходно је задржати постојећи ниво санитарне и комуналне хигијене на целом подручју без обзира на очекивано повећање броја корисника простора.

Одрживи туризам треба да допринесе заштити животне средине, социјалном и економском интегритету и унапређењу природних, створених и културних вредности. Треба да пружи могућност посетиоцима да уче, доживе и разумеју природно наслеђе, и да развију свест о заштити.

Екотуризам представља тржишни сегмент који се базира на вођењу и смештају мањих група људи, уз пратњу специјализованих локалних водича, а у циљу едукације, односно презентације и упознавања специфичних карактеристика и вредности простора. При томе је важно укључивање локалног становништва које ће остваривати корист од екотуризма, јер екотуризам једино на тај начин може остварити свој пуни смисао. Екотуристичке туре су обично излетничког карактера, и одвијају се у виду полудневних, дневних и викенд излета. Треба промовисати коришћење еколошких превозних средстава (бицикли) и пешачење. Неопходно је организовати различите тематске активности, као што су едукативне (пешачке и бициклистичке), планинарске, ботаничке и геолошке туре и сл. Треба укључити фото – сафари и посматрање птица у циљу упознавања и развијања еколошке свести туриста.

Да би се природне лепоте могле туристички валоризовати неопходно је допунити туристичку инфраструктуру: пустити у рад визиторски центар (презентација екосистемске разноврсности, био и геодиверзитет), уредити пешачке стазе и видиковце, постављањем туристичке сигнализације и информативних табли.

Неопходно је радити на промовисању и презентовању природних вредности, културног наслеђа и традиције кроз публикавање различитих врста водича, разгледница, мапа, књига, видео или CD издања. Визиторски центар би могао бити и у функцији организовања тематских еколошких и етнолошких школа, радно истраживачких и еколошких кампова, тематских школа планинске оријентације, лековитог биља и сл, како кроз теоријска предавања тако и кроз теренске провере стечених знања.

Принцип екотуризма би се могао применити и на изградњу смештајних објеката односно екоконачишта, која морају бити аутентичне архитектуре, добро уклопљени у топографију терена, изграђени од природних материјала.

У чврстој вези са екотуризмом је геотуризам, па се може рећи да је геотуризам нови вид екотуризма, Стојановић и Стаменковић (2008). Главни природни потенцијали за реализацију геотуризма су репрезентативни геолошки, хидрогеолошки, геоморфолошки и хидролошки облици. Добром организацијом, геотуризам може вишеструко и позитивно утицати на стање елемената геодиверзитета, допринети популаризацији, очувању и заштите природе. Он се може реализовати кроз следеће активности: предавања са циљем упознавања геолошких и геоморфолошких процеса на овом подручју, уређење геолошких стаза, вођене туре за посетиоце, тематске шетње са водичима, трекинг и друге рекреативне активности у близини геолокација, едукативне активности, итд.

Спортско-рекреативни туризам има потенцијала за развој, посебно активности које минимално утичу на природу – бициклизам и планинарење, у оквиру или ван екотура. Поред тога, заштићено подручје поседује терене који су изузетно погодни за екстремне спортове, као што

је параглајдинг. Постојеће шумске путеве и стазе треба искористити за уређење, обележавање и опремање пешачких и бициклических стаза како би се добио јединствен парк брдског бициклизма у Србији.

Развој риболовних вода у правцу формирања салмонидних риболовних вода, реинтродукције и повећања бројности липљена, као и других врста риба изворних за овај простор омогућио би развој риболовног туризма.

Излетнички туризам такође представља битан сегмент туризма који поседује изузетне потенцијале за развој. Ова врста туризма може пружити веома запажене ефекте, захваљујући повољном положају и близини значајних емитивних центара с једне стране, и бројности мотива, с друге стране. Како би овај вид туризма заживео неопходно је приступити селекцији и организованом развоју најпогоднијих излетишта. У том смислу неопходно је побољшати саобраћајну мрежу до појединих излетишта, опремити локалитете одговарајућим угоститељским, санитарним, комуналним и инфраструктурним објектима, извршити пејзажно обликовање простора око објеката, пазећи да се не наруши екосистем који је у основи излетничке понуде.

Сеоски туризам се може развијати у насељима у границама заштићеног подручја или у ободним насељима. Да би сеоски туризам оживео на овом подручју неопходна је како едукација чланова домаћинства и финансијска подршка, тако и комунална уређеност, техничка и санитарна опремљеност домаћинства.

Транзитни туризам, захваљујући повољном положају у односу на значајне путне правце у близини, могао би да привуче значајан број посетилаца који нису условљени временом и унапред дефинисаним програмом путовања. Велики ограничавајући фактори развоја овог типа туризма су неразвијена инфраструктура, како путна, тако и туристичка која се превасходно односи на туристичку сигнализацију, пропаганду, и многобројне услуге везане за туризам, занатство, трговину и угоститељство.

С обзиром на то да се ради о осетљивом природном простору треба бити опрезан и умерен у прилагођавању природних лепота туристичким потребама. Будући развој смештајних капацитета базирати на подизању квалитета у већ постојећим јединицама у складу са еколошким принципима. Неопходно је утврдити стандарде који ће обухватити минимум стамбене и комуналне опремљености објеката. У том смислу неопходно је извршити одговарајућу туристичку категоризацију домаћинства која желе да се баве туризмом. Размотрити концепт – више мањих објеката у оквиру једног комплекса.

Туристичку понуду би требало базирати на комплементарности ширег подручја ради омогућавања садржајнијег боравка, изграђивањем специфичности којима се ово подручје одликује.

ЗАНАТСТВО

Поред наведеног мора се поменути и развој мале привреде – занатства, које је запостављено и поред значајне историјске традиције. Добром организацијом ове делатности може се обезбедити оригиналност наступа и уметнички квалитет: плетени одевни предмети (џемпери, јакне, хаљине и сл.), предмети од дрвета (бурићи, столице, столиви и др.), метала (прибор за камине, тепсије), керамике (ћупови, посуђе и др.) и коже (ташне, кајишеви и др.).

VII НАЧИН УПРАВЉАЊА

1. НАЧИН УПРАВЉАЊА И ОБАВЕЗЕ УПРАВЉАЧА

У циљу стављања заштићеног добра у функцију и решавања могућих конфликтних интереса, неопходно је одмах приступити:

- Организацији заштите на подручју, која треба да се огледа у покретању следећих активности:
  - спровођење режима и мера заштите, очувања уређења и унапређења природног добра;
  - обележавање границе заштићеног подручја и локалитета у режиму заштите I и II степена;
  - организовање и на адекватан начин опремање чуварске службе;
  - организовање сарадње са службом општине, посебно инспекцијском, службом урбанизма и грађевинарства ради спречавања бесправне изградње;
  - обезбеђивање услова за организовање и реализацију научно – истраживачких, културних, информативно – промотивних, пропа-гандних и других активности
  - стимулисање развоја активности и делатности које су дозвољене на заштићеном подручју, а у складу са принципима одрживог развоја;
  - обезбеђивање услова, мишљења и сагласности од свих надлежних органа, организација и установа за све радове на заштићеном природном добру;
  - организовање сарадње са власницима земљишта на коме се природно добро налази.
- Обезбеђивању планских основа за управљање и уређење подручја, што би подразумевало израду следећих докумената:
  - Плана управљања и Годишњих програма заштите, унапређења и развоја заштићеног добра;
  - приоритетних развојних програма за заштићено подручје, као самосталних докумената или делова програма регионалног развоја.

2. ФИНАНСИРАЊЕ

Финансирање заштићеног подручја биће остварено из буџета Републике, сопствених прихода Управљача и других извора у складу са законом.

3. КАДРОВСКА И ТЕХНИЧКА ОПРЕМЉЕНОСТ УПРАВЉАЧА

Да би одговорио обавезама спровођења заштите и унапређења заштићеног природног добра Управљач мора да располаже одређеним људским ресурсима (кадровима) и одговарајућим техничким средствима (опремљеност).

Кадровска и техничка решења управљања заштићеним природним добрима проистичу из Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010 – исправка, 14/2016, 95/2018 - др. закон и 71/2021) и Правилника о условима које мора да испуњава управљач заштићеног подручја („Службени гласник РС”, број 85/2009).

Кадровске и техничке факторе Управљач обрађује у Плану управљања, имајући у виду напред наведене специфичности и друге факторе. На основу донетог Плана и програма врши реализацију управљачких активности (запошљавање кадрова, набавка опреме). Кадровски и

технички елементи у многоме зависе од Плана управљања, односно његовог обима и врсте планираних активности.

Потребне кадровске и техничке елементе Управљач ће дефинисати на основу Плана управљања, а уз консултације са организацијама и појединцима релевантним за ту област.

4. ПРЕДЛОГ УПРАВЉАЧА

Имајући у виду постојеће стање, проблеме, очекиване активности на заштићеном подручју, постојеће имовинско-правне односе, закључено је да је оптимално решење да за управљача буде одређено Привредно друштво „Резерват Увац” д.о.о. Од посебног је значаја чињеница да ово предузеће има велико искуство у управљању заштићеним подручјем, а поседује и кадровску, стручну и економску оспособљеност.

VIII ЛИТЕРАТУРА

- Анђелковић, М. (1982): Геологија Југославије, тектоника. Завод за рег. геол. и палеонт. РГФ, Београд.
- Васић, В., Џукић, Г., Јанковић, Д., Симонов, Н., Петров, Б. & Савић, И. (1990 – 1991): Прелиминарни списак врста за црвену листу кичмењака Србије. Заштита природе 43 – 44:121 – 132, Београд.
- Васић, В. 1985. Географско распрострањење горске ласте *Hirundo rupestris rupestris*, Scopoli, 1769, у Југославији. Зборник радова о фауни СР Србије 3: 193–208.
- Вељић, М. (2001): Флора маховина реке Увац. Докторска дисертација. Биолошки факултет Универзитета у Београду.
- Вуковић, Т. & Ивановић, Б. (1971): Слатководне рибе Југославије. Земаљски музеј БиХ, Сарајево.
- Гавриловић, Љ., Дукић, Д. (2002): Реке Србије. Завод за уџбенике и наставна средства, Београд.
- Гајић, М. (1968): Флорни елементи Шумадије.- Заштита природе, Београд, 34: 171-201.
- Глушевац, М., Баранац, М. (2008): Стање шума на подручју ШГ „Пријеполје”, Пријеполје, Шумарство, Шуамрски факултет универзитета у Београду.
- Гојгић Д. (1962): Извештај о прегледу терена на прузи Београд – Бар од Пријеполја до Гостуна. Фонд стручних докум. Завода за геол. и геоф. истраживања. Београд.
- Грубач, Б. (1998). Прилог фауни слепих мишева (*Chiroptera*, *Mammalia*) Србије. Заштита природе, 50, 207-214. Београд.
- Грубач, Б. (2000). *Lynx Lynx lynx* (Linnaeus, 1758) in Serbia. Заштита природе, 52/1, 151-173. Београд.
- Грубач, Б., Шеховац, Е. (ед)(2004): Специјални резерват природе Увац. Студија заштите – стручно документациона основа за заштиту. Завод за заштиту природе Србије – рукопис
- Грубач, Б. 1999. Бела кања *Neophron percnopterus* (Linnaeus, 1758) у Србији. Заштита природе 51/2: 123-131.
- Грубач, Б. 2014. Белоглави суп *Gyps fulvus*. Завод за заштиту природе Србије, Београд.
- Грубач, Б., Шеховац, Е. (Група аутора). 2004. Студија заштите – Специјални резерват природе „Увац” – стручно-документациона основа за заштиту природног добра од изузетног значаја. Завод за заштиту природе Србије, Београд.
- Група аутора (1977): Геологија Србије II - 2, стратиграфија, мезозоик. Завод за рег. геол. и палеонт. РГФ, Београд.
- Група аутора (2014): Основа газдовања шумама за ГЈ „Голија-Јавор” (2015-2024), ЈП „Србијашуме”, Биро за планирање и пројектовање у шумарству, Београд.
- Група аутора (2017): Основа газдовања шумама за ГЈ „Дервента-Бабињача” (2018-2027), ЈП „Србијашуме”, Биро за планирање и пројектовање у шумарству, Београд.
- Група аутора (2009): Основа газдовања за ГЈ „Јасеново-Божетићи” (2010-2019), ШГ „Пријеполје”, Пријеполје.
- Група аутора (2013): Основа газдовања шумама за ГЈ „Пландиште” (2010-2019), ШГ „Пријеполје”, Пријеполје.
- Група аутора (2016): Основа газдовања шумама за ГЈ „Црни врх-Гола брда” (2017-2026), ШГ „Пријеполје”, Пријеполје.
- Група аутора (2017): Основа газдовања шумама за ГЈ „Босање” (2018-2027), ШГ „Пријеполје”, Пријеполје.

- Група аутора (2014): Основа газдовања шумама за ГЈ „Златар I” (2015-2024), ШГ „Пријепоље”, Пријепоље.
- Група аутора (2007): Основа газдовања шумама за ГЈ „Вучје - Козомор - Вран” (2008-2017), ШГ „Пријепоље”, Пријепоље.
- Димитријевић, В.(1997): Горњоплеистоценски сисари из пећинских наслага Србије. Геолошки анали Балканског полуострва, 61, 2, Београд, 179-370.
- Димитријевић, М. (1995): Геологија Југославије. Геоинститут, Барех, Београд.
- Димитријевић, М. Д. (1996): Геологија Златибора, Геоинститут, Београд.
- Директива о заштити природних станишта и дивље фауне и флоре (Directive on the Conservation of Natural Habitat sand Wild Fauna and Flora) (Council Directive 92/43/EEC).
- Живковић М. (1931): Средњи тријас на Златибору. Геол. анали, X/2, Београд.
- Жујовић Ј. (1900): Геологија Србије. Део други: Еруптивне стене. Посебна дела Срп. кр акад., Београд.
- Завод за заштиту природе Србије (2004). Предлог за заштиту природног добра – специјални резерват природе „Клисура реке Увац”. Завод за заштиту природе Србије. Елаборат.
- Закон о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010- исправка и 14/2016) Београд.
- Закон о заштити животне средине. „Службени гласник Републике Србије”, бр. 66/91 и 83/92, Београд.
- Затезало А., (2015): Извештај о реализацији Пројекта "Мултидисциплинарна спелеолошка истраживања Резервата Увац", Завод за заштиту природе Србије, Београд – Ниш
- Зеремски, М.(1965): Хидрографске особине Сјеничке котлине. Зборник радова Географског института „Јован Цвијић”, 20, Београд, 57-100.
- Зеремски, М.(1967): Тубића и Ушачка пећина – прилог познавању краса Старе Рашке. Зборник радова Географског института „Јован Цвијић”, 21, Београд, 245-265.
- Зеремски, М.(1969): Сјеничка котлина (геоморфолошка студија). Географски институт „Јован Цвијић”, Посебна издања 20, Београд.
- Злоколица, М., Ивошевић, С.(1984): Новија истраживања Тубића пећине. Зборник предавања деветог спелеолошког конгреса у Карловцу, Загреб, 17-20.
- Љешевић, М.(1982): Ушачки пећински систем. Посебна издања Српског географског друштва, 53, Београд.
- Јанковић, М. (1984): Вегетација СР Србије; историја и опште карактеристике.- In Сарић, М. (ед.), Вегетација Србије I, Општи део, САНУ, Београд, 1-173.
- Јовановић, Б. (2000): Дендрологија, Универзитетска штампа, Београд.
- Јовић, Н., Томић, З., Јовић, Д. (1996): Типологија шума. Универзитет у Београду, Шумарски факултет, Београд.
- Јовић Д., (2016): Извештај о реализацији Пројекта "Мултидисциплинарна спелеолошка истраживања Резервата Увац", Завод за заштиту природе Србије, Ниш –Београд
- Јовић, Д., Кличковић, М., Грубач, Б., Нешић, Д., Недељковић, Д., Павићевић, Д.. (2016): Мултидисциплинарна спелеолошка истраживања Резервата Увац. Завод за заштиту природе Србије, Ниш-Београд, 1-48.
- Јосифовић, М. (ед.) (1970-1977): Флора СР Србије 1-9. - Српска академија наука и уметности, Београд.

- Кличковић М., (2005): Објекти геонаслеђа заштићеног природног добра "Клисуре реке Увац", Научни скуп о геонаслеђу Србије, Завод за заштиту природе Србије, Београд
- Којић, М., Поповић, Р., Карацић, Б., (1998): Синтаксономски преглед вегетације Србије. ИБИСС. Београд.
- Косорић Ђ., и сар., (1974) : Рибарска основа – Удружење спортских риоловаца „Увац” Нова Варош. Биолошки институт Универзитета у Сарајеву.
- Косорић Ђ., и сар., (1985) : Рибарска основа за риболовно подручје ООСР „Увац” Нова Варош и ООСР „Вапа „Сјеница”. Биолошки институт Универзитета у Сарајеву.
- Лакушић, Д., Лазаревић, П. (2018): Прилог 2 – Захтев за измене и допуне Додатка I (Annex I) Директиве о стаништима и Приручника о интерпретацији ЕУ типова станишта. Директиве о стаништима и птицама, Техничке адаптације – Република Србија (рукопис).
- Марковић, Т. (1962): Риболовне воде Србије. Туристичка штампа, Београд.
- Марковић, Ј. Ж. (1980). Регионална географија СФР Југославије. Грађевинска књига, Београд. 938 pp.
- Маринковић, С. (1990). Екологија гнезђења белоглавог супа (*Gyps fulvus*) у Србији. Магистарски рад. Биолошки факултет, Универзитет у Београду, Београд.
- Матвејев, С.Д., Димовски, А. (1963). Предлог зоолошке класификације животних форми за еколошку анализу врста и биоценоза. Архив биолошких наука, XV, 1-2, 75-90. Београд.
- Матвејев, С., Пунцер, И.Ј. (1989). Карта биома - предели Југославије и њихова заштита. Природњачки музеј у Београду, Посебна издања, 36. Београд. 76 pp.
- Миловановић Б. (1934): Геолошки и тектонски проблеми Златиборског масива. Геол. анали, XII/I, Београд.
- Миловановић Б. (1935b): Геолошка испитивања и картирање на секцији Вардиште. Изв. о раду Г. И. за 1934, Београд.
- Миловановић Б. (1936): Геолошка карта листа Вардиште. Издање Геолошког института К. Ј. Београд.
- Миловановић Б. (1937): Испитивање и картирање у западном и централном делу секције Ужице. Изв. о раду Г. И. за 1936, Београд.
- Милосављевић М. (1933): Средњи тријас на Јадовнику (Стара Рашка). Геол. анали, XI/2, Београд.
- Милојевић, Ж. Б. (1921): О пећинама у кањону Увца у атару села Доњих Лопижа. Гласник Српског географског друштва, 5, Београд, 159-164.
- Мојсиловић, С., Бакљајић, Д., Ђоковић, И., Аврамовић, В. (1978): Тумач за ОГК, Титово Ужице. Савезни геолошки завод, Београд. Национална стратегија одрживог развоја („Службени гласник РС”, број 57/08)
- Новаковић, М., Цвјетићанин, Р. (2008): Фитоценолошке карактеристике чистих и мешовитих шума смрче на Златару, Шумарство, Шуамрски факултет универзитета у Београду.
- Павловић М. (2009): Села сјеничког краја антропогеографска проучавања – научна монографија, штампа „Форма Б”, Београд. Универзитет у Београду Географски факултет
- Павићевић, Д., Кличковић, М., Огњеновић, С., Белиј, С., Нешић, Д., Грубач, Б., Поповић, М. (2004): Извештај о биоспелеолошким истраживањима у Србији 2000-2004. Завод за заштиту природе Србије.
- Пауновић, М. (2001). Зоогеографске и еколошке карактеристике фауне потковичара (Mammalia, Chiroptera, Rhinolophidae) Србије. Магистарска теза. Биолошки факултет Универзитета у Београду, Београд. 153 pp.

- Пауновић, М., Карапанца, Б., Ивановић, С. (2011). Слепи мишеви и процена утицаја на животну средину – Методолошке смернице за процену утицаја на животну средину и стратешку процену утицаја на животну средину. Друштво за очување дивљих животиња „MUSTELA”, 1-142. Београд.
- Петковић В. К. (1927): Прилог за геологију Старе Рашке Глас Срп кр. Акад. 125, Београд.
- Петковић К., Миловановић Б. (1934): Прилог за геологију Старе Рашке. Геолошки анали, XII/1, Београд. Правилник о критеријумима вредновања и поступку категоризације заштићених подручја („Службени гласник РС”, бр. 97/2015).
- Петров, Б. (1992). Mammals of Yugoslavia - Insectivores and Rodents. Nat. Hist. Mus. in Belgrade, Special issues, 37, Belgrade. 186 pp.
- Попис становништва, домаћинства и станова 2011 у Републици Србији, Упоредни преглед броја становника, Републички завод за статистику.
- Прибић, Ј. (1953). Распрострањење неких сисара и птица, наше длакаве и пернате дивљачи која се налази у неприступачним и до сада неуређеним ловиштима на подручју уже Србије и Космета. Гласник Природњачког музеја Српске земље, Серија Б, 5-6, 381-424. Београд.
- Правилник о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива. „Службени гласник РС”, бр. 05/10 и 47/11, Београд.
- Просторни план општине Нова Варош („Службени лист општине Нова Варош”, бр. 1/2012)
- Просторни план општине Прибој („Службени лист општине Прибој”, бр. 2/2012)
- Просторни план општине Сјеница („Општински службени гласник Сјеница”, бр. 7/2013)
- Просторни план Републике Србије од 2010. до 2020. („Службени гласник РС”, бр. 88/10)
- Просторни план подручја посебне намене Специјалног резервата природе „Увац” („Службени гласник РС”, бр. 83/2010)
- Рудић, Б. 2017. Ретке птице Увца. Резерват Увац д.о.о. – Нова Варош и еколошко удружење „Чувари Природе” – Пожега.
- Рудић, Б. 2017. Извештај – Истраживање диверзитета птица СРП „Увац” у 2017. години. Еколошко удружење „Чувари Природе”.
- Рудић, Б. 2018. Извештај – Зимски попис птица на воденим површинама на простору СРП „Увац” – наставак истраживања започетих 2016. године. Еколошко удружење „Чувари Природе”.
- Савић, И., Пауновић, М., Миленковић, М., Стаменковић, С. (1995). Диверзитет фауне сисара (Mammalia) Југославије, са прегледом врста од међународног значаја. У: Биодиверзитет Југославије са прегледом врста од међународног значаја (Едс. В. Стевановић, Васић, В.), 517-554. Биолошки факултет и Ecolibri. Београд.
- Сарић, М. Р. (ед.) (1992): Флора Србије 1. - Српска академија наука и уметности, Београд
- Сарић, М. Р., Диклић, Н. (ед.) (1986): Флора СР Србије 10.- Српска академија наука и уметности, Београд.
- Сарић, М., Васић, О. (1997): Вегетација Србије II, Шумске заједнице 1, САНУ, Београд.
- Симоновић, П. (2006): Рибе Србије. NNK International, Завод за заштиту природе Србије, Биолошки факултет, Београд.
- Симонов, Н., Ђорђевић, З. и Миличић, О. 1994. Предлог за заштиту природног добра „Клисура реке Увац” за специјални резерват природе. Завод за заштиту природе Србије, Елаборат.
- Станковић, М. С. (2000). Језера Србије (лимнолошка монографија). Српско географско друштво.

- Стевановић, В. (1995): Биогеографска подела територије Југославије.- In Стевановић, В. & Васић, В. (ед.) - Биодиверзитет Југославије са погледом врста од међународног значаја, Биолошки факултет у Београду и Еколибри.
- Стевановић, В. (1995): Основни климатски, геолошки и педолошки чиниоци биодиверзитета копнених екосистема Југославије.- In Стевановић, В. & Васић, В. (ед.) - Биодиверзитет Југославије са погледом врста од међународног значаја, Биолошки факултет у Београду и Еколибри.
- Стевановић, В. (1992): Флористичка подела територије Србије са прегледом виших хориона и одговарајућих флорних елемената.- In Сарић, М. (ед.), Флора Србије 1 (2.ед): 49-65, САНУ, Београд.
- Службени гласник РС – Међународни уговори, бр. 102/2007. Закон о потврђивању Конвенције о очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта(Convention on the Conservation of European Wild life and Natural Habitats) (Bern, 1979).
- Службени гласник РС, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010, 14/2016 и 95/2018-други закон. Закон о заштити природе.
- Службени гласник РС, бр. 5/2010 и 47/2011. Правилник о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива.
- Службени лист СРЈ – Међународни уговори, бр. 11/2001. Закон о потврђивању Конвенције о биолошкој разноврсности.
- Службени гласник РС, бр. 18/2010. Закон о дивљачи и ловству. Београд.
- Службени гласник РС, бр. 30/2010, 93/2012, 101/2016, и 95/2018 Закон о водама.
- Службени гласник РС, бр. 71/2010. Правилник о програму мониторинга ради праћења стања рибљег фонда у риболовним водама.
- Службени гласник РС, бр. 128/2014 и 95/2018 Закон о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда.
- Службени гласник РС, бр. 15/2015. Правилник о садржини обрасца дневне, вишедневне и годишње дозволе за рекреативни риболов и дневне, вишедневне и годишње дозволе за рекреативни риболов у заштићеном подручју.
- Службени гласник РС, бр. 34/2015. Правилник о изгледу и садржини обрасца евиденције улова риболовца и начину вођења евиденције о улову рибе.
- Службени гласник РС, бр. 56/2015. Наредба о мерама за очување и заштиту рибљег фонда.
- Службени гласник РС, бр. 60/2015 и 96/2016. Правилник о условима, програму и начину полагања стручног испита за рибочувара и стручног испита за рибара.
- Службени гласник РС, бр. 86/2015. Правилник о условима које мора да испуњава материјал за порибљавање.
- Службени гласник РС, бр. 90/2015. Решење о установљавању рибарских подручја.
- Службени гласник РС, бр. 2/2016. Правилник о условима и поступку за издавање и одузимање лиценце за рибочувара, начину вођења Регистра издатих лиценци, као и о садржини и начину вођења Регистра привредних рибара.
- Службени гласник РС, бр. бр. 3/2016. Правилник о начину одређивања и висини накнаде штете нанете рибљем фонду.
- Службени гласник РС, бр. 3/2016. Правилник о условима и начину организовања рибочуварске службе и обрасцу вођења евиденције дневних активности рибочуварске службе.
- Службени гласник РС, бр. 3/2016. Правилник о садржини и начину вођења катастра риболовних вода.

- Службени гласник РС, бр. 3/2016. Правилник о обиму и садржини програма едукације рекреативних риболоваца.
- Службени гласник РС, бр. 16/2016. Правилник о начину обележавања рибарског подручја.
- Службени гласник РС, бр. 39/2016. Правилник о службеној одећи рибочувара, изгледу рибочуварске значке и обрасцу рибочуварске легитимације.
- Службени гласник РС, бр. 9/2017 и 34/2018. Правилник о начину, алатима и средствима којима се обавља привредни риболов, као и о начину, алатима, опреми и средствима којима се обавља рекреативни риболов.
- Службени гласник РС, бр. 52/2017. Правилник о форми, садржини и обиму годишњег извештаја и извештаја о коришћењу рибарског подручја за период на који је кориснику рибарског подручја уговором о коришћењу додељен.
- Службени гласник РС, бр. 80/2018. Правилник о вредности дневне, вишедневне и годишње дозволе за рекреативни риболов за 2019. годину.
- Ћирић А. (1980): Тумач за ОГК, Пријепоље. Савезни геолошки завод, Београд. Ћирић, А., и сар. (1980): Тумач за ОГК, Пријепоље. Завод за геол., геоф. истр., Београд.
- Уредба о еколошкој мрежи („Службени гласник РС”, бр. 102/2010), Београд
- Уредба о режимима заштите („Службени гласник РС”, бр. 31/2012), Београд
- Уредба о утврђивању Просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе „Увац” („Службени гласник РС”, бр. 83/2010)
- Уредба о утврђивању Регионалног просторног плана Златиборског и Моравичког округа, Службени гласник бр.1/2013
- Уредба о стављању под контролу коришћења и промета дивље флоре и фауне. „Службени гласник РС 31/05, 45/05, 22/07, 38/08, 9/10 и 69/11, Београд.
- Филиповић Б., Крунић О., Лазић М., (2005): Регионална хидрогеологија Србије. Универзитет у Београду, Рударско-геолошки факултет, Београд.
- Цвијић Ј. (1924): Геоморфологија. Издање држ. Штамп., књ. I Београд.
- Цвијић, Ј.(2000). Геоморфологија I. У П. Стевановић и др. (уред.), Геоморфологија I (1-569). Београд. (Репринт Државне штампарије из 1924, 1-588).
- Цвијић, Ј.(1996). Геоморфологија II. У Д. Петровић и др. (уред.), Геоморфологија II (1-587). Београд. (Репринт Државне штампарије из 1926, CXIV-506).
- Чалић Н., Андрић Љ. (2010): Рударство и одрживи развој у Србији. Симпозијум „Рударство 2010” – Савремене технологије у рударству и заштити животне средине (прво саопштење). Тара.
- Џукић Г. (1972): Херпетолошка збирка Природњачког музеја у Београду. Гласник Прир. Муз., Сер. Б, 27: 165-180.
- Џукић Г. (1995): Биодиверзитет Југославије, Диверзитет водоземаца и гмизаваца Југославије, стр. 447-469. Београд.
- Шабић, Д. (2002). Географски положај и основна природна обележја нововарошког краја. У: Нововарошки крај (антропогеографска проучавања). Стара Рашка – књ. III. СО Нова Варош.
- Шалипур, А.; Поповић, З. (2008): Стање шума и узгојни проблеми на подручју Шумске управе Нова варош, Шумарство, Шуамски факултет универзитета у Београду.
- Шкорић, Д., Васић, О. (2006): Вегетација Србије II, Шумске заједнице 2, САНУ, Београд.

- Шћибан М, Рајковић Д, Радишић Д, Васић В. и Пантовић У. 2015. Птице Србије – критички списак врста. Покрајински завод за заштиту природе и Друштво за заштиту и проучавање птица Србије, Нови Сад.
- Шћибан, М. и Рудић, Б. 2017а. Истраживање птица од приоритета за заштиту према NATURA 2000 програму у СРП „Увац“ – Извештај. Друштво за заштиту и проучавање птица Србије (ДЗППС).
- Шћибан, М. и Рудић, Б. 2017б. Зимски попис птица водених станишта на СРП „Увац“ – Извештај. Друштво за заштиту и проучавање птица Србије (ДЗППС).
- Ajtić R., Tomović, Lj, Krizmanić: Contribution to Batrahofauna and Herpetofauna of Beljanica Mountain in the Eastern Serbia. 1st International Symposium of Ecologists of the Republic of Montenegro; 09/2004
- Ajtić, R. (2005). Elaborat o postupku i načinu gajenja poskoka (*Vipera ammodytes*) u veštačkim uslovima. Zavod za zaštitu prirode Srbije. Beograd. Str. 23.
- Ајтић, Р. (2008). Поскок (*Vipera ammodytes*) – проблеми заштите у Србији. Заштита природе, 60/1-2. 319-326.
- Ajtić Rastko, Ana Vuković, Miloš Vukelić, Berislava Ilić, Ivana Jelić, Radiša Jančić, Predrag Lazarević, Danilo Stojanović, Verica Stojanović, Sladjana Škobić: Priručnik za sakupljanje zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva. Edited by Aleksandar Dragišić, 01/2013; Zavod za zaštitu prirode Srbije., ISBN: 978-86-80877-45-7
- Ajtić Rastko, Lazarevic Predrag, Sekulic Goran, Sekulic Nenad, Zatezalo Aleksandra, Jovanovic Pavle: Priručnik za kontrolu prekograničnog prometa i trgovine zaštićenim vrstama. Edited by Pavle Jovanović and Rastko Ajtić, 01/2011; Ministarstvo životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja., ISBN: 978-86-87159-06-8
- Ajtić Rastko, Đoković Đorđe, Antić Saša: Zmije Valjevskog kraja. Edited by Društvo istraživača „Vladimir Mandić-Manda” Valjevo, 01/2008; Zmije Valjevskog kraja.
- Ajtić, R., Crnobrnja-Isailović, J. & Tomović, Lj. (2005). Nose - horned viper (*Vipera ammodytes*) – Conservation problems in Serbia and Montenegro. 13th Ordinary General Meeting of Societas Europaea Herpetologica. Book of Abstracts, p. 22-23.
- Arnold E.N. (2002): A Field Guide to the Reptiles and amphibians of Britain and Europe. HarperCollinsPublishers.
- Arnold, E. & Oviden, D. (2002). A Field Guide to the Reptiles and Amphibians of Britain and Europe. 2nd edition. London: Collins.
- Boue A. (1840): Esquisse geologique de la turquie d'Europe, Paris.
- BirdLife International. 2017. *European birds of conservation concern: populations, trends and national responsibilities*. Cambridge, UK: BirdLife International.
- Cvijic J. (1901): Die Dinarische-Albanesische Scharung. Sitz. ber. Akad. Wiss. Bd. CX, Abt, I, Wien.
- Cvijic J. (1904): Die tektonik der Balkanhalbinsel mit besonderer berucksichtigung der neuen fortschritte in ler kenntnis der geologie von Bulgarien, Serbie und Makedonien. C. R. IX Congr. gecl. int., Vienne 1903, Vienne.
- Council of Europe (2011). Draft revised Annex i of Resolution 6 (1998) of the Bern Convention. http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/nature/Bern/Institutions/Documents/122011/Draft_TPVS_PA_2011_15E.pdf

- Cox, N., Stuart, S., Chanson, J., Hoffmann, M., Gower, D., Wilkinson, M., Church, D., Moore, R (2006). An Introduction to the Amphibians. In: Stuart, S.N., Hoffmann, M., Chanson, J.S., Cox, N.A., Berridge, R.J., Ramani, P., and Young, B.E. (Eds.). *Threatened Amphibians of the World*. Lynx Edicions, with IUCN - The World Conservation Union, Conservation International and NatureServe, Barcelona, 2-17.
- Crnobrnja-Isailović, J., Ajtić, R. & Tomović, L.: Contribution to Batrahofauna and Herpetofauna of Pčinja River in the Southern Serbia. 1st International Symposium of Ecologists of the Republic of Montenegro; 09/2004
- Crnobrnja-Isailović, J., Ajtić, R. & Tomović, L. (2010). Some aspects of venom production and body mass variation in *Vipera ammodytes* kept under laboratory condition. 3rd Biology of the Vipers Conference. Book of Abstracts, p. 36-37.
- Crnobrnja-Isailović, J., Ajtić, R., Aleksić, I. & Tomović, Lj. (2005). Variation of clutch size in meadow viper (*Vipera ursinii macrops*) from eastern Montenegro. 13th Ordinary General Meeting of Societas Europaea Herpetologica. Book of Abstracts, p. 40-41.
- Crnobrnja-Isailović, J., Ajtić, R., Aleksić, I. & Tomović, Lj. (2007). Population viability analysis of a local population of *Vipera ursinii* in north-eastern Montenegro. 2nd Biology of the Vipers Conference. Book of Abstracts, p. 41.
- Crnobrnja-Isailović, J., Tomović, L., Ajtić, R., Aleksić, I. & Đorđević, S. & (2009). Mirror Mirror on the Wall, do I look like Mom at all? Heritability for external morphology in an Meadow viper (*Vipera ursinii*) population from Montenegro. 15th Ordinary General Meeting of Societas Europaea Herpetologica. Book of Abstracts, p. 50.
- Crnobrnja-Isailović, J., Tomović, Lj. & Ajtić, R. (2009). Monitoring of Ursinii Viper on Bjelasica Mountain (Montenegro) – what we suppose to know after eight years? Opening workshop LIFE+ project "Conservation of Hungarian Meadow Viper (*Vipera ursinii rakosiensis*) in the Carpathian basin (LIFE07 NAT/H/000322, 16 October 2009. Jovanović, B. et al. (eds.) (1986): *Prodromus phytocenosis Yugoslaviae ad mappam vegetationis 1:200.000*. - Naučno veće vegetacijske karte Jugoslavije, Bribir-Ilok.
- Đorđević I, Tomik A, Mirić R, Mikuška T, Ružić M, Ferger S, Jovanović S. 2015/2016. Prvi nalaz dugokljune čigre *Thalasseus sandvicensis* u Srbiji. *Ciconia* 24/25: 9-11.
- Ćirović, B. i Rudić, B. 2014. Pojavljivanje crnog strvinara *Aegyptius monachus* u jugozapadnoj Srbiji u periodu 2010-2014. *Ciconia* 22/23: 74-75.
- Ćurčić, S., Waitzbauer, W., Zolda, P., Brajković, M. M. and Ćurčić, B. P. M. (2008): New Cave-dwelling species of the genus *Remyella* JEANNEL (LEPTODIRINI, LEIODIDAE, COLEOPTERA) from Serbia. *Arch. Biol. Sci., Belgrade*, 60 (1), 109-115, 2008
- Grubač, B. 2009. Bela kanja – vrsta koja nestaje. *Detlić* 1: 4–5.
- Jelić, D., Ajtić, R., Sterijovski, B., Crnobrnja-Isailović, J., Lelo, S. & Tomović, Lj. (2010). Distribution and conservation problems of the Vipers in the western and central part of the Balkans. 3rd Biology of the Vipers Conference. Book of Abstracts, p. 8-9
- Kalezić, M., Tomović, Lj. & Džukić, G. (2015). *Red Book of Fauna of Serbia I - Amphibians*. University of Belgrade, Faculty of Biology & Institute for Nature Conservation of Serbia
- Kottelat, M. & J. Freyhof (2007): *Handbook of European freshwater fishes*. Kottelat, Cornol, Switzerland and Freyhof, Berlin, Germany.
- MacDonald, D, Barrett Priscilla (1993). *Collins Field Guide – Mammals of Britain and Europe*. Harper Collins Publishers, London. 312 pp.
- Marinković, S. 1990. Ekologija gnežđenja beloglavog supa (*Gyps fulvus*) u Srbiji. Magistarski rad. Prirodno-matematičkih fakulteta Biološki fakultet, Univerzitet u Beogradu.

- Marinković, S. & Orlandić, Lj. 1989. Veliki ronac *Mergus merganser* nova gnezdarica Srbije. Treći simpozijum o fauni Srbije, Beograd.
- Medenica I. 2015/2016. Prvi nalaz azijske pustinjske grmuše *Sylvia nana* u Srbiji. *Ciconia* 24/25: 17-19.
- Milovanovic B. (1935a): Zur stratigraphie und tektonik des Zlatibormassivs. Mitt. d. geol. Ges. in Wien, Bd. XXVIII, Wien.
- Miljković, N., Šaponjić, M. i Stamatović, M. 2009. Bela kanja *Neophron percnopterus* posmatrana u klisuri Uvca. *Ciconia* 18: 188–189.
- Paunović, M. & Stamenković, S. (1998). A revision of the Distribution and Status of *Rhinolophus euryale* Blasius, 1853 and *Rhinolophus blasii* Peters, 1866 (Rhinolophidae) in Yugoslavia, Based on the Discrimination Properties of Distinctive Morphological Characters. *Myotis* 36: 7-23, Bonn.
- Pavićević, D. & Popović, M. (2003): *Duvalius* (*Duvaliotes*) *reufi* n. sp. from southwestern Serbia, (Coleoptera, Carabidae, Trechinae). *Le Coleopteriste*, 6(3) : 195-198
- Popović, J. 1974. Ekološka inventarizacija ornitofaune u kanjonu reke Uvac. Zbornik radova republičkog Zavoda za zaštitu prirode SR Srbije 4 (2): 1–13.
- Puzović, S. 2011. Kos kamenjar *Monticola saxatilis* u Srbiji. *Ciconia* 20: 46-57.
- Puzović, S., Radišić, D., Ružić, M., Rajković, D., Radaković, M., Pantović, U., Janković, M., Stojnić, N., Šćiban, M., Tucakov, M., Gergelj, J., Sekulić, G., Agošton, A., Raković M. 2015. Ptice Srbije: procena veličina populacija i trendova gnezdarica 2008–2013. Društvo za zaštitu i proučavanje ptica Srbije – Prirodno-matematički fakultet, Departman za biologiju i ekologiju, Univerzitet u Novom Sadu, Novi Sad.
- Puzović, S., Sekulić, G., Stojnić, N., Grubač, B. & Tucakov, M. 2009. Značajna područja za ptice u Srbiji – IBA. Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja, Zavod za zaštitu prirode Srbije & Pokrajinski sekretarijat za zaštitu životne sredine i održivi razvoj, Beograd.
- Radovanović, M. (1951). Vodozemci i gmizavci naše zemlje. Beograd: Naučna knjiga.
- Rajković, D., Puzović, S., Raković, M., Grubač, B., Simović, A., Vučanović, M. i Đorđević, I. 2010. Nalazi gaćaste kukumavke *Aegolius funereus* u Srbiji. *Ciconia* 19: 131-140.
- Šćiban, M. i Trnovac, D. 2015/2016. Prvi nalaz morskog sokola *Falco elenora* u Srbiji. *Ciconia* 24/25: 11-13.
- Šćiban M, Panjković S, Fabijan D, Mirić R, Simić D. 2015/2016. Potvrđeni nalazi srebrnastog galeba *Larus argentatus* u Srbiji. *Ciconia* 24/25: 7-9.
- Šoti, J.P. 1982. Novi podaci o pticama Pešterske visoravni (SW Srbija). Institut za biologiju, Novi Sad, rukopis.
- Tomović, L., Ajtić, R., Aleksić, I., Đorđević, S. & Crnobrnja-Isailović, J. (2009). Morphological characteristics and sexual dimorphism of adder (*Vipera berus*) from eastern Montenegro. 15th Ordinary General Meeting of Societas Europaea Herpetologica. Book of Abstracts, p. 19.
- Tomović, Lj., Ajtić, R. & Krizmanić, I. (2003). Conservation Problems of Vipers (*Vipera*, *Viperidae*) in Serbia and Montenegro. 2nd Congress of Ecologists of the Republic of Macedonia, Book of Abstracts, p. 168-169.
- Tomović, Lj., Ajtić, R., Aleksić, I. & Crnobrnja-Isailović, J. (2005). Morphological characteristics and sexual dimorphism of meadow viper (*Viperaursinii* macrops) from eastern Montenegro. 13th Ordinary General Meeting of Societas Europaea Herpetologica. Book of Abstracts, p. 112.
- Tomović, Lj., Crnobrnja-Isailović, J., Ajtić, R., Sterijovski, B., Jelić, D., Đorđević, S., Đurakić, M. & Bonnet, X. (2010). Sexual size and shape dimorphism of the Vipers at the Balkans – small, medium and large scale. 3rd Biology of the Vipers Conference. Book of Abstracts, p. 52.

- Tomović, Lj., Kalezić, M. & Džukić, G. (2015). Red Book of Fauna of Serbia II - Reptiles. University of Belgrade, Faculty of Biology & Institute for Nature Conservation of Serbia.
- Veljić, M., Marin, P.D., Krivošej, Z., Lubić, B. (2006): Vascular flora of the Uvac river gorge in Serbia. Arch. Biol. Sci., Belgrade, 58 (2), 125-133.
- Vučković V. 2015/2016. Nalazi retkih vrsta ptica u Sjenici i na Pešteru 2015. i 2016. godine. Ciconia 24/25: 25-26.
- Žujovic J. (1893): Sur les roches eruptives de la srbie. C. R. Acad., t. CXVI, Paris.
- Wilson, D.E., Reeder, D.M. (Eds.) (2007). Mammal Species of the World. A Taxonomic and Geographic Reference. Third edition. John Hopkins University Press, Baltimore. 2142 pp.

IX ПРИЛОЗИ

ПРИЛОГ бр. 1

Опис границе СРП „Увац“

Почетна тачка описа границе се налази на граници општине Прибој (КО Кратово) и општине Нова Варош (КО Драглица и КО Сеништа). Граница иде у правцу истока кроз КО Сеништа, општина Нова Варош, Сеничким потоком (кат. парц. бр. 2460), мења правац у јужни и прати међе кат. парц. бр. 479, 480, 481, 483 и 487 одакле пресеца кат. парц. бр. 355 и 353 по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
1	7396077,56	4825012,88
2	7396097,38	4824996,26
3	7396122,78	4824999,44
4	7396123,59	4824984,49
5	7396142,89	4824950,75
6	7396156,64	4824901,01
7	7396156,09	4824868,43
8	7396156,09	4824868,42
9	7396159,81	4824815,29
10	7396160,32	4824811,56
11	7396132,52	4824771,32
12	7396103,15	4824741,16
13	7396050,76	4824691,94
14	7396028,54	4824621,30
15	7396013,46	4824527,64
16	7396011,87	4824460,17
17	7396015,04	4824337,93
18	7396011,08	4824289,51
19	7396041,24	4824151,40
20	7396107,91	4824086,31
21	7396119,03	4824077,58
22	7396145,22	4824074,40

23	7396227,77	4824086,31
24	7396255,55	4824082,34
25	7396265,08	4824075,20
26	7396275,39	4824059,32
27	7396284,92	4824050,59
28	7396295,24	4824048,21
29	7396308,73	4824054,56
30	7396338,89	4824067,26
31	7396357,94	4824079,17
32	7396375,41	4824077,58
33	7396407,95	4824064,09
34	7396451,61	4824045,04
35	7396479,39	4824027,57
36	7396515,11	4823995,82
37	7396530,19	4823974,39
38	7396555,59	4823922,80
39	7396576,23	4823882,32
40	7396592,10	4823842,63
41	7396601,63	4823808,50
42	7396592,10	4823796,59
43	7396588,13	4823779,92
44	7396585,68	4823751,85

Преломном тачком бр. 44 граница долази до Клачког потока (кат. парц. бр. 2461), пресеца га и прати међу кат. парц. бр. 1761, пресеца пут (кат. парц. бр. 1760) и наставља међама кат. парц. бр. 1765, 1745, 1767, 1768, 1770/3, 1770/1, 1775, 1788, 1786, 1785, 1808, 1807 и 1809, затим пресеца пут (кат. парц. бр. 2466) и мења правац у североисточни и даље наставља међама кат. парц. бр. 1834/2, 1838/2, 1838/1, 1852/1, 1852/2, 1853/1, 1854 и 1863/4. Граница мења правац у источни и прати међе кат. парц. бр. 1899/1, 1880/1, 1880/2, 1881/2 и 1882/2, обилази око 1929 и мења правац у јужни, те наставља међама 1935, 1948, 2127/1, 2128/1, 2011, 2012, 2229, 2230, 2234, 2237, 2157, 2156, 2158, 2163/1, 2163/2, 2169, 2168, 2181, 2180, 2179, 2178, 2286/1, 2182, 2191, 2220, 2221/1, 2223 и 2286/1. Граница долази до пута (кат. парц. бр. 2286/2), пресеца га, и мења правац у североисточни и прати међе кат. парц. бр. 2286/3, 2287/1, 2289, 2423, 2416/2, 2416/1, 2415, 2414, 2413, 2400, 2399, 2398, 2391, 2389, 2371/3, 2374, 2381/2, 2381/1, 2382 и 1000, до тачке одакле пресеца кат. парц. бр. 1000 по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
45	7399287,39	4822324,17
46	7399303,48	4822307,18
47	7399316,18	4822294,48
48	7399332,05	4822302,95
49	7399346,87	4822316,71

50	7399361,69	4822329,41
51	7399378,62	4822333,64
52	7399400,84	4822328,35
53	7399429,42	4822329,41
54	7399431,18	4822327,44

Преломном тачком 54 граница долази до тромеђе кат. парц. бр. 1000, 1539 и 1535, иде у правцу истока међом кат. парц. бр. 1000, односно са спољне стране међама кат. парц. бр. 1535, 1534, 1531, 1530, 1529 и 1526 до тачке одакле поново пресеца кат. парц. бр. 1000 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
55	7399744,76	4822359,44
56	7399825,24	4822374,92
57	7399863,34	4822384,44
58	7399885,56	4822392,91

59	7399921,55	4822383,39
60	7399950,12	4822361,16
61	7399975,52	4822351,64
62	7400026,62	4822354,59

Граница даље у правцу истока иде међама кат. парц. бр. 1517/1, 1516/1, 1519, 1520, 1521, 1522, 1502/7, 1501, 1502/6, 1503, 1502/1, 1502/3 и 1000, мења правац у северни и даље 930, 931, пресеца пут (кат. парц. бр. 2465/1) и међом кат. парц. бр. 892 долати до границе КО Негбина. Кроз КО Негбина граница у правцу истока прати међе кат. парц. бр. 2219, 2190/1, 2190/2, 2190/3, 2192/4, 2198/1, 2184, 2177, 2176/1, 2175, 2173/1, 2170/1, 2169, 2162, пресеца поток (кат. парц. бр. 2950), и даље 2155, 2149/1 и 2151 где мења правац у јужни, и даље међама кат. парц. бр. 2150, 2143, 2140, 2139, 2138/2, потоком (кат. парц. бр. 2949), 2224, 2237/2, 2235, 2234, 2606, 2626, 2625, 2619/1, 2619/2, 2619/3, 2621/4, 2621/5, 2690, 2693, 2694, 2223/2, 2686/2, 2686/5, 2697, 2700, 2699, 2702/3, 2707/4, 2707/1, 2708/1, 2709, 2708/2, 2716/2, 2715/2, 2714/2, пресеца пут (кат. парц. бр. 2838), 2772/2, 2771, 2774/2, 2783/5, 2783/3, 2783/4, 2789, 2805, 2819/2, 2819/1, 2817, 2832, 2831/1, 2831/2, 2830, 2826, 2841, 2842, 2843, 2844, 2846, 2848/1, 2848/2, 2848/3, 2850/1, 2850/2, 2850/3, 2886, 2892, 2893, 2898, 2904, 2903/3, пресеца пут (кат. парц. бр. 2973), даље 2907/4, 2908/5, 2908/10, 2909, 2916, 2920, 2922/3 и 2223/2 до најјужније међне тачке кат. парц. бр. 2948 одакле праволинијски пресеца кат. парц. бр. 2223/2 у правцу тромеђе кат. парц. бр. 2223/2, 2975 и 2974. Граница у правцу истока прелази преко Марића реке и улази у КО Бурађа. Граница кроз КО Бурађа иде у правцу истока и прати пут (кат. парц. бр. 1155) и наставља међама кат. парц. бр. 636, 645/4, 645/5, 645/3 и 645/2 коју пресеца по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
63	7404505,42	4820442,45
64	7404524,38	4820456,05
65	7404548,19	4820465,58
66	7404577,16	4820477,09

67	7404601,77	4820478,28
68	7404635,11	4820474,31
69	7404665,67	4820465,97
70	7404683,53	4820465,97
71	7404713,30	4820470,98

Граница даље наставља међама кат. парц. бр. 665/1, 668/3, 667/2, 679, пресеца пут (кат. парц. бр. 1141) и даље 751/2, 767, 765, 763, 761, 760, 707/1, пресеца Дубоки поток (кат. парц. бр. 1133) и прати га у правцу истока, затим даље међама кат. парц. бр. 937, 935, 934/2, 934/1 и 933 где долази до границе КО Ојковица. Граница даље наставља кроз КО Ојковица у правцу истока међама кат. парц. бр. 996, 991/1, 991/2, 982/2, 982/1, 970/2, 970/1, 971/1, 971/2, 970/3, 970/6, 1077, 957/5, 957/4, 957/2, 957/1, 957/6, 956/2, 954, 1078, 1077, 1130/2, 1108, 1128, 1167, пресеца пут (кат. парц. бр. 1171), даље 1173, 1176/1, 1176/2, 1174, 1204, 1205, 1186, 1187, 1188, пресеца поток (кат. парц. бр. 1364), 1343, 1344, 1342, 1339, пресеца пут (кат. парц. бр. 1341), 1429, 1430,

1431, 1425/2, 1424/2, 1446, 1453/2, пресеца пут (кат. парц. бр. 2699), 1759, пресеца Масларски поток (кат. парц. бр. 2691), 1758, 1757, 1777, 1718, 1713, 1711 и 1805, где мења правац у јужни и даље међама кат. парц. бр. 1806, 1813, 1829, 1836, пресеца поток Петроса (кат. парц. бр. 2692), 2529, 2528, пресеца пут (кат. парц. бр. 2583), 2525/1, 2525/2, 2592/1, 2592/2, 2596/2, 2599, 2601 и 2602 где долази до границе КО Трудово. Граница прати границу КО Трудово и КО Ојковица, затим се одваја и наставља кроз КО Трудово у правцу југоистока међама кат. парц. бр. 1049, 1056/2, 1056/1, 1055, 1054, 1060, пресеца пут (кат. парц. бр. 1779), 1079, 1078/1, 1078/2, 1077/2, 1076, 1086, 1095, 1099, 1100, 1108, 1111, 1112, 1725/1, 1754/2, 1770, 1773, 1730, 1729, 1727, 1714/1, 1714/2, 1724, 1722, 1713/2, 1712, 1713/1, 1606, 1608/2, 1609, 1600, 1599, 1598, пресеца пут (кат. парц. бр. 1784), 1577, 1574, 1578 и 1590 до границе КО Горње Трудово. Граница даље наставља кроз КО Горње Трудово у правцу југоистока и прати са спољне стране пут (кат. парц. бр. 1274), одваја се и наставља међама кат. парц. бр. 1250, 1247, 1246, 1254, 1253, 1169/1, 1169/2, 1155, 1156, 1150, 1144, 1174, 1172, 1126, 1133, 1131, 1106 и 1107 где мења правац у североисточни и прати међе кат. парц. бр. 703, 695, 701, 716, пресеца пут (кат. парц. бр. 1274), 684, 683, 679, 678, 677, 676, 674, 673, 661, 672, 666, пресеца праволинијски кат. парц. бр. 668 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
72	7417080,51	4817265,70
73	7417090,98	4817285,16

Граница даље наставља међама кат. парц. бр. 666, 650, 646, 644, 641, 599, 601, 612, 613, 529, 532, 530, 464, 465, 470, 525, кружи око 511/1 (укључујући кат. парц. бр.509 и 510) и прати границу са КО Штитково. Граница даље наставља у правцу југа кроз КО Штитково међама кат. парц. бр. 19, 20, 21, 22, пресеца кат. парц. бр. 66 праволинијски по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
74	7417954,84	4817546,01
75	7417990,63	4817429,57

Граница даље прати међе кат. парц. бр. 1101, 1102, 1100, 1095, 1094, 1090, 1089, 1088, 1087, 1086, 1082, пресеца пут (кат. парц. бр. 2106), 1193, 1195, 1210, 1207, 1226, 1235, 1261, 1262, 1263, 1264, 1261, 1256, 1255, 1254, 1253, 1409, 1408, 1407/2, 1407/1, 1584, пресеца пут (кат. парц. бр. 2108), 1406, 1404/1, 1377, 1373, 825, 824, мења правац у запади и наставља међама 1658, 1657, 1656, 1654, пресеца пут (кат. парц. бр. 2103), 1618/1, 1619, 1620, 1621, пресеца пут (кат. парц. бр. 2110), 1598, 1592, односно пут (кат. парц. бр. 1689 и 2111) са спољне стране и притом сече реку Тисовицу (кат. парц. бр. 2102). Граница прати пут и одваја се међом кат. парц. бр. 1825 до потока Кани и границе са КО Дебеља. Граница даље наставља кроз КО дебеља у правцу запада и прати међе кат. парц. бр. 293, 298, 291, 282, 281, 359, 278, 416, 275, 260, 259, 258, 534, 532, 526, 525, 524, 518, 566, 567, 572, 585/1, 585/2, 554, 620/6, 620/5, 620/4, 553, 639, 640, 641/2, 642/2, 642/1, 946, 551, пресеца пут (кат. парц. бр. 552), 1008, 1025, 1026, 1023, 1021, 1020, 1022, 1039, 1040/2, 1053, 1049, 1073, 1074, 1100, 1102, 1103, 1104, 1106, 1107, пресеца пут (кат. парц. бр. 2775), 1133/2, 1133/1, 1548, 1547, 1568, 1570, 1563, 1618, 1619, пресеца пут (кат. парц. бр. 1621), 1634, 242/6, пресеца пут (кат. парц. бр. 2774), 1650, пресеца пут (кат. парц. бр. 2778), 1404, 1402, 1373, 1359, 1361, 1364/4, 1364/3, 1369/2, 1369/4, 1369/5, 1368/1, 1368/2, 1367/1, 1392, 1413, 1418, 1421, 1420, 1431, 1432, 1440, 1438, 1435, сече пут (кат. парц. бр. 2778), и наставља у правцу југоистока међама кат. парц. бр. 1252, 1248, 1257, 1274, 1269, 869, 864, 865, 890, 895, 898, 899, 905, 906, 904, сече пут (кат. парц. бр. 831), 803, 802, 796, 795, 794 и 793 до тачке одакле пресеца кат. парц. бр. 793 по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
76	7412814,71	4814868,00
77	7412827,64	4814837,67

78	7412847,48	4814810,55
79	7412885,87	4814776,81

Граница даље наставља у правцу југа међом кат. парц. бр. 793, 822, 824, пресеца пут (кат. парц. бр. 2779), 1678, 1679, 1673/1, 1672/2, 1699, 1731, 1727, 1726, 1725, 1724, 1738, 1739 и 1740, затим мења правац у источни и наставља међама 1655 обухватајући и кат. парц. бр.1715, 2067, 2065 и 2066 до тачке одакле праволинијски пресеца кат. парц. бр. 1655 од најисточније међне тачке кат. парц. бр. 2077 у правцу тромеђе кат. парц. бр. 1655, 2316 и 2318. Граница у правцу југоистока прати међе кат. парц. бр. 2316 и 2317 до границе са КО Божетићи. Граница прати у правцу истока границу КО Божетићи и даље наставља кроз КО Божетићи и притом сече кат. парц. бр. 207 по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
80	7414675,60	4813821,70
81	7414683,31	4813818,60
82	7414682,79	4813817,35
83	7414692,87	4813799,09
84	7414737,27	4813770,94
85	7414824,81	4813729,24
86	7414864,88	4813697,65
87	7414886,90	4813674,37
88	7414916,50	4813635,56
89	7414945,38	4813584,85
90	7414993,22	4813514,89
91	7415013,49	4813479,54
92	7415018,94	4813474,08
93	7415012,58	4813468,94
94	7415005,36	4813463,68
95	7414999,85	4813459,27
96	7414994,35	4813453,04
97	7414993,73	4813450,12
98	7414992,88	4813446,06
99	7414994,96	4813432,24
100	7414997,53	4813423,07

101	7415006,86	4813410,82
102	7414978,41	4813397,20
103	7414955,13	4813398,65
104	7414886,18	4813393,77
105	7414833,30	4813376,08
106	7414768,63	4813350,32
107	7414767,53	4813354,75
108	7414760,30	4813364,61
109	7414757,79	4813367,13
110	7414756,23	4813368,70
111	7414753,06	4813371,89
112	7414745,93	4813371,20
113	7414732,35	4813373,88
114	7414720,36	4813366,39
115	7414713,43	4813358,76
116	7414709,07	4813342,76
117	7414707,88	4813332,26
118	7414703,25	4813320,97
119	7414690,16	4813310,56
120	7414672,97	4813292,20
121	7414670,87	4813292,80

Граница даље у правцу југа прати међе кат. парц. бр. 218, 216, 215, пресеца пут (кат. парц. бр. 2926), 130, 142, 143, 144, 172, 719, 721, 722, 723 и 196 до тромеђе кат. парц. бр. 196, 889 и 890 одакле пресеца кат. парц. бр. 196 и реку Вршевину (кат. парц. бр. 2924) по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
122	7415611,02	4811847,15

123	7415594,98	4811819,94
124	7415591,88	4811813,57

Граница обилази око кат. парц. бр. 187 и у правцу запада пресеца кат. парц. бр. 179 по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
125	7414992,09	4811936,45

126	7414967,80	4811948,65
127	7414892,93	4811982,58

128	7414830,41	4812000,75
129	7414772,73	4812041,46
130	7414718,69	4812100,11
131	7414700,76	4812113,44
132	7414681,86	4812119,01
133	7414634,61	4812108,59
134	7414547,52	4812082,18
135	7414506,81	4812066,91
136	7414425,38	4812035,65
137	7414326,03	4812008,27
138	7414263,51	4812012,87
139	7414180,15	4812039,53
140	7414126,11	4812051,88
141	7414079,83	4812060,37
142	7414011,74	4812061,34
143	7413955,31	4812043,68
144	7413953,63	4812043,16
145	7413922,37	4812039,53
146	7413896,92	4812035,65
147	7413892,72	4812036,63
148	7413899,09	4812006,82
149	7413902,34	4811982,46
150	7413908,71	4811955,61
151	7413915,37	4811928,29
152	7413920,38	4811903,26
153	7413921,40	4811886,87
154	7413920,49	4811862,12
155	7413917,65	4811835,37
156	7413918,10	4811805,73
157	7413916,85	4811775,17
158	7413917,30	4811755,54
159	7413915,71	4811725,72
160	7413915,48	4811707,74
161	7413921,23	4811679,29
162	7413932,84	4811638,55
163	7413941,03	4811619,09
164	7413951,16	4811604,75
165	7413958,79	4811593,60
166	7413963,68	4811578,69
167	7413965,33	4811568,56
168	7413966,47	4811549,27
169	7413962,71	4811544,38
170	7413944,50	4811534,99
171	7413929,65	4811532,43
172	7413917,48	4811525,54

173	7413919,30	4811514,05
174	7413924,25	4811501,08
175	7413929,71	4811498,57
176	7413938,07	4811503,24
177	7413958,16	4811515,81
178	7413964,42	4811517,01
179	7413969,71	4811513,02
180	7413971,19	4811504,03
181	7413970,00	4811471,77
182	7413972,44	4811427,50
183	7413971,65	4811418,80
184	7413965,10	4811405,20
185	7413954,92	4811394,56
186	7413933,41	4811380,05
187	7413920,83	4811374,70
188	7413907,06	4811371,34
189	7413898,87	4811366,22
190	7413891,93	4811359,05
191	7413886,98	4811349,03
192	7413877,36	4811330,20
193	7413874,69	4811319,05
194	7413875,77	4811311,42
195	7413879,30	4811308,12
196	7413908,43	4811318,19
197	7413914,01	4811319,62
198	7413919,07	4811318,59
199	7413923,51	4811313,41
200	7413924,93	4811310,23
201	7413921,35	4811302,09
202	7413914,97	4811294,64
203	7413912,24	4811286,61
204	7413912,64	4811278,93
205	7413916,28	4811274,89
206	7413926,35	4811270,91
207	7413927,04	4811264,93
208	7413923,57	4811252,36
209	7413922,20	4811238,08
210	7413921,12	4811217,76
211	7413921,92	4811197,05
212	7413927,55	4811185,95
213	7413945,59	4811156,54
214	7413953,72	4811146,58
215	7413980,35	4811128,82
216	7413994,01	4811118,13
217	7413998,11	4811111,01

218	7413999,53	4811101,00
219	7413996,17	4811086,77
220	7413995,72	4811071,52
221	7413999,08	4811056,16
222	7414003,91	4811041,59
223	7414014,38	4811021,96
224	7414022,23	4811012,69
225	7414038,98	4810986,09
226	7414055,92	4810958,57
227	7414070,73	4810918,35
228	7414080,69	4810870,86
229	7414097,18	4810892,02
230	7414122,62	4810913,83
231	7414161,40	4810931,76

232	7414178,77	4810932,69
233	7414190,32	4810933,31
234	7414196,65	4810933,65
235	7414197,50	4810933,70
236	7414216,40	4810925,22
237	7414233,37	4810892,02
238	7414244,76	4810855,19
239	7414246,69	4810790,73
240	7414257,79	4810756,75
241	7414267,24	4810755,91
242	7414274,63	4810749,68
243	7414279,83	4810745,64
244	7414289,94	4810744,20

Преломном тачком бр. 244 граница долази до границе КО Буковик и даље пролази кроз њу и то међом кат. парц. бр. 84/1, пресеца је праволинијски под правим углом у правцу тромеђе кат. парц. бр. 84/1, 358 и 364. Граница наставља у правцу југа међама кат. парц. бр. 358, 357, 26, 27, 28, 29, 33, 34, и 84/1 коју поново пресеца по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
245	7414687,75	4809799,17
246	7414717,30	4809774,95

247	7414747,39	4809740,23
248	7414764,92	4809718,73
249	7414782,81	4809702,19

Граница даље прати пут (кат. парц. бр. 84/4) са спољне стране и даље међама кат. парц. бр. 122, 123, 114, 133, 137, 136, 134, 141, 143, 144 и 84/1 коју пресеца праволинијски из најјужније међне тачке кат. парц. бр. 160 у правцу тромеђе кат. парц. бр. 84/1, 3061 и 3062. Граница даље наставља у правцу југоистока међама кат. парц. бр. 3062, 3071, 3085, 89/1, пресеца кат. парц. бр. 3121 у правцу најсеверније међне тачке кат. парц. бр. 3120 и прати је до њене најисточније тачке одакле поново пресеца кат. парц. бр. 3121 у правцу најсеверније међне тачке кат. парц. бр. 3114. Граница даље прати пут (кат. парц. бр. 3192) са спољне стране, у правцу истока, одваја се и наставља међама кат. парц. бр. 2972, 2970, 2962, 2963, 2957, 2958, 2955, 2954, 2940, пресеца пут (кат. парц. бр. 2896), 2895, 2893, 2912, 2911, 2758, 2755 и 2754 коју сече по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
250	7416892,81	4807926,44
251	7416899,70	4807925,19
252	7416929,07	4807904,55
253	7416947,33	4807879,94
254	7416959,24	4807845,81
255	7416970,35	4807806,13
256	7416985,43	4807783,11
257	7417008,45	4807753,74
258	7417029,88	4807731,51
259	7417040,28	4807726,67
260	7417038,13	4807724,42
261	7417025,25	4807711,46

262	7417024,73	4807707,32
263	7417027,54	4807701,17
264	7417032,87	4807697,99
265	7417038,87	4807699,10
266	7417051,75	4807703,69
267	7417060,49	4807704,73
268	7417066,04	4807702,58
269	7417103,28	4807663,64
270	7417109,57	4807659,64
271	7417113,57	4807659,05
272	7417117,34	4807677,41
273	7417121,27	4807686,14
274	7417119,94	4807689,10

275	7417106,39	4807697,03
276	7417105,35	4807703,32
277	7417108,76	4807707,69
278	7417115,94	4807710,87
279	7417119,20	4807713,83
280	7417118,08	4807720,27
281	7417114,38	4807724,12

282	7417109,26	4807726,85
283	7417115,60	4807732,31
284	7417134,65	4807745,80
285	7417156,09	4807752,94
286	7417167,20	4807748,18
287	7417176,72	4807738,66

Граница даље наставља међом кат. парц. бр. 2754, пресеца пут (кат. парц. бр. 2747), 2752, 2594, 2591, 2573, 2572, 2566, 2545, 2529, 2530, 2532, 2525, 2535, 2537, 2540, 2541, 2413, 2412, 2406 и 2385 коју пресеца по следећим координатама:

Бр. тачке	Y	X
288	7419834,86	4807166,24
289	7419834,86	4807166,25
290	7419863,59	4807168,76
291	7419870,21	4807181,99

292	7419873,51	4807185,62
293	7419886,08	4807185,62
294	7419899,64	4807188,60
295	7419921,47	4807196,87
296	7419942,61	4807211,83

Граница даље наставља у правцу истока међом кат. парц. бр. 2385 и поново је сече по следећим преломним тачкама:

Бр. тачке	Y	X
297	7420260,96	4806935,34
298	7420279,65	4806916,74
299	7420305,05	4806915,15
300	7420343,15	4806927,06
301	7420366,96	4806932,62

302	7420393,16	4806940,55
303	7420414,59	4806949,28
304	7420436,02	4806967,54
305	7420463,01	4806993,73
306	7420524,84	4806952,25

Преломном тачком бр. 306 граница долази до границе општине Сјеница, КО Кладница и даље наставља кроз КО Кладница међама кат. парц. бр. 1383, 1384, пресеца реку Кладницу (кат. парц. бр. 1534), 1424, путем (кат. парц. бр. 1548), пресеца га и даље међама 1233, 1232 и 1219 долази до пута (кат. парц. бр. 1487) где мења правац у југозападни. Граница даље наставља путем (кат. парц. бр. 1487 и 1549) са спољне стране до границе КО Урсуде. Кроз КО Урсуде граница пролази у правцу запада и прати пут (кат. парц. бр. 4271/1) са спољне стране, изузимајући кат. парц. бр. 657, 658, 659 и 255, одваја се од пута јужном међом кат. парц. бр. 2 на потесу Зорнићи, те поново долази до пута(кат. парц. бр.4271/1), пресеца га и наставља у правцу југозапада међама кат. парц. бр. 2149, 2151, пресеца пут (кат. парц. бр. 4279), и даље 2213, 2212, 2210, 2562, 2228, 2227, 2233, 2232, 2255, 2254, 2256, 2262, 2390, 2386, 2417, 2381, 2383, 2384, 2365, 2358,2359, 2360 и пресеца пут (кат. парц. бр. 4280). Граница даље иде у правцу југоистока ка врху Молитва и прати међе кат. парц. бр. 2566, 2569, 2576, 2577, 2599, 2598, 2604, 2603, 2595, 2635, 2634, 2632, 2626, 2625, 2667, 2668, 2669, 2674, 2675, 2678, 2679 и 2686 где долази до границе КО Дружиниће. Кроз КО Дружиниће граница иде у правцу југоистока и прати међе кат. парц. бр. 11, 25, 24, 23, 47, 39, 48, 49, 58/1, 61, 64, 62, 63, 65, 66, 136 и 141, коју пресеца праволинијски по следећим координатама:

Бр. тачке	Y	X
307	7417079,61	4802394,04
308	7417153,61	4802330,00

Граница даље наставља у истом правцу међама кат. парц. бр. 141, 142, 143, 150, 148 и 191 коју сече по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
309	7417533,80	4801730,47
310	7417565,83	4801673,98

311	7417582,76	4801644,88
312	7417611,60	4801604,24

Граница даље у правцу југоистока наставља међама кат. парц. бр. 194, 263, 264, 812, 806, 795, 809, 797, 790, 799, 798, 787, 756, 755, пресеца Мрчки поток (кат. парц. бр. 890/1), 751, 696, 745, 746, 677, 671, 674, 673, 672 и 889/1 до границе КО Крстац. Граница даље пролази кроз КО Крстац у правцу југа међама кат. парц. бр. 1082, 1100, 1099, 1093, 1092, 1088, 1143, 1137, 1144, 1243, 1244, 1233, 1232, 1231, 1230, 1228, 1227, 1226, 1225, 2201, 1223, 1183/1, пресеца пут (кат. парц. бр. 2198/1), 1297/1, 1297/2, пресеца Кањевску реку (кат. парц. бр. 2195/2), 1342/2, 1329/1, 1331, 1330, 1332, 1324, 1320/1, 1319/1, 1319/2, 2004/3, 1904/2, 1905/1, 1906/1, 1912/2, 1913/2, 1924/1, 1916/1, 1916/3, 1833/2, 1834/2, 1835/2 и 1837/2. Граница мења правац у западни, и сече кат. парц. бр. 1837/2 и реку Вапу (кат. парц. бр. 1862/2) по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
313	7419812,85	4797436,57
314	7419792,11	4797437,85

315	7419792,13	4797438,10
316	7419778,36	4797438,86

Граница даље наставља међама кат. парц. бр. 1862/1, 2027, 2035, 2039, 2041, пресеца пут (кат. парц. бр. 2205/1) и 2042/1 до границе КО Чедово. Кроз КО Чедово граница кружи око кат. парц. бр. 3/1, прво у правцу југа а затим у правцу запада, и међом кат. парц. бр. 3/2 где пресеца реку Увац (кат. парц. бр. 1424/2) и 1/2 до места одакле пресеца кат. парц. бр. 1/1 по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
317	7418544,65	4796797,43
318	7418467,10	4796810,52

319	7418406,78	4796844,39
320	7418329,52	4796893,07
321	7418280,49	4796923,24

Преломном тачком бр. 321 граница долази до границе КО Доње Лопиже, и у правцу севера је прати, затим се одваја кроз КО Доње Лопиже међама кат. парц. бр. 1209, 3414, 987/1, 999, 998, 1002, 1004, 1003, 987/1, 1036 и 1037 одакле пресеца праволинијски кат. парц. бр. 987/1 од тремеђе 1037, 1038 и 987/1 у правцу тремеђе кат. парц. бр. 987/1, 986 и потока Чајак (кат. парц. бр. 3413/1). Граница затим пресеца поток Чајак и прати га у правцу североистока, а затим међом кат. парц. бр. 976 и 971 до места одакле пресеца кат. парц. бр. 971 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
322	7417428,11	4799122,22
323	7417434,60	4799140,66

Граница даље наставља међама кат. парц. бр. 974, 968 и 961, 2/1 (укључујући 75, 73, 64, 50/1, 50/2, 3416, 12, 13 и 10) где долази до границе са КО Горње Лопиже. Кроз КО Горње Лопиже граница иде у правцу севера и прати међе кат. парц. бр. 995, 994, 989, 990, 987, 984, 933, 931, 922, 914, 904, 902, 901, 28/1 (укључујући 897 и 886), 84, 87/2, 82, 81, 77, 76, 55, 54, 50, 51, 46, 40, 39, 27, пресеца пут (кат. парц. бр. 1853/1), 110, 133, 134, пресеца пут (кат. парц. бр. 1854), 261, 265, 253, 252, 293, 294, 241, 242, 240, 239, 223, 222, 220, 215, 174/1, 174/2, 391, 392, 419, 421, 423, 418, 409/2 и 413, 461 (укључујући кат. парц. бр. 466, 465 и 464), пресеца пут (кат. парц. бр. 1855), даље 529, 528, 518, 1358, 1359, 1366, 511, 510, 497, 496, пресеца пут (кат. парц. бр. 1859) и даље кружи око кат. парц. бр. 1382 до границе КО Доње Горачиће. Граница даље иде кроз КО

Доње Горачиће у правцу југозапада међама кат. парц. бр. 266/1, 262/2, 257/2, 257/3, 256/1, 160, 244, 376, 177, 174, 381, 401, 404, 410, 411, 412, 413, 618, пресеца Велики поток (кат. парц. бр. 1620), 639, 640, 641, 649, 653, 648, 687, 688, 691 и 690. Граница затим пресеца Горачанску реку (кат. парц. бр. 1618), мења правац у северозападни и наставља међама кат. парц. бр. 802, 801, 903, 901, 900, 930, 931 и 932, пресеца пут (кат. парц. бр. 1626), 878/4, 877, 879, 878/3, 881/1, 840, 832, 828, 103, 5/1, 99, 97, пресеца кат. парц. бр. 51 у правцу најисточније међне тачке кат. парц. бр. 50, и наставља међом кат. парц. бр. 46, 36, 37, 45, 44, 42, 40 и 39 где улази у општину Нова Варош, КО Мишевићи. Граница пролази кроз КО Мишевићи у правцу североистока и прати међе кат. парц. бр. 1429, 1427, 1430, 1425, 1424, 1423, 1393, 1395, 1396, 1402, 1404, 1405, 1311, 1312, 1313, 1317, 1318, 1316, пресеца Мишевчански поток (кат. парц. бр. 1492), затим у правцу истока међама кат. парц. бр. 1331/1, 1328, 1327, 1347, 1345, 1361, 1362/1, 1364, 1372, 1385, 1376, 1375, 1382, затим мења правац у северни и међама кат. парц. бр. 1385, 1185, 1184/1 долази до пут (кат. парц. бр. 1497) којег прати у правцу севера са спољне стране, скреће на пут (кат. парц. бр. 1495) ка потесу Велика равна, којег прати са спољне стране до места Селиште где га пресеца и наставља у правцу севера међама кат. парц. бр. 241, 240, 239, 271, 269, 268, 267, 246, 202, 201, 178, 173 и 170, где долази до пута (кат. парц. бр. 1495) којег прати са спољне стране до границе са КО Радијевићи. Граница даље наставља кроз КО Радијевићи и о међама кат. парц. бр. 935, 934, 933, 943, 942, 946, 971 (укључујући 958 и 957), затим у правцу северозапада међама кат. парц. бр. 872/1, 872/3, 869, 868/1, 867/1, 866/1, 859/1, 858, 853, 854, 845, 844, 843, 842/1, 842/2, 841, 837, 832, 827, 823, 806, 805 и 804 где граница мења правац у западни. Граница даље прати међе кат. парц. бр. 789, 790, 791, 778, 774/1, 771, 773, 715, 712/1, 711 и 708 одакле пресеца кат. парц. бр. 707/1 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
324	7411409,78	4806803,96
325	7411360,59	4806818,61

Граница даље наставља у правцу севера и прати међе кат. парц. бр. 535/1, 538, 537/1, 536/1 и 528/2 до границе КО Акмачићи. Кроз КО Акмачићи граница пролази у правцу севера и то међама кат. парц. бр. 1131/4, 1137/2 и 1137/1 коју сече по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
326	7411295,77	4807388,44
327	7411318,40	4807384,47

Преломном тачком бр. 327 граница долази до пута (кат. парц. бр. 1308), пресеца га и у правцу истока прати међе кат. парц. бр. 1091, 1090 и 1047/1, затим поново мења правац у северозападни и наставља међама 1011, 1014, 1015/1, 1006, 1000, 1001/1, 996, 995/1 и 994 где долази до границе са КО Комарани. Граница прати границу КО Комарани у правцу северозапада у дужини око 470м, и затим наставља кроз КО Комарани тако што пресеца кат. парц. бр. 451/4 по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
328	7411536,01	4808003,55
329	7411535,29	4808019,73
330	7411556,72	4808042,75
331	7411589,26	4808064,18
332	7411608,31	4808070,53
333	7411649,59	4808094,34
334	7411682,13	4808113,39
335	7411694,83	4808129,27

336	7411705,15	4808130,06
337	7411740,07	4808118,95
338	7411774,21	4808129,27
339	7411801,19	4808134,03
340	7411814,69	4808145,94
341	7411827,39	4808164,99
342	7411834,53	4808198,32
343	7411840,88	4808216,58
344	7411853,58	4808226,90

345	7411892,47	4808222,93
346	7411941,69	4808222,14
347	7411974,23	4808216,58
348	7411985,34	4808226,90
349	7411998,84	4808235,63

350	7412018,68	4808243,57
351	7412051,22	4808260,24
352	7412077,42	4808283,26
353	7412105,20	4808303,89

Граница даље наставља у правцу североистока међом кат. парц. бр. 451/4, 2146, 2142, 2065, 2064, 2063, 2061, 2060 и 2058, мења правац у северозападни и даље међама 451/4, 889, 888, 899, 876, 451/3, пресеца пут (кат. парц. бр. 2174), и даље кружи око 451/1 (укључујући кат. парц. бр. 785, 779 и 778), те пресеца пут (кат. парц. бр. 2164) на потесу Доњи рид. Граница даље иде у правцу севера и прати међе кат. парц. бр. 476, 477, 479, 480, 482, 447, 546, 545/1, 550, 544, 538, 539, 536, 563, 569/2, 569/1, 570/3, 570/2, 570/1, 572/1, 584 и 583 где долази до пута (кат. парц. бр. 581), пресеца га и наставља у правцу запада међама 590, 589, 592, 597, 600, 601, 602, 607, 609, 608/1, 445/1, 445/2 и 441/1 где долази до границе КО Вилови. Граница прати границу КО Вилови у правцу севера и даље пролази кроз КО Вилови међама кат. парц. бр. 1491, 1492, 1493/2, 1493/1, 1505, 1506, пресеца пут (кат. парц. бр. 2322), 1445, 1444/2, 1444/1, 1524, 1442, 1527, 1528, 1529, 1521, 1532, пресеца кат. парц. бр. 1442 праволинијски по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
354	7411229,12	4813104,26
355	7411148,34	4813108,16

Граница даље прати међе кат. парц. бр. 1441, 1424, 1426, 1427, 1413/2, 1413/1, 1415/1, 1406, 1389, 1388, 1379, 1378, 1382, 1383, 1387, 1352, пресеца пут (кат. парц. бр. 2312), 1319, пресеца кат. парц. бр. 1334 праволинијски од најзапаније мејне тачке кат. парц. бр. 1319 у правцу најисточније мејне тачке кат. парц. бр. 1324. Граница прати пут (кат. парц. бр. 2321) са спољне стране, пресеца га и наставља међом кат. парц. бр. 191 до места одакле је пресеца по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
356	7410482,14	4814929,37
357	7410461,15	4814955,74
358	7410445,27	4814991,72
359	7410441,57	4815011,30
360	7410448,45	4815028,76
361	7410462,20	4815049,40
362	7410472,26	4815061,04

363	7410475,43	4815074,80
364	7410471,20	4815095,97
365	7410471,20	4815115,02
366	7410476,49	4815139,36
367	7410474,38	4815149,94
368	7410468,55	4815152,06
369	7410435,99	4815150,11

Граница даље иде у правцу северозапада међама кат. парц. бр. 191, 118 и 119, 123, 96, 92, 53, 51, 47, 50, 48 и 60 одакле пресеца кат. парц. бр. 1 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
370	7409597,28	4815791,19
371	7409550,29	4815837,28

Граница прати са спољне стране кат. парц. бр. 7, 6 и 5, и долази до границе КО Амзићи, коју прати у правцу запада и даље пролази кроз КО Амзићи путем (кат. парц. бр. 991), затим путем (кат. парц. бр. 986) у правцу севера до кат. парц. бр. 163, коју обилази са спољне стране и долази до пута (кат. парц. бр. 983) којег прати у правцу северозапада. Граница се одваја од пута

и даље наставља међама кат. парц. бр. 155, 153, 151, 146, 145, 152, 144, 142/3, 142/2, 142/1, 130, 129, 127, 112, пресеца кат. парц. бр. 115 у правцу тромеђе кат. парц. бр. 115, 111 и 110, и даље 111, 107, 105, пресеца пут (кат. парц. бр. 983), 77/2, 77/1, 78, 79, 80, 81, 82, 44/2, 18/1, 6, пресеца пут (кат. парц. бр. 987), 460, 461, 466, 470, 471, 474, пресеца Џамбаски поток (кат. парц. бр. 989) и 645 до места одакле пресеца кат. парц. бр. 672 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
372	7406090,40	4816712,98
373	7406102,80	4816699,48

374	7406110,90	4816686,10
375	7406111,74	4816681,94
376	7406140,85	4816619,19

Граница даље наставља у правцу југа и прати кат. парц. бр. 674/1, 674/2, 675/1, 674/1, 825/1 и 672 где мења правац у северозападни и прелази на другу обалу реке Злошнице и пута, т.ј. прати границу КО Тиква, а затим КО Вранеша. Граница даље пролази кроз КО Вранеша и сече кат. парц. бр. 1510 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
377	7405398,00	4815935,81
378	7405399,33	4815938,59
379	7405411,71	4815970,86
380	7405432,91	4816041,97
381	7405432,16	4816060,99
382	7405439,97	4816101,74
383	7405448,22	4816142,27
384	7405454,22	4816191,43
385	7405451,22	4816241,30
386	7405443,91	4816293,45
387	7405413,14	4816305,09
388	7405388,93	4816321,22
389	7405364,73	4816351,99
390	7405345,59	4816384,26
391	7405314,26	4816438,48
392	7405320,64	4816462,57
393	7405285,37	4816464,07
394	7405228,71	4816474,39
395	7405092,31	4816388,65
396	7405092,96	4816404,09
397	7405089,49	4816423,85
398	7405095,50	4816449,55
399	7405127,02	4816479,57
400	7405151,22	4816508,84
401	7405162,10	4816527,23
402	7405160,60	4816546,18
403	7405123,38	4816609,25

404	7405089,04	4816637,21
405	7405013,62	4816677,36
406	7404934,56	4816714,51
407	7404838,87	4816722,95
408	7404782,12	4816732,43
409	7404760,45	4816742,37
410	7404758,17	4816756,24
411	7404736,19	4816809,62
412	7404702,24	4816864,22
413	7404657,79	4816919,28
414	7404625,10	4816964,17
415	7404595,09	4816988,77
416	7404557,19	4817009,07
417	7404534,40	4817016,97
418	7404515,63	4817020,53
419	7404556,02	4817057,53
420	7404589,63	4817086,64
421	7404599,33	4817112,13
422	7404593,92	4817188,08
423	7404577,22	4817257,79
424	7404555,11	4817292,99
425	7404516,31	4817322,10
426	7404479,30	4817317,58
427	7404445,91	4817322,10
428	7404425,61	4817338,79
429	7404425,61	4817360,90
430	7404426,55	4817362,26

Граница даље прати међе кат. парц. бр. 1510, 1508, 1436, 1435, 272, 274, 280, 266, 267, 268, 264, 260, 253, 231, 229, 228/3, 221/2, 225/3, 225/4, 225/5, 225/6, 227, пресеца пут (кат. парц. бр. 1543/1), 91, 179, 178, путем (кат. парц. бр. 179), пресеца га и наставља међом кат. парц. бр. 91,

87, 86, 83, 81/11, 82, 69, 70, пресеца пут (кат. парц. бр. 1543/1), 54, 49, 5, 4, 2/1, 2/15 и 2/16 одакле пресеца кат. парц. бр. 2/1 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
431	7403063,69	4819309,05
432	7402980,04	4819318,89

433	7402913,89	4819318,89
434	7402876,85	4819317,57
435	7402832,50	4819317,27

Граница даље прати међу кат. парц. бр. 2/1 и притом обилази са спољне стране кат. парц. бр. 552, 553 и 554 до места одакле поново пресеца кат. парц. бр. 2/1 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
436	7402335,69	4819334,28
437	7402264,34	4819340,06
438	7402202,16	4819363,87
439	7402145,28	4819407,53
440	7402109,56	4819448,54
441	7402080,45	4819500,13

442	7402068,55	4819547,76
443	7402053,99	4819600,67
444	7402030,18	4819633,75
445	7401969,33	4819685,34
446	7401945,51	4819695,92
447	7401874,08	4819693,28
448	7401811,05	4819690,57

Преломном тачком бр. 448, граница долази до границе КО Радоиња и даље наставља кроз њу међом кат. парц. бр. 88/1, 574/1, 574/2, 575, 606, 893, пресеца кат. парц. бр. 895/1, 900 и 1013 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
449	7398979,75	4820097,36
450	7398977,84	4820095,09

451	7398974,33	4820090,90
452	7398946,66	4820074,72

Граница даље наставља међама кат. парц. бр. 918 и 917 до пута (кат. парц. бр. 3461/1) који прати са спољне стране, одваја се путем (кат. парц. бр. 3469) у правцу северозапада до границе КО Рутоши. Граница даље наставља кроз КО Рутоши у правцу севера, и прати међе кат. парц. бр. 2197 и 2196, затим путем (кат. парц. бр. 6042), који је уједно и граница са КО Радоиња. Граница даље иде кроз КО Рутоши, међама кат. парц. бр. 2141, 2136/1, пресеца 2130/1 и 2130/2 по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
453	7397320,12	4821616,02

454	7397321,65	4821642,31
455	7397304,69	4821697,44

Граница даље настављау правцу северозапада међама кат. парц. бр. 2126, 2033/1, 2032/1, 2028/2, 2024, 2023, 2004, 2005, 2006, 2007, 1999, 1998, 1997, 1998, 254, 257, 255, путем (кат. парц. бр. 6041), пресеца га и даље међама кат. парц. бр. 268, 265, 263, 264, 268, 198, 197, 270, 269, 272, 274/2, 274/1, 275/1, 276/6, 276/5, 276/4, 276/3, 276/2, 276/1, 287 и 289 где мења правац у северни и прати међе кат. парц. бр. 289, 299/2, 299/1, 298, 297, 188, 187/4, 187/3, 187/2, 187/1, 329, 170, 168, 164, 163, 156, 148, 146, 141 и 140 где оштро заокреће и иде у правцу запада, сече пут (кат. парц. бр. 6028), и даље међама кат. парц. бр. 118, 113, 109, сече пут (кат. парц. бр. 103), 354, 357, 359, и 364 до пута (кат. парц. бр. 6028) које прати у правцу северозапада са спољне стране, затим га пресеца, и наставља у правцу севера међама кат. парц. бр. 57, 58, 44, 40, 39, 38, 32 и 34 где долази до границе општине Прибој, КО Кратово. Граница даље пролази кроз КО Кратово и притом сече кат. парц. бр. 953 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
456	7395092,89	4824690,26
457	7395128,79	4824757,60

Граница даље наставља у правцу североистока међама кат. парц. бр. 952 и 945 до места одакле пресеца кат. парц. бр. 945 праволинијски по следећим преломним тачкама:

Бр. тачке	Y	X
458	7395446,94	4825369,47
459	7395466,77	4825419,67

Граница наставља у истом правцу међом кат. парц. бр. 945 до реке Увац (кат. парц. бр. 4770), односно границе општине Нова Варош, КО Драглица, и прати у правцу истока реку Увац до почетне тачке описа.

Šif. 5/1971.

ПРИЛОГ бр. 2

Socijalistička Republika Srbija

SKUPŠTINA OPŠTINE NOVA VAROŠ

BROJ 633-7/71-02

21. maja 1971.godine.

N o v a   V a r o š

Odeljenje za opšte poslove, privredu i društvene službe Skupštine opštine Nova Varoš, na predlog Republičkog zavoda za zaštitu prirode, Beograd broj 01-319/1 od 31. marta 1971.godine zaključka Saveta za prosvetu kulturu i fizičku kulturu Skupštine opštine Nova Varoš od 21. maja 1971.godine, na osnovu čl. 6. 13. st. 3. čl. 16. st. 1. i st. 2. i čl. 24. Zakona o zaštiti prirode ("Službeni glasnik SRS" broj 24/65) čl.4. st.3. Uredbe o osnivanju Republičkog zavoda za zaštitu prirode ("Službeni glasnik NRS" broj 19/62) čl. 315 st.3. Statuta opštine Nova Varoš, čl. 202, 206, 207. i 208. Zakona o opštem upravnom postupku donosi

R E Š E N J E

O STAVLJANJU POD ZAŠTITU DRŽAVE DELA PRIRODNOG PODRUCJA
KLISURE REKE UVAC NA MESTU ZVANOM "PAVLOVIĆA BROD "

I. Stavlja se pod zaštitu države deo prirodnog područja klisure reke Uvac, na mestu zvanom "Pavlovića brod", kao strogi prirodni rezervat pod imenom "Pavlovića brod".

II. Pod zaštićenim delom prirodnog područja dela klisure reka Uvac podrazumevaju se severni i južni delovi toka ove reke do mesta zvanog "Pavlovića brod" sa kanjonom potoka Vrševine, i od mesta zvanog Bādrija do ušća u Uvac.

III. Zaštićeno područje se nalazi u ataru sela Komarani, zaseoka Gujanička Mala, opštine Nova Varoš. šumskog gazdinstva Prijepolje, Šumske sekcije Nova Varoš, društvena svojina.

IV. Zaštićena površina iznosi ukupno 267,45 ha. Od toga 60 % predstavlja prirodno područje izrazitih osobina geomorfološkog karaktera u vidu vrlo strmih i neprohodnih litica s brojnim još neispitanim pećinama i potkapinama, dok ostalih 40 % predstavlja šumsko područje mešovitog karaktera.

V. Zaštićeno područje predstavlja prirodno stanište više vrsta retkih proredjenih i korisnih ptica kao i više biljnih vrsta. Među pticama se ističe veoma bogata populacija retke vrste supa beloglavog (*Gyps fulvus* Hool.) u koloniji od preko 40 primraka supova koji se gnezde sa obe strane klisure, kao i još 50 vrsta ptica pevačica, korisnih grabljivica i vrsta vezanih za vodu od kojih su vrlo retki puzgavac (*Tichodroma muraria* L.) plavi drozd (*Mantidila solitaria* L.) planinski popić (*Prumella sollaris* scopp.) prilepušta (*Carpinulgus europaeus* L.) puzavac kamenjar (*Sitta neumayer* Michah.) gavran (*Corvus corax* L.) čuk (*Athene moeta* Scop.) i dr. Na zaštićenoj površini pored ostalih biljnih vrsta, nađene su sledeće: crni grab (*Carpinus orientalis* L.) crni jasen (*Raxinus ornus* L.) klen (*Acer campestrea*) dren (*Cornus mas* L.) cer (*Quercus cerris* L) krupna granica (*Quercus conerta*) grab (*Carpinus betulus*) bukva (*Fagus mesiacca*) smrča (*Picea excelsa*) kalina (*Ligustrum vulgare*) žešnja (*Acer tataricum*) tršjina (*Prumus spinosa* L.) glog (*Crataegus monogyna*) divlja ruža (*Rosa canina*) oršljan (*Hedera helix*) kleka (*Juniperus communis* L.) ruj (*Cotinus cogygria* Scop.) kukurek (*Heleborus odorus* Wald) livadarka (*Poa nemoralis* L.) svio (*Cornus sanguinea* L.) šumska ljubicića (*Viola silvestris* Lam.) jagorčevina (*Prumula vulgaris* L.) kupina (*Rubus candidans* Wne.) šumska jagoda (*Fragariya vesca* L.) i druge.

VI. Granična linija zaštićene površine ide sledećim graničnim linijama : Od mesta zvanog "Badrija" na delu površine gde prestaje kanjon potoka Vrševina, granična linija prelazi u pravcu kazaljke na satu i u dužini na oko 600 m, ide približnim pravcem prema zapadu, obuhvatajući krševiti deo potoka Vrševina, u reku Uvac a zatim naglo skreće približnim pravcem prema jugu, sa delimičnim odstupanjem prema jugoistoku i ide ovim pravcem sve do mesta zvanog "Iznad Rastoka". Sa ove tačke granična linija naglo skreće na zapad, silazi u reku Uvac i obuhvatajući levu krš-

evitu stranu ove reke u polukružnom obliku skreće na sever, ide približno ovim pravcem pored privatnog poseda zaseoka Gujanička mala i društvenog poseda Šumске sekcije u Novoj Varoši i na oko 700 m, nizvodno od ušća potoka Vrševina u Uvac, silazi u ovu reku. Od ove tačke granična linija ide od oko 300 m, tokom reke Uvca a zatim naglo skreće prema istoku ide približno ovim pravcem sve do mesta zvanog "Badrija" i u polukružnom obliku skreće prema jugoistoku spajajući se sa polaznom tačkom u koritu potoka Vrševina.

VII. Obzirom na karakter zaštićenog ~~područja~~ kao strogog prirodnog rezervata koje predstavlja prirodno stanište retkih vrsta ptica i potrebu njihove stroge zaštite, na zaštićenom području zabranjeno je:

- loviti i ubijati ili na makakav drugi način uništavati zaštićene ptice i njihove razvijačke oblike, kvariti i rušiti gnezda, uzimati jaja ili hvatati ptičje mladunce;

- ubijati, loviti ili hvatati ma koje druge divlje životinje, ribe i insekte;

- prolaz goniča ili isterivati divljači u cilju lovljenja van zaštićenog područja;

- uznemiravanje ili proganjanje ptica a naročito u periodu gneždenja, kao i menjanje svih neophodnih uslova u prirodnoj sredini koju naseljavaju, a koje su od životne važnosti za ove ptice;

- prstenovanje mladunaca ili svaka trgovina i promet zaštićenim pticama i drugim životinjama (živim ili mrtvim). U slučaju prenošenja ptica ili drugog živog sveta preko zaštićenog rezervata, iz ostalih socijalističkih republika, potreban je nesumnjiv dokaz o njihovom poreklu;

- postavljanje zatrovanih mamaca (lešina riba i sl.) ili trovanje voda radi ubijanja ptica, riba ili nekih drugih životinjskih vrsta;

- lovno ili ribolovno korišćenje u makakavom obliku to bilo;

- privredno korišćenje u vidu otvaranja kamenoloma i korišćenje proizvoda kamena ili rušenje i kvarenje svih vrsta geomorfoloških oblika krša zaštićenog područja, pećina potkapina, zaravnjenih izbocina i platoa, koji služe kao skloništa i mesto obitovanja i gneždenja zaštićenih vrsta ptica a posebno retke i ugrožene vrste supa beloglavog;

- zagrađivanje i trovanje voda reke Uvca ili drugih voda koje pridolaze u ovu reku, regulacija reke, kao i sve druge radnje koje bi mogle da poremete postojeći režim voda i time dovedu u pitanje opstanak životinjskog sveta područja;

- zabranjeno je takodje vršiti bilo kakve promene koje ometaju spontani prirodni razvoj životne zajednice i staništa kao celine (ekosistema). U tom cilju zabranjeno je iskofišćavanje šuma ili ma kojih drugih prirodnih izvora. Zabranjeno je seči stabla. žbunje ili makoje primerka prizemne flore, vršiti smolarenje vršiti skupljanje stelja, trave i uklanjati leževinu, trula stabla, vetroizvale, šušanj, humus mahovinu, i sl. Zabranjeno je unošenje stranih vrsta drveća u šumski sastav zaštićenog područja a naročito egzota: unošenje stranih vrsta divljači čije bi prisustvo moglo da izazove nepoželjne ekološke posledice i izmenu živog sveta područja, zabranjena je izgradnja objekata niske i visoke gradnje, zemljanih i drugih sličnih radova koji bi mogli posredno ili neposredno da izmene sadašnje stanje, prirodnog predela kao takvog, tj, njegove karaktere prirodnog predela posebnih prirodnih odlika, ili dovede u pitanje njegov dalji biološki opstanak. Zabranjeno je^{uopšte} svako šumsko- ekonomsko gazdovanje bez šumsko privrednih osnova.

VIII. Radovi koji bi vodili odstupanju od režima zaštite predviđenog ovim rešenjem, mogu se vršiti samo u cilju naučno-istraživačkih radova ili u cilju najneophodnijeg obezbeđenja, osiguranja, zaštite (konzervacije) zaštićenog objekta, i to na osnovu odobrenja datog za svaki konkretan slučaj, prema odredbama zakona o zaštiti prirode, a uz prehodnu saglasnost Republickog zavoda za zaštitu prirode.

IX. Privredni planovi i projekti, šumarskih vodoprivrednih, elektroprivrednih i drugih privrednih organizacija moraju biti usaglašeni sa režimom zaštite propisanim ovim rešenjem.

X. Izvršiocima radnji protivnih ovom rešenju, učinjenih na zaštićenom području, kazniće se po odgovarajućim odredbama Zakona o zaštiti prirode, odnosno po odredbama Krivičnog zakonika.

XI. Protiv ovog rešenja može se izjaviti žalba Sekretarijatu za obrazovanje, nauku i kulturu, u roku od 15 dana od prijema rešenja. Žalba ne zadržava rešenje od izvršenja. Žalba je oslobođena takse prema čl. 9. Zakona o zaštiti prirode i podnosi se preko ove skupštine opštine.

O B R A Z L O Ž E N J E

Republički zavod za zaštitu prirode SR Srbije u Beogradu aktom svojim br. 01-319/1 od 31.III.1971.g., predložio je organu nadležnom za poslove kulture SO Nova Varoš (Savetu SO nadležnom za poslove kulture) da donese rešenje o stavljanju pod zaštitu države dela prirodnog područja klisure reke Uvac, na mestu zvanom "Pavlovića brod", kao strogi prirodni rezervat u smislu čl. 13. st.3. Zakona o zaštiti prirode.

U obrazloženju svoga predloga za donošenje navedenog rešenja, Republički zavod za zaštitu prirode, između ostalog navođo je da navedeno područje koje treba proglasiti za strogi prirodni rezervat predstavlja izuzetne prirodne objekte ovakve vrste u Srbiji. Zahvaljujući svojoj prirodnoj nepristupačnosti i do skoro nedovoljno razvijenim komunikacijama, predloženi deo za zaštitu prirodnog područja kanjona reke Uvac spada u one delove još netaknute divlje prirode, koji predstavljaju idealno stanište i prirodno pribežište za bogat biljni i životinjski svet. Na ovom području živi i gnezdi se, pored ostalih ptica, beloglavi sup (*Gyps fulvus* Hubl.) veoma retka i ugrožena vrsta naše ornitofaune kojoj pretil opasnost od potpunog išcezavanja. U klisuri reke Uvac živi i gnezdi se u zajedničkoj koloniji preko 40 primeraka supova, i to tako što se parovi gnezde u neposrednoj blizini jedni drugih, s obe strane klisure. To je od do sada poznatih staništa ove vrste, i to ne samo po naseljenosti, već i po stanju gustine populacije. Obzirom na okolnost da biologija i ekologija ove vrste nije u našoj zemlji dovoljno proučena, na ovom staništu mogu se vršiti svestrana biološka i ekološka istraživanja, ove retke vrste i ustanoviti pragi uzroci njenog ugrožavanja, proredjivanja i nestajanja. Medjutim sem supa beloglavog, na području klisure reke Uvca koje je predloženo za zaštitu živi i gnezdi se još preko 50 vrsta ptica pevacica, korisnih grabljivica i vrsta vezanih za vodu od kojih su neke i veoma retke, kao što su puzgavac (*Tichodroma murria* L.) plavi drozd (*Monticola solitarius* L.) planinski popić (*Prunella collaris* Scop.) prileguša (*Caprimulgus europaeus*) puzavac kamenjar (*Silva neumayer* Michah), gavran (*Corvus corax* L.) čuk (*Athene noctua* Scop.) i druge. Zbog ovakvog sastava pticijeg sveta područje klisure reke Uvac, zaštitom treba obezbediti apsolutnu

nepovrednost ptičijeg sveta i njihovog staništa koje ima vrlo povoljne biološke uslove za opstanak i produženje vrste. U veoma visokim i strmim stranama i liticama kanjona reke Uvac ima dosta manjih i većih pećina, potkapina, zaravnjenih izbočina i platoa veoma nepsristupačnih ali zato vrlo pogodnih mesta, koje služe kao zaklon od vremenskih nepogoda, obitavanje i gneždjenje retke i ugrožene vrste beloglavog supa i ostalih zaštićenih retkih i ugroženih vrsta ptica. Uopšte uzev sav zaštićeni životinjski svet na zaštićenom području nalazi najpovoljnije uslove za život i svoj nesmetani opstanak, potpunog iščezavanja, kao i ostale vrste ptica zaštićenog područja, pored toga što predstavljaju prave prirodne retkosti a naročito sup beloglavi one su i veoma korisne ptice. Uklanjanjem lešina, kao divljih tako i domaćih životinja kojima se pretežno hrani beloglavi sup na taj način sprečava širenje raznih zaraza. koje su opasne kako za životinje tako i za čoveka dok ostale vrste ptica, ptice pevačice, korisne grabljivice i vrste vezane za vodu obilato pomažu čoveku u njegovoj teškoj borbi protiv štetnih insekata i glodara, kojima se hrane. Zbog takvih osobina živog sveta područja, njegove vanredne očuvanosti prirodnog predela i divljine rezervat "Pavlovića brod" ima mnogostruku naučnu, kulturno-prosvetnu, i instruktivnu vrednost čemu treba da zahvali dodati velike mogućnosti turističkog korišćenja uz sva predviđena ograničenja i poštovanja režima zaštite kao strogog prirodnog rezervata.

Razmatrajući prednji predlog Republičkog zavoda za zaštitu prirode u Beogradu, Savet za obrazovanje i kulturu SO Nova Varoš, kao organ po Zakonu nadležan za donošenje rešenja o stavljanju pod zaštitu navedenog objekta, našao je da je predlog stručno opravdan i na Zakonu zasnovan te ga je i usvojio donošenjem rešenja kao u dispozitivu.

Rešenje dostaviti:

1. Sekretarijatu za obrazovanje nauku i kulturu SR Srbije, Beograd, Nemanjina br. 26,
2. Republičkom zavodu za zaštitu prirode, Beograd, Studentski trg broj 5,
3. Šumskom gazdinstvu Prijepolje,
4. Šumskoj sekciji Nova Varoš,
5. Preduzeću "Limske hidroelektrane" Nova Varoš,

6. Mesnoj kancelariji Akmačići,
7. Opštinskoj geodetskoj upravi Nova Varoš,
8. Urbanističko - građevinskoj službi Nova Varoš.

M.P.

NAČELNIK ODELJENJA
Milenko Milošević s.r.

Da je prepis ovog rešenja veran svome ogiginalu koji se nalazi u dokumentaciji Republičkog zavoda za zaštitu prirode, tvrdi i

Jy Andre Wuy

OVERAVA

POMOĆNIK DIREKTORA ZAVODA
Dr Slobodan Stajić

Slobodan Stajić

1754

На основу члана 43. став 2. Закона о заштити животне средине („Службени гласник Републике Србије“, бр. 66/91, 83/92, 53/93, 67/93 и 48/94),

Влада Републике Србије доноси

УРЕДБУ

О ЗАШТИТИ СПЕЦИЈАЛНОГ РЕЗЕРВАТА ПРИРОДЕ „КЛИСУРА РЕКЕ УВАЦ“

Члан 1.

Део подручја реке Увац ставља се под заштиту као природно добро од изузетног значаја и сврстава у I категорију заштите као Специјални резерват природе „Клисура реке Увац“ (у даљем тексту: Специјални резерват „Клисура реке Увац“).

Члан 2.

Специјални резерват „Клисура реке Увац“ ставља се под заштиту ради очувања станишта и популације белоглавог супа (*Gyps fulvus* Habl) и других природних реткости и геоморфолошких појава: Молитва, Вељушница, литице, пећине и поткапине.

Члан 3.

Специјални резерват „Клисура реке Увац“ је на подручју општина Сјеница и Нова Варош, односно катастарских општина Сјеница и Нова Варош, површине 2717, 71,04 ха, од чега је 1490,40,54 ха у друштвеној, 924,94,92 ха у државној и 302,45,64 ха у приватној својини.

Опис граница Специјалног резервата „Клисура реке Увац“, попис катастарских парцела и опис граница делова Специјалног резервата „Клисура реке Увац“; Павловића брод, Растоке, Вељушница и Молитва са графичким приказом, одштампан је уз ову уредбу и чини њен саставни део.

Члан 4.

На подручју Специјалног резервата „Клисура реке Увац“ успоставља се режим заштите II степена који обухвата:

- 1) Павловића брод, површине 500,35,10 ха,
- 2) Растоке, површине 810,35,40 ха,
- 3) Вељушницу, површине 700,04,12 ха и
- 4) Молитву, површине 706,96,42 ха.

Члан 5.

На целом подручју Специјалног резервата „Клисура реке Увац“

1. Забрањено је:

- 1) промена намена површина и промена морфологије терена уколико није у складу са мерама заштите;
- 2) изградња привредних, инфраструктурних и других објеката, осим планске изградње појединих стамбених, угоститељских, туристичких и објеката намењених за научноистраживачки рад и потребе спровођења мера заштите, који својим габаритом, обликом, начином коришћења, отпадним материјама и на било који други начин не смеју угрозити или нарушити природне, створене и друге вредности природног добра;
- 3) загађивање воде у реци и језерима;
- 4) депоновање комуналног и другог отпада;
- 5) превођење надземних водова високог напона;
- 6) испаша и прогон стоке у близини гнезда, хранилишта и објеката за гајење белоглавог супа, сеча шума и шикара, осим санитарно-узгојних сеча у циљу унапређења стања екосистема и заштите шума;
- 7) лов дивљачи, разарање гнезда, узимање јаја и младунаца белоглавог супа и других птица;
- 8) привредни риболов, осим контролисаних спортских риболова на одређеним и обележеним местима и
2. Обезбеђује се прехрана и узгој белоглавог супа, контрола и праћење стања популација биљних и животињских врста, посебно белоглавог супа и младиче, очување мрстилишта младиче, санација и ревитализација деградираних простора, реконструкција и конзервација споменика културе на основу посебних програма и пројеката и приказивање природних вредности.

Члан 6.

На подручју режима заштите II степена забрањено је:

- 1) на Павловића броду — коришћење чамаца и рилова у периоду од 20. јануара до 15. августа;

2) на Растокама — задржавање чамаца и риболова у периоду од 20. јануара до 15. августа, а на месту званом „Жвале“ са десне стране језера лов, испаша стоке и пролаз чамаца у периоду од 20,00 до 7,00 сати од 20. јануара до 15. августа;

3) на Вељушници — приступ, осим спортским риболовцима и друге активности које би могле да узнемире птице, у периоду од 20. јануара до 15. августа и

4) на Молитви — стварање буке, употребом динамита или на други начин, пролаз чамаца у периоду од 20. јануара до 15. августа и коришћење подручја за испашу стоке.

Члан 7.

Заштита и развој Специјалног резервата „Клисура реке Увац“ спроводи се према програму заштите и развоја.

Програм из става 1. овог члана садржи нарочито: циљеве, приоритетне задатке и активности на спровођењу режима заштите из чл. 5. и 6. ове уредбе, задатке у регулисању бројности птица, очувању и унапређењу ловне и риболвне фауне, задатке на спровођењу научноистраживачких, културних, васпитно-образовних, информативно-пропагандних и других активности, средства потребна за реализацију овог програма, као и начин њиховог обезбеђивања.

Програм из става 1. овог члана доноси се за период од пет година, а остварује годишњим програмом који садржи задатке и послове који се реализују у текућој години, динамику извршавања задатака и послова и висину потребних средстава.

На програм из става 1. овог члана, на који су претходно прибављена мишљења министарства надлежних за послове шумарства и водопривреде, урбанизма, науке, просвете и културе, сагласност даје министарство надлежно за послове заштите животне средине.

Члан 8.

О Специјалном резервату „Клисура реке Увац“ ствара се Фонд за заштиту птица грабљивица „Белоглави суп“, Нова Варош (у даљем тексту: Фонд).

Члан 9.

Фонд у обављању послова заштите и развоја Специјалног резервата „Клисура реке Увац“ обезбеђује спровођење прописаних режима заштите и очувања природног добра, научноистраживачких, културних, васпитно-образовних, информативно-пропагандних и других активности, доноси средњорочни и годишњи програм заштите и развоја.

Фонд подноси извештај о остваривању програма из члана 7. ове уредбе до 15. децембра за текућу годину министарству надлежном за послове заштите животне средине.

Члан 10.

Фонд у обављању послова заштите и развоја Специјалног резервата „Клисура реке Увац“ обезбеђује обележавање Специјалног резервата „Клисура реке Увац“, унутрашњи ред и чуварску службу у складу са актом који доноси, уз сагласност министарства надлежног за послове заштите животне средине.

Актом из става 1. овог члана уређују се правила за спровођење режима заштите и развоја, а нарочито: начин и услови кретања и боравка посетилаца, коришћења флоре и фауне, постављања информативних и других ознака, обављања научних истраживања, извођења истражних радова, туристичких, угоститељских и других делатности и посебне забране у спровођењу режима заштите.

Правила одређена актом из става 1. овог члана и друге неопходне информације за спровођење режима заштите, Фонд је дужан да на погодан начин јавно огласи тако да буду доступна корисницима и посетиоцима.

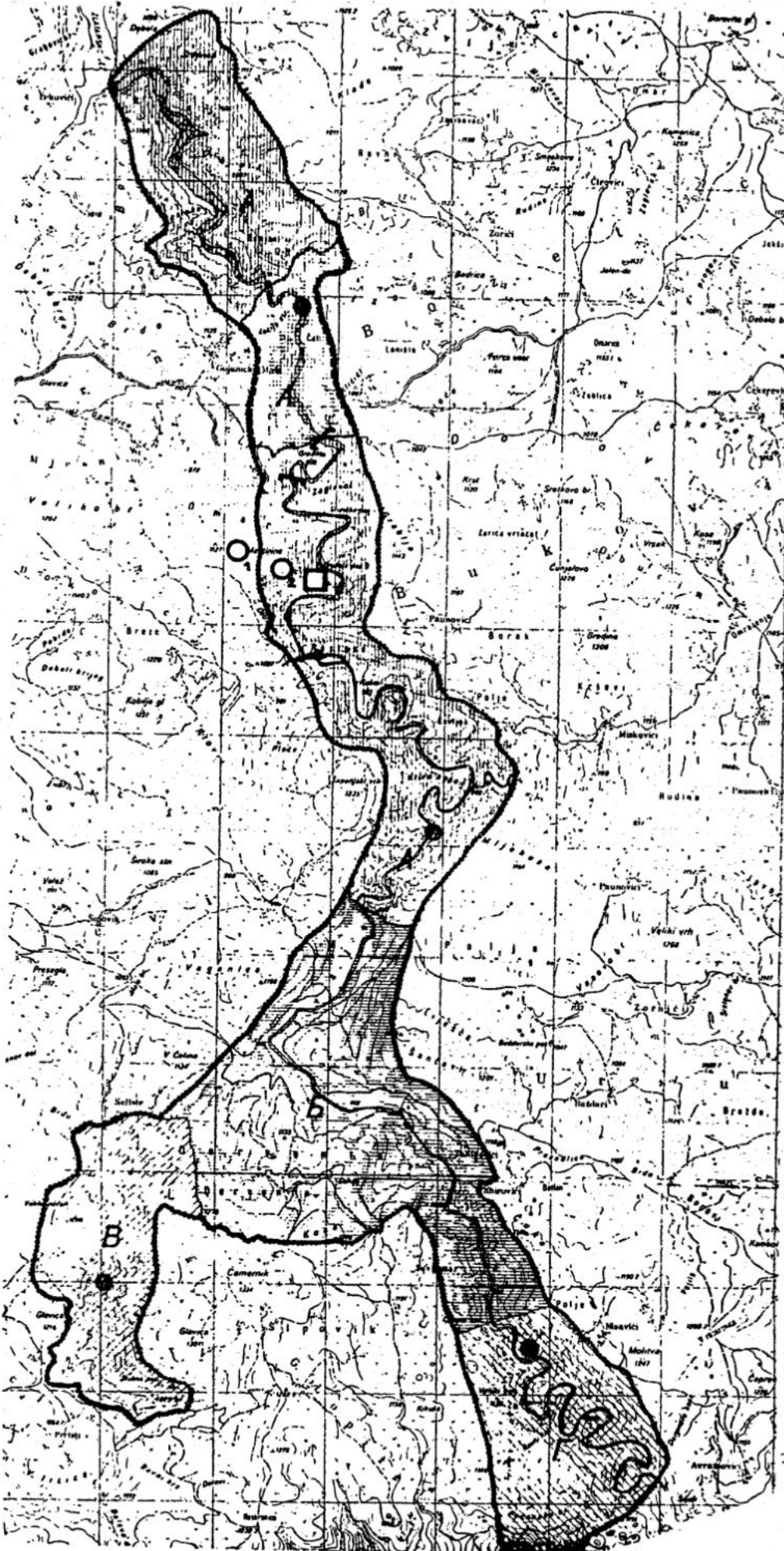
Члан 11.

Средства за заштиту и развој Специјалног резервата „Клисура реке Увац“ обезбеђују се из прихода остварених обављањем делатности Фонда, из средстава у буџету Републике и из других извора у складу са законом.

Члан 12.

Програм из члана 7. ове уредбе Фонд ће донети у року од шест месеци од дана ступања на снагу ове уредбе, а годишњи програм у року од 90 дана од дана ступања на снагу средњорочног програма.

ПЕШИЏАНИК ПЕШИЏАНИК ПРИРОДНОГ РЕЗЕРВАТА ПРИРОДЕ
 "КЛУЈАЦИКА ДУМНИЈА И А
 ЛЛ
 ЛИСТ БР 1

ПРЕДЛОГ ЗА БИЕЊА СПЕЦИЈАЛНОГ РЕЗЕРВАТА ПРИРОДЕ
 "КЛУЈАЦИКА РЕКЕ УВАЦ"

ЛЕГЕНДА

- Граница специјалног резервата природе "Клујацика река Увац" - II степена заштите
- Граница строгог природног резервата "Павловина брод" (застава 1971.)
- А - Локалитет Павловина брод
- Б - Локалитет Раствок
- В - Локалитет Вучковић
- Г - Локалитет Милућа
- Планинско крашклиште
- Постојеће крашклиште
- Постојећи објекти планирани за реконструкцију
- Гинџалиште
- Брња код Раствока-Сунчице језере
- Предложна локација ограде

Извор података:

- Топографска карта у размери 1:25.000
- Војетили К-36
- Сунчица-запад К-62

УРЕДБЕ

679

На основу члана 90. тачка 2. Устава Републике Србије, а у вези са Законом о ветеринарству („Службени гласник РС”, број 91/05),
Влада доноси

УРЕДБУ

о измени Уредбе о трошковима обавезне дезинфекције моторних возила приликом уласка у Републику Србију

Члан 1.

У Уредби о трошковима обавезне дезинфекције моторних возила приликом уласка у Републику Србију („Службени гласник РС”, број 20/06), у члану 2. став 2. речи: „акта јединице локалне самоуправе”, замењују се речима: „захтева јединице локалне самоуправе о којем одлучује министарство надлежно за послове ветеринарства”.

Члан 2.

Ова уредба ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

05 број 110-1096/2006-2
У Београду, 23. марта 2006. године

Влада

Потпредседник,
Мирољуб Лабус, с.р.

680

На основу члана 43. став 2. Закона о заштити животне средине („Службени гласник РС”, бр. 66/91, 83/92, 53/93 – др. закон, 67/93 – др. закон, 48/94 – др. закон, 53/95 и 135/04),
Влада доноси

УРЕДБУ

о заштити Специјалног резервата природе „Увац”

Члан 1.

Подручје долине реке Увац између брда Лупоглав у међуречју Увца и Вапе и бране на Радоињском језеру и делови долина притока Увца – потока Чајак, Вељушнице, Ракоњског, Пурића, Рабреног, Секулића и Дубоког потока, Злошнице, Волујачког потока, Марића реке, Тисовице, Суводола, Вршеvine и Кладнице, стављају се под заштиту као специјални резерват природе под именом „Увац” и утврђују за заштићено природно добро од изузетног значаја, односно природно добро I категорије (у даљем тексту: Специјални резерват природе „Увац”).

Члан 2.

Специјални резерват природе „Увац” ставља се под заштиту да би се очувао и размножио белоглави суп – ретка врста лешинара, да би се очувала станишта и побољшало стање других значајних врста птица, ловне дивљачи и осталог животињског света, да би се обезбедили услови за поновно насељавање врста биљака и животиња које су нестале с тог подручја, да би се сачувала и повећала разноврсност риба и оптималним уловом и коришћењем сачувала и повећала њихова бројност, да би се сачували разноврсност флоре, шумских и осталих биљних заједница, да би се сачувала рељефна и водена обележја и спелеолошке и друге вредности геонаслеђа, да би се очували и побољшали природни чиниоци животне средине, првенствено квалитет вода и земљишта, да би се очувала лепота и разноврсност предела и створили услови за одрживо коришћење и планско уређење заштићеног подручја у интересу науке, образовања, културе, рекреације и екотуризма.

Члан 3.

Специјални резерват природе „Увац” налази се на територији општине Нова Варош и обухвата делове катастарских општина Акмачићи, Амзићи, Божећићи, Буковик, Бурађа, Вилови, Вранеша, Горње Трудово, Дебеља, Комарани, Мишевићи, Негбина, Ојковица, Радијевићи, Радоиња, Сеништа, Трудово и Штитково, површине 5525 хектара, и на територији општине Сјеница и обухвата делове катастарских општина Горње Лопиже, Доње Горачиће, Доње Лопиже, Дружинићи, Кладница, Крстац и Урсуде, површине 2018 хектара.

Укупна површина заштићеног подручја Специјалног резервата природе „Увац” је 7543 хектара, од чега је 5667 хектара у државној и друштвеној својини, а 1876 хектара у приватној својини и другим облицима својине.

Опис границе и графички приказ заштићеног подручја Специјалног резервата природе „Увац” одштампани су уз ову уредбу и чине њен саставни део.

Члан 4.

На подручју Специјалног резервата природе „Увац” утврђује се режим заштите II степена којим се:

1. Забрањују:

- 1) изградња индустријских објеката, складишта индустријске и друге робе, великих сточарских и живинарских фарми и других објеката који неповољно утичу на ваздух, воде, шуме и земљиште или изгледом, прекомерном буком или на други начин могу нарушити природне и остале вредности заштићеног подручја, посебно заједницу белоглавог супа, рибе, квалитет воде и лепоту предела,

- 2) изградња и реконструкција стамбених, економских и помоћних објеката пољопривредних домаћинстава, викендица и привремених објеката изван грађевинских рејона и грађевинског земљишта утврђених и проглашених у складу са законом, а док се не донесу одговарајући урбанистички планови забрањена је и изградња објеката пољопривредних домаћинстава изван постојећих грађевинских парцела,
  - 3) изградња водопривредних објеката на притокама Увца који ометају размножавање или спречавају миграције риба,
  - 4) експлоатација минералних сировина и изградња рударских објеката, осим планског отварања привремених позајмишта грађевинског или украсног камена за локалне потребе,
  - 5) оштећивање гнезда и уништавање јаја и младунаца, узнемиравање и уништавање птица, посебно белоглавог супа, осталих врста птица грабљивица и лешинара, као и присвајање и уништавање других дивљих врста животиња заштићених као природне реткости,
  - 6) кретање без пратње чувара или одобрења овлашћеног лица и боравак на обележеним местима на којима се белоглави суп и друге посебно значајне врсте птица гнезде и хране, а забрањено је и ложење ватре на отвореном, камповање, паркирање, брање и сакупљање гљива, шумских плодова, биљака и животиња у близини тих места,
  - 7) одстрел дивљачи на обележеним местима гнезђења и хранилиштима белоглавог супа, других ретких птица грабљивица и лешинарских врста,
  - 8) риболов, осим спортског риболова и излова ради научног истраживања, праћења стања водених екосистема и рибљег насеља и регулисања бројности пренаможених и мање вредних врста риба, а у складу са програмом унапређења рибарства,
  - 9) употреба чамаца и других пловила на језерима и кретање без пратње чувара или одговарајућег одобрења коритима и обалама водотока који су плодишта риба,
  - 10) непланско порибљавање и уношење врста риба које су стране исходном рибљем фонду текућих вода у сливу Дрине, осим планског, ограниченог и строго контролисаног насељавања алохтоних врста ради унапређења рибљих насеља у језерима,
  - 11) брање, оштећивање и уништавање биљака које су заштићене као природне реткости или посебно значајне по другом основу,
  - 12) крчење и чиста сеча шуме, осим ради промене врсте дрвећа и узгојних облика шуме на малим површинама, изградње шумских комуникација и објеката, заштите и надзора природних вредности и за друге дозвољене намене изградње и уређења простора у складу са законом, као и сеча репрезентативних стабала дрвећа и примерака заштићених, ретких и у другом погледу значајних врста дрвећа и жбуња,
  - 13) садња, засејавање и насељавање дивљих врста биљака и животиња страних за природни, изворни живи свет западне Србије, осим пошумљавања и садње биљака на малим површинама и у строго контролисаном условима ради хортикултурног уређења, заштите од водне ерозије и рекултивације деградираних површина,
  - 14) преоравање пашњака и природних ливада, као и орање обрадивог земљишта и друге радње на местима и на начин који могу изазвати процесе водне ерозије и неповољне промене изгледа предела,
  - 15) улазак у спелеолошке објекте без пратње чувара или најаве овлашћеном лицу и радови у тим објектима без потребних одобрења, оштећивање кристалних украса и наслага са палеонтолошким и археолошким вредностима и других елемената морфологије, хидрографије и живог света подземних крашких облика,
  - 16) одлагање комуналног, индустријског и грађевинског отпада, амбалаже, расходаних моторних возила, других машина и апарата, осим комуналних и пољопривредних отпадака пореклом са заштићеног подручја, који могу да се одлажу на местима која су за то одређена и обележена на прописан начин,
  - 17) руковање хемијским материјама и нафтним дериватима у количинама и на начин који могу проузроковати загађивање земљишта и вода и изазвати тровање и друге неповољне последице по биљни и животињски свет,
  - 18) нерегулисано испуштање отпадних вода домаћинстава, привредних и других објеката,
  - 19) разградња и други видови оштећивања и уништавања објеката који по својим архитектонско-грађевинским одликама, времену настанка и намени представљају репрезентативне примере народног градитељства;
2. Обезбеђују:
- 1) истраживање и праћење стања колоније белоглавог супа, прихрану у виду организованих и уређених хранилишта и друге планске мере и активности на очувању и умножавању белоглавог супа и других ретких и угрожених врста птица (бела кања, сури орао, сиви соко, орао рибар, водомар, прдавац и др.), као и насељава-

- ње врста птица (орао брадан и суп старешина) и сисара (рис, дивокоза, медвед и др.) које су угрожене или нестале с тог подручја,
- 2) истраживање и праћење стања риба и планске мере и активности на порибљавању, утврђивање и спровођење забрана и органичења кретања риболовним водама, утврђивање и спровођење забрана и органичења риболова у односу на врсте риба, величину, број и начин коришћења уловљених примерака и алата и средстава за риболов, трајање, места и подручја примене тих мера, утврђивање зона природних плодишта,
  - 3) праћење стања, очување и увећање разноврсности аутохтоног биљног покривача, посебно ретких и у другом погледу значајних биљних врста, њихових заједница и станишта и ограничено коришћење гљива, биљних и животињских врста чије је сакупљање и промет под контролом,
  - 4) побољшање стања фонда ловне дивљачи, постављање наменских објеката и опреме за потребе њене прихране, чувања и праћења стања,
  - 5) одрживи развој шумарства уз примену мера за постизање циљева газдовања шумама и шумским земљиштем утврђеним у општим и посебним основама газдовања шумама којима се осигурава умерено повећање површина под шумским екосистемима и побољшање њиховог састава и здравственог стања, омогућава заступљеност виших узгојних типова и већих дебљинских разреда и квалитет дрвета, очување разноврсности и изворности дрвећа, жбуња и осталих биљака у шумским састојинама, омогућава планска изградња и реконструкција шумских комуникација и објеката,
  - 6) заштита земљишта од водне ерозије, санација и рекултивација оштећених или деградираних терена,
  - 7) развој земљорадње, сточарства, воћарства и пчеларства уз контролисану и што мању употребу хемијских средстава, очување и обнављање старих сорти и раса биљних култура и домаћих животиња,
  - 8) истраживање морфолошких, хидрографских, климатских, биолошких, палеонтолошких, археолошких и других обележја пећина и крашких јама и активности на техничкој заштити и приказивању спелеолошких вредности у научне, образовне, рекреативне, туристичке и општекултурне сврхе,
  - 9) планска реконструкција хидроенергетских објеката, објеката за пренос електричне енергије, постојећих путева и путних објеката, изградња и реконструкција објеката за водоснабдевање и телефонски саобраћај,

- 10) изградња објеката, инфраструктурно опремање и уређење простора за потребе ефикасног управљања заштићеним природним добром, екотуризма, спортског риболова, образовног и научног рада,
- 11) прикладно уређење у традиционалном стилу простора сеоских домаћинстава, тј. објеката, дворишта и окућница,
- 12) очување и обнављање објеката народног градитељства, традиционалних занимања, обичаја и фолклора локалног становништва и предмета, алата и других рукотворина народне радиности.

Члан 5.

Специјални резерват природе „Увац” поверава се на старање Фонду за заштиту птица грабљивица „Белоглави суп” са седиштем у Новој Вароши (у даљем тексту: старалац).

Старалац је дужан да:

- 1) чува заштићено природно добро и спроводи утврђени режим заштите, тј. прописане забране и правила унутрашњег реда;
- 2) обележава заштићено природно добро, његову спољну границу, места и подручја значајна за спровођење режима заштите;
- 3) доноси програм управљања, акт о унутрашњем реду и чуварској служби, годишњи програм управљања и извештај о његовом извршавању;
- 4) иницира доношење одговарајућих планских и урбанистичких докумената којима се регулише изградња објеката и уређење простора;
- 5) организује спровођење програма управљања, а посебно подстиче и прати израду и примену програма и пројеката заштите, поновног насељавања и унапређења стања птица и других представника живог света, научних истраживања и образовања, развоја туризма, пољопривреде и уређења предела, пројеката заштите, уређења и приказивања геоморфолошких, спелеолошких, хидрографских и културних вредности заштићеног природног добра;
- 6) организује надгледање и евидентира природне вредности и њихове промене;
- 7) одређује рибарско подручје на риболовним водама заштићеног природног добра и корисника тог рибарског подручја, покреће израду и доноси програме унапређења рибарства, у складу са законом;
- 8) успоставља и развија сарадњу са власницима и корисницима земљишта и других непокретности, посебно са Јавним предузећем за газдовање шумама „Србијашуме” у области шумарства и израде аката и докумената везаних за шумарство и месним становништвом на чувању, одржавању, уређењу и коришћењу заштићеног подручја.

Члан 6.

Заштита и развој Специјалног резервата природе „Увац” спроводи се према програму упра-

вљања који се доноси као средњорочни документ за период од пет година.

Програм управљања из става 1. овог члана нарочито садржи:

- 1) циљеве заштите и развоја, услове, мере, погодности и ограничења за њихово остваривање;
  - 2) приказ основних вредности и природних богатстава заштићеног природног добра и њихових главних корисника;
  - 3) приоритетне задатке на чувању и одржавању заштићеног природног добра, праћењу стања, заштити и умножавању белоглавог супа и других значајних врста птица, риба, ловне дивљачи и других животињских врста, биљног света и шума, заштити и приказивању пећина и другог геолошког наслеђа;
  - 4) задатке, услове и мере за одрживо коришћење природних ресурса и развој делатности и активности које су на њима засноване, пре свега рибарства, пољопривреде, шумарства и водопривреде;
  - 5) задатке, услове и мере за развој екотуризма и рекреације;
  - 6) приоритетне научноистраживачке и образовне задатке, циљеве и задатке заштите објекта народног градитељства, етнографских и фолклорних обележја и других културних вредности, уређења предела и изградње објеката у функцији заштићеног природног добра;
  - 7) приоритетне задатке на приказивању вредности заштићеног природног добра;
  - 8) врсту и садржај документације за спровођење шилева и задатака на праћењу, очувању и унапређењу стања природних и других вредности, посебно белоглавог супа и риба, одрживог коришћења тих вредности у научне, образовне, рекреативне и друге сврхе;
  - 9) преглед потребне планске, урбанистичке и друге документације за спровођење уређивачких и развојних циљева и задатака, динамику и субјекте за њихову реализацију;
  - 10) задатке на успостављању партнерских односа са месним становништвом, Јавним предузећем за газдовање шумама „Србијашуме” и другим корисницима природних ресурса;
  - 11) динамику и субјекте реализације програмских задатака;
  - 12) средства потребна за реализацију програма управљања и начин на који ће се она обезбедити.
- На програм управљања из става 1. овог члана, на који су претходно прибављена мишљења министарстава надлежних за послове туризма, науке, просвете, просторног планирања, урбанизма и изградње објекта, пољопривреде, шумарства, водопривреде и финансија, сагласност даје министарство надлежно за послове заштите животне средине (у даљем тексту: Министарство).
- Програм управљања из става 1. овог члана остварује се годишњим програмом управљања. Годишњи програм управљања за наредну годину, заједно са извештајем о остваривању програма у текућој години старалац доставља Министарству до 15. децембра.

Члан 7.

Старалац је дужан да обезбеди унутрашњи ред и чување заштићеног природног добра у складу са актом који доноси уз сагласност Министарства.

Актом из става 1. овог члана утврђују се правила за спровођење прописаног режима заштите, а нарочито:

- 1) начин на који ће се понашати посетиоци, власници и корисници непокретности при кретању, боравку и обављању посла на заштићеном природном добру;
  - 2) места, површине и објекти у којима се ограничава кретање или забрањује и ограничава обављање одређених радњи, као и трајање тих мера, а посебно места где се белоглави суп гнезди и прихрањује;
  - 3) биљне и животињске врсте које је забрањено уништавати, оштећивати или узнемиравати, као и врсте чије је коришћење, тј. брање, сакупљање и излов ограничено;
  - 4) подручја природних рибљих плодишта, услови спортског риболова и дозвољеног излова риба, риболовне воде чије је коришћење забрањено или ограничено, у складу са законом;
  - 5) начин сарадње с физичким и правним лицима који по различитом основу користе или су заинтересовани за коришћење заштићеног природног добра;
  - 6) услови заштите приликом научних истраживања и образовних активности;
  - 7) места и услови за одлагање отпада, начин одржавања уредности и чистоће заштићеног подручја;
  - 8) начин и организација чувања, опрема и средства неопходна за чување и одржавање.
- Правила одређена актом из става 1. овог члана и друге неопходне информације за спровођење режима заштите, старалац је дужан да огласи и на погодан начин учини доступним посетиоцима и корисницима.

Члан 8.

Средства за заштиту и развој Специјалног резервата природе „Увац” обезбеђују се из буџета Републике, од накнаде за коришћење заштићеног природног добра, из прихода остварених обављањем делатности старалца и из других извора у складу са законом.

Члан 9.

Програм управљања и годишњи програм управљања Специјалног резервата природе „Увац” старалац ће донети у року од шест месеци од дана ступања на снагу ове уредбе.

До доношења докумената из става 1. овог члана старалац ће организовати заштиту и развој према привременом програму управљања који ће донети у року од 30 дана од дана ступања на снагу ове уредбе, уз сагласност Министарства.

Старалац ће у року од десет месеци од дана ступања на снагу ове уредбе извршити идентификацију граница заштићеног природног добра

на терену и њихово обележавање на прописан начин.

Члан 10.

Планови уређења простора, шумске, ловне, водoprивредне, пољoprивредне и друге основе, програми унапређења рибарства и други програми који обухватају заштићено природно добро усагласиће се са Просторним планом Републике Србије и програмом управљања из члана 6. ове уредбе.

Члан 11.

Даном ступања на снагу ове уредбе престаје да важи Уредба о заштити Специјалног резервата природе „Клисура реке Увац” („Службени гласник РС”, број 50/95).

Члан 12.

Ова уредба ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

05 број 110-1343/2006

У Београду, 23. марта 2006. године

Влада

Потпредседник,
Мирољуб Лабус, с.р.

ОПИС ГРАНИЦЕ

СПЕЦИЈАЛНОГ РЕЗЕРВАТА ПРИРОДЕ „УВАЦ”

Граница Специјалног резервата природе „Увац” почиње на граници територија општине Сјеница и општине Нова Варош, у чворној тачки катастарске парцеле број 1383, КО Кладница, општина Сјеница, и катастарске парцеле број 1387, КО Буковик, општина Нова Варош и затим иде кроз територију општине Нова Варош, КО Буковик, међама катастарских парцела бр. 2387, 2542/1, 2544, 2571, 2753/1, 2761, 2916, 2917, 2918/1, 2929/1, 2931/1, 2932/1, 2933/1, 2959/1, 3178, 3180/1, 3180/2, 3181, 89/2, даље иде спољном границом ГЈ „Јасеново-Божећићи” обухватајући у целости одељења 96, 97, 98, 99, 100, 101 и 102 у целости и земљиште у приватној и другој својини у оквиру граница те газдинске јединице, прелази у КО Божећићи и наставља спољном границом ГЈ „Јасеново-Божећићи” обухватајући одељења 65, 66, 67, 68, 89, 90 и 91 у целости и земљиште у приватној и другој својини у оквиру граница те газдинске јединице, даље иде кроз КО Дебеља спољном границом ГЈ „Јасеново-Божећићи” обухватајући у целости одељења 58, 57 и 56 и одељење 55, одсек 1, 3 и 4, наставља шумским путем кроз приватно земљиште до границе одељења 54, иде границом тог одељења до северозападне

границе одељења 52, наставља границом одељења 52 до тачке на растојању од 150 метара од корита реке Тисовице (мерено у ортогоналној пројекцији), даље иде узводно левом долинском страном Тисовице на растојању од 150 метара од корита реке кроз одељења 52 и 51, приватно земљиште, одељења 50,49, 48 и 47 и поново кроз приватно земљиште до границе КО Штитково, иде даље кроз КО Штитково међом к.п. број 1802 до границе одељења 46 ГЈ „Јасеново-Божећићи” затим границом тог одељења, обухватајући га у целости, до међе к.п. број 1778, наставља међама к.п. бр. 1778, 1779, 1780, 1787, 1786, 1785, 1760/2, 1755, 1752, 1751, 1749, 2111 (сече пут), 1731, 1727, 1726, 1730, 1705, 1706, 1707, 1708, 1695, 1693, 1692, 1691, 1690, 2102 (сече реку Тисовицу), 1678, 2110 (сече пут), 1623, 1622, 1643, 2103 (сече део пута), 1663, 1662, 1656, 1657, 1658, 824, 823, 822, 1378, 1402, 2108 (сече пут), 1599, 1594, 1595, 1592, 1589, 1686, 1733, 1735/1, 1735/2, 1555, 1560, 1552, 1536, 1535, 1533, 1532, 1529, 1528, 1515, 1508/2 и 2109 (сече пут), затим прелази у КО Горње Трудово и иде међама к. п. бр. 1270 (сече Трудовачку реку), 690, 693, 694, 695, 703, 1109, 1116, 1115, 1114, 1137, 1136, 1135, 1134, и 1143 до границе ГЈ „Јасеново-Божећићи”, иде границом одељења 11 те газдинске јединице и приватног земљишта до одсека 2 одељења 11, затим наставља низводно десном долинском страном Тисовице границом одсека 2, одељења 11 и одсека 2 и 1 одељења 10, прелази у КО Трудово и иде међама катастарских парцела бр. 1590, 1784 (сече пут), 1592, 1593, 1595, 1596, 1601, 1600, 1609, 1608, 1606, 1709, 1708, 1707, 1706, 1738, 1741, 1744, 1779 (сече пут и иде њиме до к.п. број 1060), 1031, 1041, 1047, 1046, 1045, 1044 и 1042, затим прелази у КО Ојковица и иде међама к.п. бр. 2523, 2524/1, 2528, 2529, 2526, 2692 (сече пут), 1836, 1829, 1813, 1806, 1805, 1711, 1712, 1777 (сече пут), 1757, 1758, 2691 (сече пут), 1760, 1761, 1762, 1456, 1455, 1454, 1451, 1450, 1413, 1414, 1417, 1418, 1409, 1420, 1421, 1426, 1429, 1341 (сече пут), 1339/2, 1964 (сече пут), 1343, 1188, 1203 (сече пут), 1189, 1160, 1128 и 1102/1, долази до границе ГЈ „Јасеново-Божећићи” наставља том границом обухватајући у целости одељења 2 и 1 те газдинске јединице и даље иде кроз приватно земљиште међама к.п. бр. 1073, 1067/1 и 1067/4 до границе КО Бурађа, затим иде кроз КО Бурађа међама к.п. бр. 1154, 1104/7, 1002, 1001, 1000, 999, 997/1, 997/2, 1004/2, 1005, 1008, 1012 (сече пут), 1035, 1029/1/2, 1028/1, 1039, 1040, 1041, 1021, 1091, 1089/2, 1089/1, 1083, 1078/6, 645/1, 621, 626, 627/2, 631, 634/1, 634/2 и 584 до границе КО Негбина и даље иде кроз КО Негбина међом к.п. број 2975 (сече реку), долази до спољне границе ГЈ „Црни врх – Гола брда”, иде том границом обухватајући одељења 63, 62 и 61 у целости, даље иде границом одсека 3 одељења 55 и долази до границе КО Сеништа, затим наставља кроз КО Сеништа границом одсека 3 одељења 55, одсека 1 одељења 54, одсека 1 одељења 53, одсека 1 одељења 52, одсека 1 одељења 51, одсека 1 одељења 50,

одељења 49 и 48 у целости и долази до границе КО Радоиња, затим иде кроз КО Радоиња обухватајући одсеке 1, 3 и б одељења 84 ГЈ „Црни врх – Голи врх”, пресеца то одељење дуж границе одсека а и б, наставља северном границом одсека а одељења 84 и одсека а одељења 83, пресеца у правој линији на дужини од 40 метара приватно земљиште, долази до границе одељења 79 и иде његовом границом обухватајући то одељење у целости и наставља даље кроз ГЈ „Црни врх – Гола брда” обухватајући одељења 77 и 75 у целости, одсек а одељења 74 и одсек а одељења 73 и долази до границе КО Вранеша, иде кроз КО Вранеша обухватајући одсеке 1 и 3 одељења 73, одсеке а и 2 одељења 71 и одсеке а и 3 одељења 70, наставља међама к.п. бр. 557, 4, 5, 49, 51, 72, 71, 73, 82, 83, 87, 91 и 99, долази до границе КО Амзићи и иде кроз ту катастарску општину међама к.п. бр. 993, 3, 468, 467, 466, 465, 992 (сече пут), 6, 18, 44/2, 82, 81, 80, 79, 78, 77, 983 (сече пут), 106 и 167 и сече к.п. број 165, обухватајући у целости одељења 4, 3, 2, 1, 16 и 17 ГЈ „Босање” и приватно земљиште између одељења 1 и 16, затим наставља источном границом ГЈ „Босање” обухватајући приватно земљиште и одсек д одељења 18, долази том границом до границе одсека а одељења 19 до чворне тачке одељења 19 и 20, где почиње КО Вилови, затим иде кроз КО Вилови и то од чворне тачке одсељења 19 и 20 на растојању од 150 метара од обале Златарског језера кроз одсек а одељења 22, одсек а одељења 23, одсек а одељења 30 и одсек а одељења 31, затим иде границом газдинске јединице и приватног земљишта до тачке на 150 метара растојања од Златарског језера, одакле у правој линији сече одсек б одељења 32, наставља границом газдинске јединице обухватајући одељење 33 у целости, затим сече одељење 34 дуж границе енклаве приватног земљишта и шумским путем, наставља границом одељења 35 обухватајући га у целости, онда шумским путем који спаја одељење 35 и 36, наставља границом одељења 36 обухватајући га у целости, наставља међама катастарских парцела 23/2 (сече пут), 1372, 1373, 1374, 1375, 1376, 1354, 1388, 1391, 1396, 1402 и 1401, наставља границом одељења 4 ГЈ „Пландиште” обухватајући га у целости, даље иде међама к.п. бр. 2332, 2333, 1471, 1473 и 1474 до границе одељења 7 ГЈ „Пландиште”, иде границом тог одељења обухватајући га у целости, наставља границом одељења 8 до границе КО Комарани и иде даље кроз КО Комарани границом одељења 8, 9, 10, 11 и 12 обухватајући их у целости, наставља границом одсека 4 одељења 13, затим границом одсека 1 одељења 15 (обухватајући одсеке 1, 2, б и ц тог одељења), иде границом одељења 16, 17, 18, 19 и 20 обухватајући их у целости, затим међом к.п. број 451/2 до границе КО Акмачићи, затим иде кроз КО Акмачићи међама к.п. бр. 994, 995/1, 1001/1, 1008, 1007, 1090,

1086, 1085, 1083/1, 1308/1, 1137/4, 1129/1, 1130/2, 1131/4, 528/2, 536/1, 537/2, 538, 539, 540, 1508/1, 1078, 1077, 1064, 1065, 1062, 1055, 1054/1, 1053/1, 1052, 1045, 1044/2, 1043/1, 1041, 1034/2, 1040 и 1034/1, долази до границе КО Радијевићи и иде даље кроз КО Радијевићи међама к.п. бр. 1145, 1144, 1142/1, 1508/4, 1142/1, 1142/2, 1508/5, 1112, 1113, 1108/1, 1102/2, 865/2, 861/2, 862/2, 862/3, 866/2, 867, 1099/4, 1099/5, 1097/2, 1094/3, 1092, 1080/2, 1087/2, 1117/2, 1118/2, 1124/2, 1126/2, затим наставља границом ГЈ „Пландиште” дуж границе одељења 27 и 28 и долази до чворне тачке одељења 28, 29 и 30 која је на граници КО Радијевићи и КО Мишевићи, наставља кроз КО Мишевићи међама к.п. бр. 159, 1493/1, 183/1, 184/1, 185/1, 186/1, 210, 209, 207/2, 207/3, 1049/1 (део пута), 289/1, 290, 291, 292, 1497 (сече пут), 1182/1, 1385, 1381, 1377, 1378, 1388, 1345, 1347, 1331/2, 1492 (сече пут) и 1493/1 (сече пут), обухватајући у целости одељења 17, 13, 12, и 1 ГЈ „Златар” и долази до границе територије општине Сјеница, КО Доње Горачиће, иде кроз ту катастарску општину међама к.п. бр. 112 и 160, долази до границе КО Горње Лопиже и иде кроз ту катастарску општину међама к.п. бр. 1382, 1855 (пут), 178, 491, 490, 489, 177, 488, 175, 171/1, 1853/1 (сече део пута), 164, 162, 22/1 и 28, долази до границе КО Доње Лопиже и иде кроз ту катастарску општину међама к.п. бр. 1/1, 2/2, 50/2, 50/1, 51, 53, 55, 56, 58, 2/2, 3413 (сече поток), 987/1, 1003, 1004, 3426 (сече пут), 1005, 1006, 987/1 и 1209, долази до границе КО Крстац и иде кроз ту катастарску општину међама к.п. бр. 2113/1, 2113/2, 2112/2, 2102/2, 2101/2, 2096/2, 2095/2, 2094/2, 2206 (пут), 2088/2, 2087/2, 2085/2, 2082/2, 2081/2, 2075/2, 2076/2, 2069/2, 2176/2, 2177/2, 2179/2, 2180/2, 2182/2, 2183/2, 2186/2, 2184/2, 2042/1, 2205/1 (пут), 2041, 2039, 1856, 2035, 2027, 2023/1, 2023/2, 2025/2, 2024/2, 2018/2, 2205/2 (пут), 1989, 1988, 1987, 1986, 1985, 1984, 1183/1, 1182/2, 1179/2, 1155/2, 1153/2, 1131/2, 1132/2, 1129/2, 1128/1, 1126/2 и 1125, долази до границе КО Дружинићи и иде кроз ту катастарску општину међама к.п. бр. 889/1, 882, 883/1, 849/1, 848/1, 845/1, 842, 840, 839, 836/1, 803, 816/1, 827, 826, 822, 107/1, 105, 103 и 789, долази до границе КО Урсуде и иде кроз ту катастарску општину међама к.п. бр. 2558/1, 2561, 2562, 2561, 2, 1/1, 5/1, 202/1, 203/1, 206, 210/1, 211/1, 212/1, 215/1, 218/1, 224/1, 225/1, 227/1, 230/1, 231/1, 234/1, 235/1 и 390/1, долази до границе КО Кладница и иде кроз ту катастарску општину међама к.п. бр. 1394 и 1383 и долази до почетне тачке на граници територија општина Сјеница и Нова Варош, обухватајући на територији општине Сјеница одељења 32, 33, 34, 35, 35, 37, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 53, 54, 56, 57, 58, 60, 51, 62, 63, 64, 65, 20 и 19 ГЈ „Дервента-Бабињача” и одељења 46, 45, 44, 41, 42, 43, 40, 39, 38, 37, 36, 34 и 32 ГЈ „Јавор”.

Специјални резерват природе "УВАЦ"

легенда:

— граница заштићеног природног добра

--- граница општина

..... граница катастарских општина

1. Буковик	11. Радоиња	21. Доње Лопиже
2. Божетићи	12. Вранеша	22. Крстац
3. Дебелња	13. Амзићи	23. Дружиниће
4. Шитково	14. Вилови	24. Урсуне
5. Горње Трудово	15. Комарани	25. Кладница
6. Трудово	16. Акмачићи	
7. Ојковица	17. Радијевићи	
8. Бурађа	18. Мишевићи	
9. Негбина	19. Доње Горачиће	
10. Сениште	20. Горње Лопиже	

0 5 10 [km]

ПРИЛОГ бр. 5

Ступање на снагу уредбе

Члан 45.

Ова уредба ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”, а примењује се од 1. јануара 2007. године.

05 број 110-10299/2006

У Београду, 7. децембра 2006. године

Влада

Председник,

Војислав Коштуница, с.р.

2860

На основу члана 43. став 2. Закона о заштити животне средине („Службени гласник РС”, бр. 66/91, 83/92, 53/93 – др. закон, 67/93 – др. закон, 48/94 – др. закон, 53/95 и 135/04 – др. закон) и члана 42. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05 и 71/05 – исправка),

Влада доноси

УРЕДБУ

о изменама и допунама Уредбе о заштити Специјалног резервата природе „Увац”

Члан 1.

У Уредби о заштити Специјалног резервата природе „Увац” („Службени гласник РС”, број 25/06), после члана 4. додаје се члан 4а који гласи:

„Члан 4а

Одређује се заштитна зона Специјалног резервата природе 'Увац' (у даљем тексту: заштитна зона) на деловима територије општина Нова Варош, Сјеница, Пријепоље и Ивањица и обухвата простор слива реке Увац око заштићеног подручја Специјалног резервата природе 'Увац' узводно од профила бране водоакмулације 'Радоиња'.

Граница заштитне зоне пружа се површинском вододелницом слива из става 1. овог члана обухватајући долинене стране реке Увац, Сјеничко поље и падине планина Муртеница, Чемерница, Јавор, Велика Нинаја, Гиљева, Озрен и Златар које припадају том речном сливу.

У заштитној зони не могу се обављати радови и активности са значајним неповољним утицајем на природне вредности животне средине, а посебно оне за које се основано претпоставља да могу изазвати нарушавање главних вредности и обележја Специјалног резервата природе 'Увац', пре свега биљног и животињског света, вода и предела.

У погледу обавеза управљања и старања, Специјални резерват природе 'Увац' и заштитна зона чине јединствено заштићено природно добро (у даљем тексту: заштићено природно добро).”

Члан 2.

У члану 5. став 1. мења се и гласи:

„Специјалним резерватом природе 'Увац' управља и о заштитној зони стара се Друштво с ограниченом одговорношћу 'Резерват Увац' (у даљем тексту: старалац).”

У ставу 2. тачка 2) речи: „његову спољну границу” замењују се речима: „његове границе”, а тачка 7) мења се и гласи:

„7) одређује рибарско подручје у заштићеном природном добру и управља риболовним водама тог подручја, у складу са законом;”.

Члан 3.

У члану 6. став 1. после речи: „Специјалног резервата природе 'Увац'” додају се речи: „и заштитне зоне”.

У ставу 2. после тачке 4) додаје се тачка 4а) која гласи:

„4а) задатке, услове и мере на заштити вода и земљишта, управљању отпадом и опасним материјама, санацији и рекултивацији деградираних делова животне средине;”.

Члан 4.

У члану 8. после речи: „Специјалног резервата природе 'Увац'” додају се речи: „и заштитне зоне”.

Члан 5.

У члану 9. став 1. после речи: „Специјалног резервата природе 'Увац'” додају се речи: „и заштитне зоне”.

Члан 6.

Ова уредба ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

05 број 110-1343/2006-3

У Београду, 7. децембра 2006. године

Влада

Председник,

Војислав Коштуница, с.р.

2861

На основу члана 47. став 1. Закона о лековима и медицинским средствима („Службени гласник РС”, бр. 84/04 и 85/05 – др. закон),

Влада доноси

ОДЛУКУ

о изменама Одлуке о ценама лекова за хуману употребу

1. У Одлуци о ценама лекова за хуману употребу („Службени гласник РС”, број 88/06), у Списку цена лекова:

– под редним бројем 39. у колони 7. речи: „Aventis Pasteur S.A.” замењују се речима: „Sano-fi Pasteur S.A.”;

– под редним бројем 39. у колони 9. број: „4,470.70” замењује се бројем: „5,900.00”;

– под редним бројем 499. у колони 7. речи: „Bayer Pharma” замењују се речима: „Bayer HealthCare AG”;

– под редним бројем 499. у колони 8. реч: „Slovenija” замењује се речју: „Немачка”;

– под редним бројем 500. у колони 7. речи: „Bayer Pharma” замењују се речима: „Bayer HealthCare AG”;

ПРИЛОГ бр. 6

ВЛАДА

1329

На основу члана 39. Закона о трговини („Службени гласник РС”, број 52/19) и члана 42. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05 – исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 – УС, 72/12, 7/14 – УС, 44/14 и 30/18 – др. закон),

Влада доноси

УРЕДБУ

о привременој мери утврђивања приоритета превоза у железничком саобраћају који се обавља на мрежи пруга Републике Србије

Члан 1.

Овом уредбом уређује се привремена мера утврђивања приоритета превоза у железничком саобраћају који се обавља на мрежи пруга Републике Србије, у циљу спречавања поремећаја на тржишту снабдевања робом: енергентима и другом робом од виталног значаја за обављање делатности привредних субјеката у Републици Србији.

Члан 2.

Привремена мера из члана 1. ове уредбе односи се на превоз који обавља „Србија Карго” а.д. за привредне субјекте у односу на друге превозе који се обављају на мрежи пруга у Републици Србији, укључујући и путнички железнички саобраћај, и то:

- 1) превоз угља, мазута, нафте и нафтних деривата;
- 2) превоз руде гвожђа, руде кокса, руде и концентрата бакра, готових производа од гвожђа, бакра и челика;
- 3) превоз киселина.

Члан 3.

Привремена мера из члана 2. ове уредбе односи се на следеће релације:

- 1) Гранична станица Брасина–Свилајнац;
- 2) Гранична станица Пријепоље–Свилајнац;
- 3) Гранична станица Димитровград–Свилајнац;
- 4) Грљан–Свилајнац;
- 5) Пискања–Свилајнац;
- 6) Панчево – Црвени крст;
- 7) Панчево–Пожега;
- 8) Гранична станица Суботица – Прешево гр;
- 9) Гранична станица Суботица – гранична станица Димитровград;
- 10) Бор – гранична станица Пријепоље;
- 11) Бор – гранична станица Шид;
- 12) Гранична станица Димитровград–Шабац;
- 13) Гранична станица Димитровград–Прахово;
- 14) Прахово–Шабац;
- 15) Радинац–Алексинач;
- 16) Радинац–Чачак;
- 17) Радинац–Јагодина;
- 18) Гранична станица Суботица–Радинац;
- 19) Гранична станица Шид–Радинац;
- 20) Гранична станица Брасина–Радинац;
- 21) Гранична станица Пријепоље–Радинац;
- 22) Шабац – гранична станица Шид;
- 23) Шабац–Радинац.

Члан 4.

Ова уредба ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”, а важи шест месеци од дана ступања на снагу.

05 број 110-2989/2023

У Београду, 6. априла 2023. године

Влада

Председник,
Ана Брнабић, с.р.

1330

На основу члана 41а став 2. Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10 – исправка, 14/16, 95/18 – др. закон и 71/21) и члана 42. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05 – исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 – УС, 72/12, 7/14 – УС, 44/14 и 30/18 – др. закон),

Влада доноси

УРЕДБУ

о проглашењу Специјалног резервата природе „Увац”

Члан 1.

Специјални резерват природе „Увац”, налази се на југозападу Србије, у зони Старог Влаха, укљештен између масива планине Златибор на северу, Чемернице и Јавора, на истоку и југоистоку и Златара на западу и југозападу и обухвата део клисуре реке Увац и њених притока Вељушнице, Кладнице и Тисовице, проглашава се за специјални резерват природе под именом „Увац” и ставља под заштиту као подручје I категорије односно од изузетног значаја (у даљем тексту: Специјални резерват природе „Увац”).

Члан 2.

Специјални резерват природе „Увац”, ставља се под заштиту у циљу заштите и очувања, атрактивних, спектакуларних морфолошких особености овог подручја, које чини природне и предеоне вредности заштићеног подручја, као резултат комплексног утицаја физичко-географских чинилаца, климатских прилика, али и тектонских и геоморфолошких особености. Поред наведеног, присуство једне од најређих врста лешинара код нас белоглавог супа (*Gyps fulvus*) овом су подручју даје посебност која га издваја од суседних крајева Србије.

Воде Специјалног резервата природе „Увац”, представљају темељну вредност и окосницу заштићеног подручја. Својом огромном ерозивном снагом изградиле су изузетну кањонску долину у моћним карбонатним стенама. Из тог разлога ток Увца је преграђен бранама које су формирале три акумулациона језера Увачко, Златарско и Радоњско.

Специјални резерват природе „Увац” се може сврстати у средњеевропски флористички регион, на коме је нашло станиште 655 биљних таксона. Високе литице Увца настањују строго заштићене биљне врсте – орхидеје: пегави каћунак (*Dactylorhiza maculate*), врећасти каћун (*Dactylorhiza saccifera*), каћун (*Orchis militaris*) и медени каћунак (*Orchis ustulata*), реликтне врсте – ребрача (*Blechnum spicant*), клокочика (*Staphylea pinnata*), павловац (*Aremonia agrimonoides*) и *Aruncus dioicus* (суручица), као и ендемичне врсте – голоцветна млечика (*Euphorbia glabriflora*), Панчићева пољска млечика (*Euphorbia subhastata*), цвакија (*Halacsya sendneri*) и др.

На овом подручју забележено је 5 врста са списка ретких, ендемичних, реликтних и угрожених шумских врста: јасика (*Populus tremula*), бреза (*Betula pendula*), дивља трешња (*Prunus avium*), црни граб (*Ostrya carpinifolia*) и црна јова (*Alnus glutinosa*).

Присуство строго заштићене врсте риба пеша (*Cottus gobio*), као и заштићених врста чија су станишта у Србији угрожена – младице (*Hucho hucho*), поточне пастрмке (*Salmo trutta*) и манића (*Lota lota*), указује на чињеницу да је овај простор задржао потенцијал очувања аутоктоног генофонда риба.

У шумском комплексу заштићеног подручја, поред главних врста које изграђују састојине (смрча, буква, јела, цер, китњак, граб, црни и бели бор, јавор, клен, бела јова, црна јова, сива јова, леска и др.), забележено је 5 врста са списка ретких, ендемичних, реликтних и угрожених: јасика (*Populus tremula*), бреза (*Betula pendula*), дивља трешња (*Prunus avium*), црни граб (*Ostrya carpinifolia*) и црна јова (*Alnus glutinosa*).

Ово подручје представља станиште строго заштићених врста водоземаца: жуторби мукач (*Bombina variegata*), обична крастача (*Bufo bufo*) и ливадска жаба (*Rana dalmatina*), као и строго заштићених врста гмизаваца: барска корњача (*Emys orbicularis*), белоушка (*Natrix natrix*) и поскок (*Vipera ammodytes*).

Забележено је присуство 187 врста птица, односно 52,5% од укупног броја врста регистрованих у Републици Србији – 163 врсте су строго заштићене, а 24 заштићене. Основну вредност представља присуство једне од најређих врста лешинара код нас, белоглавог супа (*Gyps fulvus*) – евидентирано је око 233 јединке ове врсте. Посебно је значајно присуство угроњених – бела кања (*Neophron percnopterus*), рањивих врста – грлица (*Streptopelia turtur*) и скоро угроњених врста, као што су камењарка (*Alectoris graeca*), црни стрвинар (*Aegypius monachus*), патка њорка (*Aythya nyroca*), вивак (*Vanellus vanellus*), брадан (*Gypaetus barbatus*) и сива ветрушка (*Falco vespertinus*).

Заштићено подручје стално или повремено настањује 47 врста сисара, што тренутно чини готово половину врста које су до сада на било који начин регистроване на територији Републике Србије.

На заштићеном подручју се налази утврђено непокретно културно добро Мост на Увцу у засеку Жвале, велики број археолошких локалитета, од којих су најзначајнији Јеринин град, град Клак и манастир у Трудову.

Члан 3.

Специјални резерват природе „Увац”, налази се на територији општина Нова Варош (КО Рутоши, Сеништа, Радоиња, Негбина, Вранеша, Бурађа, Амзићи, Ојковица, Трудово, Тиква, Вилови, Дебеља, Горње Трудово, Штитково, Божетићи, Комарани, Акмачићи, Радијевићи, Буковик и Мишевићи), Сјеница (КО Урсуде, Горње Ложице, Доње Ложице, Доње Горачиће, Дружниће, Крстац, Чедово и Кладница) и Прибој (КО Кратово).

Површина Специјалног резервата природе „Увац” износи 11.750,26 ха, од чега је у државној својини 5.466,77 ха (46,52%), у приватној својини 4.598,94 ха (39,14%), у јавној својини 1.678,45 ха (14,28%) и мешовитој 6,10 ха (0,05%).

Опис границе и графички приказ Специјалног резервата природе „Увац”, дати су у Прилогу – Опис границе и графички приказ Специјалног резервата природе „Увац”, који је одштампан уз ову уредбу и чини њен саставни део.

Члан 4.

На подручју Специјалног резервата природе „Увац”, утврђују се режими заштите I, II и III степена.

Режим заштите I степена обухвата површину од 1.049,46 ха (8,93%) у оквиру којега се налазе локалитети: „Клисура Увца”, „Клисура Вељушнице”, „Клисура Кладнице”, „Павловића брод”, „Клисура Тисовице” и „Радоињско језеро”.

Режим заштите II степена обухвата површину од 4.996,11 ха (42,52%) у оквиру којега се налазе локалитети: „Подручје Увачког и Златарског језера” и „Подручје Радоињског језера”.

Режим заштите III степена обухвата површину од 5.704,69 ха (48,55%) у оквиру којега се налазе локалитети који нису под режимима заштите I и II степена.

Члан 5.

На подручју Специјалног резервата природе „Увац”, на површинама на којима је утврђен режим заштите III степена, спроводи се проактивна заштита, где се могу вршити управљачке интервенције у циљу рестаурације, ревитализације и укупног унапређења заштићеног подручја, развој села и унапређење сеоских домаћинстава, уређење објеката културно-историјског наслеђа и традиционалног градитељства, очување традиционалних делатности локалног становништва, селективно и ограничено коришћење природних ресурса и простора.

Осим забране радова и активности које су као такве утврђене чланом 35. Закона о заштити природе, на површинама на којима је утврђен режим заштите III степена, забрањују се и:

- 1) образовање депонија;
- 2) слободно испуштање отпадних и загађујућих вода у водотоке;
- 3) отварање нових мајдана техничког камена унутар заштићеног подручја;
- 4) експлоатација минералних сировина у зонама непосредне и уже заштите изворишта водоснабдевања, на подручјима или у близини подручја намењеног туризму, на подручју или у близини заштићене околине непокретних културних добара;

5) изградња хидроенергетских објеката (брана – акумулација), укључујући и регулацију и преграђивање водотока и то на водотоцима са изразито клисурастим и кањонским долинама;

6) уништавање и сакупљање строго заштићених и заштићених биљних и животињских врста;

7) чиста сеча шума, која није планирана као редован вид обнављања шума, осим у случајевима прописаним Законом о шумама („Службени гласник РС”, бр. 30/10, 93/12, 89/15 и 95/18 – др. закон);

8) сеча појединачних старих стабала, импозантних дендрометријских карактеристика, значајних за очување биодиверзитета и културног наслеђа;

9) уклањање аутохтоне вегетације;

10) уношење алохтоних врста;

11) узнемиравање фауне и сакупљање јаја;

12) риболов у периоду ловостаја на: поточну пастрмку (1. октобар – 1. март), сома (1. мај – 15. јун), смуђа (1. март – 30. април), шарана (1. април – 31. мај), мрену (15. април – 31. мај), скобаља (15. април – 31. мај), плотицу (15. април – 31. мај) и клена (15. април – 31. мај);

13) риболов на следеће врсте испод минимално дозвољене величине: поточна пастрмка – 25 cm, мрена – 25 cm, шаран – 30 cm, плотица – 20 cm, скобаљ – 20 cm, клен – 20 cm, смуђ – 40 cm, сом – 60 cm, манић – 25 cm;

14) рекреативни риболов поточне пастрмке током целе године у времену од 21.00 до 3.00 часа у периоду летњег рачунања времена, а од 18.00 до 5.00 часова у периоду зимског рачунања времена;

15) риболов на води акумулација „Златар” на следећим локалитетима: локалитет Чоловића стене, на потезу од ХЕ „Увац” до локалитета Пуљци (излазак из кањона);

16) риболов на води акумулација „Златар” у периоду од 1. априла до 31. маја на следећим локалитетима: Тисовица 500 метара низводно од ушћа, Злошница 500 метара низводно од ушћа, Шуњебарски поток 500 метара низводно од ушћа;

17) риболов на води акумулација „Златар” у периоду од 1. октобра до 1. марта на следећим локалитетима: потез од Друловића пута преко Тралиног врха до Друловића залива, потез од локалитета Кокића поток до локалитета Батачки поток;

18) риболов на води акумулација „Радоиња” на потезу од ХЕ „Кокин Брод” до ушћа Марића реке (Шупљница);

19) риболов на води акумулација „Увац” у периоду од 1. јануара до 1. августа на следећим локалитетима: Петачка воденица, излаз на Бање, Рупчина, Мусин клик, на потезу од излаза на Обућинске ливаде до ушћа реке Кладница;

20) риболов на води акумулација „Увац” у периоду од 1. априла до 31. маја на следећим локалитетима: Курћубско врело 500 метара низводно од ушћа, Пурића поток (баре) 500 метара низводно од ушћа, река Вапа од извора до моста на Вапи;

21) риболов на Злошници, узводно од Амзићког потока до границе резервата;

22) риболов на Увцу, низводно од бране „Кокин Брод” до Марића реке;

23) риболов на Марића реци, од ушћа у Увац узводно до границе резервата;

24) риболов на Сјеничком, Златарском и Радоињском језеру 500 m узводно од бране хидроелектрана;

25) риболов на Тисовици, од ушћа у језеро узводно до границе резервата;

26) риболов за следеће врсте: липљен, поточна мрена, пијор, пеш, речни и поточни рак;

27) промена намене површина која може имати утицај на темељне вредности природног добра;

28) извођење земљаних, грађевинских и других радова којима се може оштетити, пореметити или угрозити заштићено подручје и његова околина;

29) извођење радова који могу довести до уништавања или оштећивања објеката геонаслеђа;

30) изградња септичких јама пропусног типа и свако испуштање отпадних и осочних вода у водотоке и земљиште.

Радови и активности ограничавају се на:

1) подземну експлоатацију минералних сировина на већ постојећем експлоатационом пољу које је у власништву Р.О. Рудник магнетита „Магнетит” из Ужица;

2) изградњу објеката (викендица, стамбених и туристичких) и њима припадајућих објеката дистрибутивне електроенергетске инфраструктуре, осим на грађевинским површинама утврђеним планском документацијом;

3) начин газдовања предвиђен и прописан планским документима из области шумарства у складу са Законом о шумама;

4) начин газдовања на површинама на којима се истраживањима потврди присуство строго заштићених дивљих биљних и животињских врста које су ретке и угрожене и за које су потребне додатне мере заштите, и то прописивањем мера заштите у оквиру посебних услова заштите за дате врсте и њихова станишта;

5) дневни улов рибе за рекреативне риболовце на највише 5 kg аутохтоних врста риба, а за поједине врсте и број примерака (нпр. за пастрмке и друге, дефинисане врсте – 3 комада збирно; за клена, уз друге врсте – 10 комада збирно);

6) лов за потребе одржавања оптималне бројности и здравственог стања популације ловних врста;

7) реконструкцију, доградњу и изградњу објеката дистрибутивног система електричне енергије.

Члан 6.

На подручју Специјалног резервата природе „Увац”, на површинама на којима је утврђен режим заштите II степена спроводи се активна заштита ради очувања и унапређења природних вредности, посебно кроз мере управљања популацијама дивљих биљака и животиња, одржања и побољшање услова у природним стаништима и традиционално коришћење природних ресурса.

Осим забране радова и активности, које су као такве утврђене чланом 35. Закона о заштити природе и члана 5. ове уредбе, у режиму заштите II степена забрањује се и:

1) изградња викендица и других породичних објеката за одмор;

2) изградња ветрогенератора;

3) површинска и подземна експлоатација минералних силовина;

4) формирање позајмишта и/или отварање каменолома;

5) извођење геофизичких истраживања хеликоптером;

6) изградња објеката за рециклажу и спаљивање отпада и образовање депонија отпада;

7) измена морфологије терена, односно извођење радова који би могли да униште или наруше геоморфолошке и хидролошке карактеристике подручја;

8) превођење вода и измена хидродинамичких карактеристика и режима потока и река, као и сви други радови и интервенције које могу утицати на измену хидролошког режима подземних и површинских вода;

9) промена намене водног земљишта;

10) улазак у спелеолошке објекте, пећине и јаме, без одобрења управљача у пратњи одговарајућег водича;

11) ломљење, изношење и друго оштећивања пећинског накита;

12) бацања смећа и отпада у јаме;

13) хватање, узнемиравања, изношење и убијања представника пећинске фауне;

14) паљење ватре, осим на местима одређеним за ту намену;

15) постављање табли и других обавештења на стаблима;

16) неконтролисано сакупљање лековитог биља;

17) све радње и активности којима се угрожава фауна риба и ремети њихов мрест, раст, исхрана и кретање;

18) спортски риболов на удаљености мањој од 300 m од колонија, односно гнездилишта белоглавих супова;

19) приступ, задржавање и снимање птица (младунаца и одраслих јединки белоглавог супа и других ретких и угрожених врста) на хранилишту и гнездима, на удаљености мањој од 250 m;

20) слободно кретање у близини гнезда и око хранилишта;

21) постављање осматрачница и видиковца за посетиоце у непосредној близини гнезда белоглавих супова, сурог орла, орла змијара, сивог сокола, буљине и других строго заштићених и угрожених врста птица;

22) употребу пловила на Увачком и Радоињском језеру у периоду од 15. новембра до 1. маја, осим пловила чуварске службе и за потребе научних истраживања;

23) употреба и кретање пловила без пратње чувара или сагласности Управљача;

24) употреба пловила (осим чуварске службе) на ушћима и рукавцима речних токова (Тисовица, Велушница и Кладница) ка акумулацијама;

25) извођење геолошких истраживања која подразумевају изградњу истражних објеката (бушотине, раскопи, усеци, засеци и сл.);

26) формирање улаза у рударске просторије за подземну експлоатацију минералних сировина (мора бити ван граница II режима).

Радови и активности ограничавају се на:

1) традиционално коришћење камена, глине и другог материјала за локалне потребе;

2) формирање шумских и пољопривредних монокултура;

3) изградњу истражних бушотина које служе за водоснабдевање становништва;

4) каптирање извора за потребе водоснабдевања постојећих домаћинства;

5) газдовање шумама и шумским земљиштима утврђеним у плановима и основама газдовања шумама, газдовање блиско природном, којима се обезбеђује одржавање постојећих шумских екосистема и побољшање њиховог састава, структуре и здравственог стања, очување разноврсности и изворности дрвећа, жбуња и осталих биљних и животињских врста у шумским састојинама;

6) примену одговарајућих биолошких мера против фитопатолошких и сентомолошких обољења шума;

7) активности везане за унапређење популација ретких и угрожених биљних и животињских врста;

8) контролисану посету у образовне, рекреативне и општекултурне сврхе;

9) спровођење активности у оквиру научно-истраживачких радова и праћење природних процеса;

10) спровођење одговарајућих мера противпожарне и противерозне заштите;

11) уклањање ниског растиња сходно орографији терена ради омогућавања несметаног пролаза дуж клисура и кањона;

12) изградњу објеката туристичког смештаја, угоститељства, туристичке инфраструктуре на изградњу мањих објеката за презентацију природних вредности или објеката у традиционалном стилу;

13) изградњу објеката саобраћајне, енергетске, комуналне и друге инфраструктуре, стамбених и економских објеката пољопривредних и шумских газдинстава, и то на објекте који не утичу негативно на положај животињских или биљних врста, њихових станишта, природних вредности и лепоту предела;

14) изградњу објеката за конвенционално гајење домаћих животиња и дивљачи у оквиру постојећих сеоских домаћинства;

15) примену вештачких ђубрива на обрадивим површинама;

16) риболов, рекреативни и научно-истраживачки и то за рекреативне риболовце дневни улов на највише 5 kg аутохтоних врста риба, а за поједине врсте риба и број примерака: младица – један комад, манић, поточна пастрмка, липљен, шаран, сом и смућ – три комада збирно; скобаљ, мрена, клен и плотица, десет комада збирно.

Члан 7.

На подручју Специјалног резервата природе „Увац”, на површинама на којима је утврђен режим заштите I степена спроводи се строга заштита, којом се омогућавају процеси природне сукцесије и очување станишта и животних заједница у условима дивљине.

Осим забране радова и активности које су као такве утврђене чланом 35. Закона о заштити природе и чл. 5. и 6. ове уредбе, у режиму заштите I степена забрањује се и:

1) сви радови и активности, осим научних истраживања и строго контролисаних активности усмерених ка очувању и унапређивању постојећег стања екосистема;

2) коришћење природних ресурса;

3) изградња објеката.

Радови и активности ограничавају се на:

1) научна истраживања и праћење природних процеса;

2) контролисану (бројно, временски и просторно) посету искључиво ради стручне едукације;

3) обележавање граница;

4) спровођење заштитних, санационих и других неопходних мера у случају пожара, елементарних непогода и улеса, појава биљних и животињских болести и пренамножавања штеточина, уз

сагласност министарства надлежног за послове заштите животне средине (у даљем тексту: Министарство).

Члан 8.

Специјални резерват природе „Увац” поверава се на управљање Привредном друштву „Резерват Увац” д.о.о. из Нове Вароши (у даљем тексту: Управљач).

У обављању законом утврђених послова управљања заштићеним подручјем, Управљач је овлашћен и дужан нарочито да: организује чуварску службу; обележи заштићено подручје и подручје заштитне зоне; донесе план управљања, годишњи програм управљања и акт о унутрашњем реду и чуварској служби; води евиденције о природним вредностима и људским активностима; обавештава кориснике заштићеног подручја и заштитне зоне о могућностима за обављање радова и активности; учествује у поступку утврђивања накнаде за ускраћивање или ограничавање права коришћења; издаје сагласности и одобрења; прати стање и води евиденције о природним вредностима, непокретностима и људским активностима; утврђује и наплаћује накнаде за коришћење заштићеног подручја.

Члан 9.

Очување, унапређење, одрживо коришћење и приказивање природних и других вредности Специјалног резервата природе „Увац”, спроводи се према плану управљања који доноси Управљач на период од десет година (у даљем тексту: План управљања), са садржином и на начин прописан законом којим се уређује заштита природе.

План управљања садржи циљеве и приоритетне задатке очувања повољног стања заштитне зоне, као и превентивне мере заштите од пожара у складу са законом којим се уређује заштита од пожара и прописима донетим на основу тог закона.

План управљања Управљач доноси и доставља министарству надлежном за послове заштите природе (у даљем тексту: Министарство) најкасније у року од десет месеци од дана ступања на снагу ове уредбе.

У поступку давања сагласности на План управљања, Министарство прибавља мишљења министарстава надлежних за послове науке, просвете, туризма, просторног планирања, водопривреде, рударства, пољопривреде, шумарства и финансија.

Управљач је дужан да једном у три године анализира спровођење Плана управљања и остварене резултате и по потреби изврши његову ревизију.

До доношења Плана управљања, Управљач врши послове на основу годишњег програма управљања који је дужан да донесе и достави Министарству на сагласност у року од 60 дана од дана ступања на снагу ове уредбе.

Годишњи програм управљања из става 6. овог члана садржи нарочито: сажет приказ природних и других вредности заштићеног подручја, циљева заштите и одрживог коришћења, могућности и ограничења за њихово остваривање; детаљан приказ годишњих задатака на чувању, одржавању, унапређењу, приказивању и одрживом коришћењу заштићеног подручја за потребе науке, образовања, рекреације и туризма и укупног социо-економског развоја; приказ конкретних послова на изради и доношењу управљачких докумената, првенствено Плана управљања, акта о унутрашњем реду и чуварској служби и акта о накнади за коришћење заштићеног подручја; приказ задатака на обележавању заштићеног подручја, заснивању информационог система и противпожарној заштити; приказ субјеката и организационих и материјалних услова за извршења програма, висине и извора потребних финансијских средстава.

Члан 10.

Управљач је дужан да обезбеди спровођење режима заштите, односно унутрашњи ред и чување заштићеног подручја у складу са правилником о унутрашњем реду и чуварској служби који доноси уз сагласност Министарства у року од шест месеци од дана ступања на снагу ове уредбе.

У оквиру садржине прописане Законом о заштити природе, правилником се ближе утврђују забрањени радови и активности, као и правила и услови обављања радова и активности који су допуштени на подручју Специјалног резервата природе „Увац”.

Правилник се објављује у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Члан 11.

Управљач је дужан да на прописан начин обележи Специјални резерват природе „Увац”, његове спољне границе и границе површина, односно локалитета са режимом заштите II и III степена најкасније у року од годину дана од дана ступања на снагу ове уредбе.

Управљач је дужан да у сарадњи са Републичким геодетским заводом и Заводом за заштиту природе Србије, извршити идентификацију граница Специјалног резервата природе „Увац”, на терену, дигиталној ортофото карти и катастарском плану, у року од 12 месеци од дана ступања на снагу ове уредбе.

Члан 12.

Управљач ће у року од две године од дана ступања на снагу ове уредбе изградити софтверско решење о природним и створеним вредностима, непокретностима, активностима и другим подацима од значаја за управљање Специјалним резерватом природе „Увац”.

Члан 13.

Управљач може прогласити рибарско подручје у оквиру граница Специјалног резервата природе „Увац”, на основу претходно прибављене сагласности министра надлежног за послове заштите животне средине, у складу са законом којим се уређује заштита и одрживо коришћење рибљег фонда.

Члан 14.

Висину накнаде за коришћење Специјалног резервата природе „Увац”, својим актом утврђује управљач, у складу са законом који дефинише накнаде за коришћење јавних добара.

Члан 15.

Управљач је дужан да у у року од шест месеци од дана ступања на снагу ове уредбе, формира Савет корисника у циљу међусобне сарадње и обезбеђивања интереса локалног становништва и других корисника заштићеног подручја.

Члан 16.

Забране и ограничења прописане овом уредбом, не односе се на војне објекте, комплексе, инсталације и приступне путеве, који су изграђени или се планирају градити за потребе Војске Србије, као и активности које Војска Србије изводи или ће изводити за потребе одбране Републике Србије.

Члан 17.

Средства за спровођење Плана управљања Специјалног резервата природе „Увац”, обезбеђују се из буџета Републике Србије, од накнаде за коришћење заштићеног подручја, прихода остварених обављањем делатности Управљача и из других извора у складу са законом.

Члан 18.

Плански документи, планови, програми и основе из области шумарства, ловства, управљања рибљим фондом, водопривреде, пољопривреде и туризма и други програми и планови који се односе на коришћење природних ресурса и простора у заштићеном подручју Специјалног резервата природе „Увац”, усагласиће се са Просторним планом Републике Србије, овом уредбом и Планом управљања из члана 9. ове уредбе.

Члан 19.

Даном ступања на снагу ове Уредбе, престају да важе одредбе Уредбе о заштити специјалног резервата природе Увац („Службени гласник РС”, бр. 25/06 и 110/06).

Члан 20.

Ова уредба ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

05 број 110-2991/2023-1
У Београду, 6. априла 2023. године

Влада

Председник,
Ана Брибрић, с.р.

ОПИС ГРАНИЦА

СПЕЦИЈАЛНОГ РЕЗЕРВАТА ПРИРОДЕ „УВАЦ“

Границе локалитета у режиму заштите I (првог) степена
Локалитет „Клисура Увац“ део 1а

Налази се на територији Општине Сјеница, КО Дружиниће.

Почетна тачка описа се налази на четворемеђи кат. парц. бр. 106/2, 107/3, 106/1 и 107/1. Од почетне тачке описа граница иде у правцу североистока и прати међу кат. парц. бр. 107/1, затим мења правац у југоисточни и даље међом кат. парц. бр. 107/1 кружи до тачке одакле пресеца кат. парц. бр. 107/3 по следећим преломним тачкама са координатама X=416513 Y=4800389 и X=416406 Y=4800376. Граница кружи око кат. парц. бр. 107/2 до тачке одакле поново пресеца кат. парц. бр. 107/3 по следећим преломним тачкама са координатама X=416420 Y=4800393 и X=416508 Y=4800399. Граница даље прати међу кат. парц. бр. 107/1 у правцу северозапада и долази до почетне тачке описа.

Локалитет „Клисура Увац“ део 1б

Налази се на територији Општине Сјеница, КО Горње Лопиже и Општине Нова Варош, КО Мишевићи.

Почетна тачка описа се налази на тромеђи кат. парц. бр. 22/2, 22/1 и 28/1 КО Доње Лопиже. Од почетне тачке граница иде у правцу северозапада спољном границом кат. парц. бр. 22/1 до места где пресеца кат. парц. бр. 22/1 у следећим преломним тачкама са координатама: X=414824 Y=4802049; X=414847 Y=4802058; X=414802 Y=4802189; X=414759 Y=4802262; X=414734 Y=4802288; X=414727 Y=4802308; X=414740 Y=4802453; X=414644 Y=4802530; X=414616 Y=4802541; X=414558 Y=4802546; X=414505 Y=4802569; X=414488 Y=4802584; X=414450 Y=4802685; X=414412 Y=4802743; X=414421 Y=4802836; X=414454 Y=4802893; X=414507 Y=4802951; X=414534 Y=4803000; X=414539 Y=4803055; X=414497 Y=4803102; X=414385 Y=4803178; X=414255 Y=4803282; X=414220 Y=4803322; X=414236 Y=4803433.

Граница од преломне тачке бр 24, мења правац ка југоистоку, прати међу кат. парц. бр. 22/1 све до почетне тачке описа локалитета.

Локалитет „Клисура Увац“ део 1в

Налази се у Општини Сјеница, КО Урсуде, на тромеђи кат. парц. бр. 2558/2, 2558/1 и КО Дружиниће.

Од почетне тачке описа граница иде у правцу севера и прати међу кат. парц. бр. 2558/1 до места где оштро мења правац у југоисточни и пресеца кат. парц. број 2558/1 по следећим преломним тачкама са координатама: X=414600 Y=4803316; X=414600 Y=4803317; X=414710 Y=4803275; X=414743 Y=4803237; X=414840 Y=4803163; X=414867 Y=4803126; X=414889 Y=4802964; X=414951 Y=4802896; X=415016 Y=4802896; X=415032 Y=4802886; X=415049 Y=4802861; X=415059 Y=4802744; X=415154 Y=4802598; X=415153 Y=4802493; X=415173 Y=4802448; X=415367 Y=4802212, и долази до јужне међе кат. парц. бр. 2558/1 и границе КО Дружиниће, прати је у правцу запада до почетне тачке описа.

Локалитет „Клисура Увац“ део 1г

Налази се у Општини Сјеница, КО Доње Лопиже и КО Горње Лопиже.

Почетна тачка описа овог локалитета почиње од тромеђе кат. парц. бр. 2/4 и 2/1, спушта се ка југозападу међом кат. парц. бр. 2/1 до тачке одакле пресеца кат. парц. бр. 2/1 у правцу северозапада у следећим преломним тачкама са координатама: X=417572 Y=4798664; X=417529 Y=4798705; X=417516 Y=4798741; X=417505 Y=4798746; X=417467 Y=4798747; X=417393 Y=4798729; X=417376 Y=4798731; X=417360 Y=4798739; X=417351 Y=4798752; X=417315 Y=4798857; X=417273 Y=4798955; X=417279 Y=4799052; X=417224 Y=4799056; X=417216 Y=4799079; X=417176 Y=4799129; X=417153 Y=4799140; X=417101 Y=4799149; X=417048 Y=4799181; X=417022 Y=4799242; X=417045 Y=4799264. Граница наставља међом кат. парц. бр. 4/1 до места где пресеца поново кат. парц. бр. 2/1 у тачкама са следећим координатама: X=416966 Y=4799499; X=416919 Y=4799488; X=416905 Y=4799509; X=416907 Y=4799542; X=416935 Y=4799576. Даље граница од преломне тачке бр 25 наставља међом кат. парц. бр. 3/1 до места где поново пресеца кат. парц. бр. 2/1 у следећим преломним тачкама са координатама: X=416891 Y=4799750; X=416779 Y=4799696; X=416703

Y=4799685; X=416559 Y=4799855; X=416471 Y=4799995; X=416449 Y=4800062; X=416480 Y=4800110; X=416344 Y=4800059; X=416255 Y=4800054; X=416225 Y=4800070; X=416168 Y=4800019; X=416155 Y=4800019; X=416104 Y=4800083; X=416049 Y=4800065; X=416034 Y=4800069; X=416001 Y=4800099; X=415994 Y=4800131; X=416013 Y=4800216; X=416039 Y=4800242; X=416075 Y=4800263; X=416083 Y=4800294; X=416075 Y=4800396; X=416023 Y=4800375; X=415968 Y=4800366; X=415979 Y=4800386. Граница наставља у истом смеру међом кат. парц. бр. 1/1 д места где поново пресеца кат. парц. бр. 2/1 у тачкама X=415530 Y=4800658 и X=415521 Y=4800705, од ове преломне тачке граница прелази у КО Горње Лопиже и прати међу кат. парц. бр. 29/1, до места где пресеца кат. парц. бр. 28/1 у тачкама X=415311 Y=4800749 и X=415282 Y=4800788. Даље граница мења правац ка североистоку међом кат. парц. бр. 28/1, 29/3, 29/1. Граница долази до тромеђе кат. парц. бр. 29/4, 29/1 (КО Горње Лопиже) и кат. парц. бр. 1/1 (КО Доње Лопиже), мења правац ка југоистоку и прати међу кат. парц. бр. 1/1, 2/1, 3/1, 4/1 све до почетне тачке описа.

2. Локалитет „Клисура Вељушнице“

Подељен је на два одвојена локалитета 2а и 2б.

Граница локалитета дефинисана је катастарским парцелама и преломним тачкама.

По катастарској подели обухвата територију општина:

СЈЕНИЦЕ:

КО Доње Горачиће, кат. парц. бр.: 112 (део), 113, 150, 151, 156, 157, 158, 159, 160 (део), 161, 1618 (део), 1634

КО Горње Лопиже, кат. парц. бр.: 171/1 (део), 171/3 (део), 171/4, 171/5, 172/1, 172/2, 172/3, 175 (део), 176, 177, 178, 461, 1382 (део), 1864/1 (део), 1864/2 (део)

НОВА ВАРОШ

КО Мишевићи, кат. парц. бр.: 289/1 (део), 289/2, 291, 292 (део), 1177, 1388 (део), 1393 (део), 1501/1 (део), 1501/2 (део), 1502

Локалитет „Клисура Вељушнице“ део 2а

Налази на територији Општине Сјеница (КО Горње Лопиже и КО Доње Горачиће) и Општине Нова Варош (КО Мишевићи).

Почетна тачка описа се налази у Општини Сјеница, КО Доње Горачиће, на тромеђи кат. парц. бр. 160, 636 и реке Вељушнице (кат. парц. бр. 1618). Од почетне тачке граница иде у правцу југа и прати реку Вељушницу (кат. парц. бр. 1618) до најјужније тачке кат. парц. бр. 638 одакле прелази на другу обалу и мења правац у северозападни. Граница наставља обалом реке Вељушнице, одваја се међом кат. парц. бр. 112 до тачке одакле је пресеца по следећим преломним тачкама са координатама X=410440 Y=479904 и X=410377 Y=4799098. Граница наставља у истом правцу и прати са спољне стране међе кат. парц. бр. 107, 108 и 109 до тачке одакле поново пресеца кат. парц. бр. 112 по следећим координатама: X=410304 Y=4799201; X=410082 Y=4799320; X=410082 Y=4799339; X=410071 Y=4799349; X=410028 Y=4799365; X=410011 Y=4799385; X=410011 Y=4799404; X=410038 Y=4799482. Граница прати међу кат. парц. број 113 у правцу северозапада до места одакле поново пресеца кат. парц. број 112 по следећим тачкама са координатама: X=409982 Y=4799582; X=410005 Y=4799624; X=410027 Y=4799651, и долази на границу Општине Нова Варош, КО Мишевићи. Кроз КО Мишевићи, граница пресеца кат. парц. бр. 1393 по следећим координатама: X=410027 Y=4799651; X=410074 Y=4799709; X=410094 Y=4799755; X=410099 Y=4799803; X=410093 Y=4799851; X=410133 Y=4799947; X=410158 Y=4799983; X=410192 Y=4800052; X=410211 Y=4800160; X=410204 Y=4800268; X=410290 Y=4800292; X=410345 Y=4800352; X=410405 Y=4800392; X=410456 Y=4800393, и долази до међе кат. парц. бр. 1393 и прати је до реке Вељушнице (кат. парц. бр. 1502). Граница прати међу реке Вељушнице у правцу истока и од тромеђе кат. парц. бр. 1340, 1388 и реке Вељушнице пресеца кат. парц. бр. 1388 по следећим координатама: X=410639 Y=4800413; X=410684 Y=4800443; X=410768 Y=4800475. Граница мења правац у југоисточни и прати са спољне стране међе кат. парц. бр. 1342 и 1343 и поново пресеца кат. парц. бр. 1388 по следећим координатама: X=410838 Y=4800393; X=410869 Y=4800338; X=410916 Y=4800302; X=410989 Y=4800281; X=411080 Y=4800220; X=411102 Y=4800214; X=411305 Y=4800214; X=411337 Y=4800222; X=411386 Y=4800274. Граница мења правац у североисточни и прати међу кат. парц. бр. 1389/1, сече кат. парц. бр.

1388 у тачкама X=411505 Y=4800328 и X=411500 Y=4800341, наставља међом кат. парц. бр. 1379 до места где поново пресеца кат. парц. бр. 1388 по следећим преломним тачкама са координатама: X=411545 Y=4800412; X=411598 Y=4800394; X=411728 Y=4800388, и долази на обалу реке Вељушнице (кат. парц. бр. 1501/1), пресеца је и улази у Општину Сјеница, КО Горње Лопиже. Граница пролази кроз КО Горње Лопиже и сече кат. парц. бр. 1382 по следећим координатама: X=411738 Y=4800389; X=411823 Y=4800390; X=411896 Y=4800354; X=411963 Y=4800338; X=411972 Y=4800268; X=411963 Y=4800196; X=411902 Y=4800137; X=411875 Y=4800134; X=411780 Y=4800055; X=411653 Y=4800004; X=411640 Y=4799997. Граница улази у КО Доње Горачиће и притом пресеца кат. парц. бр. 160 по следећим координатама: X=411640 Y=4799997 и X=411547 Y=4799978, затим прати међу кат. парц. бр. 150, поново пресеца кат. парц. бр. 160 у тачкама X=411403 Y=4799961 и X=411291 Y=4799938 и наставља међом кат. парц. бр. 151. Даље поново пресеца кат. парц. бр. 160 у тачкама: X=411176 Y=4799938; X=411129 Y=4799929; X=411063 Y=4799909; X=411033 Y=4799897; X=410941 Y=4799921; X=410936 Y=4799934; X=410821 Y=4799950; X=410807 Y=4799961; X=410779 Y=4800019; X=410769 Y=4800096; X=410709 Y=4800122. Граница даље наставља у правцу севера и иде реком Вељушницом (кат. парц. бр. 1634), затим мења правац и кружи прво у правцу запада, затим јужно и одваја се међом кат. парц. бр. 160 у правцу југа и сече је по следећим координатама X=410478 Y=4800117 и X=410430 Y=4800108. Граница даље наставља у правцу југа и прати међу кат. парц. бр. 156 до њене јужне међе одакле поново сече кат. парц. број 160 по следећим координатама: X=410357 Y=4799854; X=410347 Y=4799795; X=410348 Y=4799736; X=410348 Y=4799736. Граница наставља међом кат. парц. бр. 157 у правцу југа и поново сече кат. парц. бр. 160 по следећим преломним тачкама са координатама X=410376 Y=4799547 и X=410468 Y=4799426. Граница долази до међе кат. парц. бр. 159 и прати је у правцу југоистока до тачке одакле поново пресеца кат. парц. бр. 160 по следећим преломним тачкама са координатама: X=410611 Y=4799267; X=410655 Y=4799222; X=410797 Y=4799162; X=410805 Y=4799145; X=410810 Y=4799077. Граница прати међу кат. парц. бр. 161, кружи око ње до места одакле пресеца поново кат. парц. бр. 160 по следећим преломним тачкама са координатама: X=410991 Y=4798866; X=410987 Y=4798792; X=410994 Y=4798780; X=410998 Y=4798758; X=411004 Y=4798739; X=411017 Y=4798709; X=410972 Y=4798628. Граница мења правац у северни и прати са спољне стране међе кат. парц. бр. 638, 637 и 636 до почетне тачке описа.

Из Локалитета „Клисура Вељушнице” (2а) су изузете следеће кат. парцеле: Општина Сјеница, КО Доње Горачиће: кат. парц. бр. 814, 815, 816 и 817, Општина Нова Варош, КО Мишевићи: кат. парц. бр. 1390, које се налазе у режиму заштите III степена.

Локалитет „Клисура Вељушнице” део 2б

Налази се на територији Општине Сјеница, КО Горње Лопиже и Општине Нова Варош, КО Мишевићи.

Почетна тачка описа се налази у Општини Нова Варош, КО Мишевићи, на тромеђи кат. парц. бр. 1177, пута (кат. парц. бр. 1497) и реке Вељушнице (кат. парц. бр. 1501/1). Од почетне тачке граница иде у правцу севера и прати међу кат. парц. бр. 1177, затим обалом Вељушнице (кат. парц. бр. 1501/1) до места где се одваја међама кат. парц. бр. 292, затим пресеца кат. парц. бр. 292 у тачкама X=411462 Y=4801261 и X=411454 Y=4801277 и наставља границом кат. парц. бр. 291 и 289/1 коју затим пресеца по следећим преломним тачкама са координатама: X=411239 Y=4801979; X=411393 Y=4802086; X=411422 Y=4802136; X=411428 Y=4802248; X=411484 Y=4802443; X=411506 Y=4802473; X=411579 Y=4802517; X=411583 Y=4802575; X=411534 Y=4802620; X=411517 Y=4802690; X=411469 Y=4802835; X=411501 Y=4802884; X=411567 Y=4802916; X=411557 Y=4802969; X=411570 Y=4803011; X=411569 Y=4803089; X=411636 Y=4803227; X=411651 Y=4803299; X=411670 Y=4803334; X=411712 Y=4803355; X=411729 Y=4803404; X=411769 Y=4803474. Граница даље наставља у правцу североистока и прати међу кат. парц. бр. 289/1 и 289/2 до обале реке Вељушнице (кат. парц. бр. 1501/2, КО Мишевићи и кат. парц. бр. 1864/2, КО Горње Лопиже). Граница прелази на другу обалу реке Вељушнице, која је уједно и граница Општине Сјеница, КО Горње Лопиже. Граница даље наставља кроз КО Горње Лопиже у правцу

југа и пресеца кат. парц. бр. 171/3 и 171/1 по следећим преломним координатама: X=412414 Y=4803638; X=412416 Y=4803627; X=412376 Y=4803513; X=412396 Y=4803430; X=412380 Y=4803219; X=412322 Y=4803198; X=412293 Y=4803177; X=412303 Y=4803133; X=412293 Y=4803082; X=412256 Y=4803043; X=412190 Y=4802928; X=412135 Y=4802863; X=412035 Y=4802815; X=412106 Y=4802759. Граница даље иде у правцу југа међама кат. парц. бр. 171/1, 175, 177 (укључујући кат. парц. бр. 176 и 178) где долази до обале реке Вељушнице која је граница Општине Нова Варош, КО Мишевићи, прелази на другу обалу и долази на почетну тачку описа границе.

3. Локалитет „Клисура Кладнице”

Граница локалитета дефинисана је катастарским парцелама и преломним тачкама.

По катастарској подели обухвата територију општине Сјеница: КО Урсале, кат. парц. бр.: 1/1 (део), 1/3 (део), 5/2, 202/1, 202/2, 203/2, 206/2, 210/2, 211/2, 212/2, 215/2, 218/2, 224/2, 225/2, 226/2, 227/2, 230/2, 231/2, 234/2, 235/2, 391/1 (део), 392/1 (део), 392/2, 393, 4290/1, 4290/2 (део).

Почетна тачка описа се налази у Општини Нова Варош, КО Буковик, на тромеђи кат. парц. бр. 3179/2, 2959/2 и реци Кладници (кат. парц. бр. 3195/2, КО Буковик и кат. парц. бр. 4290/2, КО Урсале). Од почетне тачке граница иде у правцу југоистока обалом реке Кладнице (кат. парц. бр. 3195/2 и 3195/1, КО Буковик), долази до КО Кладница, мења правац у јужни, прелази на другу обалу и улази у Општину Сјеница, КО Урсале и пресеца кат. парц. бр. 391/1 и 392/1 по следећим преломним тачкама са координатама: X=419858 Y=4805597; X=419860 Y=4805531; X=419839 Y=4805494; X=419811 Y=4805485; X=419532 Y=4805566; X=419491 Y=4805566; X=419416 Y=4805597; X=419381 Y=4805628, и долази до међе кат. парц. бр. 393 и прати је у правцу запада, до места где поново пресеца кат. парц. број 392/1 у тачкама: X=419326 Y=4805679; X=419166 Y=4805644; X=418918 Y=4805628; X=418791 Y=4805651; X=418697 Y=4805721; X=418562 Y=4805683; X=418482 Y=4805675, затим наставља међама кат. парц. бр. 392/1, 235/2, 234/2, 231/2, 230/2, 227/2, 226/2, 225/2, 224/2, 218/2, 215/2, 212/2, 211/2, 210/2, 206/2, 203/2, кружи око 202/1 и даље 5/2 и 1/1 до тачке одакле пресеца кат. парц. бр. 1/1 по следећим преломним тачкама са координатама: X=415917 Y=4806084; X=415839 Y=4806018; X=415822 Y=4806011; X=415796 Y=4806016; X=415760 Y=4806047; X=415694 Y=4806112; X=415670 Y=4806158; X=415609 Y=4806177; X=415503 Y=4806201; X=415406 Y=4806240; X=415239 Y=4806329; X=415099 Y=4806424. Даље граница наставља у правцу северозапада пресеца кат. парц. бр. 1/3 и 4290/2 (КО Буковик) у тачкама X=415099 Y=4806424 и X=415260 Y=4806755. Граница долази до реке Кладнице која је и граница Општине Нова Варош, КО Буковик и прелази на другу обалу праволинијски до почетне тачке описа.

4. Локалитет „Павловића брод”

Подељен је на два одвојена локалитета 4а и 4б.

Граница локалитета дефинисана је катастарским парцелама и преломним тачкама.

По катастарској подели обухвата територију општине Нова Варош: КО Божетићи, кат. парц. бр.: 180 (део), 181, 197 (део), 202, 203, 204 (део), 2924 (део), 2940 (део), КО Буковик, кат. парц. бр.: 84/1 (део), 86, 3193/1 (део), КО Дебеља, кат. парц. бр.: 1655 (део), 2784 (део), КО Комарани, кат. парц. бр.: 443, 444 (део), 447 (део), 448 (део), 449 (део), 450 (део), 458 (део), 451/1 (део), 445/1 (део), 2172 (део), 2173/1 (део), КО Вилови, кат. парц. бр.: 1479 (део), 2784 (део).

Локалитет „Павловића брод” део 4а

Налази на територији Општине Нова Варош, КО Буковик и КО Комарани.

Почетна тачка описа се налази у КО Буковик, на тромеђи кат. парц. бр. 84/1, 86 и 50. Од почетне тачке граница иде у правцу југа и прати међу кат. парц. бр. 86 до реке Увац (кат. парц. бр. 3193/1, КО Буковик и кат. парц. бр. 2173/1, КО Комарани), прелази на другу обалу и улази у КО Комарани. Граница даље иде обалом реке Увац (кат. парц. бр. 2173/1) које граница пресеца у тачкама X=413650 Y=4808554 и X=413570 Y=4808514 у правцу северозапада, затим оштро заокреће и прати међу кат. парц. бр. 451/1 до места одакле пресеца кат. парц. бр. 451/1, 458, 450 и 449 у правцу северозапада по следећим преломним тачкама

са координатама: X=413389 Y=4808495; X=413333 Y=4808509; X=413308 Y=4808519; X=413259 Y=4808582; X=413232 Y=4808724; X=413229 Y=4808784; X=413245 Y=4808826; X=413267 Y=4808870; X=413297 Y=4808904; X=413353 Y=4808952; X=413419 Y=4808998; X=413302 Y=4808997; X=413158 Y=4809021; X=413110 Y=4809051; X=413053 Y=4809070; X=412988 Y=4809064; X=412970 Y=4809113; X=412996 Y=4809148; X=413018 Y=4809219; X=413045 Y=4809262; X=413058 Y=4809318; X=413069 Y=4809403; X=413063 Y=4809519; X=413076 Y=4809553; X=413099 Y=4809585; X=413152 Y=4809642; X=413193 Y=4809668; X=413217 Y=4809675; X=413271 Y=4809669; X=413324 Y=4809653; X=413344 Y=4809642; X=413366 Y=4809621; X=413382 Y=4809615; X=413469 Y=4809638; X=413562 Y=4809649, и долази на обалу реке Увац (кат. парц. бр. 2173/1). Граница источно од потеса Градина наставља и прелази у КО Буковик међом кат. парц. број 3193/1, затим пресеца кат. парц. бр. 84/1 по следећим координатама: X=413635 Y=4809695; X=413699 Y=4809584; X=413564 Y=4809431; X=413581 Y=4809300. Граница даље прати међу кат. парц. број 86 у правцу истока до почетне тачке описа.

Локалитет „Павловића брод” део 4б

Налази се на територији Општине Нова Варош, у КО Вилови, КО Дебеља, КО Божетићи и КО Комарани.

Почетна тачка описа се налази у КО Комарани, на обали Златарског језера, т.ј. међе кат. парц. бр. 448/10 и Златарског језера (кат. парц. бр. 2172). Граница иде у правцу северозапада до места одакле пресеца кат. парц. бр. 447, 44 у преломним тачкама са координатама: X=412991 Y=4810090; X=412974 Y=4810213; X=412980 Y=4810318; X=413038 Y=4810431; X=413075 Y=4810782; X=412901 Y=4810827; X=412826 Y=4810889; X=412822 Y=4810908; X=412817 Y=4810964; X=412793 Y=4810976; X=412658 Y=4810983; X=412555 Y=4811089; X=412524 Y=4811093; X=412483 Y=4811068; X=412467 Y=4811070; X=412373 Y=4811182; X=412341 Y=4811190; X=412298 Y=4811211; X=412246 Y=4811266; X=412208 Y=4811284; X=412190 Y=4811301; X=412167 Y=4811363; X=412061 Y=4811388; X=412068 Y=4811431; X=412041 Y=4811487; X=412028 Y=4811627; X=412021 Y=4811705; X=411991 Y=4811742; X=411906 Y=4811953; X=411814 Y=4812137; X=411798 Y=4812212, и долази до границе КО Вилови кроз коју даље пролази и притом сече кат. парц. број 1479 по следећим преломним тачкама са координатама: X=411798 Y=4812212; X=411812 Y=4812293; X=411854 Y=4812384; X=411859 Y=4812450; X=411820 Y=4812614; X=411721 Y=4812619. Граница даље наставља међом кат. парц. бр. 1479 у правцу севера ка обали Златарског језера и прелази на другу обалу чиме пресеца кат. парц. бр. 2326, КО Вилови и 2784, КО Дебеља, у тачкама X=411628 Y=4812865 и X=411641 Y=4813053. Граница даље пролази кроз КО Дебеља делом кат. парц. бр. 1655 који је одређен следећим координатама: X=411641 Y=4813053; X=411663 Y=4813116; X=411711 Y=4813208; X=411734 Y=4813207; X=411771 Y=4813222; X=411861 Y=4813246; X=411900 Y=4813263; X=412026 Y=4813270; X=412055 Y=4813276; X=412068 Y=4813272; X=412075 Y=4813204; X=412149 Y=4813030; X=412168 Y=4812923; X=412201 Y=4812851; X=412213 Y=4812849; X=412244 Y=4812855; X=412278 Y=4812848; X=412286 Y=4812833; X=412278 Y=4812807; X=412292 Y=4812779; X=412290 Y=4812736; X=412304 Y=4812724; X=412352 Y=4812702; X=412377 Y=4812667; X=412417 Y=4812625; X=412487 Y=4812577; X=412478 Y=4812532; X=412485 Y=4812493; X=412499 Y=4812456; X=412522 Y=4812441, и долази до потока Суводо који је и граница КО Божетићи. Граница даље у правцу југа пролази кроз КО Божетићи деловима кат. парц. бр. 204, 197, 2024 и 180 који су одређени следећим преломним тачкама са координатама: X=412567 Y=4812431; X=412537 Y=4812405; X=412520 Y=4812401; X=412502 Y=4812390; X=412493 Y=4812391; X=412479 Y=4812359; X=412479 Y=4812286; X=412472 Y=4812274; X=412427 Y=4812253; X=412425 Y=4812238; X=412440 Y=4812210; X=412472 Y=4812168; X=412503 Y=4812148; X=412536 Y=4812116; X=412546 Y=4812089; X=412561 Y=4812048; X=412579 Y=4812034; X=412609 Y=4812031; X=412624 Y=4812019; X=412665 Y=4811959; X=412709 Y=4811839; X=412696 Y=4811716;

X=412689 Y=4811715; X=412688 Y=4811660; X=412695 Y=4811626; X=412731 Y=4811595; X=412806 Y=4811567; X=412816 Y=4811554; X=412837 Y=4811516; X=412852 Y=4811481; X=412865 Y=4811464; X=412871 Y=4811457; X=412873 Y=4811456; X=412875 Y=4811453; X=412879 Y=4811446; X=412879 Y=4811440; X=412875 Y=4811427; X=412869 Y=4811415; X=412861 Y=4811404; X=412903 Y=4811392; X=412908 Y=4811389; X=412941 Y=4811356; X=412983 Y=4811337; X=413043 Y=4811317; X=413083 Y=4811311; X=413121 Y=4811295; X=413147 Y=4811291; X=413191 Y=4811278; X=413244 Y=4811234; X=413250 Y=4811229; X=413311 Y=4811178; X=413330 Y=4811117; X=413328 Y=4811034; X=413376 Y=4810886; X=413351 Y=4810813; X=413390 Y=4810610; X=413391 Y=4810564; X=413367 Y=4810457; X=413283 Y=4810275. Граница даље прати међу кат. парц. бр. 180 у правцу југозапада, до обале Златарског језера (кат. парц. бр. 2940, КО Божетићи и кат. парц. бр. 2172, КО Комарани) пресеца парцеле у тачкама X=413182 Y=4810239 и X=413095 Y=4810201 и прелази на другу обалу у правцу почетне тачке описа.

5. Локалитет „Клисура Тисовице”

Граница локалитета дефинисана је катастарским парцелама и преломним тачкама.

По катастарској подели обухвата територију општине Нова Варош:

КО Дебеља, кат. парц. бр.: 276, 278, 416, 2783, 2786;

КО Горње Трудово, кат. парц. бр.: 1139, 1140, 1143 (део), 1269, 1279 (део).

Почетна тачка описа се налази на обали реке Тисовице, у КО Дебеља, на тремеји кат. парц. бр. 291, 280 и реци Тисовици (кат. парц. бр. 2786, КО Дебеља). Од почетне тачке граница иде у правцу запада кроз КО Дебеља, и прати реку Тисовицу (кат. парц. бр. 2786), затим се одваја и иде међом кат. парц. бр. 278 до места одакле је пресеца по следећим координатама: X=415564 Y=4814758; X=415466 Y=4814787; X=415431 Y=4814809; X=415398 Y=4814801; X=415367 Y=4814767; X=415353 Y=4814760; X=415332 Y=4814769; X=415277 Y=4814811; X=415252 Y=4814842; X=415205 Y=4814847; X=415182 Y=4814855. Граница долази до међе кат. парц. бр. 416 и прати је у правцу запада до тачке одакле пресеца кат. парц. бр. 416 и 276 по следећим координатама: X=415074 Y=4814875; X=414781 Y=4814966; X=414748 Y=4814942; X=414701 Y=4814984; X=414363 Y=4815126; X=414176 Y=4815171; X=414090 Y=4815077; X=414025 Y=4815120; X=413994 Y=4815101; X=413954 Y=4815126, и долази до међе кат. парц. бр. 276, мења правац у северни и прати је, пресеца реку Тисовицу (кат. парц. бр. 2783, КО Дебеља и кат. парц. бр. 1788/2 КО Трудово), у тачкама X=413930 Y=4815290 и X=413932 Y=4815297 прати границу КО Трудово у правцу североистока, затим границом КО Трудово и КО Горње Трудово иде у правцу севера и даље пролази кроз КО Горње Трудово северном међом кат. парц. бр. 1269 до тачке одакле где пресеца кат. парц. бр. 1143 у тачкама X=415345 Y=4815135 и X=415407 Y=4815125. Граница даље прати са спољне стране међе кат. парц. бр. 1141, 1142 и 1135 до места одакле поново пресеца кат. парц. број 1143 у правцу југа по следећим координатама X=415491 Y=4815037 и X=415466 Y=4814978. Граница долази до међе кат. парц. бр. 1139, прати је у правцу истока, затим пресеца реку Тисовицу (кат. парц. бр. 1279, КО Горње Трудово и кат. парц. бр. 2786, КО Дебеља), у тачкама X=415738 Y=4814900 и X=415740 Y=4814870, даље пролази кроз КО Дебеља обалом реке Тисовице у правцу запада до почетне тачке описа.

6. Локалитет „Радоињско језеро”

Подељен је на два одвојена локалитета ба и бб.

Граница локалитета дефинисана је катастарским парцелама и преломним тачкама.

По катастарској подели обухвата територију општине Нова Варош:

КО Негбина, кат. парц. бр.: 2220, 2221, 2223/1 (део), 2223/2 (део), 2949 (део), 2950 (део), 2974 (део), 2976.

КО Радоиња, кат. парц. бр.: 86 (део), 90.

КО Сеништа, кат. парц. бр.: 1000 (део), 2287/1 (део), 2471/1 (део), 2472

КО Вранеша, кат. парц. бр.: 1 (део), 2/1 (део), 1557/2 (део)

Локалитет „Радоњско језеро“ део ба

Налази у Општини Нова Варош, КО Сеништа и КО Негбина.

Почетна тачка описа се налази у КО Сеништа, на тромеђи кат. парц. бр. 2417/2, 2417/1 и 2287/1 и наставља у правцу севера пратећи границу кат. парц. бр. 2287/1 до места где граница пресеца кат. парц. бр. 2287/1 у тачкама X= 398720 Y=4820767 и X= 398739 Y=4820803, наставља у истом смеру и пресеца поново кат. парц. бр. 2287/1 у тачкама X= 398754 Y=4820848 и X= 398783 Y=4820929. Затим мења правац ка југозападу и пресеца кат. парц. бр. 1000 по следећим преломним тачкама са координатама: X=398928 Y=4820957; X=399035 Y=4821016; X=399084 Y=4821012; X=399122 Y=4820960; X=399204 Y=4820985; X=399266 Y=4820979; X=399290 Y=4820942; X=399358 Y=4820937; X=399561 Y=4820819; X=399630 Y=4820742; X=399826 Y=4820726; X=399912 Y=4820605; X=400036 Y=4820522; X=400112 Y=4820573; X=400365 Y=4820615; X=400475 Y=4820619; X=400540 Y=4820605; X=400661 Y=4820498; X=400688 Y=4820438; X=400755 Y=4820389; X=400840 Y=4820417; X=400994 Y=4820563; X=401078 Y=4820624; X=401115 Y=4820641; X=401248 Y=4820652; X=401346 Y=4820558; X=401394 Y=4820427; X=401472 Y=4820564; X=401502 Y=4820600; X=401511 Y=4820639; X=401484 Y=4820715; X=401392 Y=4820858; X=401271 Y=4820985; X=401180 Y=4821109; X=401124 Y=4821157; X=401098 Y=4821210; X=401100 Y=4821272; X=401125 Y=4821343; X=401174 Y=4821323; X=401188 Y=4821287; X=401235 Y=4821326; X=401258 Y=4821425; X=401310 Y=4821477; X=401305 Y=4821538; X=401264 Y=4821596, и прелази у КО Негбина и прати границу кат. парц. број 2220 у правцу севера све до места где пресеца кат. парц. бр. 2950 у тачкама X= 401500 Y=4822021 и X= 401508 Y=4822019, затим граница мења правац ка југу пратећи границу кат. парц. бр. 2221, све до места где пресеца кат. парц. бр. 2949 у тачкама X= 401601 Y=4821586 и X= 401601 Y=4821584, наставља међом кат. парц. бр. 2949, па граница пресеца кат. парц. бр. 2223/2 по следећим преломним тачкама са координатама: X=401565 Y=4821573; X=401572 Y=4821545; X=401467 Y=4821467; X=401465 Y=4821261; X=401428 Y=4821153; X=401479 Y=4821150; X=401480 Y=4821125; X=401465 Y=4821059; X=401488 Y=4821021; X=401531 Y=4821010; X=401561 Y=4820984; X=401606 Y=4820961; X=401630 Y=4820915; X=401636 Y=4820836; X=401704 Y=4820683; X=401676 Y=4820630; X=401645 Y=4820617; X=401609 Y=4820580; X=401582 Y=4820533; X=401549 Y=4820404; X=401436 Y=4820205; X=401515 Y=4820143, и наставља спољном границом кат. парц. број 2223/2 у смеру југоистока, све до места где поново пресеца кат. парц. број 2223/2 у следећим преломним тачкама са координатама X= 402472 Y=4819241 и X=402594 Y=4819126. Граница даље прати спољну границу кат. парц. бр. 2223/2 у правцу северозапада, све до места где граница пресеца кат. парц. бр. 2223/1 у следећим преломним тачкама са координатама: X=402248 Y=4819108; X=402195 Y=4819195; X=402108 Y=4819238; X=402041 Y=4819248; X=401993 Y=4819221; X=401985 Y=4819173. Граница даље наставља у смеру северозапада границом кат. парц. бр. 2223/1 до места где поново пресеца у тачкама: X=402045 Y=4819589; X=401952 Y=4819610; X=401848 Y=4819619; X=401744 Y=4819590; X=401657 Y=4819542; X=401572 Y=4819496; X=401544 Y=4819492. Граница наставља међом кат. парц. бр. 2223/1 КО Негбина, до места где делом прелази у КО Радоња и сече кат. парц. бр. 3486/3 у тачкама са следећим координатама: X=401075 Y=4819918; X=401003 Y=4819928; X=400993 Y=4819960; X=400996 Y=4820001; X=401030 Y=4820028; X=401064 Y=4820040; X=401145 Y=4820028. Затим наставља мањим делом међом кат. парц. број 2974 до места где пресеца кат. парц. бр. 2223/2 и 2974 у тачкама: X=401311 Y=4820015; X=401361 Y=4820028; X=401382 Y=4820077; X=401371 Y=4820202. Даље граница прелази у КО Сеништа и прети међу кат. парц. бр. 1000 и 2287/1 у правцу северозапада до места где пресеца поменуте катастарске парцеле у следећим преломним тачкама са координатама: X=398971 Y=4819916; X=398946 Y=4819905; X=398913 Y=4819930; X=398906 Y=4819965; X=398786 Y=4820098; X=398737 Y=4820171; X=398665 Y=4820406; X=398650 Y=4820536, где граница описа стиже у тачку одакле је и кренула.

Локалитет „Радоњско језеро“ део бб

Локалитет се налази у КО Радоња и КО Вранеша, а почетна тачка описа креће од међе кат. парц. бр. 1557/2 и кат. парц. бр. 2/1 КО Вранеша, наставља у правцу северозапада пресецајући кат. парц. бр. 2/1 у следећим тачкама: X=402459 Y=4818755; X=402400 Y=4818720; X=402339 Y=4818714; X=402187 Y=4818734; X=402111 Y=4818757; X=402051 Y=4818812; X=401936 Y=4818945; X=401827 Y=4819003. Даље граница наставља у истом смеру границом међом кат. парц. бр. 1, прелази у КО Радоња и наставља границом кат. парц. бр. 86 до места где граница пресеца кат. парц. бр. 86 у следећим тачкама са координатама: X=400806 Y=4819885; X=400796 Y=4819918; X=400774 Y=4819983; X=400782 Y=4820022; X=400806 Y=4820049; X=400870 Y=4820071; X=400853 Y=4820117; X=400834 Y=4820138; X=400597 Y=4820206; X=400495 Y=4820257; X=400468 Y=4820282; X=400381 Y=4820291; X=400299 Y=4820255; X=400233 Y=4820255; X=400155 Y=4820278; X=400081 Y=4820240; X=400028 Y=4820242; X=399926 Y=4820278; X=399871 Y=4820219; X=399832 Y=4820137; X=399808 Y=4820111; X=399754 Y=4820079. Граница наставља да прати међу кат. парц. број 86 до места где поново пресеца кат. парц. бр. 86 у тачкама: X=399321 Y=4820151; X=399306 Y=4820177; X=399298 Y=4820237, даље наставља да кружи око кат. парц. бр. 87 до места где поново пресеца кат. парц. бр. 86 у тачкама X=399264 Y=4820185 и X=399288 Y=4820144, прати и даље границу кат. парц. бр. 86 до места где пресеца у тачкама: X=399291 Y=4820046; X=399249 Y=4819997; X=399207 Y=4819972; X=399090 Y=4819930. Даље граница мења правац ка северу и прати границу кат. парц. бр. 86, затим прелази у КО Вранеша и пресеца кат. парц. бр. 1 и 2/1 у следећим преломним тачкама са координатама: X=401508 Y=4819430; X=401599 Y=4819426; X=401757 Y=4819528; X=401859 Y=4819553; X=402015 Y=4819518; X=402056 Y=4819467; X=402056 Y=4819428; X=401994 Y=4819387; X=401857 Y=4819280; X=401827 Y=4819180; X=401851 Y=4819118; X=401948 Y=4819099; X=402018 Y=4819131; X=402055 Y=4819170; X=402152 Y=4819160; X=402195 Y=4819109. Даље наставља да прати кат. парц. бр. 1557/2 до места где је пресеца у тачкама: X=402435 Y=4818766; X=402476 Y=4818765; X=402446 Y=4818815, граница даље наставља ка североистоку до места где поново пресеца у тачкама X=402600 Y=4819078 и X=402600 Y=4819062 и наставља до места одакле је и кренуо опис локалитета.

1. Локалитет „Подручје Златарског и Увачког језера“

Граница локалитета дефинисана је катастарским парцелама и преломним тачкама.

По катастарској подели обухвата територију општина:

Општина Нова Варош:

КО Вранеша: 99, 1557 (део), 1557/1 (део)

КО Бураја: 681, 682, 683, 684, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703/1, 703/2, 730, 740, 741, 742, 743, 744, 747, 1003, 1013, 1014/1, 1015, 1017, 1018, 1019, 1020, 1021, 1022, 1023, 1024, 1025, 1026, 1078/6, 1078/7, 1083/1, 1083/2, 1084/1, 1084/2, 1089/1, 1089/2, 1089/3, 1089/4, 1090, 1091, 1092/1, 1104/2, 1104/5, 1104/7, 1104/9, 1104/10, 1104/18, 1135 (део), 1141 (део), 1154

КО Амзихи: 2, 3, 6 (део), 84, 85/1, 85/2, 85/3, 86, 87/1, 87/2, 88/1, 88/2, 89/1, 89/2, 89/3, 90, 91, 92, 93, 94, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 106 (део), 152, 165, 166, 167, 168 (део), 169, 170, 171/1, 171/2, 171/3, 172, 173, 174, 175, 176/1, 176/2, 177, 178, 179/1, 179/2, 180/1, 180/2, 181, 182, 183, 184, 187, 194, 196, 197, 198/1, 198/2, 199, 207, 208, 210, 211, 212, 221, 230/1, 230/2, 231/1, 231/2, 231/3, 231/4, 232, 233, 234, 235/1, 235/2, 236/1, 236/2, 237, 238/1, 238/2, 238/3, 239/1, 239/2, 240, 241, 242, 246, 247, 248/1, 248/2, 249, 250, 251, 252, 253 (део), 653, 654, 655, 984 (део), 985 (део), 993

КО Ојковица: 1067/1, 1068 (део), 1069, 1073, 1074, 1102/1, 1104, 1105, 1106, 1107, 1122, 1129, 1188 (део), 1190, 1201, 1202, 1203 (део), 1344 (део), 1345, 1346, 1350, 1363, 1364 (део), 1366/1, 1366/2, 1367, 1372, 1373, 1374, 1375, 1376/1, 1376/2, 1377/1, 1377/2, 1378/1, 1378/2, 1378/3, 1379, 1380/1, 1380/2, 1380/3, 1380/4, 1381/1, 1381/2, 1381/3, 1385, 1386, 1388, 1390, 1391/1, 1393/1, 1393/2, 1394/1, 1394/10, 1394/9, 1395, 1396, 1397, 1398, 1399, 1400/1, 1400/2, 1401, 1402, 1403, 1404, 1405/1, 1405/2, 1405/3, 1405/4, 1405/5, 1405/6, 1405/7, 1405/8, 1405/9, 1406, 1407, 1408, 1409, 1410/1, 1410/2, 1410/3, 1411, 1412, 1413, 1414, 1415, 1416, 1417, 1418, 1419, 1449, 1450, 1758 (део), 1760, 1761 (део), 1763/1,

1765/1, 1766, 1768, 1769, 1771, 1772, 1775, 1777 (део), 1778 (део), 1779, 1782, 1784, 1785, 1792, 1793, 1795, 1796, 1797, 1798, 1799, 1800, 1801, 1820/1, 1820/2, 1820/3, 1821, 1823, 1824, 1825, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541/1, 2541/2, 2541/3, 2541/4, 2541/5, 2541/6, 2541/7, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552/1, 2552/2, 2552/3, 2553, 2556, 2557, 2558/1, 2558/2, 2559, 2560/1, 2560/2, 2560/3, 2561, 2562, 2563, 2565/1, 2565/2, 2565/3, 2565/4, 2565/5, 2567/1, 2567/2, 2567/4, 2568/1, 2568/2, 2568/3, 2569/1, 2569/2, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574/1, 2574/2, 2574/3, 2575/1, 2575/3, 2575/4, 2575/5, 2575/6, 2575/7, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2610/1, 2610/2, 2610/3, 2611, 2612/1, 2612/2, 2612/3, 2613/1, 2613/2, 2613/3, 2613/4, 2613/5, 2613/6, 2613/7, 2613/8, 2614, 2615/1, 2615/2, 2615/3, 2615/4, 2615/5, 2616, 2625, 2629/1, 2629/2, 2629/3, 2629/4, 2629/5, 2629/6, 2630/1, 2630/2, 2631/3, 2635/2 (део), 2699 (део), 2702, 2703

КО Вилови: 1 (део), 10, 11, 13, 16/2, 27/1, 32/2, 32/3, 32/4, 33/1, 33/2, 36, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 93, 118 (део), 123 (део), 124, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 139, 140, 141, 142, 171, 172, 173, 1471, 1472, 1473, 1474, 1475, 1476, 1477, 1478, 1479 (део), 2327, 2328, 2329, 2331, 2332, 2333, 2334, 2784 (део)

КО Дебела: 2, 3, 5 (део), 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62/1, 62/2, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75/1, 75/2, 76, 77, 78, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141/1, 141/2, 142, 143/1, 143/2, 145, 154, 155, 160, 161, 162, 163, 171/2, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204/1, 204/2, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232/1, 232/10, 232/2, 232/3, 232/4, 232/5, 232/6, 232/7, 232/8, 232/9, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239/1, 239/2, 239/3, 239/4, 239/5, 240/1, 240/2, 240/3, 241/1, 241/10, 241/11, 241/12, 241/13, 241/14, 241/15, 241/16, 241/17, 241/2, 241/3, 241/4, 241/5, 241/6, 241/7, 241/8, 241/9, 242/1, 242/2, 242/3, 242/4, 242/5, 242/6 (део), 243, 245, 246, 248, 249, 250/1, 250/2, 250/3, 275 (део), 276 (део), 278 (део), 279, 280, 288, 289 (део), 291 (део), 291 (део), 292 (део), 298/1 (део), 416 (део), 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551 (део), 552 (део), 554 (део), 555, 587/1, 587/2, 588, 590, 591, 593/1, 593/2, 594/2, 832, 833/1, 833/2, 834, 835, 842, 844, 845, 846, 847, 848/1, 848/2, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 859, 1008 (део), 1009, 1010, 1011, 1012 (део), 1014, 1015, 1018, 1019, 1040/1, 1041, 1042, 1043, 1044, 1045, 1046, 1047, 1048, 1082, 1085, 1086, 1087, 1088, 1091, 1092, 1097, 1105, 1111, 1112, 1113, 1114/1, 1114/2, 1115/1, 1115/2, 1272, 1273/2, 1273/3, 1273/4, 1273/5, 1273/7, 1273/8, 1273/9, 1274 (део), 1275, 1276, 1277, 1278, 1279, 1280, 1281, 1282, 1283, 1284, 1285, 1286, 1288, 1289, 1290, 1291, 1296, 1298, 1299, 1300, 1301, 1302, 1303, 1304, 1305, 1306, 1307, 1308, 1309, 1310/1, 1310/2, 1311, 1312, 1315, 1316, 1317, 1318, 1319, 1320, 1321, 1322, 1323, 1324, 1325, 1326, 1327, 1329, 135/1, 135/2, 1366/1, 1366/2, 1579, 1584, 1585, 1586, 1587, 1588/1, 1588/2, 1588/3, 1588/4, 1588/5, 1589, 1590, 1591, 1592, 1593/1, 1593/2, 1593/3, 1593/4, 1595, 1596, 1597, 1598, 1599, 1600, 1601, 1602, 1603, 1604/1, 1604/2, 1605, 1606/1, 1606/2, 1607, 1608, 1611, 1642, 1643, 1644, 1645, 1646, 1647, 1648/1, 1648/2, 1648/3, 1648/4, 1648/5, 1648/6, 1648/7, 1649/1, 1649/2, 1649/3, 1649/4, 1649/5, 1649/6, 1649/7, 1649/8 (део), 1655 (део), 2774 (део), 2779 (део), 2783, 2784 (део), 2785, 2786 (део)

КО Трудова: 1062, 1063, 1064, 1096, 1097/1, 1097/2, 1097/3, 1097/4, 1097/5, 1097/6, 1097/7, 1097/8, 1098/1, 1098/2, 1101, 1106, 1107, 1589, 1590 (део), 1591, 1592, 1593, 1594, 1602, 1603, 1604, 1605/1, 1605/2, 1723, 1778, 1784 (део), 1788/1, 1788/2 (део), 1788/3

КО Горње Трудова: 1113, 1114, 1115, 1116, 1117, 1134, 1135, 1138, 1141, 1142, 1143 (део), 1268 (део), 1279 (део)

КО Комарани: 444 (део), 445/1 (део), 447 (део), 448 (део), 449, 450, 451/1 (део), 451/2 (део), 451/5, 451/6, 451/8, 458 (део), 459/1, 470, 471, 2171, 2172 (део), 2173/1 (део), 2173/2, 2173/3, 2173/4, 2173/5, 2174/1 (део)

КО Божетићи: 176, 179 (део), 180 (део), 197 (део), 204 (део), 2920, 2921, 2922, 2923 (део), 2924 (део), 2940 (део)

КО Буковик: 11, 12, 13, 16, 47 (део), 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 60, 61, 62, 63, 84/1 (део), 84/2, 84/3, 84/5, 84/8, 84/9, 84/10, 84/11, 84/12, 84/13, 87/1, 87/2, 87/3, 87/4, 87/5, 87/8, 87/10, 88, 89/1 (део), 89/2, 101, 2386, 2387, 2408/1, 2408/2, 2542/1, 2542/2, 2542/3,

2542/4, 2542/5, 2543/1, 2543/2, 2544, 2571/1, 2571/2, 2753/1 (део), 2753/2, 2760, 2761, 2916, 2917, 2918/1, 2918/2, 2919, 2920, 2921, 2922, 2923, 2924, 2925, 2926, 2927, 2928, 2929/1, 2929/2, 2929/3, 2930, 2931/1, 2931/2, 2932/1, 2932/2, 2933/1, 2933/2, 2958 (део), 2959/1, 2959/2, 2960, 2962 (део), 2970 (део), 3124, 3125/1, 3125/2, 3126, 3127/1, 3127/2, 3128/1, 3128/2, 3129, 3130, 3131/1, 3131/2, 3132/1, 3132/2, 3133/1, 3133/2, 3134/1, 3134/2, 3135, 3136, 3137, 3139, 3140, 3141, 3142, 3143, 3144, 3145, 3146, 3147, 3148, 3150, 3151, 3157, 3161 (део), 3162, 3163, 3164, 3165 (део), 3171 (део), 3172, 3173, 3174, 3175, 3176, 3177, 3178, 3179/1, 3179/2, 3180/1, 3180/2, 3181, 3192 (део), 3193/1 (део), 3193/2, 3193/5, 3193/6, 3194, 3195/2 (део), 3198, 3199

КО Радијевићи: 540, 774/2, 818/2, 818/3, 820/1, 820/2, 821/1, 821/2, 859/2, 861/2, 862/2, 865/2, 866/2, 866/3, 867/2, 1075/1 (део), 1075/2, 1085, 1086, 1087/1, 1087/2, 1088, 1089, 1090, 1091, 1092, 1093, 1094/1, 1094/3, 1094/4, 1097/2, 1098, 1099/2, 1099/4, 1099/5, 1099/6, 1100, 1101, 1102/2, 1108/1, 1108/2, 1111/2, 1111/3, 1111/6, 1112, 1113, 1114, 1115, 1117/1, 1117/2, 1117/3, 1118/1, 1118/2, 1119, 1120/1, 1120/2, 1121, 1122, 1123, 1124/1, 1124/2, 1125, 1126/1, 1126/2, 1127, 1128, 1129, 1130, 1131, 1132, 1133, 1134, 1135, 1136, 1137, 1138, 1139, 1140, 1141, 1142/1, 1142/2, 1143, 1144, 1145, 1146, 1147/1, 1147/2, 1148/1, 1148/2, 1149, 1150/1, 1150/2, 1202/1 (део), 1202/2, 1202/3, 1344, 1345, 1346, 1347, 1348, 1349, 1350, 1351, 1352, 1353, 1354, 1355, 1356, 1357, 1358, 1359, 1360, 1361, 1362, 1363, 1364, 1365, 1366, 1367, 1368, 1369/1 (део), 1369/2 (део), 1369/3, 1370/1, 1370/3, 1371, 1372, 1373/1 (део), 1373/2, 1508/1, 1508/2, 1508/3, 1508/4, 1508/5, 1508/6 (део), 1508/7, 1508/8 (део), 1509, 1510, 1511

КО Мишевићи: 163, 183/1, 183/2, 184/1, 184/2, 185/1, 185/2, 186/1, 186/2, 187/1, 187/2, 188/1, 188/2, 189/1, 189/2, 192/3, 207/1, 207/3, 208/1, 208/2, 208/3, 208/4, 209, 210, 211/1, 211/2, 212/1, 212/2, 213/1, 213/2, 214/1, 214/2, 215/1, 215/2, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224/1, 224/2, 225/1, 225/10, 225/2, 225/3, 225/4, 225/5, 225/6, 225/7, 225/8, 225/9, 226/1, 226/2, 226/3, 226/4, 226/5, 226/6, 226/7, 226/8, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289/1 (део), 290, 292 (део), 293, 294/1, 294/2, 297 (део), 1128, 1129, 1130, 1131 (део), 1132, 1133, 1134, 1135, 1136, 1141, 1142, 1143, 1146 (део), 1147, 1152, 1153, 1154, 1161, 1162, 1163, 1165, 1169, 1170, 1171, 1172 (део), 1174, 1175, 1176, 1180, 1181, 1182/1 (део), 1182/2, 1337, 1338, 1339, 1340, 1342, 1343, 1344, 1379, 1385 (део), 1386, 1387, 1388, 1388 (део), 1388 (део), 1389/1, 1389/2, 1391, 1392, 1393 (део), 1427 (део), 1428, 1429 (део), 1492 (део), 1493/1 (део), 1493/2, 1494/1 (део), 1494/2, 1497 (део), 1501/1 (део), 1501/2 (део)

Општина Сјеница:

КО Доње Горачиће: 51 (део), 107, 108, 109, 110, 111, 112 (део), 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 149, 152, 153, 154, 155, 160 (део), 162, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 635, 636, 637, 638, 810, 811, 812, 813, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 891, 896, 897, 1618 (део)

КО Горње Лопиже: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21/1, 21/2, 22/1 (део), 22/2, 23, 24, 25, 28/1 (део), 28/2, 29/2, 29/4, 59, 60, 61, 62/1, 62/2, 63, 64, 65, 66, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 171/1 (део), 171/2, 171/3 (део), 174/1 (део), 174/3, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409/2 (део), 411, 412, 413 (део), 461 (део), 462, 463, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 514, 1382 (део), 1852/1, 1852/2, 1853/1 (део), 1853/2, 1855 (део), 1859 (део), 1862, 1863, 1864/1 (део), 1864/2 (део), 1865

КО Урсул: 1/1 (део), 1/2, 1/3 (део), 2 (део), 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 39 (део), 40, 41, 44, 46, 47, 49 (део), 5/1, 50, 51, 52, 53, 56, 57, 182 (део), 183 (део), 184, 185, 186, 187, 188, 189, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 203/1, 204, 205, 206/1, 207, 208, 209, 210/1, 211/1, 212/1, 213, 214 (део), 215/1 (део), 216, 218/1 (део), 223, 224/1, 225/1, 226/1, 227/1, 228, 229, 230/1, 231/1, 232, 233, 234/1, 235/1, 236, 243, 391/1, 391/1 (део), 392/1 (део), 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463/1, 2463/2, 2464/1, 2464/2, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472/1, 2472/2, 2473/1, 2473/2, 2474, 2475, 2476, 2477/1, 2477/2, 2478/1, 2478/2, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491/1, 2491/2, 2492, 2493, 2494/1, 2494/2, 2495/1, 2495/2, 2496, 2497, 2498/1, 2498/2, 2499/1, 2499/2, 2500,

2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518/1, 2518/2, 2519/1, 2519/2, 2520, 2521, 2522, 2523/1, 2523/2, 2524, 2525, 2526/1, 2526/2, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533/1, 2533/2, 2534, 2535, 2536/1, 2536/2, 2537/1, 2537/2, 2537/3, 2538/1, 2538/2, 2538/3, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558/1 (део), 2558/2, 4271/1 (део), 4271/2, 4281/1, 4281/2, 4290/2 (део), 4291, 4292

КО Доње Лопиже: 1/2, 2/1 (део), 2/2, 2/3, 2/4, 2/5, 2/6, 3/2, 4/2, 5/1, 5/2, 6/1, 6/2, 987/1 (део), 987/2, 987/3, 988/1, 988/2, 988/3, 3413/2, 3445, 3446

КО Дружиниће: 1, 2, 3, 4/1, 4/2, 5/1, 5/2, 6, 7, 8, 9, 100/1, 100/2, 101/1, 101/2, 101/3, 102/1, 102/2, 103, 104/1, 104/2, 105, 106/1, 106/2, 107/3, 108, 109, 110, 111, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 127, 128, 135, 136 (део), 141 (део), 157, 158, 159, 160, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 192, 193, 265, 266, 803, 814, 815, 816/1, 816/2, 816/3, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823/1, 823/2, 824/1, 824/2, 825/1, 825/2, 826, 827, 828/1, 828/2, 836/1 (део), 836/2, 839, 840, 841/1, 841/2, 842, 843, 844, 845/1, 845/2, 845/3, 846, 847, 848/1, 848/2, 849/1, 849/2, 850, 851, 852, 854, 855, 882 (део), 883/1, 883/2, 883/3, 883/4, 883/5, 884, 889/1 (део), 889/2, 890/1 (део), 890/2, 895, 896 (део)

КО Крстац: 1124/1, 1124/2, 1125, 1126/1, 1126/2, 1128/1, 1128/2, 1129/1, 1129/2, 1131/1, 1131/2, 1132/1, 1132/2, 1153/1, 1153/2, 1154/1, 1154/2, 1155/1 (део), 1155/2, 1167/2, 1174, 1175, 1176/1, 1176/2, 1177/1, 1177/2, 1178/1, 1178/2, 1179/1, 1179/2, 1179/3, 1180/1, 1180/2, 1181, 1182/1, 1182/2, 1183/1 (део), 1183/2, 1183/3, 1183/4, 1183/5, 1190, 1301, 1302, 1303, 1304, 1305, 1306, 1307, 1308, 1309, 1310, 1311, 1312, 1313, 1314, 1315, 1316, 1317/1, 1317/2, 1318, 1322, 1323/2, 1325/2, 1862/2 (део), 1917/2, 1918, 1919, 1920, 1921, 1922, 1926, 1927, 1928, 1929, 1930, 1931, 1932, 1933, 1934, 1935, 1936, 1937, 1938, 1939, 1940/1, 1940/2, 1941/1, 1941/2, 1942, 1943, 1944/1, 1944/2, 1945, 1946, 1947, 1948, 1949, 1950/1, 1950/2, 1951, 1952, 1953, 1954/1, 1954/2, 1955/1, 1955/2, 1956, 1957, 1958/1, 1958/2, 1959, 1960, 1961, 1962, 1963, 1964/1, 1964/2, 1965, 1966, 1967, 1968, 1969, 1970, 1971, 1972, 1973, 1974, 1975, 1976, 1977/1, 1977/2, 1978/1, 1978/2, 1979, 1980, 1981/1, 1981/2, 1982/1, 1982/2, 1983, 1984, 1985, 1986, 1987, 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994/2, 1999/2, 2000/2, 2001, 2002, 2003, 2004/2, 2005, 2006/2, 2007/2, 2008/3, 2009, 2010/2, 2018/2, 2019/3, 2022/2, 2023/2, 2024/2, 2025/2, 2042/1 (део), 2042/2, 2051/1, 2051/2, 2052/1 (део), 2052/2, 2053, 2054, 2055/1, 2055/2, 2060/2, 2061, 2062, 2063, 2064/1, 2064/2, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069/2, 2074, 2075/1, 2075/2, 2076/1, 2076/2, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081/1, 2081/2, 2082/1, 2082/2, 2083, 2084, 2085/1, 2085/2, 2086, 2087/1, 2087/2, 2088/1, 2088/2, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094/1, 2094/2, 2095/1, 2095/2, 2096/1, 2096/2, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101/1, 2101/2, 2102/1, 2102/2, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112/1, 2112/2, 2113/1 (део), 2113/2, 2116/2, 2177/2, 2179/1, 2179/2, 2180, 2181/1, 2181/2, 2182/1, 2182/2, 2183/1, 2183/2, 2184/1, 2184/2, 2185, 2186/1, 2186/2, 2187, 2195/2 (део), 2196 (део), 2197, 2198/3, 2205/2, 2206/1 (део), 2206/2, 2208

КО Чедово: 1/1 (део), 1/2 (део), 3/1 (део), 3/2 (део), 1424/2 (део)

Почетна тачка описа се налази на територији Општине Нова Варош, КО Бурађа, на тремеђи кат. парц. бр. 645/4, 1154 и 645/5. Од почетне тачке описа граница иде у правцу југоистока и прати међе кат. парц. бр. 1154, 683, 682, 681, пресеца пут (кат. парц. бр. 1141), у тачкама X=404812 Y=4819096 и X=404819 Y=4819099 и даље 747, 744, 740, 741, 742, 730, 700, 702, 703/1, 1154, пресеца пут (кат. парц. број 1135), у тачкама X=405286 Y=4818457 и X=405304 Y=4818439 и прати га са спољне стране у правцу истока, затим наставља међама кат. парц. бр. 1021, 1020, 1025, 1026, 1013, 1104/2, 1104/18, 1104/9, 1003 и 1104/7 где долази до границе КО Ојковица. Кроз КО Ојковица граница пролази у правцу североистока, пресеца поток Студенца (кат. парц. бр. 1068), у тачкама X=406782 Y=4818334 и X=406786 Y=4818336 и даље међом кат. парц. бр. 1067/1, 1073, 1074, 1106 и 1102/1 до најисточније међне тачке кат. парц. бр. 1076 одакле пресеца кат. парц. бр. 1102/1 у тачкама X=407979 Y=4818954 и X=408102 Y=4818895, даље 1107, 1129 и 1102/1. Граница даље наставља међама кат. парц. бр. 1129, 1102/1, 2702, 2703, 1190, пресеца поток (кат. парц. бр. 1203) у тачкама X=408767 Y=4818968 и X=408770 Y=4818970 и 1188 до места одакле је пресеца по следећим преломним тачкама са координатама: X=408818 Y=4819050; X=408851 Y=4819007; X=408886

Y=4818987; X=408938 Y=4818979; X=409031 Y=4818982; X=409169 Y=4819001; X=409201 Y=4819030. Граница даље наставља међом кат. парц. бр. 1201, пресеца поток (кат. парц. бр. 1364) у тачкама X=409179 Y=4818967 и X=409180 Y=4818966 и међом кат. парц. бр. 1344 долази до места одакле је пресеца по следећим преломним тачкама са координатама X=409223 Y=4818951 и X=409290 Y=4818881. Граница даље наставља ка истоку и прати пут (кат. парц. бр. 1342) са спољне стране, затим иде међама кат. парц. бр. 1404, 1405/1, 1405/2, 1405/3, 1405/4, 1406, 1407, 1408, 1409, 1419, 1416, 1415, 1449, 1415, 1450, пресеца пут (кат. парц. бр. 2699), у тачкама X=410013 Y=4818629 и X=410016 Y=4818628 и даље 1766, 1765/1, 2703, 1763/1 и 1761 до места одакле пресеца кат. парц. бр. 1761 и 1760 по следећим преломним тачкама са координатама: X=410153 Y=4818787; X=410162 Y=4818792; X=410166 Y=4818794, и долази до Масларског потока (кат. парц. бр. 2691), прелази на другу обалу и пресеца кат. парц. бр. 1758 по следећим преломним тачкама са координатама X=410174 Y=4818787 и X=410299 Y=4818754. Граница наставља у правцу југа и прати међе кат. парц. бр. 1758 и 1775, пресеца пут (кат. парц. бр. 1777 и 1778) по следећим преломним тачкама са координатама: X=410199 Y=4818523; X=410201 Y=4818518; X=410204 Y=4818515. Граница мења правац у југоисточни и наставља међама кат. парц. бр. 1785, 1792, 1800, 1799, 1820/1, 1825, 1823, 1824, 2703 и 2531 где долази до пута (кат. парц. бр. 2583) и прати га са спољне стране, скреће путем (кат. парц. бр. 2635/2) и пресеца је у тачкама X=410541 Y=4817830 и X=410542 Y=4817823 све до границе КО Трудово. Кроз КО Трудово граница иде у правцу југоистока и прати са спољне стране пут (кат. парц. бр. 1779), затим се одваја међом кат. парц. бр. 1062, и даље 1064, 1788/1, 1097/5, 1097/4, 1097/1, 1097/2, 1098/1, 1098/2, 1101, 1107, 1106, 1778, 1723, 1605/1, 1605/2, 1603, 1602, 1594, 1593, пресеца пут (кат. парц. бр. 1784) у тачкама X=412618 Y=4815743 и X=412622 Y=4815744 и северном међом кат. парц. бр. 1589 долази до места одакле пресеца кат. парц. бр. 1590 у правцу истока ка потесу Присоје и то по следећим преломним тачкама са координатама: X=412694 Y=4815725; X=412882 Y=4815687; X=413362 Y=4815763; X=413821 Y=4815791; X=414258 Y=4815894, и долази до КО Горње Трудово, улази у КО Горње Трудово, и иде у правцу истока ка потесу Враново брдо и притом пресеца кат. парц. бр. 1268 по следећим координатама: X=414258 Y=4815894; X=414648 Y=4815727; X=414743 Y=4815650; X=415104 Y=4815554; X=415209 Y=4815485. Граница даље наставља у правцу југоистока и прати међе кат. парц. бр. 1268, 1143, 1135 и 1134, 1143, 1117, 1115, 1116, 1114, 1113, долази до Трудовачке реке (кат. парц. бр. 1279), прелази на другу обалу и улази у КО Дебеља. Граница прати у правцу југа границу КО Дебеља, до места одакле пресеца кат. парц. бр. 292, 298/1, 291 и 289 по следећим преломним тачкама са координатама: X=416021 Y=4814483; X=415929 Y=4814507; X=415858 Y=4814518; X=415700 Y=4814576; X=415638 Y=4814605. Граница даље иде у правцу запада јужном међом кат. парц. број 280, затим пресеца кат. парц. бр. 278, 416 и 275 по координатама: X=415556 Y=4814627; X=415059 Y=4814648; X=414920 Y=4814673; X=414794 Y=4814733; X=414760 Y=4814807; X=414701 Y=4814839; X=414665 Y=4814877; X=414614 Y=4814893; X=414591 Y=4814883; X=414589 Y=4814884; X=414544 Y=4814873; X=414380 Y=4814937; X=414340 Y=4814926; X=414309 Y=4814927; X=414247 Y=4814910; X=414073 Y=4814958; X=413931 Y=4814972. Граница прати међе кат. парц. бр. 543, 545, 554 и 555, затим пресеца кат. парц. бр. 554 у тачкама X=413482 Y=4814845 и X=413480 Y=4814850, даље 587/1, 588, 590, 591, 593/2, 593/1 и 594/2. Граница у правцу североистока пресеца кат. парц. бр. 551, пут (кат. парц. бр. 552) и 1008 по следећим координатама: X=413169 Y=4814898; X=412715 Y=4815266; X=412708 Y=4815269; X=412561 Y=4815317. У правцу североистока граница прати међе кат. парц. бр. 1014, 1015, пресеца кат. парц. бр. 1012 у тачкама X=412439 Y=4815326 и X=412432 Y=4815317, наставља 1018, 1019, 1040/1, 1041, 1087, 1088, 1082, 1091, 1092, 1097, 1105, 1111, 1113, 1114/2, 1114/1, 1115/1, 1115/2, 2784, 1579, 1584, 1586, 1604/1, 1604/2, 1607, 1608, 1598, 1611, 245, 249 и 243 одакле пресеца кат. парц. бр. 242/6 у тачкама X=410898 Y=4816947 и X=410815 Y=4816870. Граница мења правац у југозападни и прати са спољне стране међе кат. парц. бр. 1635, 1636, 1637 и 1638 и поново кат. парц. бр. 242/6 по следећим координатама: X=410683 Y=4816718; X=410598

Y=4816662; X=410494 Y=4816653; X=410449 Y=4816626; X=410408 Y=4816645. Граница наставља у правцу југозапада и прати са спољне стране кат. парц. бр. 1640 и 1641, пресеца пут (кат. парц. бр. 2774) у тачкама X=410315 Y=4816562 и X=410308 Y=4816559 и прати га до места одакле граница пресеца кат. парц. бр. 1649/8 у правцу југа по следећим преломним тачкама са координатама X=410375 Y=4816489 и X=410236 Y=4816195. У правцу југа граница прати међе кат. парц. бр. 1324, 1325, 1320, 1327, 1329, 1312, 1311, 1310/1, 1310/2, 1306, 1298, 1296, 1291, 1278, 1366/1, 1366/2, 1275 и 1274 до извора Бадањ, одакле пресеца кат. парц. бр. 1274 у правцу југоистока по следећим координатама X=411232 Y=4814728 и X=411385 Y=4814588, прати границу кат. парц. бр. 1271 која не улази у границу и поново пресеца кат. парц. бр. 1274 у тачкама X=411356 Y=4814526 и X=411337 Y=4814412. Граница наставља у правцу југоистока и иде међама кат. парц. бр. 856, 857, 848/2, 848/1, 847, 859, 845, 844, 842, 834, 835, 833/1, 832, путем (кат. парц. бр. 2779), пресеца га у тачкама X=412479 Y=4813513 и X=412475 Y=4813507 и наставља међом кат. парц. бр. 1655 до нај-јужније тачке кат. парц. број 1708 одакле пресеца кат. парц. број 1655 по следећим преломним тачкама са координатама: X=412529 Y=4812737; X=412668 Y=4812573; X=412657 Y=4812471, и долази до реке Суводо која је уједно и граница КО Божетићи, наставља кроз КО Божетићи и притом сече кат. парц. бр. 204 по следећим координатама: X=412657 Y=4812471 и X=412779 Y=4812235. У правцу југа граница прати међу кат. парц. бр. 204, затим пресеца кат. парц. бр. 197 и реку Вршевину (кат. парц. бр. 2924) по следећим преломним тачкама са координатама: X=412727 Y=4811651; X=412841 Y=4811630; X=412959 Y=4811452; X=413075 Y=4811416; X=413313 Y=4811625; X=413443 Y=4811662; X=413562 Y=4811654; X=413965 Y=4811497; X=413951 Y=4811294. Граница наставља јужном међом кат. парц. бр. 176 у правцу запада, затим пресеца кат. парц. бр. 180 и 179 преко потеса Челине у правцу југа по следећим преломним тачкама са координатама: X=413590 Y=4811293; X=413422 Y=4811251; X=413386 Y=4811135; X=413432 Y=4810700; X=413425 Y=4810437; X=413376 Y=4810232; X=413376 Y=4810232; X=413376 Y=4810232; X=413375 Y=4810225; X=413400 Y=4810138; X=413470 Y=4810013; X=413481 Y=4809924; X=413495 Y=4809891; X=413581 Y=4809888; X=413641 Y=4809861, и долази до пута (кат. парц. бр. 2920), пресеца га у тачкама X=413641 Y=4809861 и X=413637 Y=4809850 и северном међом пресеца кат. парц. бр. 2923 у тачкама X=413637 Y=4809850 и X=413727 Y=4809765 долази до КО Буковик. Кроз КО Буковик граница пролази у правцу југа и притом сече кат. парц. бр. 84/1 по следећим координатама: X=413727 Y=4809765; X=413762 Y=4809672; X=413791 Y=4809650. Граница наставља у правцу југа и границама кат. парц. бр. 1, 2 које не улазе у саму границу до места одакле поново пресеца кат. парц. бр. 84/1 по следећим преломним тачкама са координатама: X=413737 Y=4809557; X=413748 Y=4809513; X=413948 Y=4809411; X=413966 Y=4809372, и наставља међом кат. парц. бр. 16, 13, 47 до места где пресеца кат. парц. број 47 у тачкама X=414039 Y=4809026 и X=414009 Y=4808984, наставља међама кат. парц. бр. 54, 55, 48 и поново пресеца кат. парц. бр. 47 у тачкама X=414004 Y=4808914 и X=414015 Y=4808880, наставља да прати кат. парц. бр. 47, 60, 61, 63, 87/1, 87/4, 87/3 и 84/1 до јужне међе кат. парц. бр. 144 одакле пресеца кат. парц. број 84/1 по следећим координатама: X=414173 Y=4807833; X=414388 Y=4807789; X=414492 Y=4807741; X=414506 Y=4807637. Граница прати међу кат. парц. број 3076 са спољне стране, затим пресеца кат. парц. бр. 89/1 по координатама: X=414488 Y=4807511; X=414507 Y=4807447; X=414659 Y=4807272. Граница иде у правцу југоистока и прати међе кат. парц. бр. 3128/1, 3131/1, 3139, 3141, пресеца пут (кат. парц. бр. 3192), у тачкама X=414881 Y=4807131 и X=414888 Y=4807125 даље 3146, 3147, 3148, 3150, 3151, 3157, пресеца пут (кат. парц. бр. 3161), у тачкама X=415115 Y=4807017 и X=415122 Y=4807012 и пресеца кат. парц. бр. 3164 и 3165 по координатама: X=415137 Y=4807042; X=415213 Y=4807047; X=415271 Y=4807056. Граница прати међе кат. парц. бр. 3173 и 3172, пресеца кат. парц. бр. 3171 по следећим преломним тачкама са координатама: X=415331 Y=4807125; X=415362 Y=4807119; X=415403 Y=4807085. Граница прати у правцу југоистока међе кат. парц. бр. 3171, 3175 и 2970 до места одакле пресеца кат. парц. бр. 2970 и 2962 по координатама: X=415498 Y=4806954; X=415512 Y=4806944; X=415599 Y=4806915. Граница

прати североисточну међу кат. парц. бр. 2960, затим пресеца кат. парц. бр. 2958 у тачкама X=415615 Y=4806854 и X=415688 Y=4806814, наставља у правцу међе кат. парц. бр. 2926, 2927, 2925, 2924, 2923, 2921, 2918/1, 2917, 2916, 2761, 2753/1, пресеца кат. парц. бр. 2753/1 у тачкама X=416831 Y=4806503 и X=416861 Y=4806471, даље наставља међом 2753/1, 2571/1, 2544, 2542/1, 2387, где улази у Општину Сјеница, КО Кладница. Кроз КО Кладница граница иде делом кат. парц. број 1383 који је дефинисан преломним тачкама са координатама: X=419932 Y=4805783; X=420011 Y=4805653; X=420036 Y=4805532. Граница спољном међом кат. парц. број 1394 долази до реке Кладнице (кат. парц. бр. 1534), у тачкама X=420042 Y=4805502 и X=420040 Y=4805493 прелази на другу обалу и улази у КО Урсуде. Кроз КО Урсуде граница пролази делом кат. парц. бр. 391/1 који је дефинисан координатама: X=420091 Y=4805505; X=420129 Y=4805480; X=420140 Y=4805461; X=419993 Y=4805369; X=419935 Y=4805349; X=419361 Y=4805452; X=419361 Y=4805452. Граница даље наставља у правцу запада и прати јужну међу кат. парц. бр. 392/1 до места одакле поново пресеца кат. парц. бр. 391/1 по следећим координатама: X=418610 Y=4805471; X=418376 Y=4805518; X=417920 Y=4805467. Граница наставља спољном страном пута (кат. парц. бр. 4273), а затим кат. парц. бр. 243 и 223 одакле пресеца кат. парц. бр. 218/1, 215/1 и 214 по координатама: X=417374 Y=4805537; X=417318 Y=4805599; X=417231 Y=4805694; X=417032 Y=4805757. Јужним међама граница наставља у правцу запада и прати кат. парц. бр. 210/1, 209, 208, 193, 188, 182, 185, пресеца 182 и 183 у тачкама са следећим преломним тачкама са координатама: X=416452 Y=4805873; X=416451 Y=4805878; X=416446 Y=4805903, наставља кат. парц. бр. 53, пресеца кат. парц. бр. 49 у тачкама X=416445 Y=4805947 и X=416394 Y=4805975. Граница даље наставља међом кат. парц. бр. 41, 40, 44, 47, 56, 57, 39, пресеца кат. парц. број 39 у правцу тромеђе кат. парц. бр. 17, 38 и 39. Граница прати међе у правцу запада и то кат. парц. бр. 17, 18, 19, 20, 21, 22 и 1/1, затим у правцу југа пресеца кат. парц. број 2 по преломним тачкама са координатама X=414262 Y=4805557 и X=414261 Y=4805380. Граница иде међом кат. парц. бр. 1/2 долази до пута (кат. парц. бр. 4271/1), и пресеца га у тачкама X=414279 Y=4805232 и X=414281 Y=4805227, даље наставља међом кат. парц. бр. 2558/1 коју пресеца по следећим преломним тачкама са координатама: X=414259 Y=4804959; X=414160 Y=4804719; X=414164 Y=4804588; X=414201 Y=4804434. Граница наставља спољном границом кат. парц. бр. 2560 која не улази у границу, па пресеца поново кат. парц. бр. 2558/1 у тачкама X=414189 Y=4804390 и X=414179 Y=4804312, даље иде границом кат. парц. бр. 2559 која не улази у границу локалитета, па поново пресеца кат. парц. бр. 2558/1 у преломним тачкама са координатама: X=414161 Y=4804057; X=414471 Y=4803909; X=414537 Y=4803854. Граница у правцу југоистока прати међу кат. парц. бр. 2558/1 и улази у КО Дружиниће, прати пут (кат. парц. бр. 891) са спољне стране, затим се одваја међама кат. парц. бр. 105, 128, 125, 121, 127, 135 и 118 од чије најисточније међе тачке пресеца кат. парц. бр. 136 ка најсевернијој тачки кат. парц. бр. 111 чијом северном међом долази до кат. парц. бр. 141 коју пресеца у тачкама X=416507 Y=4801288 и X=416678 Y=4801153. Граница мења правца у југоисточни и прати међе кат. парц. бр. 141, 159, 160, 157, 165, 168, 167, 174, 173, 193, 192, 265, 815, 814, 803, пресеца Мрчки поток (кат. парц. бр. 890/1 и кат. парц. бр. 836/1), у тачкама X=417297 Y=4799951 и X=417290 Y=4799932 и даље 836/1, 839, 840, 843, 846, 855, 854, 850, 852, пресеца 882 у правцу најзападније тачке кат. парц. бр. 885, и даље 882 до тромеђе кат. парц. бр. 882, 887 и 889/1 одакле пресеца кат. парц. бр. 889/1 по следећим координатама X=417937 Y=4799069 и X=418007 Y=4798927. Граница долази до КО Крстац, прати границу КО Крстац у правцу југа и даље пролази кроз КО Крстац међама кат. парц. бр. 1125, 1124/2, 1124/1, 1126/1, 1128/1, 1129/1, 1132/1, 1131/1, 1153/1, пресеца кат. парц. бр. 1155/1 у преломним тачкама са координатама X=418485 Y=4798466 и X=418556 Y=4798429. Граница даље иде међама кат. парц. бр. 1179/2, 1174, 1175, 1176/1, 1177/1, 1177/2, 1167/2, 1178/2, 1178/1, 1181, 1190 и 1183/1 до места одакле сече кат. парц. бр. 1183/1 по следећим координатама: 418415 Y=4797679; X=418427 Y=4797528; X=418443 Y=4797468; X=418573 X=Y=4797383. Граница наставља у правцу истока међама кат. парц. бр. 1976, 1975, 1961, 1960, 1959, 1957, 1947, 1946, 1948, 1945, 1944/1, пресеца пут (кат. парц. бр. 2198/3), у преломним тачкама са координатама

X=419119 Y=4797443 и X=419130 Y=4797439 и даље 1301, пресеца Кањевску реку (кат. парц. бр. 2195/2), у преломним тачкама са координатама X=419224 Y=4797622 и X=419230 Y=4797617, мења правац у јужни и наставља међама кат. парц. бр. 1325/2, 1323/2, 1322, 1318, 1317/2, 1310, 1303, 1926, 1927, 1922, 1917/2, затим је пресеца у тачкама X=419165 Y=4796881 и X=419172 Y=4796878 пресеца реку Вапу (кат. парц. бр. 2196), у тачкама X=419176 Y=4796877 и X=419203 Y=4796876, те оштро заокреће ка западу и даље прати међе кат. парц. бр. 1862/2, 2023/2, 2025/2, 2024/2, 2019/3, 2018/2, 2205/2, 1994/2, 2000/2, 1999/2, 2004/2, 2006/2, 2007/2, 2008/3, 2052/2, пресеца кат. парц. бр. 2052/1 у тачкама X=418458 Y=4796777 и X=418446 Y=4796762, даље кат. парц. бр. 2051/1, 2055/1, 2064/1, 2061, 2060/2, 2042/1 по преломним тачкама са координатама X=418444 Y=4796468 и X=418489 Y=4796199. Граница долази до границе КО Чедово и даље кроз њу пролази деловима кат. парц. бр. 3/1, 3/2, реком Увац (кат. парц. бр. 1424/2), 1/2 и 1/1 који су дефинисани преломним тачкама са координатама: X=418489 Y=4796199; X=418455 Y=4796035; X=418372 Y=4795893; X=418242 Y=4795866; X=419935 Y=4805349; X=419361 Y=4805452; X=419361 Y=4805452; X=418234 Y=4795870; X=418225 Y=4795874; X=418215 Y=4795875; X=418190 Y=4795870; X=418183 Y=4795868; X=418175 Y=4795876; X=418153 Y=4795898; X=418152 Y=4795918; X=418225 Y=4796057; X=418248 Y=4796197, и поново улази у КО Крстац и у правцу севера прати међе кат. парц. бр. 2186/1, 2185, 2187, 2182/1, 2181/1, 2179/1, 2177/2, 2176/2, 2069/2, 2076/1, 2075/1, пресеца пут (кат. парц. бр. 2206/1) у преломним тачкама са координатама X=418264 Y=4796941 и X=418258 Y=4796948 даље наставља и 2113/1 до места одакле граница сече кат. парц. бр. 2113/1 по преломним тачкама са координатама: X=418217 Y=4796996; X=418202 Y=4797145; X=418076 Y=4797592. Граница улази у КО Доње Лопиже и у правцу северозапада сече кат. парц. бр. 987/1 по следећим координатама: X=418076 Y=4797592; X=417945 Y=4797673; X=417937 Y=4797834; X=417845 Y=4797948. Спољним међама кат. парц. бр. 989, 990, 991, 994, 997, 998 и 1002 граница затим пресеца поново кат. парц. бр. 987/1 у тачкама X=417433 Y=4797869 и X=417298 Y=4798085. Граница даље наставља међама кат. парц. бр. 987/2, прелази поток Чајак (кат. парц. бр. 3413/2), 2/6 и 2/1 до места одакле пресеца кат. парц. број 2/1 од потеса Вијенац ка Брезовој коси по координатама: X=417122 Y=4798576; X=417053 Y=4798668; X=416937 Y=4798627; X=416723 Y=4798595; X=416676 Y=4798601; X=416587 Y=4798658; X=416501 Y=4798754; X=416460 Y=4798850; X=416399 Y=4798917; X=416388 Y=4798971; X=416458 Y=4799077; X=416476 Y=4799214; X=416557 Y=4799292; X=416472 Y=4799399; X=416444 Y=4799455; X=416274 Y=4799463; X=416225 Y=4799487. Граница наставља међом кат. парц. бр. 2/1 у правцу северозапада до најсеверније тачке кат. парц. број 25/1 одакле поново сече кат. парц. бр. 2/1 по следећим координатама: X=415581 Y=4800003; X=415347 Y=4799974; X=415334 Y=4800061; X=415291 Y=4800212; X=415272 Y=4800250; X=415126 Y=4800391, и улази у КО Горње Лопиже и креће се у правцу севера делом кат. парц. бр. 28/1 који је дефинисан координатама: X=415126 Y=4800391; X=414972 Y=4800539; X=414897 Y=4800617; X=414887 Y=4800686; X=414870 Y=4800731; X=414863 Y=4800801; X=414888 Y=4800836; X=414889 Y=4800886; X=414845 Y=4800991; X=414843 Y=4801008; X=414865 Y=4801036; X=414857 Y=4801061; X=414839 Y=4801079; X=414722 Y=4801074; X=414700 Y=4801078; X=414830 Y=4801235; X=414763 Y=4801303; X=414750 Y=4801328; X=414722 Y=4801357; X=414718 Y=4801419; X=414706 Y=4801431; X=414705 Y=4801458; X=414719 Y=4801475; X=414720 Y=4801489; X=414713 Y=4801508; X=414688 Y=4801528; X=414687 Y=4801547; X=414675 Y=4801571; X=414674 Y=4801585; X=414683 Y=4801597; X=414687 Y=4801613; X=414678 Y=4801645; X=414681 Y=4801679. Граница наставља у правцу севера и прати међе кат. парц. бр. 66, 63, 22/1, мења правац у источни, и даље међама кат. парц. бр. 162, 164, спесеца пут (кат. парц. број 1853/1), у тачкама X=413116 Y=4803055 и X=413113 Y=4803047, даље наставља кат. парц. бр. 155, 156, 157, затим путем (кат. парц. број 1853/1) до места одакле пресеца кат. парц. број 171/1 по следећим координатама X=412975 Y=4803096 и X=412932 Y=4803113. Спољним међама кат. парц. бр. 165, 166, 167, 169 и 170 граница долази до места где

пресеца кат. парц. бр. 171/1 у тачкама X=412696 Y=4803015 и X=412573 Y=4802797. Граница даље наставља у правцу југозапада и прати међу кат. парц. бр. 171/1, затим пресеца кат. парц. бр. 174/1 по преломним тачкама са координатама: X=412372 Y=4802663; X=412368 Y=4802646; X=412457 Y=4802600; X=412506 Y=4802528; X=412509 Y=4802494; X=412487 Y=4802479; X=412461 Y=4802445; X=412460 Y=4802411; X=412476 Y=4802350; X=412457 Y=4802299; X=412421 Y=4802260; X=412404 Y=4802224; X=412415 Y=4802084; X=412378 Y=4802018; X=412325 Y=4801973; X=412312 Y=4801940. Граница у правцу југа прати међе кат. парц. бр. 174/3, 404, 405, 403, 406, 408 и 409/2 коју сече преломним тачкама: X=412097 Y=4801522; X=412167 Y=4801450; X=412250 Y=4801344; X=412284 Y=4801332; X=412338 Y=480128. Граница у правцу југоистока прати међу кат. парц. бр. 409/2 до места где сече кат. парц. бр. 413 по следећим координатама X=412377 Y=4801166 и X=412405 Y=4801147. Граница наставља међом кат. парц. бр. 412, затим сече кат. парц. бр. 413 и 461 и пут (кат. парц. бр. 1855) по координатама: X=412562 Y=4801005; X=412570 Y=4800934; X=412539 Y=4800742; X=412538 Y=4800737. Даље наставља међама кат. парц. бр. 514, 506, 504, 499, 498, 494 и 493 до места одакле кат. парц. бр. 1859 у тачкама X=412177 Y=4800410 и X=412164 Y=4800402, сече кат. парц. бр. 1382 по преломним тачкама са координатама: X=412164 Y=4800402; X=412077 Y=4800317; X=412072 Y=4800211; X=412005 Y=4800063; X=411728 Y=4799843, и улази у КО Доње Горачиће, прати међу кат. парц. бр. 160 до тромеђе кат. парц. бр. 264/1, 264/2 и 160 одакле пресеца кат. парц. број 160 у правцу тромеђе кат. парц. бр. 152, 144 и 160. Граница прати међу кат. парц. бр. 144 и 142 до тромеђе кат. парц. бр. 142, 153 и 160 одакле поново пресеца кат. парц. бр. 160 у преломним тачкама са координатама X=411107 Y=4799540 и X=411096 Y=479945. Граница даље иде у правцу југоистока и прати међе кат. парц. бр. 160, 206, 205, 191, 190, 189, 188, 185 и 160 где мења правац у јужни и даље међама кат. парц. бр. 635, 160, сече реку Вељушницу (кат. парц. бр. 1618), у тачкама X=410954 Y=4798588 и X=410948 Y=4798579 и кружи око кат. парц. бр. 810 мењајући правац у северозападни. Граница даље иде међама кат. парц. бр. 896, 891, 889, 888, 825, 826, 822 и 51 коју сече по преломним тачкама са координатама X=410307 Y=4799075 и X=410235 Y=4799109. Граница прати са кат. парц. бр. 51 и поново је пресеца у тачкама X=410081 Y=4799228 и X=410084 Y=4799237, даље кат. парц. бр. 112 где долази до Општине Нова Варош, КО Мишевићи. Кроз КО Мишевићи граница прати у правцу севера међу кат. парц. бр. 1428 затим пресеца кат. парц. бр. 1429, 1427 и 1393 по координатама: X=409869 Y=4799823; X=409889 Y=4799861; X=409906 Y=4799929; X=410195 Y=4800423. Граница се креће у правцу истока и иде међама кат. парц. бр. 1393, сече Мишевчански поток (кат. парц. бр. 1492) у тачкама X=410533 Y=4800502 и X=410537 Y=4800505 и даље 1338, до места где сече кат. парц. бр. 1388 у тачкама X=410728 Y=4800501 и X=410746 Y=4800499, даље прати међу кат. парц. бр. 1388, мења правац у североисточни и прати међу кат. парц. бр. 1379 до места одакле пресеца кат. парц. бр. 1385 по следећим координатама X=411485 Y=4800458 и X=411547 Y=4800553. У истом правцу граница прати кат. парц. бр. 1386 до тачке одакле пресеца кат. парц. бр. 1182/1, пут (кат. парц. бр. 1497) и 1172 по следећим преломним тачкама са координатама: X=411619 Y=4800616; X=411642 Y=4800686; X=411642 Y=4800693; X=411643 Y=4800700; X=411647 Y=4800711; X=411649 Y=4800713; X=411663 Y=4800762; X=411669 Y=4800773; X=411693 Y=4800873. Граница наставља у правцу северозапада и прати међе кат. парц. бр. 1172, 1170, 1169, 1165, сече 292 у тачкама X=411411 Y=4801097 и X=411400 Y=4801102, даље 1163, 1161, 1154, 1153, 1152 и 1146 коју сече по координатама X=411119 Y=4801383 и X=411082 Y=4801451. У правцу севера граница наставља међама кат. парц. бр. 1146, сече пут (кат. парц. бр. 1143) у координатама X=411079 Y=4801531 и X=411077 Y=4801536 и даље 1141, 1136, сече пут (кат. парц. бр. 1131), у преломним тачкама са координатама X=410970 Y=4801691 и X=410969 Y=4801697, даље кат. парц. бр. 1130, 1129 и 294/1 до места одакле сече кат. парц. бр. 297 и 289/1 по преломним тачкама са координатама: X=411148 Y=4801996; X=411147 Y=4802037; X=411175 Y=4802141; X=411418 Y=4802717; X=411410 Y=4802803; X=411554 Y=4803317; X=411647 Y=4803441; X=411724 Y=4803487. Међама кат. парц. бр. 283 и 284 граница

излази на пут (кат. парц. бр. 1494/1), прати га у правцу североистока, пресеца у тачкама X=412072 Y=4803710 и X=412067 Y=4803721 и наставља међама кат. парц. бр. 207/1, 207/3, 208/3, 208/2, 209, 187/2, 188/2, 189/2, 192/3, 189/1, 185/1, 184/1, сече пут (кат. парц. бр. 1493/1) у тачкама X=412031 Y=4804517 и X=412035 Y=4804520 и међом кат. парц. бр. 163 долази до КО Радијевићи. Кроз КО Радијевићи граница сече у правцу севера кат. парц. бр. 1373/1, пут (кат. парц. бр. 1508/8) и 1369/1 по преломним тачкама са координатама: X=412049 Y=4804531; X=412085 Y=4804650; X=412086 Y=4804655; X=412097 Y=4804692; X=412120 Y=4804734. Граница наставља у правцу североистока међама кат. парц. бр. 1369/1, 1370/1 и 1369/2 до најисточније међне тачке кат. парц. бр. 1020 одакле пресеца кат. парц. бр. 1369/2 до најјужније међне тачке кат. парц. бр. 1052. Граница даље прати међе кат. парц. бр. 1369/2, сече пут (кат. парц. број 1508/6) у тачкама X=413284 Y=4805241 и X=413284 Y=4805246 и међом кат. парц. број 1202/1 долази до места одакле је пресеца по координатама X=413378 Y=4805399 и X=413494 Y=4805591. Спољним међама кат. парц. бр. 1201, 1199, 1197 и 1195 граница долази до места одакле поново кат. парц. бр. 1202/1 у тачкама X=413614 Y=4805851 и X=413762 Y=4805891 даље 1343 и прати је са спољне стране и опет пресеца кат. парц. број 1202/1 по следећим координатама X=413797 Y=4805947 и X=413846 Y=4805992. Граница даље кружи око Шапоњског врха међом кат. парц. бр. 1202/1 затим је сече по следећим координатама X=413036 Y=4806121 и X=412997 Y=4806061. Граница иде у правцу југа међама кат. парц. бр. 1150/1 и 1147/1 до места одакле поново пресеца кат. парц. бр. 1202/1 по преломним тачкама са координатама X=412942 Y=4805884 и X=412876 Y=4805795. Међама кат. парц. бр. 1202/3, 1508/5 и 1075/1 граница долази до најзападније међне тачке кат. парц. бр. 1071 одакле пресеца кат. парц. бр. 1075/1 у тачкама X=412872 Y=4805589 и X=412813 Y=4805568, затим наставља међама кат. парц. бр. 1085, 1086, 1119, 1087/1, 1087/2, 1089, 1090, 1091, 1094/4, 1097/2, 1099/6, 867/2, 866/2 и мења правац у североисточни праћећи међе кат. парц. бр. 859/2, 862/2, 861/2, 865/2, 1102/2, 1108/1, 1113, 1111/6, 1111/3, 1111/2, 1508/5 и 821/2. Граница мења правац у западни и прати међе кат. парц. бр. 821/1, 820/2, 818/2, 818/3, путем (кат. парц. бр. 1508/2), 1508/1, 774/2 и 540 где долази до границе КО Акмачићи. Граница даље наставља кроз КО Акмачићи и прати међе кат. парц. бр. 1128/2, 1137/3, путем (кат. парц. бр. 1308), пресеца га и пресеца кат. парц. бр. 1083/1 у преломним тачкама са координатама: X=411074 Y=4806145; X=411081 Y=4806149; X=411113 Y=4806170. Граница иде у правцу истока међом кат. парц. бр. 1084 и 1087/1, затим сече кат. парц. бр. 1089 и 1047/1 по преломним тачкама са координатама: X=411227 Y=4806254; X=411322 Y=4806299; X=411417 Y=4806311; X=411894 Y=4806292; X=411989 Y=4806306. У истом правцу граница прати међе кат. парц. бр. 1027/1 и 1027/3, затим мења правац у северозападни те међама кат. парц. бр. 1033/3, 1033/2, 1032/8, 1033/1, 1031/1, 1026/1, 1019 и 1018 долази до места одакле пресеца кат. парц. бр. 1016/1 и 1015/1 по координатама: X=411782 Y=4806551; X=411772 Y=4806556; X=411702 Y=4806634. Граница наставља у правцу северозапада и међама кат. парц. бр. 1005, 1004/1, 1001/2, 1002 и 995/2 долази до КО Комарани. Кроз КО Комарани граница прелази на другу обалу Рабренског потока (кат. парц. број 451/2), до места одакле пресеца кат. парц. број 451/2 у тачкама X=413148 Y=4807635 и X=413388 Y=4807604. Граница наставља у правцу севера међама кат. парц. бр. 2173/2, 2173/4, 451/8, 451/5, 2174/1 коју затим пресеца у тачкама X=412976 Y=4807887 и X=412986 Y=4807910. Граница прати међу кат. парц. бр. 451/5 и 451/1, затим пресеца кат. парц. број 451/1 по преломним тачкама са координатама: X=412845 Y=4808324; X=412906 Y=4808390; X=413200 Y=4808419; X=413148 Y=4808554; X=413069 Y=4808581; X=413090 Y=4808723. Граница даље иде у правцу севера и прати међе кат. парц. бр. 458, 450, 471, 470, 449, 448, сече кат. парц. бр. 447 у преломним тачкама са координатама: X=413001 Y=4809966; X=412962 Y=4809957; X=412837 Y=4810166. Даље граница иде међом кат. парц. бр. 447 до места где пресеца кат. парц. бр. 445/1 преко потеса Осоје по следећим координатама: X=412257 Y=4811020; X=411968 Y=4811125; X=411674 Y=4811322, и долази на међу кат. парц. бр. 445/1, 444 и прати је до границе КО Вилови. Граница прати у правцу севера границу КО Вилови и даље пролази кроз КО Вилови међама кат. парц. бр. 1479, 1478, 1472, 1471, обилази око Пуљског потока (кат. парц. бр. 2333 и 2332), и даље

2784, 2331, спољном страном пута (кат. парц. бр. 2312), 2329, 173, 172, 171, 2328, 2327, 136, 139, 142 и 130 одакле пресеца кат. парц. бр. 118 и 123 по преломним тачкама са координатама: X=410315 Y=4814710; X=410174 Y=4814727; X=410149 Y=4814764; X=409990 Y=4814795; X=409804 Y=4814839. Граница иде у правцу северозапада и прати међе кат. парц. бр. 93, 32/2, 32/3 и 44 затим сече кат. парц. бр. 1 по координатама X=408785 Y=4815377 и X=409251 Y=4815226. Граница долази на границу КО Амзићи. Кроз КО Амзићи граница иде делом кат. парц. бр. 253 који је дефинисан преломним тачкама са координатама: X=408785 Y=4815377; X=408766 Y=4815177; X=408558 Y=4815350; X=408534 Y=4815669; X=408312 Y=4815632; X=407928 Y=4815677; X=407649 Y=4815910; X=407877 Y=4816200; X=408199 Y=4816026; X=408262 Y=4816059; X=408231 Y=4816133; X=407930 Y=4816370. Граница даље наставља у правцу северозапада пресеца кат. парц. бр. 985 у тачкама X=407929 Y=4816370 и X=407920 Y=4816376 и даље прати међе кат. парц. бр. 234, 231/4 и 230/2, 230/1 затим пресеца кат. парц. бр. 168 по следећим координатама: X=407723 Y=4816653; X=407452 Y=4816837; X=407449 Y=4816842; X=407443 Y=4816854; X=407438 Y=4816860; X=407428 Y=4816847; X=407422 Y=4816838; X=407089 Y=4816907. Граница у истом смеру прати међе кат. парц. бр. 165, пресеца пут (кат. парц. бр. 152), у преломним тачкама са координатама X=406783 Y=4817184 и X=406782 Y=4817187, даље идем кат. парц. бр. 167, 86, 85/1, 84, 993, 6 до места одакле пресеца кат. парц. бр. 6 по преломним тачкама са координатама: X=405188 Y=4817496; X=404986 Y=4817367; X=405007 Y=4817190; X=405206 Y=4816846; X=405167 Y=4816771; X=405116 Y=4816751, и долази до међе пута (кат. парц. бр. 987) и прати га у правцу југа са спољне стране, затим међама кат. парц. бр. 653, 654, 655, 993, 3 и 2 обухвата крак Златарског језера, оштро мења правац и границом КО Тиква и КО Вранеша иде у правцу севера кроз КО Амзићи, тако што пресеца кат. парц. број 993 у следећим преломним тачкама са координатама: X=405273 Y=4814997; X=405179 Y=4815081; X=405148 Y=4815119; X=405139 Y=4815201; X=405138 Y=4815242; X=405172 Y=4815399; X=405170 Y=4815444; X=405139 Y=4815522; X=405123 Y=4815633; X=405101 Y=4815668; X=405013 Y=4815731; X=404976 Y=4815752; X=404868 Y=4815798; X=404819 Y=4815805; X=404786 Y=4815801; X=404758 Y=4815803; X=404709 Y=4815877; X=404654 Y=4815928; X=404612 Y=4815986; X=404552 Y=4816125; X=404534 Y=4816201; X=404532 Y=4816254; X=404486 Y=4816412; X=404488 Y=4816461; X=404512 Y=4816482; X=404530 Y=4816514; X=404536 Y=4816574; X=404563 Y=4816591; X=404576 Y=4816611; X=404585 Y=4816648; X=404613 Y=4816702; X=404704 Y=4816789; X=404746 Y=4816938; X=404768 Y=4816949; X=404777 Y=4816972; X=404776 Y=4817011; X=404755 Y=4817054; X=404746 Y=4817098; X=404750 Y=4817312; X=404697 Y=4817446, и прелази у КО Вранеша и даље пресеца кат. парц. бр. 1557/1 у тачкама са преломним координатама: X=404641 Y=4817520; X=404401 Y=4817438; X=404334 Y=4817463; X=404244 Y=4817560; X=404106 Y=4817644; X=403883 Y=4817928; X=403826 Y=4817966; X=403805 Y=4818013; X=403822 Y=4818079; X=403761 Y=4818089, даље наставља обалом Златарског језера (кат. парц. бр. 1557/1) у правцу североистока и улази пресеца кат. парц. бр. 1557 у тачкама у X=404161 Y=4818934 и X=404169 Y=4818960, даље прелази у КО Бурађа. Кроз КО Бурађа граница прати међу кат. парц. бр. 1154 у правцу североистока до почетне тачке описа.

Из локалитета Подручје Златарског и Увачког језера изузимају се површине у режиму првог степена заштите и то локалитети: Клисура Тисовице, Павловића брод а, Павловића брод б, Клисура Кладнице, Клисура Велушнице а, Клисура Валушнице б, Клисура Увца а, Клисура Увца б, Клисура Увца в, Клисура Увца г.

Из локалитета Подручје Златарског и Увачког језера се изузимају површине које су у режиму трећег степена заштите на следећим целинама:

Целина 1:

КО Дебеља, кат. парц. бр. 1287

Целина 2:

КО Вилови, кат. парц. бр. 12/1, 12/2, 12/3, 14/1, 14/2, 14/3, 14/4, 15, 16/1, 17/1, 17/2, 17/3, 17/4, 17/5, 17/6, 18/1, 18/2, 19, 21,

22/1, 22/2, 23, 24, 25, 26/1, 26/2, 27/2, 27/3, 27/4, 27/5, 27/6, 28, 29, 30/1, 30/2, 30/3, 30/4, 30/5, 30/6, 31/1, 31/2, 31/3, 34, 35, 37 и 38.

Целина 3:

КО Амзићи, кат. парц. бр. 185, 186, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 195, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 209, 213, 214, 215/1, 215/2, 216, 217, 218, 219, 220, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 243, 244, 245 и пут (део кат. парц. бр. 984).

Целина 4:

КО Дебелџа, кат. парц. бр. 1, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32/1, 32/2, 32/3, 32/4, 32/5, 32/6, 32/7, 32/8, 32/9, 32/10, 32/11, 32/12, 32/13, 32/14, 32/15, 32/16, 33/1, 33/2, 33/3, 33/4, 33/5, 33/6, 33/7, 33/8, 33/9, 33/10, 33/11, 33/12, 33/13, 33/14, 34, 35/1, 35/2, 36, 37/1, 37/2, 37/3, 38/1, 38/2, 38/3, 38/4, 38/6, 38/7, 38/8, 38/9, 38/10, 38/11, 39, 40/1, 40/2, 40/3, 40/4, 41, 42, 43/1, 43/2, 43/3, 43/4, 43/5, 43/6, 43/7, 43/8, 43/9, 44/1, 44/2, 45/1, 45/2, 45/3, 45/4, 45/5, 45/6, 45/7, 45/8, 45/9, 45/10, 45/11, 45/12, 45/13, 45/14, 45/15, 45/16, 45/17, 45/19, 45/20, 45/21, 45/22, 45/23, 45/24, 45/25, 45/26, 45/27, 45/29, 45/30, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 79, 80, 81, 82, 83/1, 83/2, 84, 85, 86/1, 86/2, 86/3, 86/4, 86/5, 86/6 и 86/7.

Целина 5:

КО Дебелџа, кат. парц. бр. 144, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 156, 157, 158, 159, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171/1 и пут (део кат. парц. бр. 121).

Целина 6:

КО Ојковица, кат. парц. бр. 1393/3, 1393/4, 1393/5, 1393/6, 1393/7, 1393/8, 1394/2, 1394/3, 1394/4, 1394/5, 1394/6, 1394/7 и 1394/8.

Целина 7:

КО Ојковица, кат. парц. бр. 1347, 1348, 1349, 1351, 1352, 1353, 1354, 1357, 1362, 1368, 1369, 1370 и 1371.

Целина 8:

КО Ојковица, кат. парц. бр. 1101/1, 1101/2 и 1103.

Целина 9:

КО Ојковица, кат. парц. бр. 1067/2, 1092/1, 1092/2, 1092/3, 1092/4, 1093, 1096/1, 1096/2, 1096/3, 1096/4, 1096/5, 1096/6, 1096/7, 1096/8, 1096/9 и 1097.

Целина 10:

КО Ојковица, кат. парц. бр. 1067/3

Целина 11:

КО Бурађа, кат. парц. бр. 1104/1, 1104/11, 1104/12, 1104/13, 1104/14, 1104/15, 1104/16, 1104/17, 1104/19, 1104/20, 1104/21, 1104/22, 1104/23, 1104/24, 1104/25, 1104/26, 1104/27, 1104/28, 1104/29, 1104/30, 1104/31, 1104/32, 1104/33, 1104/34, 1104/35, 1104/36 и 1104/37, 1104/38, 1104/39

2. Локалитет „Подручје Радоњског језера“

Граница локалитета дефинисана је катастарским парцелама и преломним тачкама.

По катастарској подели обухвата територију општина:

Општина Прибој:

КО Кратово: 949, 4771 (део)

Општина Нова Варош:

КО Негбина: 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149/1 (део), 2149/2, 2165/1, 2165/2, 2165/3, 2166, 2167, 2168, 2170/2, 2171/1, 2171/2, 2172, 2203, 2204, 2210 (део), 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218/2, 2219 (део), 2222 (део), 2223/1 (део), 2223/2 (део), 2224 (део), 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2596/1, 2596/2, 2596/3, 2597, 2598, 2599, 2600/1, 2600/2, 2601, 2602, 2603, 2604, 2612, 2613, 2614/1, 2614/2, 2615/3, 2615/4, 2615/5, 2615/6, 2616/1, 2616/2, 2616/3, 2617, 2732, 2741/1, 2741/2, 2741/3, 2741/4, 2742, 2743/1, 2743/2, 2743/3, 2744, 2745, 2746, 2747, 2748, 2749, 2750, 2751, 2752, 2753, 2754, 2755/1, 2755/2, 2756, 2757/1, 2757/2, 2757/3, 2758, 2759, 2760, 2761/1, 2761/2, 2762, 2763, 2764, 2765/1, 2765/2, 2765/3, 2766/1, 2766/2, 2767, 2768, 2769/2, 2769/3, 2769/4, 2769/5, 2776/2, 2776/3, 2776/4, 2776/5, 2776/6, 2776/7, 2777, 2778, 2779, 2780, 2781, 2782, 2783/1, 2783/2, 2783/3, 2783/4, 2783/6, 2790, 2791, 2792, 2793, 2794, 2795, 2796, 2798, 2799, 2800, 2801/1, 2801/2, 2801/3, 2802/1, 2802/2, 2803/1, 2803/2, 2803/3, 2803/4, 2804, 2849/3, 2885, 2886 (део), 2887, 2888/1, 2888/2, 2889, 2890, 2891/1, 2891/2, 2894, 2895, 2896, 2897, 2900, 2901, 2902, 2903/1, 2903/2, 2949 (део), 2950 (део), 2974 (део)

КО Радоња: 2, 3, 4, 5, 6, 25, 26, 27, 28, 29, 40, 41, 449, 45, 46, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 72/1, 72/2, 73, 74, 75, 76/1, 76/2, 77/1, 77/2,

78, 79, 81, 82, 83, 84/1, 84/2, 85, 86 (део), 87, 88/1 (део), 89, 894, 896/1, 896/2, 1018, 1019, 1023 (део), 3486/1, 3486/2, 3486/3, 3487

КО Рутоши: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 23, 24, 25, 26, 27, 67, 68, 69, 70, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 122, 123, 125, 126, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 142, 143/1, 143/2, 144, 149, 152, 153, 158, 159, 160, 161, 166, 167, 171, 178, 179, 180, 181, 183, 184, 185, 186, 189/9, 189/10, 191/1, 191/2, 191/3, 191/4, 191/5, 191/6, 192, 193, 194, 195, 201, 202, 203/1, 203/2, 204/1, 204/2, 204/3, 205, 207/1, 207/2, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 251, 289 (део), 290, 291, 2009/1, 2009/2, 2010, 2011, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2020, 2021, 2026 (део), 2027, 2032/2, 2033/1, 2127, 2128, 2130/1 (део), 2130/2 (део), 2137, 2138 (део), 2139, 6041 (део), 6071

КО Сеништа: 353/1 (део), 355 (део), 485, 487 (део), 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 499, 1000 (део), 1764, 1770/1 (део), 1770/2, 1771, 1772, 1773, 1774, 1775 (део), 1776, 1777, 1778, 1779, 1780, 1781, 1782, 1811, 1812/1 (део), 1812/3, 1813/1, 1813/2, 1813/3, 1814, 1816 (део), 1818/1, 1818/2, 1819/3, 1819/4, 1825, 1826, 1830, 1840 (део), 1841, 1842, 1843, 1844, 1845, 1846, 1847/1, 1847/2, 1848/1, 1848/2, 1849, 1891, 1892, 1893, 1895, 1896, 1897, 1898, 1929 (део), 1930, 1931, 1938, 1939, 1940/1, 1940/2, 1941/1, 1941/2, 1941/3, 1942/1, 1942/2, 1943, 1944, 1945, 1946, 2122/2, 2123/1 (део), 2123/2 (део), 2124 (део), 2125 (део), 2132 (део), 2133, 2134, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2161, 2162/2, 2166 (део), 2176, 2177 (део), 2286 (део), 2287/1 (део), 2287/2 (део), 2372, 2373, 2383/2, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2391 (део), 2406 (део), 2407, 2408 (део), 2409, 2410, 2411, 2413 (део), 2417/1, 2417/2, 2428, 2429, 2430, 2461 (део), 2470, 2471/1 (део), 2471/2, 2471/3, 2471/4, 2471/5

КО Вранеша: 1 (део), 2/1 (део), 4 (део), 1557 (део), 1557/2 (део)

Почетна тачка описа се налази на граници Општине Нова Варош и Општине Прибој, у КО Кратово, на тромеђи кат. парц. бр. 949, 950 и Општине Нова Варош (КО Рутоши). Од почетне тачке граница пролази кроз Општину Прибој, КО Кратово у правцу севера и прати међу кат. парц. бр. 949, затим у правцу истока долази до реке Увац (кат. парц. бр. 4771 КО Кратово и кат. парц. бр. 2470, КО Сеништа), које пресеца у тачкама: X=395460 Y=4824398; X=395478 Y=4824398; X=395492 Y=4824432. Граница прелази на другу обалу реке Увац, а самим тим и на територију Општине Нова Варош, КО Сеништа. Кроз КО Сеништа граница иде у правцу југа и прати кат. парц. бр. 485 и 487, затим пресеца кат. парц. бр. 487, 355 и 353/1 по следећим преломним тачкама са координатама: X=395563 Y=4824230; X=395582 Y=4824111; X=395588 Y=4824070; X=395613 Y=4824026; X=395587 Y=4823956; X=395588 Y=4823906; X=395567 Y=4823855; X=395500 Y=4823796; X=395472 Y=4823764; X=395469 Y=4823730; X=395485 Y=4823683; X=395485 Y=4823587; X=395551 Y=4823512; X=395487 Y=4823476; X=395434 Y=4823391; X=395327 Y=4823431; X=395294 Y=4823341; X=395333 Y=4823294; X=395381 Y=4823288. Граница даље наставља међама кат. парц. бр. 488, 489, 495, 499, пресеца Кљачки поток (кат. парц. бр. 2461), у преломним тачкама са координатама X= 395956 Y=4822721 и X= 395960 Y=4822719, наставља међом кат. парц. бр. 1764, 1772, 1771 и 1774, затим сече кат. парц. бр. 1770/1 по следећим координатама X= 396002 Y=4822475 и X= 395994 Y=4822412. Граница наставља међом кат. парц. бр. 1770/2 до места одакле праволинијски пресеца кат. парц. бр. 1775 по следећим координатама X= 395936 Y=4822389 и X= 395915 Y=4822318. Граница даље наставља у правцу југа и прати међе кат. парц. бр. 1777, 1778, 1779, 1780, 1781, 1782, 1811, пресеца кат. парц. бр. 1812/1 у тачкама X= 395671 Y=4822004 и X= 395666 Y=4821941, прати међе кат. парц. бр. 1813/3 и 1813/2 и наставља у правцу југоистока и пресеца 1816 у тачкама X= 395734 Y=4821874 и X= 395716 Y=4821849 прати међе кат. парц. бр. 1819/3, 1819/4, 1826 и 1830 где мења правац у североисточни и прати међе кат. парц. бр. 1843, 1842, 1841, 1840 и пресеца је по следећим координатама X= 395716 Y=4821849 и X= 396219 Y=4821927. Граница даље прати међе кат. парц. бр. 1844, 1845, 1846, 1847/2, 1847/1, 1849, 1898, 1891, 1892, 1893, 1896, 1895, пресеца кат. парц. бр. 1929 у преломним тачкама са координатама X= 396886 Y=4821995 и X= 396900 Y=4821902 међом кат. парц. бр. 1930, 1931, 1938, 1942/1, 1942/2, 1941/2, 1943, 1944, 1946 и 2122/2 до места где мења правац у југоисточни и сече кат. парц. бр. 2123/1,

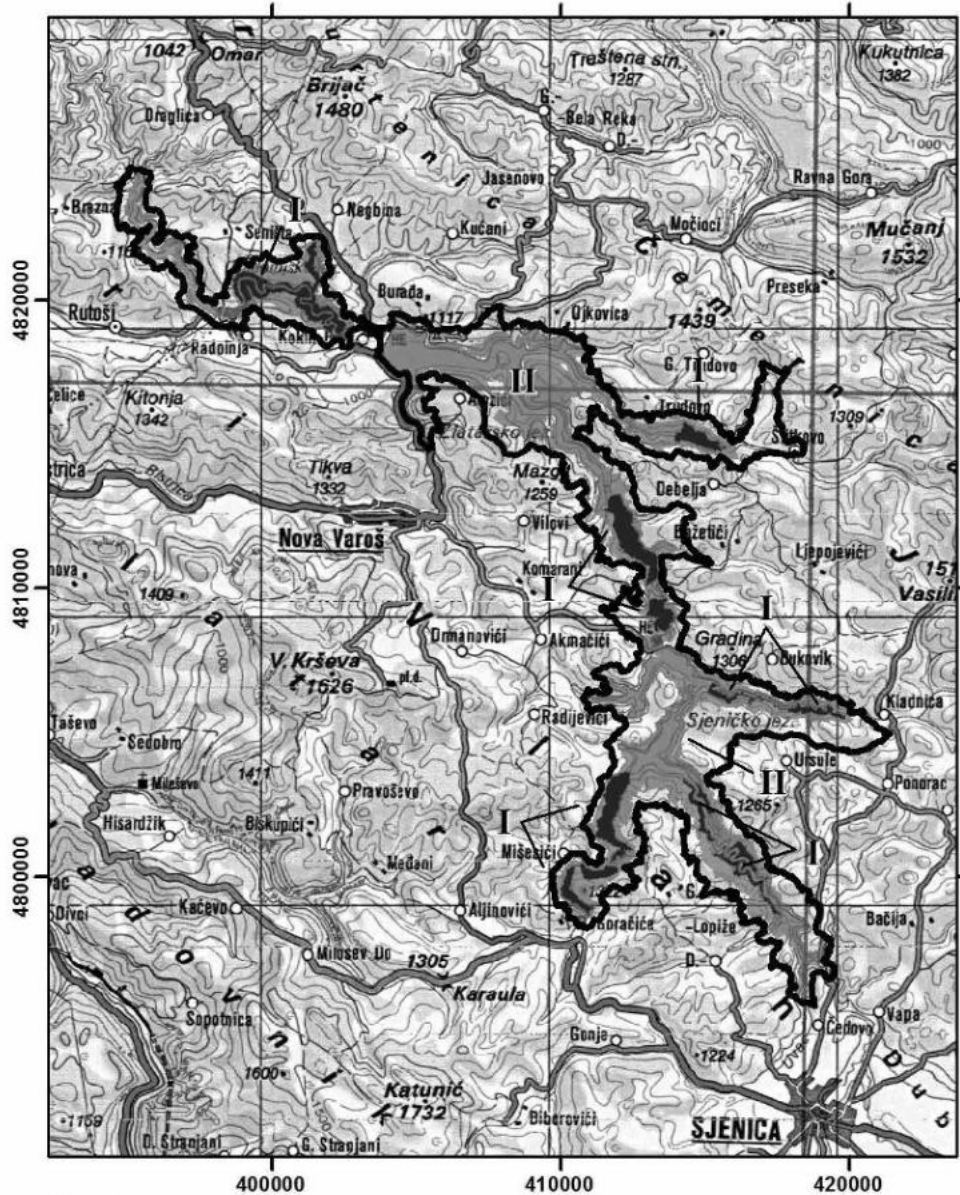
2123/2, 2124, 2125 и 2132 по следећим преломним тачкама са координатама: X=397002 Y=4821242; X=397022 Y=4821224; X=397030 Y=4821209; X=397040 Y=4821178; X=397072 Y=4821156; X=397107 Y=4821124. Граница наставља међама кат. парц. бр. 2133, 2134, 2138, 2139, 2140, 2142, 2144, 2145, 2146, 2151, 2152, 2153, 2161 и 2162/2 до места одакле пресеца кат. парц. бр. 2166 и 2177 по следећим координатама: X=397356 Y=4820454; X=397355 Y=4820345; X=397347 Y=4820288. Међом кат. парц. бр. 2176 граница долази до места одакле пресеца кат. парц. бр. 2286, 2287/1 и 2287/2 у правцу југоистока по следећим преломним тачкама са координатама: X=397350 Y=4820159; X=397350 Y=4820159; X=397416 Y=4820140; X=397461 Y=4820115; X=397553 Y=4819981; X=397626 Y=4819937; X=397809 Y=4819848; X=397860 Y=4819809; X=397883 Y=4819758; X=397939 Y=4819744; X=398027 Y=4819686; X=398118 Y=4819649; X=398176 Y=4819652; X=398225 Y=4819739; X=398238 Y=4819728. Граница даље прати међу кат. парц. бр. 2471/4, 2471/3, а даље пресеца кат. парц. бр. 2471/1 у тачкама: X=398421 Y=4819715; X=398512 Y=4819685; X=398573 Y=4819663; X=398622 Y=4819673 и наставља међом кат. парц. бр. 2471/1, до места где сад пресеца кат. парц. бр. 2287/1 у тачкама X= 398709 Y=4819727 и X= 398787 Y=4819795, граница мења правац ка североистоку пратећи границу кат. парц. бр. 2433, 2432/2, 2432/1, 2431 до места где пресеца кат. парц. бр. 2287/1 у тачкама X= 398759 Y=4820024 и X=398629 Y=4820211. Наставља да прати међу кат. парц. бр. 2287/1, 2417/2, 2417/1, пресеца кат. парц. бр. 2413 у тачкама X= 398584 Y=4820718 и X= 398585 Y=4820754. Наставља да прати кат. парц. бр. 2411, 2409, на пресеца кат. парц. бр. 2408, 2406 и 2391 у преломним тачкама са координатама: X=398609 Y=4820871; X=398625 Y=4820898; X=398653 Y=4820915; X=398666 Y=4820935. Граница даље иде у правцу североистока и прати међе кат. парц. бр. 2388, 2372, 2373, 2384, 2383/2, до места одакле пресеца кат. парц. број 1000 у преломним тачкама са координатама: X=398915 Y=4821052; X=398985 Y=4821068; X=399006 Y=4821068; X=399326 Y=4821050; X=399408 Y=4821145; X=399597 Y=4821232. Граница границе кат. парц. бр. 1513, 1512, 1507, 1506/1, 1505/4 које се налазе са спољне стране границе и долази до места где поново пресеца кат. парц. број 1000 у тачкама: X=399924 Y=4821022; X=399961 Y=4821018; X=400016 Y=4821060; X=400136 Y=4821060; X=400165 Y=4821002. Даље наставља границом кат. парц. бр. 1009, 1010 које су са спољне стране границе све до места где поново пресеца кат. парц. бр. 1000 у тачкама: X=400259 Y=4820956; X=400329 Y=4820978; X=400548 Y=4820997; X=400752 Y=4820902; X=400882 Y=4820896; X=400974 Y=4820928; X=401030 Y=4821002; X=401046 Y=4821253; X=401006 Y=4821428; X=401015 Y=4821609. Граница даље прелази у КО Негбина и пресеца кат. парц. бр. 2219 у тачкама X=401139 Y=4821689 и X=401149 Y=4821771, наставља даље у правцу североистока међом кат. парц. бр. 2203, 2204, 2216, 2213, 2212, пресеца кат. парц. бр. 2210 у тачкама X=401322 Y=4822008 и X=401341 Y=4822015, даље наставља да прати међу кат. парц. бр. 2218/2, 2172, 2170/2, 2168, 2166, 2165/3, 2165/2, 2165/1. Мења правац у југоисточни и пресеца пут (кат. парц. бр. 2950) у тачкама X=401571 Y=4822129 и X=401575 Y=4822132, затим пресеца и кат. парц. бр. 2149/1 у преломним тачкама са координатама: X=401575 Y=4822132; X=401614 Y=4822119; X=401625 Y=4822100. Наставља даље међама кат. парц. бр. 2148, 2147, 2146, 2145, 2144, а затим пресеца кат. парц. бр. 2222, 2949 и 2224 у преломним тачкама са координатама: X=401705 Y=4821823; X=401662 Y=4821761; X=401679 Y=4821720; X=401683 Y=4821683; X=401685 Y=4821678; X=401712 Y=4821674; X=401729 Y=4821644; X=401733 Y=4821540; X=401741 Y=4821522; X=401766 Y=4821498. Граница даље наставља међама кат. парц. бр. 2225, 2229, 2598, 2599, 2604, 2615/2, 2615/4, 2616/1 и 2617 одакле пресеца кат. парц. бр. 2223/2 по следећим преломним тачкама са координатама: X=401880 Y=4820946; X=401872 Y=4820926; X=401861 Y=4820917; X=401831 Y=4820904; X=401752 Y=4820914; X=401692 Y=4820887; X=401720 Y=4820824; X=401719 Y=4820796; X=401710 Y=4820773; X=401709 Y=4820749; X=401732 Y=4820699; X=401738 Y=4820665, и долази на међу кат. парц. бр. 2223/2 и прати је у правцу југа, затим мења правац у источни и наставља међама кат. парц. бр. 2732, пресеца 2769/3 у тачкама X=401783 Y=4820127 и X=401798 Y=4820129, даље кат. парц. бр. 2777 и поново пресеца кат. парц. бр. 2776/2 у следећим

тачкама X=401843 Y=4820117 и X=401882 Y=4820100 и наставља кат. парц. бр. 2783/3 до места одакле пресеца кат. парц. бр. 2783/3 и 2783/4 по следећим координатама: X=401904 Y=4820142; X=401912 Y=4820142; X=401925 Y=4820142. Граница иде у правцу југоистока међама кат. парц. бр. 2790, 2803/1, 2804, 2802/1, 2802/2, 2885, 2849/3, пресеца пут (кат. парц. бр. 2886), у тачкама X=402310 Y=4819665 и X=402300 Y=4819655 и даље 2890, 2891/1, 2891/2, 2895, 2896, 2897, 2900, 2903/1, 2903/2 и 2223/2 до места одакле пресеца кат. парц. бр. 2223/2, 2223/1 и реку Увац (кат. парц. бр. 2974) по следећим преломним тачкама са координатама: X=402745 Y=4819351; X=402784 Y=4819316; X=402821 Y=4819184; X=402821 Y=4819146; X=402772 Y=4819077; X=402757 Y=4819040, и улази у КО Вранеша и притом сече кат. парц. бр. 1557/2, 4 и 2/1 по следећим преломним тачкама са координатама: X=402757 Y=4819040; X=402753 Y=4819031; X=402739 Y=4819000; X=402661 Y=4818928; X=402574 Y=4818794; X=402598 Y=4818749; X=402619 Y=4818709; X=402622 Y=4818704; X=402591 Y=4818651; X=402371 Y=4818667; X=402167 Y=4818652; X=402118 Y=4818671; X=401980 Y=4818794; X=401898 Y=4818914; X=401711 Y=4818999; X=401589 Y=4819014; X=401485 Y=4818936; X=401438 Y=4818962, и долази на границу КО Радоиња и даље пролази кроз њу делом кат. парц. број 88/1 у правцу северозапада који је дефинисан координатама: X=401438 Y=4818962; X=401270 Y=4819026; X=401197 Y=4819083; X=401103 Y=4819233; X=401039 Y=4819282; X=400941 Y=4819403; X=400905 Y=4819430; X=400753 Y=4819434; X=400723 Y=4819436; X=400697 Y=4819429; X=400645 Y=4819457; X=400535 Y=4819561; X=400498 Y=4819580; X=400395 Y=4819560; X=400329 Y=4819563; X=400282 Y=4819600; X=400244 Y=4819654; X=400165 Y=4819729; X=400127 Y=4819792; X=400023 Y=4819880; X=399943 Y=4819913; X=399699 Y=4819924; X=399597 Y=4819942; X=399491 Y=4819904; X=399403 Y=4819842; X=399283 Y=4819868. Граница даље наставља у правцу југозапада и прати међе кат. парц. бр. 86, 449, 86, 3486/3 и 894, 896/2, 896/1 и 1018 одакле пресеца кат. парц. бр. 1023 на потесу Кршеви у правцу северозапада и то по следећим координатама: X=398074 Y=4819413; X=398068 Y=4819398; X=398066 Y=4819393; X=398063 Y=4819388; X=398062 Y=4819385; X=398061 Y=4819384; X=398051 Y=4819393; X=398005 Y=4819407; X=397898 Y=4819513; X=397830 Y=4819520; X=397804 Y=4819532; X=397720 Y=4819644; X=397702 Y=4819661; X=397638 Y=4819682; X=397605 Y=4819683; X=397595 Y=4819691; X=397556 Y=4819763; X=397500 Y=4819754; X=397488 Y=4819757; X=397469 Y=4819790; X=397475 Y=4819826; X=397434 Y=4819863; X=397435 Y=4819901; X=397432 Y=4819911. Граница наставља у правцу северозапада и прати међе кат. парц. бр. 85, 84/2, 84/1, 81, 79, 72/2, 72/1, 59, 55, 56, 53, 45, 40, 41, 29, 25, 26, 27, 6, 5 и 2 где долази до границе КО Рутоши. Кроз КО Рутоши граница иде у правцу северозапада и то међама кат. парц. бр. 2139, 2137, сече 2130/1 у тачкама X=397116 Y=4820699 и X=397093 Y=4820733, даље 2138, сече кат. парц. бр. 2130/2 у тачкама X=397090 Y=4820741 и X=397088 Y=4820753, даље кат. парц. бр. 2128, 2127, сече 2033/1 у тачкама X=397024 Y=4820866 и X=396958 Y=4820928 даље 2032/2, 2027, пресеца 2026 у тачкама X=396953 Y=4821003 и X=396947 Y=4821009, даље прати границу кат. парц. бр. 2018, 2017, 2020, 2021, 2014, 2011, 2009/2, 2009/1, 251, 239 и 242, 238, пресеца кат. парц. бр. 6041 у тачкама X=396416 Y=4821539 и X=396413 Y=4821547, 222, 221, 210, 211, 209, 208, 207/2, 207/1, 204/1, 205, 201, 195, 289 и 290 до места одакле пресеца кат. парц. број 289 по следећим преломним тачкама са координатама X=395663 Y=4821662 и X=395644 Y=4821703. Граница наставља у правцу севера и прати међе кат. парц. бр. 291, 194, 192, 193, 191/6, 191/5, 189/9, 189/10, 191/3, 191/2, 191/1, 186, 183, 181, 180, 171, 178, 167, 158, 159, 160, 161, 153, 152, 149, 144, 143/2, 142, 137, 135, 132, 131, мења правац у западни и наставља међама 130, 126, 125, 123, 122, 97 и 94 где опет мења правац у северни и даље међама кат. парц. бр. 92, 91, 90, 89, 87, 86, 85, 87, 77, 75, 73, 70, 69, 68, 67, 74, 15, 23, 24 и 27 где долази до границе Општина Прибој, КО Кратово и прати је до почетне тачке описа.

Из локалитета Подручје Радоињског језера изузима се површина режима првог степена локалитета Радоињско језеро, чија граница је већ описана.

СПЕЦИЈАЛНИ РЕЗЕРВАТ ПРИРОДЕ "УВАЦ"

1 : 250 000

Легенда

- Граница СРП " Увац "
- Режим заштите I (првог) степена
- Режим заштите II (другог) степена
- Режим заштите III (трећег) степена

Координате централне тачке (С)
 $X_c = 410979$
 $Y_c = 4810496$

ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ ПРИРОДЕ СРБИЈЕ

Београд, 2023.

ПРИЛОГ бр. 7

Национално и међународно значајне врсте биљака у флори Увца:

Фамилија	Латински назив	Српски назив	Пр	Ур	Цл	Ецл	Енд	Рел
Asteraceae	<i>Achillea ageratifolia</i>		3		*		*	
Asteraceae	<i>Achillea millefolium</i>	хајдучка трава	3	*		lc		
Lamiaceae	<i>Acinos hungaricus</i>	врисак	3					
Poaceae	<i>Agrostis stolonifera</i>	росуља врежовита				lc		
Alismataceae	<i>Alisma plantago-aquatica</i>	водена боквица				lc		
Liliaceae	<i>Allium carinatum</i>	дивљи клобук				lc		
Poaceae	<i>Alopecurus pratensis</i>	висока куница				lc		
Brassicaceae	<i>Alyssum markgrafii</i>	Маркграфова жуменица	3		*		*	
Asteraceae	<i>Arctium lappa</i>	чичак	3	*		lc		
Rosaceae	<i>Aremonia agrimonoides</i>	павловац						*
Plumbaginaceae	<i>Armeria rumelica</i>	бабина свила					*	
Poaceae	<i>Arrhenatherum elatius</i>	француска трава				lc		
Asteraceae	<i>Artemisia absinthium</i>	пелин				lc		
Asteraceae	<i>Artemisia alba</i>	рутвица				lc		
Rosaceae	<i>Aruncus dioicus</i>	сурочица, суручка						*
Aristolochiaceae	<i>Asarum europaeum</i>	копитњак	3	*				*
Aspleniaceae	<i>Asplenium ceterach</i>	златна папрат				lc		
Aspleniaceae	<i>Asplenium ruta-muraria</i>	слезница				lc		
Aspleniaceae	<i>Asplenium trichomanes</i>	слезница				lc		
Aspleniaceae	<i>Asplenium viride</i>					lc		
Apiaceae	<i>Athamanta turbith</i>						*	
Woodsiaceae	<i>Athyrium filix-femina</i>	женска папрат	3	*				
Brassicaceae	<i>Aurinia corymbosa</i>						*	
Brassicaceae	<i>Barbarea vulgaris</i>	дичак				lc		
Lamiaceae	<i>Betonica scardica</i>	чистац шарпланински					*	
Betulaceae	<i>Betula pendula</i>	обична бреза	3	*		lc		
Asteraceae	<i>Bidens tripartita</i>	козји рогови				lc		
Polygonaceae	<i>Bistorta officinalis</i>	срчењак	3	*				
Blechnaceae	<i>Blechnum spicant</i>	ребрача	3		*	lc		*
Callitrichaceae	<i>Callitriche cophocarpa</i>					lc		
Ranunculaceae	<i>Caltha palustris</i>	копитац				lc		
Campanulaceae	<i>Campanula lingulata</i>		3					*
Asteraceae	<i>Carduus candicans</i>	бодаљ	3					
Cyperaceae	<i>Carex acuta</i>	оштрица	3			lc		
Cyperaceae	<i>Carex appropinquata</i>	оштрица				lc		
Cyperaceae	<i>Carex paniculata</i>	оштрица				lc		
Cyperaceae	<i>Carex riparia</i>	велика оштрица				lc		
Cyperaceae	<i>Carex rostrata</i>	оштрица				lc		
Cyperaceae	<i>Carex serotina</i>		3					

Corylaceae	<i>Carpinus betulus</i>	обични граб						*
Gentianaceae	<i>Centaurium erythraea</i>	кичица	3	*				
Caryophyllaceae	<i>Cerastium decalvans</i>						*	
Ceratophyllaceae	<i>Ceratophyllum submersum</i>					lc		
Papaveraceae	<i>Chelidonium majus</i>	росопас				lc		
Asteraceae	<i>Cichorium intybus</i>	цикорија				lc		
Asteraceae	<i>Cirsium oleraceum</i>	водењак	3		*			
Lamiaceae	<i>Clinopodium thymifolium</i>						*	
Liliaceae	<i>Colchicum autumnale</i>	мрзовац	3			lc		
Liliaceae	<i>Convallaria majalis</i>	ђурђевак				lc		
Cornaceae	<i>Cornus mas</i>	дрењина, дрен	3	*				
Anacardiaceae	<i>Cotinus coggygia</i>	руј				lc		*
Rosaceae	<i>Crataegus monogyna</i>	једносемени глог	3	*				
Cyperaceae	<i>Cyperus fuscus</i>	црни шиљ				lc		
Woodsiaceae	<i>Cystopteris fragilis</i>	ослад				lc		
Fabaceae	<i>Cytisus procumbens</i>	жутилица полегла					*	
Orchidaceae	<i>Dactylorhiza latifolia</i>	миомирисни каћун	3		*	lc		
Orchidaceae	<i>Dactylorhiza maculata</i>	каћунак пегави	с3		*	lc		
Orchidaceae	<i>Dactylorhiza saccifera</i>	врењаста каћун	с3			lc		
Apiaceae	<i>Daucus carota</i>	дивља шаргарепа				lc		
Scrophulariaceae	<i>Digitalis grandiflora</i>	велецветни напрстак						*
Brassicaceae	<i>Diploxis muralis</i>	мирунка				lc		
Rosaceae	<i>Dryocallis rupestris</i>		3					
Campanulaceae	<i>Edraianthus graminifolius</i>	звончић	3				*	*
Cyperaceae	<i>Eleocharis palustris</i>	зуква, сита				lc		
Poaceae	<i>Elymus caninus</i>	пасја пиревина				lc		
Oenotheraceae	<i>Epilobium dodonaei</i>							
Oenotheraceae	<i>Epilobium hirsutum</i>	врбовка	3	*				
Orchidaceae	<i>Epipactis helleborine</i>	широколисна крушчица	3			lc		
Equisetaceae	<i>Equisetum arvense</i>	пољски раставић				lc		
Equisetaceae	<i>Equisetum hyemale</i>	раставић				lc		
Equisetaceae	<i>Equisetum palustre</i>	мочварна преслица				lc		
Equisetaceae	<i>Equisetum ramosissimum</i>					lc		
Equisetaceae	<i>Equisetum sylvaticum</i>	шумски раставић				lc		
Equisetaceae	<i>Equisetum variegatum</i>					lc		
Cyperaceae	<i>Eriophorum latifolium</i>	ветрогон						*
Liliaceae	<i>Erythronium dens-canis</i>	пасји зуб						*
Euphorbiaceae	<i>Euphorbia carniolica</i>		3		*			
Euphorbiaceae	<i>Euphorbia glabriflora</i>	голоцветна млечика					*	*
Euphorbiaceae	<i>Euphorbia subhastata</i>		3				*	
Scrophulariaceae	<i>Euphrasia stricta</i>		3	*				
Poaceae	<i>Festuca rubra</i>	црвени вијук				lc		
Rosaceae	<i>Filipendula ulmaria</i>	суручица				lc		
Rosaceae	<i>Filipendula vulgaris</i>	суручица				lc		
Rosaceae	<i>Fragaria vesca</i>	шумска јагода	3	*		lc		

Rhamnaceae	<i>Frangula dodonei</i>	крушина	3	*				
Oleaceae	<i>Fraxinus ornus</i>	црни јасен						*
Cistaceae	<i>Fumana bonapartei</i>		3		*		*	
Rubiaceae	<i>Galium boreale</i>	бела мрачница	3		*			
Gentianaceae	<i>Gentiana asclepiadea</i>	свећица	3	*				
Gentianaceae	<i>Gentiana pneumonanthe</i>	мала свећица	3					
Geraniaceae	<i>Geranium robertianum</i>	жива трава	3	*				
Poaceae	<i>Glyceria notata</i>						lc	
Scrophulariaceae	<i>Gratiola officinalis</i>	пролевак					lc	
Boraginaceae	<i>Halacsya sendtneri</i>	цвакија	3		*		*	*
Araliaceae	<i>Hedera helix</i>	бршљан					lc	*
Ranunculaceae	<i>Helleborus odoratus</i>	кукурек						*
Ranunculaceae	<i>Hepatica nobilis</i>	крстасти копитњак	3	*				
Caryophyllaceae	<i>Herniaria hirsuta</i>	длакава сипаница	3	*				
Caryophyllaceae	<i>Herniaria incana</i>	ситна сипаница	3	*				
Asteraceae	<i>Hieracium gentile</i>	руњавица			*			
Asteraceae	<i>Hieracium waldsteinii</i>						*	
Poaceae	<i>Hordeum marinum</i>						lc	
Cannabaceae	<i>Humulus lupulus</i>	хмель					lc	*
Hypericaceae	<i>Hypericum perforatum</i>	кантарион	3	*				
Iridaceae	<i>Iris reichenbachii</i>	балканска перуника					*	
Brassicaceae	<i>Isatis tinctoria</i>						lc	
Juglandaceae	<i>Juglans regia</i>	орах						*
Juncaceae	<i>Juncus acutiflorus</i>						lc	
Juncaceae	<i>Juncus articulatus</i>	сита вретенаста					lc	
Juncaceae	<i>Juncus bufonius</i>	лисната сита					lc	
Juncaceae	<i>Juncus effusus</i>	гола сита					lc	
Juncaceae	<i>Juncus inflexus</i>	сита чађава шумска					lc	
Cupressaceae	<i>Juniperus communis</i>	клека	3	*			lc	
Cupressaceae	<i>Juniperus deltoides</i>	црвена клека					lc	
Dipsacaceae	<i>Knautia dinarica</i>							*
Asteraceae	<i>Lactuca muralis</i>	хајдучко зеље					lc	
Asteraceae	<i>Lactuca pancicii</i>		3				lc	*
Lamiaceae	<i>Lamium bifidum</i>							*
Apiaceae	<i>Laser trilobum</i>	мушки расковник						*
Fabaceae	<i>Lathyrus latifolius</i>	граховина					lc	
Fabaceae	<i>Lathyrus tuberosus</i>	црвени кртоласти граор					lc	
Liliaceae	<i>Lilium martagon</i>	шумски љиљан	3					*
Scrophulariaceae	<i>Linaria dalmatica</i>	жута мачка						*
Scrophulariaceae	<i>Linaria rubioides</i>	броћолики ланилист					*	
Orchidaceae	<i>Listera ovata</i>	милогледче	3		*			
Poaceae	<i>Lolium perenne</i>	енглеска трава					lc	
Fabaceae	<i>Lotus corniculatus</i>	звездан					lc	
Lamiaceae	<i>Lycopus europaeus</i>	гагамија					lc	
Primulaceae	<i>Lysimachia nummularia</i>	противак					lc	

Primulaceae	<i>Lysimachia vulgaris</i>	противак				lc		
Lythraceae	<i>Lythrum salicaria</i>	велика врбичица				lc		
Rosaceae	<i>Malus sylvestris</i>	дивља јабука				dd		
Fabaceae	<i>Medicago lupulina</i>	дуњица				lc		
Fabaceae	<i>Medicago sativa</i>	луцерка				lc		
Fabaceae	<i>Melilotus albus</i>	бели кокотац				lc		
Fabaceae	<i>Melilotus officinalis</i>	кокотац, кудика				lc		
Lamiaceae	<i>Melittis melissophyllum</i>	маточика						*
Lamiaceae	<i>Mentha aquatica</i>	барска нана				lc		
Caryophyllaceae	<i>Minuartia bosniaca</i>	мишјакиња						*
Boraginaceae	<i>Myosotis alpestris</i>							*
Boraginaceae	<i>Myosotis scorpioides</i>	споменак				lc		
Boraginaceae	<i>Onosma stellulata</i>	звездасти оштролист						*
Orchidaceae	<i>Orchis militaris</i>	каћун	сз		*	lc		
Orchidaceae	<i>Orchis morio</i>	каћунак, салеп	з		*	nt		
Orchidaceae	<i>Orchis purpurea</i>	каћунак пурпурни	з		*			
Orchidaceae	<i>Orchis tridentata</i>	мали каћунак	з		*			
Orchidaceae	<i>Orchis ustulata</i>	медени каћунак	сз		*			
Lamiaceae	<i>Origanum vulgare</i>	вранилова трава	з	*				
Corylaceae	<i>Ostrya carpinifolia</i>	црни граб						*
Polygonaceae	<i>Persicaria lapathifolia</i>	велики лисац				lc		
Apiaceae	<i>Peucedanum officinale</i>	девесиље, сиљевина	з		*			
Poaceae	<i>Phalaris arundinacea</i>	токовица				lc		
Poaceae	<i>Phleum pratense</i>	попино прасе				lc		
Poaceae	<i>Phragmites australis</i>	трска				lc		
Apiaceae	<i>Physospermum cornubiense</i>	мукавица						*
Pinaceae	<i>Picea abies</i>	смрча				lc		
Pinaceae	<i>Pinus nigra</i>	црни бор				lc		
Pinaceae	<i>Pinus sylvestris</i>	бели бор				lc		
Plantaginaceae	<i>Plantago gentianoides</i>	буачак	з		*			
Orchidaceae	<i>Platanthera bifolia</i>	вимењак	з		*	lc		
Poaceae	<i>Poa pratensis</i>	ливадарка				lc		
Polypodiaceae	<i>Polypodium vulgare</i>	слатка папрат				lc		
Rosaceae	<i>Potentilla erecta</i>	срчењак	з	*				
Rosaceae	<i>Potentilla visianii</i>		з		*	cr		*
Primulaceae	<i>Primula acaulis</i>	јагорчевина	з	*				
Rosaceae	<i>Prunus mahaleb</i>	рашељка				lc		
Rosaceae	<i>Prunus padus</i>	сремза				lc		
Rosaceae	<i>Prunus spinosa</i>	трњина				lc		
Papaveraceae	<i>Pseudofumaria alba</i> subsp. <i>leiosperma</i>	бледожута млађа						*
Hypolepidaceae	<i>Pteridium aquilinum</i>	бујад папрат				lc		
Boraginaceae	<i>Pulmonaria officinalis</i>	плућњак, медуника	з	*		lc		
Rosaceae	<i>Pyrus communis</i>	домаћа, питома крушка				lc		
Ranunculaceae	<i>Ranunculus repens</i>	новчић, пузави љутић				lc		

Ranunculaceae	<i>Ranunculus trichophyllus</i>	мула				lc		
Brassicaceae	<i>Raphanus raphanistrum</i>	дивља ротква				lc		
Rosaceae	<i>Rosa canina</i>	шипак	з	*				
Caprifoliaceae	<i>Sambucus ebulus</i>	апта, бурјан				lc		
Caprifoliaceae	<i>Sambucus nigra</i>	зова, базга				lc		
Apiaceae	<i>Sanicula europaea</i>	милоглед						*
Caryophyllaceae	<i>Saponaria officinalis</i>	сапуњача				lc		
Lamiaceae	<i>Satureja montana</i>	планински чубар	з	*				
Cyperaceae	<i>Scirpus sylvaticus</i>	жука				lc		
Scrophulariaceae	<i>Scrophularia tristis</i>	гљивица, гљивњача						*
Fabaceae	<i>Securigera varia</i>	ајчица				lc		
Selaginellaceae	<i>Selaginella helvetica</i>					lc		
Selaginellaceae	<i>Selaginella selaginoides</i>		з		*	lc		
Poaceae	<i>Sesleria juncifolia</i>							*
Caryophyllaceae	<i>Silene parnassica</i>							*
Asteraceae	<i>Solidago virgaurea</i>	челебиграна	з	*				
Sparganiaceae	<i>Sparganium erectum</i>	јажораст				lc		
Staphyleaceae	<i>Staphylea pinnata</i>	клокочика	з					*
Amaryllidaceae	<i>Sternbergia colchiciflora</i>	бабалушка	з		*	lc		
Dipsacaceae	<i>Succisa pratensis</i>	пискавац	з					
Lamiaceae	<i>Teucrium chamaedrys</i>	дубачац, подубица	з	*				
Lamiaceae	<i>Teucrium montanum</i>	трава ива, мали дубачац	з	*				
Lamiaceae	<i>Thymus serpyllum</i>	мајчина душица	з	*				
Tiliaceae	<i>Tilia cordata</i>	зимска липа	з	*				
Tiliaceae	<i>Tilia tomentosa</i>	бела, сребрна липа	з	*				
Fabaceae	<i>Trifolium alpestre</i>	горска детелина				lc		
Fabaceae	<i>Trifolium pratense</i>	крављача				lc		
Fabaceae	<i>Trifolium repens</i>	пузача				lc		
Typhaceae	<i>Typha latifolia</i>	широколисни рогоз				lc		
Urticaceae	<i>Urtica dioica</i>	коприва				lc		
Ericaceae	<i>Vaccinium myrtillus</i>	обична боровница	з	*				
Liliaceae	<i>Veratrum nigrum</i>	црна чемерика	з	*				
Scrophulariaceae	<i>Verbascum glabratum</i>							*
Scrophulariaceae	<i>Veronica anagallis-aquatica</i>	разгон				lc		
Scrophulariaceae	<i>Veronica beccabunga</i>	поточна честославица				lc		
Scrophulariaceae	<i>Veronica officinalis</i>	змијина честославица	з	*				
Caprifoliaceae	<i>Viburnum opulus</i>	чибук, картоп				lc		
Fabaceae	<i>Vicia sepium</i>	вијугава грахорица				lc		
Violaceae	<i>Viola odorata</i>	љубичица	з	*				
Vitaceae	<i>Vitis vinifera</i>	винова лоза				lc		

Пр - Правилник о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива (з-заштићена; сз-строго заштићена врста),

Ур - Уредба о стављању под контролу коришћења и промета дивље флоре и фауне,

ЦЛ - Прелиминарна Црвена листа флоре Србије,

ЕЦЛ - Европска црвена листи васкуларне флоре: nt (Near Threatend) - скоро угрожене; lc (Least Concern) - последња брига; dd (Data Deficienti) - нема довољно података; cr (Critically Endangered) - критично угрожен таксон

Рел – Реликт, **Енд** –Ендемит.

ПРИЛОГ бр. 8

Преглед врста птица

У даљем тексту дат је преглед свих евидентираних врста птица и процена њиховог миграторног статуса у новим предложеним границама СРП „Увац“ (2016-2018. године). Такође, мањи број врста нађених непосредно уз границе заштићеног подручја је унет у разматрање имајући у виду да је њихово присуство на заштићеном подручју сасвим извесно.

Препелица *Coturnix coturnix*. – Проређена и малобројна гнездарица–селица заштићеног и суседних подручја.

Камењарка *Alectoris graeca*. – Могућа савремена или бивша гнездарица-станарица.

Јаребица *Perdix perdix*. – Ретка гнездарица-станарица заштићеног и суседних подручја. Поповић (1974) је наводи као релативно честу врсту подручја Увца. Врста је забележена на неколико локација на пашњацима платоа изнад клисуре Увца и Вељушнице током последњих година.

Лештарка *Bonasa bonasia*. – ретка гнездарица-станарица шумских станишта заштићеног подручја.

Лабуд грбац *Cygnus olor*. – Малобројна зимовалица заштићеног подручја.

Патка дупљашница *Vucephala clangula*. – Веома ретка пролазница. Рудић (2018) је евидентирао ову врсту на подручју као ретку пролазницу 2016. године.

Мали ронац *Mergellus albellus*. – Веома ретка и малобројна зимовалица подручја.

Велики ронац *Mergus merganser*. – Велики ронац је гнездарица – станарица/луталица подручја. Редовно гнезди задњих деценија након изградње вештачких језера/акумулација.

Шарена утва *Tadorna tadorna*. – Ретка пролазница подручја. Рудић (2017, 2018) наводи да је евидентирана као ретка пролазница 2016. и 2017. године.

Превез *Netta rufina*. – Ретка пролазница подручја. Рудић (2017) наводи да је евидентирана као ретка пролазница 2017. године.

Риђоглава патка *Aythya ferina*. – Ретка пролазница подручја. Рудић (2017) наводи да је евидентирана као ретка пролазница 2017. године.

Патка њорка *Aythya nyroca*. – Веома ретка и малобројна пролазница или зимовалица. Б. Грубач је евидентирао 1 инд. на Сјеничком језеру 23.10.2015.

Гроготовац *Spatula querquedula*. – Пролазница подручја. Б. Грубач је два пута евидентирао у доба сеобе.

Звиждара *Mareca penelope*. – Вероватно веома ретка пролазница подручја. Рудић (2017) наводи да је евидентирана као ретка пролазница током 2017. године.

Глувара *Anas platyrhynchos*. – Гнездарица-станарица, обична пролазница и зимовалица.

Шиљкан *Anas acuta*. – Вероватно зимовалица подручја. Б. Рудић је забележио 1 инд током фебруара.

Крца *Anas crecca*. – Пролазница подручја. Врста је евидентирана током новембра и децембра 2016. године (Шћибан и Рудић 2016).

Мали гњурац *Tachybaptus ruficollis*. – Вероватно малобројна пролазница заштићеног подручја. Маринковић (1990) и Рудић (2016, 2017) је сматрају гнездарицом подручја клисуре Увца. Ипак, нема никаквих доказа гнежђења током вишегодишњих истраживања. Врста евидентирана више пута као вероватна пролазница, луталица и зимовалица (Рудић 2016, 2017; Шћибан и Рудић 2016/17; Б. Грубач, М. Радаковић).

Ћубасти гњурац *Podiceps cristatus*. – Ретка луталица или пролазница подручја. Врста је евидентирана као ретка током зимског бројања птица као ретка пролазница 2016. (Рудић 2018), као и током 2017. (Рудић 2017).

Црноврати гњурац *Podiceps nigricollis*. – Веома ретка пролазница и/или луталица. Врста је евидентирана у ранијем и савременом периоду (Грубач 2004; Б. Грубач). Врста је евидентирана током зимског бројања током 2016 и 2017 (Рудић 2017, 2018).

Дивљи голуб *Columba livia*. – Обична гнездарица-станарица подручја. Морфолошки или фенотипски посматране птице показују типичне карактеристике дивље врсте. Могућност хибридизације са domestikованим птицама је могућа или вероватна. Степен хибридизације непознат (вероватно је мали судећи по морфолошким карактеристикама посматраних птица).

Голуб дупљаш *Columba oenas*. – Вероватно ишчезла бивша луталица или гнездарица подручја. Поповић (1974) је евидентирала голуба дупљаша као малобројну гнездарицу клисуре Увца током ранијих истраживања. Нема других, каснијих, запажања ове врсте. Вероватно ишчезла врста.

Голуб гривнаш *Columba palumbus*. – Обична гнездарица-станарица/луталица шумских станишта СРП „Увац“.

Грлица *Streptopelia turtur*. – Вероватно малобројна гнездарица-селица заштићеног подручја.

Гугутка *Streptopelia decaocto*. – Могућа веома ретка гнездарица-станарица насеља заштићеног подручја (по ранијој анкети у Кокином Броду и Радоињи). Такође, евидентирано присуство у границама заштићеног подручја (З. Карић).

Легањ *Caprimulgus europaeus*. – Вероватно ретка и малобројна гнездарица-селица заштићеног подручја. забележена у доба гнежђења.

Бела чиопа *Tachymarptis melba*. – Вероватно бивша – гнездарица селица (сада ишчезла врста). Поповић (1974) је евидентирала ову врсту као гнездарицу на неколико локалитета у клисури Увца код колоније белоглавих супова.

Црна чиопа *Apus apus*. – Вероватно ретка луталица подручја. З. Карић видео 2 инд на подручју СРП „Увац“ 10. јуна 2018. године.

Обична кукавица *Cuculus canorus*. – Вероватно гнездарица–селица заштићеног подручја.

Прдавац *Crex crex*. – Вероватно ретка гнездарица-селица заштићеног подручја.

Барска кокица *Gallinula chloropus*. – Вероватно ретка луталица. Евидентирана као ретка луталица током 2016. и 2017. (Рудић, 2017, 2018).

Лиска *Fulica atra*. – Вероватно ретка луталица и/или пролазница подручја. Евидентирана 2017. (Рудић, 2017).

Ждрал *Grus grus*. – вероватно ретка пролазница подручја. Према анкети посматран у сеоби преко Златара. Такође, забележен у пролазу у доба сеобе на Златару.

Риђогрли морски гњурац *Gavia stellata*. – Ретка зимовалица (могућа и луталица/пролазница). Врста је евидентирана као ретка пролазница или луталица током 2016. и 2017. (Рудић, 2017; Рудић, 2018).

Црногрли морски гњурац *Gavia arctica*. – Ретка зимовалица (могућа и луталица/пролазница). Врста је евидентирана као ретка пролазница или луталица током 2016. и 2017. (Рудић 2017, 2018).

Бела рода *Ciconia ciconia*. – Вероватно луталица заштићеног подручја, гнездарица–селица суседних подручја. Евидентирана као луталица на ЗП.

Црна рода *Ciconia nigra*. – Вероватно луталица и пролазница заштићеног подручја. Евидентирана као луталица на ЗП.

Кашичар *Platalea leucorodia*. – Ретка пролазница подручја.

Чапљица *Ixobrychus minutus*. – Ретка и малобројна пролазница подручја. Б. Грубач евидентира 1 инд. у Кладничкој реци 28.04.2015. године.

Гак *Nycticorax nycticorax*. – Ретка и малобројна пролазница и могућа луталица подручја. Б. Грубач видео 1 инд. код Ушачке пећине 22. маја 2008. и 3 инд. у Кладничкој реци 28.04.2015. године.

Жута чапља *Ardeolla ralloides*. – Ретка и малобројна пролазница подручја.

Сива чапља *Ardea cinerea*. – Малобројна гнездарица и обична луталица – станарица заштићеног подручја. Доказано гнежђење неколико парова током 2006., 2008. и 2009. године.

Црвена чапља *Ardea purpurea*. – Ретка и малобројна пролазница подручја. Б. Грубач забележио 1 инд у клисури Кладничке реке 06.04.2016. године.

Мала бела чапља *Egretta garzetta*. – Малобројна пролазница заштићеног подручја.

Мали вранац *Microcarbo pygmaeus*. – Ретка и малобројна луталица заштићеног подручја.

Велики вранац *Phalacrocorax carbo* – Обична и бројна луталица/станарица подручја.

Властелица *Himantopus himantopus*. – Ретка и малобројна пролазница заштићеног подручја.

Жалар слепић *Charadrius dubius*. – Малобројна пролазница заштићеног подручја. Б. Грубач евидентирао само једну птицу у сеоби.

Вивак *Vanellus vanellus*. – Могућа пролазница или луталица. Б. Рудић видео једну птицу током 2017. године.

Црногрба спрутка *Calidris alpina*. – Ретка пролазница. Врста је евидентирана (Рудић 2017).

Шумска шљука *Scolopax rusticola*. – Према анкети могућа веома ретка гнездарица и вероватно пролазница заштићеног подручја. Врста је евидентирана током зимског бројања птица (Шћибан и Рудић, 2016.).

Барска шљука *Gallinago gallinago*. – Веома ретка пролазница. Евидентирао М. Шћибан 2018. године.

Полојка *Actitis hypoleucos*. – Пролазница заштићеног подручја. Неколико пута евидентирана у заштићеном подручју.

Спрудник пијукавац *Tringa ochropus*. – Пролазница. Евидентирана на подручју (Рудић: Извештај 2017).

Кривокљуни спрудник *Tringa nebularia*. – Веома ретка пролазница. Евидентирао Б. Рудић 2018. године.

Црвеноноги спрудник *Tringa totanus*. – Могућа пролазница или луталица. Д. Симић видео 1 инд на подручју 07.08.1996. године.

Обични галеб *Larus ridibundus*. – Ретка луталица или пролазница. Евидентирана неколико пута.

Црна чигра *Chlidonias niger*. – Ретка пролазница. Евидентирана (Рудић, 2017).

Обична чигра *Sterna hirundo*. – Ретка луталица или пролазница. Евдентирана: нпр. З. Карић посматрао 4 инд на подручју СРП 10.06.2018. године.

Кукувија *Tyto alba*. – Статус нејасан. Маринковић (1990) је наводи као потенцијалну гнездарицу клисуре Увца коју је вероватно забележио током истраживања 1980-их. Нема других података о овој врсти на подручју клисуре Увца.

Кукумавка *Athene noctua*. – Ретка гнездарица-станарица. Евидентирана у насељима у Радоињи и у Кокином Броду последњих година. Такође, Поповић (1974) је наводи као гнездарицу клисуре Увца која гнезди по усецима стена и литица.

Гаћаста кукумавка *Aegolius funereus*. – Могућа ретка гнездарица–станарица или луталица подручја. Оглашавање ове врсте је забележено у четинарској шуми код Кокиног Брода 01.08.2008. године (Rajković i sar. 2010).

Ћук *Otus scops*. – вероватно ретка гнездарица–селица подручја. Гласови ћука слушани су у шуми Босање. Поповић (1974) је наводи као ретку гнездарицу шумских станишта у клисури Увца.

Утина *Asio otus*. – Вероватно ретка гнездарица-селица подручја. По анкети нађена на гнежђењу код Кокиног Брода.

Шумска сова *Strix aluco*. – Гнездарица–станарица шумских станишта и најчешћа гнездарица заштићеном подручју у реду сова Strigiformes.

Дугорепа сова *Strix uralensis*. – Вероватно ретка луталица и могућа ретка гнездарица–станарица. Евидентирано њено оглашавање на заштићеном подручју.

Буљина *Bubo bubo*. – Малобројна гнездарица–станарица заштићеног подручја. Значајна врста подручја.

Рибар *Pandion haliaetus*. – Малобројна пролазница подручја. Евидентирано присуство ове врсте неколико пута у периоду сеобе.

Осичар *Pernis apivorus*. – Могућа малобројна или ретка гнездарица–селица заштићеног подручја.

Брадан *Gypaetus barbatus*. – Могућа бивша луталица подручја. По анкети могућа бивша гнездарица–станарица суседних подручја. Ишчезла врста.

Бела кања *Neophron percnopterus*. – Бела кања је повремена савремена луталица (Грубач, 2009; Miljković i sar. 2009), бивша гнездарица–селица заштићеног подручја.

Змијар *Circaetus gallicus*. – Малобројна гнездарица – селица заштићеног подручја. Вероватно 2-3 пара гнезде на целом подручју СРП „Увац“.

Белоглави сун *Gyps fulvus*. – Гнездарица–станарица заштићеног подручја. Темелјна вредност заштићеног подручја.

Црни стрвинар *Aegyptus monachus*. – Веома ретка луталица (Ćirović i Rudić, 2014) и могућа бивша гнездарица–станарица ширег подручја.

Орао кликташ *Clanga pomarina*. – Веома ретка пролазница заштићеног подручја и могућа ретка луталица.

Сури орао *Aquila chrysaetos*. – Ретка гнездарица-станарица подручја. Постоји евидентирано најмање три гнездећа пара на својим гнездећим територијама у савременом периоду.

Патуљаста орао *Hieraaetus pennatus*. – Вероватно ретка пролазница и могућа ретка луталица подручја.

Еја ливадарка *Circus pygargus*. – Могућа веома ретка гнездарица – селица у границама или у непосредној близини граница заштићеног подручја.

Еја мочварица *Circus aeruginosus*. – Веома ретка пролазница. Евидентирана у сеоби.

Пољска еја *Circus cyaneus*. – Веома ретка зимовалица подручја или уз границе подручја.

Краткопрсти кобац *Accipiter brevipes*. – Веома ретка пролазница. Евидентирана једном у пролазу (Рудић, 2017).

Кобац *Accipiter nisus*. – Вероватно малобројна гнездарица–станарица заштићеног подручја. Посматране више пута појединачне јединке у свим сезонама. Вероватно неколико парова гнезди на заштићеном подручју.

Јастреб *Accipiter gentilis*. – Могућа или вероватно веома ретка и малобројна гнездарица-станарица заштићеног подручја и/или суседних подручја.

Белорепан *Haliaeetus albicilla*. – Веома ретка луталица заштићеног подручја. Врста је евидентирана неколико пута (Б. Грубач).

Црна луња *Milvus migrans*. – Веома ретка пролазница. Евидентирана једном у пролазу (Рудић, 2017).

Мишар *Buteo buteo*. – Вероватно обична гнездарица–станарица заштићеног подручја. Вероватно неколико парова гнезди унутар или у близини граница заштићеног подручја.

Риђи мишар *Buteo rufinus*. – Веома ретка луталица заштићеног подручја. Евидентирана неколико пута (Рудић, 2017; Б. Грубач).

Пупавац *Uruba eops*. – Вероватно гнездарица-селица подручја. Појединачне јединке посматране унутар заштићеног подручја.

Пчеларица *Merops apiaster*. – Вероватно луталица и/или пролазница, гнездарица-селица у непосредној околини заштићеног подручја. Врста је евидентирана као пролазница 2017. године (Рудић, 2017).

Модроврана *Coracias garrulus*. – Веома ретка пролазница. Vučković (2015/2016) је забележио 2 јединке ове врсте на Лупоглаву 14.08.2016. године.

Водомар *Alcedo atthis*. – Вероватно малобројна луталица заштићеног подручја. Евидентирана неколико пута.

Вијоглава *Jynx torquilla*. – Вероватно проређена гнездарица–селица подручја.

Сива жуна *Picus canus*. – Вероватно малобројна гнездарица–станарица заштићеног подручја. Врста је евидентирана на заштићеном подручју (Шћибан и Рудић, 2017а).

Зелена жуна *Picus viridis*. – Вероватно гнездарица-станарица шумских станишта заштићеног подручја. Евидентирана неколико/више пута.

Црна жуна *Dryocopus martius*. – Вероватно малобројна гнездарица–станарица очуваних старих шума заштићеног подручја.

Средњи детлић *Leiopicus medius*. – Вероватно ретка или малобројна гнездарица-станарица очуваних храстових и букових шума заштићеног подручја. Б. Грубач евидентирао врсту.

Мали детлић *Dryobates minor*. – Вероватно веома ретка гнездарица-станарица заштићеног подручја. Б. Грубач је евидентирао у клисури Увца код манастира Јања.

Велики детлић *Dendrocopos major*. – Вероватно обична гнездарица-станарица шумских станишта заштићеног подручја. Евидентирана више пута.

Ветрушка *Falco tinnunculus*. – Малобројна гнездарица-станарица заштићеног подручја.

Сива ветрушка *Falco vespertinus*. – Веома ретка пролазница. Евидентирана и наглашена као први пут виђена на подручју (Рудић, 2017).

Ластавичар *Falco subbuteo*. – Вероватно гнездарица-селица или луталица заштићеног подручја коај гнезди у суседним подручјима. Евидентирана неколико пута у границама СРП.

Кршки соко *Falco biarmicus*. – Могућа веома ретка луталица. Забележио је М. Главоњић само једном птице у дисперзији у јесен 2017. Н. Симонов је наводи као врсту подручја клисуре Увца без конкретних података.

Сиви соко *Falco peregrinus*. – Малобројна гнездарица–станарица заштићеног подручја. Посебно значајна врста подручја.

Руси сврачак *Lanius collurio*. – Гнездарица-селица заштићеног подручја. Забележена на више локација. На подручју СРП постоји очувана значајна популација ове врсте.

Сиви сврачак *Lanius minor*. – Веома ретка пролазница. Евидентирана као нова врста подручја у Извешптају Шћибана и Рудића за 2016. годину.

Велики сврчак *Lanius excubitor*. – Ретка и малобројна зимовалица. Евидентирана неколико пута.

Вуга *Oriolus oriolus*. – Вероватно ретка гнездарица-селица заштићеног и суседних подручја.

Сојка *Garrulus glandarius*. – Обична гнездарица-станарица шумских станишта заштићеног подручја.

Сврака *Pica pica*. – Гнездарица-станарица заштићеног подручја (обична или бројна гнездарица у и око насеља).

Лешњикара *Nucifraga caryocatactes*. Вероватно обична гнездарица-станарица заштићеног подручја.

Жутокљуна галица *Pyrrhonorax graculus*. – Веома ретка луталица заштићеног подручја. Евидентирана два пута.

Чавка *Corvus monedula*. – Гнездарица-станарица заштићеног подручја.

Гавран *Corvus corax*. – Малобројна гнездарица-станарица заштићеног подручја. Бројна и редовна врста на хранилишту.

Сива врана *Corvus cornix*. – Обична гнездарица-станарица заштићеног подручја.

Сива сеница *Poecile palustris*. – Вероватно гнездарица-станарица подручја.

Сеница шљиварка *Poecile lugubris*. – Вероватно гнездарица-станарица отворених шума и других шумских станишта заштићеног подручја.

Планинска сива сеница *Poecile montanus*. – Могућа веома ретка гнездарица-станарица подручја. Статус врсте недовољно јасан.

Јелова сеница *Periparus ater*. – Вероватно гнездарица-станарица подручја.

Ћубаста сеница *Lophophanes cristatus*. – Могућа гнездарица-станарица четинарских шума подручја. Евидентирана на подручју (Шћибан и Рудић, 2016; Рудић, 2017).

Велика сеница *Parus major*. – Обична гнездарица-станарица шумских станишта подручја.

Плава сеница *Cyanistes caeruleus*. – Вероватно гнездарица-станарица шумских станишта подручја.

Горска ластва *Ptyonoprogne rupestris*. – могућа ретка гнездарица-селица или луталица заштићеног подручја. Поповић (1974) је евидентирала као ретку гнездарицу клисуре Увца. С. Матвејев је забележио на заштићеном подручју 05.04.1977. (Vasić, 1985). Забележена и у клисури Увца код манастира Дубова изван граница заштићеног подручја (Б. Грубач).

Сеоска ластва *Hirundo rustica*. – Гнездарица-селица заштићеног подручја. Нађено око 20-30 територија гнежђења по насељима унутар граница и око заштићеног подручја.

Даурска ластва *Cecropis daurica*. – Могућа пролазница или луталица. Врста је евидентирана у заштићеном подручју (Б. Рудић).

Градска ластва *Delichon urbicum*. – Вероватно пролазница или луталица заштићеног подручја. Забележена унутар СРП, али нема поузданих доказа гнежђења. Поповић (1974) је није евидентирала. Маринковић (1990) је евидентирао и сматра је гнездарицом клисуре Увца. Б. Грубач је евидентирао само једном као луталицу.

Дугорепа сеница *Aegithalos caudatus*. – Вероватно гнездарица-станарица шумских станишта заштићеног подручја.

Ћубаста шева *Galerida cristata*. – Могућа веома ретка луталица или могућа бивша луталица. Поповић (1974) је само два пута видела ову врсту на пашњаку близу њива код Гујанића Мале. Нема других посматрања и доказа.

Шумска шева *Lullula arborea*. – Вероватно гнездарица-селица заштићеног подручја.

Пољска шева *Alauda arvensis*. – Вероватно гнездарица-станарица заштићеног подручја.

Обични звиждак *Phylloscopus collybita*. – Вероватно гнездарица-селица шумских станишта заштићеног подручја. Евидентирана неколико пута.

Шумски звиждак *Phylloscopus sibilatrix*. – Вероватно пролазница. Евидентирао Б. Рудић у доба сеобе.

Црноглава грмуша *Sylvia atricapilla*. – Гнездарица-селица шумских станишта заштићеног подручја.

Обична грмуша *Sylvia communis*. – Могућа гнездарица-селица и/или пролазница. Поповић (1974) наводи ја као ретку по пашњацима и камењарима са жбуњем изван/изнад клисуре. Евидентирана 2016. године (Шћибан и Рудић, 2016).

Грмуша чаврљанка *Sylvia curruca*. – Малобројна гнездарица-селица шикара заштићеног подручја. Евидентирана као гнездарица (Рудић 2016; Рудић, 2017; Б. Грубач).

Пиргаста грмуша *Sylvia nisoria*. – Могућа гнездарица-селица. Евидентирана на подручју 2018. године (М. Радаковић).

Краљић *Regulus regulus*. – Могућа гнездарица-станарица или луталица. Врста је евидентирана на подручју током зимског бројања птица 2016. и 2017. године (Шћибан и Рудић, 2017; Рудић, 2017).

Царић *Troglodytes troglodytes*. – Гнездарица-станарица заштићеног подручја.

Бргљез *Sitta europaea*. – Вероватно гнездарица–станарица шумских станишта заштићеног подручја.

Бргљез лончар *Sitta neumayer*. – Поповић (1974) је наводи као веома ретку гнездарицу клисуре Увца током 1970-их. Нема других података. Могућа погрешна идентификација или спорадична луталица.

Пузгавац *Tichodroma muraria*. Малобројна зимовалица (могућа бивша гнездарица–станарица) заштићеног подручја.

Краткокљуни пузић *Certhia familiaris*. – Вероватно малобројна гнездарица–станарица заштићеног подручја. Врста је забележена на заштићеном подручју (Рудић, 2017-2018).

Ружичасти чворак *Pastor roseus*. – Веома ретка луталица. Прво бележење ове врсте на подручју Увца бележи М. Радаковић, када је евидентирано присуство пет јединки на локалитету Мишковићи 30.05.2018. године.

Чворак *Sturnus vulgaris*. – Вероватно обична гнездарица–станарица заштићеног подручја.

Кос *Turdus merula*. – Обична гнездарица–станарица шумских станишта заштићеног подручја.

Дрозд боровњак *Turdus pilaris*. – Релативно честа зимовалица и вероватно луталица. Нема доказа о гнежђењу, мада је доказана као гнездарица суседних подручја.

Мали дрозд *Turdus iliacus*. – Веома ретка зимовалица. Евидентирана током зимског бројања птица 2017-2018 (Рудић, 2018).

Дрозд певач *Turdus philomelos*. – Доказана гнездарица–селица шумских станишта заштићеног подручја.

Дрозд имелаш *Turdus viscivorus*. – Вероватно гнездарица–станарица планинских шума заштићеног подручја.

Црвендаћ *Erithacus rubecula*. – Вероватно обична гнездарица–станарица шумских станишта заштићеног подручја.

Мали славуј *Luscinia megarhynchos*. – Могућа гнездарица–селица у нижим деловима заштићеног подручја. Поповић (1974) га наводи као ретку врсту по жбуњу у шумама и воћњацима у нижим деловима клисуре Увца. Врста више није евидентирана.

Црна црвенрепка *Phoenicurus ochruros*. – Обична гнездарица–станарица заштићеног подручја.

Црноглава траварка *Saxicola torquatus*. – Статус нејасан. Вероватно пролазница и/или могућа гнездарица–селица заштићеног подручја. Поповић (1974) је наводи као ретку врсту која се среће по пашњацима са жбуњем изнад клисуре Увца. Овакав опис станишта више одговара за обичну траварку која је нађена на истим стаништима.

Могуће да је ова врста забележена и да се још увек среће у доба сеобе, или је била у питању погрешна идентификација врсте. Нема других података.

Обична траварка *Saxicola rubetra*. – Вероватно ретка гнезларица-селица заштићеног подручја и/или суседних подручја.

Обична белогуза *Oenanthe oenanthe*. – Вероватно гнезларица-селица заштићеног и/или околних подручја. Поповић (1974) је наводи као ретку гнезларицу стења и камењара у клисури или на ободу кањона.

Средоземна белогуза *Oenanthe hispanica*. – Вероватно или могућа бивша гнезларица-селица или ишчезла врста подручја. Поповић (1971) наводи да је била ретка гнезларица у клисури Увца. Нема новијих посматрања.

Кос камењар *Monticola saxatilis*. – Малобројна гнезларица-селица заштићеног подручја.

Модрокос *Monticola solitarius*. – Могућа спорадична пролазница или луталица. Поповић (1974) је забележила само два пута ову врсту у клисури Увца (24. априла 1970. и 28.04.1971.). Није никада налажена на гнежђењу.

Сива мухарица *Muscicapa striata*. – Пролазница и могућа веома ретка гнезларица-селица отворених очуваних шума заштићеног подручја.

Црноврата мухарица *Ficedula hypoleuca*. – Вероватно веома ретка пролазница. Евидентирано присуство (Б. Грубач).

Беловрата мухарица *Ficedula albicollis*. – Вероватно пролазница. Б. Рудић је ову врсту евидентирао на заштићеном подручју у доба сеобе.

Воденкос *Cinclus cinclus*. – Малобројна гнезларица-станарица подручја.

Врабац покућар *Passer domesticus*. – Вероватно малобројна гнезларица-станарица насеља заштићеног подручја.

Пољски врабац *Passer montanus*. – Малобројна гнезларица-станарица заштићеног подручја.

Планински попић *Prunella collaris*. – Вероватно спорадична или бивша зимовалица или луталица. Поповић (1974) је само два пута забележила у пролеће 1971. године.

Бела плиска *Motacilla alba*. – Обична гнезларица-станарица заштићеног подручја.

Жута плиска *Motacilla flava*. – Могућа луталица или гнезларица-селица подручја и/или суседних подручја. Б. Рудић наводи да је нашао у границама заштићеног подручја.

Горска плиска *Motacilla cinerea*. – Вероватно релативно малобројна гнезларица-станарица заштићеног подручја.

Степска трептељка *Anthus campestris*. – Вероватно пролазница или могућа веома ретка гнездарица–селица заштићеног или у суседним подручјима. Поповић (1974) је забележила неколико пута 1971. и 1972. године у близини клисуре Увца. Б. Рудић је забележио ову врсту на заштићеном подручју.

Шумска трептељка *Anthus trivialis*. – Вероватно гнездарица–селица заштићеног подручја.

Планинска трептељка *Anthus spinoletta*. – Вероватно зимовалица или могућа луталица.

Обична зеба *Fringilla coelebs*. – Обична гнездарица–станарица шумских станишта заштићеног подручја.

Северна зеба *Fringilla montifringilla*. – Ретка зимовалица. Б. Рудић је евидентирао на подручју.

Жутарица *Serinus serinus*. – Ретка гнездарица-станарица заштићеног подручја.

Зелентарка *Carduelis chloris*. – Вероватно обична гнездарица-станарица заштићеног подручја.

Чижак *Spinus spinus*. Вероватно ретка зимовалица или луталица подручја. Н. Стојнић евидентирао мање јато на Радоињском језеру.

Чешљугар *Carduelis carduelis*. – Вероватно гнездарица-станарица заштићеног подручја.

Конопљарка *Linaria cannabina*. – Вероватно малобројна гнездарица-станарица заштићеног подручја. Б. Грубач је евидентирао врсту неколико пута на подручју.

Крстокљун *Loxia curvirostra*. – Вероватно луталица и/или могућа ретка гнездарица–станарица/луталица подручја.

Зимовка *Pyrhula pyrrhula*. – Вероватно гнездарица-станарица заштићеног подручја.

Батокљун *Coccothraustes coccothraustes*. – Могућа ретка гнездарица-станарица подручја.

Стрналица жутовољка *Emberiza citrinella*. – Гнездарица–станарица заштићеног подручја.

Црногла стрналица *Emberiza cirrus*. – Могуће ретка гнездарица–станарица или луталица заштићеног подручја. Поповић (1974) је наводи као ретку гнездарицу по шибљацима и воћњацима подручја.

Стрналица камењарка *Emberiza cia*. – Вероватно гнездарица-станарица заштићеног подручја.

Виноградска стрнадица *Emberiza hortulana*. – Могућа гнездарица–селица заштићеног подручја. Поповић (1974) наводи да се ређе среће по жбуњу и шибљацима по клисури и изван по шибљацима на њивама на подручју Увца.

Велика стрнадица *Emberiza calandra*. – Могућа гнездарица-станарица или луталица заштићеног подручја. Нађена у долини Кладнице 30.05.2018. гдине (М. Радаковић) и околини Сјенице (Б. Грубач).

ПРИЛОГ бр. 9

Преглед птица СРП „Увац“ - њихов миграторни, национални и међународни статус заштите

Редни број	Назив врсте	Миграторни статус	Национална заштита	Међународна заштита
1.	Препелица <i>Coturnix coturnix</i>	вГСел	Л	Бе-3, Бо-2, ДП- II/2, СПЕЦ-3
2.	Камењарка <i>Alectoris graeca</i> (анкета: Б. Грубач)	мГС/ext/бГС)	ЗВС-1	Бе-3, ДП-II/1,III/1 СПЕЦ -1, IUCN nt
3.	Јаребица <i>Perdix perdix</i>	вГС	Л	Бе-3, ДП-II/1,III/1 СПЕЦ-2, e-IUCN rl VU
4.	Лештарка <i>Bonasa bonasia</i>	вГС	ЗВС-1	Бе-3, ДП-1, 2/2
5.	Лабуд грбац <i>Cygnus olor</i>	З	ЗВС-2	Бе-3, Бо-2, ДП-II/2
6.	Патка дупљашица <i>Bucephala clangula</i>	З, Л, П	ЗВС-1	Бе-3, Бо-2, ДП-2/2
7.	Мали ронац <i>Mergellus albellus</i>	З	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, ДП-1, СПЕЦ-3
8.	Велики ронац <i>Mergus merganser</i>	ГС	ЗВС-1	Бе-3, Бо-2, ДП-2/2
9.	Шарена утва <i>Tadorna tadorna</i>	П	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2
10.	Превез <i>Netta rufina</i>	П (З)	ЗВС-1	Бе-3, Бо-2, ДП-2/2
11.	Риђоглава патка <i>Aythya ferina</i>	П (Л)	Л	Бе-3, Бо-2, ДП- 2/1, 3/2, СПЕЦ-1
12.	Патка њорка <i>Aythya nyroca</i>	вП, З	ЗВС-1	Бе-3, Бо-1, П, ДП- I, СПЕЦ-1, e- IUCN-rl VU/A2b, g-IUCN rl NT/A2c, d, A3c,d
13.	Гроготовац <i>Spatula querquedula</i>	П	Л	Бе-3, Бо-2, ДП- II/1, СПЕЦ – 3
14.	Звиждара <i>Mareca penelope</i>	П (Л)	Л	Бе-3, Бо-2, ДП- 2/1, 3/2
15.	Глувара <i>Anas platyrhynchos</i>	ГС	Л	Бе-3, Бо-2, ДП- II/1,III/1
16.	Шилкан <i>Anas acuta</i>	З	ЗВС-1	Бе-3, Бо-2, ДП- II/1,III/2, СПЕЦ-3
17.	Крца <i>Anas crecca</i>	П	Л	Бе-3, Бо-2, ДП- II/1,III/2
18.	Мали гњурац <i>Tachybaptus ruficollis</i>	П, Л (мГС)	ЗВС-1	Бе-2
19.	Ћубасти гњурац <i>Podiceps cristatus</i>	Л, П	ЗВС-1	Бе-3
20.	Црноврати гњурац <i>Podiceps nigricollis</i>	Л, З	ЗВС-1	Бе-2
21.	Дивљи голуб <i>Columba livia</i>	ГС	ЗВС-1(Л)	Бе-3, ДП-2
22.	Голуб дупљаш <i>Columba oenas</i>	мбГСел или бЛ	ЗВС-1	Бе-3, ДП-II/2
23.	Голуб гривнаш <i>Columba palumbus</i>	вГС	Л	ДП-II/1,III/1
24.	Грлица <i>Streptopelia turtur</i>	вГСел	Л	Бе-3, Бо-2, ДП- II/2, , СПЕЦ - 1
25.	Гугутка <i>Streptopelia decaocto</i>	вГС	Л	Бе-3, ДП-2/2
26.	Легањ <i>Caprimulgus europaeus</i>	вГСел	ЗВС-1	Бе-2, ДП-1, СПЕЦ - 3
27.	Бела чиопа <i>Tachymarptis melba</i>	бГСел	ЗВС-1	Бе-2
28.	Црна чиопа <i>Apus apus</i>	Л	ЗВС-1	Бе-3, СПЕЦ - 3
29.	Обична кукавица <i>Cuculus canorus</i>	вГСел	ЗВС-1	Бе-3
30.	Прдавац <i>Crex crex</i>	вГСел	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, ДП-1, СПЕЦ-2, g-IUCN rl LC
31.	Барска кокица <i>Gallinula chloropus</i>	Л	Л	Бе-3, ДП-2/2

32.	Лиска <i>Fulica atra</i>	Л, П	Л	Бе-3, ДП-2/1, 3/2, СПЕЦ-3
33.	Ждрал <i>Grus grus</i>	П (Л)	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, С-П, ДП-П/1,
34.	Риђогрли морски гњурац <i>Gavia stellata</i>	З (Л, П)	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, ДП-1, СПЕЦ-3
35.	Црногрли морски гњурац <i>Gavia arctica</i>	З (Л, П)	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, ДП-1, СПЕЦ-3, IUCN – lc
36.	Бела рода <i>Ciconia ciconia</i>	вЛ	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, ДП-1
37.	Црна рода <i>Ciconia nigra</i>	Л (П)	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, С-П, ДП-1
38.	Кашичар <i>Platalea leucorodia</i>	П	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, ДП-1, С-2
39.	Чапљица <i>Ixobrychus minutus</i>	П	ЗВС-1	СПЕЦ – 3
40.	Гак <i>Nycticorax nycticorax</i>	П	ЗВС-1	Бе-2, ДП-1, СПЕЦ-3
41.	Жута чапља <i>Ardeola ralloides</i>	П	ЗВС-1	Бе-2, ДП-1, СПЕЦ-3
42.	Сива чапља <i>Ardea cinerea</i>	ГС	Л	Бе-П
43.	Црвена чапља <i>Ardea purpurea</i>	П	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, ДП-1, СПЕЦ – 3
44.	Велика бела чапља <i>Ardea alba</i>	З, Л	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, ДП-1
45.	Мала бела чапља <i>Egretta garzetta</i>	П	ЗВС-1	Бе-2, ДП-1
46.	Мали вранац <i>Microcarbo pygmaeus</i>	Л	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, ДП-1, g-IUCN-lc
47.	Велики вранац <i>Phalacrocorax carbo</i>	Л/С	Л	Бе-3
48.	Властелица <i>Himantopus himantopus</i>	П	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, ДП-1
49.	Жалар слепић <i>Charadrius dubius</i>	П	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2
50.	Вивак <i>Vanellus vanellus</i>	П	ЗВС-1	Бе-3, Бо-2, ДП-П/2, СПЕЦ-1, IUCN-nt
51.	Црнотрба спрутка <i>Calidris alpina</i>	П	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, ДП-1 (ssp. <i>schinzii</i>), СПЕЦ-3
52.	Шумска шљука <i>Scolopax rusticola</i>	мГ-С (З)	ЗВС-1*** (****Л)	Бе-3, Бо-2, ДП-2/1, 3/2
53.	Барска шљука <i>Gallinago gallinago</i>	П	ЗВС-1	Бе-3П, Бо-2, ДП-П/1, СПЕЦ-3
54.	Полојка <i>Actitis hypoleucos</i>	П	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, СПЕЦ – 3
55.	Спрудник пијукавац <i>Tringa ochropus</i>	П (Л)	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2
56.	Кривокљуни спрудник <i>Tringa nebularia</i>	П	ЗВС-1	Бе-3, Бо-2, ДП-П/2
57.	Црвеноноги спрудник <i>Tringa totanus</i>	П	ЗВС-1	Бе-3, Бо-2, ДП-П/2, СПЕЦ – 2
58.	Обични галеб <i>Larus ridibundus</i>	Л или П	ЗВС-2	Бе-3, ДП-2/2
59.	Белокрила чигра <i>Chlidonias leucopterus</i>	вП	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, ДП-1
60.	Црна чигра <i>Chlidonias niger</i>	П	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, ДП-1, СПЕЦ – 3
61.	Обична чигра <i>Sterna hirundo</i>	Л, П	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, ДП-1
62.	Кукувија <i>Tyto alba</i>	(? Л/ мГС)	ЗВС-1	Бе-2, С-1, СПЕЦ – 3
63.	Кукумавка <i>Athene noctua</i>	ГС	ЗВС-1	Бе-2, С-2, СПЕЦ – 3

64.	Гаџаста кукумавка <i>Aegolius funereus</i>	мГС или Л	ЗВС-1	Бе-2, ДП-1, С-2
65.	Ђук <i>Otus scops</i>	вГСел	ЗВС-1	Бе-2, С-2, СПЕЦ – 2
66.	Утина <i>Asio otus</i>	вГС	ЗВС-1	Бе-2, С-2
67.	Шумска сова <i>Strix aluco</i>	вГС	ЗВС-1	Бе-2, С-2
68.	Дугорепа сова <i>Strix uralensis</i>	Л (мГС)	ЗВС-1	Бе-2, ДП-1, С-2
69.	Буљина <i>Bubo bubo</i>	ГС	ЗВС-1	Бе-2, ДП-1, С-2, СПЕЦ – 3
70.	Рибар <i>Pandion haliaetus</i>	П	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, С-II, ДП-I
71.	Осичар <i>Pernis apivorus</i>	вГ-Сел	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, ДП-1, С-2
72.	Брадан <i>Gypaetus barbatus</i>	ext (бЛ/мбГС)	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, ДП-1, С-2, СПЕЦ-1, IUCN Ir nt
73.	Бела кања <i>Neophron percnopterus</i>	Л (бГ-Сел)	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, ДП-1, С-2, СПЕЦ – 1, IUCN – en
74.	Змијар <i>Circaetus gallicus</i>	Г-Сел	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, ДП-1, С-2
75.	Белоглави суп <i>Gyps fulvus</i>	ГС	ЗВС-1	Бе-2, Бо-I, С-2, ДП-I
76.	Црни стрвинар <i>Aegyptius monachus</i>	Л (мбГС)	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, ДП-1, С-2, NT, СПЕЦ – 1, g-IUCN Ir NTC1
77.	Орао кликташ <i>Clanga pomarina</i>	П	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, ДП-1, С-2, g-IUCN-lc
78.	Сури орао <i>Aquila chrysaetos</i>	ГС	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, ДП-1, С-2
79.	Патуљаста орао <i>Hieraetus pennatus</i>	П, (мЛ)	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, ДП-1, С-2
80.	Еја ливадарка <i>Circus pygargus</i>	мГСел/Л	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, ДП-1, С-2
81.	Еја мочварица <i>Circus aeruginosus</i>	П	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, ДП-1, С-2
82.	Пољска еја <i>Circus cyaneus</i>	вЗ	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, ДП-1, С-2, СПЕЦ – 3
83.	Краткопрсти кобац <i>Accipiter brevipes</i>	П	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, ДП-1, С-2, СПЕЦ-2, IUCN rl LC
84.	Кобац <i>Accipiter nisus</i>	вГС	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, С-II
85.	Јастреб <i>Accipiter gentilis</i>	вГС	Л	Бе-2, Бо-2, С-II
86.	Белорепан <i>Haliaeetus albicilla</i>	Л	ЗВС-1	Бе-2, Бо-1,2, ДП-1, С-1, g-IUCN rl NT
87.	Црна луња <i>Milvus migrans</i>	П	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, ДП-1, С-2, СПЕЦ – 3, e-IUCN rl VU/A2b
88.	Мишар <i>Buteo buteo</i>	вГС	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, С-II
89.	Риђи мишар <i>Buteo rufinus</i>	Л	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, ДП-1, С-2, e-IUCN rl LC
90.	Пупавац <i>Upupa epops</i>	вГСел	ЗВС-1	Бе-2
91.	Пчеларица <i>Merops apiaster</i>	П	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2
92.	Модроврана <i>Coracias garrulus</i>	П	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, ДП-1, СПЕЦ-2, IUCN rl LC
93.	Водомар <i>Alcedo atthis</i>	Л (мГС)	ЗВС-1	Бе-2, ДП-I, СПЕЦ – 3

94.	Вијоглава <i>Jynx torquilla</i>	вГСел	ЗВС-1	Бе-2, СПЕЦ – 3
95.	Сива жуна <i>Picus canus</i>	вГС	ЗВС-1	Бе-2, ДП-1
96.	Зелена жуна <i>Picus viridis</i>	ГС	ЗВС-1	Бе-2
97.	Црна жуна <i>Dryocopus martius</i>	ГС	ЗВС-1	Бе-2, ДП-1
98.	Средњи детлић <i>Leipicus medius</i>	мГС	ЗВС-1	Бе-2, ДП-1
99.	Мали детлић <i>Dryobates minor</i>	вГС	ЗВС-1	Бе-2I
100.	Велики детлић <i>Dendrocopos major</i>	ГС	ЗВС-1	Бе-2
101.	Ветрушка <i>Falco tinnunculus</i>	ГС	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, С-II, СПЕЦ – 3
102.	Сива ветрушка <i>Falco vespertinus</i>	П	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, ДП-1, С-2, СПЕЦ-1, IUCN r1 NT
103.	Ластавичар <i>Falco subbuteo</i>	вГСел	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, С-II
104.	Кршки соко <i>Falco biarmicus</i>	Л	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, ДП-1, С-2, СПЕЦ – 3, е- IUCN r1 VU
105.	Сиви соко <i>Falco peregrinus</i>	вГС	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, ДП-1, С-1
106.	Руси сврачак <i>Lanius collurio</i>	ГСел	ЗВС-1	Бе-2, ДП-1, СПЕЦ – 2
107.	Сиви сврачак <i>Lanius minor</i>	П	ЗВС-1	Бе-2, ДП-1, СПЕЦ-2
108.	Велики сврачак <i>Lanius excubitor</i>	З	ЗВС-1	Бе-2, СПЕЦ – 3
109.	Вуга <i>Oriolus oriolus</i>	вГСел	ЗВС-1	Бе-2
110.	Сојка <i>Garrulus glandarius</i>	ГС	Л	ДП-II/2
111.	Сврака <i>Pica pica</i>	ГС	ЗВС-2	ДП-II/2
112.	Лешњикара <i>Nucifraga caryocatactes</i>	вГС	ЗВС-1	Бе-2
113.	Жутокљуна галица <i>Pyrhocorax graculus</i>	Л	ЗВС-1	Бе-2
114.	Чавка <i>Corvus monedula</i>	ГС	ЗВС-2	ДП-II/2
115.	Гавран <i>Corvus corax</i>	ГС	ЗВС-2	Бе-3
116.	Сива врана <i>Corvus cornix</i>	ГС	ЗВС-2	
117.	Сива сеница <i>Poecile palustris</i>	вГС	ЗВС-1	Бе-2
118.	Планинска сива сеница <i>Poecile montanus</i>	мГС	ЗВС-1	Бе-2, СПЕЦ – 3
119.	Сеница шљиварка <i>Poecile lugubris</i>	мГС	ЗВС-1	Бе-2
120.	Јелова сеница <i>Periparus ater</i>	вГС	ЗВС-1	Бе-2
121.	Ћубаста сеница <i>Lophophanes cristatus</i>	мГС/Л	ЗВС-1	Бе-2
122.	Велика сеница <i>Parus major</i>	ГС	ЗВС-1	Бе-2
123.	Плава сеница <i>Cyanistes caeruleus</i>	вГС	ЗВС-1	Бе-2
124.	Горска ластва <i>Ptyonoprogne rupestris</i>	мГСел/Л	ЗВС-1	Бе-2
125.	Сеоска ластва <i>Hirundo rustica</i>	вГСел	ЗВС-1	Бе-2, СПЕЦ – 3
126.	Даурска ластва <i>Hirundo/Cecropis daurica</i>	(мГСел/П,Л)	ЗВС-1	Бе-2
127.	Градска ластва <i>Delichon urbicum</i>	вЛ, П (мГСел)	ЗВС-1	Бе-2, СПЕЦ – 2
128.	Дугорепа сеница <i>Aegithalos caudatus</i>	вГС	ЗВС-1	Бе-2
129.	Ћубаста шева <i>Galerida cristata</i>	мЛ	ЗВС-1	СПЕЦ-3
130.	Шумска шева <i>Lullula arborea</i>	вГС	ЗВС-1	Бе-3, ДП-1, СПЕЦ – 2
131.	Пољска шева <i>Alauda arvensis</i>	вГС	ЗВС-1	Бе-2, ДП-2/2, СПЕЦ – 3
132.	Обични звиждак <i>Phylloscopus collybita</i>	вГСел	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2
133.	Шумски звиждак <i>Phylloscopus sibilatrix</i>	вП	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2
134.	Црноглава грмуша <i>Sylvia atricapilla</i>	вГСел	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2,
135.	Обична грмуша <i>Sylvia communis</i>	вГСел	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2

136.	Грмуша чаврљанка <i>Sylvia curruca</i>	ГСел	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2
137.	Пиргаста грмуша <i>Sylvia nisoria</i>	мГСел	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, ДП-1
138.	Краљић <i>Regulus regulus</i>	З/мГС	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, СПЕЦ -2
139.	Царић <i>Troglodytes troglodytes</i>	ГС	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2
140.	Брглез <i>Sitta europaea</i>	вГС	ЗВС-1	Бе-2
141.	Брглез лончар <i>Sitta neumayer</i>	(?Л/мГС)	ЗВС-1	Бе-2
142.	Пузгавац <i>Tichodroma muraria</i>	З (мбГС)	ЗВС-1	Бе-2
143.	Краткокљуни пузић <i>Certhia familiaris</i>	вГС	ЗВС-1	Бе-2
144.	Ружичасти чворак <i>Pastor roseus</i>	Л	ЗВС-1	Бе-2
145.	Чворак <i>Sturnus vulgaris</i>	вГС	ЗВС-2	ДП-П/2, СПЕЦ -3
146.	Обични кос <i>Turdus merula</i>	ГС	ЗВС-1	Бе-3, Бо-2, ДП-2/2
147.	Дрозд боровњак <i>Turdus pilaris</i>	З, Л (мГС)	ЗВС-1	Бе-3, Бо-2, ДП-2/2
148.	Мали дрозд <i>Turdus iliacus</i>	З	ЗВС-1	Бе-3, Бо-2, ДП- 2/2, СПЕЦ-1
149.	Дрозд певач <i>Turdus philomelos</i>	ГСел	ЗВС-1	Бе-3, Бо-2, ДП-П/2
150.	Дрозд имелаш <i>Turdus viscivorus</i>	вГС	ЗВС-1	Бе-3, Бо-2, ДП-2/2
151.	Црвендаћ <i>Erithacus rubecula</i>	вГС	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2,
152.	Мали славуј <i>Luscinia megarhynchos</i>	мГСел/П	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2
153.	Црна црвенрепка <i>Phoenicurus ochruros</i>	вГС	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2
154.	Обична траварка <i>Saxicola rubetra</i>	вГСел	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, СПЕЦ -2
155.	Црноглава траварка <i>Saxicola torquatus</i>	мП/мГСел	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2
156.	Обична белогуза <i>Oenanthe oenanthe</i>	вГСел	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, СПЕЦ-3
157.	Средоземна белогуза <i>Oenanthe hispanica</i>	вбГСел	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2
158.	Кос камењар <i>Monticola saxatilis</i>	вГСел	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, СПЕЦ-3
159.	Модрокос <i>Monticola solitarius</i>	П или Л	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2
160.	Сива мухарица <i>Muscicapa striata</i>	П, мГСел	ЗВС-1	СПЕЦ-2
161.	Црноврата мухарица <i>Ficedula hypoleuca</i>	П	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2
162.	Беловрата мухарица <i>Ficedula albicollis</i>	вП	ЗВС-1	Бе-2, Бо-2, ДП-1
163.	Воденкос <i>Cinclus cinclus</i>	ГС	ЗВС-1	Бе-2
164.	Врабац покућар <i>Passer domesticus</i>	ГС	ЗВС-2	СПЕЦ-3
165.	Пољски врабац <i>Passer montanus</i>	ГС	ЗВС-2	Бе-III, СПЕЦ-3
166.	Планински попић <i>Prunella collaris</i>	вЗ	ЗВС-1	Бе-2
167.	Бела плиска <i>Motacilla alba</i>	ГС	ЗВС-1	Бе-2
168.	Жута плиска <i>Motacilla flava</i>	Л (мГСел)	ЗВС-1	Бе-2, СПЕЦ-3
169.	Поточна плиска <i>Motacilla cinerea</i>	вГС	ЗВС-1	Бе-2
170.	Степска трептељка <i>Anthus campestris</i>	вП/Л (мГСел)	ЗВС-1	Бе-2, ДП-1, СПЕЦ-3
171.	Шумска трептељка <i>Anthus trivialis</i>	вГСел	ЗВС-1	СПЕЦ-3
172.	Планинска трептељка <i>Anthus spinoletta</i>	вЗ, мЛ	ЗВС-1	Бе-2, IUCN rl LC
173.	Обична зеба <i>Fringilla coelebs</i>	ГС	ЗВС-1	Бе-III
174.	Северна зеба <i>Fringilla montifringilla</i>	З	ЗВС-1	СПЕЦ-3
175.	Жутарица <i>Serinus serinus</i>	вГС	ЗВС-1	Бе-2, СПЕЦ-2
176.	Зелентарка <i>Chloris chloris</i>	вГС	ЗВС-1	Бе-2

177.	Чижак <i>Spinus spinus</i>	З (Л)	ЗВС-1	Бе-2
178.	Чешљугар <i>Carduelis carduelis</i>	вГС	ЗВС-1	Бе-2
179.	Конопљарка <i>Linaria cannabina</i>	вГС	ЗВС-1	Бе-2, СПЕЦ-2
180.	Крстокљун <i>Loxia curvirostra</i>	Л (МГС)	ЗВС-1	Бе-2
181.	Зимовка <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	вГС	ЗВС-1	–
182.	Батокљун <i>Coccothraustes coccothraustes</i>	мГС	ЗВС-1	–
183.	Стрнадница жутоволка <i>Emberiza citrinella</i>	ГС	ЗВС-1	Бе-2, СПЕЦ-2
184.	Црногрла стрнадница <i>Emberiza cirius</i>	мГС (Л)	ЗВС-1	Бе-2
185.	Стрнадница камењарка <i>Emberiza cia</i>	вГС	ЗВС-1	Бе-2
186.	Виноградска стрнадница <i>Emberiza hortulana</i>	вГСсел	ЗВС-1	СПЕЦ-2
187.	Велика стрнадница <i>Emberiza calandra</i>	вГСсел	ЗВС-1	СПЕЦ-2
Укупно 187 врста				

Легенда: С - станарица; СГ - станарица-гнездарница; ГСел – гнездарница-селица; Л – луталица; П – врста у сеоби или пролазу и З - зимовалица. Уз миграторни статус (С;СГ; Л и П) стоје мала слова: д – доказан миграторни статус врсте; в – вероватан и м - могући миграторни статус врсте. Скраћенице за национални и међународни значај заштите су: ЗВС-1 и ЗВС-2 - врста заштићена Правилником о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива; под ознаком 1 се односи на строго и ознаком 2 на заштићену врсту у Србији (Службени гласник Р. Србије бр. 5/2010, 47/2011, 32/2016, 98/2016); Л- врста заштићена Законом о ловству Србије; Бе – врста заштићена Бернском Конвенцијом - са одговарајућим додатком (додатак 2 – строго заштићена врста; 3 – заштићена врста која се лови или се на било који начин експлоатише); Бо – врста која ја заштићена Бонском Конвенцијом са одговарајућим додатком; С – врста заштићена Вашингтонском Конвенцијом (са одговарајућим додатком); СПЕЦ – 1 – глобално угрожена врста; СПЕЦ – 2 – врста чији је статус заштите неповољан у Европи и њене главне популације се налазе у Европи; СПЕЦ-3 - врсте чији је статус заштите неповољан у Европи, али њене главне популације се налазе изван Европе.

ПРИЛОГ бр. 10

Списак врста фауне сисара								
ред	фамилија	врста	домаћи назив	СЗДВ	ЗДВ	Л		
Eulipotyphla	Erinaceidae	<i>Erinaceus concolor</i>	Јеж		*			
	Soricidae	<i>Sorex minutus</i> *	Мала ровчица		*			
		<i>Sorex araneus</i>	Шумска ровчица		*			
		<i>Neomys fodiens</i>	Водена ровчица	*				
		<i>Neomys anomalus</i>	Мочварна ровчица		*			
		<i>Crocidura suaveolens</i>	Баштенска ровчица		*			
		<i>Crocidura leucodon</i>	Пољска ровчица		*			
		Talpidae	<i>Talpa europaea</i>	Кртица		*		
Chiroptera	Rhinolophidae	<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>	Велики потковичар	*				
		<i>Rhinolophus hipposideros</i>	Мали потковичар	*				
		<i>Rhinolophus euryale</i> +	Средоземни потковичар	*				
	Vespertilionidae	<i>Myotis capaccinii</i>	Дугопрсти вечерњак	*				
		<i>Myotis oxygnathus</i>	Јужни велики вечерњак	*				
		<i>Plecotus austriacus</i>	Европски сиви дугоушан	*				
		<i>Miniopterus schreibersii</i>	Европски дугокрилаш	*				
		<i>Myotis daubentonii</i> +	Водени вечерњак	*				
		<i>Myotis mystacinus</i> +	Бркати вечерњак	*				
		Lagomorpha	Leporidae	<i>Lepus europaeus</i>	Зец		*	ЛЗД
Rodentia	Sciuridae	<i>Sciurus vulgaris</i>	Веверица			ЛЗД		
	Muridae	<i>Spalax leucodon</i>	Слепо куче	*				
		<i>Myodes glareolus</i>	Риђа волухарица					
		<i>Arvicola amphibius</i>	Водена волухарица		*			
		<i>Ondatra zibethica</i>	Ондатра (Бизамски пацов)				ЛЗД	
		<i>Microtus subterraneus</i>	Подземна волухарица					
		<i>Microtus arvalis</i>	Пољска волухарица					
		<i>Apodemus flavicollis</i>	Жутогрли миш					
		<i>Apodemus sylvaticus</i>	Шумски миш					
		<i>Micromys minutus</i>	Патуљаст миш	*				
		<i>Rattus rattus</i> *	Црни пацов					
		<i>Rattus norvegicus</i> *	Сиви пацов					
		<i>Mus musculus</i>	Типични домаћи миш					
		Gliridae	<i>Glis glis</i>	Сиви пух			*	ЛЗД
			<i>Muscardinus avellanarius</i>	Пух лешникар	*			
			<i>Dryomys nitedula</i> *	Шумски пух	*			
Carnivora	Canidae	<i>Canis lupus</i>	Вук		*	ЛЗД		
		<i>Vulpes vulpes</i>	Лисица		*	ЛЗД		

	Ursidae	<i>Ursus arctos</i>	Мрки медвед	*		ТЗД
	Mustelidae	<i>Mustela nivalis</i>	Ласица		*	ЛЗД
		<i>Mustela putorius</i>	Мрки твор		*	ЛЗД
		<i>Martes martes</i>	Куна златица		*	ЛЗД
		<i>Martes foina</i>	Куна белица		*	ЛЗД
		<i>Vormela peregusna</i>	Шарени твор			ТЗД
		<i>Meles meles</i>	Јазавац		*	ЛЗД
		<i>Lutra lutra</i>	Видра	*		ТЗД
	Felidae	<i>Felis silvestris</i>	Дивља мачка		*	ЛЗД
Artiodactyla	Suidae	<i>Sus scrofa</i>	Дивља свиња		*	ЛЗД
	Cervidae	<i>Capreolus capreolus</i>	Срна		*	ЛЗД

СЗДВ - строго заштићена дивља врста

ЗДВ - заштићена дивља врста

Л - ловни статус врста

ЛЗД - ловостајем заштићена дивљач

ТЗД - трајно заштићена дивљач

* - потенцијално присутна врста

Република Србија
МИНИСТАРСТВО
РУДАРСТВА И ЕНЕРГЕТИКЕ

Број: 310-02-00061/2018-02

Датум: 20.03.2018. године

Београд

АД/ЈМ

ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ ПРИРОДЕ

11070 Нови Београд
Др Ивана Рибара 91

Предмет: *Захтев за доставу података*

Поштовани

Поводом Вашег захтева бр. 021-81/1 од 19.01.2018. за достављање података о истражним и експлоатационим пољима и овереним резервама на подручју Специјалног резервата природе „Увац“, обавештавамо Вас следеће:

Министарство рударства и енергетике је дана 20.03.2018. године увидом у катастар истражних и експлоатационих поља констатовало да се на простору ограниченом координатама

рб.	Y	X	рб.	Y	X
1.	7 396 712	4 825 750	9.	7 418 809	4 796 557
2.	7 402 030	4 823 567	10.	7 410 888	4 798 852
3.	7 408 301	4 821 226	11.	7 409 777	4 801 022
4.	7 411 357	4 820 234	12.	7 411 312	4 811 817
5.	7 418 500	4 818 924	13.	7 405 729	4 815 362
6.	7 419 117	4 815 468	14.	7 398 611	4 819 622
7.	7 421 974	4 805 705	15.	7 394 643	4 823 723
8.	7 420 387	4 797 212	16.	7 394 648	4 825 670

налази следеће:

Број поља	Назив предузећа	Локалитет	Сировина/ подземне воде	Y	X
Истражна поља					
1915	НИС а.д. Нови Сад	јужно од Саве и Дунава	нафта и гас	42°15'22" и 45°03'06" северне географске ширине и 19°00'54" и 23°00'43" источне географске дужине	
Истражна поља– у процедури					
апликант	Konstantin Resources д.о.о., Београд	Прибој	Au, Ag, Cu, Fe, Pb, Zn	7382120.000	4829270.000
				7396180.000	4823515.000
				7396180.000	4819665.000
				7387135.000	4818490.000
				7379545.000	4827110.000
Експлоатациона поља					
326	РО Рудник магнезита Магnezит из Титовог Ужица	Гола Брда на Златибору	магnezит	7396000.000	4825200.000
				7397500.000	4825200.000
				7397500.000	4824200.000
				7396000.000	4824200.000

Достављено:

1. **ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ ПРИРОДЕ**
11070 Нови Београд, Др Ивана Рибара 91
2. Сектору за геологију и рударство
3. Архиви

ПРИЛОГ бр. 12

1. Локалитет „Клисура Увца“ (1а)

Граница локалитета дефинисана је катастарским поделама и преломним тачкама.

Локалитет „Клисура Увца“ 1а налази се на територији општине Сјеница, КО Дружиниће. Почетна тачка границе се налази на четворомеђи кат. парц. бр. 106/2, 107/3, 106/1 и 107/1. Од почетне тачке граница иде у правцу североистока и прати међу кат. парц. бр. 107/1, затим мења правац у југоисточни и даље међом кат. парц. бр. 107/1 кружи до тачке одакле пресеца кат. парц. бр. 107/3 по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X			
1	7416924,21	4801319,72	2	7416832,13	4801315,49
			3	7416816,54	4801308,52

Граница кружи око кат. парц. бр. 107/2 до тачке одакле поново пресеца кат. парц. бр. 107/3 по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X			
4	7416831,00	4801324,75	5	7416918,94	4801331,16

Граница даље прати међу кат. парц. бр. 107/1 у правцу северозапада и долази до почетне тачке описа.

Локалитет „Клисура Увца“ (1б)

Граница локалитета дефинисана је катастарским поделама и преломним тачкама.

Локалитет „Клисура Увца“ 1б налази се на територији општине Сјеница, КО Горње Лопиже и КО Доње Лопиже. Почетна тачка границе се налази у КО Горње Лопиже (кат. парц. бр. 29/4 и 29/1) и КО Доње Лопиже (кат. парц. бр. 1/1 и 1/2). Од почетне тачке граница иде у правцу југоистока кроз КО Доње Лопиже и прати међе кат. парц. бр. 1/1 и 2/1 (обухватајући кат. парц. бр. 3/1 и 4/1), долази до места одакле пресеца кат. парц. бр. 2/4, реку Чајак (кат. парц. бр. 3413/2) и 987/2 по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X			
1	7418071,72	4799676,07	3	7418084,48	4799644,29
2	7418079,35	4799651,27	4	7418096,74	4799604,71

Граница даље наставља у правцу југоистока међом кат. парц. бр. 987/1, мења правац у западни и прати међу кат. парц. бр. 988/1 до места одакле пресеца кат. парц. бр. 987/1, 987/2, реку Чајак (кат. парц. бр. 3413/2), 2/4 и 2/1 у правцу северозапада по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X			
5	7418403,56	4799196,42	11	7418140,36	4799397,38
6	7418377,07	4799201,36	12	7418130,86	4799412,85
7	7418350,61	4799211,95	13	7418131,68	4799441,62
8	7418313,57	4799222,53	14	7418124,89	4799473,92
9	7418232,87	4799284,71	15	7418112,14	4799488,30
10	7418162,34	4799376,22	16	7418085,92	4799493,62
			17	7417939,72	4799636,83

18	7417940,39	4799640,15
19	7417936,03	4799657,38
20	7417927,06	4799672,20
21	7417915,92	4799677,49
22	7417896,96	4799678,29
23	7417878,23	4799678,29
24	7417857,78	4799674,27
25	7417845,60	4799670,02
26	7417822,05	4799663,98
27	7417804,12	4799661,11
28	7417787,58	4799662,94
29	7417771,37	4799670,87
30	7417762,41	4799684,09
31	7417745,52	4799730,05
32	7417724,38	4799794,39
33	7417712,55	4799822,29
34	7417694,97	4799856,76
35	7417684,51	4799886,86

36	7417683,82	4799922,14
37	7417684,85	4799943,97
38	7417690,60	4799984,00
39	7417634,77	4799987,36
40	7417626,62	4800010,93
41	7417608,70	4800036,89
42	7417587,10	4800060,56
43	7417564,12	4800072,05
44	7417542,52	4800074,81
45	7417512,41	4800080,55
46	7417494,49	4800091,36
47	7417458,64	4800112,96
48	7417452,89	4800127,89
49	7417442,09	4800145,13
50	7417432,76	4800173,98
51	7417461,18	4800186,86
52	7417461,02	4800187,85
53	7417453,83	4800196,13

Граница наставља међом кат. парц. бр. 4/1 у правцу северозапада до места одакле поново сече кат. парц. бр. 2/1 по следећим координатама:

Бр. тачке	Y	X
54	7417378,89	4800433,07
55	7417367,45	4800425,95
56	7417349,53	4800419,51
57	7417329,54	4800420,20
58	7417320,80	4800427,32

59	7417315,75	4800440,42
60	7417315,06	4800458,35
61	7417318,05	4800473,97
62	7417333,67	4800492,13
63	7417355,83	4800505,53
64	7417351,00	4800508,20

Преломном тачком бр. 64 граница долази на међу кат. парц. бр. 3/1, прати је у правцу севера, затим поново пресеца кат. парц. бр. 2/1 у правцу северозапада по следећим преломним тачкама:

Бр. тачке	Y	X
65	7417302,31	4800681,15
66	7417257,61	4800655,54
67	7417230,98	4800644,26
68	7417189,90	4800628,46
69	7417146,11	4800618,53
70	7417113,61	4800617,17
71	7417085,12	4800641,59
72	7417079,86	4800647,60
73	7417058,00	4800672,61
74	7416978,95	4800773,73
75	7416970,22	4800786,82
76	7416972,75	4800800,27
77	7416963,60	4800813,11

78	7416882,21	4800927,35
79	7416865,89	4800965,49
80	7416859,92	4800993,88
81	7416891,06	4801041,73
82	7416755,22	4800990,86
83	7416737,98	4800991,55
84	7416717,07	4800991,55
85	7416693,40	4800992,24
86	7416681,91	4800988,80
87	7416665,37	4800986,50
88	7416649,51	4800991,55
89	7416635,63	4801002,35
90	7416618,40	4800980,75
91	7416596,79	4800961,45

92	7416578,87	4800951,34
93	7416570,58	4800950,92
94	7416565,31	4800950,65
95	7416555,20	4800957,77
96	7416542,33	4800976,62
97	7416534,75	4800989,25
98	7416525,10	4801005,34
99	7416514,98	4801015,22
100	7416507,67	4801014,78
101	7416503,49	4801014,53
102	7416488,14	4801005,59
103	7416460,11	4800997,09
104	7416444,48	4801000,77
105	7416429,32	4801009,96
106	7416412,08	4801031,56
107	7416404,96	4801063,04
108	7416406,26	4801073,12

109	7416410,70	4801107,63
110	7416415,76	4801128,54
111	7416423,57	4801147,84
112	7416440,12	4801167,37
113	7416465,85	4801185,99
114	7416486,08	4801194,64
115	7416493,43	4801225,89
116	7416493,43	4801273,23
117	7416485,58	4801328,15
118	7416442,55	4801309,55
119	7416412,48	4801301,06
120	7416412,45	4801301,05
121	7416387,32	4801298,83
122	7416378,67	4801298,06
123	7416379,10	4801305,19
124	7416379,71	4801315,34

Граница даље наставља међом кат. парц. бр. 1/1 у правцу северозапада, пресеца кат. парц. бр. 2/1 на потесу Равни крш праволинијски по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
125	7415936,86	4801584,99

126	7415932,14	4801637,26
-----	------------	------------

Преломном тачком бр. 126, граница долази до границе КО Горње Лопиже и даље пролази кроз њу међом кат. парц. бр. 29/1 до места одакле пресеца кат. парц. бр. 28/1 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
127	7415721,76	4801681,34

128	7415692,23	4801720,00
-----	------------	------------

Граница даље наставља у правцу северозапада међом кат. парц. бр. 29/2, затим поново сече кат. парц. бр. 28/1 у правцу севера на потесу Велики врх у преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
129	7415565,50	4801891,69
130	7415555,42	4801904,16
131	7415552,49	4801907,78
132	7415543,93	4801918,36
133	7415538,59	4801936,25
134	7415533,83	4801968,53
135	7415540,71	4801980,17
136	7415556,06	4802000,81

137	7415571,93	4802021,45
138	7415577,22	4802040,50
139	7415583,04	4802069,60
140	7415580,93	4802108,76
141	7415579,88	4802156,04
142	7415579,65	4802156,49
143	7415579,58	4802177,70
144	7415579,30	4802186,91

Граница даље иде у правцу севера међом кат. парц. бр. 22/1 ка потесу Црвена стена, долази до најисточније међне тачке кат. парц. бр. 59 одакле пресеца кат. парц. бр. 22/1 у правцу севера по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
145	7415234,10	4802981,53
146	7415234,11	4802981,53
147	7415257,43	4802991,04
148	7415249,37	4803019,19
149	7415228,05	4803070,84
150	7415212,22	4803121,62
151	7415192,44	4803160,08
152	7415168,92	4803195,03
153	7415144,30	4803221,19
154	7415137,49	4803241,19
155	7415135,29	4803271,96
156	7415135,36	4803272,50
157	7415140,78	4803315,92
158	7415150,06	4803386,05
159	7415086,28	4803437,94
160	7415054,63	4803462,77
161	7415026,50	4803473,76
162	7415001,66	4803475,74
163	7414998,40	4803476,02
164	7414968,69	4803478,60
165	7414958,77	4803482,39
166	7414939,89	4803489,59
167	7414915,06	4803501,90
168	7414898,57	4803517,07
169	7414882,08	4803547,18
170	7414868,46	4803588,02

171	7414860,10	4803618,13
172	7414845,16	4803640,11
173	7414831,97	4803657,26
174	7414822,52	4803675,94
175	7414818,34	4803696,60
176	7414823,17	4803723,15
177	7414823,38	4803724,36
178	7414828,36	4803753,87
179	7414830,83	4803768,50
180	7414864,46	4803825,43
181	7414896,77	4803863,23
182	7414917,05	4803883,87
183	7414944,34	4803932,80
184	7414947,51	4803959,26
185	7414949,63	4803987,83
186	7414936,93	4804009,00
187	7414907,63	4804034,26
188	7414906,96	4804035,40
189	7414855,10	4804074,56
190	7414794,78	4804110,54
191	7414724,93	4804163,46
192	7414664,96	4804215,28
193	7414653,06	4804228,51
194	7414643,38	4804239,80
195	7414630,49	4804254,84
196	7414643,26	4804348,18
197	7414645,66	4804365,69

Граница мења правац у југоисточни и прати међе кат. парц. бр. 22/1, 28/1, 29/2, 29/3 и 29/1 долази до почетне тачке описа.

Локалитет „Клисура Увца“ (Iв)

Граница локалитета дефинисана је катастарским поделама и преломним тачкама.

Локалитет „Клисура Увца“ Iв налази се у општини Сјеница, КО Урсуде, на тромеђи кат. парц. бр. 2558/2, 2558/1 и КО Дружиниће. Од почетне тачке граница иде у правцу севера и прати међу кат. парц. бр. 2558/1 до места где оштро мења правац у југоисточни и пресеца кат. парц. бр. 2558/1 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
1	7415009,84	4804249,44
2	7415028,48	4804244,14
3	7415089,93	4804222,58
4	7415120,09	4804208,29
5	7415153,43	4804170,19
6	7415250,26	4804095,58

7	7415277,25	4804059,07
8	7415286,78	4803957,47
9	7415299,48	4803897,14
10	7415334,40	4803849,51
11	7415361,39	4803828,88
12	7415386,79	4803827,29
13	7415426,48	4803828,88

14	7415442,35	4803819,35
15	7415459,82	4803793,95
16	7415464,58	4803736,80
17	7415469,34	4803676,48
18	7415518,55	4803606,63
19	7415564,59	4803530,43
20	7415563,00	4803478,04
21	7415563,00	4803425,65
22	7415583,64	4803381,20
23	7415631,27	4803330,40

24	7415713,82	4803233,56
25	7415717,22	4803228,49
26	7415747,05	4803184,15
27	7415748,53	4803182,25
28	7415755,72	4803173,02
29	7415759,31	4803168,41
30	7415778,06	4803144,80
31	7415777,79	4803144,66
32	7415777,79	4803144,66

Преломном тачком бр. 32 граница долази до јужне међе кат. парц. бр. 2558/1 и границе КО Дружиниће, прати је у правцу запада до почетне тачке описа.

2. Локалитет „Клисура Вељушнице“ (2а)

Граница локалитета дефинисана је катастарским поделама и преломним тачкама.

Локалитет „Клисура Вељушнице“ 2а се налази на територији општина: Сјеница (КО Горње Лопиже и КО Доње Горачиће) и Нова Варош (КО Мишевићи).

Почетна тачка границе се налази у општини Сјеница, КО Доње Горачиће, на тремеђи кат. парц. бр. 160, 636 и реци Вељушници (кат. парц. бр. 1618). Од почетне тачке граница иде у правцу југа и прати реку Вељушницу (кат. парц. бр. 1618) до најјужније тачке кат. парц. бр. 638 одакле прелази на другу обалу и мења правац у северозападни. Граница наставља обалом реке Вељушнице, одваја се међом кат. парц. бр. 112 до тачке одакле је пресеца по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
1	7410849,16	4799972,41

2	7410788,95	4800027,54
3	7410786,38	4800029,89

Граница наставља у истом правцу и прати са спољне стране међе кат. парц. бр. 107, 108 и 109 до тачке одакле поново пресеца кат. парц. бр. 112 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
4	7410713,03	4800132,36
5	7410490,89	4800251,85
6	7410490,89	4800270,90
7	7410480,31	4800280,43

8	7410450,68	4800288,89
9	7410436,92	4800296,30
10	7410419,98	4800316,41
11	7410419,98	4800335,46
12	7410446,58	4800413,58

Граница прати међу кат. парц. бр. 113 у правцу северозапада до места одакле поново пресеца кат. парц. бр. 112 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
13	7410389,75	4800511,97
14	7410399,52	4800529,93
15	7410413,56	4800555,71

16	7410425,48	4800570,12
17	7410429,69	4800576,49
18	7410435,14	4800582,79

Преломном тачком бр. 18 граница долази на границу општине Нова Варош, КО Мишевићи. Кроз КО Мишевићи, граница пресеца кат. парц. бр. 1393 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
19	7410435,14	4800582,79
20	7410455,23	4800605,98
21	7410472,43	4800623,84
22	7410489,62	4800652,29
23	7410502,85	4800686,68
24	7410507,48	4800720,42
25	7410508,81	4800746,88
26	7410502,19	4800783,04
27	7410542,41	4800879,34
28	7410566,75	4800915,33
29	7410600,62	4800984,12
30	7410615,43	4801037,04

31	7410619,67	4801069,84
32	7410621,78	4801165,09
33	7410613,32	4801200,02
34	7410637,66	4801208,49
35	7410673,64	4801214,84
36	7410699,04	4801224,36
37	7410713,86	4801238,12
38	7410734,00	4801260,91
39	7410754,07	4801283,63
40	7410797,51	4801317,58
41	7410814,01	4801323,82
42	7410864,58	4801324,64

Преломном тачком бр. 42 граница долази до међе кат. парц. бр. 1393 и прати је до реке Вељушнице (кат. парц. бр. 1502). Граница прати међу реке Вељушнице у правцу истока и од тремеђе кат. парц. бр. 1340, 1388 и реке Вељушнице пресеца кат. парц. бр. 1388 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
43	7411048,62	4801344,78
44	7411093,49	4801374,75

45	7411172,03	4801403,82
46	7411177,01	4801406,92

Граница мења правац у југоисточни и прати са спољне стране међе кат. парц. бр. 1342 и 1343 и поново пресеца кат. парц. бр. 1388 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
47	7411246,69	4801324,77
48	7411277,73	4801269,95
49	7411325,35	4801234,23
50	7411398,00	4801213,20
51	7411455,57	4801174,97
52	7411489,44	4801151,69
53	7411511,14	4801145,87
54	7411532,83	4801146,40
55	7411566,17	4801146,93

56	7411596,33	4801145,87
57	7411626,98	4801146,92
58	7411714,34	4801146,40
59	7411736,56	4801150,10
60	7411746,09	4801154,33
61	7411781,05	4801182,51
62	7411791,21	4801198,78
63	7411795,55	4801205,71
64	7411795,57	4801205,78

Граница мења правац у североисточни и прати међу кат. парц. бр. 1389/1, сече кат. парц. бр. 1388 из најисточније мејне тачке кат. парц. бр. 1389/1, наставља међом кат. парц. бр. 1388 до тачке одакле је пресеца по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
65	7411954,32	4801343,67
66	7412007,31	4801325,68

67	7412056,92	4801322,37
68	7412109,83	4801319,06
69	7412137,66	4801319,84

Преломном тачком бр. 69 граница долази на обалу реке Вељушнице (кат. парц. бр. 1501/1), пресеца је и улази у општину Сјеница, КО Горње Лопиже. Граница пролази кроз КО Горње Лопиже и сече кат. парц. бр. 1382 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
70	7412147,99	4801320,12
71	7412232,20	4801322,37
72	7412304,96	4801285,99
73	7412372,53	4801269,87
74	7412380,47	4801231,51
75	7412381,79	4801199,76
76	7412381,79	4801173,30
77	7412372,53	4801128,32

78	7412348,55	4801097,09
79	7412327,39	4801079,89
80	7412311,51	4801069,31
81	7412284,33	4801065,98
82	7412270,48	4801054,50
83	7412189,38	4800987,30
84	7412063,89	4800936,51
85	7412050,33	4800929,03

Граница улази у КО Доње Горачиће и притом пресеца кат. парц. бр. 160 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
86	7412050,33	4800929,03
87	7411956,15	4800909,73
88	7411952,05	4800908,83
89	7411946,18	4800908,57
90	7411939,09	4800910,02
91	7411931,63	4800912,52
92	7411928,04	4800913,72
93	7411915,95	4800917,58
94	7411910,78	4800919,47
95	7411908,86	4800920,55
96	7411908,60	4800921,53
97	7411909,12	4800922,70
98	7411910,75	4800923,83
99	7411912,12	4800925,75
100	7411912,23	4800927,32
101	7411911,33	4800927,67
102	7411907,99	4800926,97
103	7411904,59	4800925,66
104	7411900,14	4800923,31
105	7411896,27	4800921,27
106	7411891,16	4800917,84
107	7411888,57	4800916,07
108	7411886,16	4800915,34
109	7411880,93	4800914,47
110	7411864,62	4800904,50
111	7411859,42	4800902,90
112	7411852,44	4800901,22
113	7411843,98	4800899,79

114	7411835,85	4800898,40
115	7411826,57	4800896,42
116	7411820,62	4800894,74
117	7411815,85	4800893,43
118	7411812,80	4800892,82
119	7411810,24	4800892,93
120	7411700,18	4800870,08
121	7411697,54	4800868,76
122	7411694,56	4800868,26
123	7411690,70	4800868,53
124	7411687,81	4800869,47
125	7411685,84	4800870,71
126	7411682,07	4800873,33
127	7411679,59	4800875,03
128	7411676,84	4800875,99
129	7411674,50	4800876,24
130	7411670,32	4800876,03
131	7411665,17	4800875,41
132	7411662,98	4800874,67
133	7411661,33	4800873,73
134	7411660,19	4800872,70
135	7411658,22	4800869,74
136	7411655,59	4800866,12
137	7411653,72	4800864,46
138	7411651,03	4800862,68
139	7411647,96	4800860,87
140	7411645,75	4800859,70
141	7411643,26	4800858,92
142	7411640,99	4800858,55

143	7411638,15	4800858,55
144	7411636,17	4800859,32
145	7411634,11	4800860,78
146	7411632,73	4800862,79
147	7411630,67	4800866,29
148	7411628,60	4800869,01
149	7411626,60	4800870,74
150	7411624,22	4800872,11
151	7411621,64	4800872,83
152	7411619,29	4800873,00
153	7411614,53	4800871,97
154	7411608,13	4800870,71
155	7411602,31	4800869,82
156	7411595,51	4800869,33
157	7411589,29	4800869,24
158	7411585,33	4800869,65
159	7411549,56	4800869,81
160	7411543,62	4800865,19

161	7411538,30	4800861,04
162	7411517,81	4800856,05
163	7411481,82	4800838,06
164	7411471,77	4800841,24
165	7411442,13	4800828,54
166	7411411,44	4800832,24
167	7411378,10	4800841,24
168	7411350,59	4800853,41
169	7411345,27	4800865,79
170	7411287,08	4800870,78
171	7411230,47	4800881,45
172	7411216,18	4800893,09
173	7411215,37	4800909,62
174	7411188,48	4800951,45
175	7411178,44	4801027,79
176	7411178,07	4801030,57
177	7411117,84	4801054,21

Граница даље наставља у правцу севера и иде реком Вељушницом (кат. парц. бр. 1634), затим мења правац и кружи прво у правцу запада, затим јужно и одваја се међом кат. парц. бр. 160 у правцу југа и сече је по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
178	7410886,81	4801049,27

179	7410860,15	4801045,58
180	7410839,69	4801042,74

Граница даље наставља у правцу југа и прати међу кат. парц. бр. 156 до њене јужне међе одакле поново сече кат. парц. бр. 160 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
181	7410765,65	4800785,66
182	7410764,45	4800775,30
183	7410755,80	4800726,55

184	7410752,27	4800667,61
185	7410718,11	4800565,65
186	7410716,58	4800562,44

Граница наставља међом кат. парц. бр. 157 у правцу југа и поново сече кат. парц. бр. 160 по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
187	7410713,88	4800523,46
188	7410782,88	4800480,77
189	7410785,05	4800478,85
190	7410786,67	4800476,72

191	7410847,67	4800394,38
192	7410862,98	4800375,61
193	7410869,23	4800367,96
194	7410877,49	4800357,84

Преломном тачком бр. 194 граница долази до међе кат. парц. бр. 159 и прати је у правцу југоистока до тачке одакле поново пресеца кат. парц. бр. 160 по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
195	7411020,29	4800198,24

196	7411020,21	4800197,68
197	7411021,00	4800196,50

198	7411021,91	4800193,88
199	7411022,32	4800191,58
200	7411035,02	4800180,07
201	7411064,28	4800153,54
202	7411144,21	4800120,12
203	7411206,65	4800093,66

204	7411214,06	4800076,73
205	7411214,06	4800061,21
206	7411214,06	4800034,40
207	7411213,90	4800013,93
208	7411219,01	4800008,25

Граница прати међу кат. парц. бр. 161, кружи око ње до места одакле пресеца поново кат. парц. бр. 160 по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
209	7411400,63	4799797,20
210	7411395,97	4799723,92
211	7411398,57	4799719,12
212	7411402,82	4799711,27
213	7411404,33	4799702,82
214	7411406,74	4799689,29

215	7411407,80	4799685,95
216	7411412,86	4799670,00
217	7411425,69	4799639,93
218	7411425,67	4799639,89
219	7411424,59	4799637,95
220	7411380,70	4799559,50

Граница мења правац у северни и прати са спољне стране међе кат. парц. бр. 638, 637 и 636 до почетне тачке описа.

Из Локалитета „Клисуре Вељушнице“ 2а се изузимају следеће кат. парцеле:

- Општина Сјеница, КО Доње Горачиће: кат. парц. бр. 814, 815, 816 и 817
- Општина Нова Варош, КО Мишевићи: кат. парц. бр. 1390.

Локалитет „Клисуре Вељушнице“ (2б)

Граница локалитета дефинисана је катастарским поделама и преломним тачкама.

Локалитет „Клисуре Вељушнице“ 2б налази се на територији општина: Сјеница, КО Горње Лопиже и Нова Варош, КО Мишевићи. Почетна тачка описа се налази у општини Нова Варош, КО Мишевићи, на тремеји кат. парц. бр. 1177, пута (кат. парц. бр. 1497) и реке Вељушнице (кат. парц. бр. 1501/1). Од почетне тачке граница иде у правцу севера и прати међу кат. парц. бр. 1177, затим обалом Вељушнице (кат. парц. бр. 1501/1) до места где се одваја међама кат. парц. бр. 292, 291 и 289/1 коју затим пресеца по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
1	7411647,94	4802911,46
2	7411730,56	4802967,92
3	7411766,28	4802995,70
4	7411802,00	4803018,19
5	7411830,97	4803068,13
6	7411837,41	4803162,39
7	7411837,41	4803180,91
8	7411857,56	4803265,57
9	7411876,08	4803311,88
10	7411893,28	4803375,38
11	7411915,77	4803405,80
12	7411955,46	4803421,68

13	7411988,53	4803449,46
14	7411991,18	4803482,53
15	7411992,50	4803507,67
16	7411943,55	4803552,65
17	7411934,29	4803588,37
18	7411926,36	4803622,76
19	7411913,13	4803654,51
20	7411889,00	4803718,70
21	7411878,73	4803768,28
22	7411909,97	4803817,26
23	7411959,43	4803833,11
24	7411975,30	4803842,37
25	7411976,63	4803848,98

26	7411976,63	4803859,57
27	7411966,04	4803901,90
28	7411979,27	4803944,23
29	7411978,21	4804021,61
30	7412008,06	4804091,76
31	7412045,06	4804159,83

32	7412057,32	4804226,01
33	7412079,81	4804267,02
34	7412120,99	4804288,03
35	7412138,02	4804337,14
36	7412160,51	4804356,98
37	7412178,23	4804406,65

Граница даље наставља у правцу североистока и прати међу кат. парц. бр. 289/1 и 289/2 до обале реке Вељушнице (кат. парц. бр. 1501/2, КО Мишевићи и кат. парц. бр. 1864/2, КО Горње Лопиже). Граница прелази на другу обалу реке Вељушнице, која је уједно и граница Општине Сјеница, КО Горње Лопиже. Граница даље наставља кроз КО Горње Лопиже у правцу југа и пресеца кат. парц. бр. 171/3 и 171/1 по следећим преломним координатама:

Бр. тачке	Y	X
38	7412823,73	4804570,62
39	7412825,16	4804560,25
40	7412801,34	4804481,17
41	7412799,01	4804473,42
42	7412785,37	4804445,59
43	7412791,38	4804447,91
44	7412805,46	4804363,40
45	7412800,95	4804256,42
46	7412789,66	4804151,69
47	7412766,20	4804135,26
48	7412749,27	4804131,87
49	7412731,52	4804130,95
50	7412723,09	4804130,52
51	7412708,19	4804123,97

52	7412702,55	4804109,98
53	7412702,55	4804091,70
54	7412704,43	4804086,88
55	7412712,48	4804066,19
56	7412712,48	4804043,62
57	7412702,55	4804014,73
58	7412678,63	4803982,23
59	7412672,60	4803979,37
60	7412665,31	4803975,91
61	7412638,94	4803926,03
62	7412599,21	4803861,02
63	7412544,14	4803796,02
64	7412503,51	4803768,03
65	7412444,65	4803748,17
66	7412529,01	4803691,48

Граница даље иде у правцу југа међама кат. парц. бр. 171/1, 175, 177 (укључујући кат. парц. бр. 176 и 178) где долази до обале реке Вељушнице која је граница општине Нова Варош, КО Мишевићи, прелази на другу обалу и долази на почетну тачку описа границе.

3. Локалитет „Клисура Кладнице“

Граница локалитета дефинисана је катастарским поделама и преломним тачкама.

Локалитет „Клисура Кладнице“ се налази на територијама општина: Сјеница, КО Урсуре и Нова Варош, КО Буковик. Почетна тачка границе се налази у општини Нова Варош, КО Буковик, на тремеји кат. парц. бр. 3179/2, 2959/2 и реци Кладници (кат. парц. бр. 3195/2, КО Буковик и кат. парц. бр. 4290/2, КО Урсуре). Од почетне тачке граница иде у правцу југоистока обалом реке Кладнице (кат. парц. бр. 3195/2 и 3195/1, КО Буковик), долази до КО Кладница, мења правац у јужни, прелази на другу обалу и улази у општину Сјеница, КО Урсуре и пресеца кат. парц. бр. 391/1 и 392/1 по следећим преломним тачкама:

Бр. тачке	Y	X
1	7420264,16	4806537,08
2	7420264,96	4806534,03

3	7420268,31	4806528,74
4	7420271,87	4806521,21
5	7420270,14	4806496,63

6	7420269,89	4806493,05
7	7420269,30	4806484,70
8	7420271,91	4806464,89
9	7420263,31	4806447,69
10	7420250,74	4806427,85
11	7420222,96	4806418,59
12	7420211,06	4806427,19
13	7420190,55	4806429,17
14	7420164,75	4806436,45
15	7420144,91	4806445,05
16	7420119,77	4806457,62
17	7420088,69	4806466,88
18	7420039,11	4806479,41
19	7419992,77	4806487,38
20	7419948,90	4806500,59
21	7419929,94	4806499,29
22	7419914,72	4806497,96
23	7419902,82	4806499,29
24	7419893,56	4806509,87
25	7419884,96	4806520,45
26	7419861,81	4806520,45
27	7419828,07	4806530,38
28	7419797,56	4806553,85
29	7419797,54	4806553,84
30	7419795,09	4806563,62
31	7419792,46	4806561,98
32	7419789,41	4806561,10
33	7419784,96	4806560,75
34	7419781,50	4806561,45
35	7419777,81	4806562,86
36	7419773,42	4806565,55
37	7419765,68	4806571,64
38	7419761,81	4806574,57
39	7419760,11	4806576,86
40	7419758,64	4806579,87
41	7419758,42	4806580,32
42	7419757,24	4806584,24
43	7419756,97	4806585,63
44	7419756,13	4806589,87

45	7419754,67	4806595,14
46	7419752,97	4806597,78
47	7419749,92	4806600,77
48	7419742,65	4806606,45
49	7419739,08	4806610,02
50	7419737,44	4806613,07
51	7419724,88	4806598,51
52	7419707,69	4806589,91
53	7419685,20	4806585,94
54	7419664,03	4806585,94
55	7419634,26	4806585,28
56	7419605,16	4806579,32
57	7419577,38	4806577,34
58	7419548,27	4806579,99
59	7419507,26	4806594,54
60	7419489,40	4806600,49
61	7419452,36	4806587,92
62	7419404,08	4806576,68
63	7419361,63	4806568,43
64	7419329,33	4806562,13
65	7419316,76	4806563,45
66	7419286,34	4806574,69
67	7419254,59	4806585,94
68	7419227,47	4806597,85
69	7419202,33	4806585,28
70	7419180,50	4806588,58
71	7419169,92	4806611,74
72	7419154,04	4806614,38
73	7419145,47	4806634,67
74	7419138,36	4806635,96
75	7419108,40	4806654,73
76	7419048,37	4806652,32
77	7419011,17	4806633,56
78	7418973,46	4806617,03
79	7418950,09	4806613,43
80	7418921,87	4806609,09
81	7418894,04	4806608,07

Преломном тачком бр. 81 граница долази до међе кат. парц. бр. 392/1 и прати је у правцу запада, затим наставља међама кат. парц. бр. 235/2, 234/2, 231/2, 230/2, 227/2, 226/2, 225/2, 224/2, 218/2, 215/2, 212/2, 211/2, 210/2, 206/2, 203/2, кружи око 202/1 и даље 5/2 и 1/1 до тачке одакле пресеца кат. парц. бр. 1/1 и 1/3 по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
82	7416326,63	4807016,57
83	7416322,95	4807014,77
84	7416301,16	4807004,00
85	7416286,56	4806996,79
86	7416271,35	4806970,56
87	7416249,13	4806951,51
88	7416232,19	4806945,16
89	7416206,79	4806949,40
90	7416185,90	4806967,35
91	7416170,81	4806981,15
92	7416160,23	4807003,37
93	7416143,29	4807019,25
94	7416113,66	4807038,30
95	7416104,14	4807045,71
96	7416095,67	4807066,87
97	7416080,85	4807092,27
98	7416066,04	4807100,74
99	7416044,87	4807108,15
100	7416019,47	4807111,32

101	7415997,24	4807120,85
102	7415965,49	4807134,61
103	7415932,69	4807136,72
104	7415913,64	4807134,61
105	7415876,59	4807145,19
106	7415853,31	4807156,83
107	7415816,27	4807173,76
108	7415794,04	4807186,46
109	7415765,47	4807205,51
110	7415748,54	4807222,45
111	7415726,31	4807243,62
112	7415695,62	4807258,43
113	7415649,05	4807262,67
114	7415618,36	4807278,54
115	7415572,94	4807315,49
116	7415538,09	4807338,72
117	7415509,44	4807357,82
118	7415557,63	4807462,51
119	7415661,87	4807672,55
120	7415663,43	4807675,47

Преломном тачком бр. 120 граница долази до реке Кладнице која је и граница општине Нова Варош, КО Буковик и прелази на другу обалу праволинијски до почетне тачке описа.

4. Локалитет „Павловића брод“ (4а)

Граница локалитета дефинисана је катастарским поделама и преломним тачкама.

Локалитет „Павловића брод“ 4а налази се на територији општине Нова Варош, КО Буковик и КО Комарани. Почетна тачка описа границе налази се у КО Буковик, на тремеђи кат. парц. бр. 84/1, 86 и 50. Од почетне тачке граница иде у правцу југа и прати међу кат. парц. бр. 86 до реке Увац (кат. парц. бр. 3193/1, КО Буковик и кат. парц. бр. 2173/1, КО Комарани), прелази на другу обалу и улази у КО Комарани. Граница даље иде обалом реке Увац (кат. парц. бр. 2173/1) у правцу северозапада, затим оштро заокреће и прати међу кат. парц. бр. 451/1 до места одакле пресеца кат. парц. бр. 451/1, 458, 450 и 449 по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
1	7413798,37	4809429,60
2	7413742,87	4809443,88
3	7413717,55	4809453,37
4	7413668,68	4809516,73
5	7413655,56	4809580,40
6	7413642,03	4809658,75
7	7413638,85	4809719,07
8	7413649,78	4809746,98
9	7413655,23	4809760,89
10	7413677,21	4809804,85

11	7413706,32	4809838,93
12	7413762,68	4809886,55
13	7413817,21	4809924,51
14	7413828,66	4809932,48
15	7413711,88	4809931,80
16	7413632,50	4809942,91
17	7413567,42	4809955,61
18	7413519,79	4809985,77
19	7413462,64	4810004,82
20	7413397,55	4809998,47
21	7413380,09	4810047,69

22	7413405,49	4810082,61
23	7413415,02	4810114,36
24	7413427,72	4810154,05
25	7413454,70	4810196,91
26	7413467,40	4810252,47
27	7413478,52	4810338,20
28	7413472,55	4810453,91
29	7413485,39	4810488,35
30	7413508,41	4810520,10
31	7413538,58	4810555,82
32	7413561,59	4810577,25
33	7413602,83	4810602,62
34	7413626,83	4810610,23

35	7413654,46	4810607,41
36	7413680,66	4810603,44
37	7413704,47	4810595,51
38	7413733,84	4810588,36
39	7413753,68	4810576,46
40	7413761,41	4810569,28
41	7413775,91	4810555,82
42	7413791,78	4810549,47
43	7413816,39	4810555,82
44	7413855,28	4810565,34
45	7413878,30	4810572,49
46	7413920,37	4810578,84
47	7413971,41	4810583,69

Преломном тачком бр. 47 граница долази на обалу реке Увац (кат. парц. бр. 2172) источно од потеса Градина, пресеца га и улази у КО Буковик међом кат. парц. бр. 3193/1, затим пресеца кат. парц. бр. 84/1 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
48	7414045,18	4810629,71
49	7414113,91	4810524,19

50	7413973,88	4810365,84
51	7413985,02	4810234,36

Граница даље прати међу кат. парц. бр. 86 у правцу истока до почетне тачке описа.

Локалитет „Павловића брод“ (46)

Граница локалитета дефинисана је катастарским поделама и преломним тачкама.

Локалитет „Павловића брод“ 46 се налази на територији општине Нова Варош, у КО Вилови, КО Дебеља, КО Божетићи и КО Комарани. Почетна тачка описа границе се налази у КО Комарани, на обали Златарског језера, тј. тромеђи кат. парц. бр. 448/10, 447 и Златарског језера (кат. парц. бр. 2172). Граница иде међом кат. парц. бр. 447 у правцу југозапада до места одакле пресеца кат. парц. бр. 447, 445/1 и 444 по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
1	7413400,74	4811024,90
2	7413394,47	4811077,57
3	7413383,89	4811148,48
4	7413381,77	4811204,57
5	7413389,18	4811253,25
6	7413407,17	4811291,35
7	7413425,16	4811328,39
8	7413447,39	4811366,49
9	7413457,97	4811427,88
10	7413461,15	4811479,74
11	7413468,56	4811517,84
12	7413472,79	4811583,45

13	7413475,96	4811617,32
14	7413471,73	4811654,36
15	7413483,37	4811692,46
16	7413484,43	4811716,80
17	7413478,08	4811724,21
18	7413464,32	4811725,27
19	7413441,04	4811726,33
20	7413419,87	4811732,68
21	7413383,89	4811752,79
22	7413368,01	4811758,08
23	7413329,91	4811758,08
24	7413310,86	4811762,31
25	7413287,58	4811779,25

26	7413252,66	4811812,05
27	7413235,72	4811824,75
28	7413231,49	4811843,80
29	7413234,66	4811871,32
30	7413226,20	4811898,84
31	7413202,91	4811911,54
32	7413151,06	4811915,77
33	7413107,66	4811911,54
34	7413067,45	4811917,89
35	7413024,06	4811965,51
36	7412994,42	4812000,44
37	7412964,79	4812024,78
38	7412933,04	4812027,95
39	7412892,82	4812003,61
40	7412876,95	4812005,73
41	7412813,45	4812089,34
42	7412782,74	4812117,32
43	7412742,54	4812127,44
44	7412707,61	4812146,49
45	7412679,04	4812169,77
46	7412655,75	4812201,52
47	7412617,65	4812219,51
48	7412599,66	4812236,45

49	7412590,14	4812271,37
50	7412576,38	4812298,89
51	7412528,75	4812313,70
52	7412484,30	4812316,88
53	7412470,55	4812323,23
54	7412472,66	4812341,22
55	7412476,90	4812366,62
56	7412474,78	4812380,38
57	7412450,20	4812422,75
58	7412444,09	4812532,78
59	7412435,62	4812569,82
60	7412437,74	4812619,56
61	7412430,33	4812640,73
62	7412400,70	4812677,77
63	7412382,70	4812725,40
64	7412328,73	4812851,34
65	7412314,97	4812888,38
66	7412284,28	4812936,01
67	7412263,11	4812982,57
68	7412252,53	4813016,44
69	7412222,90	4813072,53
70	7412207,02	4813147,67

Преломном тачком бр. 70 граница долази до границе КО Вилови кроз коју даље пролази и притом сече кат. парц. бр. 1479 по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
71	7412207,02	4813147,67
72	7412212,31	4813191,06
73	7412223,95	4813238,69
74	7412241,95	4813276,79
75	7412263,11	4813320,18

76	7412268,40	4813346,64
77	7412268,40	4813385,80
78	7412251,47	4813486,34
79	7412229,25	4813549,84
80	7412129,88	4813554,43

Граница даље наставља међом кат. парц. бр. 1479 у правцу севера ка обали Златарског језера и прелази на другу обалу чиме пресеца кат. парц. бр. 2326, КО Вилови и 2784, КО Дебеља. Граница даље пролази кроз КО Дебеља делом кат. парц. бр. 1655 који је одређен следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
81	7412050,28	4813988,56
82	7412072,17	4814050,26
83	7412072,61	4814051,49
84	7412094,84	4814091,71
85	7412114,95	4814134,04
86	7412120,24	4814143,57

87	7412143,52	4814142,51
88	7412180,56	4814158,38
89	7412215,49	4814167,91
90	7412270,52	4814181,67
91	7412309,68	4814198,60
92	7412371,06	4814201,77
93	7412435,62	4814206,01

94	7412464,20	4814212,36
95	7412476,90	4814208,12
96	7412479,01	4814184,84
97	7412484,30	4814140,39
98	7412517,11	4814054,67
99	7412539,34	4814002,81
100	7412558,39	4813965,77
101	7412567,91	4813921,32
102	7412577,44	4813858,87
103	7412594,37	4813812,31
104	7412610,25	4813786,91
105	7412621,89	4813784,79
106	7412653,64	4813791,14
107	7412687,50	4813783,73
108	7412694,91	4813768,92
109	7412687,50	4813742,46
110	7412701,26	4813714,94

111	7412701,26	4813696,95
112	7412699,15	4813671,55
113	7412712,90	4813659,91
114	7412761,59	4813637,68
115	7412785,93	4813602,76
116	7412826,15	4813560,42
117	7412866,36	4813531,85
118	7412893,88	4813511,74
119	7412896,00	4813512,80
120	7412893,61	4813510,87
121	7412893,53	4813510,28
122	7412887,09	4813468,21
123	7412893,98	4813428,98
124	7412908,65	4813392,15
125	7412930,96	4813377,03
126	7412953,72	4813372,39
127	7412965,71	4813369,19

Граница преломном тачком бр. 127 долази до потока Суводо који је и граница КО Божетићи. Граница даље у правцу југа пролази кроз КО Божетићи деловима кат. парц. бр. 204, 197 и 180 који су одређени следећим преломним тачкама:

Бр. тачке	Y	X
128	7412965,71	4813369,19
129	7412976,05	4813366,43
130	7412946,11	4813340,67
131	7412929,19	4813336,63
132	7412911,08	4813325,55
133	7412902,84	4813327,20
134	7412894,60	4813310,49
135	7412888,82	4813294,25
136	7412888,28	4813221,69
137	7412881,78	4813209,60
138	7412850,92	4813196,96
139	7412836,66	4813188,48
140	7412834,67	4813173,75
141	7412849,47	4813145,48
142	7412881,78	4813103,79
143	7412912,83	4813083,39
144	7412945,32	4813051,63
145	7412955,24	4813024,91
146	7412953,55	4813021,55
147	7412970,08	4812983,63
148	7412988,07	4812969,87
149	7413018,76	4812966,70
150	7413033,58	4812955,06

151	7413055,81	4812924,36
152	7413074,86	4812894,73
153	7413111,64	4812795,83
154	7413113,07	4812795,05
155	7413118,30	4812774,30
156	7413118,30	4812741,90
157	7413118,66	4812697,04
158	7413117,94	4812674,21
159	7413112,71	4812659,05
160	7413105,94	4812651,29
161	7413098,51	4812650,87
162	7413097,08	4812595,22
163	7413104,49	4812561,35
164	7413140,47	4812530,66
165	7413215,96	4812501,87
166	7413225,30	4812489,19
167	7413246,50	4812451,01
168	7413261,48	4812416,24
169	7413274,34	4812399,50
170	7413284,80	4812388,52
171	7413288,15	4812381,76
172	7413288,32	4812375,53
173	7413284,39	4812362,38
174	7413278,10	4812349,81

175	7413270,64	4812339,06
176	7413282,82	4812335,57
177	7413312,23	4812327,14
178	7413317,63	4812324,32
179	7413351,08	4812291,48
180	7413392,36	4812272,43
181	7413452,68	4812252,32
182	7413492,90	4812245,97
183	7413531,00	4812230,10
184	7413556,40	4812226,92
185	7413600,85	4812213,16
186	7413720,44	4812113,68
187	7413739,46	4812052,77
188	7413737,96	4812052,85
189	7413742,32	4811992,18
190	7413738,14	4811969,34
191	7413752,19	4811900,95
192	7413786,06	4811821,58

193	7413786,27	4811821,24
194	7413785,94	4811820,85
195	7413779,39	4811798,07
196	7413778,42	4811772,63
197	7413761,22	4811747,91
198	7413759,52	4811720,53
199	7413768,01	4811654,18
200	7413785,94	4811581,24
201	7413799,26	4811545,38
202	7413800,87	4811498,79
203	7413776,53	4811391,89
204	7413741,61	4811313,58
205	7413741,95	4811313,37
206	7413722,16	4811280,78
207	7413707,86	4811255,22
208	7413696,11	4811225,90
209	7413693,16	4811219,78
210	7413692,88	4811210,30

Граница даље прати међу кат. парц. бр. 180 у правцу југозапада, до обале Златарског језера (кат. парц. бр. 2940, КО Божетићи и кат. парц. бр. 2172, КО Комарани) и прелази на другу обалу у правцу почетне тачке описа границе.

5. Локалитет „Клисура Тисовице“

Граница локалитета дефинисана је катастарским поделама и преломним тачкама.

Локалитет се налази на територији општине Нова Варош, КО Дебеља и КО Горње Трудово. Почетна тачка описа се налази на обали реке Тисовице, у КО Дебеља, на тромеђи кат. парц. бр. 291, 280 и реци Тисовици (кат. парц. бр. 2786, КО Дебеља). Од почетне тачке граница иде у правцу истока кроз КО Дебеља, и прати реку Тисовицу (кат. парц. бр. 2786), затим се одваја и иде међом кат. парц. бр. 278 до места одакле је пресеца по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
1	7415973,91	4815693,92
2	7415973,70	4815693,91
3	7415954,97	4815698,47
4	7415946,52	4815700,53
5	7415911,12	4815713,69
6	7415905,18	4815715,36
7	7415875,94	4815723,58
8	7415859,79	4815735,58
9	7415853,78	4815740,05
10	7415840,90	4815745,88
11	7415837,22	4815745,62
12	7415823,98	4815744,69
13	7415808,11	4815737,65

14	7415802,04	4815730,56
15	7415794,64	4815721,93
16	7415777,72	4815703,21
17	7415763,65	4815696,78
18	7415742,09	4815705,46
19	7415718,13	4815722,98
20	7415687,59	4815747,53
21	7415677,71	4815765,20
22	7415661,99	4815778,07
23	7415640,97	4815782,12
24	7415615,60	4815783,79
25	7415615,17	4815783,27
26	7415591,81	4815791,78

Граница долази до међе кат. парц. бр. 416 и прати је у правцу запада до тачке одакле пресеца кат. парц. бр. 416 и 276 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
27	7415484,08	4815811,83
28	7415484,04	4815811,79
29	7415480,65	4815813,38
30	7415430,55	4815834,15
31	7415398,80	4815844,74
32	7415373,40	4815858,50
33	7415323,66	4815880,72
34	7415270,74	4815897,65
35	7415227,35	4815902,95
36	7415191,37	4815902,95
37	7415157,61	4815878,57
38	7415140,10	4815897,28
39	7415110,90	4815920,19
40	7415081,11	4815938,90
41	7415035,44	4815962,86
42	7415003,85	4815974,54

43	7414965,22	4815981,03
44	7414930,22	4815999,03
45	7414911,70	4816002,34
46	7414893,84	4816012,92
47	7414870,69	4816022,18
48	7414859,69	4816024,83
49	7414834,97	4816030,78
50	7414803,89	4816047,98
51	7414776,25	4816061,53
52	7414772,63	4816063,30
53	7414772,52	4816062,59
54	7414586,07	4816107,88
55	7414500,12	4816013,74
56	7414499,54	4816013,10
57	7414434,56	4816056,37
58	7414403,40	4816037,93
59	7414364,03	4816061,70

Преломном тачком бр. 59 граница долази до међе кат. парц. бр. 276, мења правац у северни и прати је, пресеца реку Тисовицу (кат. парц. бр. 2783, КО Дебеља и кат. парц. бр. 1788/2 КО Трудово) и прати границу КО Трудово у правцу североистока, затим границом КО Трудово и КО Горње Трудово иде у правцу севера и даље пролази кроз КО Горње Трудово северном међом кат. парц. бр. 1269 до њене најисточније међне тачке одакле пресеца кат. парц. бр. 1143 праволинијски у правцу најјужније међне тачке кат. парц. бр. 1141. Граница даље прати са спољне стране међе кат. парц. бр. 1141, 1142 и 1135 до места одакле поново пресеца кат. парц. бр. 1143 у правцу југа по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
60	7415901,34	4815982,49
61	7415884,63	4815943,50

62	7415879,14	4815930,70
63	7415878,81	4815914,27

Преломном тачком бр. 63 граница долази до међе кат. парц. бр. 1139, прати је у правцу истока, затим пресеца реку Тисовицу (кат. парц. бр. 1279, КО Горње Трудово и кат. парц. бр. 2786, КО Дебеља) и даље пролази кроз КО Дебеља обалом реке Тисовице у правцу запада до почетне тачке описа.

6. Локалитет „Радоињско језеро“

Граница локалитета дефинисана је катастарским поделама и преломним тачкама.

Локалитет се налази у општини Нова Варош, КО Сеништа, КО Радоиња, КО Негбина и КО Вранеша. Почетна тачка описа се налази у КО Негбина, на тремеђи кат. парц. бр. 2219, 2220 и КО Сеништа. Од почетне тачке граница иде у правцу севера и прати међу кат. парц. бр. 2220, пресеца поток (кат. парц. бр. 2950), мења правац у јужни и наставља међом кат. парц. бр. 2221, пресеца Турдића поток (кат. парц. бр. 2949) и прати међу кат. парц. бр. 2223/2 до места одакле је пресеца по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
1	7401970,38	4822511,16
2	7401970,06	4822510,42
3	7401978,55	4822506,77
4	7401982,10	4822500,89
5	7401982,66	4822499,96
6	7401984,22	4822497,38
7	7401977,66	4822483,37
8	7401962,31	4822472,79
9	7401945,02	4822467,57
10	7401924,00	4822454,84
11	7401904,02	4822439,04
12	7401882,11	4822416,68
13	7401872,87	4822405,05
14	7401865,86	4822387,76
15	7401862,14	4822364,51
16	7401862,58	4822328,14
17	7401865,42	4822278,78
18	7401870,93	4822244,34
19	7401871,38	4822221,98
20	7401871,38	4822199,63
21	7401866,76	4822166,98
22	7401859,75	4822146,56
23	7401849,02	4822120,18
24	7401837,39	4822102,45
25	7401834,11	4822091,27
26	7401837,39	4822084,26
27	7401849,02	4822084,71
28	7401863,48	4822092,61
29	7401877,49	4822092,16
30	7401884,50	4822088,43
31	7401889,12	4822075,47
32	7401886,29	4822063,39
33	7401877,49	4822044,16
34	7401871,83	4822019,33
35	7401870,56	4821999,06
36	7401870,61	4821997,49
37	7401877,49	4821975,51
38	7401894,19	4821959,70
39	7401915,65	4821952,70
40	7401928,77	4821953,15
41	7401937,12	4821948,53
42	7401949,64	4821934,07
43	7401966,93	4821921,99

44	7401988,84	4821921,40
45	7402005,53	4821907,98
46	7402012,09	4821899,63
47	7402012,36	4821899,00
48	7402019,99	4821881,45
49	7402031,17	4821864,60
50	7402036,39	4821853,50
51	7402039,52	4821828,76
52	7402039,50	4821827,55
53	7402039,50	4821827,22
54	7402039,22	4821809,69
55	7402039,07	4821800,43
56	7402041,90	4821773,75
57	7402048,91	4821749,16
58	7402065,16	4821709,51
59	7402068,26	4821702,26
60	7402082,45	4821669,04
61	7402100,19	4821639,67
62	7402110,47	4821620,97
63	7402110,62	4821620,69
64	7402110,92	4821620,15
65	7402112,71	4821607,47
66	7402110,92	4821592,57
67	7402097,80	4821578,71
68	7402081,55	4821567,95
69	7402063,37	4821560,05
70	7402050,70	4821554,98
71	7402034,45	4821536,35
72	7402015,37	4821517,72
73	7401999,57	4821492,08
74	7401988,39	4821471,06
75	7401987,64	4821468,77
76	7401987,55	4821468,48
77	7401973,04	4821424,11
78	7401963,65	4821384,91
79	7401955,30	4821341,94
80	7401939,50	4821307,36
81	7401907,75	4821252,50
82	7401892,95	4821225,16
83	7401892,86	4821225,00
84	7401886,29	4821212,85
85	7401867,21	4821182,35
86	7401850,51	4821153,88
87	7401847,16	4821149,86

88	7401841,57	4821143,15
89	7401840,23	4821129,74
90	7401848,13	4821114,83
91	7401866,00	4821100,80

92	7401873,76	4821094,71
93	7401897,02	4821079,80
94	7401917,21	4821072,75

Преломном тачком бр. 94 граница долази до међе кат. парц. бр. 2223/2 и прати је у правцу југоистока до тромеђе кат. парц. бр. 2223/2, 2903/1 и 2903/2 одакле граница поново пресеца кат. парц. бр. 2223/2 и 2223/1 по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
95	7402878,41	4820178,33
96	7402888,30	4820134,04
97	7402924,02	4820151,90

98	7403000,11	4820063,17
99	7403000,70	4820049,86
100	7403001,04	4820042,16
101	7403001,07	4820041,39

Преломном тачком бр. 101 граница долази до реке Увац (кат. парц. бр. 2974, КО Негбина и кат. парц. бр. 1557, КО Вранеша), која је уједно и граница КО Вранеша и КО Негбина. Граница даље пролази кроз КО Вранеша, пресеца у правцу југа реку Увац (кат. парц. бр. 1557) и обални појас (кат. парц. бр. 1557/2) и прати међу кат. парц. бр. 1557/2 у правцу југа до места одакле пресеца кат. парц. бр. 2/1 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
102	7402865,82	4819692,40
103	7402806,07	4819657,36
104	7402750,51	4819651,01
105	7402682,25	4819657,36
106	7402593,35	4819671,65

107	7402513,97	4819695,46
108	7402456,82	4819749,44
109	7402418,72	4819805,00
110	7402390,15	4819843,10
111	7402342,52	4819882,79
112	7402229,57	4819941,37

Граница даље прати међу кат. парц. бр. 1 у правцу запада до границе КО Радоиња. Граница даље иде кроз КО Радоиња и прати међу кат. парц. бр. 86 до преломне тачке бр. 113 одакле је пресеца по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
113	7401208,99	4820823,73
114	7401204,79	4820839,56
115	7401207,17	4820847,50
116	7401201,77	4820855,98
117	7401199,91	4820858,90
118	7401202,58	4820866,15
119	7401206,57	4820877,01
120	7401208,76	4820882,98
121	7401196,85	4820893,54
122	7401192,89	4820903,86
123	7401188,12	4820911,00
124	7401180,19	4820921,32
125	7401179,39	4820934,81
126	7401181,77	4820945,93
127	7401187,33	4820960,21
128	7401195,27	4820968,94

129	7401211,94	4820987,20
130	7401249,54	4820993,99
131	7401261,15	4821000,69
132	7401276,23	4821008,63
133	7401267,34	4821031,74
134	7401258,87	4821055,02
135	7401239,82	4821076,19
136	7401189,02	4821093,12
137	7401144,57	4821107,94
138	7401110,71	4821118,52
139	7401045,09	4821135,46
140	7401002,76	4821143,92
141	7400947,72	4821171,44
142	7400901,16	4821194,72
143	7400873,64	4821220,12
144	7400844,01	4821234,94
145	7400786,86	4821228,59

146	7400746,64	4821207,42
147	7400704,31	4821192,61
148	7400638,69	4821192,61
149	7400602,71	4821207,42
150	7400560,37	4821215,89
151	7400524,39	4821196,84
152	7400486,29	4821177,79
153	7400433,37	4821179,91
154	7400399,50	4821194,72

155	7400331,77	4821215,89
156	7400302,14	4821192,61
157	7400276,74	4821156,62
158	7400266,15	4821118,52
159	7400255,57	4821097,36
160	7400242,87	4821080,42
161	7400213,24	4821048,67
162	7400163,68	4821018,69
163	7400158,60	4821016,25

Граница даље наставља међом кат. парц. бр. 86, коју поново пресеца у правцу врха Градина по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
164	7399726,55	4821088,07
165	7399724,47	4821089,61
166	7399711,16	4821114,40

167	7399709,58	4821136,62
168	7399708,12	4821146,78
169	7399704,81	4821169,96
170	7399703,63	4821175,88

Преломном тачком бр. 170 граница долази до међе са кат. парц. бр. 87, и кружи око ње са спољне стране до места одакле поново пресеца кат. парц. бр. 86 по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
171	7399671,35	4821122,68

172	7399691,18	4821082,77
173	7399693,26	4821081,24

Граница наставља у правцу југа и прати међу кат. парц. бр. 86, затим мења правац у западни и пресеца њу и реку Увац (кат. парц. бр. 3486/3) по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
174	7399689,37	4820990,05
175	7399684,26	4820973,35
176	7399683,36	4820970,38
177	7399679,41	4820957,24

178	7399654,01	4820935,01
179	7399612,74	4820909,61
180	7399519,08	4820879,45
181	7399457,16	4820847,70
182	7399435,55	4820846,44

Преломном тачком бр. 182 граница долази до границе КО Сеништа, улази у КО Сеништа и притом пресеца реку Увац (кат. парц. бр. 2471/1) и кат. парц. бр. 2287/1 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
183	7399435,55	4820846,44
184	7399409,54	4820844,52
185	7399350,80	4820842,94
186	7399318,51	4820868,23
187	7399311,52	4820903,14

188	7399190,74	4821036,01
189	7399142,42	4821108,48
190	7399106,18	4821229,27
191	7399069,95	4821344,02
192	7399056,72	4821443,22
193	7399053,01	4821471,11

Граница даље прати међу кат. парц. бр. 2287/1 у правцу севера, мења правац у источни и међом кат. парц. бр. 1000 долази до преломне тачке бр. 194 одакле је пресеца по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
194	7399332,85	4821895,29
195	7399337,45	4821893,75
196	7399339,18	4821886,38
197	7399349,35	4821893,61
198	7399375,04	4821911,87
199	7399397,49	4821930,17
200	7399420,90	4821943,05
201	7399440,44	4821954,00
202	7399459,43	4821956,08
203	7399477,17	4821954,83
204	7399488,94	4821949,98
205	7399508,34	4821927,12
206	7399518,74	4821907,16
207	7399527,47	4821898,57
208	7399538,69	4821897,18
209	7399567,65	4821902,87
210	7399584,98	4821910,21
211	7399593,71	4821917,14
212	7399609,23	4821923,24
213	7399636,11	4821924,48
214	7399653,22	4821924,07
215	7399669,22	4821917,44
216	7399670,96	4821916,72
217	7399681,77	4821901,48
218	7399685,87	4821893,61
219	7399688,70	4821888,18
220	7399695,63	4821879,86
221	7399706,02	4821875,15
222	7399722,09	4821874,74
223	7399740,25	4821878,20
224	7399759,75	4821875,66
225	7399763,67	4821875,15
226	7399783,62	4821866,84
227	7399827,89	4821834,67
228	7399843,97	4821824,20
229	7399854,78	4821819,49
230	7399866,42	4821817,27
231	7399879,03	4821812,56
232	7399895,10	4821799,53
233	7399907,57	4821784,84
234	7399924,06	4821770,57
235	7399939,72	4821763,64
236	7399954,83	4821762,26
237	7399966,05	4821757,54

238	7399974,37	4821748,40
239	7399989,47	4821725,12
240	7400004,58	4821704,75
241	7400020,65	4821688,26
242	7400034,92	4821680,50
243	7400056,96	4821677,03
244	7400125,27	4821672,29
245	7400132,72	4821671,77
246	7400166,39	4821667,47
247	7400193,28	4821665,81
248	7400210,70	4821665,14
249	7400218,36	4821664,84
250	7400231,80	4821663,59
251	7400240,95	4821657,91
252	7400251,34	4821648,07
253	7400256,30	4821639,16
254	7400265,61	4821622,44
255	7400276,42	4821606,92
256	7400287,65	4821596,08
257	7400288,20	4821595,55
258	7400302,89	4821569,04
259	7400317,99	4821542,71
260	7400337,95	4821519,71
261	7400366,49	4821495,04
262	7400402,52	4821472,87
263	7400424,14	4821462,48
264	7400441,39	4821459,81
265	7400457,36	4821473,84
266	7400475,52	4821488,53
267	7400517,50	4821510,57
268	7400562,54	4821520,13
269	7400611,04	4821529,27
270	7400666,06	4821534,82
271	7400708,46	4821540,50
272	7400770,88	4821553,11
273	7400808,57	4821556,02
274	7400836,70	4821558,65
275	7400880,49	4821556,57
276	7400918,43	4821547,93
277	7400922,48	4821547,01
278	7400944,51	4821543,34
279	7400945,16	4821543,23
280	7400945,76	4821543,13
281	7400967,77	4821530,52
282	7401009,34	4821497,68

283	7401044,40	4821464,28
284	7401066,44	4821436,15
285	7401077,24	4821414,10
286	7401086,81	4821391,24
287	7401094,07	4821375,74
288	7401094,15	4821375,58
289	7401112,86	4821357,43
290	7401134,89	4821340,94
291	7401161,00	4821326,86
292	7401189,93	4821330,66
293	7401212,38	4821337,58
294	7401245,36	4821355,04
295	7401290,26	4821393,84
296	7401359,55	4821462,30
297	7401400,29	4821501,38
298	7401453,22	4821539,35
299	7401483,89	4821561,87
300	7401488,70	4821565,40
301	7401520,57	4821579,26
302	7401571,01	4821590,62
303	7401610,64	4821593,94
304	7401653,60	4821589,84
305	7401654,39	4821589,64
306	7401694,62	4821564,57
307	7401723,41	4821538,52
308	7401751,96	4821496,11
309	7401764,98	4821452,88
310	7401772,78	4821420,19
311	7401778,01	4821398,28
312	7401785,13	4821374,32
313	7401799,90	4821364,69
314	7401814,03	4821380,82
315	7401835,64	4821428,49
316	7401859,75	4821476,99
317	7401871,33	4821495,16
318	7401889,89	4821513,86
319	7401908,05	4821538,53
320	7401915,53	4821557,10
321	7401916,78	4821576,69
322	7401912,93	4821594,70
323	7401912,76	4821595,51

324	7401912,07	4821598,73
325	7401896,79	4821639,40
326	7401895,99	4821641,54
327	7401869,94	4821691,85
328	7401835,85	4821742,80
329	7401797,74	4821796,43
330	7401755,62	4821839,80
331	7401704,21	4821891,21
332	7401668,38	4821932,38
333	7401657,78	4821944,56
334	7401604,77	4822019,03
335	7401599,76	4822026,56
336	7401585,78	4822047,58
337	7401558,48	4822072,66
338	7401529,94	4822094,83
339	7401514,69	4822118,67
340	7401503,88	4822148,04
341	7401503,05	4822174,10
342	7401505,69	4822210,15
343	7401531,15	4822281,27
344	7401579,16	4822261,11
345	7401579,44	4822260,99
346	7401594,35	4822225,22
347	7401607,36	4822234,12
348	7401620,68	4822243,34
349	7401641,22	4822264,20
350	7401642,62	4822272,39
351	7401645,38	4822288,59
352	7401647,32	4822319,63
353	7401654,25	4822343,18
354	7401663,67	4822363,69
355	7401683,63	4822384,48
356	7401715,78	4822415,80
357	7401721,60	4822444,34
358	7401710,51	4822476,49
359	7401708,62	4822479,27
360	7401699,72	4822492,36
361	7401695,82	4822498,11
362	7401669,78	4822531,90
363	7401669,85	4822533,63

Преломном тачком бр. 363 граница долази до границе КО Негбина, односно до почетне тачке описа.

ПРИЛОГ бр. 13

1. Локалитет „Подручје Златарског и Увачког језера“

Граница локалитета дефинисана је катастарским поделама и преломним тачкама.

Локалитет „Подручје Златарског и Увачког језера“ налази се на територији општина: Нова Варош и Сјеница. Почетна тачка описа се налази на територији општине Нова Варош, КО Бурађа, на тромеђи кат. парц. бр. 645/4, 1154 и 645/5. Од почетне тачке описа граница иде у правцу југоистока и прати међе кат. парц. бр. 1154, 683, 682, 681, пресеца пут (кат. парц. бр. 1141), и даље 747, 744, 740, 741, 742, 730, 700, 702, 703/1, 1154, пресеца пут (кат. парц. бр. 1135), и прати га са спољне стране у правцу истока, затим наставља међама кат. парц. бр. 1021, 1020, 1025, 1026, 1013, 1104/2, 1104/18, 1104/9, 1003 и 1104/7 где долази до границе КО Ојковица. Кроз КО Ојковица граница пролази у правцу североистока, пресеца поток Студенца (кат. парц. бр. 1068), и даље међом кат. парц. бр. 1067/1, 1073, 1074, 1106 и 1102/1 до најисточније међне тачке кат. парц. бр. 1076 одакле пресеца кат. парц. бр. 1102/1 праволинијски у правцу тромеђе кат. парц. бр. 1107, 1129 и 1102/1. Граница даље наставља међама кат. парц. бр. 1129, 1102/1, 2702, 2703, 1190, пресеца поток (кат. парц. бр. 1203) и 1188 до места одакле је пресеца по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
1	7409226,16	4819987,77
2	7409259,52	4819944,09
3	7409294,44	4819925,04
4	7409346,03	4819916,31

5	7409438,90	4819919,48
6	7409515,90	4819933,77
7	7409577,47	4819938,55
8	7409608,93	4819967,76

Граница даље наставља међом кат. парц. бр. 1201, пресеца поток (кат. парц. бр. 1364) и међом кат. парц. бр. 1344 долази до места одакле је пресеца по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
9	7409631,23	4819888,70

10	7409697,92	4819818,85
----	------------	------------

Граница даље наставља ка истоку и прати пут (кат. парц. бр. 1342) са спољне стране, затим иде међама кат. парц. бр. 1404, 1405/1, 1405/2, 1405/3, 1405/4, 1406, 1407, 1408, 1409, 1419, 1416, 1415, 1449, 1415, 1450, пресеца пут (кат. парц. бр. 2699), и даље 1766, 1765/1, 2703, 1763/1 и 1761 до места одакле пресеца кат. парц. бр. 1761 и 1760 по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
11	7410561,17	4819725,61
12	7410570,52	4819729,41

13	7410570,75	4819729,50
14	7410571,48	4819729,85
15	7410574,04	4819731,08

Преломном тачком бр. 15, граница долази до Масларског потока (кат. парц. бр. 2691) прелази на другу обалу и пресеца кат. парц. бр. 1758 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
16	7410581,63	4819725,25
17	7410592,38	4819722,37

18	7410699,58	4819693,63
19	7410707,55	4819691,49

Граница наставља у правцу југа и прати међе кат. парц. бр. 1758 и 1775, пресеца пут (кат. парц. бр. 1777) и 1778 у правцу тромеђе кат. парц. бр. 1778, 1786/2 и 1785. Граница мења правац у југоисточни и наставља међама кат. парц. бр. 1785, 1792, 1800, 1799, 1820/1, 1825, 1823, 1824, 2703 и 2531 где долази до пута (кат. парц. бр. 2583) и прати га са спољне стране, скреће путем

(кат. парц. бр. 2635/2) до границе КО Трудово. Кроз КО Трудово граница иде у правцу југоистока и прати са спољне стране пут (кат. парц. бр. 1779), затим се одваја међом кат. парц. бр. 1062, и даље 1064, 1788/1, 1097/5, 1097/4, 1097/1, 1097/2, 1098/1, 1098/2, 1101, 1107, 1106, 1778, 1723, 1605/1, 1605/2, 1603, 1602, 1594, 1593, пресеца пут (кат. парц. бр. 1784) и северном међом кат. парц. бр. 1589 долази до места одакле пресеца кат. парц. бр. 1590 у правцу истока ка потесу Присоје и то по следећим преломним тачкама:

Бр. тачке	Y	X
20	7413102,74	4816661,40
21	7413162,89	4816648,36
22	7413291,62	4816623,64

23	7413512,57	4816651,94
24	7413771,86	4816699,56
25	7414231,18	4816728,14
26	7414668,38	4816831,34

Преломном тачком бр. 26 граница долази до КО Горње Трудово, улази у КО Горње Трудово, и иде у правцу истока ка потесу Враново брдо и притом пресеца кат. парц. бр. 1268 по следећим координатама:

Бр. тачке	Y	X
27	7414668,38	4816831,34
28	7415057,74	4816663,58

29	7415152,99	4816586,32
30	7415513,88	4816491,07
31	7415619,04	4816421,98

Граница даље наставља у правцу југоистока и прати међе кат. парц. бр. 1268, 1143, 1135 и 1134, 1143, 1117, 1115, 1116, 1114, 1113, долази до Трудовачке реке (кат. парц. бр. 1279), прелази на другу обалу и улази у КО Дебеља. Граница прати у правцу југа границу КО Дебеља, до места одакле пресеца кат. парц. бр. 292, 298, 291 и 289 по следећим преломним тачкама:

Бр. тачке	Y	X
32	7416555,71	4815438,38
33	7416470,98	4815424,59
34	7416433,10	4815418,43
35	7416337,06	4815443,34

36	7416270,49	4815454,02
37	7416110,39	4815512,35
38	7416053,03	4815538,68
39	7416048,06	4815540,97

Граница даље иде у правцу запада јужном међом кат. парц. бр. 280, затим пресеца кат. парц. бр. 278, 416 и 275 по координатама:

Бр. тачке	Y	X
40	7415965,98	4815563,21
41	7415965,98	4815563,30
42	7415965,85	4815563,34
43	7415887,25	4815563,20
44	7415656,53	4815580,14
45	7415544,35	4815583,31
46	7415468,73	4815584,02
47	7415330,57	4815609,77
48	7415267,07	4815640,46
49	7415223,68	4815657,41
50	7415203,88	4815669,26
51	7415188,16	4815694,41
52	7415170,49	4815742,92
53	7415156,56	4815755,20

54	7415111,50	4815775,71
55	7415075,27	4815813,14
56	7415048,32	4815828,26
57	7415023,76	4815829,46
58	7415001,46	4815819,49
59	7415002,05	4815796,13
60	7414999,04	4815780,68
61	7414972,85	4815790,75
62	7414953,80	4815809,80
63	7414890,30	4815830,96
64	7414810,92	4815871,18
65	7414789,76	4815873,30
66	7414750,59	4815860,98
67	7414750,39	4815862,82
68	7414719,00	4815863,35

69	7414657,01	4815846,44
70	7414495,91	4815890,43

71	7414482,64	4815894,05
72	7414340,48	4815908,17

Граница прати међе кат. парц. бр. 543, 545, 554 и 555, затим пресеца кат. парц. бр. 554 у правцу тромеђе кат. парц. бр. 587/2, 587/1 и 554 и наставља међама 587/1, 588, 590, 591, 593/2, 593/1 и 594/2. Граница у правцу северозапада пресеца кат. парц. бр. 551, пут (кат. парц. бр. 552) и 1008 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
73	7413578,36	4815834,47
74	7413550,31	4815856,76
75	7413163,03	4816164,50

76	7413123,98	4816203,00
77	7413117,77	4816205,95
78	7412970,13	4816252,97

У правцу северозапада граница прати међе кат. парц. бр. 1014, 1015, 1018, 1019, 1040/1, 1041, 1087, 1088, 1082, 1091, 1092, 1097, 1105, 1111, 1113, 1114/2, 1114/1, 1115/1, 1115/2, 2784, 1579, 1584, 1586, 1604/1, 1604/2, 1607, 1608, 1598, 1611, 245, 249 и 243 одакле најкраћом линијом пресеца кат. парц. бр. 242/6 у правцу најсеверније међне тачке кат. парц. бр. 1635. Граница мења правац у југозападни и прати са спољне стране међе кат. парц. бр. 1635, 1636, 1637 и 1638 и поново пресеца кат. парц. бр. 242/6 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
79	7411091,41	4817655,13
80	7411087,53	4817653,32
81	7411062,39	4817642,29
82	7411034,90	4817630,25
83	7411006,33	4817598,50

84	7410951,30	4817588,97
85	7410902,61	4817590,03
86	7410900,02	4817588,43
87	7410858,16	4817562,52
88	7410816,96	4817581,81

Граница наставља у правцу југозапада и прати са спољне стране кат. парц. бр. 1640 и 1641, пресеца пут (кат. парц. бр. 2774) и прати га до места одакле граница пресеца кат. парц. бр. 1649 у правцу југа по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
89	7410783,66	4817426,00
90	7410779,17	4817415,96
91	7410738,33	4817324,70

92	7410693,35	4817244,00
93	7410668,88	4817192,41
94	7410645,03	4817130,86

У правцу југа граница прати међе кат. парц. бр. 1324, 1325, 1320, 1327, 1329, 1312, 1311, 1310/1, 1310/2, 1306, 1298, 1296, 1291, 1278, 1366/1, 1366/2, 1275 и 1274 до извора Бадањ, одакле пресеца кат. парц. бр. 1274 у правцу југоистока по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
95	7411640,86	4815664,39
96	7411786,14	4815531,36
97	7411794,13	4815524,04

98	7411779,37	4815517,88
99	7411773,27	4815501,52
100	7411765,66	4815460,77
101	7411746,50	4815347,07

Граница наставља у правцу југоистока и иде међама кат. парц. бр. 856, 857, 848/1, 859, 845, 844, 842, 834, 835, 833/1, 832, путем (кат. парц. бр. 2779), пресеца га и наставља међом кат. парц. бр. 1655 до најјужније тачке кат. парц. бр. 1708 одакле пресеца кат. парц. бр. 1655 по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
102	7412938,03	4813672,84
103	7413077,69	4813508,63

104	7413080,34	4813462,33
105	7413066,62	4813406,84

Преломном тачком бр. 105 граница долази до реке Суводо која је уједно и граница КО Божетићи, наставља кроз КО Божетићи и притом сече кат. парц. бр. 204 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
106	7413066,62	4813406,84
107	7413139,18	4813262,89

108	7413139,22	4813262,82
109	7413188,72	4813170,56

У правцу југа граница прати међу кат. парц. бр. 204, затим пресеца кат. парц. бр. 197 и реку Вршевину (кат. парц. бр. 2924) по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
110	7413136,41	4812585,91
111	7413191,51	4812584,36
112	7413250,99	4812565,39
113	7413309,73	4812449,50
114	7413368,47	4812387,59
115	7413484,36	4812351,07
116	7413531,98	4812376,47
117	7413646,28	4812489,19
118	7413722,48	4812560,62

119	7413852,66	4812597,14
120	7413971,72	4812589,20
121	7414165,39	4812527,29
122	7414374,94	4812432,04
123	7414363,48	4812269,28
124	7414363,47	4812269,18
125	7414363,44	4812268,72
126	7414361,38	4812239,50
127	7414360,73	4812230,36
128	7414361,47	4812229,06

Граница наставља јужном међом кат. парц. бр. 176 у правцу запада, затим пресеца кат. парц. бр. 180 и 179 преко потеса Челине у правцу југа по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
129	7413999,26	4812227,92
130	7413832,02	4812185,97
131	7413795,51	4812070,09
132	7413830,43	4811751,00
133	7413841,54	4811635,11
134	7413835,19	4811371,58
135	7413784,27	4811160,34
136	7413809,79	4811073,13

137	7413849,48	4811004,87
138	7413879,64	4810947,72
139	7413890,76	4810858,82
140	7413905,04	4810825,48
141	7413920,92	4810821,78
142	7413990,77	4810822,84
143	7414032,04	4810805,90
144	7414050,18	4810795,88

Преломном тачком бр. 144 граница долази до пута (кат. парц. бр. 2920), пресеца га и северном међом кат. парц. бр. 2923 долази до КО Буковик. Кроз КО Буковик граница пролази у правцу југа и притом сече кат. парц. бр. 84/1 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
145	7414137,08	4810699,51
146	7414139,29	4810689,82
147	7414153,75	4810642,92
148	7414171,74	4810606,94

149	7414182,15	4810599,25
150	7414188,70	4810594,41
151	7414201,09	4810585,26
152	7414195,87	4810582,45
153	7414191,13	4810573,49

154	7414183,18	4810551,51
155	7414176,33	4810551,00
156	7414150,12	4810549,14
157	7414142,17	4810541,95
158	7414113,88	4810524,23
159	7414118,95	4810516,27
160	7414125,50	4810506,56
161	7414129,94	4810501,81
162	7414146,43	4810491,22
163	7414149,03	4810480,29

164	7414157,99	4810448,19
165	7414197,63	4810418,91
166	7414241,29	4810396,42
167	7414326,62	4810364,00
168	7414358,50	4810346,07
169	7414372,04	4810323,05
170	7414372,87	4810321,64
171	7414378,12	4810312,72
172	7414378,40	4810305,98

Граница наставља у правцу југа и иде међама кат. парц. бр. 16, 13 и 47 до места одакле пресеца кат. парц. бр. 47 по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
173	7414448,72	4809960,59
174	7414442,49	4809951,69
175	7414419,19	4809918,38
176	7414416,33	4809906,52
177	7414411,87	4809898,00

178	7414413,38	4809848,03
179	7414415,74	4809841,04
180	7414415,82	4809838,41
181	7414418,32	4809831,04
182	7414424,00	4809814,24

Преломном тачком бр. 182 граница поново излази на међу кат. парц. бр. 47 и прати је у правцу југа и наставља међама кат. парц. бр. 60, 61, 63, 87/1, 87/4, 87/3 и 84/1 до јужне међе кат. парц. бр. 144 одакле пресеца кат. парц. бр. 84/1 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
183	7414583,39	4808767,14
184	7414609,80	4808754,96
185	7414636,76	4808752,11
186	7414688,62	4808743,64
187	7414727,78	4808737,29
188	7414769,06	4808729,88

189	7414798,69	4808723,53
190	7414842,08	4808708,72
191	7414887,59	4808685,43
192	7414902,41	4808674,85
193	7414912,99	4808655,80
194	7414920,40	4808610,29
195	7414916,47	4808571,55

Граница прати међу кат. парц. бр. 3076 са спољне стране, затим пресеца кат. парц. бр. 89/1 по координатама:

Бр.тачке	Y	X
196	7414897,34	4808447,59
197	7414897,29	4808443,43
198	7414917,25	4808381,51

199	7414925,11	4808372,00
200	7414977,57	4808308,48
201	7415032,20	4808243,10
202	7415069,22	4808205,53

Граница иде у правцу југоистока и прати међе кат. парц. бр. 3128/1, 3131/1, 3139, 3141, пресеца пут (кат. парц. бр. 3192), даље 3146, 3147, 3148, 3150, 3151, 3157, пресеца пут (кат. парц. бр. 3161), и пресеца кат. парц. бр. 3164 и 3165 по координатама:

Бр.тачке	Y	X
203	7415547,67	4807976,75

204	7415623,19	4807980,69
205	7415681,27	4807989,62

Граница прати међе кат. парц. бр. 3173 и 3172, пресеца кат. парц. бр. 3171 по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
206	7415741,32	4808059,17

207	7415772,89	4808052,90
208	7415813,34	4808019,27

Граница прати у правцу југоистока међе кат. парц. бр. 3171, 3175 и 2970 до места одакле пресеца кат. парц. бр. 2970 и 2962 по координатама:

Бр.тачке	Y	X
209	7415908,12	4807888,45

210	7415922,71	4807877,56
211	7416008,97	4807849,46

Граница прати североисточну међу кат. парц. бр. 2960, затим пресеца кат. парц. бр. 2958 у правцу тромеђе кат. парц. бр. 2934, 2926 и 2958, и наставља међама кат. парц. бр. 2926, 2927, 2925, 2924, 2923, 2921, 2918/1, 2917, 2916, 2761, 2753/1, 2571/1, 2544, 2542/1, 2308, 2408/1, 2408/2 и 2387 где улази у општину Сјеница, КО Кладница. Кроз КО Кладница граница иде делом кат. парц. бр. 1383 који је дефинисан преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
212	7420343,63	4806716,42
213	7420343,84	4806716,28
214	7420349,56	4806711,17
215	7420354,89	4806702,10

216	7420422,63	4806586,75
217	7420436,24	4806534,14
218	7420442,43	4806510,19
219	7420442,47	4806509,93
220	7420448,46	4806467,37

Граница спољном међом кат. парц. бр. 1394 долази до реке Кладнице (кат. парц. бр. 1534), прелази на другу обалу и улази у КО Урсуде. Кроз КО Урсуде граница пролази делом кат. парц. бр. 391/1 који је дефинисан координатама:

Бр.тачке	Y	X
221	7420502,27	4806438,28
222	7420504,42	4806436,74
223	7420540,69	4806413,29
224	7420551,53	4806395,10
225	7420419,10	4806311,72

226	7420405,20	4806302,97
227	7420347,14	4806282,45
228	7420118,55	4806342,45
229	7419822,23	4806387,74
230	7419772,57	4806385,64

Граница даље наставља у правцу запада и прати јужну међу кат. парц. бр. 392/1 до места одакле поново пресеца кат. парц. бр. 391/1 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
231	7419021,63	4806404,28
232	7419021,17	4806404,61
233	7418871,89	4806440,55
234	7418787,45	4806451,43

235	7418690,83	4806449,69
236	7418539,74	4806434,89
237	7418335,72	4806401,64
238	7418331,55	4806400,96

Граница наставља спољном страном пута (кат. парц. бр. 4273), а затим кат. парц. бр. 243 и 223 одакле пресеца кат. парц. бр. 218/1, 215/1 и 214 по координатама:

Бр.тачке	Y	X
239	7417785,96	4806470,56

240	7417641,77	4806627,78
241	7417442,82	4806690,40

Јужним међама граница наставља у правцу запада и прати кат. парц. бр. 210/1, 209, 208, 193, 188, 182, 185, пресеца 182 и 183 у правцу тромеђе кат. парц. бр. 54, 53 и 183. Граница даље наставља међом кат. парц. бр. 53, пресеца кат. парц. бр. 49 у правцу тромеђе кат. парц. бр. 41, 42 и 49, и даље иде међом кат. парц. бр. 40, 44, 47, 56, 57, 39, пресеца кат. парц. бр. 39 у правцу тромеђе кат. парц. бр. 17, 38 и 39. Граница прати међе у правцу запада и то кат. парц. бр. 17, 18, 19, 20, 21, 22 и 1/1, затим у правцу југа пресеца кат. парц. бр. 2 по преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
242	7414672,51	4806490,65
243	7414674,89	4806480,98

244	7414671,31	4806339,75
245	7414671,29	4806339,13
246	7414670,63	4806313,17

Граница међом кат. парц. бр. 1/2 долази до пута (кат. парц. бр. 4271/1), пресеца га и прати међу кат. парц. бр. 2558/1 коју пресеца по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
247	7414665,80	4805896,27
248	7414658,32	4805879,39
249	7414618,77	4805790,15
250	7414570,09	4805652,56
251	7414574,32	4805521,33
252	7414587,33	4805467,26
253	7414611,31	4805367,56
254	7414611,28	4805367,56
255	7414609,01	4805366,92
256	7414607,43	4805365,50
257	7414605,64	4805363,23
258	7414604,21	4805360,86
259	7414601,52	4805354,53
260	7414599,47	4805349,05
261	7414597,83	4805343,61
262	7414597,04	4805339,24
263	7414596,62	4805334,28
264	7414596,88	4805328,80
265	7414597,62	4805326,47
266	7414599,00	4805324,25
267	7414599,24	4805319,11
268	7414599,98	4805316,78
269	7414603,04	4805311,83
270	7414594,62	4805270,29
271	7414589,52	4805245,11
272	7414589,43	4805245,15
273	7414587,95	4805245,57
274	7414586,42	4805245,31
275	7414584,95	4805243,93
276	7414582,52	4805240,45
277	7414578,89	4805234,13
278	7414576,57	4805229,27

279	7414575,30	4805224,79
280	7414573,25	4805212,77
281	7414571,72	4805200,74
282	7414570,93	4805189,99
283	7414570,77	4805180,34
284	7414571,19	4805172,11
285	7414570,72	4805166,47
286	7414569,87	4805161,19
287	7414568,50	4805157,03
288	7414567,45	4805155,13
289	7414565,92	4805153,76
290	7414564,23	4805152,76
291	7414562,33	4805152,60
292	7414559,48	4805153,23
293	7414556,90	4805154,65
294	7414554,90	4805155,34
295	7414553,00	4805155,66
296	7414546,72	4805155,76
297	7414542,50	4805155,66
298	7414535,75	4805156,71
299	7414529,85	4805157,66
300	7414522,41	4805159,30
301	7414513,55	4805161,30
302	7414505,75	4805163,57
303	7414502,37	4805164,62
304	7414494,15	4805165,99
305	7414490,30	4805166,36
306	7414487,77	4805166,31
307	7414486,03	4805165,99
308	7414484,39	4805164,62
309	7414483,18	4805163,51
310	7414481,91	4805161,04
311	7414481,28	4805159,08

312	7414481,23	4805151,60
313	7414480,91	4805141,63
314	7414481,12	4805139,99
315	7414481,91	4805137,83
316	7414483,38	4805135,61
317	7414483,26	4805131,94
318	7414483,47	4805130,30
319	7414484,26	4805128,14
320	7414485,88	4805125,70
321	7414485,39	4805123,96
322	7414483,28	4805120,80
323	7414472,68	4805107,98
324	7414465,56	4805099,28
325	7414464,25	4805096,17
326	7414463,61	4805087,42
327	7414463,03	4805082,25
328	7414463,19	4805079,40
329	7414464,25	4805076,66
330	7414465,67	4805075,11
331	7414465,99	4805074,76
332	7414467,94	4805073,39
333	7414471,00	4805072,76
334	7414474,27	4805072,81
335	7414477,38	4805073,50
336	7414480,65	4805074,97
337	7414486,50	4805079,51
338	7414491,19	4805083,25
339	7414495,78	4805086,15
340	7414497,10	4805087,47
341	7414498,26	4805088,05
342	7414499,53	4805087,68
343	7414501,05	4805085,89
344	7414503,90	4805080,56
345	7414506,96	4805075,24
346	7414508,28	4805071,91
347	7414508,81	4805069,07
348	7414508,29	4805067,33
349	7414508,23	4805067,12
350	7414506,43	4805064,85
351	7414504,11	4805063,32
352	7414502,32	4805062,32

353	7414497,52	4805061,84
354	7414494,73	4805061,42
355	7414491,67	4805060,26
356	7414490,09	4805059,68
357	7414488,66	4805059,68
358	7414487,24	4805059,89
359	7414487,08	4805057,04
360	7414487,50	4805055,51
361	7414489,03	4805052,46
362	7414489,64	4805050,19
363	7414491,04	4805044,91
364	7414491,61	4805041,91
365	7414492,78	4805035,74
366	7414493,67	4805033,31
367	7414493,83	4805032,89
368	7414495,83	4805027,72
369	7414496,52	4805024,93
370	7414496,89	4805022,77
371	7414497,63	4805020,29
372	7414501,32	4805012,06
373	7414504,59	4805007,00
374	7414505,64	4805005,63
375	7414507,28	4805004,63
376	7414511,44	4805003,36
377	7414513,76	4805002,05
378	7414521,25	4804997,78
379	7414531,32	4804993,30
380	7414537,07	4804991,29
381	7414542,40	4804990,45
382	7414547,25	4804989,92
383	7414554,21	4804990,24
384	7414558,48	4804990,50
385	7414567,76	4804990,08
386	7414570,82	4804989,87
387	7414574,62	4804990,50
388	7414738,27	4804916,56
389	7414769,83	4804902,31
390	7414881,24	4804841,88
391	7414948,09	4804788,51

Граница у правцу југоистока прати међу кат. парц. бр. 2558/1 и улази у КО Дружиниће, прати пут (кат. парц. бр. 891) са спољне стране, затим се одваја међама кат. парц. бр. 105, 128, 125, 121, 127, 135 и 118 од чије најисточније међне тачке пресеца кат. парц. бр. 136 ка најсевернијој тачки кат. парц. бр. 111 чијом северном међом долази до кат. парц. бр. 141 коју пресеца до

тронеђе кат. парц. бр. 154, 142 и 141. Граница мења правац у југоисточни и прати међе кат. парц. бр. 141, 159, 160, 157, 165, 168, 167, 174, 173, 193, 192, 265, 815, 814, 803, пресеца Мрчки поток (кат. парц. бр. 890/1), и даље 836/1, 839, 840, 843, 846, 855, 854, 850, 852, пресеца 882 у правцу најзападније тачке кат. парц. бр. 885, и даље 882 до тронеђе кат. парц. бр. 882, 887 и 889/1 одакле пресеца кат. парц. бр. 889/1 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
392	7418348,58	4800000,33
393	7418391,80	4799913,54

394	7418417,02	4799862,90
395	7418418,95	4799859,03

Преломном тачком бр. 395 граница долази до КО Крстац, прати границу КО Крстац у правцу југа и даље пролази кроз КО Крстац међама кат. парц. бр. 1125, 1124/2, 1124/1, 1126/1, 1128/1, 1129/1, 1132/1, 1131/1, 1153/1, пресеца кат. парц. бр. 1155/1 од тронеђе кат. парц. бр. 1155/1, 1149/2 и 1150 ка тронеђи кат. парц. бр. 1155/1, 1173 и 1179/2. Граница даље иде међама кат. парц. бр. 1174, 1175, 1176/1, 1177/1, 1177/2, 1178/2, 1178/1, 1181, 1190 и 1183/1 до места одакле сече кат. парц. бр. 1183/1 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
396	7418826,51	4798610,61
397	7418828,80	4798600,73
398	7418829,39	4798535,62
399	7418838,65	4798458,89
400	7418854,52	4798399,36

401	7418908,76	4798353,05
402	7418944,69	4798334,31
403	7418947,31	4798332,94
404	7418969,62	4798321,30
405	7418984,10	4798311,55

Граница наставља у правцу истока међама кат. парц. бр. 1976, 1975, 1961, 1960, 1959, 1957, 1947, 1946, 1948, 1945, 1944/1, пресеца пут (кат. парц. бр. 2198/3), и даље 1301, пресеца Кањевску реку (кат. парц. бр. 2195/2), мења правац у јужни и наставља међама кат. парц. бр. 1325/2, 1323/2, 1322, 1318, 1317/2, 1310, 1303, 1926, 1927, 1922, 1917/2, пресеца реку Вапу (кат. парц. бр. 2196), те оштро заокреће ка западу и даље прати међе кат. парц. бр. 1862/2, 2023/2, 2025/2, 2024/2, 2019/3, 2018/2, 2205/2, 1994/2, 2000/2, 1999/2, 2004/2, 2006/2, 2007/2, 2008/3, 2052/2, 2051/1, 2055/1, 2064/1, 2061, 2060/2, 2042/1 до најјужније тачке кат. парц. бр. 2043 одакле пресеца кат. парц. бр. 2042/1 по преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
406	7418856,13	4797398,97
407	7418858,40	4797389,07

408	7418881,05	4797298,38
409	7418896,92	4797200,49
410	7418902,47	4797129,89

Преломном тачком бр. 410 граница долази до границе КО Чедово и даље кроз њу пролази деловима кат. парц. бр. 3/1, 3/2, реком Увац (кат. парц. бр. 1424/2), 1/2 и 1/1 који су дефинисани преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
411	7418902,47	4797129,89
412	7418903,20	4797119,95
413	7418891,63	4797070,84
414	7418869,14	4796971,62
415	7418816,22	4796861,82
416	7418783,15	4796823,46
417	7418709,07	4796808,90
418	7418653,07	4796796,72

419	7418636,24	4796804,26
420	7418621,83	4796806,35
421	7418594,38	4796798,59
422	7418564,87	4796828,75
423	7418563,55	4796848,59
424	7418636,31	4796987,50
425	7418656,13	4797118,15
426	7418659,28	4797128,15

Преломном тачком бр. 426 граница поново улази у КО Крстац и у правцу севера прати међе кат. парц. бр. 2186/1, 2185, 2187, 2182/1, 2181/1, 2179/1, 2177/2, 2176/2, 2069/2, 2076/1, 2075/1, пресеца пут (кат. парц. бр. 2206/1) и 2113/1 до места одакле граница сече кат. парц. бр. 2113/1 по преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
427	7418628,97	4797927,31
428	7418626,67	4797949,92
429	7418613,82	4798076,26

430	7418576,78	4798217,81
431	7418546,35	4798356,72
432	7418487,59	4798523,14

Граница улази у КО Доње Лопиже и у правцу северозапада сече кат. парц. бр. 987/1 по слећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
433	7418487,59	4798523,14
434	7418356,38	4798604,48

435	7418354,26	4798676,44
436	7418347,91	4798765,34
437	7418256,34	4798879,39

Спољним међама кат. парц. бр. 989, 990, 991, 994, 997, 998 и 1002 граница долази до тремеђе кат. парц. бр. 1002, 1004 и 987/1 одакле праволинијски пресеца кат. парц. бр. 987/1 у правцу најисточније тачке кат. парц. бр. 983. Граница даље наставља међама кат. парц. бр. 987/2, прелази поток Чајак (кат. парц. бр. 3413/2), 2/6 и 2/1 до места одакле пресеца кат. парц. бр. 2/1 од потеса Вијенац ка Брезовој коси по координатама:

Бр.тачке	Y	X
438	7417533,12	4799507,49
439	7417464,31	4799599,31
440	7417348,42	4799558,04
441	7417261,11	4799548,51
442	7417134,11	4799526,29
443	7417086,48	4799532,64
444	7416997,58	4799589,79
445	7416911,86	4799685,04
446	7416870,58	4799781,87
447	7416810,26	4799848,55
448	7416799,14	4799902,52

449	7416848,36	4799967,61
450	7416868,99	4800008,89
451	7416883,28	4800085,09
452	7416886,46	4800145,41
453	7416908,68	4800166,05
454	7416967,42	4800223,20
455	7416924,56	4800270,82
456	7416883,28	4800331,15
457	7416854,71	4800386,71
458	7416768,98	4800386,71
459	7416684,84	4800394,65
460	7416636,03	4800418,46

Граница наставља међом кат. парц. бр. 2/1 у правцу северозапада до најсеверније тачке кат. парц. бр. 25/1 одакле поново сече кат. парц. бр. 2/1 по слећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
461	7415991,46	4800934,86
462	7415991,40	4800934,97
463	7415987,99	4800937,55
464	7415959,28	4800934,74
465	7415917,39	4800923,25
466	7415866,61	4800916,26
467	7415809,50	4800909,94
468	7415757,36	4800906,33
469	7415749,22	4800954,89

470	7415744,16	4800993,02
471	7415742,79	4801003,33
472	7415727,27	4801049,29
473	7415707,51	4801127,19
474	7415696,83	4801156,56
475	7415682,00	4801181,60
476	7415650,06	4801215,04
477	7415645,98	4801218,90
478	7415554,23	4801305,60
479	7415536,00	4801323,14

Преломном тачком 479 граница улази у КО Горње Лопиже и креће се у правцу севера делом кат. парц. бр. 28/1 који је дефинисан координатама:

Бр.тачке	Y	X
480	7415536,00	4801323,14
481	7415484,78	4801372,45
482	7415472,65	4801384,13
483	7415382,55	4801470,85
484	7415364,51	4801485,22
485	7415335,79	4801517,75
486	7415329,01	4801525,43
487	7415307,06	4801548,76
488	7415298,90	4801564,50
489	7415297,68	4801573,13
490	7415298,49	4801603,93
491	7415295,62	4801629,78
492	7415289,53	4801643,80
493	7415280,45	4801662,87
494	7415272,98	4801685,16
495	7415271,14	4801709,70
496	7415273,33	4801733,03
497	7415282,63	4801747,05
498	7415298,49	4801767,84
499	7415302,74	4801782,21
500	7415302,40	4801791,97
501	7415299,29	4801818,36
502	7415281,69	4801853,57
503	7415281,21	4801855,02
504	7415268,15	4801894,65
505	7415255,51	4801923,54
506	7415253,06	4801940,58
507	7415253,98	4801945,11
508	7415261,79	4801952,24
509	7415273,28	4801961,66
510	7415275,58	4801967,98
511	7415276,96	4801971,77
512	7415273,97	4801981,88
513	7415267,53	4801993,37
514	7415261,54	4801999,78
515	7415257,65	4802003,94
516	7415248,92	4802011,29
517	7415234,67	4802014,05
518	7415214,45	4802014,05
519	7415184,35	4802011,29
520	7415161,37	4802009,00

521	7415132,64	4802006,24
522	7415110,15	4802009,71
523	7415113,76	4802015,36
524	7415161,61	4802073,81
525	7415191,72	4802109,64
526	7415205,68	4802126,26
527	7415206,75	4802127,53
528	7415240,61	4802167,03
529	7415190,44	4802217,98
530	7415171,09	4802237,98
531	7415165,98	4802246,99
532	7415165,60	4802247,65
533	7415160,10	4802260,62
534	7415152,63	4802270,29
535	7415144,59	4802277,35
536	7415140,10	4802281,28
537	7415131,97	4802289,42
538	7415129,99	4802305,24
539	7415129,11	4802327,88
540	7415128,45	4802351,38
541	7415122,30	4802354,90
542	7415116,14	4802363,03
543	7415110,65	4802378,19
544	7415114,82	4802390,50
545	7415121,23	4802397,90
546	7415129,11	4802406,99
547	7415129,99	4802420,84
548	7415122,96	4802439,96
549	7415109,33	4802449,63
550	7415104,57	4802454,10
551	7415098,34	4802459,96
552	7415099,00	4802468,09
553	7415098,09	4802473,46
554	7415097,02	4802479,74
555	7415085,15	4802503,26
556	7415084,49	4802516,89
557	7415093,50	4802529,86
558	7415097,02	4802545,03
559	7415092,84	4802561,51
560	7415088,67	4802577,34
561	7415091,27	4802605,41
562	7415091,08	4802611,15

Граница наставља у правцу севера и прати међе кат. парц. бр. 66, 63, 22/1, мења правац у источни, и даље међама кат. парц. бр. 162, 164, спесеца пут (кат. парц. бр. 1853/1), 155, 156, 157, затим путем (кат. парц. бр. 1854) до места одакле пресеца кат. парц. бр. 171/1 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
563	7413384,51	4804029,14

564	7413345,14	4804044,19
565	7413341,25	4804045,68

Спољним међама кат. парц. бр. 165, 166, 167, 169 и 170 граница долази до најзападније тачке кат. парц. бр. 170 одакле пресеца кат. парц. бр. 171/1 у правцу тромеђе кат. парц. бр. 171/1, 238 и 237. Граница даље наставља у правцу југозапада и прати међу кат. парц. бр. 171/1, затим пресеца кат. парц. бр. 174/1 по преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
566	7412780,67	4803595,92
567	7412780,67	4803595,92
568	7412777,70	4803579,13
569	7412866,27	4803532,40
570	7412895,78	4803492,37
571	7412915,87	4803460,32
572	7412920,83	4803440,91
573	7412918,69	4803426,80
574	7412911,97	4803419,75
575	7412896,40	4803412,07
576	7412880,15	4803396,50
577	7412870,90	4803377,54
578	7412867,51	4803358,35
579	7412869,54	4803343,68
580	7412876,54	4803329,46
581	7412882,86	4803306,22
582	7412885,11	4803282,97

583	7412879,47	4803259,72
584	7412866,27	4803231,57
585	7412845,02	4803212,16
586	7412830,12	4803192,30
587	7412815,45	4803165,44
588	7412809,81	4803142,20
589	7412810,48	4803119,62
590	7412821,77	4803050,38
591	7412824,48	4803016,52
592	7412820,19	4802995,31
593	7412807,55	4802973,41
594	7412787,91	4802950,16
595	7412763,11	4802929,22
596	7412760,38	4802926,92
597	7412734,87	4802905,70
598	7412721,41	4802879,97
599	7412720,17	4802872,81

Граница у правцу југа прати међе кат. парц. бр. 174/3, 404, 405, 406, 408 и 409/2 коју сече преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
600	7412506,03	4802453,02
601	7412508,30	4802443,32
602	7412576,57	4802382,46

603	7412614,67	4802330,07
604	7412659,41	4802276,55
605	7412693,44	4802263,68
606	7412747,75	4802212,03

Граница у правцу југоистока прати међу кат. парц. бр. 409/2 до места где сече кат. парц. бр. 413 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
607	7412789,03	4802100,67
608	7412791,39	4802097,47
609	7412792,03	4802095,38

610	7412791,98	4802093,46
611	7412814,70	4802079,43
612	7412814,93	4802079,66

Граница наставља међом кат. парц. бр. 412, затим сече кат. парц. бр. 413 и 461 по координатама:

Бр.тачке	Y	X
613	7412973,61	4801938,56
614	7412974,31	4801927,19

615	7412981,88	4801856,18
616	7412951,80	4801689,46
617	7412949,06	4801674,32

Граница сече пут (кат. парц. бр. 1855) и наставља међама кат. парц. бр. 514, 506, 504, 499, 498, 494 и 493 до места одакле сече кат. парц. бр. 1382 по преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
618	7412573,85	4801333,87
619	7412486,08	4801248,98
620	7412481,32	4801142,62

621	7412414,64	4800994,98
622	7412267,01	4800882,27
623	7412219,62	4800838,64
624	7412135,78	4800777,47

Преломном тачком бр. 624 граница улази у КО Доње Горачиће, прати међу кат. парц. бр. 160 до тромеђе кат. парц. бр. 264/1, 264/2 и 160 одакле пресеца кат. парц. бр. 160 у правцу тромеђе кат. парц. бр. 152, 144 и 160. Граница прати међу кат. парц. бр. 144 и 142 до тромеђе кат. парц. бр. 142, 153 и 160 одакле поново пресеца кат. парц. бр. 160 у правцу југа до најсеверније мејне тачке кат. парц. бр. 216. Граница даље иде у правцу југоистока и прати међе кат. парц. бр. 160, 206, 205, 191, 190, 189, 188, 185 и 160 где мења правац у јужни и даље међама кат. парц. бр. 635, 160, сече реку Вељушницу (кат. парц. бр. 1618) и кружи око кат. парц. бр. 810 мењајући правац у северозападни. Граница даље иде међама кат. парц. бр. 896, 891, 889, 888, 825, 826, 822 и 51 коју сече по преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
625	7410716,38	4800006,60

626	7410644,01	4800040,91
-----	------------	------------

Граница прати са спољне стране кат. парц. бр. 51 и 41 где долази до општине Нова Варош, КО Мишевићи. Кроз КО Мишевићи граница прати у правцу севера међу кат. парц. бр. 1428 затим пресеца кат. парц. бр. 1429, 1427 и 1393 по координатама:

Бр.тачке	Y	X
627	7410274,46	4800749,26
628	7410297,52	4800793,16
629	7410314,51	4800860,22
630	7410394,02	4801006,36

631	7410465,46	4801130,71
632	7410573,93	4801317,24
633	7410597,62	4801346,99
634	7410603,59	4801354,48

Граница се креће у правцу истока и иде међама кат. парц. бр. 1393, сече Мишевчански поток (кат. парц. бр. 1492) и даље 1338, 1335, 1342, 1343, 1344 и 1388, мења правац у североисточни и прати међу кат. парц. бр. 1379 до места одакле пресеца кат. парц. бр. 1385 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
635	7411894,45	4801389,87

636	7411956,08	4801485,35
-----	------------	------------

У истом правцу граница прати кат. парц. бр. 1386 до тачке одакле пресеца кат. парц. бр. 1182/1, пут (кат. парц. бр. 1497) и 1172 по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
637	7412024,35	4801547,86

638	7412048,27	4801598,07
639	7412050,25	4801602,21

640	7412053,25	4801608,52
641	7412053,51	4801615,03
642	7412051,01	4801618,22
643	7412051,28	4801625,08
644	7412052,27	4801631,67
645	7412056,58	4801643,47

646	7412058,40	4801645,23
647	7412072,16	4801693,90
648	7412077,20	4801704,36
649	7412077,83	4801705,67
650	7412106,46	4801806,79

Граница наставља у правцу северозапада и прати међе кат. парц. бр. 1172, 1170, 1169, 1165, сече 292, 1163, 1161, 1154, 1153, 1152 и 1146 коју сече по координатама:

Бр. тачке	Y	X
651	7411525,14	4802313,73
652	7411497,79	4802365,06

653	7411493,02	4802374,01
654	7411490,77	4802383,69

У правцу севера граница наставља међама кат. парц. бр. 1146, сече пут (кат. парц. бр. 1143) и даље 1141, 1136, сече пут (кат. парц. бр. 1131), 1130, 1129 и 294/1 до места одакле сече кат. парц. бр. 297 и 289/1 по преломним тачкама:

Бр. тачке	Y	X
655	7411552,38	4802903,08
656	7411552,62	4802903,00
657	7411552,79	4802904,09
658	7411556,63	4802928,38
659	7411556,09	4802969,38
660	7411570,64	4803035,52
661	7411583,87	4803073,89
662	7411648,70	4803216,76
663	7411733,36	4803392,71

664	7411761,14	4803462,83
665	7411790,25	4803558,08
666	7411827,29	4803649,36
667	7411819,35	4803735,35
668	7411848,46	4803864,99
669	7411938,42	4804149,42
670	7411963,55	4804249,96
671	7412056,16	4804374,32
672	7412132,79	4804420,31

Међама кат. парц. бр. 283 и 284 граница излази на пут (кат. парц. бр. 1494/1), прати га у правцу североистока, пресеца и наставља међама кат. парц. бр. 207/1, 207/3, 208/3, 208/2, 209, 187/2, 188/2, 189/2, 192/3, 189/1, 185/1, 184/1, сече пут (кат. парц. бр. 1493/1) и међом кат. парц. бр. 163 долази до КО Радијевићи. Кроз КО Радијевићи граница сече у правцу севера кат. парц. бр. 1373/1, пут (кат. парц. бр. 1508/8) и 1369/1 по преломним тачкама:

Бр. тачке	Y	X
673	7412458,50	4805464,20
674	7412506,92	4805625,04

675	7412506,91	4805625,21
676	7412529,74	4805667,17

Граница наставља у правцу североистока међама кат. парц. бр. 1369/1, 1370/1 и 1369/2 до најисточније међне тачке кат. парц. бр. 1020 одакле пресеца кат. парц. бр. 1369/2 до најјужније међне тачке кат. парц. бр. 1052. Граница даље прати међе кат. парц. бр. 1369/2, сече пут (кат. парц. бр. 1508/6) и међом кат. парц. бр. 1202/1 долази до места одакле је пресеца по координатама:

Бр. тачке	Y	X
677	7413788,09	4806331,89

678	7413904,43	4806524,08
-----	------------	------------

Спољним међама кат. парц. бр. 1201, 1199, 1197 и 1195 граница долази до места одакле поново сече кат. парц. бр. 1202/1 у правцу најјужније међне тачке кат. парц. бр. 1343 и прати је са спољне стране и опет пресеца кат. парц. бр. 1202/1 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
679	7414206,82	4806880,16

680	7414255,64	4806925,71
-----	------------	------------

Граница даље кружи око Шапоњског врха међом кат. парц. бр. 1202/1 затим је сече по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
681	7413445,39	4807054,16

682	7413444,26	4807052,43
683	7413406,64	4806994,36

Граница иде у правцу југа међама кат. парц. бр. 1150/1 и 1147/1 до места одакле поново пресеца кат. парц. бр. 1202/1 по преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
684	7413351,21	4806817,00

685	7413285,82	4806728,87
-----	------------	------------

Међама кат. парц. бр. 1202/3, 1508/5 и 1075/1 граница долази до најзападније међне тачке кат. парц. бр. 1071 одакле пресеца праволинијски кат. парц. бр. 1075/1 у правцу тромеђе кат. парц. бр. 1075/1, 1082 и 1079/1, затим наставља међама кат. парц. бр. 1085, 1086, 1119, 1087/1, 1087/2, 1089, 1090, 1091, 1094/4, 1097/2, 1099/6, 867/2, 866/2 и мења правац у североисточни пратећи међе кат. парц. бр. 859/2, 862/2, 861/2, 865/2, 1102/2, 1108/1, 1113, 1111/6, 1111/3, 1111/2, 1508/5 и 821/2. Граница мења правац у западни и прати међе кат. парц. бр. 821/1, 820/2, 818/2, 818/3, путем (кат. парц. бр. 1508/2), 1508/1 и 540 где долази до границе КО Акмачићи. Граница даље наставља кроз КО Акмачићи и прати међе кат. парц. бр. 1128/2, 1137/3, путем (кат. парц. бр. 1308), пресеца га и пресеца кат. парц. бр. 1083/1 у правцу најзападније међне тачке кат. парц. бр. 1084. Граница иде у правцу истока међом кат. парц. бр. 1084 и 1087/1, затим сече кат. парц. бр. 1089 и 1047/1 по преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
686	7411635,84	4807187,14
687	7411730,97	4807232,49
688	7411826,61	4807244,93
689	7411968,42	4807244,93

690	7412059,44	4807244,93
691	7412122,94	4807240,70
692	7412222,42	4807232,23
693	7412302,86	4807225,88
694	7412398,05	4807239,26

У истом правцу граница прати међе кат. парц. бр. 1027/1 и 1027/3, затим мења правац у северозападни те међама кат. парц. бр. 1033/3, 1033/2, 1032/1, 1033/1, 1031/1, 1026/1, 1019 и 1018 долази до места одакле пресеца кат. парц. бр. 1016/1 и 1015/1 по координатама:

Бр.тачке	Y	X
695	7412191,17	4807484,50
696	7412191,14	4807484,40
697	7412191,03	4807484,43

698	7412184,69	4807487,78
699	7412181,45	4807489,49
700	7412110,74	4807567,45

Граница наставља у правцу северозапада и међама кат. парц. бр. 1005, 1004/1, 1001/2, 1002 и 995/2 долази до КО Комарани. Кроз КО Комарани граница прелази на другу обалу Рабреног потока (кат. парц. бр. 451/2) а затим се креће око потеса Ртови делом кат. парц. бр.451/4 који је дефинисан координатама:

Бр.тачке	Y	X
701	7411976,23	4807750,02
702	7412065,81	4807767,29
703	7412291,24	4807719,67
704	7412542,06	4807654,58
705	7412769,08	4807627,59
706	7412896,08	4807651,41
707	7413024,66	4807706,97
708	7413054,83	4807778,41

709	7413034,19	4807830,79
710	7413034,19	4807902,23
711	7413058,00	4807965,73
712	7413132,61	4808016,53
713	7413175,48	4808087,97
714	7413099,28	4808191,16
715	7413072,48	4808342,92
716	7413067,65	4808366,33

Преломном тачком бр. 716 граница излази на међу кат. парц. бр. 451/4 и прати је у правцу североистока до места одакле поново пресеца кат. парц. бр. 451/4 и 2174 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
717	7413213,42	4808656,69
718	7413319,94	4808675,35
719	7413377,09	4808746,78

720	7413388,17	4808811,20
721	7413391,96	4808820,48
722	7413393,98	4808835,13
723	7413395,18	4808843,90

Граница прати међу кат. парц. бр. 451/5 и 451/1, затим пресеца кат. парц. бр. 451/1 по преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
724	7413256,73	4809249,76
725	7413274,45	4809279,52
726	7413292,65	4809310,07
727	7413315,94	4809324,88
728	7413440,82	4809340,76
729	7413610,15	4809353,46
730	7413591,10	4809395,79
731	7413585,81	4809424,37

732	7413578,40	4809455,06
733	7413571,00	4809475,17
734	7413557,24	4809488,93
735	7413520,20	4809504,80
736	7413478,92	4809515,38
737	7413491,62	4809581,00
738	7413499,96	4809635,09
739	7413499,52	4809657,71

Граница даље иде у правцу севера и прати међе кат. парц. бр. 458, 450, 471, 470, 448/4, 448/6, 448/10, сече кат. парц. бр. 447 у правцу тромеђе кат. парц. бр. 447, 549 и 548 и даље међом кат. парц. бр. 447 до места где пресеца кат. парц. бр. 445/1 преко потеса Осоје по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
740	7412666,22	4811954,74
741	7412666,21	4811954,96
742	7412513,28	4812011,15

743	7412377,81	4812059,84
744	7412297,38	4812102,17
745	7412134,39	4812205,89
746	7412082,82	4812257,45

Преломном тачком бр. 746 граница долази на међу кат. парц. бр. 445/1 и прати је до границе КО Вилови. Граница прати у правцу севера границу КО Вилови и даље пролази кроз КО Вилови међама кат. парц. бр. 1479, 1468, 1471, обилази око Пуљског потока (кат. парц. бр. 2333 и 2332), и даље 2326, 2331, спољном страном пута (кат. парц. бр. 2312), 2329, 173, 172, 171, 2328, 2327, 136, 139, 142 и 130 одакле пресеца кат. парц. бр. 118 и 123 по преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
747	7410723,73	4815646,05
748	7410584,58	4815664,29
749	7410582,40	4815663,08

750	7410557,77	4815699,66
751	7410400,94	4815721,99
752	7410211,93	4815775,19

Граница иде у правцу северозапада и прати међе кат. парц. бр. 93, 32/2, 32/3 и 44 затим сече кат. парц. бр. 1 по координатама:

Бр.тачке	Y	X
753	7409659,71	4816162,79
754	7409639,36	4816161,19
755	7409613,95	4816175,90
756	7409590,89	4816185,93
757	7409532,05	4816205,99

758	7409465,20	4816237,08
759	7409412,38	4816247,10
760	7409334,16	4816266,16
761	7409310,07	4816271,32
762	7409226,52	4816289,22
763	7409193,92	4816310,18

Преломном тачком бр. 763 граница долази на границу КО Амзићи. Кроз КО Амзићи граница иде делом кат. парц. бр. 253 који је дефинисан преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
764	7409193,92	4816310,18
765	7409184,40	4816316,30
766	7409180,40	4816276,84
767	7409186,91	4816225,07
768	7409177,14	4816177,29
769	7409173,88	4816113,22
770	7409152,30	4816138,16
771	7409117,41	4816178,47
772	7409113,07	4816203,45
773	7409115,24	4816280,18
774	7409116,97	4816324,65
775	7409118,50	4816363,80
776	7409111,99	4816426,42
777	7409093,52	4816429,68
778	7409074,18	4816417,79
779	7409058,77	4816408,32
780	7409038,50	4816338,82
781	7409038,50	4816263,90
782	7409029,82	4816234,58
783	7408966,11	4816286,16
784	7408955,25	4816342,53
785	7408957,42	4816376,20
786	7408973,71	4816420,72
787	7408996,51	4816458,37
788	7408998,69	4816475,23
789	7409000,86	4816492,03
790	7408987,83	4816534,38

791	7408950,36	4816595,42
792	7408941,80	4816605,80
793	7408940,13	4816609,43
794	7408921,29	4816600,76
795	7408895,41	4816593,98
796	7408867,41	4816587,57
797	7408836,26	4816579,03
798	7408815,07	4816574,21
799	7408791,54	4816568,86
800	7408767,55	4816563,96
801	7408746,45	4816564,72
802	7408719,83	4816568,48
803	7408707,89	4816578,28
804	7408689,81	4816600,01
805	7408672,98	4816622,99
806	7408662,80	4816647,49
807	7408654,39	4816673,74
808	7408624,12	4816693,33
809	7408593,72	4816700,11
810	7408558,43	4816707,27
811	7408532,56	4816713,30
812	7408494,25	4816711,04
813	7408455,56	4816707,27
814	7408434,72	4816702,75
815	7408413,74	4816698,23
816	7408397,66	4816685,04
817	7408381,08	4816666,95
818	7408374,05	4816649,37

819	7408366,14	4816634,30
820	7408359,73	4816623,37
821	7408351,44	4816618,47
822	7408336,12	4816613,95
823	7408321,80	4816613,57
824	7408308,74	4816618,85
825	7408293,29	4816632,04
826	7408279,85	4816653,77
827	7408268,55	4816674,49
828	7408254,73	4816692,20
829	7408245,56	4816698,48
830	7408236,14	4816703,38
831	7408220,82	4816706,01
832	7408198,59	4816710,16
833	7408172,71	4816718,32
834	7408154,75	4816728,50
835	7408140,56	4816739,05
836	7408123,61	4816747,34
837	7408121,08	4816757,77
838	7408096,10	4816791,43
839	7408068,59	4816824,91
840	7408057,19	4816846,63
841	7408063,70	4816867,26
842	7408088,14	4816891,25
843	7408121,62	4816923,10
844	7408154,56	4816952,42
845	7408201,07	4816992,06
846	7408248,13	4817040,20
847	7408262,25	4817068,98
848	7408272,02	4817092,87
849	7408272,49	4817122,62

850	7408284,51	4817136,44
851	7408301,70	4817142,95
852	7408315,82	4817138,07
853	7408340,07	4817109,29
854	7408366,68	4817088,12
855	7408402,33	4817058,43
856	7408438,53	4817013,37
857	7408451,65	4817001,84
858	7408456,45	4816997,62
859	7408482,87	4816980,79
860	7408527,21	4816963,41
861	7408567,21	4816958,71
862	7408606,67	4816963,05
863	7408637,62	4816978,07
864	7408670,56	4816995,99
865	7408676,53	4817016,08
866	7408665,90	4817040,89
867	7408665,13	4817042,69
868	7408639,24	4817069,65
869	7408609,38	4817090,29
870	7408554,54	4817115,22
871	7408516,17	4817119,56
872	7408470,20	4817132,05
873	7408423,14	4817146,53
874	7408377,72	4817166,08
875	7408369,57	4817180,19
876	7408365,77	4817212,77
877	7408371,59	4817273,28
878	7408366,88	4817276,94
879	7408373,24	4817285,12

Граница даље наставља у правцу северозапада и прати међе кат. парц. бр. 237, 234, 231/4 и 230 затим пресеца кат. парц. бр. 168 по следећим координатама:

Бр. тачке	Y	X
880	7408129,58	4817589,10
881	7408123,97	4817602,76
882	7408100,26	4817625,56
883	7408092,34	4817630,16
884	7408055,38	4817651,62
885	7407988,77	4817691,62
886	7407900,99	4817741,39
887	7407866,19	4817764,69
888	7407859,55	4817774,24

889	7407856,80	4817779,10
890	7407850,53	4817790,82
891	7407846,13	4817797,15
892	7407836,00	4817783,79
893	7407832,49	4817778,74
894	7407732,86	4817791,16
895	7407669,51	4817792,25
896	7407640,89	4817797,88
897	7407636,39	4817798,77
898	7407587,70	4817818,31

899	7407568,60	4817824,31
900	7407518,57	4817840,03

901	7407498,72	4817840,81
-----	------------	------------

Граница у истом смеру прати међе кат. парц. бр. 165, пресеца пут (кат. парц. бр. 152), 167, 86, 85/1, 84, 83 и 17/1 до места одакле пресеца кат. парц. бр. 17/1, 16, 18/1 и 6 по преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
902	7405815,94	4818547,03
903	7405815,64	4818546,82
904	7405773,96	4818531,10
905	7405719,17	4818508,73
906	7405594,61	4818432,56
907	7405482,07	4818400,24
908	7405420,69	4818364,26
909	7405393,17	4818303,93

910	7405414,34	4818127,19
911	7405518,05	4817931,40
912	7405568,85	4817840,38
913	7405613,30	4817783,23
914	7405611,02	4817758,81
915	7405610,13	4817749,37
916	7405574,15	4817708,09
917	7405522,48	4817687,43

Преломном тачком бр. 917 граница долази до међе пута (кат. парц. бр. 987) и прати га у правцу југа са спољне стране, затим међама кат. парц. бр. 993, 3 и 2 обухвата крак Златарског језера, оштро мења правац и границом КО Тиква и КО Вранеша иде у правцу севера. Кроз КО Вранеша граница се одваја обалом Златарског језера (кат. парц. бр. 1557/1) у правцу северозапада до тачке одакле пресеца кат. парц. бр. 1557/1 на месту око визиторског центра, изузимајући пристан за пловила, по координатама:

Бр.тачке	Y	X
918	7404165,46	4818928,23
919	7404178,49	4818933,36
920	7404182,93	4818933,29

921	7404182,66	4818985,15
922	7404181,07	4819012,66
923	7404167,76	4819026,26

Граница даље наставља обалом Златарског језера (кат. парц. бр. 1557/1) у правцу североистока, пресеца кат. парц. бр. 1557 и улази у КО Бурађа. Кроз КО Бурађа граница прати међу кат. парц. бр. 1154 у правцу североистока до почетне тачке описа.

Из локалитета „Подручје Златарског и Увачког језера“ изузимају се површине локалитета који се налазе у режиму заштите I степена („Клисура Увца“, „Клисура Вељушнице“, „Клисура Кладнице“, „Павловића брод“ и „Клисура Тисовице“).

Из локалитета „Подручје Златарског и Увачког језера“ изузимају се површине зона које се налазе у режиму заштите III степена:

- Зона бр. 1: КО Дебеља, кат. парц. бр. 1287,
- Зона бр. 2: КО Вилови, кат. парц. бр. 12/1, 12/2, 12/3, 14/1, 14/2, 14/3, 14/4, 15, 17/1, 17/2, 17/3, 17/4, 17/5, 17/6, 18/1, 18/2, 19, 21, 22/1, 22/2, 23, 25, 26/1, 26/2, 27/2, 27/3, 27/4, 27/5, 27/6, 28, 29, 30/1, 30/2, 30/3, 30/4, 30/5, 30/6, 31/1, 31/2, 31/3, 34, 35, 37 и 38,
- Зона бр. 3: КО Амзићи, кат. парц. бр. 185, 186, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 195, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 209, 213, 214, 215/1, 215/2, 216, 217, 218, 219, 220, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 243, 244, 245 и пут (део кат. парц. бр. 984),
- Зона бр. 4: КО Дебеља, кат. парц. бр. 1, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32/1, 32/2, 32/3, 32/4, 32/5, 32/6, 32/7, 32/8, 32/9, 32/10, 32/11, 32/12, 33/1, 33/2, 33/3, 33/4, 33/5, 33/6, 33/7, 33/8, 33/9, 33/10, 33/11, 33/12, 33/13, 33/14, 34, 35/1, 35/2, 36, 37/1, 37/2, 37/3, 38/1, 38/2, 38/3, 38/4, 39, 40/1, 40/2, 40/3, 40/4, 41, 42, 43/1, 43/2, 43/3, 44/1, 44/2, 45/1, 45/2, 45/3, 45/4, 45/5, 45/6, 45/7, 45/8,

- 45/9, 45/10, 45/11, 45/12, 45/13, 45/14, 45/15, 45/16, 45/17, 45/19, 45/20, 45/21, 45/22, 45/23, 45/24, 45/25, 45/26, 45/27, 45/29, 45/30, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 79, 80, 81, 82, 83/1, 83/2, 84, 85, 86/1, 86/2, 86/3, 86/4, 86/5, 86/6 и 86/7,
- Зона бр. 5: КО Дебеља, кат. парц. бр. 144, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 156, 157, 158, 159, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171/1 и пут (део кат. парц. бр. 121),
  - Зона бр. 6: КО Ојковица, кат. парц. бр. 1393/3, 1393/4, 1393/5, 1393/6, 1393/7, 1393/8, 1394/2, 1394/3, 1394/4, 1394/5, 1394/6, 1394/7 и 1394/8,
  - Зона бр. 7: КО Ојковица, кат. парц. бр. 1347, 1348, 1349, 1351, 1352, 1353, 1354, 1357, 1362, 1368, 1369, 1370 и 1371,
  - Зона бр. 8: КО Ојковица, кат. парц. бр. 1101/1, 1101/2 и 1103,
  - Зона бр. 9: КО Ојковица, кат. парц. бр. 1067/2, 1092/1, 1092/2, 1092/3, 1092/4, 1093, 1096/1, 1096/2, 1096/3, 1096/4, 1096/5, 1096/6, 1096/7, 1096/8, 1096/9 и 1097,
  - Зона бр. 10: КО Ојковица, кат. парц. бр. 1067/3,
  - Зона бр. 11: КО Бурађа, кат. парц. бр. 1104/1, 1104/11, 1104/12, 1104/13, 1104/14, 1104/15, 1104/16, 1104/17, 1104/19, 1104/20, 1104/21, 1104/22, 1104/23, 1104/24, 1104/25, 1104/26, 1104/27, 1104/28, 1104/29, 1104/30, 1104/31, 1104/32, 1104/33, 1104/34, 1104/35, 1104/36 и 1104/37.

2. Локалитет „Подручје Радоињског језера“

Граница локалитета дефинисана је катастарским поделама и преломним тачкама.

Локалитет „Подручје Радоињског језера“ налази се на територији општина: Прибој, КО Кратово и Нова Варош, КО Рутоши, КО Сеништа, КО Радоиња, КО Негбина и КО Вранеша. Почетна тачка описа се налази на граници општине Нова Варош и Прибој, у КО Кратово, на тремеђи кат. парц. бр. 949, 950 и општине Нова Варош (КО Рутоши). Од почетне тачке граница пролази кроз општину Прибој, КО Кратово у правцу севера и прати међу кат. парц. бр. 949, затим у правцу истока долази до реке Увац (кат. парц. бр. 4771, КО Кратово и кат. парц. бр. 2470, КО Сеништа). Граница прелази на другу обалу реке Увац, а самим тим и на територију општине Нова Варош, КО Сеништа. Кроз КО Сеништа граница иде у правцу југа и прати међе кат. парц. бр. 485 и 487 до најјужније међне тачке кат. парц. бр. 486 одакле пресеца кат. парц. бр. 487, 355 и 353 по следећим преломним тачкама:

Бр. тачке	Y	X
1	7395966,74	4825168,18
2	7395970,66	4825144,03
3	7395983,10	4825067,49
4	7395985,71	4825050,89
5	7395991,96	4825007,58
6	7396007,17	4824979,80
7	7396017,09	4824963,93
8	7396010,48	4824935,48
9	7395999,23	4824907,70
10	7395990,63	4824893,81
11	7395991,74	4824845,27
12	7395987,99	4824821,71
13	7395970,13	4824792,61
14	7395950,95	4824770,12
15	7395928,46	4824749,61
16	7395903,32	4824734,40

17	7395889,43	4824715,22
18	7395875,54	4824701,99
19	7395872,23	4824684,79
20	7395872,89	4824667,59
21	7395883,48	4824647,09
22	7395888,11	4824621,29
23	7395885,46	4824593,51
24	7395879,51	4824573,00
25	7395882,15	4824553,82
26	7395888,77	4824525,38
27	7395923,83	4824490,98
28	7395940,36	4824471,80
29	7395954,25	4824449,97
30	7395918,20	4824433,77
31	7395890,42	4824413,92
32	7395873,22	4824383,50
33	7395861,32	4824359,68

34	7395850,74	4824347,78
35	7395837,18	4824328,35
36	7395789,88	4824341,16
37	7395772,68	4824358,36
38	7395747,55	4824372,91
39	7395730,35	4824368,94

40	7395709,18	4824342,48
41	7395702,57	4824309,41
42	7395697,28	4824278,98
43	7395717,12	4824256,50
44	7395736,96	4824231,36
45	7395784,73	4824226,03

Граница даље наставља међама кат. парц. бр. 488, 489, 495, 499, пресеца Клачки поток (кат. парц. бр. 2461), 1764, 1772, 1771 и 1774, затим сече кат. парц. бр. 1770/1 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
46	7396405,92	4823412,73

47	7396400,94	4823375,16
48	7396397,69	4823350,70

Граница наставља међом кат. парц. бр. 1770/2 до места одакле праволинијски пресеца кат. парц. бр. 1775 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
49	7396340,29	4823327,04

50	7396318,71	4823256,13
----	------------	------------

Граница даље наставља у правцу југа и прати међе кат. парц. бр. 1777, 1778, 1779, 1780, 1781, 1782, 1811, пресеца кат. парц. бр. 1812/1 праволинијски од најзападније тачке кат. парц. бр. 1811 у правцу тромеђе кат. парц. бр. 1812/1, 1813/2 и 1813/3 и наставља у правцу југоистока међом кат. парц. бр. 1813/2, пресеца 1816 у правцу тромеђе кат. парц. бр. 1819/3, 1816 и 1819/2, и даље 1819/4, 1826 и 1830 где мења правац у североисточни и прати међе кат. парц. бр. 1843/2, 1842/2, 1841/2, 1840 и пресеца је по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
51	7396604,34	4822817,14

52	7396623,09	4822865,01
----	------------	------------

Граница даље прати међе кат. парц. бр. 1844, 1845, 1846, 1847/2, 1847/1, 1849, 1898, 1891, 1892, 1893, 1896, 1895, пресеца кат. парц. бр. 1929 у правцу најсеверније тачке кат. парц. бр. 1930, и даље у правцу југа међом кат. парц. бр. 1930, 1931, 1938, 1942/1, 1942/2, 1941/2, 1943, 1944, 1946 и 2122/2 до места где мења правац у југоисточни и сече кат. парц. бр. 2123/1, 2123/2, 2124, 2125 и 2132 по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
53	7397406,43	4822179,23
54	7397425,69	4822161,92
55	7397429,98	4822150,99

56	7397431,93	4822146,04
57	7397444,58	4822116,04
58	7397476,26	4822093,87
59	7397511,20	4822061,40

Граница наставља међама кат. парц. бр. 2133, 2134, 2138, 2139, 2140, 2142, 2144, 2145, 2146, 2151, 2152, 2153, 2161 и 2162/2 до места одакле пресеца кат. парц. бр. 2166 и 2177 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
60	7397760,56	4821391,05
61	7397758,37	4821373,42
62	7397756,27	4821356,48
63	7397760,50	4821308,85

64	7397760,27	4821284,07
65	7397758,99	4821275,31
66	7397751,90	4821226,65
67	7397751,93	4821225,47
68	7397751,53	4821225,62

Међом кат. парц. бр. 2176 граница долази до места одакле пресеца кат. парц. бр. 2286/1, 2287/1 и 2287/2 у правцу југоистока по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
69	7397754,47	4821096,11
70	7397820,47	4821077,33
71	7397864,92	4821051,93
72	7397907,78	4820990,81
73	7397935,56	4820947,95
74	7397945,88	4820932,86
75	7397956,99	4820917,78
76	7397988,74	4820898,73
77	7398030,62	4820874,91
78	7398085,58	4820851,90
79	7398171,31	4820808,25
80	7398213,38	4820785,23
81	7398234,81	4820780,46
82	7398252,27	4820765,38
83	7398264,18	4820745,54
84	7398270,31	4820721,57
85	7398272,91	4820711,41
86	7398287,20	4820694,74
87	7398317,36	4820687,60

88	7398323,29	4820686,16
89	7398343,55	4820681,25
90	7398356,52	4820668,82
91	7398362,60	4820662,99
92	7398380,06	4820651,08
93	7398404,67	4820637,59
94	7398421,34	4820630,45
95	7398443,56	4820613,78
96	7398465,79	4820604,25
97	7398500,71	4820587,58
98	7398509,44	4820586,80
99	7398545,16	4820583,61
100	7398580,36	4820588,31
101	7398580,88	4820588,38
102	7398590,41	4820594,73
103	7398598,35	4820614,57
104	7398608,66	4820638,38
105	7398609,23	4820639,23
106	7398616,60	4820650,29
107	7398630,05	4820676,07

Граница даље прати северну међу кат. парц. бр. 2471/1, затим мења правац у северни и пресеца кат. парц. бр. 2287/1 на потесу Селиште по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
108	7399114,07	4820664,06
109	7399191,97	4820732,46
110	7399218,40	4820748,83
111	7399224,88	4820762,78
112	7399233,81	4820787,21
113	7399235,40	4820792,20
114	7399228,49	4820806,65

115	7399223,08	4820826,83
116	7399209,91	4820851,26
117	7399202,68	4820871,66
118	7399191,85	4820899,38
119	7399181,01	4820916,91
120	7399168,90	4820935,50
121	7399163,49	4820961,20
122	7399033,55	4821148,28

Граница даље иде у правцу севера и прати међе кат. парц. бр. 2287/1, 2417/2, 2417/1, пресеца 2413 у правцу тремеђе кат. парц. бр. 2412, 2411 и 2413, и наставља 2411 и 2409 до места одакле пресеца кат. парц. бр. 2408, 2406 и 2391 по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
123	7399013,68	4821809,02
124	7399029,99	4821836,04
125	7399030,49	4821836,86

126	7399057,88	4821853,57
127	7399057,96	4821853,72
128	7399070,15	4821874,53

Граница мења правац у источни и прати међе кат. парц. бр. 2391, 2388, 2372, 2373, 2384, 2385 и 2383/2 до места одакле пресеца кат. парц. бр. 1000 на потесу Црни Врх по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
129	7399319,89	4821988,92
130	7399344,27	4821994,67
131	7399389,69	4822005,37
132	7399410,86	4822005,37
133	7399495,53	4821986,85
134	7399604,01	4821981,56
135	7399662,22	4821978,91
136	7399731,01	4821986,85
137	7399786,57	4822026,53
138	7399813,03	4822082,10
139	7399940,03	4822174,70
140	7399961,36	4822167,92
141	7400004,12	4822154,33
142	7400006,82	4822133,74
143	7400020,85	4822086,27
144	7400033,66	4822052,53
145	7400038,71	4822039,24
146	7400054,38	4822006,99
147	7400079,25	4821975,81
148	7400114,67	4821939,97
149	7400133,22	4821916,25
150	7400157,90	4821892,63
151	7400175,84	4821885,80
152	7400186,57	4821885,27
153	7400195,17	4821884,84
154	7400237,19	4821910,01
155	7400238,09	4821910,53
156	7400255,66	4821918,64
157	7400277,27	4821932,71
158	7400304,12	4821940,37
159	7400329,10	4821959,69
160	7400329,60	4821960,55
161	7400346,60	4821958,00
162	7400366,01	4821955,10
163	7400421,57	4821997,43
164	7400540,63	4821997,43

165	7400560,25	4821960,28
166	7400570,41	4821941,04
167	7400570,07	4821940,11
168	7400577,49	4821898,71
169	7400591,44	4821877,64
170	7400606,22	4821857,09
171	7400618,74	4821859,86
172	7400644,02	4821872,54
173	7400663,97	4821893,76
174	7400664,23	4821894,56
175	7400664,34	4821894,64
176	7400720,55	4821899,53
177	7400728,24	4821908,76
178	7400733,78	4821915,41
179	7400778,76	4821918,06
180	7400852,84	4821928,64
181	7400908,41	4821944,51
182	7400953,39	4821933,93
183	7400993,07	4821912,76
184	7401083,03	4821875,72
185	7401125,36	4821854,56
186	7401157,11	4821838,68
187	7401196,80	4821833,39
188	7401286,76	4821833,39
189	7401379,37	4821865,14
190	7401413,76	4821894,24
191	7401434,93	4821939,22
192	7401434,93	4821978,91
193	7401442,87	4822031,83
194	7401450,80	4822084,74
195	7401450,80	4822190,58
196	7401437,57	4822262,01
197	7401416,41	4822338,74
198	7401411,12	4822365,20
199	7401418,41	4822501,11
200	7401420,87	4822547,10

Преломном тачком бр. 200 граница долази до пута (кат. парц. бр. 2465/1) и прати га у правцу истока до границе КО Негбина. Граница даље пролази кроз КО Негбина, пресеца кат. парц. бр. 2219 у правцу тромеђе кат. парц. бр. 2219, 2202/2 и 2203, и наставља у правцу североистока међама кат. парц. бр. 2203, 2204, 2216, 2213, 2212, пресеца 2210, 2218/2, 2172, 2170/2, 2168, 2166, 2165/3, 2165/2, 2165/1, пресеца поток (кат. парц. бр. 2950) и кат. парц. бр. 2149/1 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
201	7401980,87	4823070,27

202	7402019,38	4823056,98
203	7402030,96	4823038,79

Граница даље наставља у правцу југа и то међама кат. парц. бр. 2148, 2147, 2146, 2145, 2144, пресеца 2222, Ђурдића поток (кат. парц. бр. 2949) и 2224 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
204	7402111,15	4822761,37
205	7402092,23	4822740,47
206	7402084,30	4822731,72
207	7402067,36	4822698,91
208	7402084,30	4822658,69
209	7402088,90	4822621,35
210	7402091,09	4822616,60

211	7402117,10	4822611,07
212	7402134,04	4822581,43
213	7402140,39	4822539,10
214	7402139,33	4822504,17
215	7402138,27	4822477,72
216	7402146,74	4822459,72
217	7402167,89	4822441,21
218	7402172,19	4822436,23

Граница даље наставља међама кат. парц. бр. 2224, 2225, 2229, 2598, 2598, 2599, 2604, 2615/3, 2615/4, 2616/1 и 2617 одакле пресеца кат. парц. бр. 2223/2 по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
219	7402285,34	4821884,38
220	7402281,59	4821873,56
221	7402277,36	4821863,51
222	7402266,24	4821853,99
223	7402250,37	4821844,99
224	7402236,61	4821840,76
225	7402211,74	4821839,70
226	7402180,52	4821844,46
227	7402157,23	4821850,81
228	7402133,42	4821846,05
229	7402110,14	4821834,41

230	7402097,44	4821823,82
231	7402102,73	4821802,66
232	7402111,73	4821785,72
233	7402125,48	4821760,85
234	7402126,54	4821748,15
235	7402124,96	4821733,34
236	7402115,43	4821710,58
237	7402114,37	4821685,71
238	7402124,96	4821658,19
239	7402137,13	4821635,97
240	7402136,07	4821622,74
241	7402143,51	4821602,57

Преломном тачком бр. 241 граница долази на међу кат. парц. бр. 2223/2 и прати је у правцу југа, затим мења правац у источни и наставља међама кат. парц. бр. 2732, пресеца 2769/3 у правцу најисточније тачке 2776/1, и даље 2777, пресеца 2776/2 у правцу тромеђе кат. парц. бр. 2783/5, 2783/3 и 2776/2, и наставља 2783/3 до места одакле пресеца кат. парц. бр. 2783/3 и 2783/4 по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
242	7402309,89	4821079,75

243	7402318,32	4821079,31
244	7402330,89	4821080,09

Граница иде у правцу југоистока међама кат. парц. бр. 2790, 2803/1, 2804, 2802/1, 2802/2, 2885, 2849/3, пресеца пут (кат. парц. бр. 2886), и даље 2890, 2891/1, 2891/2, 2895, 2896, 2897, 2900, 2903/1, 2903/2 и 2223/2 до места одакле пресеца кат. парц. бр. 2223/2, 2223/1 и реку Увац (кат. парц. бр. 2974) по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
245	7403150,71	4820288,84
246	7403189,78	4820252,46
247	7403206,45	4820211,98
248	7403217,56	4820177,06

249	7403223,12	4820154,83
250	7403226,29	4820137,37
251	7403226,42	4820082,47
252	7403181,45	4820021,71
253	7403164,38	4819978,01

Преломном тачком бр. 253, граница улази у КО Вранеша и притом сече кат. парц. бр. 1557/2, 4 и 2/1 по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
254	7403164,38	4819978,01
255	7403149,54	4819940,15
256	7403130,38	4819924,80
257	7403120,06	4819916,07
258	7403098,63	4819895,43
259	7403082,76	4819879,56
260	7403066,88	4819864,47
261	7403054,18	4819844,63
262	7403035,13	4819811,29
263	7403015,29	4819787,48
264	7402990,68	4819757,32
265	7402986,34	4819747,00
266	7402979,04	4819731,53
267	7402988,09	4819714,51
268	7402998,32	4819695,25
269	7403002,62	4819687,15
270	7403027,84	4819641,32
271	7403002,46	4819597,16
272	7402996,88	4819587,45

273	7402946,96	4819588,77
274	7402860,97	4819600,67
275	7402776,31	4819603,32
276	7402636,08	4819588,77
277	7402572,58	4819588,77
278	7402523,63	4819607,29
279	7402425,73	4819681,37
280	7402386,05	4819730,32
281	7402354,30	4819800,44
282	7402331,81	4819817,63
283	7402304,03	4819850,71
284	7402228,62	4819887,75
285	7402155,86	4819915,53
286	7402116,17	4819935,37
287	7402036,80	4819947,28
288	7401994,74	4819950,62
289	7401954,07	4819920,40
290	7401890,32	4819873,03
291	7401843,92	4819898,10
292	7401840,37	4819899,45

Преломном тачком бр. 292 граница долази на границу КО Радоиња и даље пролази кроз њу делом кат. парц. бр. 88/1 у правцу северозапада који је дефинисан координатама:

Бр.тачке	Y	X
293	7401840,37	4819899,45
294	7401786,75	4819919,86
295	7401719,72	4819943,37
296	7401670,50	4819964,67
297	7401626,97	4819995,43
298	7401602,60	4820020,09
299	7401570,96	4820065,36
300	7401536,43	4820128,92
301	7401528,26	4820141,53
302	7401512,93	4820165,19
303	7401496,38	4820182,31
304	7401474,62	4820198,56
305	7401443,86	4820218,59
306	7401408,45	4820260,38
307	7401363,25	4820311,46
308	7401346,29	4820339,27
309	7401310,02	4820366,54
310	7401275,49	4820366,54

311	7401234,05	4820379,43
312	7401194,87	4820373,92
313	7401158,60	4820370,43
314	7401127,83	4820373,05
315	7401109,53	4820367,71
316	7401102,69	4820365,72
317	7401050,22	4820393,74
318	7400978,16	4820462,28
319	7400940,51	4820498,09
320	7400902,95	4820516,57
321	7400851,08	4820507,03
322	7400846,43	4820506,05
323	7400800,39	4820496,30
324	7400768,79	4820494,51
325	7400733,62	4820499,87
326	7400687,11	4820536,84
327	7400664,79	4820569,09
328	7400649,55	4820591,10
329	7400618,14	4820620,40

330	7400569,65	4820665,63
331	7400532,09	4820728,83
332	7400427,74	4820816,48
333	7400347,85	4820849,87
334	7400238,26	4820862,57
335	7400104,10	4820860,78

336	7400001,55	4820879,26
337	7399896,19	4820840,51
338	7399834,78	4820792,21
339	7399807,58	4820778,61
340	7399801,94	4820781,14
341	7399687,79	4820805,12

Граница даље наставља у правцу југозапада и прати међе кат. парц. бр. 86, 449, 86, 3486/3 и 894, 895, 896 и 1018 одакле пресеца кат. парц. бр. 1023 на потесу Кршеви у правцу северозапада и то по следећим координатама:

Бр.тачке	Y	X
342	7398478,19	4820350,62
343	7398472,40	4820335,33
344	7398470,77	4820330,06
345	7398468,07	4820325,66
346	7398465,49	4820320,36
347	7398455,37	4820329,49
348	7398441,29	4820335,01
349	7398433,17	4820338,19
350	7398409,52	4820344,00
351	7398395,59	4820353,57
352	7398383,26	4820366,78
353	7398366,76	4820388,47
354	7398334,98	4820424,74
355	7398317,72	4820440,12
356	7398301,90	4820449,70
357	7398282,02	4820451,44
358	7398257,50	4820453,33
359	7398230,22	4820457,83
360	7398208,46	4820468,27
361	7398191,77	4820489,60
362	7398175,81	4820510,06
363	7398174,84	4820511,26
364	7398141,57	4820552,42
365	7398124,52	4820581,19
366	7398123,00	4820583,76
367	7398106,75	4820597,40

368	7398081,35	4820607,27
369	7398064,09	4820614,52
370	7398042,76	4820618,79
371	7398032,22	4820619,11
372	7398009,67	4820619,81
373	7397999,66	4820627,50
374	7397990,67	4820643,31
375	7397974,41	4820677,46
376	7397972,09	4820682,34
377	7397960,20	4820699,61
378	7397956,49	4820698,90
379	7397924,36	4820692,79
380	7397904,04	4820690,90
381	7397892,73	4820694,10
382	7397881,84	4820707,30
383	7397873,14	4820727,18
384	7397873,57	4820749,81
385	7397879,48	4820763,25
386	7397865,45	4820777,28
387	7397865,11	4820777,56
388	7397849,05	4820790,78
389	7397843,98	4820794,96
390	7397838,46	4820799,50
391	7397838,44	4820803,42
392	7397839,35	4820837,76
393	7397836,41	4820849,03
394	7397836,05	4820849,15

Граница наставља у правцу северозапада и прати међе кат. парц. бр. 85, 84/2, 84/1, 81, 79, 72/2, 72/1, 59, 55, 56, 53, 45, 40, 41, 29, 25, 26, 27, 6, 5 и 2 где долази до границе КО Рутоши. Кроз КО Рутоши граница иде у правцу северозапада и то међама кат. парц. бр. 2139, 2137, сече 2130/1 у правцу најјужније тачке кат. парц. бр. 2138, даље 2138, сече кат. парц. бр. 2130/2 у правцу тромеђе кат. парц.бр. 2128, 2129 и 2130/2, и даље 2128, 2127, сече 2033/1 у правцу тромеђе кат. парц. бр. 2032/2, 2032/1 и 2033/1, и даље 2032/2, 2027, пресеца 2026 у правцу тромеђе кат. парц. бр. 2018, 2019 и 2026, и даље 2018, 2017, 2020, 2021, 2014, 2011, 2009/2, 2009/1, 251, 239 и 242,

238, 222, 221, 210, 211, 209, 208, 207/2, 207/1, 204/1, 205, 201, 195, 289 и 290 до места одакле пресеца кат. парц. бр. 289 по следећим преломним тачкама:

Бр.тачке	Y	X
395	7396066,76	4822599,77
396	7396055,03	4822626,53

397	7396050,15	4822637,65
398	7396048,54	4822641,14

Граница наставља у правцу севера и прати међе кат. парц. бр. 291, 194, 192, 193, 191/6, 191/5, 189/9, 189/10, 191/3, 191/2, 191/1, 186, 183, 181, 180, 171, 178, 167, 158, 159, 160, 161, 153, 152, 149, 144, 143/2, 142, 137, 135, 132, 131, мења правац у западни и наставља међама 130, 126, 125, 123, 122, 97 и 94 где опет мења правац у северни и даље међама 92, 91, 90, 89, 87, 86, 85, 77, 75, 73, 70, 69, 68, 67, 74, 15, 23, 24 и 27 где долази до границе општине Прибој, КО Кратово и прати је до почетне тачке описа.

Из локалитета Подручје Радоињског језера изузима се површина локалитета „Радоињско језеро“ који се налази у режиму заштите I степена.

X КАРТОГРАФСКИ
ПРИЛОЗИ

СПЕЦИЈАЛНИ РЕЗЕРВАТ ПРИРОДЕ "УВАЦ"

географски положај

1 : 2 000 000

Легенда

 Локација природног добра

СПЕЦИЈАЛНИ РЕЗЕРВАТ ПРИРОДЕ "УВАЦ"

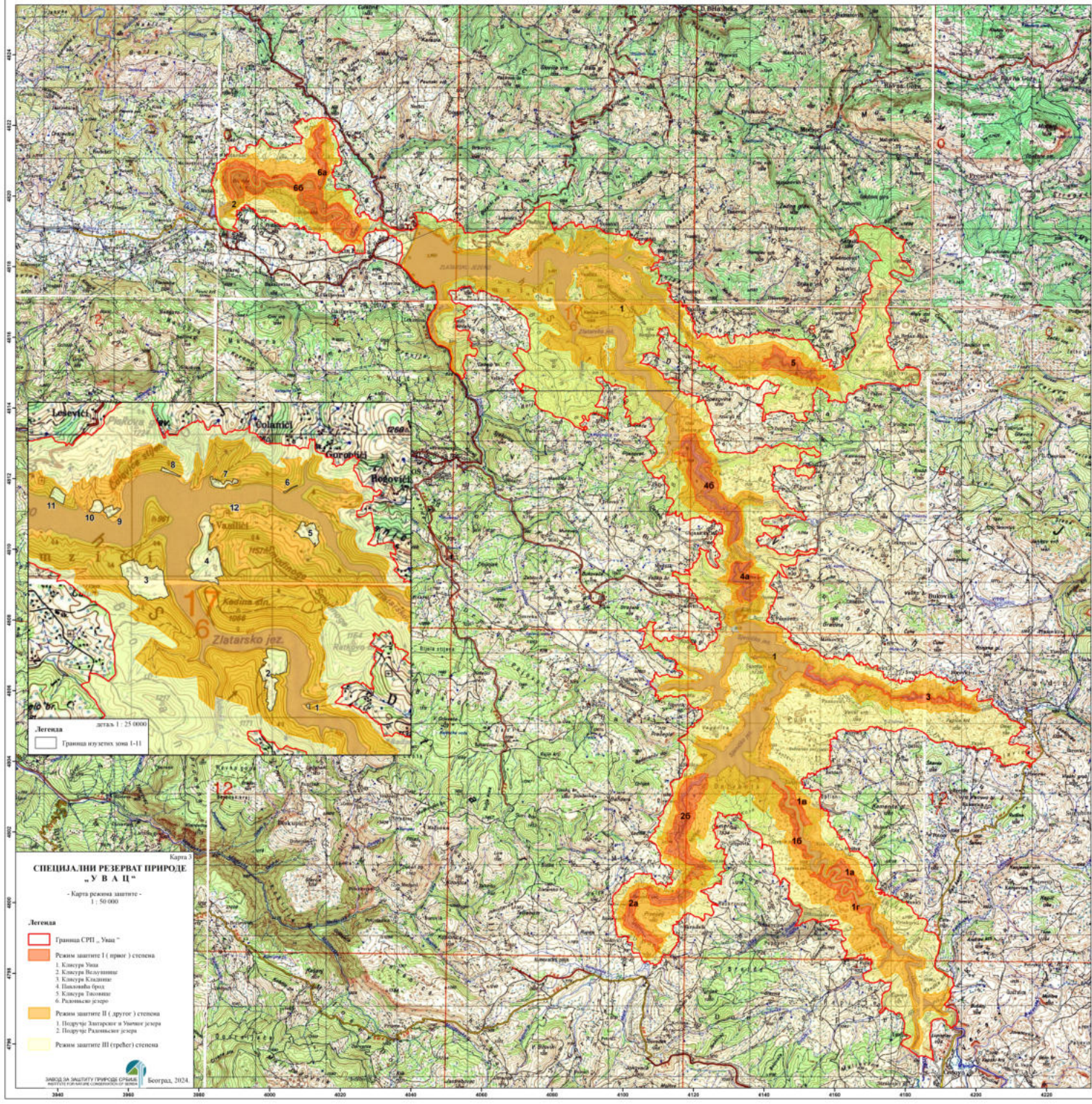
Положај добра

1 : 300 000

Легенда

Положај СРП "Увац"

Легенда   димљ 1 : 25 0000

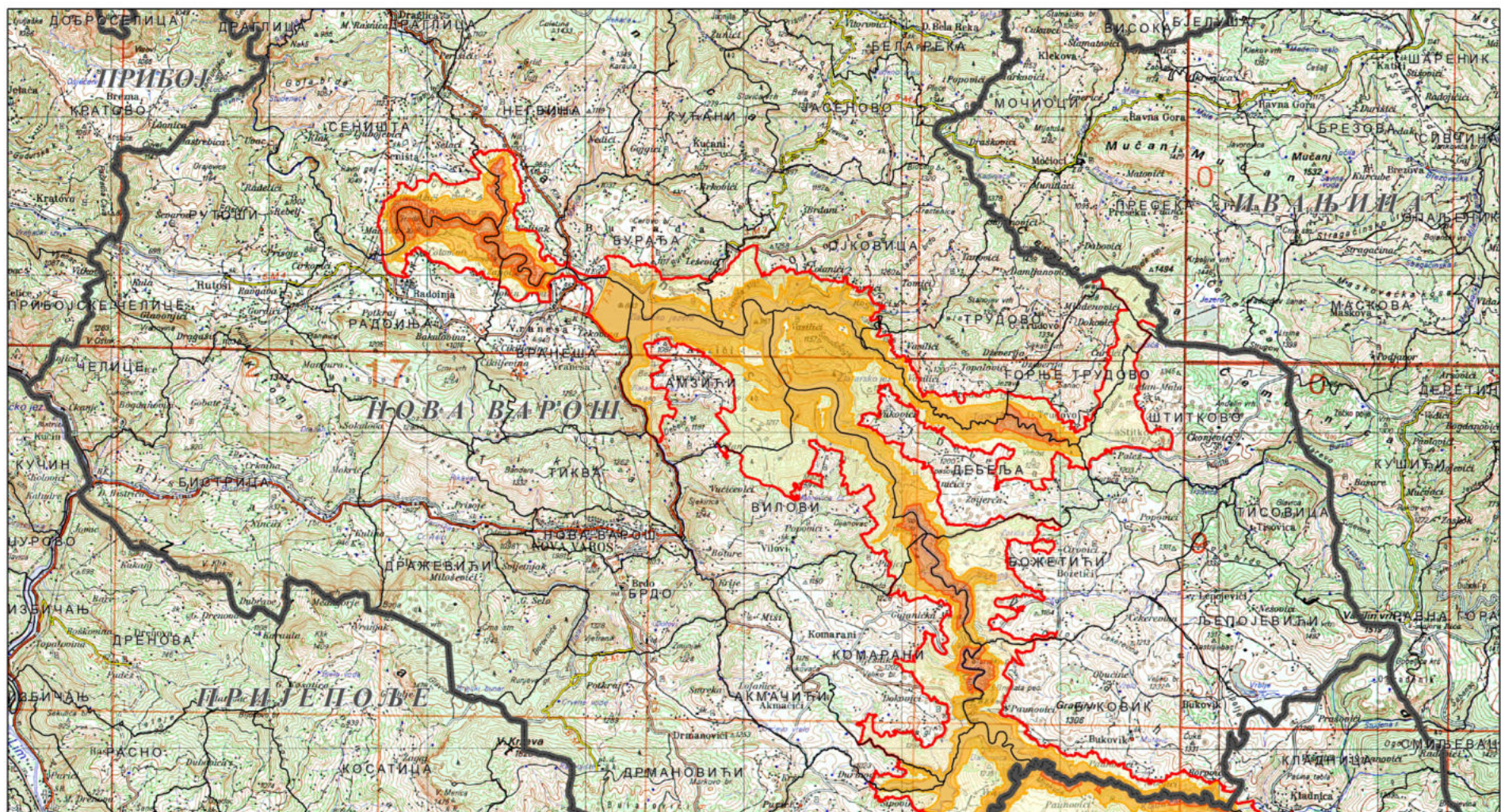
□ Граница изузетних зона 1-11

Картa 2
СПЕЦИЈАЛНИ РЕЗЕРВАТ ПРИРОДЕ
"УВАЦ"

- Карта режима заштите -
 1 : 50 000

Легенда

- Граница СРП „Увац“
- Режим заштите I (првог) степена
  - 1. Класификација Увац
  - 2. Класификација Милошани
  - 3. Класификација Кладовице
  - 4. Пакљачица брвна
  - 5. Класификација Златовице
  - 6. Ралјско језеро
- Режим заштите II (другог) степена
  - 1. Подручје Златарског и Увацког језера
  - 2. Подручје Ралјског језера
- Режим заштите III (средњег) степена

Карта 4

**СПЕЦИЈАЛНИ РЕЗЕРВАТ ПРИРОДЕ
„УВАЦ“**

- Карта административне поделе -
1 : 100 000

Легенда

- Општинске границе
- Границе Катастарских Општина
- Граница СРП „Увац“
- Режим заштите I (првог) степена
- Режим заштите II (другог) степена
- Режим заштите III (трећег) степена

ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ ПРИРОДЕ СРБИЈЕ
INSTITUTE FOR NATURE CONSERVATION OF SERBIA
Београд, 2024.

